Bundel van de VV - verenigde vergadering van 29 maart 2017

1 OPENING
- Definitieve Agenda

2 SPREEKRECHT

3.a OVERZICHT INGEKOMEN STUKKEN
- OVERZICHT INGEKOMEN STUKKEN
- Informatie stand van zaken CAB
- Nederlandse Melkveehouders Vakbond
- Afschrift van reactie UvW op mail van de Nederlandse Melkveehouders Vakbond
- RKC onderzoekopzet informatiewarade jaarstukken
- Reactie Rijnland op verzoek tot sponsoring van Stichting Aquarius

3.b MEDEDELINGEN

4 BESLUITVORMINGSNOTA'S

4.01 Uitvoeringskrediet Langeraarse Plassen
- Voorstel_5810.docx
- Langeraarseplassen
- Nota van wijziging Langeraarse Plassen

4.02 Kleine vervangingen awzi's Cluster Zuid-Holland
- Voorstel_5512.docx

4.03 Vaststellen Integraal afvalwaterketenplan cluster Bollenstreek
- Voorstel_5952.docx
- IAWKP - Beleidsmodule
- IAWKP- Kwantificeerbare voorbeelden
- H2O-artikel Samenwerking in de praktijk - Regionale wateroverlast opgelost met rioleringsmaatregelen
- Module Financiële Verankering - Rijnland versie 2

4.04 Vaststelling Kadernota 2018 GR Slibverwerking 2009
- Voorstel_5744.docx
- Kadernota 2018

4.05 Houdbare waterschapsfinanciën
- Voorstel_5587.docx
- Duurzaam Financieel Beleid
- Nota van wijziging houdbare schuld

4.06 Vaststellen gewijzigde SAW-tekst
- Voorstel_5703.docx
- Tekst SAW 15 december 2016
- brief SAW tekst per 15-12-2016
- Gewijzigde SAW-deel-I-2016

4.07 Kadernota verbonden partijen 2017
- Voorstel_5588.docx
- Kadernota verbonden partijen 2017 1

4.08 Kredietaanvraag regionale klimaatconferenties
- Voorstel_6149.docx

4.10 Overdracht sluis Zwanburgerpolder
- Voorstel_5869.docx
- Overeenkomst overdracht sluis Zwanburgerpolder

4.11 Vaststelling gewijzigd waterakkoord Kleinschalige Water Aanvoervoorzieningen Midden-Holland
- Voorstel_5972.docx
- Kaart KWA
- Waterakkoord KWA 2017

4.12 Vaststellen peilbesluit Oranjepolder (Zuidgeest)
- Voorstel_5695.docx
- Peilbesluit Oranjepolder
- Kaart peilbesluit Oranjepolder
- bijlage bestuursvoorstel peilbesluit Oranjepolder - drooglegginsgskaart
- Samenvatting en toelichting (polderplan)

4.13 Sluisjes Halfweg
- Voorstel_5983.docx
- Nota van wijziging Sluisjes Halfweg

5 OPINIEVORMINGSNOTA'S

6 BEELDVORMINGSNOTA'S

6.01 Proces Toekomst Organisatie Zuiveringsbeheer (TOZ)
- Voorstel_6036.docx

7 NOTULEN VAN DE VV-VERGADERING 1 februari 2017
- 2017--02-01 VV Openbaar
- Overzicht toezegingen VV

8 RONDVRAAG

9 SLUITING

DEFINITIEVE Agenda verenigde vergadering

Datum 29 maart 2017
Aanvang 13.00
Eindtijd 17.00
Locatie VV-zaal
Voorzitter G.J. Doornbos
Secretaris mw. C.M. van de Wiel

	Onderwerp	**Status**	**PFH**	**Advies door commissie**
1.	Opening			
2.	Spreekrecht			
3.a	Overzicht ingekomen stukken			
3.b	Mededelingen			
4.	**BESLUITVORMINGSNOTA'S**			
4.1	Uitvoeringskrediet Langeraarse Plassen	**Hamerstuk + Nota van wijziging**	Leewis	VGW
4.2	Kleine vervangingen awzi's Cluster Zuid-Holland	**Hamerstuk**	Haan	VGW
4.3	Vaststellen Integraal waterketenplan cluster Bollenstreek Een NvW is toegezegd maar de niet correcte bijlage 'IAWKP-module Financiele verankering Rijnland' blijkt vanwege een technisch mankement niet goed gekoppeld te zijn. Nu wel goede bijlage.	**Hamerstuk**	Haan	VGW
4.4	Vaststellen Kadernota 2018 Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009	**Hamerstuk**	Haan	BOD
4.5	Houdbare waterschapsfinanciën	**Nota van wijziging**	Pluckel	BOD
4.6	Vaststellen gewijzigde SAW tekst	**Hamerstuk**	Kastelein	BOD
4.7	Kadernota verbonden partijen 2017 Een NvW is toegezegd maar de niet correcte bijlage 'Kadernota verbonden partijen 2017' blijkt vanwege een technisch mankement niet goed gekoppeld te zijn. Nu wel goede bijlage.	**Hamerstuk**	Doornbos	BOD
4.8	Krediet regionale klimaatconferenties	**Hamerstuk**	Doornbos	BOD
4.9	***Vertrouwelijk*** Inkoop energie vanaf 2019	**Nota van toelichting**	Doornbos	BOD

4.10	Overdracht sluis Zwanenburgerpolder		Doornbos	BOD
4.11	Vaststellen gewijzigd waterakkoord Kleinschalige Water Aanvoervoorzieningen Midden-Holland	**Hamerstuk**	Doornbos	VW
4.12	Vaststellen peilbesluit Oranjepolder (Zuidgeest)	**Hamerstuk**	Langeslag	VW
4.13	Sluisjes Halfweg	**Nota van wijziging**	Pluckel	VW
5.	**OPINIEVORMINGSNOTA'S**			
6.	**BEELDVORMINGSNOTA'S**			
6.1	Proces Toekomst Organisatie Zuiveringsbeheer		Haan	VGW
7.	Notulen VV-vergadering 1 februari 2016			
8.	Rondvraag			
9	Sluiting			

3.a Overzicht van ingekomen stukken
VV 29 maart 2017

NR.	VAN/AAN	BETREFT	BEHANDELING
1	***Van*** Unie van Waterschappen *(17.014007)*	Stand van zaken Aanpassing Belastingstelsel waterschappen	Voor kennisgeving aannemen
2a	***Van*** Nederlandse Melkveehouders Vakbond *(17.021057)*	Verzoek actie te ondernemen ten aanzien van toepassing van de waterschapsnormen voor oppervlaktewater.	Ter afhandeling in handen van het college stellen.
2b	***Van*** Unie van waterschappen *(17.024032)*	Reactie op brief van Nederlandse Melkveehouders Vakbond	Betrekken bij de afhandeling van nr. 2a
3	***Van*** Rekenkamercommissie *(17.024365)*	Onderzoeksvoorstel informatiepositie VV Rijnland bij jaarstukken	Voor kennisgeving aannemen

Verzonden stukken

NR.	VAN/AAN	BETREFT	AFHANDELING
1	***Aan*** Stichting Aquarius *(17.018398)*	Verzoek tot sponsoring schoonmaak waterwegen (heer Van Loon heeft hierover ingesproken in de VV-vergadering van 1 februari jl.)	Schriftelijke afwijzing sponsoring verzoek

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

Ontvangstdatum: 13/02/2017
17.014007

BEZOEKADRES
Koningskade 40
2596 AA Den Haag
070 351 97 51
Nederland

POSTADRES
Postbus 93218
2509 AE Den Haag
Nederland

De leden-waterschappen
t.a.v. het Algemeen Bestuur

datum
10 februari 2017

ons kenmerk
88636/IP

contactpersoon
mw. V.M. Anches

betreft
Stand van zaken Aanpassing Belastingstelsel waterschappen

uw kenmerk
-

e-mail
vanches@uvw.nl

doorkiesnummer
070 351 98 20

Geachte leden,

In deze brief informeren wij u over de stand van zaken van het onderzoek naar de aanpassing van het belastingstelsel van de waterschappen, zoals dat momenteel wordt uitgevoerd door de CAB (ad hoc Uniecommissie Aanpassing Belastingstelsel).

Aangepast tijdpad

De CAB heeft in het laatste kwartaal van 2015 van het Uniebestuur de opdracht gekregen om te onderzoeken of het belastingstelsel van de waterschappen toekomstbestendig is en of principes als 'de gebruiker, vervuiler, kostenveroorzaker, belanghebbende betaalt' nog vollediger in het stelsel kunnen worden toegepast. Het Uniebestuur heeft de CAB hierbij ook gevraagd om na te denken over oplossingen voor een aantal gevoelde operationele knelpunten in het huidige stelsel.
De CAB heeft aanvankelijk een planning aangehouden die er op gericht was om nog met het huidige kabinet tot afspraken over de aanpassing van het belastingstelsel van de waterschappen te komen. Dit heeft tot een proces van aanvankelijk grote haast geleid. Immers, als we nog zaken met het huidige kabinet wilden doen, dan had de CAB idealiter uiterlijk aan het einde van het afgelopen jaar advies aan het Uniebestuur moeten uitbrengen.
September vorig jaar heeft de CAB haar planning aangepast en het proces van grote haast omgebogen naar een proces onder tempo. Een belangrijke reden voor deze aanpassing is het inzicht geweest dat er geen urgentie voor een aanpassing van het belastingstelsel van de waterschappen op korte termijn is. Er is voor de commissie zodoende meer ruimte ontstaan om goed over een samenhangend en integraal pakket voorstellen na te denken. Geen solitaire voorstellen dus die alleen operationele stelselproblemen in het hier en nu oplossen, maar voorstellen waarmee we vooral ook op de middellange termijn aansluiting zoeken bij toekomstige opgaven en beleidsambities op het gebied van onder andere waterkwaliteit, klimaatadaptatie, energietransitie en duurzaamheid.
Het ontwikkelen van goed onderbouwde en consistente scenario's voor oplossingsrichtingen kost tijd. Die tijd blijkt er dus ook te zijn. De CAB zal uiterlijk in oktober a.s. met definitieve voorstellen komen.

Onderwerpen

Op basis van de uitkomsten van de inventarisatieronde van de CAB wordt momenteel een aantal onderzoeksvragen nader door de CAB uitgewerkt. De onderzoeken liggen zowel op het terrein van het watersysteem en de waterveiligheid als op het terrein van de waterzuivering en de waterkwaliteit. In het tussenrapport van de CAB is al geduid om welke onderwerpen het zoal gaat. Wij noemen hier (niet uitputtend, voor de waterzuivering en de waterkwaliteit): de hemelwaterproblematiek, het woonruimteforfait, de afhaakproblematiek en de problematiek van de diffuse verontreiniging van oppervlaktewateren. En voor het watersysteem en de waterveiligheid (wederom niet uitputtend), meer in het algemeen de vraag hoe in het stelsel meer rekening kan worden gehouden met het beginsel de 'profijthebbende betaalt' (of in de negatieve variant: de kostenveroorzaker betaalt), bijvoorbeeld in het geval van specifieke voorzieningen of door stil te staan bij de vraag of in de huidige verdeling wel alle profijthebbenden in beeld zijn, waar de lacunes zitten en waar zich wat dit betreft mogelijkheden voor verbetering voordoen, zowel binnen als buiten het huidige stelsel.

Vervolgtraject en betrokkenheid waterschappen

De komende weken zal de CAB aan een synthesedocument werken waarin al deze voorstellen samen komen. Het synthesedocument zal de input vormen voor bijeenkomsten van de CAB met de achterban en met de externe stakeholders. De CAB is voornemens om medio maart a.s. te beginnen met technisch-inhoudelijke verrijkingssessies. Zoals de naam al doet vermoeden, wil de CAB in deze sessies vooral van inhoudelijk deskundigen een reflectie horen op haar voorstellen en denkrichtingen. De inhoudelijke verrijkingssessies worden gevolgd door bestuurlijke varianten daarvan en door gesprekken met externe vakinhoudelijke experts. De CAB ziet voor zich dat dit alles zal resulteren in een aangepast rapport. Dit aangepaste rapport willen wij ten slotte in zogenaamde consultatierondes met de algemeen-besturen van de waterschappen bespreken. De consultatiesessies zullen deels rondom de zomervakanties plaatsvinden; uiteraard zullen wij hiermee zo goed mogelijk rekening houden.

Tot slot

Wij spreken de verwachting uit u door middel van deze brief geïnformeerd te hebben over de stand van zaken en de planning van het CAB-traject. Uiteraard is de CAB gaarne bereid uw eventuele vragen naar aanleiding van deze brief te beantwoorden. U kunt daarvoor gebruik maken van de digitale postbus van de CAB: cab@uvw.nl

Met vriendelijke groet,

Hetty Klavers

Hetty Klavers,
Voorzitter CAB

Nederlandse Melkveehouders Vakbond

Krachtighuizerweg 28
3881 PD Putten
06 213 22 313

info@nmv.nu
www.nmv.nu
KvK 40656654

Aan: de leden van het College van Hoofdingelanden, leden van het Algemeen Bestuur, de Minister van Infrastructuur en Milieu

Putten, 6 maart 2017
Kenmerk: B4024

Betreft: Waterschapsnormen

Geachte leden van het College van Hoofdingelanden, leden van het Algemeen Bestuur, Minister van Infrastructuur en Milieu,

Namens de Nederlandse Melkveehouders Vakbond wil ik uw aandacht vragen voor het volgende. Geconstateerd hebbende dat:

- De landbouw voor de derogatie van de Nitraatrichtlijn sinds 2014 door de Europese Commissie wordt getoetst op waterschapsnormen voor oppervlaktewater, die door veel waterschappen onvoldoende zijn onderbouwd. Deze normen zijn gesteld aan afwateringen in landbouwgebied. In veel gevallen gaat het om wateren, zijnde geen KRW-waterlichamen, waarvoor er aanvankelijk geen norm was. Speciaal voor het 'actieprogramma Nitraatrichtlijn' is er door waterschappen een norm gesteld aan 'boerenslootwater' om de effecten van het mestbeleid te kunnen toetsen.
- Het voor de landbouw van het grootste belang is dat deze normen goed zijn onderbouwd, aangezien verlies van derogatie de melkveehouderij jaarlijks 116 miljoen euro gaat kosten (Bron: LEI).
- Er door de waterschappen verschillende meet- en analysemethoden worden gebruikt voor het meten van nutriënten in oppervlakte water.
- Het Stone-model, waarmee emissieschattingen worden gemaakt, hoge onzekerheden kent. Volgens de 'handleiding' *Emissieschattingen Emissieregistratie* is de onzekerheid van het model op lokaal niveau 100 – 200 procent.[1] Met name voor gebieden met kwel is het model minder goed toepasbaar (de hydrologie en achtergrondconcentraties vormen de grootste onzekerheid binnen het model, zie modelhandleiding.)
- Het basisonderzoek t.a.v. riooloverstorten in totaliteit is verdwenen bij zowel Rijkswaterstaat, Wageningen UR, RIVM en PBL.
- Er een grote diversiteit aan normen voor "boerensloten" en "afwateringen in landbouwgebied" worden gehanteerd door de verschillende waterschappen.[2] De meeste waterschappen hanteren de normering voor min of meer natuurlijke wateren. Sommige waterschappen hanteren de MTR-norm (die soms strenger is dan de KRW-norm voor min of meer natuurlijke wateren). Sommige waterschappen hebben wel een correctie toegepast voor achtergrondbelasting en/of kunstmatige wateren, andere waterschappen niet.
- De norm voor min of meer natuurlijke wateren bijna niet van toepassing kan zijn op de landbouwafwateringen in Nederland, aangezien het veelal om kunstmatige wateren gaat. Bovendien is het de vraag welke doelen waterschappen stellen aan landbouwafwateringen, zijnde

[1] Uit- en afspoeling nutriënten door landbouw- en natuurbodems, versie mei 2016, In opdracht van RIJKSWATERSTAAT – WVL , Uitgevoerd door ALTERRA Wageningen UR in samenwerking met DELTARES
[2] Meetnet Nutriënten Landbouw Specifiek Oppervlaktewater, Deltares

Nederlandse Melkveehouders Vakbond

Krachtighuizerweg 28
3881 PD Putten
06 213 22 313

info@nmv.nu
www.nmv.nu
KvK 40656654

geen KRW-waterlichamen. Voor zover ons bekend hebben veel waterschappen nog geen doelen gesteld aan landbouwafwateringen.

- De wettelijke normering die wordt gehanteerd voor de derogatie van de Nitraatrichtlijn, niet gelijk is aan de ons aangrenzende landen voor het zelfde type sloten (het gaat hier dus om niet KRW-waterlichamen). Bijvoorbeeld in België is de normering 10 mg N[3] en in Nederland gemiddeld 2 mg N per liter water. Meetpunten niet altijd "zuiver" zijn, omdat weinig rekening wordt gehouden met inlaatwater, natuurlijke achtergrondbelasting (kwel), veenafbraak) en watervogels.[4]
- Het MLSO al langere tijd belangrijke vragen oproept, die tot nu toe niet worden beantwoord. Het kan niet zo zijn dat de hoge P-concentraties in Zeeland worden toegeschreven aan kwel, terwijl diezelfde hoge P-concentraties in Zuid-Holland worden toegeschreven aan de land- en tuinbouw.
- Het RIVM een andere meetmethode gebruikt voor P-totaal en N-totaal, die andere uitkomsten geeft dan de meetmethode van de waterschappen. Voor P-totaal heeft de methode van het RIVM een 50% lagere uitslag tot gevolg dan de methode die door de waterschappen wordt gebruikt.[5]
- Volgens de brief van de Minister van Infrastructuur en Milieu van 29 januari 2016[6] aan de Tweede Kamer 'zijn de doelen voor nutriënten gelijk aan die van de natuurlijke watertypen of soepeler, maar in de praktijk nooit strenger'. Deze constatering is onjuist. In vijf waterschappen, nl. Hunze en AA, Delfland, Hollandse Delta, Rivierenland, Zuiderzeeland, worden strengere normen gesteld aan afwateringen in landbouwgebied.[7] Dit is niet toegestaan.
- Dat overschrijding van de norm door een aantal waterschappen te gemakkelijk wordt toegeschreven aan de agrarische sector, waarvoor meestal de onderbouwing ontbreekt.[8] Op lokaal niveau mag niet worden vertrouwd op Emissieregistratie, gezien de onzekerheid van 100-200 procent van dit model. Verder valt op dat door menig waterschap de emissiepost 'uitspoeling nutriënten landelijk gebied' (uit Emissieregistratie) in de rapportages is vertaald met 'landbouw'. De uitspoeling uit natuurgronden en overige gronden wordt gemakshalve bij de landbouw opgeteld.

Dit alles heeft in 2011 tot gevolg gehad dat, in verband met de mestwetgeving en derogatie-aanvraag bij de Europese Commissie in Brussel, geen adequate gegevens zijn ingestuurd. Hierop is een bemestingsnorm vastgesteld die lager dan wenselijk is en lager dan volgens de Kringloopwijzer noodzakelijk. De onjuiste rapportages kunnen als gevolg hebben dat de landbouw zijn derogatie verliest, wat een zeer hoge schadepost gaat geven voor de landbouw. Verdere consequenties van dit gevoerde

[3] MIRA Milieurapport Vlaanderen Vlaamse Milieumaatschappij
[4] Waterkwaliteit en Veehouderij, Stichting Mesdag Zuivelfonds
[5] Onderzoek naar het effect van filtreren op de stikstof- en fosforconcentraties in het oppervlaktewater, RIVM

[6] Brief nr 27 858 Gewasbeschermingsbeleid / 27 625 Waterbeleid / Nr. 346 BRIEF VAN DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN MILIEU, aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

[7] Meetnet Nutriënten Landbouw Specifiek Oppervlaktewater, Deltares
[8] Waterkwaliteit en Veehouderij, Stichting Mesdag Zuivelfonds

Nederlandse Melkveehouders Vakbond

Krachtighuizerweg 28
3881 PD Putten
06 213 22 313

info@nmv.nu
www.nmv.nu
KvK 40656654

beleid is dat het problemen oplevert voor de diergezondheid, namelijk fosfaatgebrek en voor het in standhouden van een duurzame bodem-, en grondkwaliteit.

Daarom vragen wij u, alle waterschappen, actie te ondernemen en voor 2021:

- De normering binnen het MNLSO te controleren op realiteitsgehalte, daarbij rekening houdende met het feit dat de landbouw sinds 2014 hierop wordt getoetst door Brussel, en de MNLSO-systematiek geen gelijke tred houdt met de KRW-systematiek die uitgaat van een gefaseerde implementatie tot 2027.
- De normering die in België wordt toegepast voor "boerensloten" ook in Nederland te gebruiken, zodat er in grensgebieden geen verschil in normering is.
- In probleemgebieden op bedrijfsniveau de vervuiler aan te pakken, conform het Belgische systeem, en de verantwoorde, milieubewuste agrariër te belonen. Hierbij te baseren op metingen, niet slechts op uitkomsten Emissieregistratie (onzekerheid van 100-200%).
- De uitslagen te onderbouwen en te corrigeren met wisselbelasting en (natuurlijke) achtergrondbelasting voor alle MNLSO-meetpunten binnen een waterschap. In een enkel waterschap is dit al gebeurd.
- Deze brief in de eerst komende algemene vergadering te agenderen als ingekomen stuk.

Hoogachtend,
Nederlandse Melkveehouders Vakbond

Harm Wiegersma (voorzitter)

Bijlagen:
Mesdagrapport
Belgisch rapport derogatie

UNIE VAN WATERSCHAPPEN

Ontvangstdatum: 15/03/2017
17.024032

BEZOEKADRES
Koningskade 40
2596 AA Den Haag
070 351 97 51
Nederland

POSTADRES
Postbus 93218
2509 AE Den Haag
Nederland

De leden waterschappen

datum	ons kenmerk	contactpersoon
9 maart 2017	88957 LB	mw. M.I. Mul
bijlage(n)	uw kenmerk	e-mail
1	-	mmul@uvw.nl
betreft		doorkiesnummer
Nederlandse Melkveehouders Vakbond		070 351 98 71

Geachte leden,

De Nederlandse Melkveehouders Vakbond heeft de waterschappen op 6 maart 2017 per mail een brief gestuurd over de waterschapsnormen. De strekking van de brief is in lijn met de eerdere berichtgeving van V-Focus en de Stichting Mesdag Zuivelfonds over de relatie mestbeleid en waterkwaliteit.

In de bijlage vindt u een reactie van de Unie op de onderwerpen die Nederlandse Melkveehouders Vakbond aankaart. Daarvoor is gebruik gemaakt van:

- de notitie die de Unie ten behoeve van de CWE-vergadering van juni 2016 heeft opgesteld en waarin een reactie wordt gegeven op de verschillende onderwerpen die door V-Focus en de Stichting Mesdag Zuivelfonds zijn aangedragen.
- een ledenbrief die de Unie in januari 2017 aan de waterschappen heeft gestuurd over het laatste artikel van V-Focus over de normstelling van de sloten.

Voor eventuele vragen kunt u contact opnemen met mw. Marianne Mul. Haar contactgegevens staan bovenaan in de brief.

Ik hoop u hiermee van dienst te zijn geweest.

Hoogachtend,

ir.ing. A.J. Vermuë
Algemeen directeur

Bijlage

Reactie op de onderwerpen die Nederlandse Melkveehouders Vakbond aankaart

De reactie betreft de volgende onderwerpen:

1. Meetnet Nutriënten Landbouw Specifiek Oppervlaktewater (MNLSO): waterkwaliteit wordt alleen door landbouw beïnvloed en niet door andere bronnen
2. Normenstelling MNLSO en boerensloten
3. Meenemen kwelwater / natuurlijke bronnen / natuurlijke achtergrondbelasting in normstelling
4. Meetmethoden en kwaliteitscriteria voor waterschapslabs
5. Overzicht verschillende bronnen van belasting oppervlaktewater met meststoffen (geldt niet voor het MNSLO)
   a. Aandeel rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's)
   b. Aandeel overstorten en regenwaterriolen
   c. Aandeel door watervogels
   d. Aandeel erfafspoeling van veehouderijbedrijven.

1. Meetnet Nutriënten Landbouw Specifiek Oppervlaktewater (MNLSO): waterkwaliteit wordt alleen door landbouw beïnvloed en niet door andere bronnen

Het Meetnet Nutriënten Landbouw Specifiek Oppervlaktewater (MNLSO) is opgezet door de waterschappen, Deltares en het Ministerie van IenM om een beeld te krijgen van de effectiviteit van het mestbeleid op de waterkwaliteit.

Het MNLSO bestaat uit 173 meetlocaties verspreid over Nederland die landbouw als enige bron van nutriënten hebben. Randvoorwaarde voor selectie van de meetpunten was dat ze niet onder invloed staan van lozingen vanuit rwzi's, industrie, riooloverstorten e.d. en zo min mogelijk door inlaatwater en kwelwater. Daarom zijn dan ook geen locaties in de diepe droogmakerijen geselecteerd.

Dit betekent dat de waterkwaliteit op deze meetlocaties alleen door de landbouw wordt beïnvloed. En wat betreft de waterkwaliteit is de situatie zo dat de nutriëntenconcentraties langzaam verbeteren maar dat de waterkwaliteitsnormen op de helft van de meetlocatie worden overschreden. Zorgwekkend is dat op een aantal meetlocaties geen verbetering en in sommige gevallen zelfs een verslechtering zichtbaar is.

Tabel 3.3 Het percentage van de meetlocaties dat voor N-totaal en P-totaal wel en niet voldoet aan de waterschapsnorm voor de jaren 2011 t/m 2014. De laatste kolom geeft het aantal meetlocaties weer waarbij getoetst kon worden.

Jaar	Voldoet (%)	Voldoet niet (%)	# mp's
N-totaal			
2011	37	63	122
2012	40	60	141
2013	52	48	141
2014	36	64	151
P-totaal			
2011	50	50	119
2012	46	54	138
2013	59	41	138
2014	46	54	148

Tabel 3.4 Per deelgebied het percentage van de meetlocaties dat voor N-totaal en P-totaal wel en niet voldoet aan de waterschapsnorm. De laatste drie kolommen geven het aantal meetlocaties weer waarbij getoetst kon worden.

Jaar	Voldoet (%)			Voldoet niet (%)			Aantal meetlocaties		
N-totaal									
	Zand	Klei	Veen	Zand	Klei	Veen	Zand	Klei	Veen
2011	34	42	38	66	58	62	71	38	13
2012	37	45	42	63	55	58	78	51	12
2013	50	57	50	50	43	50	74	53	12
2014	30	51	20	70	49	80	81	53	15
P-totaal									
Jaar	Voldoet (%)			Voldoet niet (%)			Aantal meetlocaties		
	Zand	Klei	Veen	Zand	Klei	Veen	Zand	Klei	Veen
2011	51	63	15	49	37	85	71	35	13
2012	46	54	8	54	46	92	78	48	12
2013	62	58	42	38	42	58	74	50	12
2014	48	52	20	52	48	80	81	50	15

Toestand stikstof 2011 t/m 2014

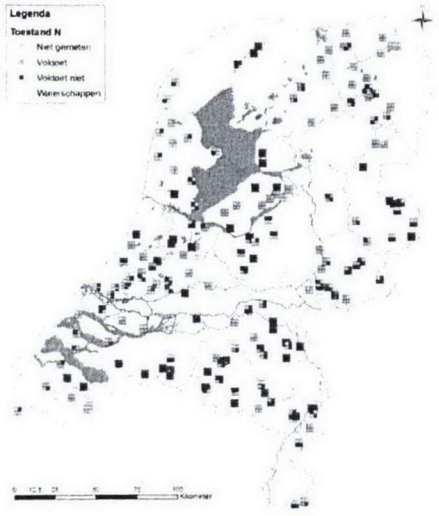

Toestand fosfor 2011 t/m 2014

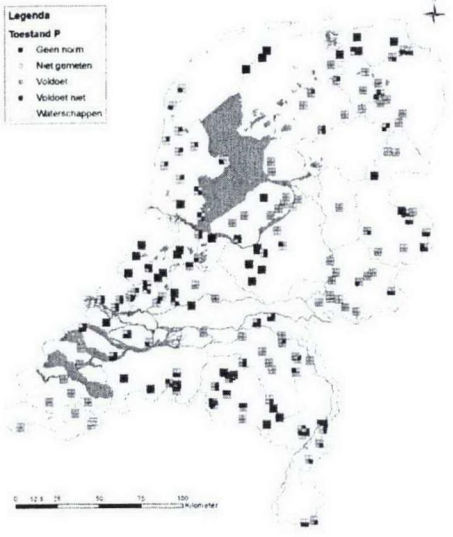

Bij een nat jaar zijn de resultaten slechter dan in een droog jaar. Bij natte omstandigheden vindt namelijk meer uit- en afspoeling plaat van meststoffen.

Het rapport 'Meetnet Nutriënten Landbouw Specifiek Oppervlaktewater' met de situatie tot en met 2014' is te downloaden op: https://www.uvw.nl/wp-content/uploads/2015/10/Meetnet-nutri%C3%ABnten-landbouw-resultaten-2011-2014.pdf.

Conclusie: omdat bij de selectie en keuze van de meetlocatie andere bronnen dan de landbouw zijn uitgesloten, is het meetresultaat volledig toe te rekenen aan de landbouw. Dit betekent dat de landbouw ervoor verantwoordelijk is dat op de helft van de meetlocaties van het MNSLO de waterkwaliteit niet voldoet aan de waterkwaliteitsnormen.

2. Normenstelling MNLSO en boerensloten

Tot voor de inwerkingtreding van de Kaderrichtlijn Water was er één landelijke norm voor het gehalte aan stikstof en voor fosfor in het oppervlaktewater. Dit waren de MTR-normen. Met de inwerkingtreding van de Kaderrichtlijn Water is dit veranderd en zijn de doelen voor de ecologie bepalend voor de doelen voor stikstof en fosfor. Aangezien elk watersysteem z'n specifieke ecologische doelen kent, kunnen ook de doelen voor stikstof en fosfor voor per watertype verschillen.

In het recente artikel van V-Focus wordt gesteld dat de nomen die de waterschappen stellen aan boerenslootwater geregeld strenger zijn dan de landelijke normen die de KRW stelt aan de ongerepte natuurlijke wateren. Dit beeld is niet correct. Sloten behoren niet tot de categorie natuurlijke wateren van de KRW maar tot de kunstmatige wateren. Bij het afleiden van de doelstellingen voor deze wateren moet rekening worden gehouden met de kunstmatige kenmerken van die wateren. Dit betekent dat de ecologische doelstelling van deze type wateren over het algemeen lager zijn dat die voor de natuurlijke wateren en dat de normen hoger zijn.

Voor het afleiden van de doelen voor de kunstmatige wateren heeft Nederland de Europese guidances gevolgd. Deze normen, die dus specifiek zijn voor de Nederlandse situatie, zijn bestuurlijk vastgesteld door het LBOW (voorganger van de Stuurgroep Water). Zoals ook blijkt uit het overzicht van V-Focus hebben de waterschappen deze normen in veel gevallen overgenomen.

De KRW bepaalt dat wanneer de situatie daarom vraagt, er kan worden afgeweken van deze normen waardoor het mogelijk is deze gebied specifiek verder te differentiëren. Regionaal maatwerk dus. Het kan hierbij gaan om de volgende gevallen:

- rekening houden met de natuurlijke achtergrondbelasting die eventueel aanwezig kan zijn. Dit betekent dat in gebieden met een bepaalde natuurlijke achtergrondbelasting een hogere norm geldt dan in gebieden zonder die belasting. Zie ook de actie die hierover is afgesproken in de Deltaaantal waterkwaliteit en zoetwater.
- er geen afwenteling mag plaatsvinden naar wateren benedenstrooms. De KRW schrijft voor dat bij het afleiden van normen rekening moet worden gehouden met de doelen van de wateren waarop wordt afgewaterd. Als deze een natuur- en andere te beschermen functie hebben, moet hier in de situatie bovenstrooms rekening mee worden gehouden. Dit kan leiden tot een strengere norm. Deze situatie speelt bijvoorbeeld bij Waterschap Hunze en Aa's.
- de huidige waterkwaliteit is beter dan de standaardnorm. Omdat de KRW geen verslechtering van de waterkwaliteit toestaat, bepaalt in die situatie de huidige waterkwaliteitssituatie de normstelling. Een voorbeeld waar deze situatie speelt is Waterschap Zuiderzeeland.

Volledigheidshalve dient vermeld te worden dat voor de zogenoemde overige wateren nog een actie loopt om voor deze wateren normen af te leiden. In sommige van deze gevallen hanteert het waterschap de oude MTR voorlopig als richtwaarde zolang er nog geen norm is afgeleid. Dit is het geval bij Waterschap Hollandse Delta en Rivierenland. Andere waterschappen hebben er voor gekozen om de overige wateren naar KRW-watertype in de delen en voorlopig de bijbehorende normstelling te hanteren.

Conclusie:
Voor nutriënten geldt dat er geen landelijke normen meer gelden maar dat de specifiek zijn voor de te bereiken ecologische toestand van een watersysteem. Het afgeleiden van de normen is gebeurd volgende de Europese guidences. Sloten en watergangen in het agrarisch gebied behoren tot de kunstmatige wateren. Bij het afleiden van de normen wordt rekening worden gehouden met de kunstmatige kenmerken van de sloten en met de achtergrondbelasting die eventueel aanwezig is. Dit betekent dat de ecologische doelstelling van deze type wateren over het algemeen lager zijn dat die voor de natuurlijke wateren en dat de normen hoger zijn. In een aantal specifieke situaties moeten de normen aangescherpt worden.

3. **Meenemen kwelwater / natuurlijke bronnen / natuurlijke achtergrondbelasting in normstelling**
De KRW-systematiek bepaalt dat bij het bepalen van de doelen ook rekening wordt gehouden met de natuurlijke achtergrondbelasting die eventueel aanwezig kan zijn. Of te wel bij het bepalen van de normen moet rekening worden gehouden met de natuurlijke achtergrondbelasting die aanwezig is. Dit betekent dat in gebieden met een bepaalde natuurlijke achtergrondbelasting een hogere norm geldt dan in gebieden zonder die belasting. De kennisontwikkeling op dit vlak gaat door. Er is een werkgroep ingesteld die verder werkt aan het verder verbeteren van de doelen voor de verschillende wateren aan de nieuwste inzichten en kennis op dit terrein.

Noot: bij de waterschappen waar sprake is van een natuurlijke achtergrondbelasting en waar dit in de normstelling is meegenomen (bv. bij Hollands Noorderkwartier) is nog steeds sprake van normoverschrijdingen.

Conclusie: bij de volgende ronde Stroomgebiedbeheerplannen zal de natuurlijke achtergrondbelasting nog nadrukkelijker worden betrokken in de waterkwaliteitsdoelen.

4. **Meetmethoden en kwaliteitscriteria voor waterschapslabs**
Bij het bepalen van de nutriëntenconcentraties in oppervlaktewater worden de watermonsters in tegenstelling tot grondwater niet gefiltreerd omdat de doelen voor oppervlaktewater zijn gebaseerd op totaalmetingen van stikstof en fosfor in ongefiltreerd water. De doelen zijn gebaseerd op empirische relaties tussen de concentraties van totaal stikstof en/of fosfor in ongefiltreerd water en de biologische kwaliteit. Zie hiervoor bijvoorbeeld
http://krw.stowa.nl/Publicaties/Afleiding_doelstellingen_nutri_nten.aspx. De reden voor deze methodiek is simpel: waterorganismen leven in ongefiltreerd water.

Daarnaast zijn alle stappen van het nemen van het watermonster tot en met de analyses nationaal en voor een belangrijk deel Europees geharmoniseerd door middel van standaarden (bv. NEN6645 / NEN-EN-ISO 15681-2; NEN-EN-ISO 15923-1; NEN-ISO 5667-3). Recentelijk onder de vlag van de Common Implementation Strategy van de KRW een studie gedaan naar vergelijkbaarheid van doelen voor nutrienten tussen landen. Hieruit blijkt dat Nederland in de middenmoot tot aan de hoge kant zit qua concentraties van nutriëntendoelen voor de Goede Ecologische Toestand.

Ook de waterschapslaboratoria die de analyses uitvoeren zijn gecertificeerd. Alle laboratoria voldoen aan de accreditatiecriteria voor testlaboratoria zoals vastgelegd in de NEN-EN-ISO/IEC 17025. Er is geen referentielaboratorium.

De vereniging ILOW is het overlegorgaan van de laboratoria van de Nederlandse waterbeheerders. Het is het platform waarop de laboratoria afstemming plegen op zowel vakinhoudelijk als organisatorisch gebied. De belangrijkste vakinhoudelijke thema`s zijn de normontwikkeling, methodeontwikkeling en kwaliteitsborging. Vanuit het ILOW worden regelmatig ringonderzoeken uitgevoerd waarbij de analyseresultaten onderling uitgewisseld en vergeleken worden.

Conclusie: alle stappen van monstername tot en met de analyses van de watermonsters zijn geharmoniseerd. De waterschapslabs voldoen aan de kwaliteitscriteria, zijn gecertificeerd en voeren regelmatig controles uit of de resultaten onderling te vergelijken zijn.

5. Overzicht verschillende bronnen van belasting oppervlaktewater met meststoffen

Bron: http://www.compendiumvoordeleefomgeving.nl/indicatoren/nl0192-Belasting-van-oppervlaktewater-met-vermestende-stoffen.html?i=26-117

In onderstaande tabel en grafieken is het aandeel (in miljoenen kilo's en in percentage) van de verschillende bronnen in de belasting van het oppervlaktewater met meststoffen aangegeven.

Belasting van het oppervlaktewater door vermestende stoffen, 1990-2013

Bron: Compendium voor de Leefomgeving van het PBL

Belasting oppervlaktewater met N en P	1990		2014	
	mln kg	*%*	*mln kg*	*%*
Totale belasting stikstof	**148,0**	**100**	**75,1**	**100**
Industrie	12,5	8	2,1	3
Huishoudens	1,8	1	0,3	0
Landbouw en uit- en afspoeling	67,1	45	44,8	60
Atmosferische depositie	24,0	16	12,4	17
Riolering en waterzuivering	42,7	29	15,1	20
Overig	0,4	0	0,4	1
	mln kg	*%*	*mln kg*	*%*
Totale belasting fosfor	**22,1**	**100**	**6,5**	**100**
Industrie	11,0	50	0,2	3
Huishoudens	0,3	1	0,1	1
Landbouw en uit- en afspoeling	4,3	20	4,1	62
Riolering en waterzuivering	6,6	30	2,2	34
Overig	0,0	0	0,0	0

Belasting van oppervlaktewater door stikstof

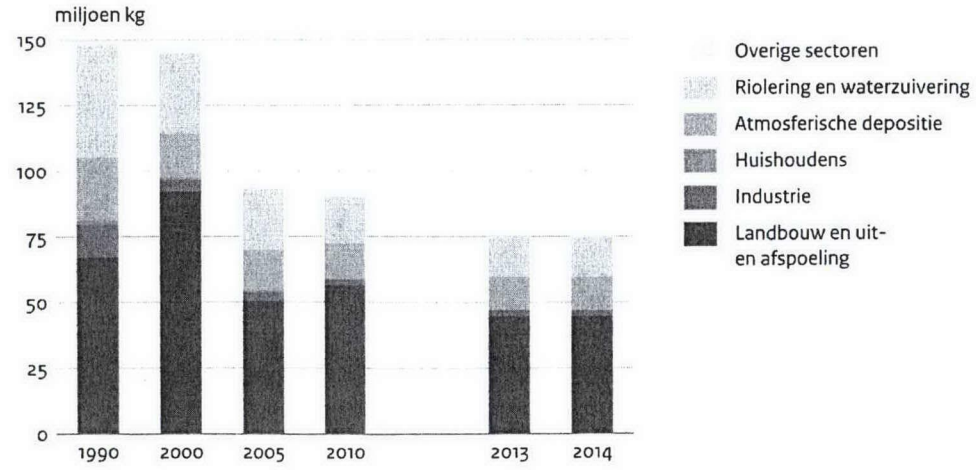

Bron: Emissieregistratie

CBS/jun16
www.clo.nl/nl019217

Belasting van oppervlaktewater door fosfor

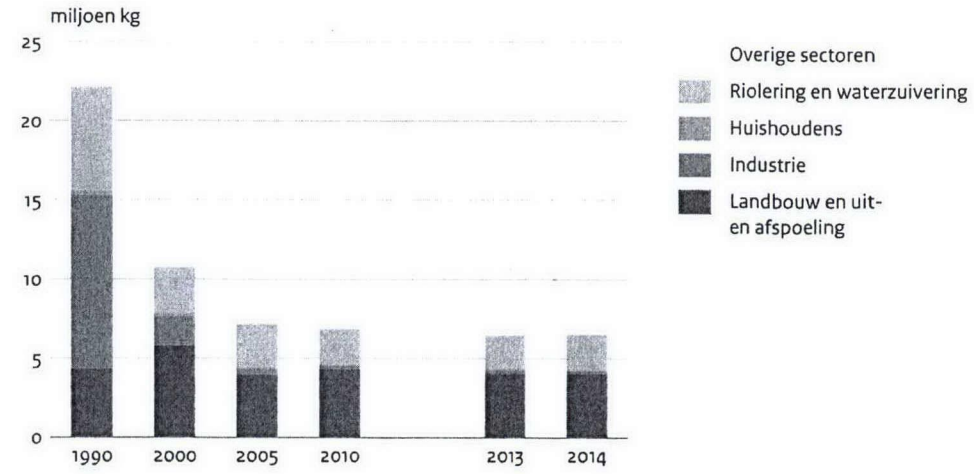

Bron: Emissieregistratie

CBS/jun16
www.clo.nl/nl019217

Opmerking. Bij een aantal bronnen waar naar het aandeel van de landbouw in de belasting van het oppervlaktewater wordt gekeken, wordt deze bron opgesplitst. Namelijk in de post landbouw (dit is de actuele bemesting) + een post uit- en afspoeling landbouwgronden (dit is de bemesting die na bemesting in bodem zit en niet meer beschikbaar is voor het gewas). Deze uitsplitsing kan lezers op het verkeerde been zetten. Want als de lezer in dat geval alleen naar de post landbouw kijkt, is het aandeel kleiner dan het in werkelijkheid is.

Conclusie: de landbouw inclusief uit- en afspoeling landbouwgronden is de belangrijkste bron voor de belasting van het oppervlaktewater op afstand gevolgd door de rwzi's. Het aandeel landbouw bedraagt 59 % voor de stikstofbelasting en 62 % voor de fosforbelasting. Voor de rwzi's is dat respectievelijk 21 % en 33 % voor de fosforbelasting.

a) Aandeel rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's)

Uit bron: https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2016/15/rioolwater-steeds-beter-gezuiverd

- De rwzi's zuiveren bijna 85% van N en P uit het rioolwater. Wat betreft de belasting van het oppervlaktewater in 2014 draagt rwzi voor de stikstof 19 procent bij en voor fosfor 33 procent.
- In SPBP´s is opgenomen dat wanneer er regionaal nutriëntenknelpunten zijn die worden veroorzaakt door lozingen vanuit RWZI's, de installaties versneld worden aangepakt.

Conclusie: zie bij 5.

b) Aandeel overstorten en regenwaterriolen

Uit bron: https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2016/15/rioolwater-steeds-beter-gezuiverd

- Wat betreft de overstorten is de bijdrage aan de belasting van het oppervlaktewater in 2014 voor de stikstof 1,4 procent bij en voor fosfor 1 procent.
- De afgelopen 20 jaar zijn risicovolle overstorten gesaneerd en daar waar dat kan opvangvoorzieningen (bergbezinkbassings) aangelegd of overstorten verplaatst.

Conclusie: het aandeel van de overstorten en regenwaterriolen aan de belasting van het oppervlaktewater is gering. Wel kunnen overstorten lokaal tot problemen leiden.

c) **Aandeel door watervogels**

In rapport van Mesdagfonds wordt gewezen op de watervogels als bron. In het rapport wordt beweerd dat de watervogelpopulatie in 2014 met 60 procent is toegenomen ten opzichte van 2002 en dat de bijdrage van watervogels aan de belasting van het oppervlaktewater in 2014 wordt in geschat op 612.000 kg N/jaar en 56.000 kg P/jaar. Als dit wordt vergeleken met de totale N- en P belasting van het oppervlaktewater (76,1 miljoen kg N/jaar, 6,5 miljoen kgP/jaar) en komt het aandeel dat watervogels bijdragen uit op respectievelijk 0,8 en 0,9 procent.

Voor deze inschatting is een gebruik gemaakt van een artikel van het NIOO in 2007 waarin de bijdrage van watervogels aan de belasting van landbouwgronden in beeld is gebracht. Volgens dit artikel bedraagt de hoeveelheid N en P die watervogels via mest produceren 382.800 kg N en 34.700 kg P waarbij wordt aangegeven dat een deel daarvan het oppervlaktewater belast. De opsteller van het rapport heeft dit met 60 procent verhoogd om uit te komen de hoeveelheden die in het rapport worden genoemd. Daarnaast gaat de journalist ervan uit dat 100 % van de door de watervogels geproduceerde mest terecht komt in het oppervlaktewater. Dit is niet het geval. De mest die watervogels produceren zijn van de landbouwgewassen zelf afkomstig en worden grotendeels op de landbouwgronden achter gelaten waar ze foerageren. De watervogelmest fungeert daar weer als bemesting voor het gewas. De rest van de vogelmest komt vrij op de slaapplaatsen die gelegen zijn natuurgebieden en open wateren. In het laatste geval wordt het oppervlaktewater rechtstreeks belast. Dit zijn echter niet de wateren die zijn geselecteerd voor opname in het Meetnet Nutriënten Landbouw Specifieke Oppervlaktewateren.

Conclusie: wanneer de mest die wordt geproduceerd door de watervogels volledig in het oppervlaktewater terecht zou komen, wat niet het geval is, is het aandeel minder dan 1 procent van de waterbelasting.

d) Aandeel erfafspoeling van veehouderijbedrijven

De vuillast in erfafspoelwater ontstaat wanneer hemelwater op het verharde erf in contact komt met onder andere voer, voerresten, mestresten, mestvocht, perssappen en percolaat en rechtstreeks afstroomt naar het oppervlaktewater. Een dergelijke lozing is op basis van het Activiteitenbesluit niet toegestaan.

Omdat in de praktijk vermoedens zijn dat deze lozingen wel optreden, hebben de waterschappen samen met Broos BV en het Ministerie van IenM in de periode 2005-2010 onderzoek uitgevoerd naar de belasting van het oppervlaktewater via erfafspoeling van veehouderijbedrijven. Er is in 2008 een meetcampagne uitgevoerd bij 19 veehouderijbedrijven die "visueel" gezien een schoon erf hadden. Over de resultaten zijn verschillende STOWA-rapporten verschenen.

Uit rapport STOWA-rapport 2011-18 Erfafspoeling dat een samenvatting bevat van alle resultaten over die periode:

Tabel 2.3 OVERZICHT VAN DE ONDERZOEKSRESULTATEN OP 'SCHONE' VEEHOUDERIJBEDRIJVEN

	AANTAL BEDRIJVEN	RESULTAAT
≤ 11 ve	6	gem. 5 ve (2 - 11)
12 ve en hoger	13	gem. 87 ve (17 - 365)

De gegevens uit de Emissieregistratie zijn gebaseerd op deze meetgegevens.

Conclusie: Alhoewel het onderzoek heeft zich beperkt tot 19 veehouderijbedrijven met een schoon erf, kan worden geconcludeerd dat via erfafspoeling vervuiling optreedt van het oppervlaktewater. De vervuiling bedraagt 2 tot 365 VE (vervuilingseenheid) en er wordt gemiddeld 60 VE per veehouderijbedrijf geloosd. Eén VE is de vervuiling die één persoon gemiddeld veroorzaakt. Maatregelen zijn nodig omdat agrariërs dit water conform het Activiteitenbesluit niet mogen lozen in oppervlaktewater.

Onderzoek informatiepositie verenigde vergadering bij de jaarstukken van het hoogheemraadschap van Rijnland

Achtergrond en aanleiding

Het belang van gezonde waterschapsfinanciën is groot. Als de financiën niet op orde zijn, komt immers de goede uitvoering van de taken mogelijk in het geding. Omgekeerd betekent een sterke financiële positie dat er wellicht mogelijkheden zijn om nieuw beleid te maken of de heffingen te verlagen. De financiële positie van het hoogheemraadschap is erg belangrijk, maar tegelijkertijd voor niet-deskundigen vaak moeilijk te doorgronden.

Dit is een thematiek die ook bij andere lokale overheden speelt, bij gemeenten en provincies. Aldaar wordt de oplossing om eenvoudige en compacte informatie over de financiële positie van een gemeente/provincie te geven gezocht in kengetallen. Inmiddels zijn in het Besluit Begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) een vijftal financiële kengetallen voorgeschreven met als doel om raadsleden en statenleden in positie te brengen om een goed oordeel te kunnen maken over de financiële positie. Maar ook dit proces is nog steeds in ontwikkeling, met name in de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan deze verplichting. Een dergelijke verplichting kent het BBVW (het BBV voor waterschappen) overigens niet. Wel een heleboel technische voorschriften waar de jaarstukken aan moeten voldoen. Maar of dit nu echt helpt om ook een VV lid goed in positie te brengen is de vraag.

De rekenkamercommissie (RKC) van het hoogheemraadschap van Rijnland heeft als taak en doel om de VV te ondersteunen bij de kaderstellende en controlerende rol van dit algemeen bestuur. In het kader van deze controlerende rol acht de RKC het van wezenlijk belang dat de jaarstukken van het hoogheemraadschap voldoen aan de (technische) voorschriften van de BBVW. De RKC twijfelt er niet aan dat de jaarstukken aan deze vaktechnische vereisten voldoen. Maar er is meer. De vraag is of de jaarstukken ook die informatie bevatten en op een overzichtelijke, samenhangende wijze presenteren, op basis waarvan VV leden zich een goed beeld kunnen vormen over de financiële positie van het hoogheemraadschap. Hoe staan we ervoor, hoe gezond zijn we in financiële zin? En op basis waarvan vinden we dat, welke feiten liggen aan dit oordeel ten grondslag? En zijn dat de relevante feiten kijkend naar de beleidsdoelen en opgaven die het hoogheemraadschap op (middel)lange termijn kent? Kortom, een vraag naar de informatiepositie van de VV. In termen van rolvastheid gaat de VV niet over de mate waarin aan het BBVW wordt voldaan, dat is een collegezaak. Relevant is de vraag of de jaarstukken de VV goed in positie brengen om vanuit de controlerende rol duiding te kunnen geven aan de financiële positie (gezondheid, robuustheid) van het hoogheemraadschap, gelet op strategie, beleid en toekomstige opgaven.

Doelstelling en centrale onderzoeksvraag

Met dit onderzoek wil de RKC een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van een eenvoudig en toegankelijk instrumentarium voor de VV en andere geïnteresseerden om de financiële positie van het hoogheemraadschap te kunnen volgen. De centrale onderzoeksvraag voor dit onderzoek luidt als volgt:

Bieden de jaarstukken in voldoende mate en op toegankelijke wijze zicht op de financiële positie ten opzichte van de prestaties van het hoogheemraadschap van Rijnland?

Het onderzoek heeft een exploratief karakter: wat is een passende en toegankelijke manier om informatie over de financiële positie van een waterschap te verstrekken? Kan het hoogheemraadschap wat leren van wat gemeenten en provincies op dit gebied laten zien? De beantwoording van deze centrale onderzoeksvraag valt daarom uiteen in vijf deelvragen:

1. Welke informatie is essentieel om een goed beeld te krijgen van de financiële positie van het hoogheemraadschap?
2. In hoeverre bevatten de jaarstukken 2016 van Rijnland deze essentiële informatie?
3. In hoeverre wordt deze essentiële informatie compact en toegankelijk gepresenteerd in de jaarstukken 2016 van het hoogheemraadschap?
4. Wat kan het hoogheemraadschap leren van ontwikkelingen op dit vlak bij andere waterschappen en andere overheden?
5. Wat betekent dit alles voor de informatiepositie van de leden van de VV met betrekking tot het duiden en beoordelen van de financiële positie van het hoogheemraadschap? Kunnen VV leden zich een goed beeld vormen?

Het beoogde resultaat is geen lijvig rapport, maar een praktische beoordeling die ook bij de jaarstukken in volgende jaren kan worden toegepast. De RKC denkt daarbij aan een korte en bondige rekenkamerbrief met een bijbehorend instrument dat geborgd kan worden in de besturing van het hoogheemraadschap.

Planning

Het onderzoek wordt feitelijk uitgevoerd in de periode april – medio mei 2017. Daarbij dient rekening te worden gehouden met het wederhoor zoals voorzien in het onderzoeksprotocol van de RKC. Dit protocol is bij deze aanvraag gevoegd. Op 6 juni 2017 moet het onderzoeksresultaat worden besproken in de RKC. In de VV van 21 juni 2017 wordt het eindproduct (rekenkamerbrief) gepresenteerd. In die VV worden ook de jaarstukken 2016 geagendeerd.

Interne organisatie

De RKC van het Hoogheemraadschap van Rijnland bespreekt als collectief de voortgang en inhoudelijke resultaten van het onderzoek. De secretaris van de RKC fungeert als eerste aanspreekpunt voor de onderzoeker. De secretaris is Kees van Rietschoten (Kees.Rietschoten@rijnland.net), telefoonnummer 06 5515 4115.

Aanbesteding

De RKC werkt binnen de kaders van het aanbestedingsbeleid van het Hoogheemraadschap van Rijnland. De Algemene Inkoopvoorwaarden van het hoogheemraadschap zijn van toepassing op de uitvoering van de opdracht. Algemene voorwaarden van de offrerende partijen worden nadrukkelijk van de hand gewezen.

De offerteaanvraag wordt uitgezet op 15 maart 2017 en dienen vrijdag 24 maart digitaal te worden ingediend bij de secretaris van de RKC. Op 29 maart 2017 worden de offrerende partijen in de gelegenheid gesteld hun voorstel toe te lichten.

17.018398

Hoogheemraadschap van
Rijnland

kopie aan:
Gerard Doornbos
VV

uw kenmerk:
uw brief van:
ons kenmerk: 17.018398
bijlagen:
inlichtingen: C.H.F. van der Vlist
doorkiesnummer: +31713063064
onderwerp: verzoek tot sponsoring

Stichting Aquarius
t.a.v. E. van Loon
Beukelseweg 81a
3022 GG ROTTERDAM

Leiden, 28 februari 2017

Geachte heer Van Loon,

In de verenigde vergadering van 1 februari jl. heeft u het hoogheemraadschap van Rijnland een bedrag van €1500 gevraagd voor de actie Rotterdam Amsterdam schoon. Hoewel de schoonmaakactie van waterwegen tussen beide steden zeer wordt gewaardeerd, is besloten uw verzoek tot sponsoring af te wijzen. Dat besluit wil ik graag toelichten.

Het hoogheemraadschap van Rijnland werkt met gemeenschapsgeld. Dat betekent dat Rijnland zeer zorgvuldig is met de besteding van sponsorgelden. In incidentele gevallen worden initiatieven gesponsord die een duidelijke relatie hebben met de taak als waterbeheerder. In dat verband wil ik u er graag op wijzen dat het opruimen van zwerfvuil een primaire taak is van gemeenten; niet van het hoogheemraadschap.
Het schoonmaken van waterwegen is een sympathiek initiatief. Rijnland heeft soortgelijke initiatieven van uw stichting eerder gesponsord. Om te voorkomen dat deze sponsoring een structureel karakter krijgt, is besloten dit jaar af te zien van een bijdrage.
In de komende jaren vraagt Rijnland vooral aandacht voor de gevolgen van klimaatverandering voor het waterbeheer. Onze beperkte sponsormiddelen zullen vooral voor dat thema worden ingezet.

Ik wens u veel succes met uw actie.

Hoogachtend,

G.J. Doornbos,
dijkgraaf

Archimedesweg 1
postadres:
postbus 156
2300 AD Leiden
telefoon (071) 3 063 063
telefax (071) 5 123 916

KvK nummer: 51137747

internet : www.rijnland.net
e-mail: post@rijnland.net

BTW nummer: NL813766928B01

Rijnland streeft naar een transparant relatiebeheer met duidelijke regels over belangenverstrengeling en het aannemen van giften.

Meer weten? Wij verwijzen u graag naar onze Algemene Voorwaarden.

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV - verenigde vergadering

Aard Voorstel	**VV-Besluitnota**
Vergaderdatum	29-03-2017 Agendapuntnummer 4.01.
Onderwerp	**Uitvoeringskrediet Langeraarse Plassen**
Collegevergadering	21-02-2017
VV-commissie	Cie V&GW: 15-03-2017
Portefeuillehouder	M.E.F. Leewis
Corsanummer	17.011949
BABS id	5810
Bijlagen	Langeraarseplassen Nota van wijziging Langeraarse Plassen

(concept) De verenigde vergadering

besluit:

1. een uitvoeringskrediet van € 1.300.000,- beschikbaar te stellen voor luwtemaatregelen en de realisatie van natuurvriendelijke oevers in de Langeraarse plassen.

VV-besluitnota

De verenigde vergadering

besluit:

1. een uitvoeringskrediet van € 1.300.000,- beschikbaar te stellen voor luwtemaatregelen en de realisatie van natuurvriendelijke oevers in de Langeraarse plassen.

Context

Het bereiken van de KRW-doelen in Rijnlands beheergebied in 2027 is opgedeeld in 3 fasen van elk 6 jaar. Fase 1 is achter de rug en fase 2 loopt van 2015 tot en met 2021. In deze tweede fase worden o.a. maatregelen genomen in een aantal geprioriteerde waterlichamen met goede vooruitzichten op verbetering, waaronder de Langeraarse Plassen. In 2021 moeten die maatregelen gereed zijn.

Een heel palet van maatregelen is besproken met de omgeving in het KRW-gebiedsproces. Er zijn zowel maatregelen voor ecologisch herstel nodig, als voor fysisch-chemisch herstel. Op beide aspecten is verbetering nodig, willen de KRW-doelen gehaald worden. De te verbetering aspecten zijn opgenomen in bijlage 1.
Voor ecologisch herstel zijn meestal inrichtingsmaatregelen nodig: luwte, legakkers, natuurvriendelijke oevers. In overleg met de gebiedspartners en omwonenden is gekozen voor locaties met natuurvriendelijke oevers en de inrichting.
Voor fysisch-chemisch herstel zijn aanpak van inlaat, bagger en bodem nodig. Eind 2016 is €400.000,- krediet verleend voor vervolgonderzoek naar verbetering van de fysisch-chemische toestand van de Langeraarse Plassen en het vervolg van het gebiedsproces.

Rijnland en gebiedspartijen staan gereed om luwte maatregelen en natuurvriendelijke oevers in de tweede helft van dit jaar nog te gaan realiseren. Hiervoor is het nu gevraagde krediet nodig.

Argumenten

1.1 *Herstel van de ecologische waterkwaliteit is nodig om de KRW-doelen te halen*
Vanuit de KaderRichtlijnWater (KRW) is het verplicht om verbetering te bereiken op het gebied van vestigingsmilieu voor waterplanten, vissen en kleinere waterdieren.
Er zijn zowel maatregelen voor ecologisch herstel nodig, als voor fysisch-chemisch herstel. Op beide aspecten is verbetering nodig, willen de KRW-doelen gehaald worden.

1.2 Aanleg van natuurvriendelijke oevers is een geen-spijt maatregel
Natuurvriendelijke oevers zullen andere maatregelen als baggeren, slibvang of flexibel peilbeheer niet negatief beïnvloeden.

1.3 Er is enthousiasme bij eigenaren en omwonenden
De omwonenden en gebruikers van de Langeraarse plassen zijn zeer betrokken bij deze wateren en willen dat de achteruitgang van de ruimtelijke kwaliteit wordt gestopt en omgezet in een vooruitgang. Er leeft een sterke wens tot het verwijderen van de bagger uit de plassen of tenminste beperken van de overlast erdoor. Er wordt al lang met hen over gesproken. Het is zaak nu 'de schop in de grond te steken' en zichtbaar tot uitvoering van de voorgestelde maatregelen over te gaan om het momentum vast te houden.

1.4 De inrichtingsmaatregelen bestrijken een aardig deel van de plassenoevers
We realiseren natuurvriendelijke oevers op een viertal locaties in de Langeraarse plassen
Met het uitvoeringskrediet wordt:

- over een lengte van 500 meter een verplaatsbaar luwtescherm aangelegd om de rietoever zich te laten herstellen en ondergedoken waterplanten een kans te geven. Tevens wordt hier de effectiviteit nagegaan van grondaanvullingen en groeimatten;
- een rieteiland aangelegd om daarachter luwte te creëren in combinatie met een natuurvriendelijke oever en schuilplaatsen voor vis;
- een kopsloot verlengd om de goede ecologische en waterkwaliteit (doorzicht) van deze sloten uit te breiden;
- een rietzone beschermd met de ruimte en de luwte om zich te herstellen.

1.5 Door innovatieve maatregelen proberen we meer effect te behalen en ook te leren voor andere KRW-locaties
De maatregelen bevatten innovatieve elementen als de toepassing van aardappelzetmeelmatten en luwte schermen. Door deze nu al uit te voeren hebben we de kans om het effect al in beeld te krijgen tijdens de looptijd van het project en bij succes uit te breiden: bij Langeraar en elders, want er worden in de KRW2-periode nog minstens vijf waterlichamen aangepakt. Elk KRW-waterlichaam is weliswaar uniek, waardoor de maatregelen voor elk waterlichaam maatwerk zijn. Hierbij wordt het maximale resultaat nagestreefd tegen optimale kosten.

1.6 Met dit krediet blijft het project binnen het MJP 2017-2020 en begroting 2017
Voor het project is nu een totaal bedrag van € 3,65 miljoen opgenomen in het MJP. Met dit krediet blijft het project daarbinnen. Afhankelijk van de ontwikkelingen in de overige onderzoeken (slibvang, baggeren, puntbronnen, peilbeheer) kan in juni 2017 eventueel voorgesteld worden, de MJP-prognose voor Langeraarse Plassen aan te passen. Instellen van een flexibel peil (influx van nutriënten beperken), de aanleg van een slibvang door verdieping van de plassen, baggeren en eventueel het beperken van puntbronnen zijn in onderzoek.

Risico's
1.1 De werkzaamheden zijn geraamd op basis van een concept-definitief ontwerp (SSK)
Het ontwerp dient nog uitgewerkt te worden tot een bestek; dan kan blijken dat de raming te optimistisch was. Dit is niet de verwachting omdat het geen complex werk betreft.

1.2 Effecten van maatregelen zijn beperkt
Er is in Nederland veel ervaring met de uitvoering van maatregelen om de waterkwaliteit van veenplassen te verbeteren. De resultaten verschillen sterk en zijn niet altijd positief. Deze ervaringen nemen we mee in de afweging tussen de verschillende maatregelen. De lat voor de waterkwaliteit van de Langeraarse plassen ligt hoog. Omdat het tot de weinige Rijnlandse plassen behoort die geen deel uitmaken van de boezem, zijn er goede kansen om een betere waterkwaliteit de bereiken dan de boezem heeft. Anderzijds lijden de Langeraarse Plassen al minstens 25 jaar sterk onder bagger, voedselrijkdom en algenbloei. Eerdere pilots in de Langeraarse Plassen hadden wisselende resultaten.

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV-besluit

De verenigde vergadering van het Hoogheemraadschap van Rijnland,

gelezen het voorstel van dijkgraaf en hoogheemraden van 21-02-2017, kenmerk 17.011949,

en gelet op artikel 99 van de Waterwet,

besluit:

1. een uitvoeringskrediet van € 1.300.000,- beschikbaar te stellen voor luwtemaatregelen en de realisatie van natuurvriendelijke oevers in de Langeraarse plassen.

Leiden, 29-03-2017.

De verenigde vergadering,

G.J. Doornbos
dijkgraaf

C.M. van de Wiel
secretaris

Waterkwaliteit Langeraarse plassen

Chemisch-fysische waterkwaliteitsparameters

Parameter Eenheid	Huidige situatie	Doelstelling
Temperatuur C	23	≤ 25
Zuurstofverzadiging %	114	60 - 120
Chloride mg/l	68	≤ 200
Doorzicht M	0,1	≥ 0,9
Zuurgraad pH	9,2	5,5 – 7,5
Totaal fosfor mgP/l	0,19	≤ 0,06
Totaal stikstof mgN/l	4,4	≤ 1,3

Ecologische waterkwaliteitsparameters

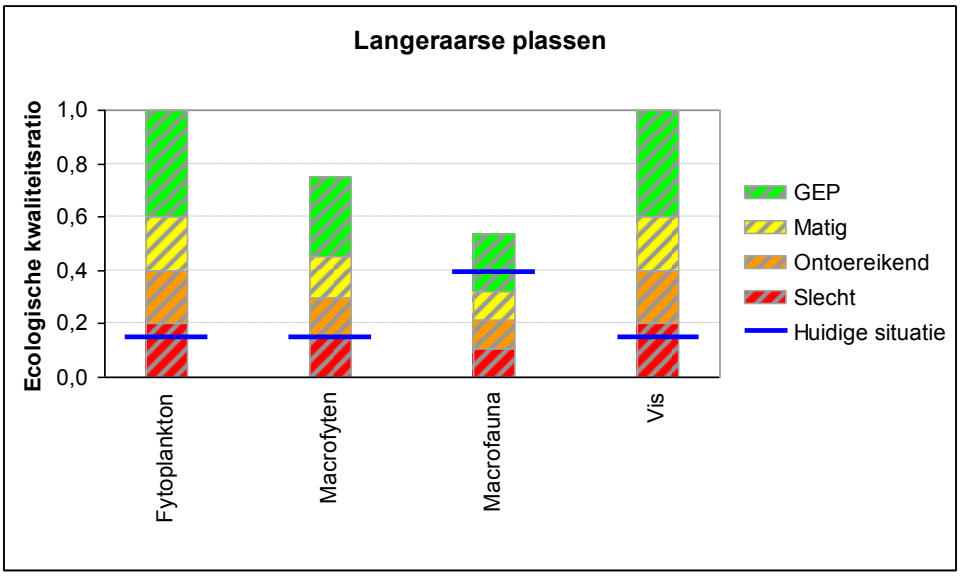

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV-Nota van wijziging

Onderwerp	Uitvoeringskrediet KRW Langeraarse plassen		
Vergaderdatum	29 maart 2017	Agendapuntnummer	4.01
D&H-vergadering	21 maart 2017		
VV-commissie	Veiligheid en Gezond Water	Datum commissie	15 maart 2017
Portefeuillehouder	Mw. M.E.F. Leewis		
Corsanummer	17.024161		

Context
Tijdens de behandeling van het voorstel 'Uitvoeringskrediet Langeraarse plassen' in de commissie VGW van 15 maart is gevraagd om onder de risico's meer invulling te geven aan risico's die spelen bij het niet-behalen van KRW-doelen.

Nota, Paginanummer	**Wijziging**
D&H-voorstel (5810, 17.011949), pagina 3	De bestaande tekst is: '*1.2 Effecten van maatregelen zijn beperkt* Er is in Nederland veel ervaring ….t/m …… wisselende resultaten.' Voorstel is om dit als volgt aan te vullen (de nieuwe delen zijn <u>onderstreept</u>) : *1.2 Effecten van maatregelen zijn beperkt* Er is in Nederland veel ervaring ….t/m …… wisselende resultaten. <u>Indien de nu voorgestelde maatregelen ter verhoging van de ecologische waterkwaliteit, samen met nog voor te stellen maatregelen aan de fysisch-chemische waterkwaliteit, niet de beoogde resultaten geven, bestaat de mogelijkheid om in de volgende planperiode (2022-2027) aanvullende maatregelen te nemen. Inmiddels lijkt het steeds aannemelijker dat er nog een vierde KRW-planperiode komt, zodat dit ook de daarop volgende planperiode herhaald kan worden. Als maatregelen alleen tegen maatschappelijk onaanvaardbare kosten genomen zouden kunnen worden, kan doelverlaging overwogen worden. In dat geval moet grondig onderbouwd worden</u>

	waarom het echt te duur is om de waterkwaliteit/ecologie verder te verbeteren. Mocht Rijnland de beoogde maatregelen niet uitvoeren of uiteindelijk geen goede toestand bereiken, dan bestaat het risico op Europese sancties. Die worden gericht aan het ministerie van I&M en kunnen via de wet Nerpe naar regionale overheden doorgezet worden.

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV - verenigde vergadering

Aard Voorstel	**VV-Besluitnota**
Vergaderdatum	29-03-2017 Agendapuntnummer 4.02.
Onderwerp	**Kleine vervangingen awzi's Cluster Zuid-Holland**
Collegevergadering	07-02-2017
VV-commissie	Cie V&GW: 15-03-2017
Portefeuillehouder	J.C.H. Haan
Corsanummer	16.113917
BABS id	5512
Bijlagen	

(concept) De verenigde vergadering

besluit:
1. Diverse renovatiewerkzaamheden uit te voeren ten behoeve van het influentgemaal van de awzi Nieuwveen en hiervoor een uitvoeringskrediet beschikbaar te stellen van € 430.000.

VV-besluitnota

De verenigde vergadering

besluit:

1. Diverse renovatiewerkzaamheden uit te voeren ten behoeve van het influentgemaal van de awzi Nieuwveen en hiervoor een uitvoeringskrediet beschikbaar te stellen van € 430.000.

Context
De awzi Nieuwveen is gedateerd (1994) waardoor de onderhoudskosten oplopen en de betrouwbaarheid daarvan in het geding is. Daarnaast is door de toepassing van nieuwe technieken (frequentieomvormers) een energiebesparing mogelijk.

Het voorbereidingskrediet van € 75.000 is in tweeën door de verenigde vergadering (november 2013 en november 2016) beschikbaar gesteld. Het voorbereidingskrediet is nog niet volledig uitgenut. Het restant zal worden ingezet ten behoeve van de uitvoering. Voor de renovatiewerkzaamheden is een totale uitgave van € 505.000 begroot op basis van de SSK-systematiek (incl. een risicoreservering van € 97.000).
In de Programmabegroting 2017 staat deze investering opgenomen voor een bedrag van € 325.000 (excl. risicoreservering).
Het verschil van € 83.000 (€ 505.000 - € 97.000 - € 325.000) wordt veroorzaakt door een actuele scopeverbreding (na vaststelling MJP 2017). Het betreft de ontvangstkelder die is aangetast door H2S. Het beton moet worden hersteld en er zal een nieuwe beschermlaag worden aangebracht.
In het MJP 2018-2021 wordt de actuele raming meegenomen. Uitgaande van een afschrijvingstermijn van 15 jaar en een rentepercentage van 2,3% bedragen de kapitaallasten van deze kredietaanvraag (incl. voorbereidingskrediet) in het eerste afschrijvingsjaar (2018) € 44.900. De uit het krediet voortvloeiende exploitatiekosten komen volledig ten laste van de taak zuiveringsbeheer. De consequenties voor de belastingtarieven bedragen minder dan 0,5% van de tarieven 2017.

Argumenten
1.1 De renovatie is noodzakelijk om de betrouwbaarheid van de awzi Nieuwveen te garanderen en de onderhoudskosten te drukken
De awzi Nieuwveen is gedateerd. De inspectie van het influentgemaal is afgerond en nu resteren diverse renovatiewerkzaamheden die noodzakelijk zijn om de:
- betrouwbaarheid te kunnen garanderen;
- onderhoudskosten te kunnen drukken;
- energiebesparing te realiseren.

Risico's
1.1 De kosten lopen op
Door het optreden van risico's kunnen de kosten oplopen. Door het opstellen van een (deterministische) SSK-raming, waarin een risicoreservering is opgenomen voor benoemde en onbenoemde risico's, wordt dit risico beheerst. Hierbij wordt uitgegaan van de mediaan (P50) met een voor deze fase (Definitief Ontwerp) gebruikelijke bandbreedte van 20%.

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV-besluit

De verenigde vergadering van het Hoogheemraadschap van Rijnland,

gelezen het voorstel van dijkgraaf en hoogheemraden van 07-02-2017, kenmerk 16.113917,

en gelet op artikel 99 van de waterschapswet,

besluit:
1. Diverse renovatiewerkzaamheden uit te voeren ten behoeve van het influentgemaal van de awzi Nieuwveen en hiervoor een uitvoeringskrediet beschikbaar te stellen van € 430.000.

Leiden, 29-03-2017.

De verenigde vergadering,

G.J. Doornbos
dijkgraaf

C.M. van de Wiel
secretaris

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV - verenigde vergadering

Aard Voorstel	**VV-Besluitnota**
Vergaderdatum	29-03-2017 Agendapuntnummer 4.03.
Onderwerp	**Vaststellen Integraal afvalwaterketenplan cluster Bollenstreek**
Collegevergadering	07-02-2017
VV-commissie	Cie V&GW: 15-03-2017
Portefeuillehouder	J.C.H. Haan
Corsanummer	17.010235
BABS id	5952
Bijlagen	Bijlage: IAWKP - Beleidsmodule Bijlage: IAWKP- Kwantificeerbare voorbeelden Bijlage: H2O-artikel Samenwerking in de praktijk - Regionale wateroverlast opgelost met rioleringsmaatregelen Bijlage: Module Financiële Verankering - Rijnland versie 2

(concept) De verenigde vergadering

besluit:
1. Het integraal afvalwaterketenplan Bollenstreek, in lijn met Toekomst Organisatie Zuiveringsbeheer, in zijn geheel vast te stellen en in te stemmen met;
a. Het gezamenlijk ontwikkelde beleid voor de waterketen binnen de samenwerking sub-regio Bollenstreek; het plan sluit aan op vigerend beleid van Rijnland en biedt oplossingen voor opgaven uit het Bestuursakkoord Water (zoals verminderen regeldruk, en uitfaseren van bepaalde vergunningen).
b. De bijbehorende financiële onderbouwing; het plan leidt niet tot wijzigingen van het vigerende MJP.

VV-besluitnota

De verenigde vergadering

besluit:

1. Het integraal afvalwaterketenplan Bollenstreek, in lijn met Toekomst Organisatie Zuiveringsbeheer, in zijn geheel vast te stellen en in te stemmen met;
    a. Het gezamenlijk ontwikkelde beleid voor de waterketen binnen de samenwerking sub-regio Bollenstreek; het plan sluit aan op vigerend beleid van Rijnland en biedt oplossingen voor opgaven uit het Bestuursakkoord Water (zoals verminderen regeldruk, en uitfaseren van bepaalde vergunningen).
    b. De bijbehorende financiële onderbouwing; het plan leidt niet tot wijzigingen van het vigerende MJP.

Context
Sinds 2001 werken de gemeenten Katwijk, Lisse, Noordwijkhout, Noordwijk en Teylingen én het hoogheemraadschap van Rijnland in de afvalwaterketen samen in de sub-regio Bollenstreek. In 2011 is door de waterschappen, het Rijk, de provincies, gemeenten en drinkwaterbedrijven het Bestuursakkoord Water (BAW) getekend. Het akkoord heeft onder meer tot doel in 2020 een structurele besparing in het beheer van de waterketen van 450 miljoen euro per jaar te realiseren. Tevens dient de personele kwetsbaarheid te worden verminderd en het beheer verder geprofessionaliseerd. De kostenbesparingen worden gerealiseerd door doelmatigheidsmaatregelen in de afzonderlijke organisaties en meer en intensievere samenwerking tussen de waterbeheerders en de drinkwaterbedrijven. Om inzicht te geven of de afgesproken gematigde lastenstijging en besparingen daadwerkelijk worden gerealiseerd, brengen de BAW-partners de resultaten langs drie parallelle sporen in beeld:

- Ontwikkeling van de belastingen en kosten (bijvoorbeeld Waterschapspeil).
- De manier waarop de besparingen in de praktijk worden gerealiseerd (o.a. door visitatiecommissie).
- Ontwikkeling van de geleverde prestaties (via bedrijfsvergelijkingen).

Recent is de Regionale monitor BAW ontwikkeld, om de voortgang in de regio te kunnen meten. De monitor geeft gemeenten en waterschappen kwantitatief inzicht in kosten en kwaliteit. Voor gemeenten wordt ook de kwetsbaarheid in beeld gebracht. De monitor gaat gebruikt worden om de voortgang van het IAWKP te volgen.

In 2014 is in de sub-regio Bollenstreek, onder de naam ketenschouw, een gezamenlijke verkenning uitgevoerd naar verbeteringen, optimalisaties en samenwerking binnen de gehele afvalwaterketen. Alle collega's werkzaam in de waterketen binnen Rijnland en de gemeenten hebben bijgedragen aan deze schouw. Hierbij is ook nadrukkelijk over de eigen werkgrens heen gekeken. Naast kennis en een lijst van samenwerkings-mogelijkheden heeft dit ook enthousiasme en vertrouwen voor een intensievere samenwerking opgeleverd. De resultaten van deze ketenschouw zijn opgenomen en geïntegreerd in alle onderdelen van dit integraal afvalwaterketenplan Bollestreek (verder IAWKP genoemd). De resultaten zijn ook gebruikt voor rapportage over de voortgang van de samenwerking in de regio Rijnland aan een onafhankelijke visitatiecommissie waterketen onder voorzitterschap van mw. Peijs. De gerealiseerde en voorziene besparingen voor de sub-regio Bollenstreek bedroegen toen € 4,4 mln eenmalig en € 0,7 mln structureel. Dit werd onder andere bereikt door gezamenlijke uitvoering van taken (gemeenten) en vervallen van bepaalde investeringen (zoals bergbezinkbassins in het rioolstelsel).

Tijdens de ketenschouw is geconcludeerd dat in de Bollenstreek het laaghangend fruit in de samenwerking al zorgvuldig is opgepakt. Structureel samenwerkingsoverleg en het gezamenlijk aanbesteden van diensten zoals advies, onderzoeken, reiniging en inspectie zijn inmiddels de standaard werkaanpak. De ketenschouw maakte duidelijk dat verdere samenwerking moest worden gezocht in het beter afstemmen op elkaars beleidscyclus en de beleidsmatige aanpak.
Om verdere stappen te zetten in de afspraken van het Bestuursakkoord Water hebben de gezamenlijke waterwethouders, de directies van drinkwaterbedrijven en de Hoogheemraad in juli 2016 een nieuwe samenwerkingsovereenkomst getekend voor de regio Rijnland. Voor de samenwerkende partners in de sub-regio Bollenstreek is hierin een bestuursopdracht geformuleerd om de beleidstrajecten Gemeentelijke RioleringsPlannen van gemeenten en zuiveringsplannen van Rijnland in één nieuw integraal plan samen te voegen. Binnen voornoemde bestuursopdracht is nadrukkelijk aangegeven dat de bestuurlijke autonomie en de taakverdeling rond de wettelijke watertaken ongewijzigd blijft.

Het resultaat ligt voor U, het IAWKP Bollenstreek 2017-2021 samengesteld uit elf modules: Beleid, Kringmaatregelen en Financiële Verankering (zie figuur 1). De modules zijn ieder op zich goed leesbaar en dienen ieder hun eigen doel.
In de beleidsmodule staat het beleid van de gemeenten Katwijk, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout en Teylingen en van Rijnland voor de afvalwaterketen, opgesplitst in zowel de doelen volksgezondheid, droge voeten en leefomgeving als zorgplichten en bedrijfsvoering. De beleidsmodule is een levend document dat periodiek geactualiseerd wordt.
In de module Kringmaatregelen zijn per zuiveringskring (de rioolwaterzuivering en de daarop aangesloten gemeentelijke rioolstelsels) de zorgplichten voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater uitgewerkt in maatregelen. Alle investeringen, vervangingen, onderhoudsmaatregelen, inventarisaties en onderzoeken en de (kosten)planning hierbij zijn samenhangend weergegeven. De module geeft ook aandacht aan de bedrijfsvoering aspecten waarmee het mogelijk wordt de afvalwaterketen te beheren 'als ware het één systeem'.

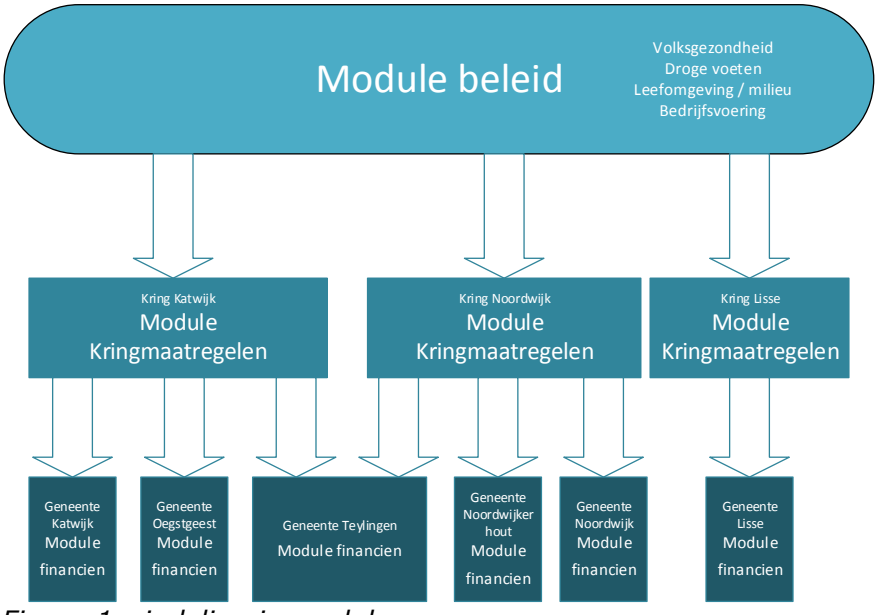

Figuur 1 - indeling in modules

Het organisatiespecifieke beslisdcocument voor elk van de deelnemende organisaties is de module "Financiële verankering" In dit document is voor elke organisatie op hoofdlijnen het beleid en maatregelen met bijbehorende financiële en personele onderbouwing beschreven. De module "Financiële verankering Rijnland" en de "Beleidsmodule" zijn respectievelijk als bijlage 1 en 2 opgenomen.

Het voorliggende IAWKP is uniek te noemen. Het is één van de eerste integrale afvalwaterketenplannen van Nederland. Met dit IAWKP worden de bestaande "verbeterde Gemeentelijke RioleringsPlannen" (verder vGRP genoemd) van de gemeenten en de basiszuiveringsplannen van Rijnland vervangen. Daartoe wordt het IAWKP voor besluitvorming in iedere organisatie voorgelegd. Iedere organisatie laat het IAWKP door College en Raad of Verenigde Vergadering vaststellen. Gezamenlijk is afgesproken om gedurende de eerste vier maanden van 2017 het bovengenoemde besluitvormingsproces te doorlopen.

Argumenten

1.1 Het IAWKP leidt tot een betere samenhang van beleid en een gezamenlijke, integrale aanpak van nieuwe opgaven (o.m. klimaatbestendigheid en duurzaamheid).

Het IAWKP is een invulling van de wettelijke opgave en draagt bij aan een gestructureerde (planmatige) samenwerking tussen gemeenten en het Hoogheemraadschap (BAW en Waterwet art 3.8). In de beleidsmodule staat het beleid van de gemeenten Katwijk, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout en Teylingen en van Rijnland voor de afvalwaterketen, opgesplitst in zowel de doelen volksgezondheid, droge voeten en leefomgeving (waaronder duurzaamheid) als zorgplichten en bedrijfsvoering. Het vigerend Rijnlands beleid voor gemeentelijke rioleringszaken staat in de nota emissiebeheer riolering (10.28569) en actualisatie beleid ongerioleerde lozingen (12.21332. In het beleid staat samenwerking met gemeenten centraal. Qua ambitie en doelen richt het beleid zich o.a. op het beter grip krijgen en houden op de samenstelling van het afvalwater, het voorkomen van de afvoer van schoon water naar de riolering (afkoppelen hemelwater), het terugdringen van de vuillast uit de riolering naar het oppervlaktewater en een beter beheer van gegevens in de waterketen. In het IAWKP is het huidige beleid als vertrekpunt gehanteerd, en wordt ingespeeld op nieuwe ontwikkelingen waaronder meer burgerparticipatie. Het gezamenlijk ontwikkelde beleid voor de Bollenstreek is opgenomen in de Beleidsmodule (zie bijlage 2).
De integrale aanpak komt ondermeer terug bij de aanpak van wateroverlast op straat. Maatregelen beperken zich dan niet alleen tot de waterketen maar kunnen ook in het watersysteem worden genomen (zie bijlage 3 voor voorbeelden).
Ook staan er beleidsuitgangspunten in die (indirect) een bijdrage leveren aan de KRW-opgave voor schoon water. Een voorbeeld hiervan is de aanpak van glastuinbouwlozingen. Maatregelen hiervoor hoeven overigens niet specifiek in het IAWKP opgenomen te worden maar kunnen ook in ander samenwerkingsverbanden afgesproken en opgepakt worden, bijvoorbeeld binnen het RBO-West of Gebiedsaccount Bollenstreek.

1.2 Uitvoering van het BAW in "optima forma"

Gebaseerd op onze samenwerkingsovereenkomst voor de regio Rijnland en het Bestuursakkoord Water (BAW) is in dit IAWKP in alle modules het streven naar intensievere samenwerking ingebracht. Het werken aan de doelen van het Bestuursakkoord Water is hiermee geborgd in beleid, werkplannen, werkafspraken en de financiële paragraaf. Ter verduidelijking wordt opgemerkt dat hierbij vooral samengewerkt wordt aan kennis, beheer, nieuwe ontwikkelingen, optimalisatie op kwaliteit en kosten. Hierbij gaat het om alle facetten in de afvalwaterketen en zijn organisatie en gemeentegrenzen ondergeschikt. Specifieke oplossingen worden in meerdere gemeente toegepast en of ingekocht. Het resultaat is hogere Kwaliteit, lagere Kosten en lagere Kwetsbaarheid (3 k's). Hieraan wordt gezamenlijk gewerkt. De financiële voordelen worden zorgvuldig gebruikt en teruggegeven in kwaliteiten zoals klimaatbestendigheid en duurzaamheid, of in een minder stijgende heffing.
In Bijlage 1 zijn een aantal gekwantificeerde voorbeelden opgenomen.

De ontwikkeling en verandering van de organisatie(s) is in dit iAWKp bewust niet ingevuld, omdat vooralsnog wordt uitgegaan van netwerksamenwerking. In het vervolgtraject van Toekomst Organisatie Zuiveringsbeheer (ook wel TOZ genoemd),

zullen, op initiatief van Rijnland, gesprekken worden gevoerd over verdergaande vormen van samenwerking.

1.3 Verlagen regeldruk tussen overheden
In het iAWKp zijn vier, gezamenlijk ontwikkelde procedures, opgenomen waarmee we voorsorteren op het kunnen laten vervallen van een aantal (Rijnlandse) vergunningen (aansluit- en watervergunningen). Hiervoor volgt later dit jaar nog een voorstel vanuit deregulering (o.m. intrekken aansluitverordening Rijnland). Door planmatig af te stemmen over bestaande en nieuwe ongerioleerde lozingen van huishoudelijk afvalwater sorteren we ook voor op de aangekondigde wetswijzing die de ontheffingsaanvraag bij de provincie overbodig zal maken en afstemming tussen gemeenten en waterschappen zal verplichten. De procedures dragen daardoor bij aan het verlagen van regeldruk tussen overheden.

1.4 Er wordt voorgesorteerd op de omgevingswet
Dit iAWKp volgt de landelijke trend om wetgeving te vereenvoudigen en publieke belangen in lokaal toegesneden afspraken te borgen in gezamenlijk opgestelde plannen. Deze vereenvoudiging zal in de toekomst verder worden ingevuld door het inwerking treden van de Omgevingswet. Gevolg van deze Omgevingswet is dat de GRP-verplichting per 2020 komt te vervallen. Het is de bedoeling om de verschillende watertaken op te nemen in een door de gemeente te ontwikkelen omgevingsvisie. Vanuit deze visie wordt een programma uitgewerkt en kunnen regels worden gesteld in een op te stellen omgevingsplan. De omgevingswet biedt de ruimte om het programma met meerdere bestuursorganen gezamenlijk op te stellen. Dit IAWKP is al een eerste aanzet daartoe qua gezamenlijke visievorming en programmering .
Verder vraagt de omgevingswet om afstemming van RO vraagstukken, daarin zijn (grond)water en riolering ook belangrijke aspecten. Het integrale Afvalwaterketenplan verwoordt het beleid en de voorgenomen maatregelen voor de zorgplichten en is daarmee een bouwsteen voor de regionale omgevingsaanpak en interdisciplinaire samenwerking.
In de samenwerking sub-regio's "Leiden" en "Het Groene Hart" wordt ondertussen gewerkt aan opstellen van integrale waterketenplannen (IWKP), wat al weer een stap verder gaat dan een IAWKP. In deze regio's worden ook de drinkwaterbedrijven Dunea en Oasen betrokken bij de gezamenlijke beleidsvorming en opstellen van maatregelen. Binnen het SWWK, het samenwerkingsverband van Rijnland en Dunea dat voorziet in gezamenlijk rioleringsbeheer voor de Gemeente Noordwijkerhout wordt gestreefd naar een verdere uitbreiding van het rioolbeheer voor meerdere gemeenten.

Risico's
1.1 Beschikbare tijd van alle partners
Intensievere samenwerking vraagt meer tijd, niet alleen van Rijnland maar ook van de partners. Voor Rijnland is de benodigde personele inzet voor het IAWKP Bollenstreek geraamd op 3.200 uur voor gehele planperiode (2017-2021). Deze inzet is beschikbaar binnen de huidige formatieruimte.
Het risico bestaat dat gedurende de uitvoering onvoldoende capaciteit beschikbaar blijkt. Door frequent overleg op zowel ambtelijk als bestuurlijk nivo en een voorgestelde aanpak/proces met stuur- en werkgroepen kan een dergelijk risico vroegtijdig worden onderkend, besproken en aangepakt

1.2 partijen stoppen met de samenwerking
De kans erop wordt zeer laag ingeschat. Het IAWKP is een invulling van de wettelijke opgave en draagt bij aan een (verplichte) gestructureerde (planmatige) samenwerking tussen gemeenten en het Hoogheemraadschap (Waterwet art 3.8).

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV-besluit

De verenigde vergadering van het Hoogheemraadschap van Rijnland,

gelezen het voorstel van dijkgraaf en hoogheemraden van 07-02-2017, kenmerk 17.010235,

en gelet op artikel 3.8 van de waterwet,

besluit:
1. Het integraal afvalwaterketenplan Bollenstreek, in lijn met Toekomst Organisatie Zuiveringsbeheer, in zijn geheel vast te stellen en in te stemmen met;
a. Het gezamenlijk ontwikkelde beleid voor de waterketen binnen de samenwerking sub-regio Bollenstreek; het plan sluit aan op vigerend beleid van Rijnland en biedt oplossingen voor opgaven uit het Bestuursakkoord Water (zoals verminderen regeldruk, en uitfaseren van bepaalde vergunningen).
b. De bijbehorende financiële onderbouwing; het plan leidt niet tot wijzigingen van het vigerende MJP.

Leiden, 29-03-2017.

De verenigde vergadering,

G.J. Doornbos
dijkgraaf

C.M. van de Wiel
secretaris

INTEGRAALAFVALWATERKETENPLAN BOLLENSTREEK

Beleidsmodule

12 OKTOBER 2016

ARCADIS Design & Consultancy for natural and built assets

Verbonden door water SWR² Werken aan later

Bijschrift figuren op het voorblad:

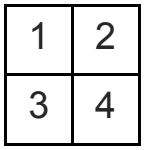

1. Duin en kust Katwijk (bron: gemeente Katwijk)
2. Zuivering Lisse, ringvaart Lisse (bron: hoogheemraadschap van Rijnland)
3. Stedelijk gebied Teylingen (bron: gemeente Teylingen)
4. Bollenvelden in Noordwijkerhout (bron: gemeente Noordwijkerhout)

COLOFON

Rijnland	Jeffrey den Elzen
	Arie Janssen
	Jelle de Lange
	Paul Versteeg
Noordwijkerhout	Arie van der Plas
Teylingen	Harry van der Ark
	Rob de Mooij
Lisse	Rob Zegers
Noordwijk	Loek Verkleij
Katwijk	Dirk Verhoef
Arcadis	Arrien Borst
	Rick Gerritsen
	Kevin Gortmaker

Samenwerkingspartners bij de totstandkoming van dit document:

INHOUDSOPGAVE

1 INTEGRAAL AFVALWATERKETENPLAN (IAWKP) 11

1.1 De veranderende wereld 11
1.2 Planopbouw 12
1.3 Grondbeginselen 13
1.4 'GRP nieuwe stijl' en terugtrekken vergunningen 13
1.5 Inwerkingtreding, duur, beëindiging of wijziging 14
1.6 Opbouw Beleidsmodule 14
1.6.1 Rioleringsbeheer nieuwe stijl 14
1.6.2 Functionele doelen 15

2 VOLKSGEZONDHEID 17

2.1 Aansluiting op de riolering en AWZI 17
2.1.1 Wettelijk kader 17
2.1.2 Huishoudelijk en bedrijfsafvalwater in de afvalwaterketen 17
2.1.3 Hemelwater in de afvalwaterketen 18
2.1.4 Grondwater in de afvalwaterketen 19
2.1.5 Indirecte lozingen 20
2.2 Aanbod stedelijk afvalwater 21
2.2.1 Afvalwaterprognoses 21
2.2.2 Toetsing aan de praktijk 21
2.3 Aansluitpunten op de zuivering 22
2.4 Dimensie en capaciteit van systemen 22
2.4.1 Ontwerp van gemalen en persleidingen 22
2.4.2 Gemeentelijke transportriolen binnen de AWZI's 23
2.4.3 Ontwerp van AWZI's 23
2.5 Gemeentelijke verordeningen 23

3 DROGE VOETEN 26

3.1 Beleid voor wateroverlast en klimaatbestendigheid 26
3.1.1 Algemeen 26
3.1.2 Maaiveld, riolering en grondwater 26
3.2 Bovengrondse berging en afvoer 27

3.3 Ondergrondse afvoer naar watersysteem 28
3.4 Grondwater 28
3.5 Watersysteem 28
3.5.1 Toetsing watersystemen 28
3.5.2 Droge voeten toets voor hemelwateruitlaten en riooloverstorten 28
3.5.3 Berging Rekening-Courant 29

4 LEEFOMGEVING EN MILIEU 31
4.1 Algemeen 31
4.2 Milieutechnisch functioneren 31
4.2.1 Riolering BLBI / BLAH 31
4.2.2 AWZI / Activiteitenbesluit 31
4.2.3 Ongerioleerde particuliere lozingen / BLAH 32
4.2.4 Geurhinder 32
4.2.5 Calamiteitenbestrijding 33
4.2.6 Schadelijke microverontreinigingen 33
4.3 Duurzaamheid en omgeving 33
4.3.1 Algemeen 33
4.3.2 Energie en CO_2-uitstoot 34
4.3.3 Grondstoffen 34
4.3.4 Nieuwe sanitatie 34
4.3.5 Omgevingsvisie 34
4.3.6 KRW voor overig (stedelijk) water 34
4.3.7 Bodemdaling 35

5 BEDRIJFSVOERING 37
5.1 Algemeen 37
5.2 Ambities 37
5.2.1 Weten 37
5.2.2 Willen 38
5.2.3 Werken 38
5.3 Governance 41
5.4 Planning 43
5.5 Innovatie 44
5.5.1 Nieuwe generatie iAWKp 44
5.5.2 Informatiehuis 45
5.5.3 Meldingen en klachtenmanagement 46
5.5.4 Communicatie 46
5.5.4.1 Interne en externe communicatie 46
5.5.4.2 Doelstelling, ambitie en uitwerking 46

6 FINANCIËN 49

6.1 Financiële uitgangspunten 49

6.1.1 Financiering 49

6.1.2 Heffingen 49

6.1.3 Nieuwbouw 49

6.2 Vergelijking huidige financiële uitgangspunten Bollenstreek 49

6.2.1 Investeringsplannen en lastenontwikkelingen 49

6.2.2 Uniforme verwerking kostenposten 49

6.3 Verdeelsleutel voor het iAWKp en optimalisatiemaatregelen 50

6.3.1 Gemeenschappelijke studies 50

7 BIBLIOGRAFIE 51

8 BEGRIPPENLIJST 53

TABELLEN

Tabel 1 - Doelstellingen en verantwoordelijkheden 15

Tabel 2 - voorkeursvolgorde lozen 20

Tabel 3 - gevoelige wateren binnen de subregio Bollenstreek 32

Tabel 4 - versterking van de drie k's 40

Tabel 6 – Functionele doelen 66

Tabel 7- Maatstaf afvoernorm bestaande systemen 67

Tabel 8- Maatstaf standaard kental nieuwbouwsituatie 67

Tabel 9 - Maatstaf voor een standaard berekening vuilvracht 67

Tabel 10 - Bestaande wetten die worden vervangen door de Omgevingswet 93

Tabel 11 - planning jaarlijkse actualisatie droge-voeten-toets voor hemelwateruitlaten en riooloverstorten 109

Tabel 12 - aan te leveren gegevens door gemeente 110

Tabel 13 - actualisatietabel 113

Tabel 14- planning jaarlijkse actualisatie afvalwaterprognose 122

Tabel 15 - uit te wisselen informatie 123

Tabel 16 - gehanteerde technische en economische levensduren van de verschillende categorieën voorzieningen. 129

Tabel 17 - gehanteerde rentepercentages en inflatiecorrectie bij de (langjarige) kostendekkingsberekeningen in de Bollenstreek. 130

Tabel 18 - overzicht gehanteerde heffingsmaatstaven en tariefklassen in de Bollenstreek, per 1-1-2016, zoals vastgelegd in de gemeentelijke verordeningen (geldend op 3 mei 2016). 131

Tabel 19 - overzicht mate van toerekening kosten die verband houden met de gemeentelijke watertaken. * - onderdeel van doorbelaste Algemene Kosten (interne uren) 131

Tabel 20 - overzicht gehanteerde grondslagen voor toegestane btw-compensatie via de rioolheffing 131

Tabel 21 - ontwikkeling heffingen per gemeente 132

FIGUREN

Figuur 1 - indeling in modules 12
Figuur 2 - denkstappenmodel 13
Figuur 3 - gevolgen van extreme neerslag voor het functioneren van de openbare ruimte 27
Figuur 4 - gevoeligheid voor bodemdaling 35
Figuur 5 - hoogteligging ten opzichte van NAP 35
Figuur 6 - onderhoud- en verbeterprogramma management 41
Figuur 7 - voorstel inrichting governance structuur Bollenstreek 42
Figuur 8 - planstructuur binnen het iAWKp 44
Figuur 9 - invulling hydrologische kringloop (34) 58
Figuur 10 - stedelijk watersysteem (34) 58
Figuur 11 - overzicht waterketen in de zuiveringskring 59
Figuur 12 - invulling afvalwaterzorgplicht (34) 60
Figuur 13 - zorgplicht stedelijk water (34) 60
Figuur 14 – Grondwater (34) 61
Figuur 15 - beleidscyclus fysieke leefomgeving 94
Figuur 16 - factoren van belang voor de hemelwatervisie 97
Figuur 17 - Schematische weergave procedure droge-voeten-toets voor hemelwateruitlaten en riooloverstorten 108
Figuur 18 - Schematische weergave van de voorgestelde vier-stappen-procedure. 112
Figuur 19 - drie stappen procedure voor de waterkwaliteitstoets voor overstorten 116
Figuur 20 - schematische weergave procedure afvalwaterprocedures 120
Figuur 21 - Watertoetsproces 124
Figuur 21 - processchema gemeente, hoogheemraadschap en iAWKp 125
Figuur 22 - verschil in rentelasten bij een investering van € 1.000.000, -, een afschrijvingsduur van 60 jaar en een rente van 3,5%. 126

BIJLAGEN

BIJLAGE A TOELICHTING AFVALWATERKETEN, RIOLERING, AWZI EN WATERSYSTEEM 58

Hydrologische kringloop 58
De afvalwaterketen 59
Afvalwater - volksgezondheid 59
Stedelijk water – Droge voeten 60
Stedelijk water - Grondwater 61

Raamwerk – Volksgezondheid 62
Raamwerk – Droge voeten 62
Raamwerk – milieu 63

BIJLAGE B DOFEMAME 65

Functionele doelen 65
Zuiveringen – Maatstaven 66
Raamwerk volksgezondheid 68
Raamwerk Droge Voeten 73
Raamwerk milieu en leefomgeving 79
Raamwerk Bedrijfsvoering 82

BIJLAGE C RELEVANTE WETGEVING 89

Beleidsmatige ontwikkelingen 89
Ontwikkelingen in wet- en regelgeving 91

BIJLAGE D INVLOEDSFACTOREN 97

Algemeen 97
voorkeursvolgorde 97
Duurzaamheid 98
Ruimtelijke ontwikkeling 98

BIJLAGE E TAKEN EN BEVOEGDHEDEN 100

Provincie 100
Gemeente 100
Zuiveringsbeheerder 102
Waterbeheerder 102

BIJLAGE F BEHEER – DOELSTELLING EN INVULLING 103

Algemene doelstelling 103

BIJLAGE G PROCEDURE DROGE-VOETEN-TOETS VOOR HEMELWATERUITLATEN EN RIOOLOVERSTORTEN 107

Inleiding 107
Procedure 107
Toelichting 108
Afwijkingen 109
Afspraken 109

BIJLAGE H PROCEDURE ONGERIOLEERDE LOZINGEN 111

Inleiding 111
Gezamenlijk beleid Bollenstreek 111
Procedure 112
Afspraken 113
Inventarisatiegegevens 114

BIJLAGE I PROCEDURE WATERKWALITEITSSPOOR OVERSTORTEN 115
Inleiding 115
Procedure 115
Toelichting 117

BIJLAGE J PROCEDURE AFVALWATERPROGNOSES 119
Inleiding 119
Procedure 119
Toelichting 120
Afwijkingen 121
Afspraken 121

BIJLAGE K OVERZICHT WATERSYSTEEM IN DE AFVALWATERKETEN 124

BIJLAGE L PROCES IAWKP 125

BIJLAGE M BESCHRIJVING EXPLOITATIEWIJZEN RIOLERINGEN 126
Financieringswijzen 126
Heffingen 127

BIJLAGE N DASHBOARD HUIDIGE FINANCIELE UITGANGSPUNTEN 129
Afschrijvingstermijnen (technische & economisch) 129
Rentepercentages & inflatie 130
Heffingsgrondslagen 130
Toerekening van kosten die verband houden met de gemeentelijke watertaken 131
Btw-compensatie 131
Dekkingsgraad Heffingen 131
Heffingen 131
Rekenhorizon 132
Reserves en voorzieningen 132

IAWKP BOLLENSTREEK

BELEIDSMODULE

1. INTEGRAAL AFVALWATERKETENPLAN (IAWKP)

1 INTEGRAAL AFVALWATERKETENPLAN (IAWKP)

Het integrale Afvalwaterketenplan (iAWKp) Bollenstreek is geschreven door de waterpartners binnen het samenwerkingsverband Bollenstreek; de gemeenten Katwijk, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout, Oegstgeest en Teylingen en het hoogheemraadschap van Rijnland.

De module Beleid beschrijft het beleid van de betrokken partijen voor de afvalwaterketen: riolering én de AWZI. Dit is de basis voor de modules met kringmaatregelen waarin de maatregelen voor de zorgplichten voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater zijn uitgewerkt. Een beschrijving van de verschillende zorgplichten en systemen is weergegeven in Bijlage A. Het afvalwaterketenplan is *integraal*, om de volgende redenen:

- Het betreft de riolering van meerdere gemeenten én de daarbij behorende Afvalwaterzuiveringsinstallatie (AWZI)
- Maatregelen voor volksgezondheid, droge voeten en leefomgeving en milieu worden in dit plan nader op elkaar afgestemd;
- In het plan worden maatregelen benoemd, maar ook de financiële kanten geborgd door een bestuurlijke vaststelling van de budgetten;
- Vergunningen die betrekking hebben op de afvalwaterketen zijn hierdoor overbodig.

1.1 De veranderende wereld

Vanuit de omgeving en vanuit ontwikkelingen binnen vakgebied en wetgeving komt veel op gemeenten en waterschappen af. Binnen de waterwereld worden landelijk en internationaal een aantal speerpunten die betrekking hebben op veranderingen of aanpassingen in het speelveld onderkend:

- Inspelen op klimaatverandering.
- De circulaire economie en de circulaire stad en het benoemen van duurzaamheidsdoelstellingen.
- De afvalwaterketen gebruiken voor de duurzaamheidsdoelstellingen.
- Ontvlechten van schoon regenwater, grondwater en afvalwater.
- Betrekken van bewoners en bedrijven (Participatie).

Deze ontwikkelingen manifesteren zich rond smart cities, het manifest klimaatbestendige stad en veranderingen in wet- en regelgeving. Deze ontwikkelingen hebben grote gevolgen voor de wijze waarop de overheid in het algemeen en de overheidsdiensten in het bijzonder kijken naar de ontwikkelingen in de stedelijke omgeving. Uitgangspunt blijft dat de verschillende waterpartners (Rijk, Provincie, hoogheemraadschappen en gemeenten) leidend blijven in het op orde brengen en houden van het watersysteem. Voor de binnen het iAWKp betrokken partijen blijft dat de drie zorgplichten voor gemeenten en hoogheemraadschap blijven gelden; hemelwater, grondwater voor de afzonderlijke gemeenten en afvalwater voor zowel de gemeente als het hoogheemraadschap.

Vanuit deze veranderende wereld hebben de 5 gemeenten binnen de Bollenstreek, aangevuld met het hoogheemraadschap van Rijnland gemeend om samenwerking te zoeken vanuit de 3 verschillende zuiveringskringen binnen deze regio. Vanuit de eigen autonomie van gemeenten en hoogheemraadschap zijn de strategische doelen meerledig:

- Het versterken van de onderlinge samenwerking op gemeentelijk niveau;
- Het verdiepen van de samenwerking tussen gemeenten en hoogheemraadschap binnen de verschillende zuiveringskringen.

Nadruk in deze samenwerking ligt bij het vergroten van de Kwaliteit en het verminderen van de Kwetsbaarheid op een Kosteneffectieve wijze. Gebaseerd op onderling afgestemde maatregelen is dit iAWKp een katalysator om de onderlinge samenwerking te versterken. Deze voor Nederland unieke vorm van samenwerking heeft meerdere speerpunten die zijn gebaseerd op het delen van gezamenlijke kennis en als cluster en waterpartner gezamenlijk stroomlijnen en regisseren van deze maatregelen. Er is een hele sterke ambitie om verder te gaan dan een investering in waterkwaliteit en de zorgplichten binnen zowel gemeenten als hoogheemraadschap te versterken en verder af te stemmen.

In dit beleidsstuk worden twee sporen gevolgd:

1. Het optimaliseren van de (afval)waterketen in relatie tot het watersysteem en de leefomgeving. Het streefbeeld is het zo min mogelijk vermengen van relatief schoon water met afvalwater en het loskoppelen van de (afval)waterketen van het watersysteem.
2. Het bevorderen van het doelmatig functioneren van de (afval)waterketen. Het streefbeeld is een zo groot mogelijke doelmatigheid en klantgerichtheid.

We geven hierbij invulling aan de Rijksvisie, zoals opgenomen in het Nationaal Waterplan (NWP (1)) en het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW (2))

Door de grote lokale verschillen op bestuurlijk en geografisch vlak is het niet eenvoudig te komen tot een gezamenlijk visie op beleid. Dit iAWKp geeft aanzet tot het ontwikkelen van een deze gezamenlijk visie. Lokale verschillen kunnen door samenwerken daarbij op natuurlijke wijze worden omgevormd tot gezamenlijk beleid of accenten per organisatie. Binnen het beheergebied van Rijnland bestaan 4 regio's die allen een op hun eigen manier een iAWKp kunnen ontwikkelen. De diverse regio's zullen elkaar versterken in de zoektocht naar die gezamenlijk visie en meer. Waar wij ons nu beperken op een gezamenlijke visie op hooflijnen, is de verwachting dat voor het aflopen van de 5 beleidsjaren van dit iAWKp de gezamenlijk visie al veel breder en inhoudelijker zal zijn.

1.2 Planopbouw

Het iAWKp bestaat uit drie modules: Beleid, Kringmaatregelen en Financiële Verankering. De modules zijn ieder op zich goed leesbaar en dienen ieder hun eigen doel.

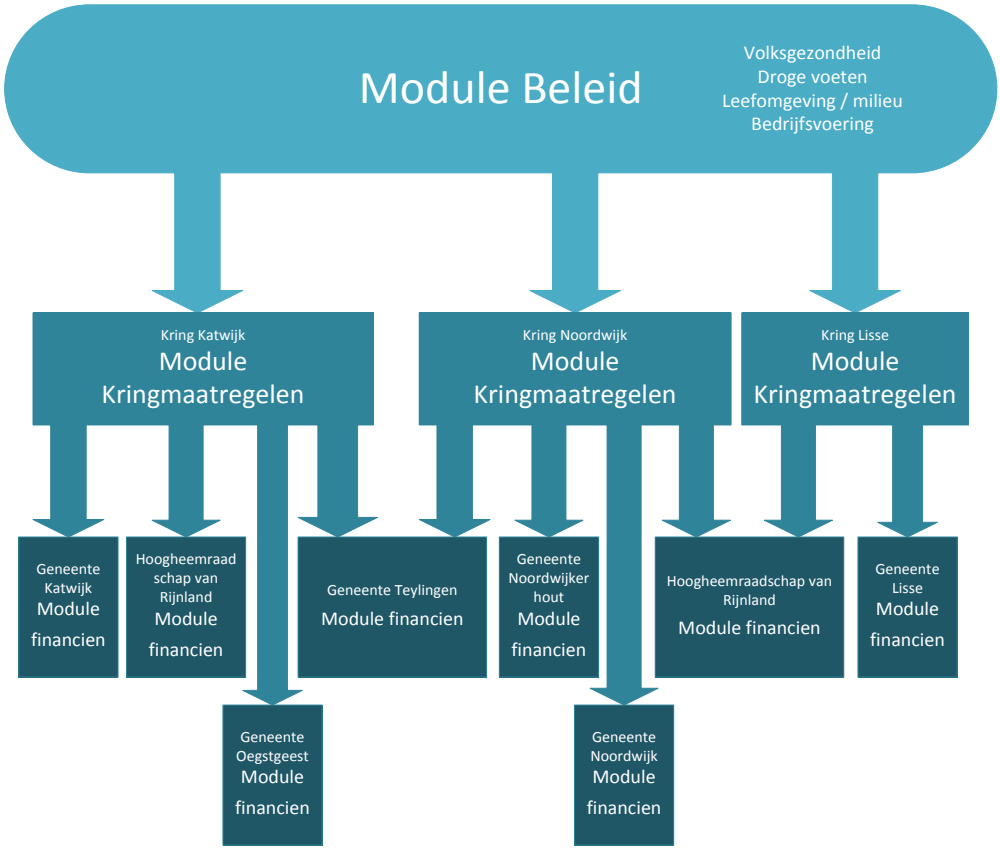

Figuur 1 - indeling in modules

In de beleidsmodule staat het beleid van de gemeenten Katwijk, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout en Teylingen en van Rijnland voor de afvalwaterketen, opgesplitst in zowel de doelen volksgezondheid, droge voeten en leefomgeving als zorgplichten en bedrijfsvoering. Veel is al in de wet geregeld met de algemene regels. De wetgever heeft bewust de eindregie lokaal bij de beheerders van de afvalwaterketen gelegd. De Beleidsmodule volgt een raamwerk van logische checks en beschrijft het bijbehorende toetsingskader van doelen, functionele eisen, maatstaven en meetmethoden (DoFeMaMe).

In de module Kringmaatregelen zijn per zuiveringskring (de rioolwaterzuivering en de daarop aangesloten gemeentelijke rioolstelsels) de zorgplichten voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater uitgewerkt in maatregelen. Alle investeringen, vervangingen, onderhoudsmaatregelen, inventarisaties en onderzoeken en de (kosten)planning hierbij zijn samenhangend weergegeven. De module geeft ook aandacht aan de bedrijfsvoering aspecten waarmee het mogelijk wordt de afvalwaterketen te beheren 'als ware het één systeem'.

In de module Financiële Verankering zijn de hooflijnen van het iAWKp samengevat. Elke partij (gemeenten en hoogheemraadschap) heeft zijn eigen document voor zijn aandeel in de afvalwaterketen.

Deze module is het vertrekpunt én sluitstuk van het iAWKp. Hierin staan de lokale ambities voor kosten, kwaliteit en kwetsbaarheid (KKK) maar ook de benodigde heffing voor het realiseren van deze ambities.

1.3 Grondbeginselen

De toekomstvisie is gefundeerd op twee strategische pijlers:

- We optimaliseren de waterketen: voorkomen dat schoon water wordt vermengd met afvalwater en ontvlechten de waterketen (riolen e.d.) en het watersysteem (regenwater, oppervlaktewater, grondwater e.d.).
- Met doelgerichtheid en klantgerichtheid beschermen we de publieke belangen, kennende de natuurlijke monopolies van de drinkwater- en afvalwatersector.

Uitgangspunt is samenhangend en doelmatig waterbeheer.

De rijksoverheid eist samenwerking tussen de lagere overheden. Dit is uitgewerkt in het Bestuursakkoord Waterketen (3) en nader ingevuld in het nationaal Waterplan (1). De samenwerking is wettelijk voorgeschreven in Waterwet art 3.8 (4). De trend is vereenvoudiging van wetgeving en het borgen van publieke belangen in lokaal toegesneden afspraken.

In het Bestuursakkoord Water (BAW, (2)) is afgesproken dat de doelen en effecten centraal staan en niet de normen of geleverde inspanning. Regionaal bestuurlijk vastgelegde normen geven een richting, maar de doelen en de daadwerkelijke effecten geven de doorslag. Het vertrekpunt is de bestaande situatie en het niet verslechteren daarvan. Waar nodig hanteren we het denkstappenmodel (5), zie Figuur 2.

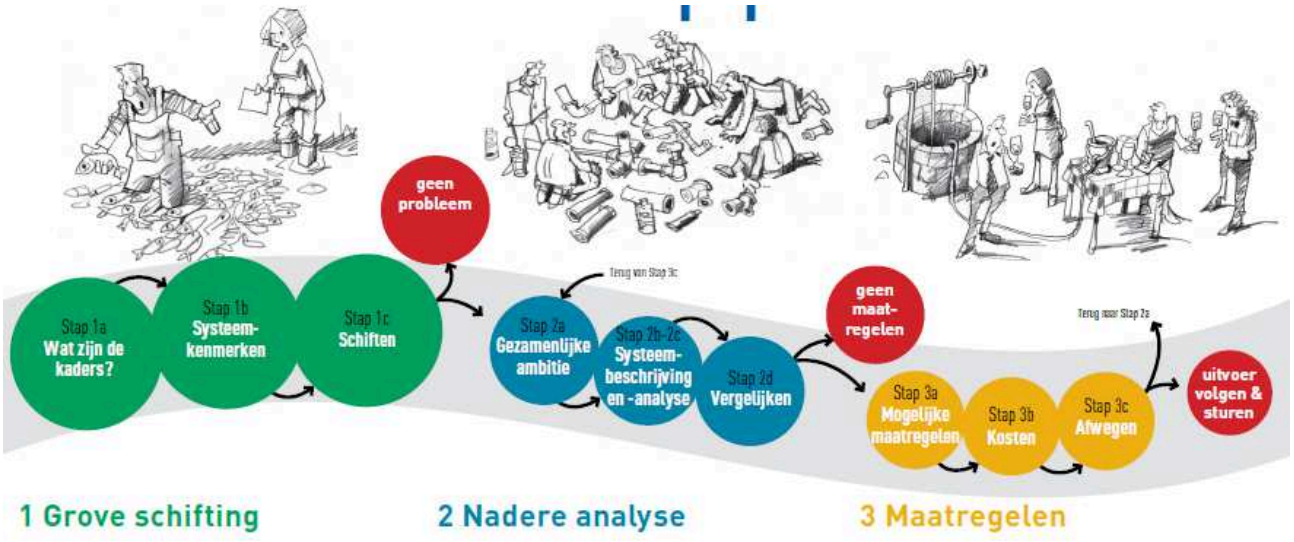

Figuur 2 - denkstappenmodel

1.4 ‘GRP nieuwe stijl’ en terugtrekken vergunningen

Gemeenten en het hoogheemraadschap van Rijnland maken in dit iAWKp afspraken op lokaal niveau. Daarmee worden aan aantal vergunningen overbodig. De vereenvoudigingen als gevolg van dit iAWKp:

- De procedure voor afvalwaterprognoses vervangt de aansluitvergunning van riolering op de afvalwaterzuivering (die binnenkort wordt ingetrokken). Zie hiervoor Bijlage J;
- De procedure voor de het waterkwaliteitsspoor overstorten toetsing vervangt de overstortvergunning[1]. Zie Bijlage I
- De toets op de provinciale normering voor wateroverlast, werknaam droge-voeten- toets, vervangt de vergunning voor hemelwateruitlaten en riooloverstorten[1]. Zie Bijlage G
- De toets voor ongerioleerde lozingen draagt bij aan doelmatige zorgplicht voor stedelijk afvalwater en vervangt, na wetswijziging, de ontheffingsaanvraag bij Gedeputeerde Staten. Zie Bijlage H

De komende planperiode wordt gewerkt volgens deze procedures, nadat deze door het bestuur van het hoogheemraadschap zijn vastgelegd.

[1] Mits wordt voldaan aan de voorwaarden uit artikel 3.14 van het BLBI

Dit iAWKp volgt de landelijke trend en is daarmee een ‘vGRP nieuwe stijl’. De landelijke trend is dat wetgeving wordt vereenvoudigd en publieke belangen in lokaal toegesneden afspraken worden geborgd in gezamenlijk opgestelde plannen. Deze vereenvoudiging zal in de toekomst verder worden ingevuld door het inwerking treden van de Omgevingswet (6), (7). Gevolg van deze Omgevingswet is dat de GRP-verplichting per 2020 komt te vervallen. Het is de bedoeling om de verschillende watertaken op te nemen in een door de gemeente te ontwikkelen omgevingsvisie, te vertalen in een omgevingsplan en daaruit voortkomend een programma. Ook wordt verwacht dat in het kader van ‘goed huisvaderschap’ gemeenten een onderbouwing moeten aanleveren voor o.a. de balanswaarderingen van de bij de gemeente en het hoogheemraadschap in beheer zijnde objecten (8). Ook voor tarieven zal deze onderbouwing noodzakelijk blijven en zal de onderhoudsvoorziening moeten worden onderbouwd. Gezien de reikwijdte van onderhavig plan (2017 – 2021) is vigerende wet- en regelgeving van toepassing en zal een eventuele invoering en aanpassingen tijdens een eventueel volgende planperiode worden verwerkt.

1.5 Inwerkingtreding, duur, beëindiging of wijziging

In het iAWKp en in de verschillende bestuurlijke samenwerkingsovereenkomsten wordt naar de waterpartners uitgesproken dat er een meerwaarde wordt gezien in onderlinge samenwerking. Ter versterking van deze onderlinge samenwerking is het iAWKp opgesteld, waarin de verschillende partijen vanuit de eigen autonomie het eigen waterbeleid in onderlinge samenhang vastleggen en vanuit deze samenhang kijken naar verbeteringen in de afvalwaterketen en in de onderlinge samenwerking. Dit heeft geleid tot een beleidsmodule, kringmaatregelen (per zuiveringskring 1) en een financiële vastlegging per waterpartner.

Het iAWKp treedt in werking voor een individuele partij na vaststelling door de gemeenteraad of het algemeen bestuur van het hoogheemraadschap van Rijnland. Bij de vaststelling worden de drie modules gezamenlijk vastgesteld. De looptijd van deze module is 5 jaar waarna nieuwe vaststelling plaats dient te vinden. Bij wijziging van inzicht kan tussentijds eventueel nieuwe vaststelling plaatsvinden en ook de kostendekkingsplannen kunnen na onderling overleg te allen tijde separaat worden vastgesteld, indien sprake is van vernieuwde inzichten.

Op het iAWKp is de Wet Milieubeheer van toepassing met bijbehorende advies- en vaststellingstermijnen.

1.6 Opbouw Beleidsmodule

1.6.1 Rioleringsbeheer nieuwe stijl

Om de ambities van het iAWKp waar te kunnen maken is op meerdere vlakken een professionaliseringsslag wenselijk binnen de afvalwaterketen. Dit is uitgewerkt in hoofdstuk 0 en zit vooral in de drie K’s (kwaliteit, kosten, kwetsbaarheid) vanuit het bestuursakkoord Water (2). Professionalisering zit in dit geval in samenwerken, delen van informatie en afstemmen van processen, procedures en werkwijzen op elkaar, zodat de hoger liggende doelen (optimalisering van de afvalwaterketen) wordt bereikt en uitspraken kunnen worden gedaan over efficiency en effectiviteit van de afvalwaterzorg in de regio. In den lande zijn legio voorbeelden te vinden waarbij in meerdere of mindere mate wordt samengewerkt om een professionaliseringsslag te kunnen maken:

- Afstemmen van het operationeel en tactisch gemaalbeheer door het per zuiveringskring kiezen voor één centrale meldpost voor gemalen en met regelstrategieën en –tactieken de optimale zuiveringscapaciteit van de AWZI kan worden benut, zonder verlies van functie in de verschillende gemeentelijke stelsels;
- Optimaliseren van de afvalwaterketen, waarbij de onderlinge prestaties van de verschillende stelsels in de zuiveringskring bepalend zijn als som der delen. Afstemming van de verschillende processen, procedures en werkwijzen en het vastleggen van verschillende prestatieniveaus binnen de verschillende gemeenten en het hoogheemraadschap om zodoende inzicht te krijgen in de prestaties van de volledige afvalwaterketen is daarbij essentieel;
- Risico gestuurd rioleringsbeheer. Dat kan een goede eerste stap zijn als opmaat naar Asset Management;
- Als abstracter beleidsdoel wordt in den lande ook nagedacht over de vorming van een aparte organisatie die zich bezig houdt met de zorg voor de (afval)waterketen en gezamenlijke invulling van de zorgplichten. Hiervoor zijn meerdere businessmodellen beschikbaar. Het bestuurlijke klimaat zal hierbij nadrukkelijk moeten worden betrokken.

- Inzet om ruimtelijke adaptatie vanuit de watertaken te kunnen verbreden, met de doelstellingen van het Deltaprogramma als basis;

1.6.2 Functionele doelen

Vanuit de paraplu van de in paragraaf 1.1 genoemde ontwikkelingen wordt met behoud van de autonomie van gemeenten en het hoogheemraadschap gekeken naar de doelstellingen die behoren bij de zorgplichten. De zorgplichten worden vooral functioneel ingevuld (Tabel 1). Een uitgebreide beschrijving van de verschillende systemen en zorgplichten is weergegeven in Bijlage A.

Doelstelling	Verantwoordelijke partij	Beschrijving
Volksgezondheid (hoofdstuk 0)	Gemeente en hoogheemraadschap	Het inzamelen, transporteren, zuiveren en lozen van effluent van afvalwater of in deze keten opgenomen hemelwater of grondwater, met alle bijbehorende wet- en regelgeving.
Droge voeten (hoofdstuk 0)	Gemeente	Inzamelen, transporteren en lozen van hemelwater en het waar mogelijk handhaven van grondwaterpeilen, met alle bijbehorende wet- en regelgeving. Geldend voor zowel waterkwaliteit als waterkwantiteit
Leefomgeving en milieu (hoofdstuk 0)	Gemeente en hoogheemraadschap	Alle secundaire functies die betrekking hebben op het handhaven van droge voeten en volksgezondheid, inclusief bijbehorende wet- en regelgeving.

Tabel 1 - Doelstellingen en verantwoordelijkheden

Een vertaling van de speerpunten en strategieën, aangevuld met de functionele doelen wordt samengevoegd in de volgende doelstellingen (Tabel 5, Bijlage B).

Zoals in de tabel is weergegeven is elk van de doelstellingen uitgewerkt in een apart hoofdstuk. Op alle zorgplichten kan een ketenanalyse worden uitgevoerd, zodat voor alle ketens een opsomming kan worden gegenereerd van optimalisatie- en besparingsmogelijkheden in de keten. Mocht invulling van deze ketenanalyse blijken dat een onderzoek naar de optimalisatie van het afvalwatersysteem (OAS) noodzakelijk is, dan kan per fase een OAS worden ingezet voor de volledige zuiveringskring.

IAWKP BOLLENSTREEK

BELEIDSMODULE

2. Volksgezondheid

2 VOLKSGEZONDHEID

2.1 Aansluiting op de riolering en AWZI

Uitgangspunt is dat gemeenten zelf de regie voeren over de afvoer van hemelwater, grondwater en bedrijfs afvalwater door het ontwikkelen van eigen beleid op deze terreinen, in samenspraak met de verschillende waterpartners.

Voor hemelwater en grondwater is afkoppelen en ontvlechten uitgangspunt. Ook is het zuiveren van niet biologisch afbreekbaar bedrijfsafvalwater door bedrijven zelf verplicht, aangezien dan:

- Het functioneren van de afvalwaterzuivering (AWZI) niet in gevaar komt;
- Riool- en zuiveringsslib niet worden verontreinigd (hoge verwerkingskosten);
- Oppervlaktewater wordt beschermd tegen niet biologisch afbreekbare verontreinigingen. ‘

De vernieuwde artikelen 10.29a, 10.32a en 10.33 uit de Wet Milieubeheer (9) vormen één geheel: de gemeente hoeft het bedrijfsafvalwater, het regenwater of grondwater niet meer altijd te accepteren en wordt gestimuleerd de regie te nemen om de afvalwaterketen los te koppelen van het watersysteem. Net als bij afvalstoffen is het wettelijke uitgangspunt voor afvalwater (Wet Milieubeheer art. 10.29a) dat het mengen van grondstoffen (schoon hemelwater) met afval(water) niet is toegestaan en dat het ontstaan van afval (stedelijk afvalwater) zoveel mogelijk moet worden voorkomen. De wetsteksten vinden hun oorsprong in het nationaal Waterplan (NWP, (1))

2.1.1 Wettelijk kader

Voor aansluiting van afvalwaterstromen op de riolering of de afvalwaterzuivering gelden de onder titel 10.5 beschreven artikelen 10.29a, 10.32a en 10.33 uit de Wet Milieubeheer (9). In de artikelen 3.4, 3.5 en 3.6 van de Waterwet (4) wordt nader ingegaan op de zuiveringsverplichting (door het hoogheemraadschap) en de zorgplichten in het kader van de verwerking van afvloeiend hemelwater en grondwater door de gemeente. In deze artikelen is beschreven welke verplichtingen de lozer heeft en welke verplichtingen het bestuursorgaan heeft. Relevante wetgeving is weergegeven in Bijlage C.

Gemeente kan in een verordening aangeven hoe om te gaan met hemelwater of grondwater. Daarnaast heeft de gemeente een zorgplicht om de inzameling en transport van stedelijk afvalwater mogelijk te maken. Wetgever laat nadrukkelijk open dat de functie van een openbaar vuilwaterriool op andere wijzen kan worden ingevuld, zodat de mogelijkheid om alternatieve sanitatie toe te passen niet wordt uitgesloten.

Om het functioneren van de afvalwaterzuivering niet in gevaar te brengen en het riool- en zuiveringsslib niet wordt verontreinigd en het oppervlaktewater wordt beschermd tegen niet biologisch afbreekbare verontreinigingen dienen bedrijven en instellingen hun niet biologisch afbreekbaar bedrijfsafvalwater in eigen beheer te zuiveren. Dit komt voort uit de vernieuwde artikelen 10.29a, 10.32a en 10.33 uit de Wet Milieubeheer (9). Wettelijk uitgangspunt voor afvalwater is als volgt gedefinieerd:

Naast bovenstaande wetgeving is in verschillende AMvB’s een nadere uitwerking van het Besluit Lozen van Buiteninrichtingen (BLBI (10)) en het Besluit Lozing Afvalwater Huishoudens (BLAH, (11)). In het eerste AMvB wordt vooral ingegaan op de lozing van buiteninrichtingen in bodem, oppervlaktewater of rioleringen. In dit laatste AMvB wordt vooral ingegaan op lozen van huishoudelijk afvalwater in:

- De bodem
- Een oppervlaktewaterlichaam;
- Een hemelwatersysteem of openbaar ontwateringsstelsel;
- Een openbaar vuilwaterriool
- Een andere voorziening als boven genoemd of
- Lozing via een werk

2.1.2 Huishoudelijk en bedrijfsafvalwater in de afvalwaterketen

Als uitwerking van het wettelijk kader wordt in deze paragraaf nader ingegaan op de zorgplichten die de gemeente heeft in het kader van het stedelijk afvalwater. In deze paragraaf wordt nader ingegaan op de afvalwaterzorgplichten.

Stedelijk afvalwater

In een gemengde riolering, als combinatie van een vuilwaterriool en het openbaar hemelwaterstelsel of in het vuilwaterriool wordt stedelijk afvalwater ingezameld en getransporteerd. Dit huishoudelijke afvalwater

is al dan niet vermengd met bedrijfsafvalwater, grondwater of hemelwater. Huishoudelijk afvalwater is biologisch afbreekbaar. Hierop is de AWZI ontworpen.

Huishoudelijk afvalwater

In principe wordt alleen voor huishoudelijk afvalwater riolering aangelegd. De eigenaar van het perceel dient zelf zorg te dragen voor de afvoer van hemelwater en grondwater. Waar particulieren niet zelf kunnen voorzien in de afvoer van hemelwater of grondwater wordt een hemelwaterriool aangelegd en – mits noodzakelijk – een drainagesysteem. In bestaande situatie dient de eigenaar mee te werken aan de scheiding van huishoudelijk afvalwater en hemel- en grondwater. Dit kan op meerdere manieren plaatsvinden door o.a. het water rechtstreeks op oppervlaktewater te brengen of te infiltreren in de bodem.

Bedrijfsafvalwater

Er geldt een verbod op het lozen van Niet- huishoudelijk afvalwater van bedrijven, glastuinbouw, e.d. op de riolering en moet door de lozer zelf worden verwerkt. Bedrijfsafvalwater, dat qua biologische afbreekbaarheid overeenkomt met huishoudelijk afvalwater kan wel worden ingezameld, tenzij de gemeente dit middels beleid of verordening heeft uitgesloten.

Voor de verbetering van de waterkwaliteit heeft het Rijk het zuiveren van het afvalwater met gewasbeschermingsmiddelen vanuit de glastuinbouw als een noodzakelijke maatregel verplicht gesteld (12).

- Per 1 januari 2018 geldt voor het drainwater bij substraatteelt, drainagewater bij grondgebonden teelt en filterspoelwater (indien voor het spoelen van het filter drainwater of bemest gietwater wordt gebruikt), voorafgaand aan lozing op het oppervlaktewater of vuilwaterriool gezuiverd moet worden, waarbij ten minste 95% van de gewasbeschermingsmiddelen worden verwijderd.
- Voor collectieve zuiveringen is het onder voorwaarde mogelijk om uitstel te krijgen tot 1-1-2021.

Wel of geen riolering

Invulling van de Zorgplicht voor stedelijk afvalwater en het al dan niet aanleggen van riolering wordt tussen gemeenten en het hoogheemraadschap planmatig afgestemd middels de toets voor ongerioleerde lozingen (Bijlage H). Ook voor de wateren waar de waterkwaliteit om specifieke aandacht vraagt worden afspraken gemaakt.

Op basis van een doelmatigheidsafweging (op basis van drempelbedragen) wordt een afweging gemaakt hoe wordt omgegaan met ongerioleerde lozingen, waarbij rioleren de voorkeur heeft. Er wordt geen onderscheid gemaakt in lozingen van huishoudelijk afvalwater uit huishoudens, woonboten of bedrijven.

Binnen de bebouwde kom is de gemeente verantwoordelijk voor het functioneren van de voorzieningen en is ontheffing van de zorgplicht niet mogelijk. Buiten de bebouwde kom kan de gemeente ontheffing van de zorgplicht aanvragen bij de Provincie, mits de waterkwaliteit dit toestaat. Na verleende ontheffing is de particulier zelf verantwoordelijk voor het verwerken van zijn afvalwater. Voor deze particuliere lozingen gelden de regels van het Besluit lozing afvalwater huishoudens (11). Voor het aansluiten van de betreffende percelen kan de gemeente kiezen voor een ”brede” of een “smalle” invulling van de zorgplicht. Bij een “brede” zorgplicht draagt de gemeente de kosten voor het aansluiten. Kosten voor een aansluitleiding kunnen eventueel bij de perceeleigenaar in rekening worden gebracht. De gemeenten Katwijk, Lisse, Noordwijk, Teylingen en Noordwijkerhout hebben/vragen ontheffing van de zorgplicht voor de lozingen buiten de bebouwde kom, in deze gemeenten is de particulier zelf verantwoordelijk voor de lozing.

2.1.3 Hemelwater in de afvalwaterketen

Vanuit de uitgangspunten voor ontvlechting en berging moet schoon hemelwater nuttig worden gebruikt voor het aanvullen van het grondwaterpeil of worden gebruikt als gebiedseigen water in het watersysteem. Hiermee worden zowel lokale als regionale belangen gediend. Nieuwe rioolstelsels worden dan ook in principe als gescheiden stelsels aangelegd, al dan niet in combinatie met een zuiverende of infiltrerende voorziening voor het hemelwater.

Bestaande stelsels[2] worden, vanuit het oogpunt van doelmatigheid bij vervanging omgezet in gescheiden stelsels. Op deze manier wordt kapitaalvernietiging voorkomen en wordt er 'werk met werk' gemaakt. Om ook gefaseerde vervanging mogelijk te maken stellen de gemeenten tijdig vervangingsplannen op zodat ook locatiegewijze vervanging leidt tot een gescheiden stelsel. Op basis van lokale omstandigheden wordt dit – vooraf - nader uitgewerkt in een gemeentelijk Afvoerstructuurplan. Daar waar gescheiden afvoer (nog) niet doelmatig is kan (tijdelijk) gemengde afvoer worden toegepast.

Plannen voor het afkoppelen van hemelwater in bestaande situaties, nog vóór de vervanging van riolering noodzakelijk is, worden gemaakt wanneer er problemen zijn die hiertoe aanleiding geven. Bijvoorbeeld wanneer:

- Zich water-op-straat problemen voordoen;
- Er grondwaterproblemen zijn die vragen om de aanleg van een hemelwaterriool;
- Een slechte waterkwaliteit verbeterd kan worden door het terugdringen van de overstorten, in combinatie met het doorspoelen van watergangen met het afgekoppelde hemelwater.

Gemeenten hebben de zorgplicht voor afvoer en verwerking van hemelwater in de openbare ruimte. In het Nationaal Waterplan (NWP) zijn hierop de volgende principes van toepassing:

- uitgangspunt zijn de principes van Integraal waterbeheer, waarbij een integrale aanpak van de wateropgaven in samenhang dienen te worden beschouwd;
- afwenteling in ruimte en tijd dient te worden voorkomen door gebruik te maken van de volgende tritsen (waterkwantiteit)
  - Vasthouden;
  - Bergen;
  - Afvoeren;
- En, voor de trits waterkwaliteit:
  - Schoonhouden;
  - Scheiden;
  - Schoonmaken;
- Het verbinden van ruimte en water;

Het voorkomen van verzilting in de Bollenstreek is vanuit het NWP een speerpunt. Er is dan ook een sterke voorkeur om hemelwater te infiltreren, zodat een bijdrage kan worden geleverd aan het aanvullen van de grondwaterlens in de duinstreek ter voorkoming van verzilting in de dieper gelegen polders.

Ook is het bergen van hemelwater in het oppervlaktewater nuttig voor het doorspoelen of aanvullen van oppervlaktewater met schoon gebiedseigen water, waarbij tevens een bijdrage wordt geleverd aan het verlagen van de belasting op de AWZI.

Deze maatregelen zullen in samenwerking en samenspraak met de waterpartners nader worden ingevuld.

2.1.4 Grondwater in de afvalwaterketen

Algemeen

In de afvalwaterketen heeft grondwater vooral betrekking op afvoeren op een vuilwatersysteem of een verbeterd gescheiden systeem, waarbij dit relatief schone grondwater rechtstreeks in het zuiveringsproces terecht komt. Deze afvoer heeft twee oorzaken:

- peilbeheer, waarbij een voorziening rechtstreeks afvoert naar een dwa systeem of een gemengd systeem;
- Inundatie van grondwater in een dwa, hwa (verbeterd gescheiden stelsel) of gemengd stelsel als gevolg van lekkage;

Alle andere mechanismen of afvoerprincipes vallen onder droge voeten en worden in paragraaf 3.4 verder uitgewerkt.

Volgens de BLBI, artikel 3.2, lid 7 is het lozen van grondwater op vuilwaterriolering verboden, mits wordt voldaan aan de volgende randvoorwaarden:

- De lozing niet langer dan 8 weken duurt;
- De geloosde hoeveelheid ten hoogste 5 m3/uur bedraagt;
- Het gehalte aan onopgeloste stoffen in enig steekmonster ten hoogste 300 mg/liter bedraagt.

[2] Ook verbeterd gescheiden stelsels worden waar mogelijk door gescheiden stelsels vervangen of zijn eerder al omgebouwd

Daarnaast kan het bevoegde gezag met betrekking tot hoeveelheid en tijdsduur andere waarde stellen. Afstemming met het hoogheemraadschap is hierbij een eerste vereiste en moet worden geregeld met een maatwerkoplossing volgens de BLBI, artikel 3.2.

Gemeenten stellen beleid op inzake de invulling van de grondwaterzorgplichten.

WKO

Systemen voor Warmte en Koudeopslag (WKO) slaan energie op in de bodem met als doel deze energie te gebruiken voor verwarming en afkoeling van gebouwen/objecten. Bij een zogeheten 'open' WKO-installatie worden er in de grond twee verschillende bronnen gecreëerd, een warmtebron (circa 12 - 15˚C) en een koude bron (circa 6-9 °C). Deze bronnen worden in een watervoerende laag in de ondergrond gemaakt. Naast open systemen bestaan er ook zogeheten gesloten systemen. Hierbij wordt geen grondwater gebruikt maar water met antivriesmiddel dat wordt rondgepompt in een gesloten systeem in de bodem. Het water met antivriesmiddel komt niet in contact met grondwater. De verdere werking van de gesloten WKO-installatie is hetzelfde als bij een open WKO-installatie.

De voorkeursvolgorde voor het afvoeren van de lozingen (13) is aangegeven in **Fout! Verwijzingsbron iet gevonden.**.

Type afvalwater	Kenmerken	Voorkeursvolgorde lozing
• Spoelwater als gevolg van de aanleg van bodemenergiesystemen	• Water met bentoniet en polymeren • Relatief kleine hoeveelheid • Eenmalige lozing	1. Vuilwater riolering 2. In de bodem 3. Overige routes
• Spoelwater als gevolg van ontwikkelen en onderhouden van bodemenergiesystemen	• Grondwater, zoals lokaal aanwezig • Grote hoeveelheden • Herhaaldelijk in de gebruiksfase	1. In de bodem 2. Oppervlaktewater 3. Hemelwater riolering 4. Vuilwater riolering 5. Externe verwerker

Tabel 2 - voorkeursvolgorde lozen

Voor aanleg en onderhoud van open installaties moet een vergunning worden aangevraagd bij de Provincie.

De betreffende bevoegde gezagen overleggen om tot de meest doelmatige verwerkingswijze van het vrijkomende afvalwater te komen. De betreffende bevoegde gezagen overleggen om tot de meest doelmatige verwerkingswijze van het vrijkomende afvalwater te komen. De Provincie overlegt met het hoogheemraadschap. Direct lozen op oppervlaktewater is vergunning plichtig. Lozen in een hemelwaterriool is niet vergunning plichtig maar de lozing moet wel gemeld worden bij de gemeente. Wanneer lozing in de bodem en op oppervlaktewater niet mogelijk is en er op het vuilwaterriool zou moeten worden geloosd overlegt het hoogheemraadschap met de omgevingsdienst/gemeente. Deze houdt ruggespraak met de rioolbeheerder van de gemeente. Lozen op de riolering is niet vergunning plichtig, hiervoor geldt ook geen meldplicht.

2.1.5 Indirecte lozingen

Gemeente is bevoegd gezag over alle lozingen op de riolering, inclusief indirecte lozingen. In veel gevallen is zowel vergunningverlening als handhaving uitbesteed aan de milieudienst. Per gemeente kunnen de afspraken met de milieudienst verschillen.

De zuiveringsbeheerder AWZI dient in de gelegenheid te worden gesteld om bij de afweging voor omgevingsvergunning advies uit te brengen voor aspecten die betrekking hebben op het beheer van het zuiveringtechnische werk of het oppervlaktewater waarop het water vanuit die voorziening wordt geloosd. In goed overleg wordt voorkomen dat de riolering onverwacht hoge hoeveelheden grondwater, zwembadwater of vermengd afvalwater moeten afvoeren (14). Eventueel lokaal beleid wordt expliciet uitgelicht in plaatselijke verordeningen met aanvullende regels.

Controle op de indirecte lozingen vindt plaats volgens standaardprocedures van de Milieudienst en Rijnland (bijvoorbeeld IPPC-bedrijven). In de module Kringmaatregelen wordt inzicht gegeven in de resultaten van deze controles.

2.2 Aanbod stedelijk afvalwater

2.2.1 Afvalwaterprognoses

Investeringen in de afvalwaterketen zijn vaak kapitaalintensief en worden daarom al jaren van tevoren gepland en vastgesteld. Grote, plotselinge fluctuaties in het aanbieden van afvalwaterstromen van langere duur zijn dan ook niet wenselijk. In de relatie tussen de gemeente en de afvalwaterbeheerder speelt de uitwisseling van gegevens die betrekking hebben op de aangeboden en te verwerken hoeveelheden afvalwater daarom een belangrijke rol. Hiermee zorgen de waterpartners voor een goed afgestemde en effectieve afvalwaterketen tegen lage maatschappelijke kosten.

In Tabel 6 tot en met Tabel 8 (Bijlage B) zijn de verschillende grondslagen weergegeven die gelden bij het bepalen van de normcapaciteiten van de AWZI. Deze tabellen zijn de basis voor het afsprakenkader tussen gemeenten en het hoogheemraadschap.

In de procedure afvalwaterprognoses staat beschreven hoe de waterketenpartners willen omgaan met het uitwisselen van gegevens, het berekenen van de afvalwaterhoeveelheden en bijbehorende analyses.

In Bijlage J is de procedure integraal opgenomen.

2.2.2 Toetsing aan de praktijk

Om een goed functionerende afvalwaterketen te kunnen waarborgen is naast theoretische informatie ook daadwerkelijke, operationele informatie noodzakelijk, waarin voor de volledige afvalwaterketen kan worden gemonitord of de situatie in de praktijk gelijk is aan de situatie die theoretisch is vastgesteld. Onderzoeksvragen worden uitgewerkt in een meetplan.

Discrepantie biologische belasting

Metingen van de biologische belasting van de AWZI's leveren meestal meer inwonerequivalenten (i.e.) dan verwacht op basis van de theoretische berekening (afvalwaterprognose) of op basis van de aangeslagen vervuilingseenheden (heffingenbestand BSGR). Mogelijke oorzaken zijn o.a. onjuiste debietmetingen, maar ook bijvoorbeeld bedrijven die in de verkeerde afvalwaterklasse zijn ingedeeld en meer vervuiling lozen dan verwacht of illegale lozingen.

Rijnland maakt jaarlijks een vergelijking van de theoretisch getallen met de gemeten waarden. In overleg met de desbetreffende gemeente(n) kunnen bij bijzonder grote afwijkingen onderzoeksmaatregelen worden benoemd om de discrepantie terug te dringen.

Rioolvreemd water (DWAAS)

Om naast de verwachte droogweerafvoer ook de aanwezige hoeveelheden rioolvreemd water in kaart te brengen wordt gebruik gemaakt van de Droogweerafvoer Analyse Systematiek (DWAAS) van de Stowa (15). Rioolvreemd water kan verschillende oorzaken hebben die soms moeilijk en soms relatief gemakkelijk te verhelpen zijn, denk aan indringend grondwater bij lekkende riolen of te laag gelegen overstorten waardoor oppervlaktewater de riolering in loopt.

De DWAAS-analyse is in de Bollenstreek eenmalig uitgevoerd. In overleg bepalen de waterketenpartners wanneer het zinvol is om deze analyse te herhalen. Rijnland neemt het initiatief voor het uitvoeren van DWAAS op eindgemalen. Afhankelijk van de resultaten en evt. vervolgvragen kan dit onderzoek worden uitgebreid met een analyse voor gemeentelijke gemalen.

Hemelwater (HAAS)

Om de werkelijke hoeveelheid hemelwater in de riolering en daarmee het werkelijk aangesloten verhard oppervlak in kaart te brengen wordt gebruik gemaakt van de Hemelwater Afvoer Analyse Systematiek (HAAS) van de Stowa (16). Deze analyse is in de Bollenstreek eenmalig uitgevoerd. In overleg bepalen de waterketenpartners wanneer het zinvol is om deze analyse te herhalen.

Kalibratie en monitoring

In de meeste gevallen kalibreert Rijnland haar debietmeters met een 'droge' kalibratie, dit houdt in dat er een doorstroming van een hoeveelheid water door de debietmeter wordt gesimuleerd. In het Basismeetplan Rijnland – Meten aan de afvalwaterketen (eindrapport jan. 2014), staan de functionele en technische eisen van meetopstellingen voor debietmetingen beschreven. Het ijken van debietmeters is een (te) kostbare zaak en is voor de functionaliteit van een zuiveringtechnisch werk geen vereiste. Indien

(tijdelijke) wijziging van de methode van kalibreren noodzakelijk wordt geacht dan leggen de waterpartners dit na onderling overleg vast in het gemeentelijke rioleringsmeetplan.

2.3 Aansluitpunten op de zuivering

In dit iAWKp worden in module maatregelen de overnamepunten van het afvalwater en de in- en uitslagpeilen in de pompkelder planmatig vastgelegd. Tot dusver hadden gemeenten en het hoogheemraadschap hiervoor individuele aansluitvergunningen. Bij het vaststellen van het iAWKp vervallen de aansluitvergunningen. De overnamepunten zijn in bijlage C van de Maatrelenmodule weergegeven.

Daarnaast is in de Rijnlandse beleidsnotitie "Van taken scheiden naar samenwerken" (15 Modernisering kostenverdeling afvalwatertransportwerken met gemeenten (17)) is vastgelegd dat Rijnland voorziet in één afnamepunt per kern Wanneer de doelmatigheid hier om vraagt, zijn aanvullende eindrioolgemalen mogelijk. PvE en beheer/onderhoud worden in overleg bepaald en de kosten worden door de gemeente gedragen. Oók is vastgelegd dat Rijnland geen verrekening opstelt voor de kosten voor transport vanaf het overnamepunten tot aan in de AWZI's. Uitgangspunt hierbij is het dat de omvang van het stedelijk afvalwater in samenwerking doelmatig wordt geminimaliseerd. Met dit beleid wordt voorkomen dat er onnodige kosten worden gemaakt voor verrekeningen en dat de zuiveringsbeheerder de eindgemalen bedient wat het zuiveringsproces ten goede komt.

Het stedelijk afvalwater is van huishoudelijke aard te zijn. Als alle lozingen op de riolering voldoen aan de geldende regelgeving dan is het functioneren van de zuivering gewaarborgd. Het zuiveringsproces is gevoelig voor stoffen die de werking van de zuiverende bacteriën tegen gaat. Wanneer van deze verstorende stoffen hoge pieklozingen worden aangevoerd zal Rijnland dit kenbaar maken en gemeenschappelijk met de gemeente de oorzaak onderzoeken en bestrijden.

2.4 Dimensie en capaciteit van systemen

Op basis van theoretische afvoercapaciteiten, de in paragraaf 2.2.1 beschreven bronnen en de in paragraaf **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**genoemde maatstaven wordt voor zowel de AWZI als de gemeentelijke systemen de afvoercapaciteit bepaald, die maatgevend is voor de relatie tussen gemeente en hoogheemraadschap. Onderlinge fluctuaties binnen gemeenten of kernen (bemalinggebieden) komen voor, terwijl wordt voldaan aan de capaciteitseisen op overdrachtspunten. Ontwerpen voor zowel de AWZI als de gemeente zijn gebaseerd op de voor de eigen organisatie vastgestelde programma's van eisen. Deze zijn per gebied en per gemeente verschillend; recht doende aan de werkwijze en autonomie van de inliggende gemeenten. Het hoogheemraadschap hanteert hiervoor de Rijnlandse Standaard Ontwerprichtlijnen.

2.4.1 Ontwerp van gemalen en persleidingen

Onderscheid wordt hier gemaakt tussen de eindgemalen (als voedingspunten voor de AWZI) en gemalen die worden beheerd door de gemeenten (tussengemalen, drukrioolgemalen). Beide typen gemalen zijn in meer of mindere mate bepalend voor de afvalwaterstroom:

- Eindgemalen lozen rechtstreeks op de zuivering en bepalen de capaciteit van de zuivering (voor zowel de droogweersituatie als de RWA-situatie);
- Door de berging in de tussenliggende stelsels zijn tussengemalen en drukrioolgemalen in mindere mate bepalend voor de afvalwaterketen. In voorkomende gevallen kan door omstandigheden worden afgeweken van de in Bijlage B vastgelegde maatstaven. Gevolgen van deze aanpassingen moeten dan wel in het eigen stelsel worden gevonden.

We kijken in dit geval vooral naar de gemalen die bepalend zijn voor de afvalwaterketen, waar een rechtstreekse interactie is te vinden tussen het gemeentelijke stelsel en de AWZI.

Ontwerp van een rioolgemaal voor zowel gemeentelijke eindgemalen als voor de eindgemalen die door het hoogheemraadschap worden beheerd vindt plaats op basis van theoretische hydraulische piekaanvoer (RWA). Deze wordt bepaald met de prognose uit paragraaf 2.2.1. Deze theoretische piekafvoer bestaat uit de droogweerafvoer van bewoners en bedrijven voor gebied dat is aangesloten op deze gemalen, aangevuld met de voor dat betreffende gebied vastgestelde pompovercapaciteit (afhankelijk van het systeemtype). Periodiek wordt de prognose (afspraak over de norm afvoer) getoetst met de ontwerpcapaciteit en het werkelijk afgevoerde hoeveelheid in de praktijk. Bij significante afwijking kan een OAS worden gestart.

Ledigingstijd voor eindrioolgemalen is formeel maximaal 24 uur. Voor wat betreft de Rijnlandse gemalen, persleidingen en zuiveringen is er echter geen directe aanleiding deze tijd strikt na te komen. De werken zijn beschermd tegen H_2S, en de aanrotting van het afvalwater heeft geen negatief effect op het zuiveringsproces. Wel kunnen langere verblijftijden in de persleidingen zorgen voor anaerobe situaties, waardoor het risico op H_2S groter wordt. Ledigingstijden hebben enig effect op vooral bezinking in het rioolstelsel, waardoor de reinigingsfrequenties voor deze systemen wellicht moeten worden verhoogd. Ook kan de emissie naar het oppervlaktewater toenemen. Feitelijke consequenties zijn in de praktijk echter moeilijk te kwantificeren. Zeker voor injecties van drukleidingen op H_2S gevoelige punten kan de ledigingstijd om nuancering vragen. Vaak zijn deze locaties bij gemeenten en het hoogheemraadschap in beeld.

2.4.2 Gemeentelijke transportriolen binnen de AWZI's

Als doelstelling voor dit onderdeel geldt het volgende:

Gemeentelijke transportriolen binnen AWZI's dienen op doelmatige wijze beheerd en onderhouden kunnen worden door de gemeente, ongeacht de eigendomsverhoudingen.

In principe geven de waterpartners elkaar over en weer toestemming om beheer aan eigendommen gelegen op terreinen van de ander mogelijk te maken. Ook moet worden onderzocht of de juridische aspecten van de eigendomssituatie kunnen worden vereenvoudigd.

Deze principe afspraak wordt als onderdeel van deze beleidsmodule uitgewerkt

Binnen enkele terreinen van AWZI's liggen gemeentelijke transportriolen. Dit komt omdat het overnamepunt vaak de ontvangstkelder is die binnen het hek van de AWZI ligt.

Het beheer en onderhoud van deze transportriolen binnen het hek van de AWZI kan belemmerd zijn doordat deze niet vrij toegankelijk zijn voor de gemeente. Bij calamiteiten kan de responstijd van de gemeente hierdoor onacceptabel lang zijn.

Daarnaast brengt het juridisch vastleggen van eigendomsrechten e.d. formele procedures met zich mee. De eigendomssituaties dienen bijvoorbeeld middels zakelijk recht contracten worden geregeld. Dit is wellicht een onderwerp wat met een beleidsregel zou kunnen worden vereenvoudigd.

2.4.3 Ontwerp van AWZI's

Voor het ontwerp van de AWZI's wordt gebruik gemaakt van de normen die zijn opgenomen in Bijlage B (Tabel 6- Maatstaf afvoernorm bestaande systemen en Tabel 8 - Maatstaf voor een standaard berekening vuilvracht op pagina 67). Aandachtspunten hierbij zijn de volgende parameters:

- Vuilvracht in het aangevoerde afvalwater (in i.e.)
- Hydraulische piekafvoer (vanuit de eindgemalen);
- Vereiste effluentkwaliteit.

Met Regio-studies onderzoekt Rijnland de optimale verdeling van het afvalwater over de AWZI's. In de module maatregelen van dit iAWKp wordt in dit kader per zuiveringskring aangegeven welke onderzoeken noodzakelijk zijn voor een optimale afstemming ook met omringende AWZI's.

2.5 Gemeentelijke verordeningen

Voor het daadwerkelijk op de riolering aansluiten van huishoudelijk afvalwater, hemelwater, grondwater en bedrijfsafvalwater is per gemeente een *aansluitverordening* van kracht die is vastgesteld door de Raad van de betreffende gemeente.

In de *hemel en grondwaterverordening* worden regels aan het lozen van hemelwater en grondwater op of in de bodem of de riolering gesteld. Ook de afweging of en wanneer particulieren in bestaande wijken lozingen van hemelwater of grondwater in een vuilwaterriool moeten beëindigen is hierin meegenomen. Gemeenten neemt met deze verordening de regie over het lozen van hemel en grondwater in handen, waarbij de expliciete scheiding tussen particuliere en openbare verplichtingen gescheiden blijft.

In de *(bedrijfs)afvalwaterverordening* worden regels gesteld aan het lozen van (bedrijfs) afvalwater in de riolering. Voor (glastuinbouw)bedrijven gelden de convenanten die zijn of worden afgesloten tussen de industrie en de overheid. Daarnaast zijn de IPPC-bedrijven opgenomen in het activiteitenbesluit (18) en worden geacht als algemene regel boven deze verordening te staan. Met deze verordening voeren de gemeente en het hoogheemraadschap regie over het al dan niet inzamelen van (niet) biologisch afbreekbaar bedrijfsafvalwater.

Uit een rondgang binnen de verschillende gemeenten is gebleken dat een aantal aangesloten gemeenten nog geen verordeningen hebben vastgesteld. Dit is een onderzoeksmaatregel voor de komende planperiode.

Particulieren moeten zich in beginsel houden aan de voorkeursvolgorde en stedelijke afvalwaterstromen gescheiden houden (Wet Milieubeheer art. 10.29a). Bij nieuwe woningen is dit het uitgangspunt. Bij bestaande woningen kan dit bij renovatie worden gerealiseerd. Gemeenten voeren hierin de regie door middel van voorlichting en verordeningen.

De particulier draagt zelf zorg voor de afvoer van hemel- en grondwater op eigen terrein. Waar mogelijk wordt afgevoerd naar de bodem of naar het oppervlaktewater. Expliciet wordt gesteld dat lozing van hemel- en grondwater op een drukrioleringssysteem niet is toegestaan.

Voor bedrijven en inrichtingen staat in het Activiteitenbesluit (18) hoe zij met bedrijfsafvalwater, hemelwater en huishoudelijk afvalwater dienen om te gaan. Voor huishoudens die niet kunnen lozen op de riolering staat dit in het Besluit Lozing Afvalwater Huishoudens (BLAH) (11).

IAWKP BOLLENSTREEK

BELEIDSMODULE

3. DROGE VOETEN

3 DROGE VOETEN

3.1 Beleid voor wateroverlast en klimaatbestendigheid

3.1.1 Algemeen

We weten het allemaal: door klimaatverandering krijgen we vaker en langer te maken met hevige buien, hogere temperaturen en perioden van droogte. Dit is niet alleen een probleem voor de toekomst; het klimaat verandert nu al. De gevolgen uiten zich in materiële, economische en volksgezondheidsschade. De kosten van de klimaatopgave in Nederland (neerslag, schade, droogte) zijn becijferd op €44 miljard tot 2050 (19).

In het Deltaprogramma (20) zijn op basis van de Deltawet (21) 5 deltabeslissingen opgesteld. Hierin staan plannen om Nederland te beschermen tegen hoogwater en zoetwatertekort. De Deltabeslissingen vormen de basis voor het waterbeleid. Het kabinet zal de beslissingen overnemen in de wet. Jaarlijks wordt een nieuw Deltaprogramma opgesteld, dat verschijnt tijdens Prinsjesdag van het voorgaande jaar. De volgende 5 deltabeslissingen zijn voorgesteld:

1. Waterveiligheid, met als doel om de kans op een overstroming en de gevolgen hiervan zo klein mogelijk te maken;
2. Zoetwaterstrategie; afspraken omtrent het verdelen van zoetwater voor landbouw, industrie en natuur tijdens droogte. Ook zijn plannen opgenomen om meer zoetwater meer naar droge gebieden te laten stromen;
3. Ruimtelijke adaptatie; afspraken om bij bouwplannen beter te kijken naar de gevolgen van overstromingen en wateroverlast en hoe de stad koel blijft tijdens heel warme zomers ter mitigatie van de effecten van klimaatverandering;
4. IJsselmeergebied; hierin staat onder andere hoe overtollig water naar de Waddenzee wordt afgevoerd en onder welke voorwaarden het IJsselmeergebied kan dienen als voorraadbuffer voor andere gebieden.
5. Rijn-Maasdelta. Voor de waterveiligheid in dit gebied is het van groot belang hoe het Rijnwater verdeeld wordt over de Waal, de Nederrijn-Lek en de IJssel. Tot 2050 verandert er volgens deze voorgestelde deltabeslissing niets. De komende jaren wordt besloten of het wijzigen van de afvoerverdeling als optie openblijft voor de periode na 2050.

Vooral punten 3 en 5 zijn vanuit de gemeentelijke watertaken een belangrijk uitgangspunt voor het iAWKp. Overheden en marktpartijen zijn samen verantwoordelijk voor de invulling hiervan.

Het deltaprogramma vraagt de gemeente om de klimatologische effecten voortvarend aan te pakken. Het is in het belang van burgers, bedrijven en gemeenten om nu reeds te anticiperen op investeringen om de klimaatdoelstellingen te halen. Om in de komende jaren daadwerkelijk klimaatbestendig te handelen heeft het onderzoeken van de effecten van klimaatverandering op de stedelijke omgeving en de plannen die nodig zijn om deze effecten te compenseren of mitigeren de hoogste prioriteit.

Volledigheidshalve wordt vermeld dat de overheid zorgdraagt voor de bewoonbaarheid van het land (grondwet art. 21). Dit is echter geen afdwingbaar recht en geldt vooral voor structureel nadelige gevolgen (art. 3.6). Een incidentele zware hoosbui of overstroming wordt niet gezien als structureel, burgers hebben hierin een eigen risico en verantwoordelijkheid.

Gezien de reikwijdte van dit beleidsdocument zal vooral worden ingegaan op invulling van de hemelwater- en grondwaterzorgplichten; waarbij de focus komt te liggen op de gevolgen van extreme neerslag en droogte.

3.1.2 Maaiveld, riolering en grondwater

De kans op zware neerslag in een korte tijd neemt de laatste jaren toe. In Nederland ligt het ‘record’ op 131,6 mm per uur (2014). Kopenhagen is in 2011 geteisterd door een bui van 155 mm in 2 uur. Deze hoosbuien zijn incidenteel en het risico hiervoor ligt bij de burger. In het vlakke landschap van de Bollenstreek kan de riolering bui 8 (19,8 mm/uur) en in sommige gevallen bui 9 (29,4 mm/uur) doelmatig afvoeren. Grote buien kunnen niet in één oogwenk door de riolering worden afgevoerd maar wordt tijdelijk geborgen op het maaiveld. De beschermingsgraad die wel kan wordt geboden wordt vastgelegd in de beleidsuitwerking voor de zorgplichten. Voor maaiveld, riolering en grondwater zijn gemeenten bevoegd gezag. Zij stellen hiervoor een beleidsuitwerking van de zorgplichten op. Deze beleidsuitwerking is een onderliggend document van dit iAWKp. Hierin ontwikkelen gemeenten een autonoom beleid. Vanwege de breedte van het onderwerp zijn hierbij meerdere gemeentelijke afdelingen betrokken. In de uitwerking

wordt inzicht gegeven in de structurele risico's en het daarbij gekozen veiligheidsniveau. Waar nodig kan ook bewust worden gekozen gebruik te maken van burgerparticipatie. In onderstaande paragraaf zijn de hoofdlijnen voor het beleid voor maaiveld, riolering en grondwater weergegeven.

Voor het watersysteem geldt het door Provincies vastgesteld beleid in de verordening van het hoogheemraadschap van Rijnland. Dit wordt tevens afgestemd op het gemeentelijke beleid voor de hemelwater- en grondwaterafvoer. Waar nodig wordt gericht burgerparticipatie ingezet.

De hieronder opgenomen paragraaf 3.5 beschrijft de afstemming van de hemelwater- en grondwaterafvoer op het watersysteem. Voor het watersysteem is het hoogheemraadschap bevoegd gezag, het te voeren beleid is vastgelegd in de Keur en de onderliggende beleidsregels.

3.2 Bovengrondse berging en afvoer

Vanuit de hemelwaterzorgplicht ontwerpen gemeenten hun stelsels op een afvoercapaciteit die overeenkomt met een bui met een herhalingstijd van 2 jaar (bui 08) of 5 jaar (bui 09) (22). In module C2150 (23) is aangegeven hoe kan worden omgegaan met overbelasting in bestaand stedelijk gebied. De methode waarmee de bovengrondse berging en -afvoer wordt getoetst zijn maaiveldanalyses op basis van het actueel hoogtebestand Nederland (AHN). In de DoFeMaMe zullen hiervoor toetsingscriteria worden uitgewerkt die bijvoorbeeld inzicht geven in:

- De definitie van overlast en de daarbij te onderscheiden categorieën van overlast;
- De maatgevende bui die op maaiveld en daken kan worden geborgen zonder overlast te veroorzaken;
- De berging die maaiveld die beleidsmatig wordt nagestreefd.

Bovenstaande toetsingscriteria worden in een afvoerstructuurplan nader uitgewerkt, zodat voor de gemeente inzicht wordt gegenereerd en voor de bovengrondse berging en –afvoer de locaties worden aangegeven waar:

- Knelpunten optreden;
- Welke maatregelen in de openbare ruimte moeten worden uitgevoerd;
- Burgerparticipatie moet worden ingezet;
- Acties van particulieren nodig zijn al dan niet op basis van verordening.

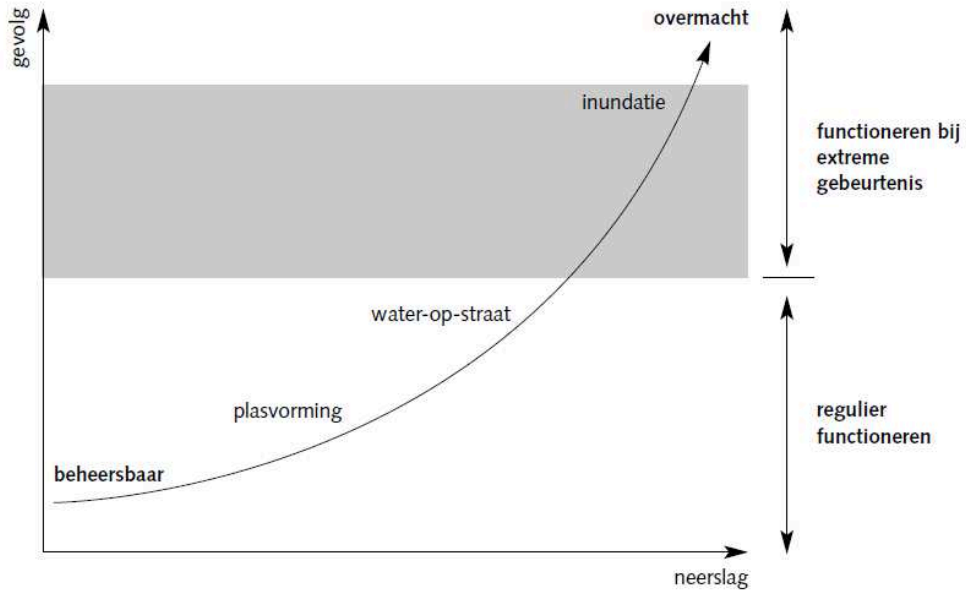

Figuur 3 - gevolgen van extreme neerslag voor het functioneren van de openbare ruimte

Voor de Bollenstreek is het Afvoerstructuurplan van de gemeente Lisse het leidend voorbeeld, dat als blauwdruk dient voor het in beeld brengen van de effecten op klimaatverandering voor de waterpartners. Hierin vindt een doelmatige afweging plaats voor de zorgplichten voor de lange termijn; wordt de burger duidelijkheid gegeven over de resterende risico's en waar nodig wordt een beroep gedaan op participatie van de burger.

Een gerichte aanpak volgt na het doen van onderzoek. Op basis van de resultaten van dit onderzoek kan door de gemeente een beschermingsniveau worden vastgesteld, dat wordt gebruikt als basis voor het te

voeren beleid in het kader van extreme neerslag en als basis dient voor de risicoverdeling tussen particulier en overheid.

3.3 Ondergrondse afvoer naar watersysteem

Zware buien kunnen niet volledig door de riolering worden afgevoerd, maar worden tijdelijk geborgen op maaiveld of daken. Het systeem is zo ingericht dat ca. 90% van de buien wordt afgevoerd via het rioolsysteem. De methode waarmee de afvoercapaciteit van de riolering wordt getoetst is een water-op-straat berekening op basis van een compleet en actueel rioleringsmodel. Periodiek worden de overstortdrempels gecontroleerd (bijvoorbeeld hoogte en functioneren van terugslagkleppen). In de DoFeMaMe is dit per gemeente nader uitgewerkt. De riolering voert hemelwater versneld af naar het watersysteem. Maatregelen in de riolering hebben effect op het volledige systeem en moeten daarom in samenhang worden bekeken. Wellicht kunnen de waterpartners hieraan bijdragen door de droge-voeten-toets voor hemelwateruitlaten en overstorten (par.3.4) uit te breiden tot een integrale droge-voeten-analyse voor het stedelijk gebied.

3.4 Grondwater

Gemeenten hebben grondwaterzorgplicht, een coördinerende taak om structurele nadelige gevolgen van hoge of lage grondwaterstanden te voorkomen. Het is een inspanningsverplichting, geen resultaatverplichting. Als wettelijke basis geldt in dit geval de BLBI en de Wet gemeentelijke watertaken (zie hiervoor paragraaf 2.1.4). Ook gelden hiervoor dezelfde verantwoordelijkheden, waarbij elke eigenaar zorgdraagt voor verwerking of handhaving op eigen grondgebied en de gemeente verantwoordelijk is voor het handhaven van het grondwater in openbaar gebied. Alleen als ‘de houder’ er zich niet van kan ontdoen en er structureel nadelige gevolgen worden voorkomen dan moet de gemeente op openbaar terrein maatregelen nemen. Drainagewater wordt op regie van de gemeente verwerkt. Streven is om – waar mogelijk – de belasting van relatief schoon water op de zuivering zo laag mogelijk en dit water rechtstreeks af te voeren naar de hemelwaterriolering of rechtstreeks naar oppervlaktewater. Het grondwaterbeleid wordt verder uitgewerkt in het afvoerstructuurplan. Voor een gedetailleerd inzicht in het grondwaterbeleid wordt verwezen naar Bijlage E.

3.5 Watersysteem

3.5.1 Toetsing watersystemen

Op basis van de provinciale verordening geeft het hoogheemraadschap invulling van de controle en borging van de waterveiligheid en bescherming tegen wateroverlast. Met watergebiedsplannen voor de polders worden de eventuele wateropgaven opgespoord en doelmatig opgelost. Hiermee wordt primair de waterkwantiteit veiliggesteld overeenkomstig de geldende normering voor wateroverlast zoals opgenomen in de Waterverordening. Ook de lokale waterkwaliteit wordt onderzocht. Voor iedere polder en de boezem ligt het waterpeil vast in een peilbesluit. In peilbesluiten worden de waterstanden in het oppervlaktewater vastgelegd; dit wordt door het hoogheemraadschap geregeld. Het hoogheemraadschap betrekt particulieren en gemeenten bij de totstandkoming van peilbesluiten. Voor nieuwe initiatieven is het watertoetsproces opgenomen in de Waterwet. Dit proces is als schema opgenomen in Bijlage K.

3.5.2 Droge voeten toets voor hemelwateruitlaten en riooloverstorten

Om te toetsen of het watersysteem de (plaatselijke) aanvoer uit het riool aan kan wordt een droge voeten toets uitgevoerd. Aangezien een bebouwde kom zowel boezemland en/of meerdere polders kan omvatten worden riool-gerelateerde vraagstukken dan ook binnen het beheergebied van het hoogheemraadschap van Rijnland per kern in beeld gebracht. Zowel de huidige situatie als eventueel toekomstige wijzigingen worden getoetst. De droge voeten toets vervangt de vergunning (kwantitatief) voor hemelwateruitlaten en riooloverstorten. In Bijlage G is de procedure integraal opgenomen.

- Doel is te controleren of het watersysteem de hoeveelheid rioolwater goed kan afvoeren.
- De toets geeft overzicht over alle lozingspunten in het stedelijk gebied, ongeacht de ligging in polder- of boezemland.

- Ook nieuwe lozingspunten[3] worden in combinatie met bestaande lozingspunten getoetst. Hiermee is een watervergunning overbodig.
- Gevraagd wordt om een gedetailleerde benadering, omdat vooraf niet duidelijk is welke oppervlakken op één lozingspunt lozen én omdat vooraf niet duidelijk is of elke duiker voldoende groot is om opstuwing te voorkomen.
- De berekening wordt door het hoogheemraadschap uitgevoerd, de gemeente bepaalt of levert de omvang van de lozingen per locatie (ha per lozingslocatie op basis van bijvoorbeeld bui 08 of 09).
- Knelpunten worden afgestemd met de gemeentelijke beleidsuitwerking voor de hemelwaterzorgplicht en met de watergebiedsplannen e.d. van het hoogheemraadschap.

3.5.3 Berging Rekening-Courant

'Teveel' gegraven water wordt met de Berging Rekening-Courant voor later gebruik veiliggesteld, dit draagt bij aan een flexibele en kostenbewuste aanpak. Op polderniveau of op peilvakniveau zou dit kunnen leiden tot samenwerking tussen gemeenten, zodat efficiënter kan worden omgegaan met het grondgebruik binnen het samenwerkingsverband.

Voor een klimaatbestendige leefomgeving is een robuust watersysteem noodzakelijk. Ter compensatie van nieuw verhard oppervlak moet extra water worden gegraven. Als er ‘teveel’ water wordt gegraven (overcompensatie) dan kan dit momenteel na drie jaar niet meer worden ingebracht als compensatie voor nieuwe plannen. Dan vervallen de rechten tenzij dit expliciet in een vergunning is vastgelegd.

Met een Berging Rekening Courant (BRC) wordt het ‘vooraf’ graven van water gestimuleerd. Een BRC is een waterbalans in de vorm van een overeenkomst tussen het hoogheemraadschap en een gemeente. Dit kan de ontwikkeling van projecten vergemakkelijken, zeker in gebieden waar het realiseren van voldoende oppervlaktewater moeilijk is.

Gemeenten beheren, volgens vaste procedures en regels omschreven in de overeenkomst met het hoogheemraadschap, zelf de BRC. Er mag geen negatief saldo ontstaan.

[3] Nieuwe ontwikkelingen mogen de bestaande situatie niet verslechteren. Dat betekent bijvoorbeeld dat nieuwe verharde oppervlakken moeten worden gecompenseerd. Ook kan dat bijvoorbeeld betekenen dat afkoppelen kan leiden tot compensatie

IAWKP BOLLENSTREEK

BELEIDSMODULE

4. LEEFOMGEVING EN MILIEU

4 LEEFOMGEVING EN MILIEU

4.1 Algemeen

In dit hoofdstuk wordt vooral ingegaan op de doelen die dienen te worden bereikt in de afvalwaterketen met betrekking tot de eisen die worden gesteld aan leefomgeving en milieu. Ook wordt ingegaan op de omgang met calamiteiten.

4.2 Milieutechnisch functioneren

Doel is dat de inzameling, transport en zuivering van stedelijk ***afvalwater*** in de Bollenstreek niet tot gezondheidsrisico´s, geurhinder of water(bodem)kwaliteitsproblemen leidt. Als afgeleid doel wordt gekeken naar het sluiten van de energie- en grondstoffenkringloop.

In het verleden is al veel bereikt. Het realiseren van de basisinspanning en gericht lozingenbeleid voor afvalwaterzuiveringen draagt bij aan het halen van de gewenste waterkwaliteit. Met de procedure waterkwaliteit overstorten (zie paragraaf 4.2.1) monitoren de waterpartners de waterkwaliteitsknelpunten achter de riooloverstortlocaties, daarnaast is het huidige beleid gericht op het ontvlechten van schoon hemelwater (paragraaf 2.1.3).

Hierdoor zal bijvoorbeeld ook het risico op een E-coli besmetting tijdens een water-op-straat situatie verder afnemen. Gemeenten en hoogheemraadschap realiseren zich dat lozingen vanuit afvalwaterketen naar het oppervlaktewatersysteem onvermijdbaar zijn en zorgen er gezamenlijk voor dat de effecten op de leefomgeving en het (water)milieu aanvaardbaar zijn. Hiertoe volgen de waterpartners een ***doelmatige aanpak*** met kosteneffectieve maatregelen.

4.2.1 Riolering BLBI / BLAH

Doel is om onnodige emissies als gevolg van te lage overstorten of te hoge inslagpeilen van rioolgemalen te voorkomen.

Waterkwaliteitsproblemen als gevolg van de riolering worden door gemeente en hoogheemraadschap gezamenlijk in beeld gebracht. Hiervoor wordt de procedure voor de “smalle” waterkwaliteitsspoor toets gevolgd. In Bijlage I is de procedure waterkwaliteitsspoor overstorten opgenomen. Door toepassing van deze gemeenschappelijke aanpak is een overstortvergunning niet meer nodig. Het hoogheemraadschap neemt hierin het voortouw en wordt rekening gehouden met alle functies van het watersysteem zoals bijvoorbeeld zwemwater en eventuele KRW-doelen. De basisinspanning is niet meer maatgevend en heeft tegenwoordig een indicatieve functie.

Voor eventuele kwaliteitsknelpunten worden doelmatige oplossingen gezocht in zowel de riolering als in het watersysteem.

Ook voor het verwerken van hemelwater is er een aantal aandachtspunten, zodat het te lozen hemelwater geen significante verslechtering van de kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater veroorzaakt en emissie van vervuilende stoffen op het oppervlaktewater waar mogelijk wordt voorkomen:

- Duurzaam bouwen;
- Het toepassen van een berm- of bodempassage;
- Toezicht en controle tijdens de aanlegfase en handhaving tijdens de beheerfase ter voorkoming van verkeerde aansluitingen;
- Het regenwaterriool uitvoeren met (straat)kolken voorzien van extra zand-/slibvang of zakputten (putten met verdiepte bodem) op tactische plekken in het stelsel;
- Adequaat beheer van straatoppervlak, straatkolken en zakputten (straatvegen en kolken/putten zuigen);
- Het toepassen van duurzaam onkruidbeheer;
- De bewoners, gebruikers en beheerders voorlichten over de werking van de riolering en een juist gebruik hiervan. Bijvoorbeeld het vermijden van vervuilende activiteiten op straat zoals auto’s wassen en repareren en chemische onkruidbestrijding.

4.2.2 AWZI / Activiteitenbesluit

De Rijnlandse afvalwaterzuiveringsinstallaties (AWZI’s) lozen het gezuiverde afvalwater grotendeels op de boezem. Hoewel een groot deel van de vervuilingen in de AWZI wordt verwijderd is deze lozing toch een relevante bron van voedingsstoffen en vervuilingen. Rijnland stelt zelf de lozingseisen op voor de

betreffende effluentlozingen. Met het Lozingenbeleid van Rijnland (2011) zijn de kaders voor de lozingseisen gegeven, te weten:

1. De waterwetgeving,
2. De huidige en gewenste waterkwaliteit,
3. De technische mogelijkheden van de AWZI en
4. De financiële haalbaarheid.

Het Rijnlandse lozingsbeleid is beduidend strenger dan de doorgaans in den lande gehanteerde normen. Dat de normen in de Bollenstreek strenger zijn komt door de aanwezigheid van gevoelige teelten, de voedselrijke grondslag van het gebied en de beperkte beschikbaarheid van kwalitatief schone bronnen in de droge maanden van het jaar. Uiterlijk in maart 2017 worden de lozingseisen van de AWZI's van Rijnland geactualiseerd en vastgelegd in maatwerkvoorschriften.

4.2.3 Ongerioleerde particuliere lozingen / BLAH

Ongerioleerde lozingen, al dan niet voorzien van een IBA, mogen niet tot waterkwaliteitsproblemen leiden. Daarom zijn dergelijke lozingen op gevoelige wateren niet gewenst. Onder gevoelige wateren vallen alle meren en plassen en alle wateren met zwemwater- of natuurfunctie (o.a. Natura 2000, EHS-water, KRW-wateren en waterparels). In geval van zwemwater- of natuurfunctie wordt tevens een afstand van 1 km gehanteerd tussen de ('bovenstroomse') lozing en het gevoelige water.

Binnen de subregio Bollenstreek liggen de volgende gevoelige wateren:

Gemeente	Naam watersysteem (relevante doelstellingen)
	Alle duinwateren in Zuid-Kennemerland (KRW, Natura 2000 en zwemwater)
Noordwijk	Amsterdamse Waterleidingduinen (KRW en Natura 2000)
Katwijk	Alle duinwateren m.n. in Meijendel en Berkheide (KRW en Natura 2000), Valkenburgsemeer (KRW en zwemwater) en speelvijver Valkenburg (toekomstig zwemwater?)
Noordwijkerhout	Oosterduinse Meer (zwemwater)
Oegstgeest	Klinkenbergerplas (zwemwater), kleine Klinkenbergerplas
Teylingen	Kagerplassen (KRW, EHS-water en zwemwater), 't Joppe (onderdeel van de Kagerplassen, KRW en zwemwater)

Tabel 3 - gevoelige wateren binnen de subregio Bollenstreek

De gemeenten en Rijnland stemmen met elkaar af hoe we nu en in de toekomst omgaan met bestaande en nieuwe ongerioleerde lozingen van huishoudelijk afvalwater. Hiervoor wordt procedure voor ongerioleerde lozingen gevolgd (zie Bijlage H). Voor het uitvoeren van de toets voor ongerioleerde lozingen neemt het hoogheemraadschap het voortouw.

Deze afspraken bevatten:

- Voor de betreffende lozingen wordt nagegaan wat eronder valt en welke manier wel of niet worden toegestaan;
- Ruimtelijke ordening: waar ongerioleerde lozingen nu plaatsvinden (huidige situatie) en worden geprojecteerd (wenselijke situatie)

Deze afspraken resulteren in een lijst (adreslocatie, type lozing) en een kaart met invulling van de zorgplicht (waar smal, waar breed) en afspraken op welk moment wordt overgegaan op aansluiting op riool (bijlage C van de module Ketenmaatregelen).

4.2.4 Geurhinder

Langere verblijftijden en aanrotting in druk- en persleidingen veroorzaken H_2S vorming en geurhinder. Een goed ontwerp kan zorgen voor een significante vermindering van natuurlijke vorming van H_2S en geurhinder, waardoor onnodige kosten voor geur beperkende maatregelen kunnen worden voorkomen. Dit kan door:

- Het voorkomen van lange verblijftijden in druk- en persleidingen
- Zoveel mogelijk injecteren op persleidingen
- Het bij injectie op een vrijverval riool zorgen voor een goede uitstroomvoorziening

Doseringen van bijvoorbeeld grote hoeveelheden Nutriox hebben een negatief effect op het functioneren van de zuivering.

Emissiemaatregelen voor geur en geluid zijn voor rioolgemalen opgelegd vanuit de Omgevingswet en het activiteitenbesluit. Door het hoogheemraadschap worden gemalen en persleidingen tegen H_2S corrosie beschermd en worden geur beperkende maatregelen toegepast. De omvang van deze maatregel hangt af van de kwaliteit van het aangevoerde rioolwater. Er worden geen normen gesteld aan de hoeveelheid H_2S die door het rioolstelsel worden geloosd op gemalen en persleidingen. Om de kwaliteit van eindgemalen, persleidingen en aanliggende rioleringsstelsels niet te snel te laten afnemen is het nemen van maatregelen om H_2S te voorkomen of te minimaliseren aan te bevelen.

Voor de AWZI wordt vanuit de Omgevingswet een emissienorm voor geur opgelegd. De vastgestelde geurcontouren worden weergegeven in de module kringmaatregelen. Om te voldoen aan de gestelde eisen worden waar nodig op de zuivering geur beperkende maatregelen toegepast.

H_2S wordt bij binnenkomst op de zuivering afgevangen. Aanrotting van het afvalwater of de aanwezigheid van H_2S heeft dan ook geen significant effect op het zuiveringsproces.

4.2.5 Calamiteitenbestrijding

In het kader van calamiteiten- en rampenbestrijding is de Wet Veiligheidsregio's van toepassing (24). In het kader van voorbereiding, calamiteiten- en crisisplannen is de veiligheidsregio aan zet en adviseert het bevoegde gezag. Dit is in voorkomende gevallen de burgemeester van de inliggende gemeente, de voorzitter van de veiligheidsregio, de CdK of de minister. Gemeentelijke diensten en het hoogheemraadschap zijn adviserend aan het bevoegde gezag en kunnen uitvoerende taken hebben. Wanneer er dreiging is voor het functioneren van de AWZI of voor de waterkwaliteit wordt het hoogheemraadschap van Rijnland ingeschakeld. Elke dienst dient een eigen calamiteitenplan te hebben, afgestemd met de andere diensten en de veiligheidsregio.

Om tijdens een calamiteit voldoende informatie te hebben, worden kaarten gegenereerd met de rioleringen, gemalen, e.d. binnen de gemeente. Ook worden van de verschillende zuiveringen, eindgemalen en watersysteemgegevens weergegeven. Deze kaarten worden als bijlage in de module kringmaatregelen van dit iAWKp opgenomen.

4.2.6 Schadelijke microverontreinigingen

Per AWZI wordt met de Stowa methodiek (25) bepaald voor welke zuiveringen wordt verwacht een 'hot-spot' zijn voor Schadelijke Microverontreinigingen. Afhankelijk van nut en noodzaak worden maatregelen benoemd in de module kringmaatregelen van dit iAWKp.

Voorbeelden van microverontreinigingen zijn: micro plastics, nano deeltjes, geneesmiddelen, hormoonstoffen en bestrijdingsmiddelen. Er zijn nog geen emissie-opgaven voor deze stoffen, omdat het effect van veel van deze stoffen op (aquatisch) ecosysteem nog onvoldoende duidelijk/bewezen is.

De wetgever focust op preventie/voorkomen van vervuiling.

Het hoogheemraadschap van Rijnland oriënteert zich op zowel preventiemaatregelen als end of pipe verwijdering op de AWZI's. Gedacht wordt hierbij aan het volgende. Er wordt gestreefd naar participatie door burgers en ziekenhuizen of zorginstellingen, waarbij bewustwording voor geneesmiddelen en bestrijdingsmiddelen prioriteit heeft. Ook hierin wordt gezocht naar een ketenaanpak door inzameling van geneesmiddelen via apothekers en gemeenten. Ook wordt gezocht naar mogelijkheden om microverontreinigingen zoveel mogelijk te concentreren naar grotere AWZI's. Dit kan worden bewerkstelligd door bijvoorbeeld meer ziekenhuizen naar dezelfde AWZI te laten afvoeren en de zuivering dedicated te maken voor dit type instelling.

4.3 Duurzaamheid en omgeving

4.3.1 Algemeen

Een duurzame afvalwaterketen vraagt om besparingen en terugwinning van bijvoorbeeld energie-, grondstoffen- en CO_2. Afvalwater wordt hierin niet meer gezien als afval, maar wordt beschouwd als een bron van grondstoffen (zoals organische stof, energie, fosfaat en water). Het dagelijkse beheer en onderhoud, en de inrichting van nieuwe werken, zijn erop gericht om een duurzaam (afval)watersysteem

te creëren in samenwerking met de waterpartners. Het betrekken van de afvalwaterketen bij invulling van duurzaamheidsopgaven voor bestaand stedelijk gebied en stedelijke vernieuwing biedt kansen. De regionale omgevingsvisie helpt om deze kansen concreet te maken. In deze paragraaf volgen een aantal voorbeelden. Een ambitie is het verkleinen van de ecologische voetafdruk voor de afvalwaterketen.

4.3.2 Energie en CO_2-uitstoot

In de zogenoemde Energiefabriek wordt groene energie opgewekt en levert een bijdrage aan de vermindering van de CO_2-uitstoot. Rijnland kent een energie-opgave waarbij men streeft naar 30% energiebesparing en 30% duurzame energieopwekking in de waterketen (biogas, wind, zon, riothermie). Ook op andere plaatsen in de keten liggen kansen zoals het afvoeren van gft via de riolering en warmtewinning uit afvalwater in huishoudens. Het betrekken van de afvalwaterketen in stedelijk vernieuwing heeft een meerwaarde.

4.3.3 Grondstoffen

Bij stedelijke vernieuwing kan de samenstelling van het afvalwater worden bijgestuurd of kan worden onderzocht of (lokale) afzetkanalen kunnen worden ontwikkeld (circulaire economie). Als voorbeeld wordt door het hoogheemraadschap gewerkt aan de ontwikkeling van een zogenoemde grondstoffenfabriek waarin wordt gewerkt aan het terugwinnen van fosfaat.

Vanwege de vervuilingen in het zuiveringsslib wordt het slib tegen hoge kosten bewerkt en uiteindelijk verbrand en gedumpt op de Maasvlakte. In de afgelopen periode heeft Stowa/RIONED een onderzoek gedaan maar mogelijke verbeteringen. Afhankelijk van de kwaliteit van het afvalwater is compostering van het zuiveringsslib te overwegen, bij stedelijke vernieuwing kan hiervoor een oplossing worden gevonden.

4.3.4 Nieuwe sanitatie

Ook met Nieuwe Sanitatie kunnen energie en grondstoffen worden teruggewonnen. Dit vraagt om een brede aanpak in het kader van stedelijke vernieuwing. In Bollenstreek is op de ontwikkelingslocatie Valkenburg dit concept mogelijkerwijs een toegevoegde waarde om aan de duurzaamheidsdoelstelling te kunnen gaan voldoen.

4.3.5 Omgevingsvisie

In 2018 zal de Omgevingswet in werking treden. Hiermee worden de regels uit 26 wetten samengevoegd en vereenvoudigd, onder andere de Waterwet, Wet Ruimtelijk Ordening en Wet Milieubeheer. Het milieubeleidsplan, het strategisch deel van het waterplan, het verkeers- en vervoersplan, de structuurvisie en delen van het natuurbeleidsplan gaan hierbij op in de omgevingsvisie. Rijk en Provincies stellen een integrale visie op voor hun grondgebied, waarin de diverse belangen in onderling verband worden afgewogen. Ook gemeenten kunnen dat doen. Het waterdomein is een verhaal apart door de positie van het hoogheemraadschap. In de waterprogramma's op nationaal, provinciaal en hoogheemraadschap niveau zit het uitvoeringsgerichte waterbeleid. Het gemeentelijk rioleringsprogramma (GRP) wordt vanaf 2020 facultatief. Bestemmingsplannen vervallen en gaan op in een omgevingsplan. Het omgevingsplan is breder en flexibeler; kent naast ruimtelijke ordening ook afspraken over bijvoorbeeld verkeer, water, milieu, natuur en erfgoed. Het biedt de mogelijkheid om de lozing van huishoudelijk afvalwater in ongerioleerde gebieden beter te regelen.

Klimaat- en duurzaamheidsthema's worden belegd in de omgevingsvisie. Met (afval)watermaatregelen zoals ontvlechten, vasthouden-bergen-afvoeren zullen de waterpartners in ruimtelijke plannen ook bijdragen aan ruimtelijke kwaliteiten en belevingswaarden.

4.3.6 KRW voor overig (stedelijk) water

In de komende planperiode worden de lijnen voor ' Overig water' verder uitgewerkt. Hieronder valt het merendeel van de watergangen in de polders, maar ook de vele kleine watersystemen op boezemniveau. Vrijwel al het stedelijk water valt ook binnen deze categorie. Parallel aan deze route gaat Rijnland met gemeenten de mogelijkheden bekijken om binnen het stedelijk gebied de waterkwaliteit te verbeteren. Gemeenten krijgen hierin expliciet ruimte om haar ambities met betrekking tot waterkwaliteit kenbaar te maken en zal worden gezocht naar de verwezenlijking daarvan. Onderwerpen die aan bod kunnen komen en waarover afspraken gemaakt kunnen worden, zijn o.a.:

- Inrichting (bijv. nvo's, afkoppelen verhard oppervlak, niet-ondergedoken duikers)

- Inrichting (bijdragen en versterken van gemeentelijke ambities op het gebied van toerisme, recreatie, natuurwaarde, biodiversiteit in combinatie met waterstructuur en waterkwaliteit – toevoegen als vast onderwerp aan planvorming)
- Onderhoud (bijv. baggeren en maaien)
- Beheer (bijv. peilbeheer, doorspoeling) en
- Monitoring (wat gaan we waar en hoe vaak meten. En waarom)
- Emissies binnen stedelijk gebied (bijv. bestrijdingsmiddelengebruik en toepassing van bouwmaterialen)

Bovenstaande zou kunnen resulteren in een kaart /aanwijzing van (meerdere typen) wateren waar we meer willen en waar we geen extra ambitie hebben. Dit betreft een open overleg waarvoor geen procedure wordt opgesteld. Hierin neemt het hoogheemraadschap het voortouw.

4.3.7 Bodemdaling

Bodemdaling in Nederland kan het gevolg zijn van de ontwatering van veengronden, gas- en zoutwinning en tektoniek. Bij tektoniek gaat het maximaal om enkele centimeters per eeuw, bij winningen om enkele decimeters en bij veenbodems gaat het in sommige veengebieden om een daling van meer dan een meter. Voor de Bollenstreek is ook gekeken naar de effecten van bodemdaling op de omgeving, voortkomend uit de ontwatering van veengronden. Bodemdaling kan vooral gevolgen hebben voor de riolering, die gedurende de levenscyclus van de riolering kan gaan zetten. Ook kan het hydraulisch functioneren worden aangetast, aangezien (grond)waterpeilen vaak constant blijven en er minder hydraulische ruimte in het systeem aanwezig is.

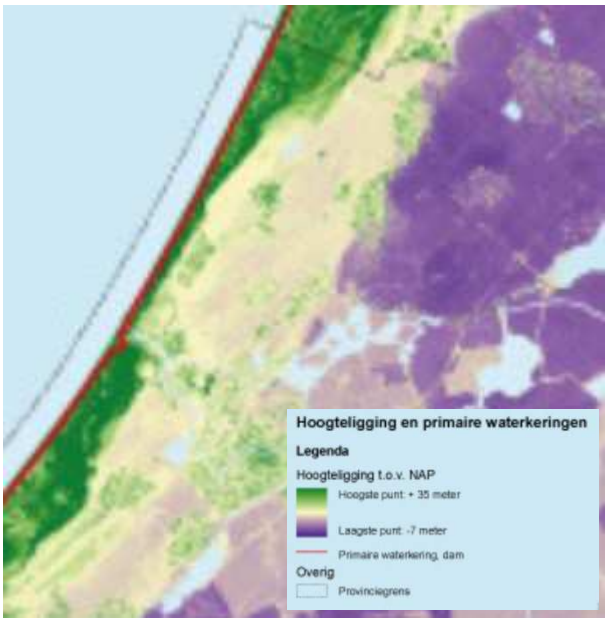

Figuur 5 - hoogteligging ten opzichte van NAP

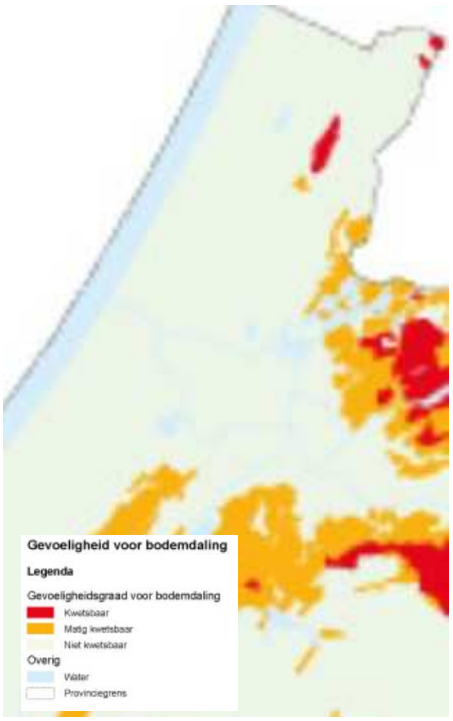

Figuur 4 - gevoeligheid voor bodemdaling

In bovenstaande figuren is de bestaande hoogteligging van het gebied aangegeven, alsmede de gevoeligheid voor bodemdaling.

IAWKP BOLLENSTREEK

BELEIDSMODULE

5. BEDRIJFSVOERING

5 BEDRIJFSVOERING

5.1 Algemeen

In dit iAWKp staan een zo groot mogelijke doelgerichtheid (beschermen, beheren, ontwikkelen) en klantgerichtheid (transparant, toegankelijk) centraal voor het integraal en gezamenlijk werken aan de afwaterketen en het watersysteem.

Het samenwerkingsverband is meer dan de som der delen en is vooral gericht op een verdere integratie van producten, procedures en beleid, zodat wordt voldaan aan de verbetering van de drie K's (kwaliteit, kosten en kwetsbaarheid); gericht op de keuze om uit te gaan van een gezamenlijk opgesteld en gedragen iAWKp. Alle betrokken partijen hebben hier de afgelopen jaren al de nodige stappen in gezet, via gezamenlijke projecten, gezamenlijke inkoop en intensivering van overleg en het starten van thema's in relatie tot de 3 K's. Het iAWKp-traject zelf is een overtuigend voorbeeld van de wijze waarop partijen samenwerking willen zoeken. Het iAWKp proces is weergegeven in Bijlage L. In onderhavig document wordt vooral ingegaan op de theoretische achtergronden en de theoretische kaders waarbinnen de samenwerking gestalte krijgt, gedeeltelijk geeffectueerd door invoering van de 4 procedures (zie daarvoor Bijlage G tot en met Bijlage J) en de in dit document genoemde beleidsuitgangspunten.

De komende jaren zal deze samenwerking en synchronisatie van werkprocessen stapsgewijs verder worden opgebouwd, bovenop wat nu al plaats vindt. Het is echter ook noodzakelijk om met de eigen, interne dynamiek en ontwikkeling van iedere deelnemer rekening te blijven houden.

Het samenwerkingsverband functioneert dan ook op basis van gelijkwaardigheid en vanuit de autonomie van de deelnemende organisaties, zodat wordt gezorgd voor inbedding en draagvlak binnen zowel de eigen organisatie als in het samenwerkingsverband. Dit is essentieel voor het welslagen van de samenwerking.

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de bedrijfsvoering, benaderd vanuit Governance principes. Gestart wordt dan ook met ambities, die worden vertaald in een governance deel, waarin is aangegeven aan welke randvoorwaarden dient te worden voldaan om een besturingsmodel in te kunnen voeren dat noodzakelijk is om een ontwikkelproces, zoals tussen de waterpartners wordt voorgesteld, in te richten.

Om de mogelijkheden voor verdere integratie te onderzoeken is het interessant te kijken naar ambities, te vertalen in de trits weten, willen en werken, zodat op zowel inhoudelijk niveau als op organisatorisch niveau kan worden gewerkt aan een vorm van integratie. Vanuit *weten* (Wat is het vastgestelde vertrekpunt op gebied van bestaand beleid) naar *willen* (wat is de stip op de horizon en welke ambities liggen daaraan ten grondslag) naar *werken* (hoe vullen we willen en weten in tot een werkbaar proces). Vragen die betrekking hebben op de invulling van de trits zijn als volgt geformuleerd:

1. Binnen welk bereik vindt samenwerking binnen de bollenstreek plaats?
2. Hoe wordt de samenwerking een succes?
3. Welke prioriteiten krijgen de verschillende maatregelen?
4. Hoe wordt de samenwerking aangestuurd?

5.2 Ambities

5.2.1 Weten

In deze beleidsmodule zijn de volgende doelen opgenomen:

- Versterking van de onderlinge samenwerking op gemeentelijk niveau en
- Verdiepen van de samenwerking tussen gemeenten en Hoogheemraadschap, binnen de verschillende zuiveringskringen.

In de door de verschillende kennisinstellingen uitgewerkte kennisagenda (26) is vastgelegd welke kennisdoelen moeten worden beantwoord om de maatschappelijke doelen die zijn opgenomen in het Bestuursakkoord Water (2) en het nationaal waterplan (1) te kunnen halen. In de kennisagenda zijn de volgende doelen opgenomen:

1. Gezond water
2. Leefbaar water
3. Duurzaam water
4. Klimaatbestendig water
5. Asset Management
6. Governance

In de kennisagenda is de volgende visie opgenomen:

Stedelijk Waterbeheer in 2020 draagt in belangrijke mate bij aan de leefbaarheid van de bebouwde omgeving. Voldoende, gezond en betaalbaar drinkwater is veiliggesteld. Het water in de stad heeft net als daarbuiten een kwaliteit die nuttige toepassingen bevordert.
Innovatieve oplossingen bewaken en sturen geautomatiseerd de kwantiteit en kwaliteit van het stedelijk water en van de boven en ondergrondse assets. Voor de invoering van nieuwe oplossingen kijken we ketenbreed naar de doelmatigheid, gezondheid, duurzaamheid en leefbaarheid. De watersector is doelmatiger geworden. Verdere integratie van rood, groen, grijs en blauw kan de toenemende gevolgen van klimaatverandering effectief opvangen. In alle regio's worden steeds meer initiatieven gerealiseerd voor hergebruik van water, voedsel en energie. Kennismanagement heeft strategie, beleid en uitvoering verbonden en de grenzen tussen voormalig gescheiden vakgebieden en disciplines zijn vervaagd. Stedelijk waterbeheer draagt niet bij aan lokale lasten maar levert een positieve bijdrage aan lokale baten. Participatie van bewoners en productienetwerken is daarmee vanzelfsprekend.

Veel van de bovenstaande onderdelen van de visie zijn of worden opgenomen in de beleidsmodule, zoals het invullen van kennismanagement. Ook is een start gemaakt met de mitigatie van de effecten van klimaatverandering. Andere onderdelen van de visie zijn in meer of mindere mate onderdeel van de ambities die door de bollenstreek zijn geformuleerd. Onderlinge samenwerking gebeurt binnen de waterpartners op operationeel niveau, via gezamenlijke projecten, gezamenlijke inkoop en de intensivering van overleg.

5.2.2 Willen

De ambitie van het bestuursakkoord Water is gericht op een lopend traject van cultuurverandering, waarbij normatief gedreven investeringsbeslissingen onder gescheiden verantwoordelijkheden worden getransformeerd naar het oplossen van vraagstukken op korte en lange termijn onder een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Dit vraagt om een transformatie naar een situatie, waarbij stedelijk waterbeheer een integraal onderdeel is van de stedelijke omgeving en een andere rol van de medewerker die zich met riool- of waterbeheer binnen een gemeentelijke of Hoogheemraadschappelijke organisatie bezig houdt. Door de waterpartners in het bestuursakkoord is de zorg dan ook vooral gericht op het vergroten van de doelmatigheid, het verbeteren van de kwaliteit van het beheer (in bredere zin) en het verkleinen van de kwetsbaarheid. Dit vraagt om een duidelijke cultuurverandering binnen het gemeentelijke en Hoogheemraadschappelijke landschap, waarin wordt gevraagd de watertaken op een meer integrale wijze op te pakken; water begint niet op de plek waar het water de kolk inloopt, houdt niet op bij de overstort of bij het overdrachtspunt naar de AWZI.

In de opdracht die vanuit de bestuurders is meegegeven aan het samenwerkingsverband is het volgende meegegeven, te integreren in het iAWKp als organisatorische doelen:

- Autonomie van de gemeente is vertrekpunt;
- Samenwerken om de 3K doelen te halen is een opdracht;
- Organisatie om de samenwerking handen en voeten te geven staat nog niet op de agenda, maar is wel een bestuursopdracht in het kader van een onderzoek SWWK.

Het iAWKp-traject zelf is een overtuigend voorbeeld van de wijze waarop partijen samenwerking willen zoeken.

In het bestuursakkoord water wordt vooral ingezet op een top-down benadering, zodat visie en ambitie met elkaar in evenwicht worden gebracht. Vanuit de geschiedenis van de samenwerking binnen de bollenstreek is de inzet meer gericht op het verbreden en verdiepen van de operationele samenwerking op basis van de theoretische kaders die zijn opgenomen in het iAWKp. Ergens zullen beide ambities bij elkaar komen.

5.2.3 Werken

Om vanuit de geschetste situatie (*weten* en *willen*) invulling te kunnen geven aan de versterking van de 3 k's is het niet realistisch om voor de komende planperiode gelijk in te zetten op de ambities uit het bestuursakkoord Water. In het iAWKp zijn voldoende aanknopingspunten opgenomen om op basis van de theoretische uitgangspunten en de vastgestelde procedures invulling te geven van wat wij Governance hebben genoemd. Dit is een brede term, die past binnen de te kiezen ontwikkelfilosofie voor het samenwerkingsverband als een ontwikkelprogramma. Dit ontwikkelprogramma is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

1. Gericht op *consistent management*, gebaseerd op de langere termijn;
2. Gericht op samenhangend beleid (zoals vastgelegd in de beleidsmodule);

3. Gericht op het vastleggen van processen en bevoegdheden binnen en buiten het samenwerkingsverband.

We hebben vanuit de Governance principes en de in het Bestuursakkoord Water beschreven 3K´s een onderverdeling gemaakt en gekeken naar de basisprincipes voor samenwerking:

Consistent beleid:

1. Sturen op synergie/doelmatigheid door volledige waterketen te beschouwen;
2. Sturen op optimale verhouding risico's, kosten en prestaties op zowel korte als lange termijn (assetmanagement)

Samenhangend en doelmatig beleid:

1. Harmoniseren van beleid
2. Uniformeren van werkprocessen
3. Inspelen op de Omgevingswet (omgevingsgerichte benadering)

En het vastleggen van processen en bevoegdheden:

1. Invulling geven aan de 4 procedures (droge voeten, wks-toets, ongerioleerde panden en afvalwaterprognoses), zoals beschreven in de beleidsmodule
2. Implementeren informatiemanagement
3. Vastleggen taken en verantwoordelijkheden

Vertaling van deze doelen en het borgen van de ontwikkeling en implementatie van de 3K’s binnen het samenwerkingsverband vraagt echter om meer dan het afstemmen van de verschillende bedrijfsvoeringen op elkaar, maar is gericht op het invullen van de regionale ontwikkeldimensie, opgehangen aan de drie K’s en ingevuld met regio brede, generieke projecten, waar veel winst van te verwachten is op langere termijn en is gericht op het invullen en implementeren van één integrale bedrijfsvoering. Deze aanpak heeft intrinsieke risico’s, die vooral zijn gericht op ambitie- en urgentieverschillen binnen de waterpartners. Versterking van de 3K’s dient vooral te zijn gericht op de onderdelen die zijn genoemd in Tabel 4 - versterking van de drie k's.

Tabel 4 - versterking van de drie k's

Versterking van de 3K's op	Kwaliteit	Kosten	Kwetsbaarheid
Uitgegaan wordt van de *volledige* (afval)waterketen, waarbij de kringlopen voor de drie beschouwde zorgplichten (hemelwater, grondwater en afvalwater) als functionele kringloop worden beschouwd.	X		
Er wordt uitgegaan van risico gestuurd beheer voor alle objecten binnen de zuiveringskring, en de invoering van DoFeMaMe 2.0	X		X
Door afstemmen van de verschillende beleidsuitgangspunten, zoals het afvalwaterbeleid, het hemelwaterbeleid en het grondwaterbeleid wordt de kwaliteit in de volledige zuiveringsketen verhoogd;	X		X
Verhogen van de doelmatigheid door het heroverwegen van de riolering in het buitengebied;	X		X
Het verhogen van de duurzaamheid door het sluiten van de kringlopen		X	
Het invoeren van een gemeenschappelijk informatiemanagement, dat is afgestemd op het beheer van de gehele keten, de grip op zowel kosten als prestaties verhogend.	X	X	X
Het kiezen voor een gebiedsgerichte benadering in het kader van klimaatverandering, waarbij zowel riolering, oppervlaktewater en grondwater integraal worden beschouwd	X		X
Het verminderen van de kwetsbaarheid door personele afstemming en vergroten van de onderlinge samenwerking;	X		X

5.3 Governance

De komende jaren zal deze samenwerking en synchronisatie van werkprocessen stapsgewijs verder worden opgebouwd, bovenop wat nu al gebeurt. Het is echter ook noodzakelijk om met de eigen, interne dynamiek en ontwikkeling van iedere deelnemer rekening te blijven houden.

Om vanuit een functionele benadering te kijken naar het beheren van de gehele waterketen is uitgegaan van het principe, zoals aangegeven in Figuur 6 - onderhoud- en verbeterprogramma management. Vanuit het gemeenschappelijke beleid en de tactische plannen (zoals weergegeven in Figuur 8 - planstructuur binnen het iAWKp, op pagina 44) worden maatregelen bepaald die betrekking hebben op de verbetering van de strategisch en tactisch bepaalde doelen en plannen. Na realisatie van de maatregelen en het opzetten van verschillende instandhoudingsplannen (als gemeentelijke taak en taak van het Hoogheemraadschap), wordt informatie over prestatie op de verschillende niveaus terug gegeven aan de verschillende aggregatieniveaus, zodat op alle drie de niveaus kan worden gestuurd en verbeteringen kunnen worden aangebracht.

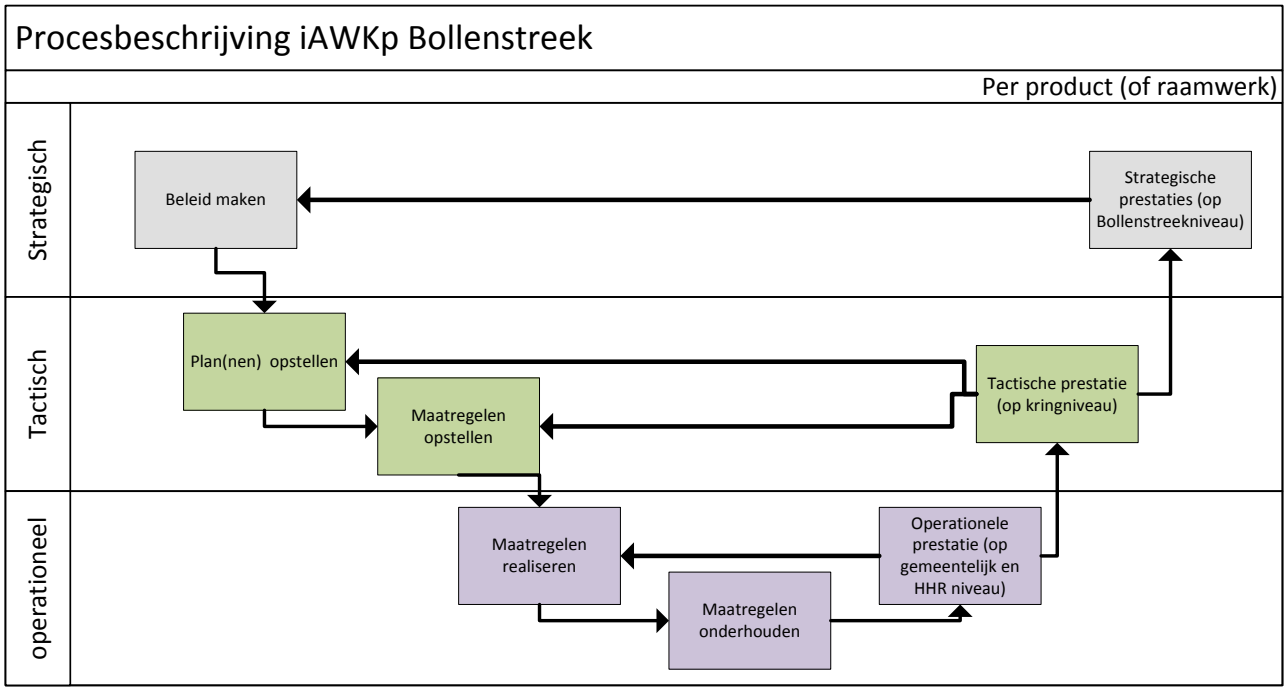

Figuur 6 - onderhoud- en verbeterprogramma management

Optimalisatie van dit proces is voor de Bollenstreek vooral gericht op het afstemmen van de verschillende processen en het wijzigen van het paradigma dat het object per gemeente of hoogheemraadschap bepalend is voor het beheer, naar het centraal stellen van de functie (in dit geval de (afval)waterketen). Gemeenten en hoogheemraadschap voeren momenteel vooral objectgericht onderhoud uit. Dit onderhoud is vooral gericht op het in stand houden van het object.

Onderhoudsmanagement nieuwe stijl is gebaseerd op de volgende pijlers:

- Een proactieve voorbereiding van beheer en onderhoud op nieuwe assets en gemodificeerde assets door het invoeren van Life Cycle management. Tijdens het bepalen van de functionele eisen, het ontwerp en de bouw wordt hierin al rekening gehouden met het onderhoud en de sloop van het betreffende object;
- Planning, monitoren en uitvoeren van regelmatig onderhoud. Binnen gemeenten en het hoogheemraadschap is dit gebruikelijk door te kijken naar de technische en hydraulische staat van de rioleringen middels het DoFeMaMe principe, te vervangen door DoFeMaMe 2.0, gebaseerd op risico gestuurd beheer;
- Het zoeken van de goede balans tussen kosten, risico's en prestaties.
- Het verticaal integreren van activiteiten door alle projecten, fasen en objecten, door zowel op tactisch, strategisch en operationeel niveau inzicht te hebben op prestaties, risico's en kosten. De gehele organisatie weet welke strategische doelen zijn gesteld, terwijl de operationele taken en uitgevoerde acties terug kunnen worden vertaald.

Een hier voorgesteld besturingsmodel is gericht op 3 niveaus (strategisch, tactisch en operationeel, zie Figuur 7, pagina 42):

- Een stuurgroep, bestaande uit een of meerdere bestuurders van de verschillende waterpartners, met voldoende mandaat vanuit de waterpartners en vanuit het Dagelijks Bestuur van het hoogheemraadschap om de strategische doelen te bewaken. De onderliggende werkgroep stuurt het proces aan en zorgt voor voldoende informatie naar de stuurgroep.
- Onder de stuurgroep hangen 2 werkgroepen;
  - Een werkgroep die vanuit de breedte kijkt naar de invulling en voortgang van het iAWKp. Deze groep houdt zich het meeste bezig met het in de breedte ontwikkelen en afstemmen van gezamenlijk beleid en zorgt voor bestuurlijke inbedding.
  - Een 3-tal werkgroepen die zich vooral bezighouden met de vertaling en samenhang vanuit de zuiveringskringen. Deze groepen houden zich vooral bezig met de vertaling van de strategische beleidsdoelen naar de zuivering en de inliggende gemeenten en zorgen voor feedback naar de brede werkgroep.
- Al laatste, maar niet onbelangrijkste, een coördinator binnen gemeente en hoogheemraadschap, die als intermediair fungeert tussen de verschillende werkgroepen en de gemeentelijke organisatie / bestuurlijke organisatie binnen de gemeente (op alle drie niveaus).

Het ambitieniveau is in de afgelopen periode flink opgeschroefd, met als consequentie dat veel werk in een relatief korte tijd moet gebeuren, wil men aan de doelen die zijn gesteld kunnen voldoen. Dit geeft een risico in de personele invulling, wat ook gelijk de kwetsbaarheid van de samenwerking weergeeft.

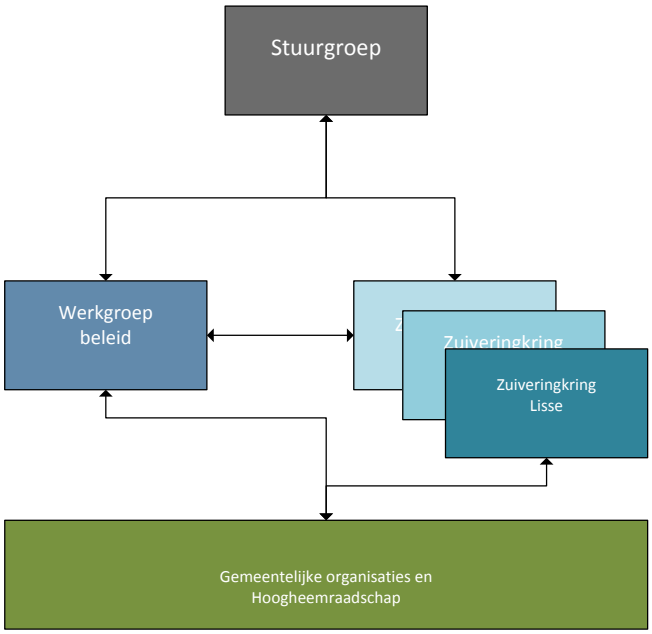

Figuur 7 - voorstel inrichting governance structuur Bollenstreek

Voorlopig wordt gekozen voor een twee sporenbeleid, dat op termijn uitmondt in een gezamenlijke bedrijfsvoering:

- Het business as usual model, waarbij we op tactisch en operationeel niveau de bedrijfsvoering integreren en plannen op elkaar afstemmen, zodat resultaten op korte termijn kunnen worden gerealiseerd;
- Het invoeren van het governance model door het uitvoeren van de beleidsdoelen zoals in de maatregelmodule zijn vastgelegd (op strategisch niveau).

Op basis van het governance model dient te worden nagedacht over mandaat, werkverdeling, bemensing, voortgangsbewaking, etc. Dit is een onderzoeksmaatregel.

Gebaseerd op het sturingsmodel zoals opgenomen in Figuur 6 - onderhoud- en verbeterprogramma management op pagina 41 wordt een dashboard gemaakt, dat is gebaseerd op de informatiebehoefte

vanuit de rechterkant van de figuur, het vertalen van de prestaties van operationeel (op gemeentelijk en zuiveringsniveau), tactisch (op zuiveringsringniveau) en op strategisch (Bollenstreek breed) niveau.

Onderliggend is veel informatie nodig, gebaseerd op de vaste gegevens vanuit de gemeenten en het hoogheemraadschap, gecombineerd met hydraulische gegevens en prestaties en technische gegevens en prestaties. Per aggregatieniveau is een andere vorm van informatie nodig, gebaseerd op de behoefte van de bestuurders, beleidsmedewerkers en tactisch en operationele betrokkenen in het volledige waterbeheer binnen de Bollenstreek. Het bouwen van een informatiemodel, waarop het dashboard is gebaseerd is dan ook bestempeld als onderzoeksmaatregel.

5.4 Planning

Voor beheer van rioleringen, uitbreidingen en zuiveringen is sprake van 3 planningen, die een sterke relatie met elkaar hebben:

- De lange termijn investeringsplanning voor de zuiveringen. Door het hoogheemraadschap van Rijnland wordt strategisch gepland op basis van de investeringen die te maken hebben met vervanging of (capaciteits-) uitbreiding van de zuivering. Dit zijn kapitaalintensieve investeringen, die een looptijd hebben van 25 jaar of meer, met relatief lange afschrijvingstermijnen en hebben op lange termijneffect op zowel de hydraulische capaciteit in de afvalwaterketen als de biologische capaciteit in de afvalwaterketen. Betrouwbaarheid van deze planning is relatief laag, waardoor een relatief grote marge wordt meegenomen in de meerjarenbegroting
- De middellange termijn investeringsplanning voor zowel gemeenten als het hoogheemraadschap. In deze tactische planning wordt vooral rekening gehouden met modificaties in de zuivering en nieuwbouwprojecten binnen de gemeente. Deze zijn een uitvloeisel van de exploitatie van de zuivering en het meerjaren woningbouwprogramma van de gemeente en hebben op middellange termijneffect op zowel de hydraulische capaciteit in de afvalwaterketen als de biologische capaciteit in de afvalwaterketen. De betrouwbaarheid van deze planning is wat groter, waardoor de marge in deze begroting kleiner is;
- De korte termijn investeringsplanning is vooral van toepassing op gemeenten en omvat de modificaties en vervangingen aan het bestaande stelsel. Deze hebben op korte termijneffect op zowel de hydraulische capaciteit in de afvalwaterketen als de biologische capaciteit in de waterketen. Deze plannen liggen vast en zijn geaccordeerd door de verschillende besturen, waardoor de marge in deze begroting het kleinste is.

In de procedure afvalwaterprognoses, als onderdeel van de beleidsmodule is aangegeven hoe wordt omgegaan met de ontwikkelingen in de verschillende stelsels en – daaraan gekoppeld – de afvalwaterprognoses die voor de rioolwaterzuivering gelden. De opgave in deze maatregelmodule wordt gezien als een startpunt. Actualisatie van deze gegevens vindt jaarlijks plaats.

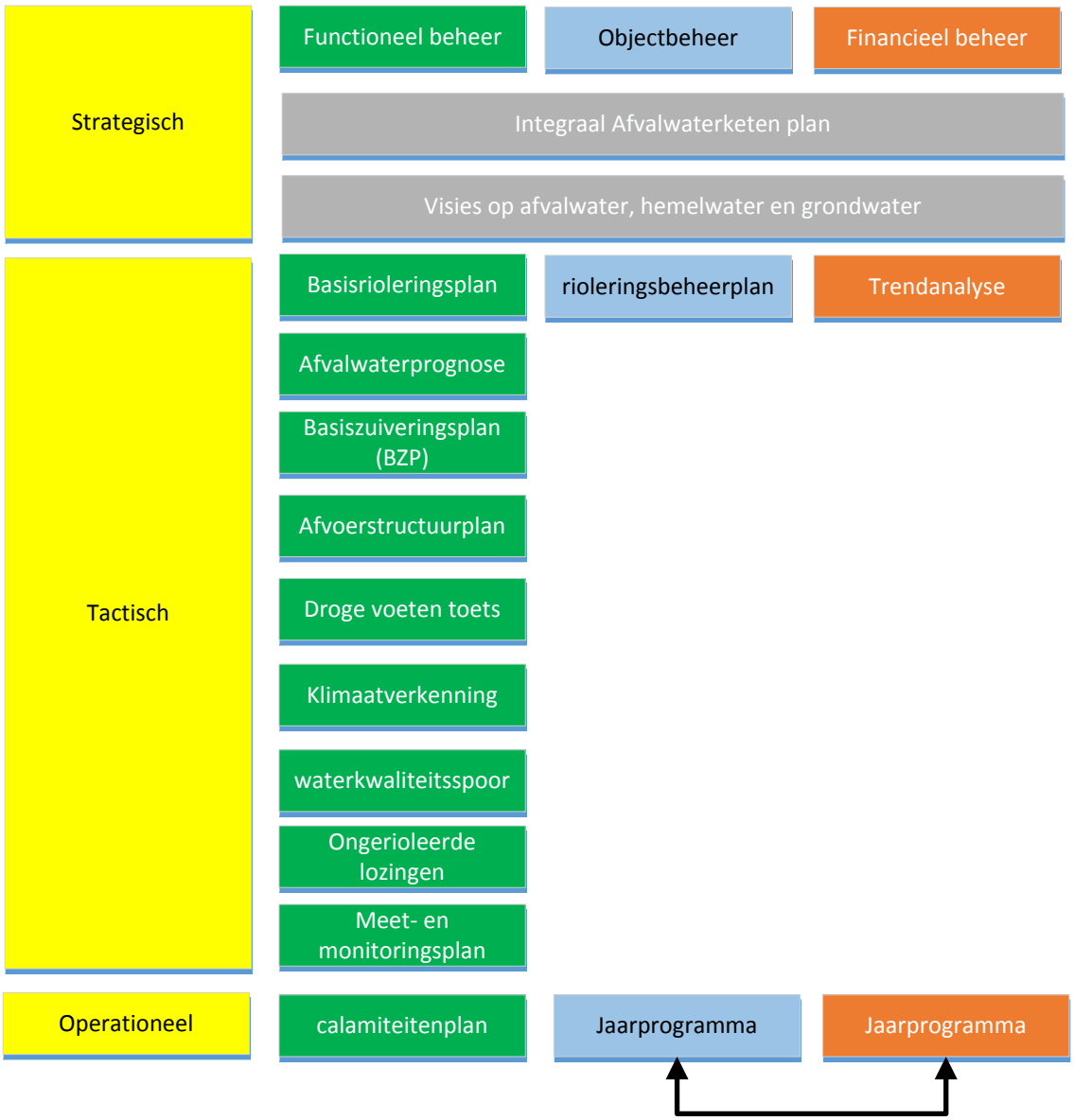

Figuur 8 - planstructuur binnen het iAWKp

In Bijlage B zijn de beheertaken, de doelstelling en de verschillende uitwerkingen van de doelen weergegeven en verder uitgewerkt.

5.5 Innovatie

Door de landelijke ontwikkelingen die zijn ingezet naar aanleiding van het Bestuursakkoord Water (2) en vooral ingaan op de behoefte aan kostenbeheersing, het omgaan met risico's en een bijdrage leveren aan duurzaamheidsvragen is sprake van een periode van toenemende innovatie. Ontwikkelingen in het vakgebied worden zorgvuldig gemonitord op bruikbaarheid en inpasbaarheid. In deze paragraaf worden een aantal ontwikkelingen beschreven.

5.5.1 Nieuwe generatie iAWKp

Rioolbeheerders doen al sinds de vorige eeuw aan maintenance management. De hiervoor toegepaste methode is gepasseerd op een toetsingskader van doelen, functionele eisen, maatstaven en meetmethoden (DoFeMaMe), zoals ook in dit iAWKp is vastgelegd. Proces en middelen zijn nu nog met een focus op inspanning vastgelegd.

Nieuw is het principe dat de feitelijke resultaten, de impact en risicomaatregelen moeten worden meegenomen in de systematiek, gekoppeld aan de levenscyclus van het object. Hierdoor ontstaat een veel scherpere afstemming met de gebruikers en de politiek. Eigenlijk heeft de DoFeMaMe op dat punt

stilgestaan. Voor een aantal onderwerpen zal de rioolbeheerder dan ook samenwerking moeten gaan zoeken met andere afdelingen en ook bewust moeten gaan communiceren over, vaak gemeenschappelijke, doelstellingen.

Een voorbeeld: riolering moet voldoende water afvoeren. Volgens de oude DoFeMaMe wordt met een berekening aangetoond dat aan de doelstelling wordt voldaan. In de praktijk blijkt uit onderzoek dat vaak veel minder water wordt afgevoerd. Hoe kan dat? Kunnen we leren van wat in de praktijk wordt waargenomen? Dat zijn vernieuwingen die we moeten toevoegen om bij te blijven. Een verandering van inzicht, zoals beschreven in paragraaf 0, waarbij een functionele benadering vanuit de volledige keten wordt beschouwd, kan hierbij helpen.

Een ander voorbeeld is de klimaatbestendigheid. In veel gemeenten is dit een aandachtspunt. Zonder afstemming tussen de verschillende afdeling wordt het moeilijk om daadkrachtig wateroverlast te voorkomen. Dat gaat pas echt lukken na een gerichte communicatie en een gemeenschappelijke aanpak. Om deze gemeenschappelijke vraagstukken op te kunnen lossen zal het iAWKp een door meerdere afdelingen gemeenschappelijk gedragen beleid moeten weergeven.

Eind 2015 heeft RIONED een systematiek voor meldingen management gelanceerd (27). Deze systematiek is eenvoudig, monkey proof en biedt de mogelijkheid de bedrijfsvoering gerichter te maken en beter af te stemmen op de omgeving. Om deze systematiek goed te laten draaien is samenwerking met andere afdelingen noodzakelijk.

Ook gaat zoals eerder vermeld de plancyclus voor het GRP op de helling door o.a. de invoering van de nieuwe Omgevingswet (6) en de zienswijze vanuit de commissie Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) (28). Wijzigingen worden op 4 vlakken verwacht:

- De planverplichting komt per 2020 te vervallen (na afloop van het nationaal Bestuursakkoord Water). Een uitgeklede planverplichting komt daar vanuit de BBV voor in de plaats (vanuit de principes van ‘goed huisvaderschap’);
- Van een organisatiegerichte benadering naar een gebruikersgerichte benadering;
- Van inspanningsgericht werken naar resultaatsgericht werken en verantwoorden
- Aanscherping van doelmatigheid door introductie van de risico gestuurde benadering.

Onderliggend iAWKp gaat hier invulling aangeven:

- Herzien DoFeMaMe (voor burger en bestuurder herkenbaar en voor organisatie uitvoerbaar)
- Verwachtingenmanagement via effectieve interne en externe communicatie
- Risico-inventarisatie en met gebruiker/bestuurder afgestemde service- en beschermingsniveaus

5.5.2 Informatiehuis

Om de verschillende assets binnen gemeenten en het hoogheemraadschap te kunnen beheren wordt sinds jaar en dag gebruik gemaakt van beheersystemen, waarin zowel de vaste informatie (putten, strengen, etc.), kwaliteitsinformatie en planningen worden vastgelegd. Per organisatie worden deze systemen functioneel beheerd en wordt een vorm van informatiemanagement uitgevoerd. Vaak is dit informatie op tactisch en operationeel niveau.

Binnen de iAWKp partners groeit inmiddels het besef dat meer nodig is om het beheer op kringniveau te kunnen faciliteren. Het hebben van inzicht in de behoefte aan informatie op kringniveau en inzicht in de verschillende informatiestromen is dan ook essentieel om maintenance management of wellicht Asset Management in de toekomst mogelijk te kunnen maken.

Per zuiveringskring worden nu verschillende tools gebruikt waarin de informatie wordt opgeslagen en beheerd. Dit levert een hoge mate van inefficiëntie op voor zowel de gemeenten als het hoogheemraadschap. Dit heeft gevolgen voor de volgende aspecten van informatiebeheer:

- De informatiebehoefte op strategisch, tactisch en operationeel niveau.
- De kwaliteit van de aangeleverde informatie;
- De tijdigheid van de aangeleverde informatie
- Het format waarin de informatie wordt aangeleverd en
- De wijze waarop informatiestromen lopen;
- Ontsluiting van de informatie.

Vanuit informatiemanagement is het doel te komen tot een informatiehuis, waarbinnen de verschillende organisaties op elk gewenst aggregatieniveau over die informatie beschikt die niet alleen noodzakelijk is om het iAWKp uit te kunnen voeren, maar ook zorgt voor continuïteit binnen de beheercyclus van zowel gemeenten als het hoogheemraadschap.

5.5.3 Meldingen en klachtenmanagement

Vanuit het informatiehuis wordt voornamelijk gekeken naar continuïteit in de eigen processen en procesvoering. Bron hiervoor is de beschikbare (eigen) informatie die vanuit de verschillende gemeenten en het hoogheemraadschap wordt gegenereerd. Een werkgroep van gemeenten en Rijnland onderzocht data uitwisseling via bijvoorbeeld een dataportaal.

Een tweede bron kan het gemeentelijk waterloket zijn als externe input, waarmee de kwaliteit van het riolerings en zuiveringsbeheer ook kan worden afgestemd op de burgers en bedrijven als stakeholders binnen de gemeente. In de regio Kennemerland is daarvoor een werkgroep Waterloketten in het leven geroepen. Rijnland is hierop aangehaakt en wil graag de gemeentelijke informatie middels een vaste link ontsluiten. Binnen de waterpartners is de ambitie om het waterloket op regionaal niveau te ontwikkelen, en wel in drie fasen:

1. Fase 1: professionaliseren van het delen van (eigen) informatie van de waterpartners;
2. Fase 2: proactief voorlichting en campagnevoering gericht op wederkerige zorgplicht van de gemeenten en hun klanten (vergroten van kennis van de keten, mogelijkheden inwoners en bedrijven om bijdragen te leveren, meer dan de wet vereist).
3. Fase 3: meldingen-, klachten- en aanvragenloket synchroniseren (formulieren, regels etc.), web loket op regionaal niveau, of eenduidige loketten op gemeentelijke websites

5.5.4 Communicatie

5.5.4.1 Interne en externe communicatie

Gemeenten en het hoogheemraadschap van Rijnland streven naar de ontwikkeling van één gezamenlijk Waterloket. Voor actieve informatievoorziening, vragen en meldingen kan een (vooral digitaal in te zetten) gezamenlijk loket van grote waarde zijn.

Via een goede regionale registratie van meldingen kan beter dan nu geanalyseerd worden welke problemen worden ervaren en draagt deze informatie bij aan kwaliteitsverbetering in het hele systeem. Meldingen vormen immers een belangrijke indicator voor de toetsing van systeemkwaliteit.

De komende jaren willen alle partijen zich sterk maken voor zo'n op service gericht Waterloket voor de hele streek. Dit ten behoeve van gezamenlijke dienstverlening en voorlichting aan bewoners en bedrijven voor de uitvoering van de zorgplichten rond Afvalwater, Hemelwater en Grondwater. Zij zijn immers steeds meer partners van waterschap en gemeenten bij deze onderwerpen.

In het kader van *interne communicatie* wordt de voortgang van het iAWKp binnen de subregio gecoördineerd. Invullen van de maatregelen wordt door de verschillende waterpartners afzonderlijk of gemeenschappelijk opgepakt, vanuit een breed gedragen communicatieplan.

In het kader van *externe communicatie* wordt, afhankelijk van nut en noodzaak, gericht gecommuniceerd om bewustwording, haalbaarheid en draagvlak te vergroten:

- Via het waterloket
- Gedragsbeïnvloeding/advisering: nieuwsbrieven, avonden, website,
- Meldprocedure/vraagstelling; burgerparticipatie
- Voortgang: nieuwsbrieven, avonden, website, opvolging melding.
- Raadpleging: enquête, website, avonden

5.5.4.2 Doelstelling, ambitie en uitwerking

De doelstelling voor dit onderdeel is als volgt:

Betrokkenen, stakeholders en bestuurders zijn op de hoogte van de doelstellingen van het iAWKp. Zij kennen hun rol bij de realisatie daarvan en zijn op de hoogte van de voortgang van realisatie van deze doelen, zodat draagvlak wordt gecreëerd bij bewoners, bedrijven, ambtelijke organisatie en bestuur binnen de verschillende waterpartners.

Via interne en externe communicatie wordt bijgedragen aan realisatie van draagvlak voor de doelen van het iAWKp. Dit omvat voorlichting, afstemming, raadpleging, advisering en gaat over beleidskeuzes, voorbereiding en uitvoering van werkzaamheden en beïnvloeding/correctie van gedrag.

Ambitie is bewust laag gehouden en heeft een lagere prioriteit gekregen. Er worden in dit verband twee communicatielijnen onderscheiden:

- Een interne communicatielijn met interne opdrachtgevers en stakeholders;

- Een externe communicatielijn met externe stakeholders.

De eerste – interne communicatielijn blijft verlopen volgens de bestaande structuren en heeft een hoge prioriteit om draagvlak binnen de verschillende organisaties te kunnen bewerkstelligen. Externe communicatie heeft een lagere prioriteit, aangezien de prioriteit ligt bij het versterken van de onderlinge samenwerking, het afstemmen en verwezenlijken van de verschillende doelen, werkwijzen en communicatielijnen. Als deze structuren functioneren wordt nagedacht over de invulling van de externe communicatiestrategie en bijbehorende plannen.

Door de waterpartners wordt een gezamenlijk communicatieplan opgesteld met de volgende doelen:

- Draagvlak bij de verschillende rechtstreeks betrokkenen;
- Voorlichting richting stakeholders;
- Gezamenlijke informatievoorziening voor werkzaamheden;
- Informatie over klachten en informatieportaal;

IAWKP BOLLENSTREEK

BELEIDSMODULE

6. FINANCIËN

6 FINANCIËN

6.1 Financiële uitgangspunten

6.1.1 Financiering

Voor financiering van de exploitatie van de verschillende watertaken binnen gemeenten zijn verschillende methoden in omloop, zoals vastgelegd in het Besluit Begroting en verantwoording provincies en gemeenten (8). Ook voor waterschappen is een BBV opgesteld. Rijnland heeft dit verder uitgewerkt in haar Beleidsnota voor vaste activa.

Kort gezegd kan deze financiering plaatsvinden op twee verschillende wijzen; activeren (door middel van geld te lenen voor investeringsuitgaven en deze schuld over een langere periode uit te smeren) of door directe afschrijving, waardoor middels een combinatie van sparen en directe uitgaven een optimale financieringssituatie ontstaat. Binnen de Bollenstreek worden beide methoden dan ook gebruikt. Voor het hoogheemraadschap worden investeringen geactiveerd en over een langere termijn afgeboekt.

Harmonisatie van de financieringswijze is niet aan de orde, wel het afstemmen van de financiële uitgangspunten, zodat onderlinge benchmarken mogelijk zijn.

6.1.2 Heffingen

Exploitatie van de gemeentelijke watertaken wordt betaald vanuit het principe dat de vervuiler betaalt. Hiervoor is door de Rijksoverheid op grond van artikel 228a Gemeentewet (Gw) (29) een rioolheffing ingesteld om haar watertaken te bekostigen. De rioolheffing is de opvolger van het rioolrecht.

De rioolheffing is een bestemmingsbelasting. Dit is een belasting waarvan de opbrengsten bestemd zijn voor een specifiek doel. In fiscaal-juridische zin betekent dit dat de heffing een zuivere belasting is.

6.1.3 Nieuwbouw

Onderzocht wordt of AWK kosten die kunnen worden teruggevoerd op nieuwbouw ten laste kunnen komen van de nieuwbouw. Deze kosten vallen dan niet onder de rioolheffing. Bij riolering wordt dit binnen een aantal gemeenten reeds toegepast maar kan ook bijvoorbeeld voor zuiveringscapaciteit gelden.

6.2 Vergelijking huidige financiële uitgangspunten Bollenstreek

6.2.1 Investeringsplannen en lastenontwikkelingen

In de Bollenstreek worden op dit moment verschillende technische en economische levensduren gehanteerd bij het bepalen van investeringsplanningen en de ontwikkeling van lasten. Ook de rekenrentes die gebruikt worden bij het (langjarig) berekenen van (kapitaal)lasten verschillen per gemeente. Twee gemeenten maken reeds gebruik van een direct afboeken systematiek voor (een deel) van de toekomstige investeringen. In Bijlage N zijn de huidige uitgangspunten van de verschillende Bollenstreek-gemeenten samengevat.

Harmoniseren van de gehanteerde levensduren wordt in de komende planperiode onderzocht.

In het bepalen van zowel de technische als economische levensduur van de gemeentelijke (afval)watervoorzieningen hebben de gemeentelijke rioleringsafdelingen relatief veel vrijheid, als gevolg van de relatie met de gemeentelijke rioolheffing. Deze vrijheid ligt anders met betrekking tot de gehanteerde rentepercentages in geval van activa en voorzieningen. Deze percentages worden op concern (gemeente breed) niveau bepaald en zijn van vele factoren afhankelijk, sommigen ver buiten de invloedssfeer van individuele gemeentelijke afdelingen.

Hierbij speelt wel mee dat de vrijheid in het bepalen van de rentepercentages, als gevolg van gewijzigde begrotingsregels per 1 april 2016, aan banden is gelegd. Rentelasten en overheadkosten die aan afdelingen worden doorbelast moeten transparanter worden verwerkt en moeten aansluiten bij nieuwe richtlijnen en rekenregels. Onderlinge verschillen blijven evenwel nog steeds mogelijk, mits juist onderbouwd. Harmonisatie van deze rentepercentages zal daarom naar alle waarschijnlijkheid alleen mogelijk zijn bij een ambtelijke fusie tussen twee of meer partijen.

6.2.2 Uniforme verwerking kostenposten

De verschillende gemeenten in de Bollenstreek hanteren allen verschillende indelingen en benamingen van de productbegroting Riolering. In het kader van (nationale en regionale) benchmarking, vergelijking

en intensiveren van afstemming en samenwerking, is de ambitie om dit in de aankomende planperiode als gezamenlijke onderzoeksmaatregel verder uit te werken.

Zonder te tornen aan de hoogte van de totaal begrote bedragen, biedt een gelijke rubricering en afbakening van begrotingsposten belangrijke voordelen voor het onderling vergelijk van kosten (en lasten). Dit levert vervolgens een veel robuuster en transparanter overzicht op, op basis waarvan in navolgende planjaren kan worden gewerkt aan bijvoorbeeld gezamenlijke aanbestedingen, onderzoeken en afwikkelingen van regionale maatregelen. Daarnaast biedt een bij alle Bollenstreek-gemeenten gelijke indeling van de productbegroting (en werkprocessen, zie Hoofdstuk 0) ook kansen voor het verminderen van de (personele) kwetsbaarheid, omdat men – als de nood zich aandient – gemakkelijker de (administratieve) taken van elkaar over kan nemen of kan aanvullen.

6.3 Verdeelsleutel voor het iAWKp en optimalisatiemaatregelen

6.3.1 Gemeenschappelijke studies

Het samenwerkingscluster Bollenstreek stelt voor de gezamenlijke onderzoeksmaatregelen, plannen en/of optimalisatie studies voor de afvalwaterketen (OAS) een plan van aanpak op. Ook het opstellen van het iAWKp is een gemeenschappelijke studie. Een projectleider, al dan niet met kernteam, is verantwoordelijk voor de uitvoering van het project. Deze legt verantwoording af aan het samenwerkingscluster. Binnen vooraf te stellen grenzen wordt mandaat gegeven voor het aanbesteden van werkzaamheden. Met deze projectaanpak wordt een voorspoedig projectverloop gestimuleerd.

De werkzaamheden worden, waar mogelijk, door de eigen medewerkers uitgevoerd. Gebiedskennis wordt op deze wijze optimaal benut en de beschikbare kennis van eigen afdelingen ontsloten en gedeeld. Dit versterkt het eindproduct en de samenwerking. Waar nodig of wenselijk zullen werkzaamheden worden uitbesteed.

De conclusies van onderzoeken en dergelijke worden waar nodig vastgelegd en geborgd in het iAWKp of een zelfstandige notitie. In OAS-trajecten wordt de maatschappelijke winst ingeschat. Het verdelen van deze maatschappelijke winst tussen de waterpartners is niet aan de orde. Maatschappelijke winst komt (indirect) tot uitdrukking in de hoogte van de lokale heffingen.

De kosten voor de samenwerkende partijen in de Bollenstreek worden verdeeld op basis van het te verwachten profijt.

Onderlinge uitvoeringsafspraken

Wanneer een (optimalisatie)studie aanleiding geeft tot het overdragen van uit te voeren werkzaamheden tussen twee of meer waterpartners, of wanneer maatregelen uit te voeren door partner A bijdragen aan een kostenbesparing bij partner B dan vraagt het verrekenen van de kosten om een zakelijk akkoord.

In een OAS-akkoord worden onder andere financiële afspraken, werkafspraken en procedures vastgelegd en geborgd.

De kosten voor de samenwerkende partijen in de Bollenstreek worden verdeeld op basis van het te verwachten profijt.

7 BIBLIOGRAFIE

1. **Ministerie van I en M, Ministerie van Economische zaken.** *Nationaal Waterplan 2016 - 2021.* 2015.

2. **Unie van Waterschappen, IPO, Ministerie van Infrastructuur en Milieu, VEWIN, VNG.** bestuurakkoord water. *bestuursakkoord water.* 2011.

3. **Ministerie van VROM, Verkeer en Waterstaat, IPO, VEWIN, VNG en unie van Waterschappen.** Bestuursakkoord waterketen 2007. *BWK 2007.* 2007.

4. **Ministerie van Infrastructuur en Milieu.** WaterWet. *www.wetten.overheid.nl/BWBR0025458/2016-04-14.* [Online] 2009.

5. **STOWA, RIONED.** *het denkstappen model.* Ede : sn, 2014. 978.90.5773.653.7.

6. **ministerie van I en M.** omgevingswet. *http://www.omgevingswetportaal.nl/.* [Online] [Citaat van: 24 4 2016.]

7. *De omgevingswet en de praktijk van de waterbeheerder.* **Kraak, Ina en Wensink, Willem.** 25 februari, sl : Koninklijk Nederlands Waternetwerk, 2016, H2O online.

8. **Ministerie van BZK.** Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten. *http://wetten.overheid.nl/BWBR0014606/2016-04-14#HoofdstukV.* [Online] [Citaat van: 29 4 2016.]

9. **Ministerie van I en M.** Wet Milieubeheer. *http://wetten.overheid.nl/BWBR0003245/2016-04-14.* [Online] [Citaat van: 24 4 2016.]

10. —. Besluit lozen buiteninrichtingen (wet en regelgeving). *http://wetten.overheid.nl/BWBR0029789/2016-01-01.* [Online] [Citaat van: 26 4 2016.]

11. —. Besluit lozing afvalwater huishoudens. *http://wetten.overheid.nl/BWBR0022910/2015-07-01.* [Online] [Citaat van: 26 4 2016.]

12. —. Kamerbrief over hoofdlijnenakkoord waterzuivering glastuinbouw. *https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2015/10/12/hoofdlijnenakkoord-waterzuivering-glastuinbouw.* [Online] [Citaat van: 26 4 2016.]

13. —. *Lozingen bij aanleg en onderhoud van bodemenergiesystemen.* 2013.

14. **ministerie van VROM.** Wet algemene bepalingen Omgevingsrecht (Wabo). *www.wetten.overheid.nl.* [Online] [Citaat van: 10 08 2016.] http://wetten.overheid.nl/BWBR0024779/2016-07-01#Hoofdstuk2.

15. **STOWA.** *DWAAS - vervolgonderzoek rioolvreemd water.* Utrecht : STOWA , 2005. ISBN 90.5773.309.9.

16. —. *HAAS - Hemelwaterafvoer analyse systematiek.* Utrecht : Stowa, 2009. ISBN 978.90.5773.443.4.

17. **Hoogheemraadschap van Rijnland.** *Beleidsnotitie Modernisering kostenverdeling afvalwatertransportwerken met gemeenten .* Leiden : Hoogheemraadschap van Rijnland, 2007. 07.16097.

18. **Ministerie van I en M.** Activiteitenbesluit milieubeheer. *http://wetten.overheid.nl/BWBR0022762/2016-01-01.* [Online] [Citaat van: 25 4 2016.]

19. **Deltares.** *Manifest klimaatbestendige stad.* 2013.

20. **ministerie van I en M (Deltacommissaris).** Deltaprogramma. *https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/deltaprogramma/inhoud/vijf-deltabeslissingen.* [Online] [Citaat van: 29 4 2016.]

21. **ministerie van I en M.** Deltawet waterveiligheid en zoetwatervoorziening. *http://wetten.overheid.nl/BWBR0030836/2012-01-01.* [Online] [Citaat van: 29 4 2016.]

22. **RIONED.** *Leidraad riolering, module C2100, Rioleringsberekeningen, hydraulisch functioneren.* Ede : Rioned, 2004.

23. **Rioned.** *C2150 Water op straat.* Ede : Rioned.

24. **Ministerie van BZK.** Wet Veiligheidsregio's. *http://wetten.overheid.nl/BWBR0027466/2016-01-01.* [Online] [Citaat van: 29 4 2016.]

25. **Stichting toegepast onderzoek waterbeheer.** *Microverontreinigingen in het water | een overzicht.* Amersfoort : sn, 2015. 978.90.5773.657.5.

26. **STOWA, Stichting Rioned, KWR Watercycle Researche Institute.** *Kennisagenda waterketen en Stedelijk waterbeheer.* 2012.

27. **Rioned.** *eenduidige registratie van meldingen stedelijk water.* Ede : Rioned, 2016. 978 90 73645 56 1.

28. **Commissie BBV.** *notitie riolering.* sl : commissie Besluit begroting en verantwoording, 2014.

29. **ministerie van BZK.** Gemeentewet. *www.overheid.nl.* [Online] 9 8 2016. http://wetten.overheid.nl/BWBR0005416/2016-07-01.

30. **Royal Haskoning DHV.** *verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan gemeente Leiden.* Leiden : Gemeente Leiden, 2013.

31. **Dijk, Mark van.** *figuren in het vGRP van de gemeente Leiden.* Royal HaskoningDHV, sl : 2013.

32. **Hoogheemraadschap van Rijnland.** *Grondwaternota Rijnland (definitief).* Leiden : Hoogheemraadschap van RIjnland, 2011. 10.33720.

33. **STOWA.** *knelpuntenbeoordelingsmethode waterkwaliteitsspoor overstorten.* Amersfoort : STOWA , 2010. 978.90.5773.471.7.

34. **Hoogheemraadschap van Rijnland.** *Werkwijzer afvalwaterprognoses en gegevensbeheer.* Leiden : Hoogheemraadschap van Rijnland, 2014. CORSA nummer 14.12710.

35. **STOWA.** *Rioolvreemd water - onderzoek naar hoeveelheden en oorsprong afvalwater.* Utrecht : STOWA, 2003.

36. **coalities klimaatbestendige stad.** *manifest klimaatbestendige stad.* 2013.

37. **Hoogheemraadschap van Rijnland.** *modernisering kostenverdeling afvalwatertransportwerken met gemeenten.* Leiden : Hoogheemraadschap van Rijnland, 2007. 07.16097.

8 BEGRIPPENLIJST

Begrip	Beschrijving
Aanbod op AWZI	De totale hoeveelheid afvalwater die wordt aangeboden aan de AWZI.
Afvalwaterakkoord	Een akkoord tussen waterschap en gemeente. Het bevat afspraken over overnamepunten en afnamehoeveelheden. Daarnaast staat in het afvalwaterakkoord hoe partners omgaan met uitwisseling van (meet)gegevens, elkaar informeren in de situatie van groot onderhoud of calamiteiten, enzovoort.
Afvloeiend hemelwater	Neerslag die tot afstroming komt.
Afkoppelen/niet-aankoppelen	Het op de gemengde of vuilwaterriolering aangesloten afvoerend verhard oppervlak loskoppelen en aansluiten op een hemelwatervoorziening. Bij nieuwbouw: het niet aansluiten van afvoerend verhard oppervlak op een vuilwatersysteem.
Afnamehoeveelheid	De toegestane hoeveelheid regenwater dat op het overnamepunt wordt aangeboden.
Afvalwater	Al het water waarvan de houder zich - met het oog op de verwijdering daarvan - ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen.
Afvalwatersysteem	Het geheel van riolering technische en zuiveringtechnische werken (waaronder riolering, gemalen, persleidingen, AWZI)
Afvalwaterzorgplicht - breed	De gemeente draagt de kosten voor aansluiting van het afvalwater op een voorziening
Afvalwaterzorgplicht - smal	De eigenaar draagt de kosten voor aansluiting van het afvalwater op een voorziening
Afvalwaterzuiveringsinrichting (AWZI)	Een inrichting (werk) waar het afvalwater wordt ontdaan (van een groot deel) van de verontreinigingen.
Algemene regels	De lozingen worden tegenwoordig hoofdzakelijk geregeld via algemene regels (AMvB's). Uitgangspunt: de lozer mag nietsdoen waarvan hij kan verwachten dat het problemen oplevert voor het riool, de zuivering of het (water)milieu.
BAW	Bestuursakkoord Water
Basisrioleringsplan (BRP)/verbreed BRP	Plan waarin de hydraulische afvoercapaciteit, de vuilemissie en het aanbod op de AWZI wordt getoetst voor de bestaande en toekomstige plansituatie (planhorizon ca. 10-15 jaar). Het plan bevat in de regel verbeteringsmaatregelen om in de toekomstige situatie te voldoen aan de wensen/eisen van gemeente en waterbeheerder. In een verbreed BRP zijn de zorgplichten grondwater en hemelwater meer expliciet uitgewerkt.
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
Bedrijfsafvalwater	Afvalwater dat vrijkomt bij door de mens bedrijfsmatig of in een omvang alsof zij bedrijfsmatig was, ondernomen bedrijvigheid, dat geen huishoudelijk afvalwater, afvloeiend hemelwater of grondwater is.
Basiszuiveringsplan (BZP)	Het BZP geeft een beschrijving per zuiveringskring van de zuiveringtechnische werken (rioolgemalen, transportleidingen en AWZI) en een toetsing of deze objecten aan de gestelde eisen voldoen.
Brede afvalwaterzorgplicht	In dit geval neemt de gemeente voor alle panden in het buitengebied de afvalwaterzorgplicht op zich.

Begrip	Beschrijving
DoFeMaMe	Toetsingskader van Doelen, functionele eisen, maatregelen en meetmethoden, volgens de leidraad riolering, module A1050.
Drukriolering	Een mechanisch rioleringssysteem waarbij het afvalwater via kleine pompjes en persleidingen wordt verpompt naar een ontvangstput. Drukriolering wordt vaak toegepast in het buitengebied.
DWAAS	Om naast de verwachte droogweerafvoer ook de aanwezige hoeveelheden rioolvreemd water in kaart te brengen wordt gebruik gemaakt van de Droogweerafvoer Analyse Systematiek (DWAAS) van de Stowa
DWA-systeem	Zie vuilwatersysteem.
Gemeentelijk rioleringsplan (GRP)/verbreed GRP	Een strategische nota waarin op hoofdlijnen de visie van het gemeentebestuur voor de komende planperiode is neergelegd met betrekking tot aanleg en beheer van het rioleringssysteem. Het GRP is een verplicht planinstrument volgens de Wet Milieubeheer (in de toekomst Omgevingswet). In een verbreed GRP zijn de watertaken m.b.t. de zorgplichten grondwater en hemelwater concreet uitgewerkt.
Gemengd rioolstelsel (GEM)	Rioolstelsel waarbij afvalwater en regenwater door één buizenstelsel worden ingezameld en afgevoerd.
Gescheiden rioolstelsel (GS)	Rioolstelsel waarbij afvalwater en regenwater door afzonderlijke buizenstelsels worden ingezameld en afgevoerd. Het afvalwater wordt afgevoerd naar een AWZI, (een groot deel van) het regenwater wordt rechtstreeks afgevoerd naar het oppervlaktewater.
Groene berging	Verdiepte groenvoorziening voor de tijdelijke opvang van overtollig regenwater
HAAS	Om de werkelijke hoeveelheid hemelwater in de riolering en daarmee het werkelijk aangesloten verhard oppervlak in kaart te brengen wordt gebruik gemaakt van de Hemelwater Afvoer Analyse Systematiek (HAAS) van de Stowa
H_2S-gas	Waterstofsulfide is een giftig gas afkomstig van het rottingsproces van rioolslib
Hemelwaterafvoer (HWA)	Hemelwaterafvoer
Hemelwatersysteem	Het geheel aan voorzieningen voor de gescheiden inzameling en transport van hemelwater.
Hoofdrioolgemaal	Eindgemaal, meestal in beheer en eigendom van een waterbeheerder, via welke het afvalwater wordt getransporteerd naar een AWZI.
Huishoudelijk afvalwater	Afvalwater dat overwegend afkomstig is van menselijke stofwisseling en huishoudelijke werkzaamheden.
Hydraulische afvoercapaciteit	De capaciteit van een rioolstreng of rioleringssysteem om overtollig water af te voeren.
IBA	Systeem voor Individuele Behandeling van Afvalwater.
Industrieel afvalwater	Afvalwater afkomstig van industrieën of bedrijven
Ingrijpmaatstaf	Grenstoestand van een rioleringsobject waarbij ingrijpen noodzakelijk is en maatregelen moeten worden opgesteld.
Inspecteren	Het waarnemen, herkennen en beschrijven van de toestand van rioleringsobjecten.
IPPC-bedrijf	Integrated Pollution Prevention and Control, Dit zijn veelal de bedrijven die het

Begrip	Beschrijving
	milieu sterk kunnen belasten. Voorbeelden van IPPC-bedrijven zijn onder meer afvalverbrandingsinstallaties met een capaciteit van meer dan 3 ton per uur, chemische installaties voor de fabricage van gehalogeneerde koolwaterstoffen of intensieve pluimveehouderijen met meer dan 40 000 plaatsen voor pluimvee
Keur	De waterschappen stellen in de keur regels over de watersystemen in hun beheer.
NWP	Nationaal Waterplan
NBW	Nationaal Bestuursakkoord Water
OAS	Optimalisatie afvalwatersysteem, waarbij een optimalisatie wordt gezocht in zowel de zuivering als in het gemeentelijk afvalwatersysteem
Openbare riolering	Het gedeelte van de buitenriolering in eigendom en beheer bij de overheid (in de meeste gevallen is dit de gemeente).
Overlastfrequentie	Het theoretisch gemiddeld aantal malen per jaar dat ernstige hinder of wateroverlast optreedt als gevolg van o.a. een gebrekkige hydraulische afvoercapaciteit.
Overnamepunt	Punt waar de overdracht plaatsvindt van het afvalwater uit de riolering aan het transportsysteem van het waterschap.
Persleiding	Een leiding waardoor rioolwater met gebruikmaking van een of meerdere pompen onder overdruk wordt afgevoerd.
Randvoorziening	Vloeistofdichte voorziening als onderdeel van het rioolstelsel met als het doel het afvangen van vuil en/of bergen van overtollig afvalwater. Dergelijke voorzieningen worden toegepast ter verbetering van de waterkwaliteit.
Regenwaterriool	Riool alleen bestemd voor de inzameling en het transport van afstromend regenwater.
Regenwatersysteem	Zie: "RWA-systeem".
Regenwateruitlaat	Voorziening bedoeld voor de directe lozing van regenwater op oppervlaktewater of groene berging.
Regenwaterafvoer (RWA)	Afvoer van ingezameld hemelwater.
Relinen	Het inbrengen van een verstevigende constructie ter versterking van de buis. Meestal in de vorm van een in te brengen flexibele kous die door hete lucht, of water en/of licht uithardt en de buis duurzaam herstelt.
Retentiebassin	Een ruimte al of niet overdekt, voor het tijdelijk opslaan van overtollig regenwater.
Riolering	Het geheel van riolen, rioolputten en bijbehorende voorzieningen voor de inzameling en het transport van afvalwater.
Rioleringsbeheer	Zorg voor het goed functioneren van het rioleringssysteem.
Rioolheffing	De belasting die burgers en bedrijfsleven moeten betalen om gebruik te mogen maken van de riolering. De heffing kan uit een aansluitheffing en een afvoerheffing bestaan. De aansluitheffing wordt geheven wegens het hebben van een aansluiting op het gemeentelijk riool. De rioolafvoer heffing wordt geheven wegens het afvoeren van rioolwater afkomstig van de gebruiker van een onroerend goed.
Rioleringsbeheerplan	In een rioleringsbeheerplan staat op welke wijze het rioleringssysteem wordt

Begrip	Beschrijving
(RBP)/verbreed RBP	beheerd. Het bevat o.a. onderhoudsstrategieën en een vervangingsplanning riolering. In een verbreed RBP is het onderhoud en beheer ook uitgewerkt voor hemelwater- en grondwatervoorzieningen.
Rioolbeheerder	Openbaar lichaam belast met de zorg voor (het goed functioneren van) de riolering.
Rioolgemaal	Bouwwerk met een inrichting voor het verpompen van afvalwater.
Riooloverstortput	Voorziening die bij hevige of langdurige neerslag in werking treedt en het overtollige regenwater loost op een voorziening of direct op oppervlaktewater.
Rioleringssysteem / rioolstelsel	Samenstel van riolen en rioolputten voor de inzameling en het transport van afvalwater.
RWA-systeem of HWA-systeem	Rioolstelsel alleen bestemd voor de inzameling en het transport van regenwater.
Stedelijk afvalwater / gemeentelijk afvalwater	Huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater.
STOWA	Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer
Verbeterd gemengd rioolstelsel (VGM)	Gemengd rioolstelsel met ter plaatse van één of meerdere lozingspunten een randvoorziening met als doel vuilemissiereductie.
Verbeterd gescheiden rioolstelsel (VGS)	Gescheiden rioolstelsel waarbij een deel van het (meest vervuilde) regenwater wordt verpompt naar de AWZI of alternatieve locatie voor de behandeling van verontreinigd regenwater.
Verhard oppervlak	Het op de riolering aangesloten oppervlak van wegen en gebouwen dat tijdens neerslag regenwater afvoert naar het rioleringssysteem.
Vrijvervalriolering	Rioleringssysteem waarbij het transport van afvalwater plaatsvindt door middel van zwaartekracht.
Vuilemissie	Het totaal aan vervuilende stoffen afkomstig uit het rioleringssysteem dat (in)direct via riooloverstortputten wordt geloosd op oppervlaktewater.
Vuilwaterriool	Riool alleen bestemd voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater.
Vuilwatersysteem	Het geheel aan voorzieningen voor de gescheiden inzameling en transport van stedelijk afvalwater.
Waarschuwingsmaatstaf	Grenstoestand van een rioleringsobject waarbij de actuele toestand discutabel is en nader onderzoek benodigd.
Water-op-straat	Het verschijnsel tijdens hevige of langdurige neerslag dat water uit de riolering op straat komt te staan of dat regenwater niet in de riolering kan stromen als gevolg van een onvoldoende of belemmerde afvoercapaciteit.
Wateroverlast	Het verschijnsel dat "water op straat" overgaat in wateroverlast in de vorm van ernstige hinder (langdurige onbereikbaarheid) of leidt tot waterschade (bijvoorbeeld water in de woning).
Zorgplicht stedelijk afvalwater	De gemeente draagt zorg voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater dat vrijkomt bij de binnen het grondgebied van de gemeente gelegen percelen.
Zorgplicht hemelwater	De gemeente draagt zorg voor een doelmatige inzameling van het afvloeiend

Begrip	Beschrijving
	hemelwater, voor zover van degene die zich daarvan ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen, redelijkerwijs niet kan worden gevergd het afvloeiend hemelwater op of in de bodem of in het oppervlaktewater te brengen.
Zorgplicht grondwater	De gemeente draagt zorg voor het in het openbaar gemeentelijke gebied treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, voor zover het treffen van die maatregelen doelmatig is en niet tot de zorg van het waterschap of de provincie behoort.

BIJLAGE A TOELICHTING AFVALWATERKETEN, RIOLERING, AWZI EN WATERSYSTEEM

De verschillende ketens worden ingevuld zoals aangegeven in de navolgende deelbijlagen. Teksten en figuren zijn deels in bewerkte vorm overgenomen uit het gemeentelijk rioleringsplan van de gemeente Leiden (30).

Bronvermelding voor de figuren: © Mark van Dijk, Royal HaskoningDHV

Bronvermelding voor de tekst: Bron: GRP-teksten Leiden, Royal HaskoningDHV

Hydrologische kringloop

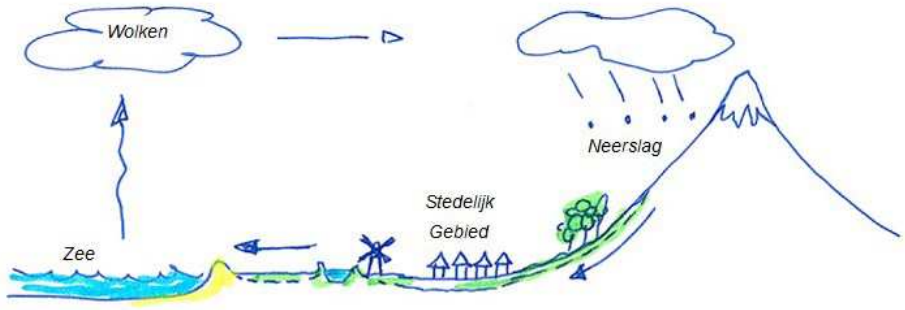

Figuur 9 - invulling hydrologische kringloop (31)

De hydrologische kringloop bevat het stedelijk watersysteem als onderdeel binnen het stedelijk gebied en bestaat uit 3 afzonderlijke delen:

- Het stedelijk watersysteem als oppervlaktewatersysteem (vijvers, grachten, watergangen);
- Het grondwatersysteem (onder wegen woningen en parken);
- Het afvalwatersysteem als afvoer van afvalwater, hemelwater en eventueel grondwater naar AWZI of oppervlaktewatersysteem

Deze systemen staan in meer of mindere mate met elkaar in verbinding en worden gevoed door hemelwater. Hemelwater wordt opgevangen en van daaruit opgenomen in de bodem of in het hemelwatersysteem of oppervlaktewatersysteem.

De afvoer van hemel- en grondwater wordt op verschillende wijzen voortgezet, een en ander volgens Figuur 10, en schematisch weergegeven in Figuur 11 - overzicht waterketen in de zuiveringskring:

- Het hemelwater wordt apart van het afvalwater ingezameld (gescheiden stelsel);
- Het hemelwater wordt gezamenlijk met afvalwater ingezameld (gemengd stelsel);
- Het apart ingezamelde hemelwater wordt direct getransporteerd naar het oppervlaktewater;
- Het hemelwater wordt geïnfiltreerd in de bodem;
- Het grondwater stroomt in de regel naar het oppervlaktewater;
- Het grondwater inzamelen en transporteren naar het RWA-riool in een gescheiden stelsel);
- Het grondwater inzamelen en afvoeren naar het gemengd stelsel is verboden en moet in (tijdelijke) middels maatwerk worden geregeld met het hoogheemraadschap. Zie hiervoor paragraaf 2.1.4 (Grondwater in de afvalwaterketen).

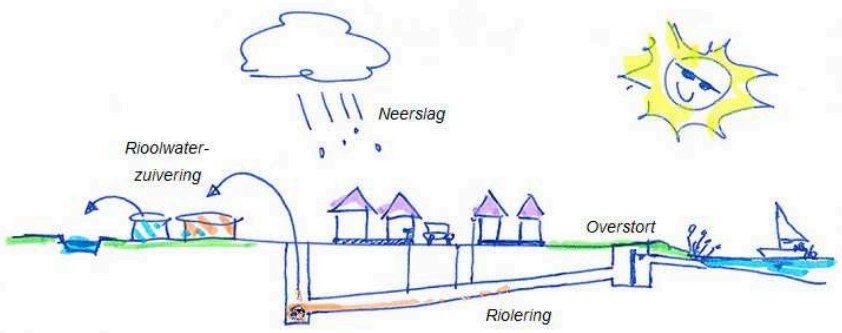

Figuur 10 - stedelijk watersysteem (31)

De afvalwaterketen

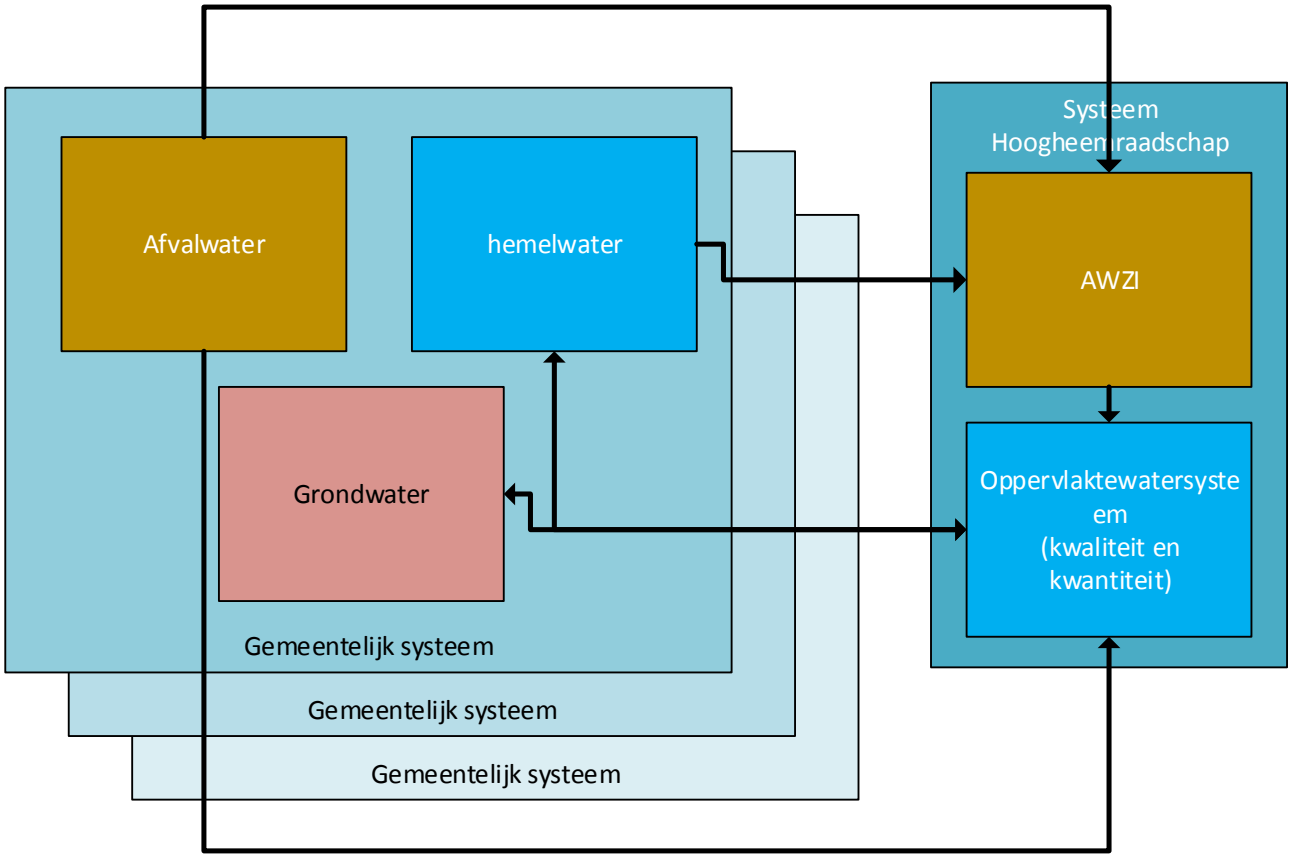

Figuur 11 - overzicht waterketen in de zuiveringskring

Een zuiveringskring bestaat uit een of meerdere gemeenten of woonkernen, waarbinnen het inzamelen, transporteren, lozen en zuiveren van afvalwater, hemelwater en grondwater wordt uitgevoerd.

Afvalwater - volksgezondheid

Om de volksgezondheid te beschermen, heeft de gemeente tot taak het stedelijk afvalwater in te zamelen en af te voeren. Hiervoor wordt riolering aangelegd en in stand gehouden. Het afvalwater bestaat voornamelijk uit huishoudelijk afvalwater of een mengsel daarvan met hemelwater (zie onderstaande figuur).

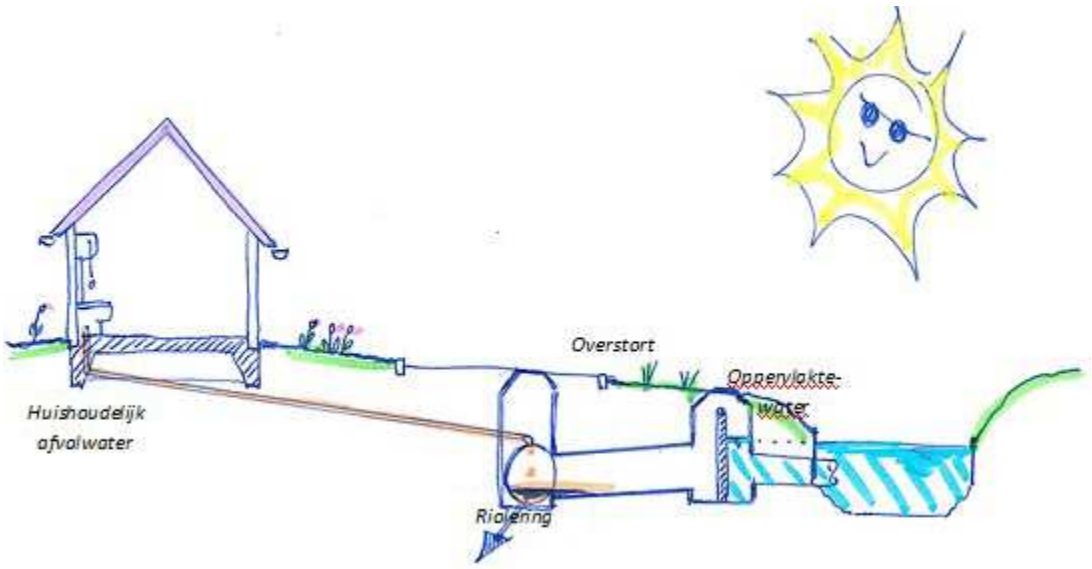

Figuur 12 - invulling afvalwaterzorgplicht (31)

Stedelijk water – Droge voeten

Het oppervlaktewater is primair bedoeld voor de berging en de afvoer van overtollig hemelwater. Deze functies moeten met goed beheer en onderhoud van het oppervlaktewater worden geborgd.

Gedurende heftige en kortdurende buien is het voor het functioneren van de riolering van belang dat het waterpeil onder de drempel van de overstort blijft (zie Figuur 13). Om te beoordelen of hieraan wordt voldaan worden werknormen aangehouden die zijn vastgelegd in de DoFeMaMe. In de situatie van extreme neerslag kunnen de werknormen worden overschreden. De berging en afvoermogelijkheden van het oppervlaktewater zijn dan maximaal benut. Echte overlast ontstaat bij inundatie van bebouwing en hieruit voortvloeiende schade. Door de openbare ruimte dusdanig (her) in te richten dat rekening wordt gehouden met locatie specifieke omstandigheden, kan wateroverlast worden beperkt respectievelijk worden voorkomen.

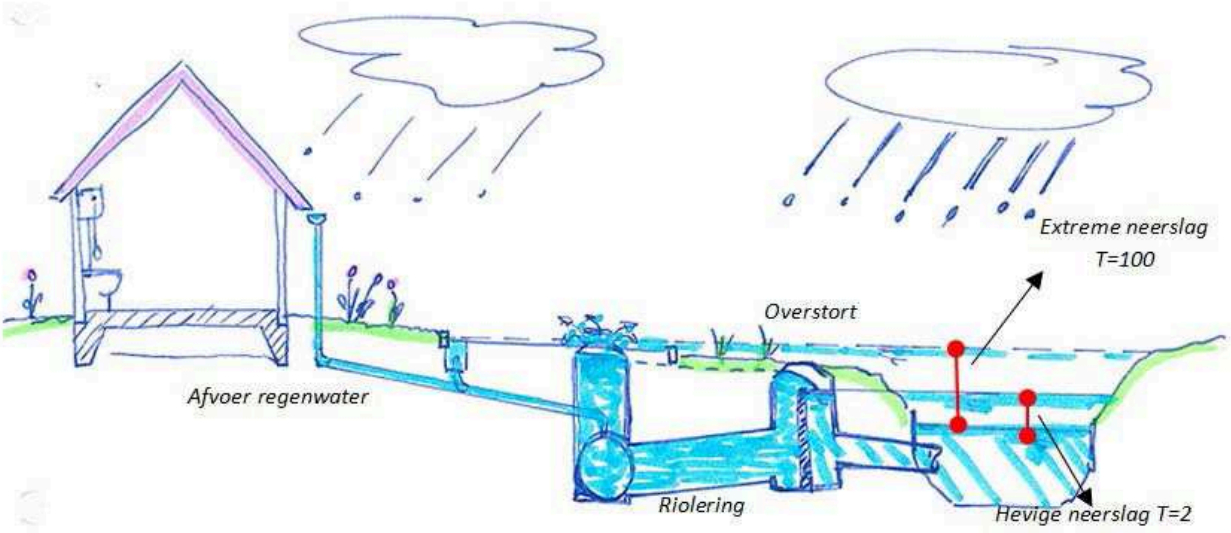

Figuur 13 - zorgplicht stedelijk water (31)

Stedelijk water - Grondwater

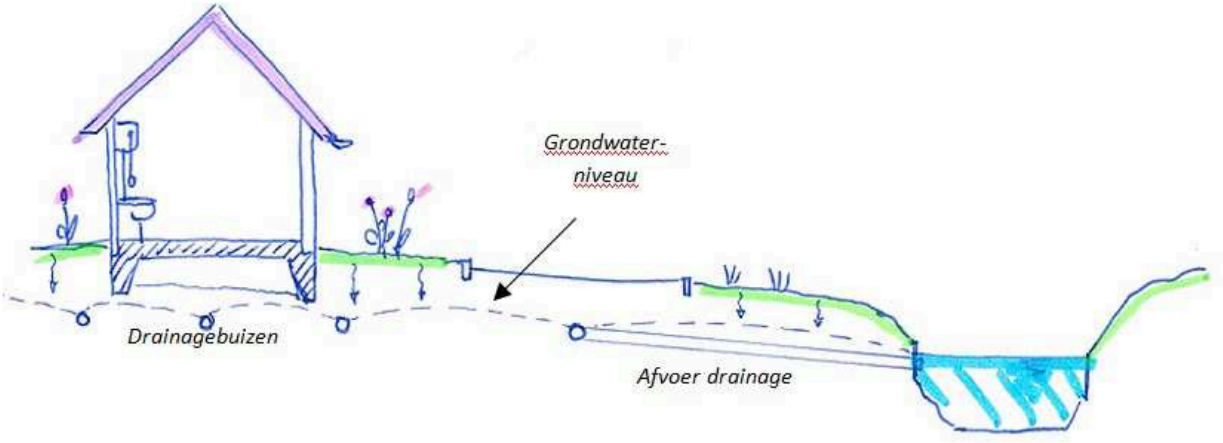

Figuur 14 – Grondwater (31)

Voor een bewoonbare stedelijk gebied is een van de basisvoorwaarden: droge voeten. Het grondwaterpeil moet voldoende:

- Diep liggen om vochtproblemen in woningen te voorkomen
- Hoog liggen om houten funderingspalen te beschermen en om verdroging van planten en bomen te voorkomen.

In stedelijk gebied is de invloed van het oppervlaktewaterpeil op de grondwaterstand zeer beperkt (vooral door de over het algemeen grote afstand tussen watergangen). De grondwaterstand in stedelijk gebied wordt veel meer bepaald door drainagebuizen, lekke riolering en voorkeursstroming via zandige cunetten. Op hoog gelegen zandige grond kan een lage grondwaterstand juist bijdragen aan het behoud van droge voeten. Hier is infiltratie zeker een kans om onderzocht te worden.

Om de grondwaterstand te reguleren, kan gecombineerd met de rioolvervanging drainage worden aangelegd.

Monitoring van de grondwaterstand en de registratie van grondwater klachten geeft een beter inzicht in de oorzaken en de mate van grondwateroverlast.

Raamwerk – Volksgezondheid

Voortgang onderzoeksactiviteiten (planningsjaar)						
Onderzoeksactiviteiten Gemeenten	K'wk	Oegs	Teyl.	L'se	N'wijk	N'hout
Zuiveringen	Katwijk			Lisse	Noordwijk	
Volksgezondheid (transporteren en zuiveren afvalwater) - *Afvoercapaciteit rioolgemalen en persleidingen* - *Zuiveringscapaciteit afvalwaterzuivering*						
1. Actualiseren grenzen rioolbemalingsgebieden						
2. Actualiseren inventarisatie verhard oppervlak per rioolbemalingsgebied						
3. Bepalen afgekoppeld oppervlak						
4. Bepalen rioolberging						
5. Bepalen bedrijfs- en recreatie afvalwater: omvang (m3) en zuurstofbehoefte (i.e. 's)						
6. Bepalen omvang huishoudelijke lozingen (12 liter/uur/i.e. 's)						
7. Actualiseren kenmerkenbladen						
8. Overzicht bestemmingsplannen en afkoppelprojecten met planjaar						
9. Opstellen afvalwater prognose*: NU, +5, +10, +15 jaar						
10. Samenvatten afvalwaterprognoses per zuivering						
11. Meten maximale capaciteit rioolgemalen						
12. Meten afvalwater per eind-rioolgemaal						
13. Meten zuurstofbehoefte en zuiveringsresultaten						
14. Opstellen DWAAS en HAAS						
15. Checken theoretische en werkelijke afvalwaterstroom (m3 en i.e. 's)						
16. Checken capaciteit afvalwaterzuivering en rioolgemalen aan de afvalwaterprognose.						
17. Schatten vervangingsjaar gemaal- en zuiveringsonderdelen						
18. Checken besparingsmogelijkheden op gemaal- en zuiveringsonderdelen						
19. Opstellen (no regret) maatregelen voor riolen, gemalen of zuivering. + Benoemen knelpunten voor samenwerking.						
20. Gezamenlijk onderzoek (OAS): - Oplossen van knelpunten - Besparingsmogelijkheden						
21. Vastleggen afspraken: - Definitieve prognose* - Overdrachtspunt en maximale pomp capaciteit - Bestuur afspraken voor maatregelen - Kostenverevening (bij uitzonderlijk scheve lastenverdelingen)						

* Ook de omvang van de huidige afvoer is onderdeel van de prognose (prognose NU)

Raamwerk – Droge voeten

Voortgang onderzoeksactiviteiten (planningsjaar)

Onderzoeksactiviteiten Gemeenten	K'wk	Oegs	Teyl.	L'sen	N'wijk	N'hout
Zuiveringen	Katwijk			Lisse	Noordwijk	
Droge voeten (afvoeren hemelwater) - *Afvoercapaciteit riolering (water-op-straat)* - *Klimaatbestendigheid openbare ruimte* - *NBW-opgaven watersysteem*						
1.Controle beheergegevens riolering (hoogte)ligging en diameter. *Bijvoorbeeld veldcontrole diameters dwa-riool in gedeeltelijk afgekoppelde gemengde stelsels*						
2. Inventariseren locatie regenwateruitlaten						
3. Meten actuele maaiveldhoogte						
4. Meten actuele overstortdrempelhoogte						
5. Checken overstortdrempelhoogte aan de beleidsregels van de keur *Bijvoorbeeld kortsluiting tussen boezem en lagere polders*						
6. Actualiseren rioleringsmodel						
7. Meten rioolwaterhoogten (drukhoogte)						
8. Controleren betrouwbaarheid van het rioleringsmodel door vergelijking van theoretische en werkelijke rioolwaterhoogte						
9. Berekenen water-op-straat met rioleringsmodel (gemengd, VGS en gescheiden stelsel)						
10. Vaststellen verdeling van verhard oppervlak per overstort of regenwateruitlaat (ha per overstort en/of regenwateruitlaat						
11. Checken capaciteit oppervlaktewatersysteem (NBW-opgaven conform normen provinciale verordening): • Toetsen op wateroverlastnormen • Benoemen hydraulische knelpunten als gevolg van de hemel-/rioolwaterlozing *Bijvoorbeeld te kleine duiker of te smalle watergang*						
12. Controle klimaatbestendigheid openbare ruimte *Bijvoorbeeld d.m.v. een maaiveldanalyse*						
13. Opstellen (no regret) maatregelen voor riolen, watersysteem of openbare ruimte. + Benoemen knelpunten voor samenwerking.						
14. Gezamenlijk onderzoek voor het oplossen van knelpunten (OAS) *Bijvoorbeeld koppelen modellen riolering en watersysteem*						
15. Vastleggen afspraken: - Bestuur afspraken voor maatregelen - Kostenverevening (bij uitzonderlijk scheve lastenverdelingen)						

Raamwerk – milieu

Voortgang onderzoeksactiviteiten (planningsjaar)						
Onderzoeksactiviteiten Gemeenten	K'wk	Oegs	Teyl.	L'sen	N'wijk	N'hout
Zuiveringen	Katwijk			Lisse	Noordwijk	

Milieu (lozen rioolwater) - *Emissie* - *Ontvangstcapaciteit watergang* - *Beheerinstellingen riool(gemaal)*						
1. Inventariseren inslagpeilen en bijbehorende pompcapaciteiten *(1 of meerdere pompen per gemaal)*. En benoemen van knelpunten. Bijvoorbeeld knelpunten in het functioneren van de pomp(kelder).						
2. Onderzoeken eenvoudige mogelijkheden voor beperken van lozingen door (kleine) aanpassingen in de riolering of het rioolbeheer. *Bijvoorbeeld:* - *Met regenwateruitlaten de doorstroming in watergangen bevorderen* - *Lozingspunten verplaatsen naar minder kwetsbare locaties* - *Geen (huis)aansluitingen op overstortleidingen toestaan* - *Overstortlocaties alleen op de hoogste punten in het rioolstelsel situeren (vuil insluitende riolering)* - *Beschikbare pompovercapaciteit (poc) herverdelen over bemalingsgebieden ten gunste van kwetsbare lozingslocaties (bij revisie van gemaal)* - *Verlagen inslagpeil van het rioolgemaal* - *Aanbrengen tweede pomp of telemetrie t.b.v. storingsmelding* - *Doelmatig reinigen van rioolvervuiling* - *Controleren op foute aansluitingen*						
3. Berekenen rioolemissie per lozingspunt met rioleringsmodel						
4. Checken of basisinspanning is gerealiseerd (als referentie)						
5. Bepalen ontvangstcapaciteit watergangen (globaal)						
6. Checken op waterkwaliteitsknelpunten						
7. Opstellen (no regret) milieumaatregelen voor gemalen, riolering of watersysteem. + Benoemen knelpunten voor samenwerking.						
8. Gezamenlijk onderzoek voor oplossen van knelpunten (OAS).						
9. Vastleggen afspraken: - Afwijkende inslagpeilen en pompcapaciteiten voor eindrioolgemalen - Bestuur afspraken voor maatregelen - Kostenverevening (bij uitzonderlijk scheve lastenverdelingen)						

BIJLAGE B DOFEMAME

In deze bijlage is een DoFeMaMe opgenomen van de verschillende partners. De Functionele doelen en de maatstaven voor de Zuiveringen zijn apart gezet, terwijl daarna per raamwerk een bundeling van FeMaMe is opgenomen. Om dit te bereiken is de volgende onderverdeling gemaakt:

- Per raamwerk zijn de eisen onderverdeeld per functie van het systeem. Deze functies zijn als volgt:
  - inzamelen
  - transporteren
  - lozen
  - lozen vuilwater
  - gegevensbeheer
  - handhaven peilen
  - inzamelen
  - transporteren
  - zuiveren
  - lozen
  - bedrijfszekerheid
  - stakeholdermanagement
- daarna is een onderverdeling per object gemaakt:
  - aansluiting
  - gemaal
  - zuivering
  - lozingspunt
  - overnamepunt
  - HWA riolering
  - DWA riolering
  - gemengd
  - HWA / DWA
- Per eis is gekeken naar overeenkomsten.
- Overeenkomende eisen zijn bij elkaar geplaatst en opgenomen in de verschillende in deze bijlage opgenomen tabellen.
- In de tabel is aangegeven voor welke gemeente de eis geldt.
- Ook is in de opmerkingen aangegeven of de eis in de DoFeMaMe thuis hoort of zijn hier andere opmerkingen in opgenomen.

Functionele doelen

Doelstelling	Invulling
Algemeen	De waterpartners in de Bollenstreek streven naar een ***integrale en duurzame benadering*** van het watersysteem en de afvalwaterketen. Hierbij wordt nadrukkelijk ***samenwerking*** tussen de ketenpartners gezocht. Integraliteit en samenwerking zijn hierbij geen doelen op zich, maar essentiële randvoorwaarden om ***kosten*** en ***kwetsbaarheid*** te verminderen en de ***kwaliteit*** en ***kennisuitwisseling*** te verbeteren.
Volksgezondheid	Benadering vindt plaats vanuit het in stand houden van de functie van de volledige afvalwaterketen en optimalisaties die de kwaliteit van deze afvalwaterketen verbeteren. Inzameling en transport van stedelijk ***afvalwater*** in de Bollenstreek leidt dan ook niet tot stank, hinder of water(bodem)kwaliteitsproblemen. Gemeenten en hoogheemraadschap realiseren zich dat lozingen vanuit het rioolstelsel naar het oppervlaktewatersysteem onvermijdbaar zijn en zorgen gezamenlijk voor aanvaardbare effecten van het (water)milieu. Hiertoe volgen de waterpartners een ***immissiegerichte (brongerichte) aanpak*** met kosteneffectieve maatregelen in plaats van het traditionele normgerichte spoor. Uitdrukkelijk wordt gesteld dat de effectiviteit van de maatregelen vooral baat moeten hebben in de volledige afvalwaterketen en dus plaats kunnen vinden in de zuiveringskring.

Doelstelling	Invulling
Droge voeten	Bij neerslag in de bebouwde omgeving van de Bollenstreek verdwijnt het meeste ***hemelwater*** in de riolering en wordt direct afgevoerd naar het oppervlaktewater of één van de Rijnlandse afvalwaterzuiveringsinstallaties. Om relatief schoon hemelwater te transporteren en te zuiveren zijn kostbare voorzieningen nodig. Door ***klimaatverandering*** wordt het bestaande rioolstelsel steeds meer op de proef gesteld. Buien worden heviger en duren langer. Hierdoor neemt het risico op (grond)wateroverlast toe. Het blijven verruimen van de ondergrondse riolering is uiteindelijk geen doelmatige oplossing, de afvoercapaciteit zal tijdens extreme neerslagomstandigheden niet toereikend zijn en is bovendien niet kosteneffectief. Om ***droge voeten te houden en schade te voorkomen*** wordt daarom ruimte gecreëerd in het groen, oppervlaktewater en/of de openbare ruimte. Hierbij wordt de volgende voorkeursvolgorde aangehouden: infiltreren (vasthouden) waar mogelijk, bufferen op locaties met voldoende beschikbare ruimte en als het niet anders kan, dan pas afvoeren. In openbaar gebied komt dit tot uiting door hemelwatervoorzieningen in groenstroken die geschikt zijn gemaakt voor de opvang van overtollig hemelwater, aanpassing van waterpartijen en/of bovengrondse water regulerende constructies (***bovengrondse water slimme oplossingen***). Indien doelmatig draagt de perceel eigenaar een steentje bij door op eigen terrein voorzieningen te treffen voor buffering en/of opslag van hemelwater en/of opvang van overtollig grondwater. De gemeente ziet hierbij toe op een ***doelmatige invulling*** van de hemelwateropgave. Afkoppelen is hierbij een van de middelen. Nieuwe ontwikkelingen en reconstructies worden ***hydrologisch neutraal*** ingepast. Daarbij is gescheiden aanleveren van afvalwaterstromen (aan de perceelgrens) verplicht. Ook bufferen van hemelwater is in principe verplicht. Gestreefd wordt de menselijke activiteiten zo veel mogelijk af te stemmen op de natuurlijke ***(grond-) waterfluctuaties***.
Leefomgeving en milieu	Voor een meer duurzame, milieuvriendelijker inrichting van de afvalwaterketen wordt gedacht aan onder andere kringloopsluiting en hergebruik van afvalwater. Afvalwater wordt hierin niet meer gezien als afval, maar wordt beschouwd als een bron van reststoffen (zoals organische stof, energie en fosfaat). Het dagelijkse beheer en onderhoud, en de inrichting van nieuwe werken, zijn erop gericht om een duurzaam (afval)watersysteem te creëren in samenwerking met de waterpartners.
Bedrijfsvoering	Om invulling te geven aan de gestelde doelen is een gedegen onderhoud en continuïteit in beheer essentieel. De waterpartners in de Bollenstreek zoeken daarvoor de samenwerking op. Als het bijdraagt aan de doelmatigheid kan dit leiden tot een onderlinge verschuiving van taken. Traditionele (onderhouds)activiteiten worden ter discussie gesteld en herzien naar een meer ***risico gestuurde/ gedifferentieerde*** benadering. Nieuwe ontwikkelingen en ***innovaties*** worden door de waterpartners gezamenlijk gevolgd en waar mogelijk/ wenselijk toegepast
Financiën	Een slimme financiering van de gemeentelijke watertaken en taken van Rijnland levert een belangrijke bijdrage aan de besparingsopgave van het Nationaal Bestuursakkoord Water. Door uitgangspunten te optimaliseren kan een lager kostenniveau gerealiseerd worden, zonder verlaging van het service- en/of kwaliteitsniveau. Door verstandig gebruik te maken van de wettelijke mogelijkheden, kan toegewerkt worden naar een duurzame invulling van de gemeentelijke en regionale watertaken. Hierbij wordt – zowel op korte als lange termijn - gestreefd naar de hoogste kwaliteit tegen de laagste maatschappelijke kosten.

Tabel 5 – Functionele doelen

Zuiveringen – Maatstaven

Bron	Type stelsel	Woongebied	Bedrijventerrein
Droogweerafvoer (dwa) [m^3/uur]	Alle	12 l/inw. uur	Werkelijk (op basis van heffing gegevens)

Pompovercapaciteit (poc) [m^3/uur]	Gemengd systeem	0.7 mm/uur (voor het aangesloten verharde oppervlak)	0.7 mm/uur (voor het werkelijk aangesloten verhard oppervlak)
	Verbeterd gescheiden systeem	0.3 mm/uur (voor het aangesloten verharde oppervlak)	0.3 mm/uur (voor het werkelijk aangesloten verhard oppervlak)
	Gescheiden systeem	Geen	Geen
Inwonerequivalenten (i.e.)/ vervuilingseenheden (v.e.)	Alle	175/ 150 i.e. per inwoner	Werkelijk (op basis van heffing gegevens)

Tabel 6- Maatstaf afvoernorm bestaande systemen

Bron	Woongebied	Bedrijventerrein
Type stelsel	Gescheiden stelsel	Gescheiden stelsel
Woningbezetting	2.5 inwoner per woning	Geen
Aangesloten verhard oppervlak	Geen	Geen
Poc	Geen	Geen
i.e. / v.e.	175 / 150 i.e. per inwoner	Dwa / 0.0017 of 50 i.e. per ha bruto oppervlak
Dwa	12 l/inw.uur	1.8 m^3/uur.ha bruto oppervlak

Tabel 7- Maatstaf standaard kental nieuwbouwsituatie

Parameter	Waarde	Eenheid
CZV	95	g O_2/i.e./d
BZV	35	g O_2/i.e./d
NKj	9	g N/i.e./d
Ptot	1.3	g P/i.e./d
SS	41	g/i.e./d

Tabel 8 - Maatstaf voor een standaard berekening vuilvracht

Raamwerk volksgezondheid

functie	object	functionele eis	maatstaf	meetmethode	Katwijk	Teylingen	Noordwijk	Noordwijkerhout	Lisse	Rijnland	opmerkingen
inzamelen	aansluiting	Alle percelen op het gemeentelijk gebied waar afvalwater vrijkomt moeten van een rioleringsaansluiting zijn voorzien, uitgezonder specifieke situaties	Alle percelen binnen de bebouwde kommen zijn aangesloten op de riolering; alle percelen buiten de bebouwde kommen zijn aangesloten op de riolering, tenzij een lokale behandeling van afvalwater (IBA) wordt toegepast bij niet rendabel aan te sluiten percelen	Controle bij nieuw- en verbouw; controle van IBA-systemen, bodemlozers door gemeente, oppervlaktewater lozers door waterschap	x	x					aansluitverordening?
inzamelen	aansluiting	Alle percelen binnen het gemeentelijk grondgebied waar afvalwater vrijkomt zijn voorzien van aansluiting op de riolering. Uitgezonderd specifieke situaties waar lokale behandeling doelmatiger is.	Alle percelen zijn voorzien van een aansluiting op de riolering tenzij een lokale behandeling van het afvalwater doelmatig is en vrijstelling van de zorgplicht is verleend door de provincie Zuid-Holland	Registratie van percelen die nog niet zijn aangesloten op de riolering, geen eigen zuivering en geen vrijstelling hebben van de zorgplicht.			x	x	x		aansluitverordening?
inzamelen	aansluiting	Er dienen geen ongewenste lozingen op de riolering plaats te vinden.	Geen overtredingen van de Lozingsvoorwaarden bij of krachtens de Wet milieubeheer en geen foutieve aansluitingen.	Controle, handhaving en registratie		x	x	x			aansluitverordening?

functie	object	functionele eis	maatstaf	meetmethode	Katwijk	Teylingen	Noordwijk	Noordwijkerhout	Lisse	Rijnland	opmerkingen
inzamelen	aansluiting	Er dienen geen ongewenste lozingen op de riolering plaats te vinden.	Geen overtredingen in kader van de Wet milieubeheer en de Waterwet (Activiteitenbesluit, Besluit lozing huishoudelijk afvalwater, Besluit lozen buiten inrichtingen).	Controle, handhaving en registratie					x		aansluitverordening?
transporteren	DWA riolering	Er dienen geen ongewenste lozingen op de riolering plaats te vinden.	Omvang rioolvreemd water < 10% van theoretische droogweerafvoer per etmaal (zie ook aspect Waterdichtheid).	Controle van pompvolumen op droge dagen					x		valt onder dwaas / haas analyse
transporteren	DWA riolering	Er dienen geen ongewenste lozingen op de riolering plaats te vinden.	Geen hemelwaterlozingen op vuilwaterstelsel (foutaansluitingen)	Controle op pompvolumen op natte dagen					x		valt onder dwaas / haas analyse
transporteren	DWA riolering	De objecten moeten in goede staat zijn	ingrijpmaatstaven voor waterdichtheid en stabiliteit (conform NEN 3398) mogen slechts beperkt voorkomen	inspectie conform NEN 3399	x	x	x	x	x		
transporteren	DWA riolering	De afstroming dient gewaarborgd te zijn	Ingrijpmaatstaven voor afstroming (conform NEN 3398 bijlage) mogen slechts beperkt voorkomen	inspectie conform NEN 3399	x				x		
transporteren	DWA riolering	De vervuilingstoestand van de riolering dient acceptabel te zijn	Ingrijpmaatstaven voor afstroming (conform NEN 3398 bijlage) mogen slechts beperkt voorkomen	inspectie conform NEN 3399	x						

functie	object	functionele eis	maatstaf	meetmethode	Katwijk	Teylingen	Noordwijk	Noordwijkerhout	Lisse	Rijnland	opmerkingen
transporteren	DWA riolering	Uittreden van rioolwater (lekke riolering) moet zo min mogelijk voorkomen	Ingrijpmaatstaven (conform NEN 3398) voor lekkage, inhangende rubberring, verplaatsingen, beschadiging, wortel ingroei mogen slechts beperkt voorkomen	inspectie conform NEN 3399	x						uittreden ipv intreden
transporteren	DWA riolering	De waterdichtheid en de stabiliteit van de riolen moet zodanig zijn, dat calamiteiten (instortingen) zich niet voordoen	ingrijpmaatstaven voor waterdichtheid en stabiliteit (conform NEN3398) mogen slechts beperkt voorkomen	inspectie conform NEN 3399	x			x	x		
transporteren	DWA riolering	De gemeentelijke riolering dient zodanig afgesloten te zijn dat overlast door stank wordt voorkomen	Geen klachten over overlast door stank	klachtenregistratie	x			x	x		
zuiveren	zuivering	functioneren van IBA moet gegarandeerd zijn.	onderhoud volgens leverancier	jaarlijks inspecteren en aanwezigheid van certificaat				x			
inzamelen	DWA riolering	De instroom van hemelwater naar de gemengde riolering moet ongehinderd plaats kunnen vinden.	Plasvorming bij kolken vermijden.	Visuele waarnemingen en klachtenregistratie					x		naar droge voeten
transporteren	DWA riolering	De afstroming in de riolering onder droogweer omstandigheden dient gewaarborgd te zijn.	Verloren berging < 2%	Hydraulische berekeningen					x		
transporteren	DWA riolering	De afvoercapaciteit moet voldoende zijn om bij droog weer het aanbod van afvalwater te kunnen verwerken	Optimaal stelselontwerp, volgens landelijke normen	Het waterspiegel verhang gelijk aan het buis verhang bij halfgevulde buis en maximale DWA	x	x	x	x	x		Lisse met gemalen
transporteren	DWA riolering	De bedrijfszekerheid van gemalen en andere kunstwerken dient gewaarborgd te zijn	storingen dienen binnen 24 uur te zijn opgevolgd, afhankelijk van de prioriteit van het gemaal	Storingsregistratie, geleidelijk invoeren van geautomatiseerd signalerings- en registratiesysteem	x						

functie	object	functionele eis	maatstaf	meetmethode	Katwijk	Teylingen	Noordwijk	Noordwijkerhout	Lisse	Rijnland	opmerkingen
transporteren	DWA riolering	De afvoercapaciteit van riolering en transportsysteem (gemalen en persleidingen) moet voldoende zijn om bij droog weer het aanbod van afvalwater te verwerken.	Pompcapaciteit vaststellen op basis van landelijke normen en richtlijnen (o.a. Leidraad Riolering)	Capaciteitsberekeningen	x						
transporteren	DWA riolering	De bedrijfszekerheid van gemalen en andere objecten dient gewaarborgd te zijn.	Gemalen worden dubbelpomps uitgevoerd en zijn van een automatische storingsmelding voorzien.	Waarnemingen en klachtenregistratie		x			x		
transporteren	DWA riolering	De bedrijfszekerheid van de gemalen en andere objecten dient in voldoende mate gewaarborgd te zijn.	Het aantal storingen dient kleiner te zijn dan 3 maal per jaar (afhankelijk van het gemaal en de aard van de storing)	registratie van het aantal opgetreden storingen.		x			x		
transporteren	DWA riolering	Het afvalwater dient zonder dat overmatige aanrotting optreedt, de zuiveringsinrichting te bereiken	Zo min mogelijk verloren berging, maximaal 1%	Inspectie conform NEN 3399	x	x	x	x			verloren berging of verblijftijd
transporteren	DWA riolering	Het stedelijk afvalwater dient zonder overmatige aanrotting de AWZI te bereiken.	Verblijftijd van het afvalwater in het stelsel niet langer dan 12- 18 uur.	Hydraulische berekeningen	x	x	x	x			verloren berging of verblijftijd
transporteren	gemengd	De afvoercapaciteit van de hemelwaterriolering moet toereikend zijn om het aanbod bij hevige neerslag te kunnen verwerken, uitgezonderd bij bepaalde buitengewone omstandigheden.	Afvalwater mag niet in grote mate uit de riolering de straat op stromen (risico's voor de volksgezondheid)	Waarnemingen, klachten, telemetrie		x					Lisse met gemalen
inzamelen	gemengd	De hoeveelheid in te nemen RWA en DWA is in samenspraak met de gemeenten vastgesteld	Er is een actueel afvalwaterakkoord	<5 jr = actueel						x	
inzamelen	overnamepunt	Er is een innamepunt dat voldoende DWA en RWA kan innemen	Max Capaciteit in m3/u conform afvalwaterakkoord(en)	Tenminste 1x per 10 jaar						x	

functie	object	functionele eis	maatstaf	meetmethode	Katwijk	Teylingen	Noordwijk	Noordwijkerhout	Lisse	Rijnland	opmerkingen
inzamelen	overnamepunt	Het innamepunt is voldoende beschikbaar	De beschikbaarheid in de tijd van het innamepunt bedraagt 99,5%	Influent of effluent debietmeting						x	
lozen	lozingspunt	De kwaliteit van het effluent is voldoende	Effluentkwaliteit voldoet aan het activiteitenbesluit milieubeheer, plus aanvullende eisen?							x	
zuiveren	zuivering	Het systeem is voldoende beschikbaar	De totale zuivering dient een totale beschikbaarheid te hebben van 98,0%	RAMS analyse						x	
zuiveren	zuivering	In geval van calamiteiten kan de zuivering blijven functioneren.	--	--						x	
zuiveren	zuivering	De besturing en bewaking van de zuiveringsprocessen is op orde.	De besturing en bewaking van alle installaties is geautomatiseerd.	--						x	
zuiveren	zuivering	De bediening en visualisatie van de zuiveringsprocessen is op orde.	De bediening en visualisatie van alle installaties is geautomatiseerd.	--						x	
zuiveren	zuivering	De alarmering en informatieverzameling van de zuiveringsprocessen is op orde.	De alarmering en informatieverzameling van alle installaties is geautomatiseerd.	--						x	
lozen	lozingspunt	Het slib dat wordt afgevoerd voldoet aan de eisen van de externe verwerker(s).	Geldende afname-eisen zoals opgenomen in…	--						x	
Gegevens-beheer	zuivering	De zuivering verkeert technisch in goede staat	De objecten worden regelmatig geïnspecteerd, op basis van criticaliteit.	Inspectie conform NEN 2767-4.						x	
Gegevens-beheer	Zuivering	De zuivering verkeert technisch in goede staat	De objecten worden regelmatig geïnspecteerd, op basis van criticaliteit.	Criticaliteit conform FMECA.						x	

Raamwerk Droge Voeten

functie	object	functionele eis	maatstaf	meetmethode	Katwijk	Teylingen	Noordwijk	Noordwijkerhout	Lisse	Rijnland	opmerkingen
transporteren	HWA systeem	De afvoercapaciteit van de gemengde riolering voor stedelijk afvalwater moet toereikend zijn om het aanbod bij hevige neerslag te kunnen verwerken, uitgezonderd bij bepaalde buitengewone omstandigheden.	Gemiddeld maximaal éénmaal per twee jaar water op straat (theoretisch). In de praktijk geconstateerde wateroverlast wordt indien doelmatig opgelost.	Hydraulische berekeningen conform Leidraad Riolering C2100 bij een gebeurtenis met een herhalingstijd van T=2 jaar.	x	x	x		x		
transporteren	HWA systeem	Bij extreme neerslag waarbij de riolering tekortschiet om de neerslaghoeveelheden ondergronds af te voeren moet bovengrondse schade aan gebouwen en hinder van verkeer tot een minimum beperkt blijven.	Vaststellen van een neerslaggebeurtenis waarbij geen schade of (onacceptabele) hinder mag optreden (beschermingsniveau). Daarboven moet schade of hinder worden geadopteerd.	Hydraulische berekeningen conform Leidraad Riolering, modules C2100 en C2150	x	x	x		x		extreme neerslag. Voor de gemeente Lisse geldt in dit geval bui 10 uit de Leidraad riolering.
inzamelen	Perceel-aansluiting	Percelen binnen het gemeentelijke grondgebied waar hemelwater vrijkomt wat de particulier redelijkerwijs niet zelf kan verwerken en waarvan men zich wenst te ontdoen, moeten zijn voorzien van een aansluiting op de riolering, met uitzondering van drukriolering/IBA's	Alle percelen zijn voorzien van een aansluiting op de riolering, tenzij men zich niet van het hemelwater wil ontdoen en het voor de lokale waterhuishouding of andere doeleinden wil gebruiken, of wanneer directe lozing geoorloofd is;	Registratie van percelen waar geen hemelwater op het riool is aangesloten; kaart registratie	x	x	x	x	x		aansluitverordening
inzamelen	Perceel-aansluiting	Nieuwe percelen die grenzen aan oppervlaktewater dienen schone oppervlakken rechtstreeks te laten afvoeren op de oppervlaktewater	In overleg met de waterbeheerder voorziet de particulier zelf in de afvoer van hemelwater	--	x						aansluitverordening, nieuwe percelen aan oppervlaktewater

functie	object	functionele eis	maatstaf	meetmethode	Katwijk	Teylingen	Noordwijk	Noordwijkerhout	Lisse	Rijnland	opmerkingen
inzamelen	Perceel-aansluiting	Op drukriolering/IBA's mag in geen enkel geval hemelwater worden aangesloten	Geen hemelwater afvoeren via drukrioleringssystemen, tenzij dit nodig is voor een doelmatige werking van het systeem	--	x						aansluitverordening, regenwater op IBA
transporteren	afvoersysteem	De objecten moeten in goede staat zijn	Ingrijpmaatstaven voor stabiliteit (conform NEN 3398) mogen slechts beperkt voorkomen	storingenanalyse en draaiuren; inspectie conform NEN 3399; waarneming, klachten	x	x	x	x	x		
lozen	afvoersysteem	Geen afvoer van oppervlaktewater via gemengde, vuilwater of hemelwaterriolen.	Drempelpeil van de overstorten minimaal 10 cm boven opper-vlaktewaterpeil (zomerpeil)	Waarneming en metingen.							
inzamelen	afvoersysteem	Er dienen geen ongewenste lozingen op de hemelwatervoorzieningen plaats te vinden.	Geen overtredingen van de lozingsvoorwaarden in kader van de Waterwet (Besluit lozen buiten inrichtingen).	Registratie van overstortvoorzieningen (lijst in GRP op basis van Besluit lozen buiten inrichtingen)					x		HAAS
lozen	afvoersysteem	Er dienen geen ongewenste lozingen op de hemelwatervoorzieningen plaats te vinden.	Omvang rioolvreemd water op droge dagen moet minimaal zijn (zie ook aspect Waterdichtheid).	Controle van pompvolumen op droge dagen							
transporteren	afvoersysteem	Hemelwaterriolen van verbeterd gescheiden rioolstelsels dienen in hoge mate waterdicht te zijn, zodanig dat de hoeveelheid intredend grondwaterwater (lekwater) beperkt blijft.	Ingrijpmaatstaven voor waterdichtheid conform NEN 3398 mogen niet voorkomen.	Visuele inspectie met classificatie volgens NEN 3399	x				x		

functie	object	functionele eis	maatstaf	meetmethode	Katwijk	Teylingen	Noordwijk	Noordwijkerhout	Lisse	Rijnland	opmerkingen
transporteren	afvoersysteem	De afvoercapaciteit van de riolering moet toereikend zijn om het aanbod van hemelwater te kunnen verwerken, uitgezonderd buitengewone omstandigheden.	geen water op straat bij bui S09 uit de module C2100	hydraulische berekeningen volgens module C2100 uit de leidraad Riolering				x			
transporteren	afvoersysteem	De afvoercapaciteit van de riolering moet toereikend zijn om het aanbod van hemelwater te kunnen verwerken, uitgezonderd buitengewone omstandigheden.	er mag geen overlast of schade optreden ten gevolge van water op straat	waarneming	x	x		x			
transporteren	afvoersysteem	De verwerking moet voldoende zijn afgestemd op aard, samenstelling en hoeveelheid van het ingezamelde hemelwater.	Goed ontwerp conform landelijke richtlijnen en uitgangspunten waterschap. Schoon regenwater niet transporteren naar de AWZI	Hydraulische berekeningen		x					
transporteren	afvoersysteem	De afvoercapaciteit van de hemelwaterriolering moet toereikend zijn om het aanbod bij hevige neerslag te kunnen verwerken, uitgezonderd bij bepaalde buitengewone omstandigheden.	Hemelwater mag niet vanaf de straat gebouwen in lopen (materiële schade) of belangrijke verkeersaders blokkeren (belemmering voor hulpdiensten en economische schade)	Waarnemingen, klachten, telemetrie		x		x			extreme neerslag!
handhaven peilen		Adequate handhaving van het grondwaterregime, waaronder afvoer bij grondwateroverschot en aanvoer bij grondwatertekort	De ontwateringsdiepte is maximaal de Gemiddeld Hoogste Grondwaterstad (GHG) en minimaal de Gemiddeld Laagste Grondwaterstand (GLG)	Onderzoek grondwaterstanden, eventueel in combinatie met grondwatermodel; peilbuisregistratie voor een periode van minimaal 8 jaar	x						

functie	object	functionele eis	maatstaf	meetmethode	Katwijk	Teylingen	Noordwijk	Noordwijkerhout	Lisse	Rijnland	opmerkingen
handhaven peilen		Bestaand woongebied: geen structurele grondwateroverlast.	In 70% van de gemeentelijke peilingen mag de ontwateringsdiepte niet kleiner zijn dan de door de gemeente gedefinieerde ontwateringsdiepte voor het betreffende gebied.	Registratie grondwaterstanden met peilbuizen.		x					
handhaven peilen		Nieuwbouw: Adequate afvoer van overtollig grondwater (bij te hoge grondwaterstanden).	De grondwaterstand mag niet hoger komen dan 0,20 m onder de vloer in de kruipruimte van de te bouwen woningen en niet hoger dan 1,25 m beneden de kruin van de aan te leggen wegen.	Registratie grondwaterstanden met peilbuizen.		x					
handhaven peilen		Grondwateroverlast mag niet structureel zijn.	Ontwatering in de openbare ruimte in stedelijk gebied mag minder zijn dan 0,75 m gedurende niet meer dan 10 dagen per jaar.	Klachtenregistratie, meting van grondwaterstanden			x				
handhaven peilen		Adequate handhaving van het grondwaterregime (afvoer bij grondwateroverschot)	maximaal toelaatbare grondwaterstand (gedurende 3 maanden per jaar) > 50 cm onder maaiveld voor stedelijk groengebieden	klachten, peilbuisregistratie, onderzoek en eventueel grondwatermodellering.`				x			
handhaven peilen		Adequate handhaving van het grondwaterregime (afvoer bij grondwateroverschot)	maximaal toelaatbare grondwaterstand (gedurende 3 maanden per jaar) > 70 cm onder maaiveld voor wonen en/of werken	klachten, peilbuisregistratie, onderzoek en eventueel grondwatermodellering.`				x			

functie	object	functionele eis	maatstaf	meetmethode	Katwijk	Teylingen	Noordwijk	Noordwijkerhout	Lisse	Rijnland	opmerkingen
handhaven peilen		Adequate handhaving van het grondwaterregime (afvoer bij grondwateroverschot)	maximaal toelaatbare grondwaterstand (gedurende 3 maanden per jaar) > 70 cm onder maaiveld voor wegen	klachten, peilbuisregistratie, onderzoek en eventueel grondwatermodellering.`				x			
handhaven peilen		Het voorkomen of beperken van structureel nadelige gevolgen door hoge of lage grondwaterstanden voor de aan de grond gegeven bestemming.	Vastleggen wat lokaal onder ‘structureel nadelige gevolgen’ verstaan moet worden.	Inventarisatie van klachten					x		
handhaven peilen		Inzicht in locaties met een verhoogd risico op grondwateroverlast.	Inzicht in geografische spreiding van invloedfactoren (geologisch, waterhuishoudkundig, bouwkundig, civiel technisch, enz.)	Risicokaart waarop invloedfactoren zijn gecombineerd op basis van kans van optreden en ernst van de gevolgen (risico = kans * ernst)					x		
handhaven peilen		Inzicht in de relatie tussen grondwaterstanden en externe factoren, zoals neerslag, lekke riolen, bodemopbouw, enz.	Grondwaterfluctuaties mogen geen aanleiding zijn tot ‘structureel nadelige gevolgen‘.	Registratie van grondwaterstanden aan de hand van peilbuizenmeetnet.					x		
Stakeholder-management		De gemeente is zowel telefonisch als via internet voorbereid op vragen en meldingen. De afhandeling is transparant en eenduidig. Het klantcontactcentrum (KCC) is de eerste ingang voor meldingen en vragen. Indien nodig wordt doorverwezen naar de vakafdeling. Meldingen/vragen worden afgehandeld conform de bestaande protocollen.	De burger weet waar zij terecht kan voor grondwater gerelateerde problemen.	Website met informatie.	x						

functie	object	functionele eis	maatstaf	meetmethode	Katwijk	Teylingen	Noordwijk	Noordwijkerhout	Lisse	Rijnland	opmerkingen
Stakeholder-management		De gemeente is zowel telefonisch als via internet voorbereid op vragen en meldingen. De afhandeling is transparant en eenduidig. Het klantcontactcentrum (KCC) is de eerste ingang voor meldingen en vragen. Indien nodig wordt doorverwezen naar de vakafdeling. Meldingen/vragen worden afgehandeld conform de bestaande protocollen.	De burger weet waar zij terecht kan voor grondwater gerelateerde problemen.	Geprofessionaliseerd klantcontactcentrum.	x						
Stakeholder-management		De gemeente is zowel telefonisch als via internet voorbereid op vragen en meldingen. De afhandeling is transparant en eenduidig. Het klantcontactcentrum (KCC) is de eerste ingang voor meldingen en vragen. Indien nodig wordt doorverwezen naar de vakafdeling. Meldingen/vragen worden afgehandeld conform de bestaande protocollen.	De burger weet waar zij terecht kan voor grondwater gerelateerde problemen.	Protocol afhandeling melding opstellen.	x						
inzamelen		De instroming in de riolering via de kolken of infiltratievoorzieningen dient ongehinderd te kunnen plaatsvinden	Plasvorming dient beperkt te zijn	Hydraulische berekening volgende module C2100 alsmede waarneming in de praktijk; klachtenregistratie en waarnemingen	x						en infiltratievoorzieningen met hydraulische berekening

functie	object	functionele eis	maatstaf	meetmethode	Katwijk	Teylingen	Noordwijk	Noordwijkerhout	Lisse	Rijnland	opmerkingen
lozen		Verhoogde oppervlaktewaterpeilen leiden niet tot water op straat	Hemelwater mag vanuit riolering niet via de straat gebouwen in lopen (materiële schade) tijdens eens per 10 jaar optredende waterpeilen in combinatie met een binnen de gemeente geldende maatgevende neerslagsituatie.	Peilfluctuaties en dimensies riolering zijn op elkaar afgestemd in (integrale) hydraulische modelleringen						x	
lozen		Daadwerkelijke peilfluctuaties oppervlaktewater komen overeen met modelberekeningen	procentuele bandbreedte	representatieve niveaumetingen bij uitlaten en overstorten						x	

Raamwerk milieu en leefomgeving

functie	object	functionele eis	maatstaf	meetmethode	Katwijk	Teylingen	Noordwijk	Noordwijkerhout	Lisse	Rijnland	opmerkingen

functie	object	functionele eis	maatstaf	meetmethode	Katwijk	Teylingen	Noordwijk	Noordwijkerhout	Lisse	Rijnland	opmerkingen
lozen	lozingspunt	De vuiluitworp vanuit de riolering dient acceptabel te zijn; ongewenste lozingen op de riolering mogen niet voorkomen	de berekende vuiluitworp is kleiner of gelijk aan die van het referentiestelsel, zijnde 50 kg CZV/(ha.j) gemiddeld over de gemeente; de resterende uitworp mag geen belemmering vormen voor de zwemwaterkwaliteit	Hydraulische berekeningen volgens Leidraad Riolering module C2100, waterkwaliteitsspoortoetsing en blauwe vlag criteria; Onderzoek in samenwerking met waterkwaliteitsbeheerder	x			x	x		te vervangen door procedure waterkwaliteitsspoor overstorten
lozen	lozingspunt	De vuiluitworp door overstortingen op oppervlaktewater dient beperkt te zijn.	Vuiluitworp mag maximaal gelijk zijn aan die van het zogenaamde referentiestelsel (basisinspanning).	Vuiluitworpberekeningen op basis van leidraad Riolering module C2100 en aanvullende regels van het hoogheemraadschap.			x	x			gemengde stelsels
transporteren	HWA / DWA	Riolen en andere objecten dienen in hoge mate waterdicht te zijn, zodanig dat de hoeveelheid uittredend rioolwater beperkt blijft.	Het lekverlies bij afpersen conform de Standaard RAW bepalingen mag niet meer zijn dan de standaard RAW bepalingen.	Zie standaardbepalingen (versie 2000) RAW systematiek 25.17.1 (vrijverval) en 25.17.2 (druk).			x				afpersen leidingen alleen bij opleveren, anders volgens NEN 3399 - zie droge voeten en afvalwater?

functie	object	functionele eis	maatstaf	meetmethode	Katwijk	Teylingen	Noordwijk	Noordwijkerhout	Lisse	Rijnland	opmerkingen
lozen	lozingspunt	De vuiluitworp door overstortingen op oppervlaktewater dient beperkt te zijn.	Inzicht in het feitelijk gedrag van de (gemengde) rioleringsstelsels.	Monitoren van peilfluctuaties in relatie tot gevallen neerslag.							te vervangen door procedure waterkwaliteitsspoor overstorten - monitoring
lozen	lozingspunt	De vuiluitworp door overstortingen op oppervlaktewater dient beperkt te zijn.	Vuiluitworp mag niet tot negatieve effecten op waterkwaliteit aanleiding geven (voldoen aan het waterkwaliteitsspoor).	Effectberekeningen en/of veldmetingen					x		te vervangen door procedure waterkwaliteitsspoor overstorten - monitoring
Gegevens-beheer	lozingspunt	De vuiluitworp door overstortingen op oppervlaktewater dient beperkt te zijn.	Lozingen uit onbekende overstortvoorzieningen zijn niet toegestaan.	Registratie van alle overstortvoorzieningen (lijst in GRP op basis van Besluit lozen buiten inrichtingen)							te vervangen door procedure waterkwaliteitsspoor overstorten
lozen	lozingspunt	De vuiluitworp van regenwaterlozingen op oppervlaktewater dient beperkt te zijn.	De vuiluitworp mag de doelstelling voor de oppervlaktewaterkwaliteit niet in gevaar brengen	meting van vuiluitworp en oppervlaktewaterkwaliteit.		x	x	x			hemelwater
transporteren	HWA / DWA	De riolering dient zodanig te worden ont- en belucht dat overlast door stank wordt voorkomen.	Er mag geen overlast door stank optreden	Registratie van klachten met betrekking tot stank		x	x				zie droge voeten en afvalwater

functie	object	functionele eis	maatstaf	meetmethode	Katwijk	Teylingen	Noordwijk	Noordwijkerhout	Lisse	Rijnland	opmerkingen
zuiveren	zuiveren	De zuivering veroorzaakt geen geuroverlast	De geuremissie van het systeem voldoet aan de geurcontouren uit het activiteitenbesluit en/of omgevingsvergunning.	--							activiteitenbesluit
zuiveren	zuiveren	De zuivering veroorzaakt geen geluidsoverlast	De geluidsemissie van het systeem voldoet aan de geluidscontouren uit het activiteitenbesluit en/of omgevingsvergunning.	--							activiteitenbesluit
zuiveren	zuiveren	De zuivering is duurzaam ingericht	Bijv. energieverbruik, hydrologisch neutraal, duurzame bouwmaterialen,	--							
zuiveren	zuiveren	Eisen aan uitstraling / uiterlijk / terreininrichting?	--	--							

Raamwerk Bedrijfsvoering

functie	object	functionele eis	maatstaf	meetmethode	Katwijk	Teylingen	Noordwijk	Noordwijkerhout	Lisse	Rijnland	opmerkingen

functie	object	functionele eis	maatstaf	meetmethode	Katwijk	Teylingen	Noordwijk	Noordwijkerhout	Lisse	Rijnland	opmerkingen
Stakeholder-management	HWA / DWA	Overlast tijdens werkzaamheden aan de riolering dient beperkt te zijn.	Goede afstemming van rioolwerken op werkzaamheden andere diensten en nutsbedrijven; bereikbaarheid percelen zoveel mogelijk handhaven. Eisen volgens de betreffende gemeenten handhaven	Klachtenregistratie	x	x	x		x		
transporteren	HWA / DWA	De bedrijfszekerheid van gemalen en andere objecten dient gewaarborgd te zijn.	Gemalen worden dubbelpomps uitgevoerd en zijn van een automatische storingsmelding voorzien. Storingen dienen binnen 24 uur verholpen te zijn. De kritieke tijd dient maximaal 8 uur te bedragen. Aantal storingen niet groter dan 3 x per jaar	Waarnemingen en meldingregistratie				x			(deels) PvE

functie	object	functionele eis	maatstaf	meetmethode	Katwijk	Teylingen	Noordwijk	Noordwijkerhout	Lisse	Rijnland	opmerkingen
Gegevens-beheer	HWA / DWA	Het rioleringsbeheer dient zo goed mogelijk te worden afgestemd op andere gemeentelijke taken	In operationele programma's samenhang aangeven	Opstellen operationele programma's	x	x	x				is dit onderdeel van de dofemame?
Gegevens-beheer	HWA / DWA	De gebruikers van de riolering dienen bekend te zijn en ongewenste lozingen dienen te worden voorkomen.	Eenmaal per jaar rioleringsbestand controleren.	--	x	x	x				is dit onderdeel van de dofemame?
Gegevens-beheer	HWA / DWA	Er dient inzicht te bestaan in de toestand en het functioneren van de riolering.	inspectie afhankelijk van gemeentelijk beleid	Inspectieplan		x					is dit onderdeel van de dofemame?
Gegevens-beheer	HWA / DWA	Er dient inzicht te bestaan in de toestand en het functioneren van de riolering.	herberekening elke 10 jaar	--		x					is dit onderdeel van de dofemame?
Gegevens-beheer	HWA / DWA	Er dient inzicht te bestaan in de toestand en het functioneren van de riolering.	Direct toegankelijkheid en beschikbaarheid gegevens	Rioleringsbeheerbestand in dg DIALOG		x	x				is dit onderdeel van de DoFeMaMe?

functie	object	functionele eis	maatstaf	meetmethode	Katwijk	Teylingen	Noordwijk	Noordwijkerhout	Lisse	Rijnland	opmerkingen
Gegevens-beheer	HWA / DWA	Er moet inzicht zijn in de gebruikstoestand en het functioneren van de riolering	Gedetailleerde klantinformatie; bij vernieuwing van gemalen zal automatische signalering worden aangebracht met uitzondering van drukriolering; jaarlijkse visuele video-inspectie, mede afgestemd op het wegenonderhoud; verwerken van revisiegegevens dient te geschieden binnen 12 weken; de achterstand in actualiteit van herberekeningen is maximaal 10 jaar	Uitvoering conform maatstaf en conform onderzoeksprogramma's	x	x	x				PvE en deels DoFeMaMe

functie	object	functionele eis	maatstaf	meetmethode	Katwijk	Teylingen	Noordwijk	Noordwijkerhout	Lisse	Rijnland	opmerkingen
Gegevens-beheer	HWA / DWA	Er moet inzicht zijn in de kosten op korte en op lange termijn	alle kosten die binnen de levenscyclus van de riolering zijn te verwachten, moeten op enigerlei wijze in beeld zijn gebracht;	5 jaarlijks kostendekkingsplan (KDP) actueel houden en jaarlijkse planning en control cyclus							wettelijk. Onderdele van DoFeMaMe?
Gegevens-beheer	HWA / DWA	De maatregelen dienen tegen laagst maatschappelijke kosten te worden uitgevoerd	zoeken bij maatregelen naar een optimum tussen riolering en zuivering	tweemaal per jaar overleg met Rijnland, uitvoeren optimalisatiestudies	x						onderdeel van DoFeMaMe?
Gegevens-beheer	HWA / DWA	De gebruikers van de riolering dienen bekend te zijn en ongewenste lozingen dienen te worden voorkomen	geen overtredingen Wm; vergunningen moeten eenmaal per 2 jaar worden gecontroleerd; geen foutieve aansluitingen. geen illegale aansluitingen;	jaarlijks uitvoeren van inspecties	x						onderdeel van DoFeMaMe? Wettelijk / onderdeel van vergunning handhaving?

functie	object	functionele eis	maatstaf	meetmethode	Katwijk	Teylingen	Noordwijk	Noordwijkerhout	Lisse	Rijnland	opmerkingen
Stakeholder-management	HWA / DWA	Er dient een goede communicatie naar de burger toe te zijn, en de gemeente dient transparant te zijn	Voldoende voorlichting en informatie naar belanghebbenden; Minimaal tweemaal per jaar voorlichting en informatie naar belanghebbenden	eenmaal per jaar een enquête	x						
transporteren	HWA / DWA	De bedrijfszekerheid van gemalen en andere objecten dient in voldoende mate gewaarborgd te zijn.	Het aantal storingen dient gemiddeld minder dan tweemaal per jaar te bedragen voor de gemalen.	Registratie van optredende storingen.			x				
transporteren	HWA / DWA	De bedrijfszekerheid van gemalen en andere objecten dient in voldoende mate gewaarborgd te zijn.	Storingen van hoofdgemalen dienen binnen 12 uur in behandeling te zijn genomen. Storingen van secundaire gemalen dienen binnen 24 in behandeling te zijn genomen.	Registratie van optredende storingen.			x				

functie	object	functionele eis	maatstaf	meetmethode	Katwijk	Teylingen	Noordwijk	Noordwijkerhout	Lisse	Rijnland	opmerkingen
transporteren	HWA / DWA	De bedrijfszekerheid van gemalen en andere objecten dient in voldoende mate gewaarborgd te zijn.	Gemalen dienen van een storingsmelder te zijn voorzien.	Waarneming.			x				PvE
transporteren	HWA / DWA	De bedrijfszekerheid van gemalen en andere objecten dient in voldoende mate gewaarborgd te zijn.	Gemalen in een district met overstorten dienen te zijn voorzien van een reservepomp.	Waarneming.			x				PvE
Gegevens-beheer	HWA / DWA	Er dient zoveel mogelijk gebruik te worden gemaakt van duurzame en milieuvriendelijke materialen.	Toepassing van o.a. nationaal pakket Duurzaam Bouwen	Rapportage.							PvE. Daarin voorschrijven

BIJLAGE C RELEVANTE WETGEVING

Beleidsmatige ontwikkelingen

De laatste jaren hebben zich een aantal beleidsmatige en vakinhoudelijke ontwikkelingen voorgedaan, die van grote betekenis zijn op de toekomstige status van de riolering. Hieronder wordt op een aantal van deze ontwikkelingen nader ingegaan.

Waterbeheer 21ste eeuw

In het kader van Waterbeheer 21ste eeuw (WB21) moet de omgang met regenwater veranderen op basis van de trits ‘vasthouden-bergen-afvoeren’. Dit beleid is gericht op het zoveel mogelijk terugkeren naar de natuurlijke wijze van afvoeren, zoals die was voor de verstedelijking. Dat betekent niet alleen dat regenwater door afkoppelen zoveel mogelijk uit de riolering moet worden gehaald, maar ook bij voorkeur via de bodem wordt afgevoerd in plaats van door een (regenwater)riool.

Kaderrichtlijn Water

Vanuit Europa dient de Kaderrichtlijn Water (KRW) te worden geïmplementeerd. De uitwerking van de stroomgebied visies om aan dit Europese beleid gestalte te geven verkeert in een vergevorderd stadium. De uitwerking vindt integraal plaats met die voor Waterbeheer 21ste eeuw. De schaalgrootte van de waterlichamen die voor de uitwerking in deze fase zijn gekozen, zijn zodanig dat het aandeel van rioollozingen ten opzichte van andere bronnen (landbouw, verkeer, enz.) mee valt. Op dit moment zijn dan ook nauwelijks maatregelen voor de riolering in KRW-verband te verwachten. Als het uitwerkingsniveau echter zou worden verfijnd tot waterlichamen die beter corresponderen met de situatie in het stedelijk gebied, dan kunnen daaruit alsnog aanvullende maatregelen naar voren komen.

Omgang met regenwater

Het regeringsstandpunt ten aanzien van de omgang met hemelwater is uitgewerkt in de Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken die per 1 januari 2008 van kracht is. Het beleid moet leiden tot het grootschalig onttrekken van hemelwater uit de (afval)waterketen. De besluitvorming is overigens in de wet nadrukkelijk toebedeeld aan de gemeenten. Hoogheemraadschappen hebben daarbij slechts een adviserende rol. Lokaal hemelwaterbeleid wordt beïnvloed door een complex van factoren. Risico’s en baten moeten zorgvuldig tegenover elkaar worden afgewogen. Dit roept om lokaal maatwerk om faalkansen te vermijden.

Bestuursakkoord Waterketen (BWK-2007)

Het regeringsstandpunt ten aanzien van de omgang met hemelwater is uitgewerkt in de Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken die per 1 januari 2008 van kracht is. Het beleid moet leiden tot het grootschalig onttrekken van hemelwater uit de (afval)waterketen. De besluitvorming is overigens in de wet nadrukkelijk toebedeeld aan de gemeenten.
Hoogheemraadschappen hebben daarbij slechts een adviserende rol. Lokaal hemelwaterbeleid wordt beïnvloed door een complex van factoren. Risico's en baten moeten zorgvuldig tegenover elkaar worden afgewogen. Dit roept om lokaal maatwerk om faalkansen te vermijden.

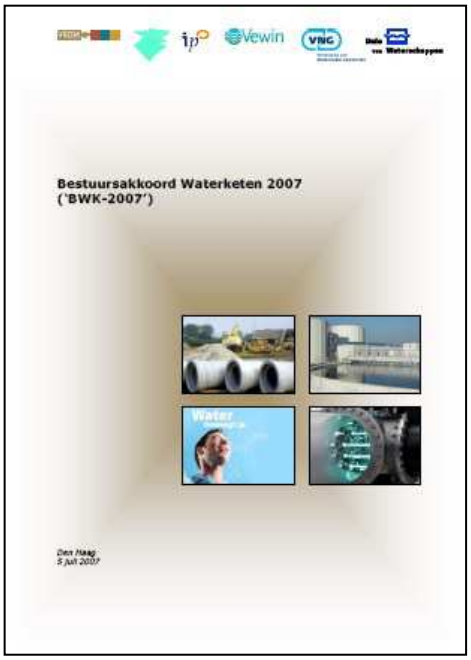

In de waterketen gaat per jaar een omzet om van circa € 3 mld., gelijk verdeeld over de drie sectoren drinkwater, riolering en afvalwaterzuivering. Alleen voor de riolering geldt bovendien dat die omzet zich in de komende tien jaar minstens gaat verdubbelen. De lasten voor deze hoge uitgaven worden direct doorberekend aan de burger. Het is een maatschappelijke verantwoordelijkheid van de betrokken overheden om deze lasten zo laag mogelijk te houden door een hoge mate van doelmatigheid te bereiken in de waterketen.

Algemeen wordt verwacht dat de potentie voor meer doelmatigheid in de waterketen vooral in de rioleringssector aanwezig is. Met deze opgave op de achtergrond hebben de ministeries van VROM en V&W, samen met een aantal koepels in 2007 het Bestuursakkoord Waterketen gesloten. De speerpunten die men daarbij nastreeft hebben betrekking op doelmatigheid, samenwerking, transparantie, innovatie en duurzaamheid. De voortgang wil men in 2009 en 2011 monitoren. Zo nodig zullen aanvullende maatregelen getroffen worden om een en ander te bevorderen.

Lange termijnvisie op de waterketen

Vanuit BWK-verband is een toekomstvisie voor de waterketen in 2050 gepresenteerd, 'Verbindend Water' geheten. De ambities richten zich op het realiseren van een hoog duurzaamheidniveau op basis van het principe 'cradle-to-cradle' (wieg tot wieg). De nieuwe woningen in 2050 zullen vrijwel CO2-neutraal uitgerust zijn. Afvalwaterhoeveelheden nemen drastisch af en het regenwater wordt zoveel mogelijk benut of via de bodem afgevoerd. Vanzelfsprekend heeft dit een grote impact op de hedendaagse ondergrondse infrastructuur. Afvalwater wordt vooral lokaal gezuiverd nadat hieruit de nuttige grondstoffen zijn onttrokken. De betekenis van deze toekomstvisie is groot. Immers, de rioolbuizen die morgen de grond ingaan, maken deze toekomstverwachting mee.

Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW)

In 2008 is het NBW-actueel vastgesteld. De betrokken partijen hebben hierin vastgelegd dat de zogenaamde basisinspanning, ondanks het schrappen van de WVO-lozingsvergunning in de nieuwe Waterwet, onverkort van toepassing blijft. De basisinspanning is evenwel bedoeld als doelvoorschrift, zodat voor alternatieve, doelmatiger maatregelen gekozen mag worden.

Samenwerking in de waterketen

Eén van de mogelijkheden voor gemeenten om tot betere prestaties te komen is samenwerking met andere partijen in een groter verband. Daar zijn vele mogelijkheden voor. Essentieel is dat de samenwerking moet leiden tot bundeling van activiteiten op een grotere schaal. Hiermee zijn niet alleen schaalvoordelen te behalen, maar wordt ook een professionalisering van de rioleringszorg bereikt. De organisatie wordt daarmee veel minder kwetsbaar voor het vertrek van die ene rioleringsmedewerker, terwijl de rioleringsbeheerder zelf meer gelegenheid krijgt om zich binnen een team te ontwikkelen en bekwamen.

Bestuursakkoord Water 2011

Rijk, provincies, gemeenten, hoogheemraadschappen en drinkwaterbedrijven hebben concrete afspraken gemaakt over een doelmatiger waterbeheer. Waterveiligheid blijft topprioriteit. In het bestuursakkoord staan afspraken over: De nieuwe aanpak betekent een structurele besparing die oploopt tot € 550 miljoen in 2020. De stijging van lasten voor burgers en bedrijven blijven daardoor beperkt.

Medio mei 2009 is door het Rijk, Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Unie van hoogheemraadschappen (UvW) en VEWIN het Bestuursakkoord Water getekend.

Naar aanleiding van het Bestuursakkoord Water is overal in Nederland de samenwerking tussen de verschillende partijen geïntensiveerd. Het primaire doel van deze samenwerking is het verhogen van de kwaliteit, het verminderen van de kwetsbaarheid en het verlagen van de verwachte kostenstijging in de waterketen.

Ontwikkelingen in wet- en regelgeving

Zowel in de afgelopen jaren als in de komende tijd zijn of worden een aantal ontwikkelingen in de wet- en regelgeving doorgevoerd, die in meer of mindere mate van belang zijn voor het rioleringsbeheer. In de volgende paragrafen wordt op de relevante wetgeving ingegaan.

Doelen van de wetgeving

- Bedrijfsafvalwater, regenwater of grondwater hoeft niet in alle gevallen te worden geaccepteerd. In dit geval kan afvalwater dat het functioneren van afvalwaterzuivering of riolering verstoort, worden geweigerd, waarbij kan worden verordonneerd dat de lozer een eigen installatie bouwt om water te kunnen reinigen, alvorens dit water op oppervlaktewater of op de riolering wordt geloosd.
- Gestimuleerd wordt om de afvalwaterketen los te koppelen van het watersysteem;
- Voorkomen dient te worden dat schoon water wordt vermengd met afvalwater;
- Het ontstaan van afval (stedelijk afvalwater) dient zoveel mogelijk te worden voorkomen.
- Hemelwater dient te worden benut om het grondwaterpeil aan te vullen of als gebiedseigen water in het watersysteem.
- Bestaande gemengde stelsels worden pas bij vervanging omgezet in gescheiden stelsels. Dit geldt overigens ook voor verbeterd gescheiden stelsels.
- Daar waar gescheiden afvoer nog niet doelmatig is kan tijdelijk worden gekozen voor een gemengde afvoer.
- In de Waterwet (artikel 3.4) (4) is de zorgplicht weergegeven om stedelijk afvalwater te zuiveren in een daartoe bestemde inrichting. In dit artikel is weergegeven dat deze zorgplicht bij de hoogheemraadschappen ligt.
- In artikel 3.5 van de Waterwet wordt de hemelwaterzorgplicht nader uitgewerkt, waarbij de zorg voor doelmatige inzameling en verwerking nader is beschreven.
- In artikel 3.6 van de Waterwet is de grondwaterzorgplicht nader uitgewerkt, waarbij vooral structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand zoveel mogelijk dient te worden voorkomen of beperkt.
- De gemeentelijke zorgplicht geldt alleen voor het openbaar terrein. De grens wordt dan ook getrokken bij het particuliere perceel. Eigenaren van deze terreinen dienen zelf te voorzien in het uitvoeren van deze verschillende watertaken. Pas als de gemeente dit redelijkerwijze niet van de perceeleigenaar kan vragen heeft de gemeente de taak om het afvloeiende hemelwater af te voeren vanaf de grens van het particuliere terrein.
- Overigens is in de het Burgerlijk Wetboek een artikel opgenomen over het ontvangen van hemelwater op lagergelegen percelen. Lagergelegen percelen dienen het hemelwater op te vangen van hoger gelegen percelen. De particulier dient zelf maatregelen te nemen om het water vanaf de hoger gelegen percelen op te kunnen vangen, zonder overlast te veroorzaken op het eigen terrein.

Wet Milieubeheer

De wettelijke planverplichting uit de Wet Milieubeheer, art. 4.22 e.v. voor het opstellen van een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) blijft van toepassing. De inhoud van het plan moet worden verbreed van één naar drie zorgplichten. Het zogenaamde verbrede GRP moet vóór 1 januari 2013 zijn vastgesteld. Een en ander heeft invloed op het begrippenkader voor de wet (art. 1.1). Verder heeft de Minister van Verkeer & Waterstaat de bevoegdheid om een prestatievergelijking van de gemeentelijke rioleringstaken verplichten (art. 4.22, vierde lid).

In de wet is ook een voorkeursvolgorde opgenomen over de omgang met afvalwater, die milieuvervuiling door afvalwater moet tegengaan (art. 10.29a). De gemeenteraad kan bij verordening regels en termijnen vastleggen voor de omgang met afvloeiend hemelwater en grondwater op particulier terrein (art. 10.32a). Artikel 10.33 geeft de gemeente de mogelijkheid om het afvalwater, behalve door een openbaar vuilwaterriool (of gemengd riool) naar een zuiveringsinrichting te leiden, ook door andere gelijkwaardige systemen te verwerken. Dat betekent dus dat bijvoorbeeld IBA's onder de zorgplicht kunnen komen te vallen.

Waterwet

De nieuwe Waterwet integreert negen bestaande wetten, waaronder de Wet verontreiniging oppervlaktewater (WVO), tot één integrale wet. Ook bij deze wet worden de bestaande vergunningen gebundeld tot één nieuwe vergunning: de watervergunning. Ook de WVO-lozingsvergunning voor het lozen van afvalstoffen op oppervlaktewater wordt vervangen door algemene regels in het Besluit lozen buiten inrichtingen (in voorbereiding). Op grond van dit besluit moet de gemeente in het GRP een overzicht opnemen, waarop alle overstortvoorzieningen en nooduitlaten voorkomen. In de praktijk zal het erop neerkomen dat het hoogheemraadschap de gemeente alleen kan aanspreken op grond van geconstateerde waterkwaliteitsproblemen als de riolering daarvan een belangrijke veroorzaker is. Ook de WVO-vergunning behoort tot het verleden. Deze wordt op grote schaal vervangen door het vaststellen van afvalwaterakkoorden tussen gemeente en hoogheemraadschap, of kunnen ook planmatig worden opgevat conform artikel 3.8 van de wet.

Besluit Lozing Afvalwater Huishoudens

Het besluit lozing afvalwater huishoudens (BLAH) is per 1 januari 2008 in werking getreden. Het bevat algemene regels voor het lozen van afvalwater door particulieren. In het verleden was de regelgeving op dit gebied nogal onoverzichtelijk. De algemene regels die voor deze lozingen golden, waren verspreid over drie verschillende besluiten. Daarnaast was voor verschillende lozingen een vergunning of ontheffing van het hoogheemraadschap of de gemeente vereist. Met het nieuwe besluit zijn alle regels voor afvalwaterlozingen door huishoudens samengebracht in één besluit. Voor de lozingen geldt alleen een meldingsplicht. Er is geen vergunning of ontheffing meer vereist. Wel kan een waterkwaliteitsbeheerder maatwerkvoorschriften opleggen, als het belang van de bescherming van het milieu daartoe noodzaakt.

Activiteitenbesluit

Het Activiteitenbesluit is sinds 1 januari 2008 van kracht. Dit besluit geeft regels voor activiteiten in of vanuit een inrichting, bijvoorbeeld bedrijven. Het Activiteitenbesluit is in het leven geroepen om de administratieve lasten van de burgers te verlichten. Het Activiteitenbesluit gaat uit van de een–loketgedachte. Dit houdt in dat contact opgenomen kan worden met één bevoegd gezag en deze coördineert de melding met andere bevoegde gezagen.

Besluit Lozen Buiten Inrichtingen

Het besluit lozen buiten inrichtingen (BLBI) is in 2011 in werking getreden. Dit besluit regelt alle lozingen die niet vanuit een inrichting in de zin van de Wet Milieubeheer of een particulier huishouden plaatsvinden. Het gaat bijvoorbeeld om lozingen uit gemeentelijke rioolstelsels, lozingen van grondwater bij ontwatering van gronden (zoals bronneringswater bij bouwactiviteiten), lozingen van afstromend regenwater van wegen en andere openbare ruimten en lozingen bij gevelreiniging. De lozingen vinden zowel door bedrijven als overheden plaats. In navolging van het Activiteitenbesluit en het Besluit lozing afvalwater huishoudens wordt dit een integraal besluit, waarin alle lozingsroutes (bodem, oppervlaktewater, rioolstelsels) worden geregeld, gebaseerd op de Wet Milieubeheer, Wet bodembescherming en de Waterwet. Dit besluit geeft het bevoegde gezag voor verschillende onderwerpen de bevoegdheid tot het stellen van maatwerkvoorschriften. (Dit geldt ook voor het BLAH en Activiteitenbesluit).

Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)

De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) zorgt ervoor, dat het aantal vergunningen dat nodig is om te mogen bouwen of aanleggen beperkt wordt tot maar één vergunning: de omgevingsvergunning. Uitgangspunt voor de wet is de een-loket-gedachte. De gemeente is voor de uitvoering van de wet het bevoegde gezag, maar heeft een afstemmingsplicht met andere instanties, waaronder het hoogheemraadschap. Indirecte lozingen op de riolering vallen ook onder deze wet, zodat de WVO-aansluitvergunning, wat het domein van de hoogheemraadschappen was, komt te vervallen.

Wet Informatie-uitwisseling Ondergrondse Netten (WION)

Per 1 juli 2008 is de Wet Informatie-Uitwisseling Ondergrondse Netten (WION), beter bekend als de grondroerdersregeling, in werking getreden. De Wet heeft tot doel het voorkomen van graafincidenten bij kabels en leidingen. De wet regelt primair de informatie-uitwisseling over de ligging van kabels en leidingen tussen netbeheerders en grondroerders. De wet bevat eveneens bepalingen over zorgvuldig graven en zorgvuldig opdrachtgeverschap en het treffen van voorzorgsmaatregelen bij gevaarlijke leidingen.

Omgevingswet

De Omgevingswet bundelt de wetgeving en regels omtrent ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water en regelt daarmee het beheer en ontwikkeling van de leefomgeving. Met de Omgevingswet wordt het stelsel van ruimtelijke regels volledig herzien, gebaseerd op de principes uit het Europese recht. Verwacht wordt dat de wet (gedeeltelijk) in 2018 van kracht wordt.

Tabel 9 - Bestaande wetten die worden vervangen door de Omgevingswet

Belemmeringenwet Privaatrecht	Waterstaatswet 1900	Wet herverdeling wegenbeheer
Crisis- en herstelwet	Waterwet	Wet hygiëne en veiligheid badinrich-tingen en zwemgelegenheden
Interimwet stad-en-milieubenadering	Wegenwet	Wet inzake de luchtverontreiniging
Ontgrondingenwet	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)	Wet natuurbescherming
Planwet Verkeer en Vervoer	Wet beheer rijkswaterstaatswerken	Wet Milieubeheer
Spoedwet wegverbreding	Wet bodembescherming	Wet ruimtelijke ordening
Tracéwet	Wet geluidhinder	Wrakkenwet

De Europese Unie heeft voor diverse aspecten van de fysieke leefomgeving richtlijnen vastgesteld, zoals voor milieu, natuur en water. Europese richtlijnen moeten in Nederlands recht omgezet worden. Voorbeelden zijn de Richtlijn industriële emissies (geïmplementeerd in onder andere de Wet Milieubeheer), de Habitatrichtlijn (geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998) en de Kaderrichtlijn water (geïmplementeerd in de Waterwet). De EU maakt echter geen integraal omgevingsbeleid. Het Europese recht is een belangrijk uitgangspunt voor de Omgevingswet, maar er is daarnaast ook ruimte voor nationaal beleid.

Vanwege de Europese invloed op het omgevingsrecht heeft het ministerie bekeken welke ordening uit het Europese recht gedestilleerd kan worden. De Europese richtlijnen over de fysieke leefomgeving hebben in grote lijnen een beleidscyclus gemeenschappelijk, die is gericht op het actief bereiken van bepaalde doelen. Deze beleidscyclus (weergegeven in Figuur 15 - beleidscyclus fysieke leefomgeving) is als uitgangspunt voor de Omgevingswet gehanteerd

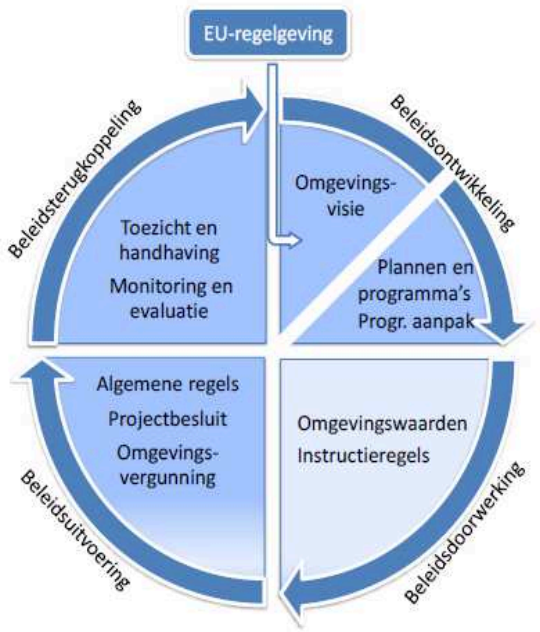

Figuur 15 - beleidscyclus fysieke leefomgeving

Door in de Omgevingswet uit te gaan van deze beleidscyclus, is het gemakkelijker om de verplichtingen uit Europese richtlijnen in het Nederlandse recht te implementeren. Uitgangspunt daarbij is dat Nederland niets anders of méér regelt dan dat wat de EU-richtlijnen voorschrijven, tenzij daarvoor na afweging van alle belangen aanleiding is.

Een tweede uitgangspunt is dat het niveau van bescherming van gezondheid en veiligheid gelijkwaardig blijft aan het huidige niveau. Dat betekent echter niet dat er niets verandert; het bestaande beschermingsniveau kan op een andere wijze dan nu worden vormgegeven. Zo zal de Omgevingswet meer dan nu het geval is de nadruk leggen op een actieve aanpak om doelstellingen of normen te bereiken, maar ook meer mogelijkheden bieden voor flexibiliteit en lokaal maatwerk.

Dit vraagt om een geheel andere werk- en denkwijze van overheden, burgers en bedrijven. Open, samenhangend, flexibel, uitnodigend en innovatief zijn hierbij de kernwoorden.

De doelstelling van de Omgevingswet is opgenomen in artikel 1.3 van de wet: het, met het oog op duurzame ontwikkeling en in onderlinge samenhang:

a. bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, en
b. op een doelmatige wijze beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke functies.

Naast de maatschappelijke doelen van de wet, zijn er ook enkele algemene verbeterdoelen voor de gehele stelselherziening. Deze verbeterdoelen zijn gericht op vereenvoudiging en verbetering van het omgevingsrecht en moeten leiden tot vermindering van de administratieve lasten voor burgers en bedrijven en de bestuurlijke lasten voor overheden. De vier verbeterdoelen voor de vernieuwing van het omgevingsrecht zijn:4

a. het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht;
b. het bewerkstelligen van een samenhangende benadering van de leefomgeving in beleid, besluitvorming en regelgeving;
c. het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte door een actieve en flexibele aanpak mogelijk te maken voor het bereiken van doelen voor de leefomgeving;
d. het versnellen en verbeteren van besluitvorming over projecten in de leefomgeving.

[4] Memorie van Toelichting toetsversie Omgevingswet, algemeen deel, p. 19-20.

De verbeterdoelen staan soms op gespannen voet met elkaar en met de doelstellingen van de wet. Zo kan het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte juist leiden tot vermindering van de voorspelbaarheid van het omgevingsrecht. Als lokale overheden meer ruimte hebben om een eigen afweging te maken, wordt de uitkomst van die afweging immers minder goed voorspelbaar. Deels zijn hierover in het wetsvoorstel al keuzes gemaakt, maar ook bij de verdere uitwerking van het wetsvoorstel in de uitvoeringsregelgeving zullen (politieke) keuzes gemaakt moeten worden over de verhouding tussen de verbeterdoelen.

De Omgevingswet biedt overheden zes kerninstrumenten, waarmee de zorg voor de fysieke leefomgeving wordt vormgegeven.[5] Dit zijn: omgevingsvisies, programma's, decentrale regelgeving, algemene rijksregels, omgevingsvergunningen en projectbesluiten.

Omgevingsvisies

Een omgevingsvisie is de integrale langetermijnvisie van een overheidsorgaan op de fysieke leefomgeving die hij beheert. De omgevingsvisie vervangt onder meer de huidige milieubeleidsplannen, structuurvisies op grond van de Wet ruimtelijke ordening, het provinciale waterplan en verkeers- en vervoersplannen. De ene omgevingsvisie maakt het mogelijk om daadwerkelijk integraal beleid te voeren op alle aspecten van de fysieke leefomgeving: milieu, water, natuur, bodem, infrastructuur, monumenten, etc. Het Rijk en de provincies zijn verplicht een omgevingsvisie vast te stellen. Voor gemeenten is het vaststellen van een omgevingsvisie facultatief. Waterschappen stellen geen omgevingsvisie op. Het waterbeleid is onderdeel van de provinciale omgevingsvisie, waterschappen maken geen integraal beleid.

Een omgevingsvisie is niet bindend voor anderen dan de overheid die de omgevingsvisie vaststelt. Dit is vergelijkbaar met de juridische status van de huidige milieubeleidsplannen, waterplannen en structuurvisies.

Programma's

Programma's zijn bedoeld om de beleidsdoelen van omgevingsvisies te operationaliseren. In een programma worden de maatregelen opgenomen voor de ontwikkeling of de bescherming van de fysieke leefomgeving. Het huidige gemeentelijke rioleringsplan wordt – in ieder geval voor wat betreft de uitvoeringsgerichte aspecten – een rioleringsprogramma. Bepaalde programma's, die een Europese basis hebben, zijn in de Omgevingswet verplicht gesteld. Zo is het Rijk verplicht om stroomgebiedbeheerplannen vast te stellen op grond van de Kaderrichtlijn water.

Decentrale regelgeving

De Omgevingswet gaat er van uit dat provincies, gemeenten en waterschappen hun regelgeving over de leefomgeving in één centrale regeling onderbrengen. Voor gemeenten is dit het omgevingsplan, voor provincies de omgevingsverordening en voor waterschappen de waterverordening. De huidige keur van de waterschappen bevat in principe al alle regels die waterschappen over de leefomgeving vaststellen. Gemeenten zullen echter verschillende bestaande regelingen moeten integreren in het omgevingsplan: bestemmingsplannen, kapverordeningen, monumentenverordeningen en de delen van de Algemene plaatselijke verordening die over de fysieke leefomgeving gaan. Het ligt voor de hand dat ook de hemelwater- en grondwaterverordening (op grond van het huidige artikel 10.32a Wet Milieubeheer) in het omgevingsplan zal worden geïntegreerd. Het doel van deze integratie is met name dat burgers en bedrijven alle regels van de gemeente die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving in één document kunnen vinden.

De VNG heeft met het ministerie afgesproken dat de overstap van bestemmingsplan naar omgevingsplan via een "dynamisch ingroeimodel" zal geschieden. De VNG en ministerie delen het eindbeeld dat één omgevingsplan voor het gehele grondgebied van de gemeente zal worden gemaakt, met daarbinnen de mogelijkheid tot gebied specifieke uitwerkingen. In de Omgevingswet zal voorlopig echter de mogelijkheid gecreëerd worden dat er één of meerdere omgevingsplannen worden vastgesteld.

Algemene rijksregels

De Omgevingswet maakt de definitieve omslag van regulering via vergunningen naar regulering via algemene regels. Als het Rijk nationaal voorwaarden wil stellen aan activiteiten van burgers of bedrijven, dan doet het dat in principe in de vorm van algemene regels: rechtstreeks werkende regels die aangeven wat wel en niet is toegestaan. Burgers en bedrijven kunnen zo zonder individuele toestemming van de overheid

[5] Naast de zes kerninstrumenten bevat de Omgevingswet verschillende andere instrumenten, zoals peilbesluiten, leggers, gedoogplichten, leges, grondexploitatie, etc.

activiteiten ontplooien. Voorbeelden van bestaande algemene rijksregels zijn het Bouwbesluit 2012 en het Activiteitenbesluit milieubeheer.

Als het nodig is dat de overheid van te voren op de hoogte is van activiteiten, dan kan het Rijk in de algemene regels een meldplicht of mededelingsplicht opnemen. Het nadeel van algemene rijksregels – het gebrek aan afstemming met lokale omstandigheden – wordt ondervangen door het bevoegd gezag waar nodig de mogelijkheid te bieden om de algemene regels bij te stellen in de vorm van een maatwerkvoorschrift of maatwerkregels.

Omgevingsvergunningen

Als een beoordeling van het bevoegd gezag gewenst is voordat burgers of bedrijven activiteiten in de leefomgeving starten, dan is de omgevingsvergunning daar het instrument voor. De huidige omgevingsvergunning (op grond van de Wabo) wordt uitgebreid met onder andere de vergunningen op grond van de Ontgrondingenwet, de Spoorwegwet en de Wet beheer rijkswaterstaatswerken. Verder blijft de systematiek in grote lijnen hetzelfde. Er zijn twee voorbereidingsprocedures voor de omgevingsvergunning: de reguliere (met een beslistermijn van in principe acht weken) en de uitgebreide procedure (die tot zes maanden kan duren). Bij de reguliere procedure geldt dat de vergunning van rechtswege wordt verleend als de overheid de aanvraag niet binnen de beslistermijn afhandelt. Het ministerie wil dat de uitgebreide procedure in vergelijking met de huidige situatie minder vaak van toepassing zal zijn.

Projectbesluiten

Het projectbesluit biedt tot slot een uniforme procedure voor ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving door de overheid, zoals de aanleg van wegen of een dijkverlegging. Het projectbesluit is gebaseerd op de eerder genoemde ‘sneller en beter’-aanpak. Dat betekent onder andere dat vooraf een verkenning van alternatieven plaatsvindt en dat burgers en belangenorganisaties vroegtijdig worden betrokken. Het projectbesluit vervangt onder meer het inpassingsplan op grond van de Wet ruimtelijke ordening en het projectplan op grond van de Waterwet, met de bijbehorende coördinatieprocedures.

Het projectbesluit kan het omgevingsplan van de gemeente wijzigen en kan in principe de omgevingsvergunning en andere besluiten vervangen die nodig zijn om het project te realiseren. De overheid heeft met het projectbesluit dus een krachtig instrument om ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving tot stand te brengen.

BIJLAGE D INVLOEDSFACTOREN

Algemeen

Bij de 1e aanleg van riolering in de eerste helft van de vorige eeuw heeft men gekozen voor een gemengde afvoer van afvalwater en hemelwater door één rioolstelsel, het gemengde rioolstelsel. Van Rijkswege wordt thans aangedrongen om het hemelwater gescheiden van het afvalwater tot afvoer te brengen.

De veronderstelde voordelen van dit nieuwe Rijksbeleid luiden:

- Tegengaan van risico's voor volks- en diergezondheid ten gevolge van vuiltuitworp van de gemengde riolering via overstorten.
- Vermijden van milieuschade in oppervlakte- en grondwater.
- Verbeteren van de doelmatigheid van AWZI en riolering.
- Voorkomen van wateroverlast ten gevolge van de klimaatontwikkeling.

Het beleid moet leiden tot grootschalige afkoppeling van hemelwater. wel is in de Wet gemeentelijke watertaken vastgelegd dat de gemeente autonoom is in haar besluitvorming hoe er lokaal met hemelwater wordt omgegaan. Die verantwoordelijkheid vraagt om een weloverwogen keuze, want tegenover de bovengenoemde voordelen van afkoppelen staan ook mogelijke nadelen. Het afstromende hemelwater kan door lokale omstandigheden verontreinigd zijn en een nadelig effect hebben op de waterkwaliteit ten gevolge van grote hoeveelheden geloosd hemelwater. In de afbeelding is het gehele complex van invloedfactoren schematisch weergegeven. Onderscheid wordt gemaakt in een viertal factoren van buitenaf die het hemelwaterbeleid beïnvloeden en vijf lokale factoren die door het hemelwaterbeleid worden beïnvloed. Op elk van deze factoren wordt kort ingegaan.

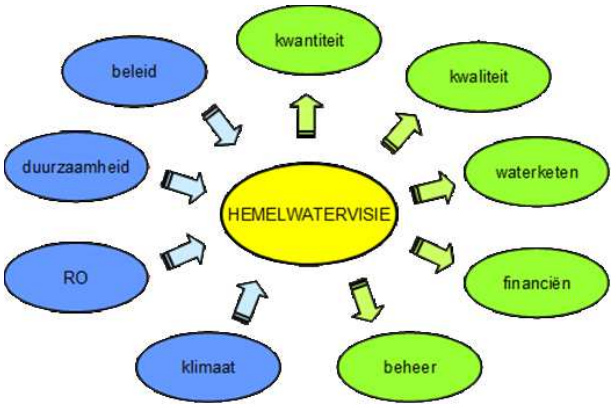

Figuur 16 - factoren van belang voor de hemelwatervisie

De Wet gemeentelijke watertaken geeft de gemeente de nodige ruimte om hierin een actief beleid te kunnen voeren. Omdat er lokaal maatwerk geleverd moet worden, berust de besluitvorming dan ook bij het lokale bestuur.

voorkeursvolgorde

De voorkeursvolgorde beschrijft een algemene voorkeur voor het omgaan met hemelwater en ander afvalwater aan de bron. Bij hemelwater geldt, dat lokale lozing van hemelwater in het milieu (al dan niet via een gemeentelijk hemelwatersysteem) de voorkeur geniet boven lozing op een gemengd stelsel. Lozing op oppervlaktewater is gelijkwaardig aan lozing op de bodem. De voorkeursvolgorde heeft betrekking op gemeentelijke bevoegdheden en geeft richting aan de gemeentelijke afwegingen, maar is niet verplicht. De voorkeursvolgorde is:

1. Het ontstaan van afvalwater wordt voorkomen of beperkt.
2. Verontreiniging van afvalwater wordt voorkomen of beperkt.
3. Afvalwaterstromen worden zoveel mogelijk gescheiden gehouden.
4. Huishoudelijk afvalwater en daarmee vergelijkbaar afvalwater (zoals bedrijfsafvalwater) wordt ingezameld en naar een AWZI getransporteerd.
5. Ingezameld hemelwater wordt zoveel mogelijk hergebruikt of anders lokaal teruggebracht in het oppervlaktewatersysteem of in de bodem (zo nodig na zuivering bij de bron). Pas als beiden niet mogelijk

blijken vindt afvoer naar een AWZI plaats. Uitgangspunt is dat afstromend hemelwater meestal schoon genoeg is om zonder zuivering in het milieu te worden teruggebracht.

Duurzaamheid

Scheiding van afvalwater en hemelwater biedt mogelijkheden om nuttige grondstoffen en energie uit het afvalwater terug te winnen en hemelwater voor nuttige doeleinden lokaal in te zetten. Het realiseren van een gescheiden inzameling en verwerking van hemelwater is, bij bestaande bebouwing, tot op heden uitgevoerd in het kader van het afkoppelen van hemelwater ten behoeve van het reduceren van de vuilemissie via overstorten. Met het vervallen van de Basisinspanning ontbreken vergunningcriteria voor het verder afkoppelen van aangesloten verhard oppervlak. De waterpartners dienen in samehwerking het rijksbeleid op kringniveau invulling te geven.

Ruimtelijke ontwikkeling

Het spreekt voor zich dat kansen om de duurzaamheid te verbeteren zich eerder aandienen bij locatieontwikkeling dan in de bestaande woonomgeving. Op dit moment loopt een aantal landelijke experimenten met een toenemende schaalgrootte waarvan de resultaten bemoedigend zijn.

Wateroverlast en klimaat

Onder wateroverlast wordt in het algemeen water-op-straat verstaan: het al of niet met huishoudelijk afvalwater vermengde hemelwater komt uit de riolering op straat te staan. Of het grote overschot aan hemelwater kan bijvoorbeeld door de reeds gevulde riolen niet worden afgevoerd. Het is niet mogelijk om riolering en hemelwatervoorzieningen aan te leggen die alle mogelijke extreme regenbuien kunnen verwerken. Een landelijk geaccepteerde maatstaf is dat een bui, die gemiddeld eens in de twee jaar voorkomt, verwerkt moet kunnen worden door het rioolstelsel. Het watersysteem wordt getoetst op een situatie van eens per 100 jaar. Tijdens de hydraulische toetsing van het stelsel zal, gezien de verwachte klimaatsverandering, ook gecontroleerd moeten worden of het hemelwater tijdelijk op het maaiveld of de straat kan worden geborgen .

Kwantitatieve effecten

Bij directe afvoer van hemelwater naar oppervlaktewater neemt het geloosde volume op jaarbasis sterk toe. Dit draagt bij aan het behoud van gebied eigen water, maar wordt helaas nog niet in het grondwater aangevuld. Bij de maatgevende piekgebeurtenissen vallen de verschillen overigens wel mee, zodat de gevolgen voor de stedelijke wateropgave (benodigd retentievolume en dergelijke) beperkt blijven.

Kwalitatieve effecten

Bij een directe afvoer van hemelwater naar oppervlaktewater kunnen, samen met de geloosde volumen, de emissies van oppervlakkige vervuilingen, zoals hondenpuep toenemen. De aanwezigheid van foutaansluitingen op het hemelwaterriool is ook een belangrijk risico. Wat het effect is van beide verschijnselen op de waterkwaliteit, is sterk afhankelijk van lokale factoren. Bij infiltratie of bodempassage van hemelwater zijn de negatieve effecten veel minder, maar vraagt de beheersing van grondwaterstanden extra aandacht. Een groot voordeel is de verversing van oppervlaktewater met relatief schoon hemelwater. Dit zorgt voor doorspoeling van de haarvaten van het systeem. Ook wordt de inlaat van realatief vuil boezemwater voorkomen. Dit alles draagt per saldo bij aan een betere waterkwaliteit van het stadswater.

Interacties in de (afval)waterketen

Het onttrekken van hemelwater uit de afvoerstroom naar de AWZI heeft een gunstig effect op het zuiveringsrendement. Ook het energieverbruik neemt af. Soms kan een uitbreiding van een AWZI daardoor worden uitgesteld of achterwege blijven. Extra zuiveringstrappen (bijvoorbeeld zandfilters) op bestaande AWZI's werken alleen bij een continue belasting. Ondanks deze voordelen blijven directe financiële voordelen uit, omdat de huidige kapitaallasten voor langere tijd vastliggen.

Financiële gevolgen

De ombouw van een bestaand gemengde rioolstelsel naar een gescheiden stelsel op het moment van vervanging op grond van levensduur vraagt een circa 40% hogere investering (dit naast de kosten op eigen terrein). Daartegenover staat dat de onderhoudskosten 10 tot 20% lager liggen.

Beheerorganisatie

Gescheiden rioolstelsels zijn complexer dan gemengde rioolstelsels en vragen om een aanscherping van het beheer, waardoor het risico van falen groter is. Foutaansluitingen zijn met name een aandachtspunt. Dat impliceert dat er meer menskracht nodig is zowel voor het toezicht bij de aanleg als voor het beheer.

BIJLAGE E TAKEN EN BEVOEGDHEDEN

De in deze bijlage opgenomen teksten zijn integraal overgenomen uit het vGRP van de gemeente Leiden (30)

Provincie

De provincies houden toezicht op de hoogheemraadschappen en gemeenten. Dit gebeurt onder andere via de Wet Milieubeheer. In artikel 4.24 staat dat Gedeputeerde Staten (GS) gemeenten een aanwijzing kunnen geven over het GRP. GS toetsen de (verbrede) GRP's financieel en kunnen hun WM-aanwijsbevoegdheid inzetten. Op grond van onder meer hoofdstuk 3 van de Waterwet houdt de provincie ook toezicht op hoe hoogheemraadschappen hun watersysteemtaken uitvoeren. In de Waterwet staan hiervoor ook aanwijzingsbevoegdheden. De provincies stimuleren de gezamenlijke aanpak van taken en verantwoordelijkheden tussen gemeente en hoogheemraadschap, wat kan leiden tot afvalwaterakkoorden. Waar nodig bemiddelen de provincies bij afstemming tussen hoogheemraadschap en gemeenten (conform het BWK). De provincies hebben verder geen sturingsmogelijkheden op deze bestuurlijke waterafspraken tussen gemeente en hoogheemraadschap.

Het Rijk werkt aan een wetsvoorstel Revitalisering Generiek Toezicht (RGT). Dit wetsvoorstel beoogt het toezicht tussen overheden onderling (interbestuurlijk toezicht) te vereenvoudigen en te verminderen. Op veel beleidsterreinen zal specifiek toezicht vervallen en daarvoor in de plaats komt algemeen (generiek) toezicht. Een voorbeeld hiervan is het verdwijnen van het financieel toezicht van de provincie op het GRP van de gemeente.

De provincie is bevoegd gezag voor specifieke grondwateronttrekkingen en infiltraties. Dan gaat het om grote industriële onttrekkingen en onttrekkingen voor de openbare drinkwatervoorziening en bodemenergiesystemen. Deze bevoegdheid heeft raakvlakken met de gemeentelijke grondwaterzorgplicht.

De provincie kan haar grondwateractiviteiten financieren uit de grondwaterheffing.

De Wet Milieubeheer stelt expliciet dat de GS de bevoegdheid heeft om aan de gemeente ontheffing te verlenen van de zorgplicht voor inzameling en transport voor stedelijk afvalwater. Met de komst van de Omgevingswet komt dit te vervallen

Gemeente

De vernieuwde wetgeving bevat drie gemeentelijke zorgplichten, die onderstaand zijn uitgewerkt:

De zorgplicht voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater (art. 10.33 Wet Milieubeheer).

De gemeente is verantwoordelijk voor aanleg en beheer van vuilwaterriolen (of gelijkwaardige voorzieningen) binnen de bebouwde kom en transport van het afvalwater naar een zuiveringtechnisch werk (AWZI).

Ook buiten de bebouwde kom (het buitengebied) geldt de gemeentelijke zorgplicht. Maar als aanleg van een vuilwaterriool niet doelmatig is, kan de gemeente ontheffing aanvragen in die gevallen is het doelmatiger als de particulier zelf conform algemene regels het afvalwater behandelt. Bij het beoordelen van doelmatigheid spelen de milieubeschermingsbelangen ook een rol. De provincie toetst de afweging van de belangen en kan een ontheffing van de zorgplicht verlenen.

Als de gemeente een ontheffing heeft, hebben burger en bedrijf een eigen verantwoordelijkheid als afvalwater lozer. Dit houdt in dat zij zelf voor een zuiveringsvoorziening voor het afvalwater moeten zorgen. Maar de gemeente kan er ook voor kiezen om geen ontheffing te vragen en burger en/of bedrijf in het buitengebied te ontzorgen. Dat kan door in plaats van een vuilwaterriool een gelijkwaardige oplossing te bieden (brede zorgplicht), zoals kleine zuiveringen die de gemeente of het hoogheemraadschap beheert. De gelijkwaardigheid moet blijkenuit het vGRP.

De zorgplicht voor afvloeiend hemelwater (art. 3.5 Waterwet).

De gemeente is verantwoordelijk voor inzameling van afstromend hemelwater van percelen waarvan de eigenaren niet zelf kunnen voorzien in afvoer naar oppervlaktewater of bodem. Als de gemeente hemelwater inzamelt, is ze ook verantwoordelijk voor de verdere verwerking, inclusief de lozing in oppervlaktewater of bodem. Zij kan het zowel gescheiden van als gemengd met afvalwater inzamelen. De gekozen route bepaalt

de betrokkenheid van de waterbeheerder. Het hoogheemraadschap kan betrokken zijn als beheerder van de ontvangende zuivering of van het ontvangende oppervlaktewater, soms van beide.

De zorgplicht voor grondwatermaatregelen (art. 3.6 Waterwet).

Gemeenten hebben grondwaterzorgplicht, een coördinerende taak om structurele nadelige gevolgen van hoge of lage grondwaterstanden te voorkomen. Het is een inspanningsverplichting, geen resultaatverplichting. Als wettelijke basis geldt in dit geval de BLBI en de wet gemeentelijke watertaken (zie hiervoor paragraaf 2.1.4). Ook gelden hiervoor dezelfde verantwoordelijkheden, waarbij elke eigenaar zorgdraagt voor verwerking of handhaving op eigen grondgebied en de gemeente verantwoordelijk is voor het handhaven van het grondwater in openbaar gebied. Alleen als ‘de houder’ er zich niet van kan ontdoen en er structureel nadelige gevolgen worden voorkomen dan moet de gemeente op openbaar terrein maatregelen nemen. Drainagewater wordt op regie van de gemeente verwerkt. Streven is om – waar mogelijk – de belasting van relatief schoon water op de zuivering zo laag mogelijk en dit water rechtstreeks af te voeren naar de hemelwaterriolering of rechtstreeks naar oppervlaktewater

Gemeenten leggen hun grondwaterbeleid en een beleidsuitwerking van de zorgplichten vast in het afvoerstructuurplan. Deze beleidsuitwerking voor grondwater bestaat uit de volgende onderdelen:

- Korte beschrijving van het risico op overlast of onderlast binnen de betreffende gemeente;
- Doelmatigheid van grondwatermaatregelen;
- Voorkomen van grondwaterproblemen bij nieuwbouw (voorkomen is beter dan genezen tenslotte)
- Handelen bij meldingen (niet over het waterloket want dit is algemeen, wel over in welke mate grondwateronderzoek nodig is op welk schaalniveau)
- Afstemmen met hoogheemraadschap en controleren voorgenomen peilbesluiten; van belang voor de grondwaterstanden in de directe omgeving van de watergangen.
- Anticiperen op gevolgen klimaatverandering (in relatie tot voorgenomen werken + kennis opdoen)
- Grondwater bij openbare werken (werkwijze voorkomen problemen door & benutten kansen bij eigen werken)
- Wat wordt bij werken van derden ondernomen (handhaving en toezicht)?
- Beheer gemeentelijke drainagesystemen
- Opdoen en beheren grondwaterkennis (beheer meetnet/model/database)
- Actieplan (opsomming acties en kostenraming externe acties)

In het Afvoerstructuurplan wordt aangegeven:

- Locaties waar drainage wel/niet mag worden aangesloten op de (hemelwater)riolering.
- De te hanteren definitie van overlast en de daarbij te onderscheiden categorieën van overlast
- De locaties waar knelpunten optreden plus de voorgenomen maatregelen
- Plaatsen waar hemelwater riool zal worden aangelegd om grondwaterknelpunten op te lossen waar/wanneer (particuliere) drainage moet zijn afgekoppeld van de afvalwaterriolering

Inspanningen om de grondwaterstand te kunnen beïnvloeden variëren van het aanleggen van drainage of hemelwaterriool waarop drainage mag worden aangesloten tot het adviseren bij peilbesluiten. Ook het verbeteren van de waterdoorlaatbaarheid van de bodem of juist het aanbrengen van hydraulisch compartimenten met kleischermen zijn denkbaar. Nadere informatie is te vinden in de Grondwaternota van Rijnland (32).

Bevoegd Gezag

De vernieuwde wetgeving legt ook enkele bevoegdheden bij de gemeente:

- De gemeente is bevoegd gezag voor indirecte lozingen en lozingen in de bodem vanuit inrichtingen waarvoor zij op grond van de Wet Milieubeheer bevoegd gezag is. Regels voor die lozingen vormen binnen de Wet Milieubeheer namelijk een onderdeel van de milieuvergunningen en milieu brede algemene regels.
- Ook is de gemeente bevoegd gezag voor indirecte lozingen en de meeste lozingen in de bodem buiten inrichtingen. Voor lozingen in rioolstelsels waarvoor zij geen bevoegd gezag is, heeft de gemeente een algemene adviesbevoegdheid voor omgevingsvergunningen aan het WM-bevoegde gezag. Dat is vaak de provincie en soms het Rijk.

De gemeentelijke bevoegdheid voor lozingen bestaat uit:

- Vergunningverlening;
- Het stellen van maatwerkvoorschriften binnen algemene regels;

- Toezicht en handhaving.

Zuiveringsbeheerder

Het hoogheemraadschap is verantwoordelijk voor de zuivering van het door de gemeente ingezamelde stedelijke afvalwater (art. 3.4 Waterwet en art.1 en 2 Waterschapswet), afkomstig uit gemengde stelsels of vuilwaterleidingen van gescheiden stelsels. Het hoogheemraadschap heeft de verantwoordelijkheid, maar kan de feitelijke uitvoering aan een ander opdragen. Als het doelmatiger is dat de gemeente of een derde de zuivering verzorgt, kan de gemeente of die derde de uitvoering op zich nemen. Als de meningen daarover verschillen, beslist de provincie.

Het hoogheemraadschap financiert de zorg voor de zuivering van stedelijk afvalwater via de zuiveringsheffing.

Bevoegd Gezag directe lozingen in de AWZI

Lozingen in de AWZI die niet via de gemeentelijke riolering lopen, zijn vergunning plichtig op grond van de Waterwet of vallen onder algemene regels, zoals het Activiteitenbesluit. Het hoogheemraadschap is als beheerder van de AWZI bevoegd gezag voor deze lozingen. In de Waterwet staat dat de waterbeheerders niet meer verantwoordelijk zijn voor de vergunningverlening en handhaving van de indirecte lozingen (lozingen in de riolering). Het bevoegde gezag in het kader van de Wabo (bij lozingen vanuit inrichtingen) of de Wet Milieubeheer (lozingen buiten inrichtingen) is hiervoor verantwoordelijk. Het hoogheemraadschap is bevoegd om als zuiveringsbeheerder toezicht houden op de indirecte lozingen. Als daarvoor aanleiding is, kunnen zij het bevoegde gezag verzoeken om te handhaven. Verder kunnen de hoogheemraadschappen het bevoegde gezag adviseren bij de verlening van omgevingsvergunningen voor indirecte lozingen vanuit inrichtingen. In sommige, in de Wabo expliciet bepaalde, gevallen is dit verzoek en advies bindend.

Waterbeheerder

De waterbeheerder moet het oppervlaktewater op peil houden (peilbeheer). Hiervoor stellen hoogheemraadschappen en Rijkswaterstaat peilbesluiten vast. Het peilbeheer kan grote invloed hebben op de grondwaterstand in de nabijheid van de watergangen en raakt daarmee direct aan de gemeentelijke grondwaterzorgplicht. Ook in de overige wateren voert zij het beheer uit. Het hoogheemraadschap betrekt gemeenten daarom bij de totstandkoming van peilbesluiten. De waterbeheerder voert in primaire watergangen het beheer en onderhoud uit. De waterbeheerder is niet verantwoordelijk voor het onderhoud van overige wateren, en voor het onderhoud van dammen, bruggen e.d. in primair water. Dat ligt bij de eigenaar.

Het hoogheemraadschap kan de watersysteemtaken financieren via de watersysteemheffing. Rijkswaterstaat financiert het systeembeheer van de Rijkswateren uit de algemene middelen.

Op grond van de Waterwet is de waterbeheerder bevoegd gezag voor directe lozingen in oppervlaktewater. Ook is hij verantwoordelijk voor de kwantitatieve aspecten van waterlozingen in oppervlaktewater, geregeld in de Waterregeling (Rijkswateren) en de hoogheemraadschapskeur (regionale wateren).

Hoogheemraadschappen zijn bevoegd gezag voor de meeste grondwateronttrekkingen en infiltraties. Regels over dergelijke handelingen staan in de keur. Net als het peilbeheer heeft deze bevoegdheid raakvlakken met de gemeentelijke grondwaterzorgplicht.

BIJLAGE F BEHEER – DOELSTELLING EN INVULLING

Algemene doelstelling

Onderdeel	Doelstelling	Invulling
Algemene doelstelling	*Alle objecten worden zodanig beheerd dat deze op objectniveau en (sub)systeemniveau voldoen aan de DoFeMaMe op functioneel niveau. Dit gebeurt doelmatig en efficiënt.*	De waterpartners stemmen de wijze van planvorming voor operationele activiteiten periodiek met elkaar af, maar stellen deze zelf op, omdat dit maatwerk is en raakvlakken heeft met de overige eigen plannen. Waar mogelijk (vooral bij repetitief en monodisciplinaire werkzaamheden zoals inspecties, reiniging, reparaties en relinings) wordt uitvoering gezamenlijk voorbereid en uitgevoerd. Deze schaalvergroting en samenwerking vergroot de efficiency en vermindert de kwetsbaarheid. Vervangingen worden per organisatie zelf voorbereid en uitgevoerd vanwege de vele raakvlakken in de lokale openbare ruimte, lokale kennis en maatwerk dat daarvoor nodig is. We gebruiken een gemeenschappelijk uitvoeringsplatvorm.
Inspectie en onderzoek	*Er is inzicht in de mate waarin objecten, en systemen waar deze onderdeel van uitmaken, falen. Waar mogelijk is inzicht in maatgevende schademechanismen die tot falen kunnen leiden. Waar mogelijk is inzicht in het moment waar dit faalmoment in de toekomst ligt, zodat bewust en tijdig onderhoudsmaatregelen, renovaties of vervangingen ingepland kunnen worden.*	**Vrij verval riolering** • Er wordt risico gestuurd geïnspecteerd, gecombineerd met reiniging. • Falen heeft betrekking op waterdichtheid, constructie en afstroming. • Inspecties worden gelijktijdig met reiniging uitgevoerd en per bemalingsgebied (of aaneengesloten delen daarvan) uitgevoerd. • Prioriteit wordt bepaald door de vooraf ingeschatte kans op falen o.b.v. leeftijd en/of omgevingsfactoren. • Delen van het stelsel kunnen eerder worden geïnspecteerd in het kader van voorbereiding van herinrichtingen als gevolg van het onderbouwen van de inschatting om werk met werk te maken. • Inspectiefrequenties, momenten waarop niet geïnspecteerd hoeft te

Onderdeel	Doelstelling	Invulling
		worden en keuzes voor nader onderzoek verschillen per areaal(deel) en eigenaar; **Rioolgemalen en pompputten** • Inspecties van pompputten kunnen desgewenst 1 of meer jaarlijks worden uitgevoerd, afhankelijk van functionele risico's en leeftijd; • Ook kan geïnspecteerd worden na signalen van afwijkend functioneren o.b.v. meldingen of telemetrie **Persleidingen en drukriolering** Beheer en onderhoud van persleidingen geschiedt op basis van risico gestuurd beheer. Gekeken wordt naar ligging, leeftijd en materiaal. Dit dient in een onderzoeksmaatregel nader uitgewerkt te worden. Als tweede maatregel dient te worden gekeken naar het voorkomen van H_2S vorming door lange verblijftijden in het persleidingsysteem. **Bijzondere voorzieningen (berg/retentievoorzieningen, bijzondere putten, IBA's)** Ook voor deze objecten is functioneel en risico gestuurd beheer leidend. Als onderzoeksmaatregel wordt een onderzoek naar risico gestuurd beheer voor deze objecten opgestart. **AWZI** Het hoogheemraadschap inspecteert volgens standaard en dagelijks beheer **Riooltransportgemalen** Het hoogheemraadschap inspecteert volgens standaard en dagelijks beheer **Riooltransportleidingen** Het hoogheemraadschap inspecteert volgens standaard en dagelijks beheer

Onderdeel	Doelstelling	Invulling
Reiniging	Hoofddoel *Via reiniging wordt de afstroming geborgd en verstoppingen of verstoring van mechanische onderdelen voorkomen.* Nevendoelen zijn: *Beheersing van de vuilemissie en faciliteren van inspecties.*	Er wordt planmatig en per (deel)systeem of bemalingsgebied gereinigd. De frequenties kunnen per (deel)systeem of bemalingsgebied verschillen en zijn naar keuze van de areaaleigenaar.
Reparatie en renovatie	*Via reparaties (lokaal) of renovaties (objectniveau) wordt het functioneren geborgd tot minimaal het einde van de verwachte levensduur.*	• Noodzaak voor repareren (of renoveren bij grotere omvang van schades) wordt bepaald op basis van de individuele DoFeMaMe. • Reparaties worden uitgevoerd op basis van functiebehoud en de technische of financiële eindlevensduur van het object nog niet is bereikt. • Er kan bewust worden gekozen voor een beperkte verlenging van de levensduur via reparatie of renovatie waarbij een geclusterde grootschaliger vervangingsopgave centraal staat; • Bij de keuze voor een reparatietechniek of –methode wordt rekening gehouden met een mogelijke toekomstige renovatie of reparatie, waarbij wordt uitgegaan van functiebehoud tijdens de overgebleven levensduur van het object. • Reparaties worden zoveel mogelijk geclusterd, waarbij bewust wordt samengewerkt door de waterpartners. • Incidentreparaties worden direct uitgevoerd. Hiervoor wordt een incidentencontract afgesloten tussen de waterpartners en een externe aanbieder.
Vervangingen en modificaties	*Objecten worden vervangen bij voorkeur net voor of rondom het ingeschat moment van falen. Modificaties worden uitgevoerd als de functie wordt gewijzigd (op basis van maatregelen die zijn beschreven in het BRP)*	• Bij beëindiging van de financiële of technische levensduur (vervanging); • Als de functie verbeterd of gewijzigd moet worden (modificatie); • Een wijziging van functie is onderbouwd in het BRP of

Onderdeel	Doelstelling	Invulling
		BZP en dient te passen in (nog op te stellen) afvoerstructuurplannen (blauwdruk toekomstige stelsels). Dit wordt afgestemd met andere werkzaamheden. • Rekening wordt gehouden met de doelstelling voor doelmatige ontvlechting van waterstromen; afkoppelen waar mogelijk/doelmatig/beheersbaar.

BIJLAGE G PROCEDURE DROGE-VOETEN-TOETS VOOR HEMELWATERUITLATEN EN RIOOLOVERSTORTEN

Inleiding

De droge-voeten-toets voor hemelwateruitlaten en riooloverstorten (droge-voeten-toets) is een belangrijk uitgangspunt voor het overleg tussen rioolbeheerder en waterkwantiteitsbeheerder om de riolering doelmatig en klimaatbestendig op het watersysteem aan te sluiten. De droge-voeten-toets vervangt de vergunning (kwantitatief) voor hemelwateruitlaten en riooloverstorten.

Met behulp van de droge-voeten-toets wordt in kaart gebracht of het watersysteem de (plaatselijke) aanvoer uit het riool aan kan en of dit ook in de toekomst het geval zal zijn. Ook voor nieuwe hemelwateruitlaten en overstorten van nieuwbouw-, renovatie- en afkoppelprojecten of zwaardere belasting van bestaande lozingspunten is de droge-voeten-toets van belang. Het maakt het mogelijk de meest doelmatige lozingslocaties te vinden, die geen overlast veroorzaken in het bestaande watersysteem, of om noodzakelijke aanpassingen in het watersysteem vast te stellen en de uitvoering daarvan tijdig in te plannen. Als het gaat om nieuwe overstorten, het verplaatsen van bestaande riooloverstorten of het zwaarder belasten van riooloverstorten moet ook de procedure voor de invloed op de waterkwaliteit worden doorlopen. Zo draagt de droge-voeten-toets bij aan het bereiken van zo laag mogelijke maatschappelijke kosten voor de dimensionering van riolering en het watersysteem zonder te grote risico's te nemen op het gebied van waterkwantiteit.

Daarmee is de droge-voeten-toets voor hemelwateruitlaten en riooloverstorten de basis om te komen tot een doelmatig investeringsprogramma.

Procedure

Voorafgaand aan de droge-voeten-toets wordt de omvang van het afvoerende verharde oppervlak bepaald. Dit is een theoretische berekening op basis van het rioleringsmodel en wordt door de gemeente uitgevoerd. De verharde oppervlakken worden naar rato van de uitstroomhoeveelheid uit het model verdeeld over de hemelwateruitlaten en riooloverstorten. Hiervoor kan een bui8, bui9 of bui10 berekening worden gebruikt.

Na overdracht van de benodigde gegevens kan worden getoetst of de afvoer- en bergingscapaciteit van het watersysteem voldoende in de huidige en in de toekomstige situatie voldoet.

Blijkt uit de toetsing dat er mogelijk maatregelen genomen moeten worden, wordt hier eerst nog nader onderzoek naar gedaan. Dit kan een korte scan zijn van de problemen in de praktijksituatie, of zo nodig een uitgebreidere studie naar een optimalisatie van het (afval)watersysteem.

Uiteindelijk bepalen de gemeente(n) en Rijnland in overleg maatregelen, de investeringen worden afgestemd (er wordt indien nodig een kostenverdeling gemaakt) en de maatregelen worden gerealiseerd.

Met het actualiseren van de gegevens begint de in Figuur 17 schematisch weergegeven cyclus opnieuw.

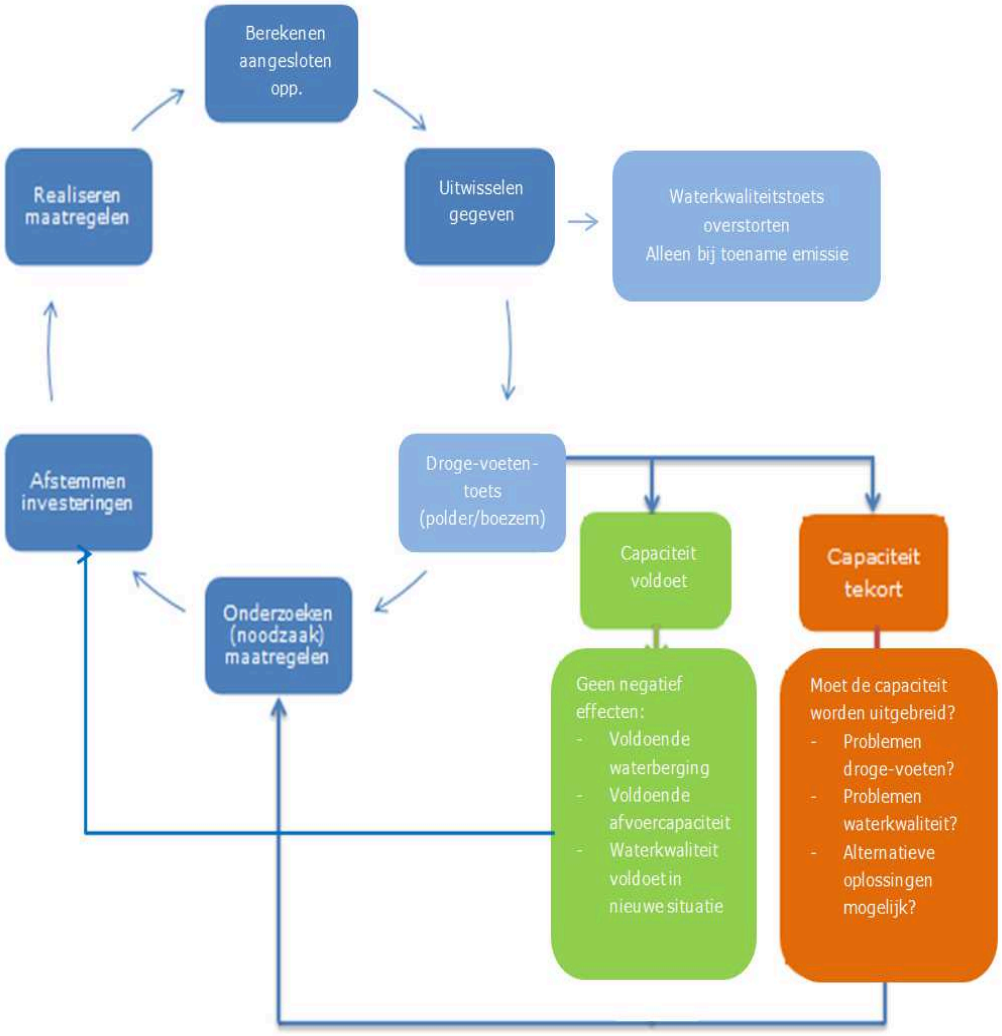

Figuur 17 - Schematische weergave procedure droge-voeten-toets voor hemelwateruitlaten en riooloverstorten

Met een jaarlijkse update van gewijzigde lozingspunten blijft de afstemming optimaal. Juist voor de voortgang rond de aanleg van nieuwe of de uitbreiding van bestaande hemelwateruitlaten of riooloverstorten is dit van belang.

Door de gegevens *jaarlijks* te actualiseren worden sterk uiteenlopende planning van werkzaamheden voorkomen. Bovendien blijft hiermee de inspanning minimaal en wordt systeemkennis jaarlijks opgefrist.

Toelichting

De droge-voeten-toets geeft inzicht in de invloed van bestaande en toekomstige lozingspunten op het functioneren van het watersysteem en of hiermee knelpunten ontstaan in de waterafvoer of peilstijging. Hiervoor hanteert Rijnland de eisen en normen die de Provincie heeft vastgelegd in de “Waterverordening Rijnland”.

Aangezien er binnen een gemeente vaak meerdere polders of boezemgebieden aanwezig zijn geeft het rapport van de droge-voeten-toets bovendien een handig overzicht, zonder dat hiervoor verschillende deelberekeningen of watergebiedsplannen te hoeven worden geraadpleegd.

Om de analyses goed en betrouwbaar uit te voeren zijn de in Tabel 11 beschreven basisgegevens noodzakelijk. Deze moeten geïnventariseerd en vervolgens regelmatig geactualiseerd worden. Het gaat om gemeentelijke rioleringsgegevens.

De gegevens van het watersysteem zijn veelal bekend bij Rijnland of liggen vast in de legger. Aanvullingen hierop, bijvoorbeeld details over de exacte ligging van kunstwerken in secundaire (gemeentelijke) watergangen, zijn welkom en kunnen de nauwkeurigheid van de analyses vergroten.

Voor de droge-voeten-toets wordt uitgegaan van de huidige situatie of concrete ontwikkelingen voor een bepaald gebied. De versnelde afvoer van hemelwater door de riolering wordt in kaart gebracht met een berekening (bui 8, 9 of 10) op basis van het gemeentelijke rioleringsmodel. Hiermee wordt de locatie bepaald waar daken en andere verhardingen tot afstroming komen.

Ook verhardingen en vlakken die niet via het riool afvoeren, worden meegenomen in de afweging. Om deze te kunnen bepalen is het noodzakelijk te weten welke vlakken via de riolering tot afstroming komen.

Afwijkingen

Met behulp van modellen wordt afgewogen of de omvang van de lozing verantwoord is en niet leidt tot meer risico op overlast. In een gebied met kleine watergangen of met veel verharding is de invloed snel aanzienlijk. Waarnemingen uit de dagelijkse praktijk zullen dit bevestigen.

Voor bestaande lozingsknelpunten is het de kunst om desondanks een oplossing te vinden. Hiervoor bieden renovaties vaak onverwachte kansen. Ook is hier meestal aanvullend onderzoek nodig en kan een nog gedetailleerdere modelstudie uitkomst bieden bij het vinden van een doelmatige oplossing.

Gaat het echter om nieuwe lozingslocaties of om uitbreiding van bestaande lozingen dan vraagt dit om een inpassing die de bestaande situatie niet verslechtert. Belangrijk hierbij is dat dit in goed overleg en op basis van een degelijke onderbouwing gebeurt.

Afspraken

De droge-voeten-toets wordt jaarlijks geactualiseerd volgens de planning in tabel 1. Het accent ligt op nieuwe ontwikkelingen of veranderingen van de bestaande situatie. De gemeente levert de benodigde gegevens aan Rijnland, Rijnland vult deze aan met gegevens over het watersysteem en voert de analyses uit. Rijnland koppelt de resultaten van de analyse individueel per gemeente terug. Gezamenlijk worden afspraken over het vervolg gemaakt (wat moet verder onderzocht worden?).

Indien de droge-voeten-toets wordt gebruikt voor projecten is het nodig tijdig met elkaar in overleg te treden zodat de voortgang van de projecten niet wordt gehinderd. De gemeente neemt hiertoe het initiatief. In dat geval kan het nuttig zijn om extra informatie te betrekken.

Gemeente	Maand actualisatie	Terugkoppeling
Katwijk		
Noordwijk		
Noordwijkerhout		
Lisse		
Oegstgeest		
Teylingen		

Tabel 10 - planning jaarlijkse actualisatie droge-voeten-toets voor hemelwateruitlaten en riooloverstorten

	Eenheid	Gegevensbron	Soort data	Bestandsformat (zie noot)
Code hemelwateruitlaat of overstortconstructie		Gemeente	administratief	

Code van gerelateerde rioleringsgebied		Gemeente	administratief	
Locatie hemelwateruitlaat		Gemeente	GIS-data	.gdb of .shp (of x,y coördinaten in Rijksdriehoeksstelsel)
Locatie overstortconstructie		Gemeente	GIS-data	.gdb of .shp (of x,y coördinaten in Rijksdriehoeksstelsel)
Locatie overstortuitlaat		Gemeente	GIS-data	.gdb of .shp (of x,y coördinaten in Rijksdriehoeksstelsel)
b.o.b. van hemelwateruitlaat of overstortuitlaat	m t.o.v.NAP	Gemeente	administratief	
Afvoerend oppervlak lozend per afvoerpunt (voor ieder afvoerpunt theoretisch bepaald obv modelberekening en blokbui)	ha	Gemeente	administratief	
Toegepaste Leidraad blokbui nr.	Bui 8, 9 of 10	Gemeente	administratief	
Datum modelberekening	datum	Gemeente	administratief	
Vlakkenkaart (vlakken die niet zijn aangesloten op de riolering maar via het maaiveld afvoeren niet weergeven of voorzien van een herkenbare codering)		Gemeente	GIS-data	.gdb of .shp

Noot: Qua bestandsformat is voorkeur Rijnland weergegeven.

Tabel 11 - aan te leveren gegevens door gemeente

BIJLAGE H PROCEDURE ONGERIOLEERDE LOZINGEN

Inleiding

Wet- en Regelgeving geeft aan dat Gemeenten en hoogheemraadschappen decentraal op lokaal niveau afspraken dienen te maken over onderwerpen zoals ongerioleerde lozingen. Hiermee komt op termijn de ontheffingsaanvraag bij Gedeputeerde Staten te vervallen. Dit vraagt om een afstemmingsprocedure die past bij de huidige tijdgeest.

Voorliggend procedure beschrijft hoe om te gaan met lozingen van stedelijk afvalwater van huishoudelijke aard op het oppervlaktewater van Rijnland. Elke Gemeente voert haar eigen beleid op dit onderwerp. Deze procedure biedt ruimte aan de verschillende beleidslijnen die Gemeenten volgen en geeft invulling aan de noodzakelijke afstemming met het hoogheemraadschap van Rijnland.

Vertrekpunt is de zorgplicht voor *stedelijk afvalwater* (Wet Milieubeheer art. 10.33) (9) en betreft de zorg voor *huishoudelijk afvalwater,* wat in bestaande situaties al dan niet is vermengd met: bedrijfsafvalwater, hemelwater en/of grondwater. Deze procedure betreft enkel de lozingen van huishoudelijk afvalwater uit huishoudens en/of bedrijven van zgn. ‘zwart en grijs water’.

Gezamenlijk beleid Bollenstreek

Uitgangspunt blijft dat iedere Gemeente ruimte heeft voor het voeren van een eigen plaatselijk beleid.

Algemeen

Rioleren heeft de voorkeur. De doelmatigheidsafweging in geval van niet-aansluiten op riolering vindt plaats op basis van drempelbedragen. Nieuwe lozingspunten kunnen ertoe leiden dat de aanleg van riolering voor een cluster van bestaande ongerioleerde percelen doelmatig wordt. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen lozingen van huishoudelijk afvalwater uit huishoudens, woonboten of bedrijven.

Type voorziening

Indien de kosten voor rioleren boven het overeengekomen drempelbedrag uitkomt, mogen in principe IBA’s (individuele behandeling afvalwater) worden aangelegd. Voor IBA-lozingen op oppervlaktewater geldt dan het volgende;

Buiten de bebouwde kom betreft dit minimaal een wettelijke zuiveringsvoorziening. Eventueel kan na afstemming met Rijnland ook binnen de bebouwde kom worden besloten een perceel niet te rioleren. In dat geval wordt gestreefd naar een doelmatige voorziening met een zuiveringsrendement vergelijkbaar met een AWZI, bijvoorbeeld een VST met helofytenfilter.

Voor IBA-lozingen in de bodem is gemeente bevoegd gezag. .

Zorgplicht en kosten

Binnen de bebouwde kom is de gemeente verantwoordelijk voor het functioneren van de voorzieningen en is ontheffing van de zorgplicht niet mogelijk. Buiten de bebouwde kom, waar de waterkwaliteit dit toestaat, kan de gemeente ontheffing van de zorgplicht verkrijgen. Na ontheffing is de particulier zelf verantwoordelijk voor het verwerken van zijn afvalwater. Voor deze particuliere lozingen gelden de regels van het Besluit lozing afvalwater huishoudens Voor het aansluiten van de betreffende percelen kan de gemeente kiezen voor een brede of een smalle invulling van de zorgplicht. Bij een brede zorgplicht draagt de gemeente de kosten voor het aansluiten, mits doelmatig. Kosten voor een aansluitleiding kunnen eventueel bij de perceelrekenaar in rekening worden gebracht. Bij smalle zorgplicht wordt de verantwoording voor het aanleggen en onderhouden van een VST overgedragen aan de particulier

Waterkwaliteit

Ongerioleerde lozingen, al dan niet voorzien van een IBA, mogen niet tot waterkwaliteitsproblemen leiden. Daarom zijn dergelijke lozingen op gevoelige wateren niet gewenst. Onder gevoelige wateren (zie bijlage 1) vallen alle meren en plassen en alle wateren met zwemwater- of natuurfunctie (o.a. Natura 2000, EHS-water, en waterparels). In geval van zwemwater- of natuurfunctie wordt tevens een afstand van 1 km gehanteerd tussen de (‘bovenstroomse’) lozing en het gevoelige water.

Binnen het cluster Bollenstreek liggen de volgende gevoelige wateren: Oosterduinse Meer (zwemwater), Amsterdamse Waterleidingduinen (Natura 2000), Grote Klinkenbergerplas (zwemwater) en Kleine Klinkenbergerplas.

Afstemming

De gemeenten en Rijnland stemmen met elkaar af hoe we nu en in de toekomst omgaan met bestaande en nieuwe ongerioleerde lozingen van huishoudelijk afvalwater en welke . overgangstermijn ten aanzien van de bestaande lozers wordt gehanteerd. Hiervoor wordt de procedure voor ongerioleerde lozingen gevolgd. Voor het uitvoeren van deze procedure neemt het hoogheemraadschap het voortouw.

Procedure

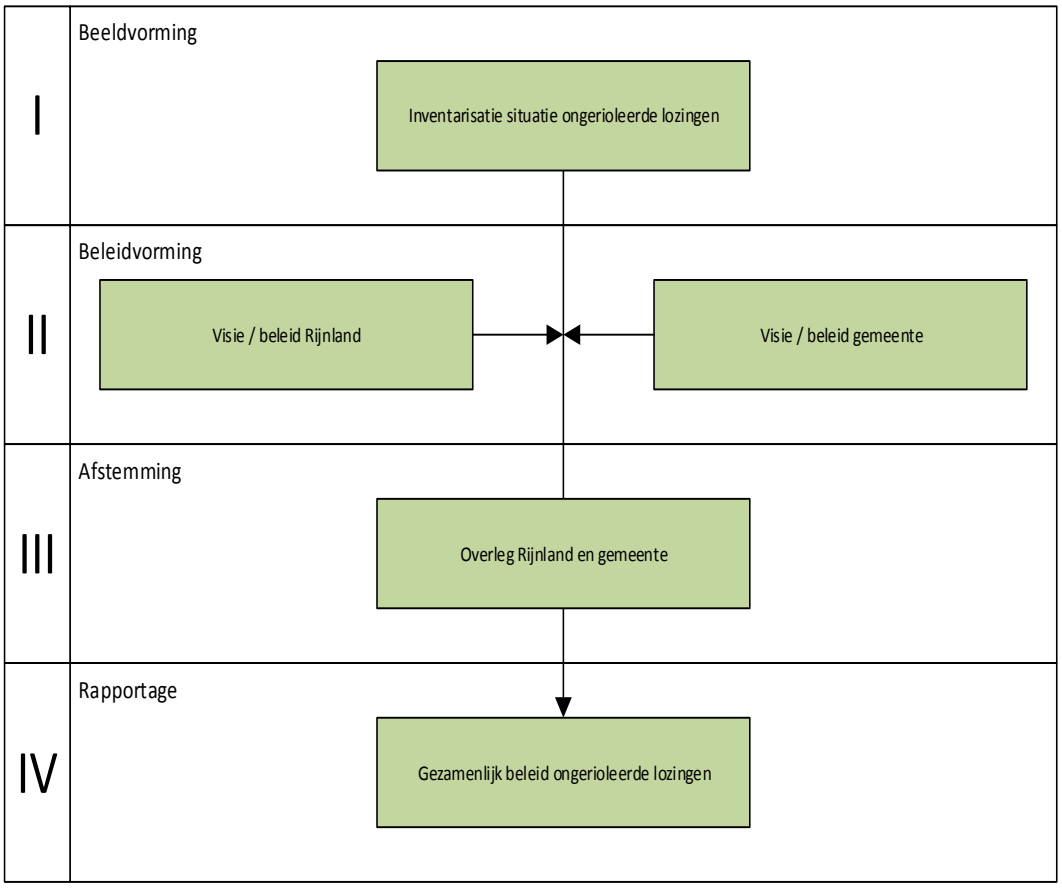

Figuur 18 - Schematische weergave van de voorgestelde vier-stappen-procedure.

Ad I. De inventarisatie geeft een actueel en compleet beeld van de huidige lozingssituatie (zie inventarisatiegegevens in deze bijlage voor de in te winnen gegevens), de mogelijke ruimtelijke ontwikkelingen inclusief een inschatting van de termijn waarop deze plaats vinden en de waterkwaliteitsproblematiek.
De Gemeente neemt in het kader van haar zorgplicht het voortouw bij het uitvoeren van deze inventarisaties. *Noot: Hiermee kan ook gelijk de gegevens zoals ze bekend zijn bij Rijnland gecontroleerd worden (bijvoorbeeld belastinggegevens).*

Ad II. Samen met de inventarisatie vormen de visie/beleid van de gemeenten en van Rijnland de basis voor het overleg.

Ad III. Gemeenten en Rijnland stemmen met elkaar op basis van gelijkwaardigheid af hoe we nu en in de toekomst omgaan met bestaande en nieuwe ongerioleerde lozingen van huishoudelijk afvalwater. Daarvoor dienen de uitgangspunten voor de eigen en randvoorwaarden voor de gezamenlijke visie/beleid met betrekking tot ongerioleerde lozingen duidelijk te zijn. Deze afspraken omvatten o.a.:
a. Afbakening: voorwaarden waaronder ongerioleerde lozingen zijn toegestaan.

b. Ruimtelijke ordening: waar ongerioleerde lozingen nu (huidige situatie) en later (wenselijke situatie) toelaatbaar zijn.

Ad IV. De uitkomsten van het overleg worden in vGRP of integraal Afvalwaterketenplan (iAWKp) vastgelegd. Resultaat van de afstemming is een lijst (adreslocatie, type lozing) en een kaart met invulling van de zorgplicht (waar smal, waar breed) en afspraken op welk moment wordt overgegaan op aansluiting op riool. Deze maatregelen worden op geld gezet en in het GRP/iAWKp in het maatregelenoverzicht opgenomen

Bij uitvoering van de gezamenlijk strategie is een goede communicatie met de betreffende inwoners belangrijk. Afhankelijk van de afspraken neemt de Gemeente hiertoe het initiatief. Desgewenst kan Rijnland worden betrokken bij deze communicatie.

De interne communicatie (o.a. vergunningverlening en ruimtelijke ordening) is belangrijk en maakt onderdeel uit van de onderlinge afstemming. Zowel Gemeente als Rijnland dragen hiervoor zorg tijdens het doorlopen van het protocol.

Afspraken

De ongerioleerde lozingen worden wordt elke 4 jaar geactualiseerd volgens de planning in volgende tabel.

Gemeente	Maand actualisatie
Katwijk	
Noordwijk	
Noordwijkerhout	
Lisse	
Oegstgeest	
Teylingen	

Tabel 12 - actualisatietabel

Inventarisatiegegevens

Huidige ongerioleerde lozingen:

1. Adres: postcode, straatnaam, huisnummer (+toevoeging) en woonplaats
2. X- en Y-coördinaat (in RD-stelsel)
3. Objectcode: code die de gemeente hanteert
4. Type object: woning, bedrijf of beide
5. Klasse voorziening: type IBA, oude septic tank, gesloten put, overig of onbekend
6. Bouwjaar/Aanlegjaar (schatting mag ook)
7. Type lozing: bodem, oppervlaktewater, geen van beide
8. Beheer: particulier, gemeente, Rijnland (in opdracht van gemeente)
9. Metadata: wat is de bron, wanneer is dit ingewonnen, nauwkeurigheid x-, y-coördinaten.

De geometrie wordt bij voorkeur aangeleverd als punt in shapefile(.shp) of geodatabase(.gdb).

Ad. 1

Een koppeling/relatie tussen het X- Y-coördinaat en de BAG zou eigenlijk mooier zijn. Dit kan wanneer de gemeente het BAG ID meegeeft.

Ad. 5

Middels analyse wordt het bouwjaar/aanlegjaar gecategoriseerd naar de volgende categorieën: <1970, 1970-<1990, 1990-<2000, vanaf 2000 het aanlegjaar

BIJLAGE I PROCEDURE WATERKWALITEITSSPOOR OVERSTORTEN

Inleiding

De Wet- en Regelgeving geeft aan dat Gemeenten en Waterschappen decentraal op lokaal niveau afspraken dienen te maken over onderwerpen zoals lozingen vanuit overstorten.

In de afgelopen decennia zijn de emissies als gevolg van overstortlozingen dusdanig verminderd, dat deze meestal geen (groot) probleem meer vormen voor het waterkwaliteitsbeheer. Met het voldoen aan de basisinspanning en de komst van de Waterwet wordt door het Nederlands waterbeheer tegenwoordig anders aangekeken tegen de problematiek met overstorten.

Uitgangspunt van de procedure is dat iedere Gemeente ruimte heeft voor het voeren van een eigen plaatselijk beleid. Het is noodzakelijk dat er een evenwichtige afweging van Rijnlandse en Gemeentebelangen plaats vindt. Hiervoor is overleg en afstemming tussen Gemeente en hoogheemraadschap nodig. Voorliggende procedure beschrijft op welke wijze Rijnland en de Gemeente de komende jaren invulling geven aan de beoordeling van overstorten in het kader van het waterkwaliteitsspoor. De procedure dient om de probleemlocaties snel in beeld te krijgen op basis van beschikbare informatie, .waarvoor zo nodig een gezamenlijke strategie wordt bepaald. De waterkwaliteitstoets voor overstorten vervangt de keur- c.q. watervergunning en draagt bij aan de doelmatige zorgplicht voor stedelijk afvalwater.

De procedure betreft enkel de lozingen van stedelijk afvalwater uit riooloverstorten op het oppervlaktewater. Vertrekpunt is de zorgplicht voor stedelijk afvalwater (Wet Milieubeheer art. 10.33) en betreft de zorg voor huishoudelijk afvalwater, wat in bestaande situaties al dan niet is vermengd met: bedrijfsafvalwater, hemelwater en/of grondwater.

Het beleid van Rijnland ten aanzien van riooloverstorten en de “Beoordeling riooloverstorten in Rijnland; smalle waterkwaliteitsspoor” heeft als basis gediend voor dit voorstel en krijgt met dit voorstel een wending die past bij de huidige tijdgeest.

Procedure

In Figuur 19 - drie stappen procedure voor de waterkwaliteitstoets voor overstorten is de procedure weergegeven.

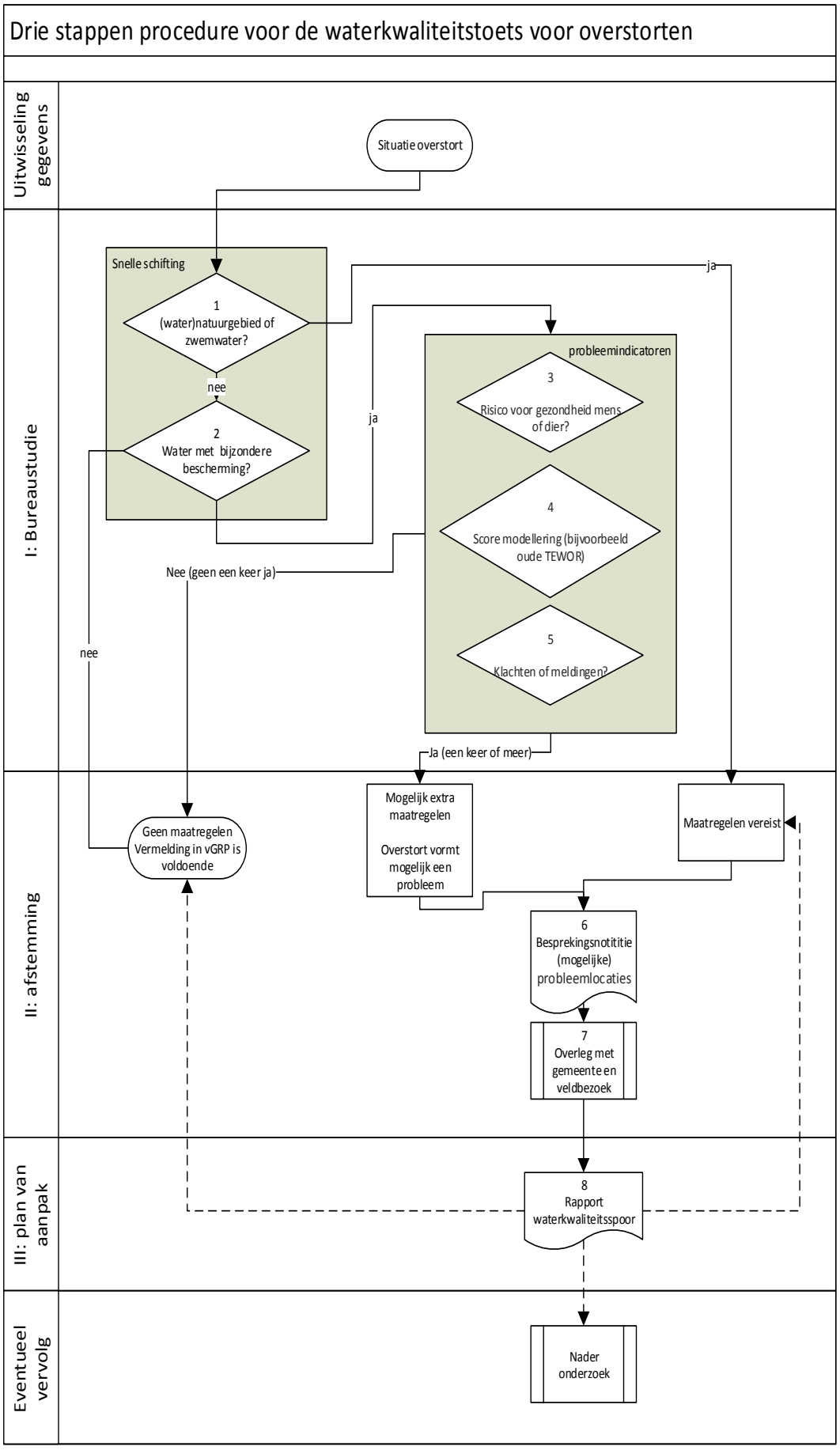

Figuur 19 - drie stappen procedure voor de waterkwaliteitstoets voor overstorten

Ad 0. De gemeente levert actuele gegevens over de overstorten.

Ad I. Bij de bureaustudie worden alle overstorten in eerste instantie individueel geïnventariseerd. Hierbij vindt eerst schifting plaats tussen de overstorten die sowieso wel (1) of geen (2) probleem vormen. Daarna worden alle overstorten in een drietal stappen (3, 4 en 5) bekeken of er aanwijzingen zijn dat een overstort mogelijk tot problemen leidt.
Bij de categorisering van de overstorten wordt het principe gehanteerd ‘geen nieuws is goed nieuws’; m.a.w. zolang geen informatie beschikbaar is waaruit blijkt dat om en nabij een overstort mogelijk problemen optreden, dan wordt aangenomen dat deze overstort geen probleem vormt.
Noot: In het overleg en na afstemming met de Gemeente (zie volgende stap) krijgen de overstorten hun definitieve oordeel.
De bevindingen worden in een besprekingsnotitie opgeschreven (6).
Rijnland neemt in het kader van haar rol als bevoegd gezag het voortouw bij het uitvoeren van deze bureaustudie, en initieert het overleg..

Ad II. De Gemeente en Rijnland bespreken gezamenlijk de bevindingen uit de bureaustudie en stemmen af welke overstorten nog aandacht verdienen. Indien nodig of gewenst wordt met een gezamenlijk veldbezoek beter inzicht verkregen van het probleem of de oplossingsrichting (7). Daarbij worden waar mogelijk ook gelijk afspraken gemaakt over eventueel te treffen maatregelen. Dit kunnen rioolmaatregelen, maatregelen in het ontvangende watersysteem, onderzoeksmaatregelen e.d. betreffen.
Als vervolgonderzoek nodig is voor het bepalen van de mogelijke oplossingsrichtingen dan wordt aangegeven wie het onderzoek gaat uitvoeren.

Ad III. Naar aanleiding van het overleg stelt Rijnland een rapportage op waarmee en actueel beeld van alle overstorten wordt verkregen (8). Rijnland en Gemeente zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de inhoud van de rapportage.

Toelichting

Hieronder worden enkele inhoudelijke aspecten toegelicht, die in bovenstaande procedure niet zijn uitgewerkt. Zoals de beschrijving en afweging van de waterkwaliteitsproblematiek (stap 1 t/m 5).

Geen waterkwaliteitsproblemen

Hoewel riooloverstortingen vanuit perspectief van de waterkwaliteit niet wenselijk zijn, zijn deze wel noodzakelijk. Dergelijke overstortingen of de effecten daarvan dienen zoveel mogelijk beperkt te worden (… mits dit doelmatig is). Algemeen uitgangspunt is dat lozingen vanuit riooloverstorten niet mogen leiden tot waterkwaliteitsproblemen.

Een lastig aspect hierbij is dat het effect van deze lozingen qua belemmering van het behalen van een goede waterkwaliteit of goede ecologische toestand vaak niet of nauwelijks zichtbaar te maken is. De grootste effecten die eventueel zouden kunnen optreden, zijn overwegend lokaal en tijdelijk van aard en meestal niet overstortspecifiek (bijvoorbeeld vissterfte, stankoverlast, algenbloei enz.).

Om bij de beoordeling enige houvast te hebben zijn enkele generieke vuistregels opgesteld. Rijnland en de Gemeente bespreken gezamenlijk in hoeverre deze ook voor de locatiespecifieke situatie van betreffende overstort van toepassing is.

.

1) *Gevoelige wateren*

Rijnland heeft een aantal grote gevoelige wateren binnen haar beheergebied waar overstorten onwenselijk zijn (zie Tabel 3 - gevoelige wateren binnen de subregio Bollenstreek op pagina 32). Onder gevoelige wateren vallen alle meren en plassen en alle wateren met zwemwater- of natuurfunctie (Natura 2000, EHS-water of waterparels). Overstortingen hebben een negatieve invloed op zowel de natuurwaarde als het behalen van de zwemwaterdoelstellingen. In geval van zwemwater- of natuurfunctie wordt tevens een afstand van 1 km gehanteerd tussen de ('bovenstroomse') lozing en het gevoelige water.

Naast deze grote wateren kunnen ook doodlopende watergangen en watergangen met een klein profiel of slechte doorstroming gevoelig zijn voor de effecten van riooloverstortingen.

2) *Water geen bijzondere bescherming*

Binnen Rijnland zijn de grote boezemkanalen aangewezen als wateren die geen bijzondere bescherming behoeven. Er is doorgaans geen sprake van een probleemlocatie als de overstort op betreffende wateren loost.

Een overstort op een van deze wateren valt altijd binnen de categorie overstorten waarvoor vermelding in het vGRP voldoende is en geen aanvullende maatregelen behoeven. Het betreft de wateren die vallen binnen de KRW-waterlichamen Ringvaart Haarlemmermeer, Trekvaartsysteem of Oude Rijnsysteem (m.u.v. de Leidse singels en deel van de Haarlemmertrekvaart ten zuiden van Oegstgeesterkanaal).

3) *Risico voor gezondheid van mens of dier*

Als een overstort de volksgezondheid of diergezondheid in gevaar brengt dan is er sprake van een probleem. Hiervoor wordt het laatste (v)GRP geraadpleegd en wordt tijdens het veldbezoek bekeken of hier mogelijk sprake van kan zijn (bijvoorbeeld in geval van speelveldjes, sportvelden, recreatievoorzieningen, volkstuintjes, vee drenking of inundatie van weidegrond).

4) *Slechte score modelberekeningen*

Binnen het kader van de bureaustudie worden geen uitvoerige modelberekeningen uitgevoerd, maar grijpen we hiervoor terug naar oude TEWOR-berekeningsresultaten. Als onderzoeksmaatregel kan voor het vervolg het opzetten van een TEWOR-berekening wel deel uitmaken van de aanpak. Met modelberekeningen kunnen effecten op het watersysteem zichtbaar komen die anders minder snel opgemerkt worden, zoals bijvoorbeeld slibaanwas en tijdelijke (!) zuurstofloosheid. In 2010 heeft STOWA een nieuwe beoordelingsmethode (zie STOWA-rapportnummer 2010-17 (33)) ontwikkeld voor de prioritering voor de aanpak van overstorten in het kader van het waterkwaliteitsspoor. Deze is echter alleen geschikt voor stromende wateren (binnen Rijnland niet van toepassing).

5) *Klachten of meldingen*

Rijnland en de gemeenten hebben registers waarin binnengekomen klachten (over de waterkwaliteit of werking van een overstort) worden opgenomen en afgehandeld. Hierbij wordt – naast op "overstort" - gescreend op eutrofiëringsproblemen als "vissterfte", "drijflagen", "stankoverlast" en dergelijke. Indien van een bepaalde locatie bekend is dat hierover een of meerdere klachten in de afgelopen 5 jaar zijn ingediend, is dat een aanwijzing dat een nabijgelegen overstort mogelijk overlast voor de omgeving heeft veroorzaakt.

Datzelfde geldt wanneer medewerkers van Rijnland of Gemeente in het veld afgelopen jaren problemen hebben geconstateerd met betrekking tot de waterkwaliteit, de werking van de overstort of het watersysteem.

Noot: Wanneer iets een probleem is, wordt binnen deze procedure niet gedefinieerd. Temeer omdat het slechts een indicatie betreft op een mogelijk probleem door een overstort.

BIJLAGE J PROCEDURE AFVALWATERPROGNOSES

Inleiding

Afvalwaterprognoses zijn een belangrijk uitgangspunt voor het overleg tussen rioolbeheerder en zuiveringsbeheerder om tot een optimale inrichting van de afvalwaterketen te komen in kaders van kosten, kwaliteit en kwetsbaarheid.

Met behulp van afvalwaterprognoses wordt in kaart gebracht of aan de huidige gemaal- en zuiveringscapaciteiten voldaan wordt en of dit ook in de toekomst het geval zal zijn. De prognoses zijn noodzakelijk om op ontwikkelingen in vorm van nieuwbouw of afkoppelen van regenwater in te kunnen spelen. Het maakt een tijdige planning mogelijk om zuiveringstechnische werken uit te breiden, nieuw te bouwen of over een andere verdeling van afvalwater tussen zuiveringstechnische werken te beslissen. Zo dragen zij bij aan het bereiken van zo laag mogelijke maatschappelijke kosten voor de dimensionering van riolering en zuiveringstechnische werken zonder te grote risico's te nemen op het gebied van volksgezondheid waterkwaliteit en –kwantiteit.

Daarmee zijn afvalwaterprognoses de basis om te komen tot een doelmatig investeringsprogramma.

Procedure

Het opstellen van afvalwaterprognoses begint met het uitwisselen van gegevens. Op basis hiervan worden met behulp van theoretische kengetallen de verwachte afvalwaterhoeveelheden bepaald (biologisch [i.e.] en hydraulisch [m^3/h]). Vervolgens kan worden getoetst of de capaciteiten van de afvalwatertransportgemalen en van de zuiveringsinstallatie van de desbetreffende zuiveringskring in de huidige en in de toekomstige situatie voldoen.

Blijkt uit de toetsing dat er mogelijk maatregelen genomen moeten worden, wordt hier eerst nog nader onderzoek naar gedaan. Dit kan een korte scan zijn van de problemen in de praktijksituatie, of een uitgebreidere studie naar een optimalisatie van het afvalwatersysteem (OAS).

Uiteindelijk bepalen de gemeente(n) en Rijnland in overleg maatregelen, de investeringen worden afgestemd (er wordt indien nodig een kostenverdeling gemaakt) en de maatregelen worden gerealiseerd.

Met het actualiseren van de gegevens begint de in Figuur 20 schematisch weergegeven cyclus opnieuw.

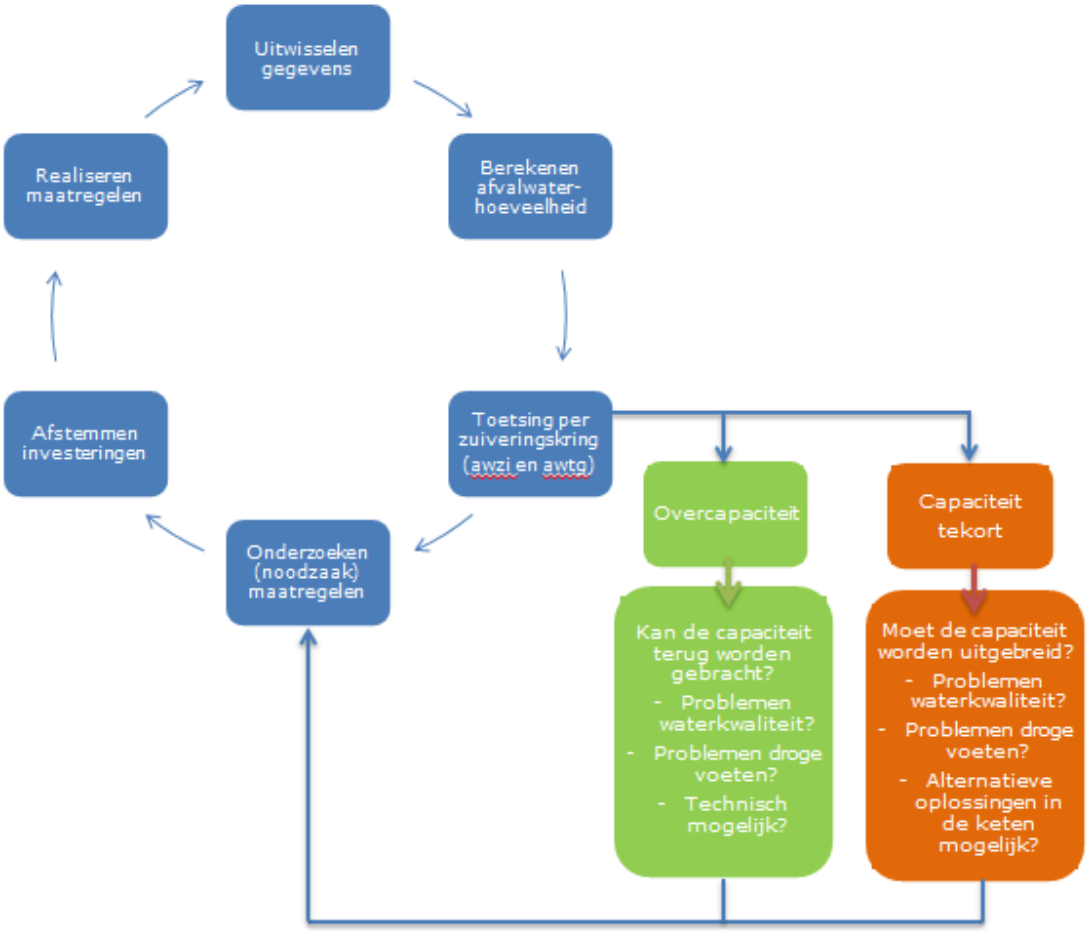

Figuur 20 - schematische weergave procedure afvalwaterprocedures

Aangezien er binnen een zuiveringskring meestal sprake is van meerdere aangesloten gemeenten is het van belang om zicht te hebben op de aanvoer van **al** deze gemeenten. Dit kan worden bereikt door de gegevens jaarlijks te actualiseren en zo sterk uiteenlopende planning van werkzaamheden te voorkomen. Bovendien blijkt uit het verleden dat afvalwaterprognoses snel verouderen en de kennis over de achtergronden van een prognose snel verdwijnt. Met het volgen van de procedure vervallen de aansluitvergunningen..

Toelichting

Afvalwaterprognoses geven inzicht in de huidige en de toekomstige biologische en hydraulische aanvoer van afvalwater. Zij leveren getallen voor:

- i.e. afkomstig van huishoudens en bedrijven
- DWA[6] afkomstig van huishoudens en bedrijven
- RWA[7] = DWA + poc (regenwaterafvoer bij gemengde en verbeterd gescheiden rioolstelsels)

Om tot deze getallen te komen zijn de in Tabel 14 - uit te wisselen informatie beschreven basisgegevens noodzakelijk. Deze moeten geïnventariseerd en vervolgens regelmatig geactualiseerd worden. Het gaat voornamelijk om gemeentelijke gegevens. Voor de i.e. en DWA van het bedrijfsafvalwater kijkt Rijnland naar de heffingsgegevens afkomstig van de Belastingsamenwerking Gouwe-Rijnland (BSGR).

Voor de berekeningen van de afvalwaterhoeveelheden worden de uitgangspunten aangehouden zoals genoemd in Bijlage B, onderdeel Zuiveringen – Maatstaven. Per geval kan in overleg onderbouwd hiervan worden afgeweken.

[6] DWA: droogweer afvoer
[7] RWA: regenwater afvoer (of HWA: Hemelwaterafvoer)

De gegevens worden ingevuld in een door het hoogheemraadschap aangeleverde spreadsheet en vervolgens vastgelegd in een database bij Rijnland. Rijnland voert de nodige berekeningen uit en maakt een overzicht per zuiveringskring.

Voor de prognoses wordt uitgegaan van algemene plannen en concrete ontwikkelingen voor een bepaald gebied. Er worden in principe geen standaard percentages aangehouden voor bevolkingsgroei en afkoppelen van verhard oppervlak.

De biologische en hydraulische aanvoer worden per rioleringsgebied in kaart gebracht. Hierbij is vooral belangrijk om welk type stelsel het gaat en naar welk zuiveringtechnisch werk van Rijnland het gebied afvoert.

Voor de biologische prognoses wordt uitgegaan van inwoneraantallen volgens de gemeentelijke administratie en de v.e. van bedrijven zoals genoemd in het heffingenbestand van de BSGR. Deze komen meestal niet overeen met de chemische metingen op een zuivering. Gemiddeld ontvangen de zuiveringen van Rijnland meer afvalwater dan theoretisch berekend. Hiervoor hanteert Rijnland een discrepantiefactor van 175/150.

De discrepantie tussen de theoretische biologische belasting en de gemeten belasting wordt jaarlijks vergeleken om meer inzicht te krijgen in de daadwerkelijke discrepantie per zuiveringskring.

Verschillen in de hydraulische aanvoer in theorie en praktijk komen naar boven met behulp van DWAAS en HAAS onderzoeken. Hierbij wordt gekeken naar rioolvreemd water (DWAAS) en het op de riolering te verwachten regenwater/het aangesloten verhard oppervlak (HAAS). Bij deze onderzoeken is ook informatie over grondwaterlozingen en de effectieve berging van belang.

Afwijkingen

Met behulp van kengetallen wordt de normafvoer bepaald. Deze kengetallen gelden echter niet meer als harde eis. Zo zal bijvoorbeeld bij afspraken over de pompovercapaciteit regelmatig worden afgeweken van de theoretisch bepaalde waarde. Belangrijk hierbij is dat dit in goed overleg en op basis van een degelijke onderbouwing gebeurt.

Voordat er maatregelen worden genomen op basis van de theoretisch bepaalde normafvoer, wordt eerst naar de praktijksituatie gekeken. Meetgegevens en ervaringen van beheerders in het veld kunnen hierbij helpen. Ook de klachtenadministratie is een goede bron om in te kunnen schatten of er daadwerkelijk problemen zijn, bijvoorbeeld met riooloverstorten.

Voor oplossingen wordt niet alleen gekeken naar maatregelen direct bij het gemaal of de zuivering waar sprake is van een capaciteitstekort, maar ook op andere plekken in de keten of breder in het gebied om tot een doelmatige oplossing te komen.

Afspraken

Zowel de gemeenten als Rijnland gaan bij hun analyses en berekeningen uit van de gezamenlijk vastgestelde normafvoer of de hiervan afwijkende afgesproken waarde. Hiermee proberen de partijen flexibel te blijven. Gebruikt bijvoorbeeld een gemeente voor emissieberekeningen van het rioolstelsel een hogere capaciteit van het Rijnlandse eindgemaal, omdat de capaciteit van dit gemaal ook daadwerkelijk hoger is dan de afgesproken waarde, kunnen er problemen ontstaan als Rijnland de gemaalcapaciteit terug wil schroeven naar de afgesproken waarde.

De afvalwaterprognose wordt jaarlijks geactualiseerd volgens de planning in tabel 1. De gemeente levert de benodigde gegevens aan Rijnland, Rijnland vult deze aan met gegevens over het bedrijfsafvalwater afkomstig van de BSGR en voert de berekeningen uit. Rijnland koppelt de resultaten van de analyse per zuiveringskring terug in de subregio overleg. Hier worden afspraken over het vervolg gemaakt (wat moet verder onderzocht worden?).

Indien de prognoses worden gebruikt voor projecten (renovatie zuivering technische werken, optimalisatiestudies etc.), wordt dit tijdig met elkaar gedeeld en in de Bollenstreek in het iAWKp vastgelegd. In dat geval kan het nuttig zijn om extra informatie te betrekken.

Gemeente	Maand actualisatie	Terugkoppeling

Katwijk		
Noordwijk		
Noordwijkerhout		
Lisse		
Oegstgeest		
Teylingen		

Tabel 13- planning jaarlijkse actualisatie afvalwaterprognose

	Eenheid	Gegevensbron	Soort data	Bestandsformat (zie noot)
Naam rioleringsgebied		Gemeente	administratief	
Code rioleringsgebied		Gemeente	administratief	
Gebiedsgrenzen		Gemeente	GIS-data	.gdb of .shp
Type rioolstelsel		Gemeente	administratief	
Gebied voert af naar…		Gemeente	administratief/ GIS-data	
Aantal inwoners		Gemeente	administratief	
Aantal woningen		Gemeente	administratief	
Aangesloten verhard oppervlak woningen	ha	Gemeente	administratief	
Aangesloten verhard oppervlak bedrijven	ha	Gemeente	administratief	
Vervuilingseenheden bedrijven	v.e.	BSGR; bewerkt door Rijnland	administratief	
DWA bedrijven *Evt. aangevuld met grondwaterlozingen*	m^3/h *m^3/h*	BSGR; bewerkt en aangevuld door Rijnland *Gemeente*	administratief	
Locatie overnamepunt		Rijnland	GIS-data	.gdb of .shp (of x,y coördinaten in Rijksdriehoeksstelsel)
Nieuwbouwplannen	Aantal woningen	Gemeente	administratief	
Afkoppelplannen	ha	Gemeente	administratief	
Overige wijzigingen (bijv. andere afvoerroute)		Gemeente	administratief	
Toekomstige		Gemeente	GIS-data	.gdb of .shp

	Eenheid	Gegevensbron	Soort data	Bestandsformat (zie noot)
gebiedsgrenzen (indien gewijzigd t.o.v. huidige situatie)				
Afvoercapaciteit (de berekende normafvoer of een andere afgesproken afvoercapaciteit; niet de geïnstalleerde capaciteit)	m^3/h	Rijnland en gemeente in overleg	administratief	
Effectieve berging (onderdrempelberging + berging in randvoorziening – verloren berging)	m^3	Gemeente	administratief	

Noot: Qua bestandsformat is voorkeur Rijnland weergegeven.

Tabel 14 - uit te wisselen informatie

BIJLAGE K OVERZICHT WATERSYSTEEM IN DE AFVALWATERKETEN

In onderstaande figuur is het watertoetsproces weergegeven, als onderdeel van het watersysteem in de afvalwaterketen. Uitgaande van de verschillende functies in het proces (inzamelen, transporteren, (zuiveren), lozen en bergen, is de watertoets vooral een instrument om als initiatiefnemer en waterbeheerder de waterbelangen breed bekend te maken en deze mee te nemen in het ontwikkel- en ontwerpproces.

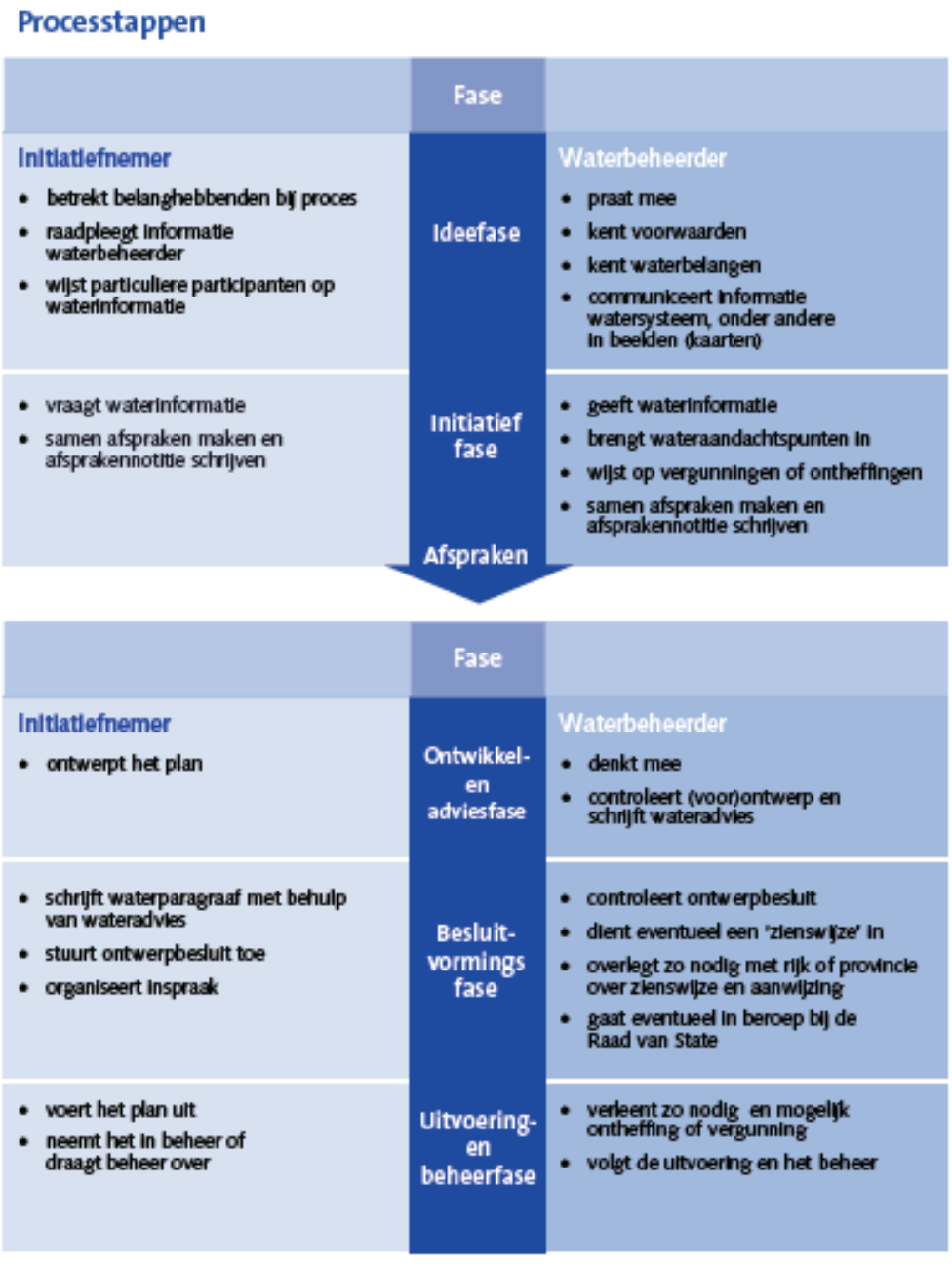

Figuur 21 - Watertoetsproces

BIJLAGE L PROCES IAWKP

In Figuur 22 is een combinatie van 3 processchema's opgenomen, ter vergelijking van de bestaande situatie (gemeente en hoogheemraadschap, linksboven en midden boven). Als nieuwe situatie is in de meest rechtse kolom het nieuwe iAWKp proces weergegeven en de relatie met de gemeentelijke processen. In de gemeentelijke en hoogheemraadschappelijke kolom zijn twee aparte kolommen weergegeven, waarin de financiering en regie voor de operationele werkzaamheden voor zowel de gemeente als het hoogheemraadschap zijn aangegeven.

Basis voor de figuur zijn de volgende afspraken en uitgangspunten:

- De subregio is het platform waarbinnen de zaken die in het kader van het iAWKp worden geregeld.
- Het iAWKp is basis voor beleid, maatregelen en financiën.
- De ketenschouw is als tussenresultaat basis voor de verschillende raamwerken en checklists die per zuiveringskring worden opgesteld en nader uitgewerkt;
- Uitvoering vindt binnen zowel gemeenten als hoogheemraadschap al dan niet in eigen beheer plaats.
- Regie voor deze werkzaamheden ligt bij de verschillende partijen, waarbij kan worden gezocht naar samenhang door onderlinge samenwerking.
- Financiering van werkzaamheden voor samenwerkende partijen in de Bollenstreek worden verdeeld op basis van het te verwachten profijt.

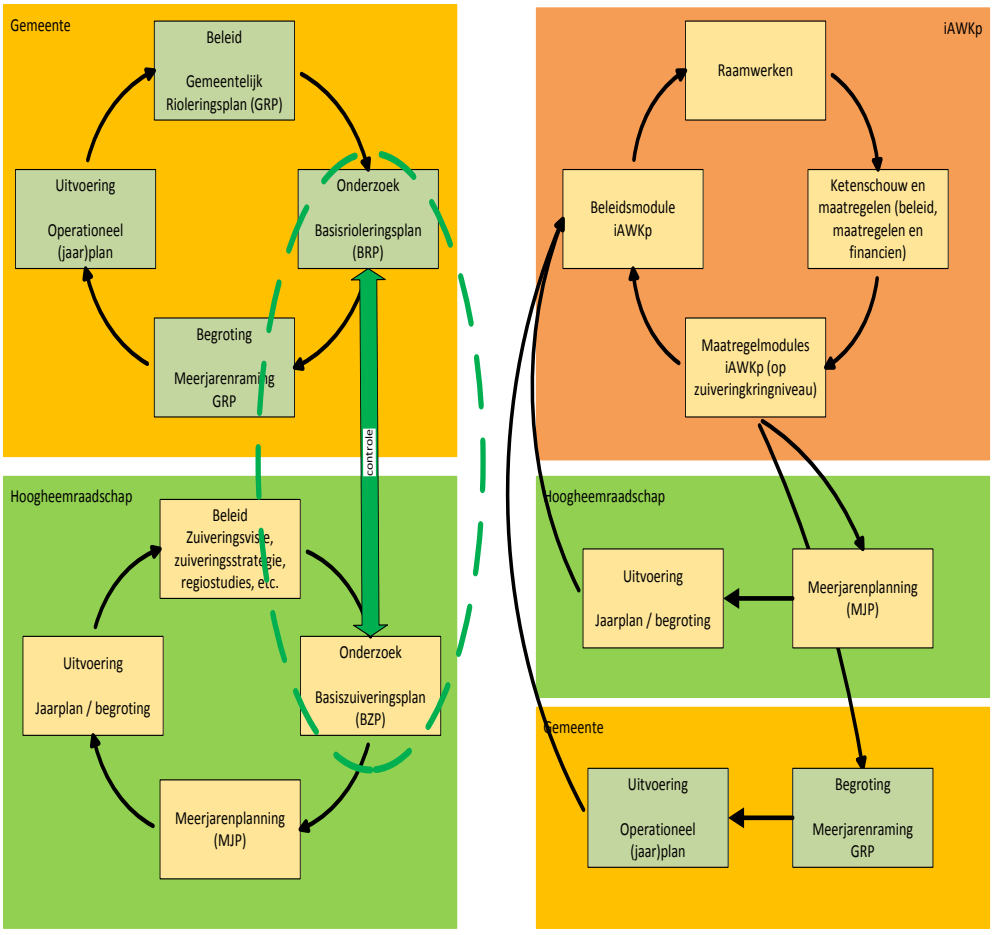

Figuur 22 - processchema gemeente, hoogheemraadschap en iAWKp

Het iAWKp is onderdeel van de beleidscyclus. Het is daarom van groot belang dat de ervaringen op de diverse niveaus (strategisch, tactisch en operationeel) weer terug keren in een evaluatie en dat deze evaluatie wordt gebruikt als onderdeel van het nieuwe iAWKp.

BIJLAGE M BESCHRIJVING EXPLOITATIEWIJZEN RIOLERINGEN

Financieringswijzen

Activeren

Voor riolering is het gebruikelijk om geld te lenen voor nieuwe investeringsuitgaven. Door de schuld over een lange termijn uit te smeren ontstaat een bepaald evenwicht tussen vaste inkomsten en variabele lasten. Nadeel hiervan is het rente-aandeel dat op den duur de overhand krijgt over de afschrijvingen; zeker bij langere afschrijvingstermijnen is het geen uitzondering dat de totale kapitaallasten (rente + afschrijving) uitkomen op meer dan het dubbele van het oorspronkelijke investeringsbedrag.

Een eerste verbeteringsmogelijkheid in dat opzicht is een lineaire afschrijving in plaats van een annuïtaire afschrijving. Dit leidt aan het begin van de looptijd tot hogere jaarlijkse kapitaallasten, maar de cumulatieve lasten over de gehele looptijd vallen lager uit, zoals weergegeven in onderstaand voorbeeld:

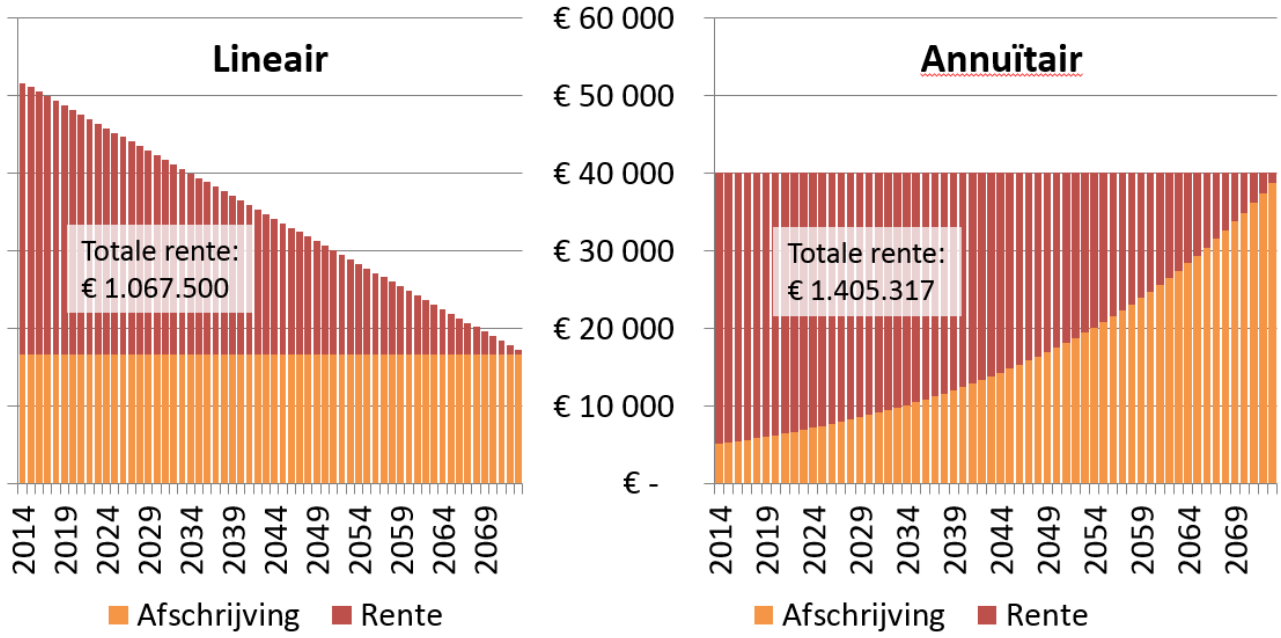

Figuur 23 - verschil in rentelasten bij een investering van € 1.000.000, -, een afschrijvingsduur van 60 jaar en een rente van 3,5%.

Direct Afboeken / Ideaal Complex

Een meer duurzame methode van financieren is de methode van directe afschrijving. Hiermee worden rentelasten zoveel mogelijk vermeden en een restschuld voorkomen. Deze methode impliceert sparen. Het valt echter niet mee om te sparen als er nog schulden van oude leningen moeten worden afgelost en de rioolheffing niet te snel mag stijgen.

Het gebruik van een spaarvoorziening in combinatie met een variabele afschrijvingstermijn biedt de mogelijkheid om geleidelijk over te stappen van lenen naar direct betalen. Het is de kunst om tussen inkomsten, direct betalen en sparen de ideale combinatie te vinden waarbij lasten en inkomsten op jaarbasis aan elkaar gelijk zijn. Het verschil tussen inkomsten en exploitatielasten maakt dat er kan worden gespaard of niet. Door op strategische momenten versneld af te lossen wordt de meest ideale situatie bereikt.

BBV-notitie Riolering (28)

In het jaar dat de gemeente de vervangingsinvesteringen realiseert moet de gemeente de investering voor de volle omvang activeren (artikel 62, lid 1 BBV). Het bedrag dat de gemeente in de voorziening ‘vervanging riolering’ heeft

gespaard middels de (via het tarief geïnde) spaarbedragen voor toekomstige vervangingsinvesteringen moet op grond van artikel 62, lid 4 BBV daarop in mindering worden gebracht.

Als het gespaarde bedrag in de voorziening 'vervanging riolering' niet voldoende is om het volledige bedrag van de vervangingsinvesteringen te dekken blijft het resterende deel als boekwaarde van het actief staan. De kapitaallasten daarvan kunnen vervolgens in de berekening van het tarief worden meegenomen. De resterende boekwaarde mag ook versneld worden afgeboekt met later ontvangen bijdragen.

Specifieke regels:

- In het tarief mogen spaarbedragen voor toekomstige vervangingsinvesteringen worden meegenomen. Deze worden als last in de exploitatie toegevoegd aan een voorziening ex. artikel 44, lid 1d BBV;
- Bij realisatie van de vervangingsinvestering wordt deze voor het volle bedrag geactiveerd. Het bedrag voor toekomstige vervangingsinvesteringen in de rioolvoorziening wordt op het te activeren bedrag in mindering gebracht (afboeking in de balanssfeer: artikel 62, lid 4 BBV).
- Ook wanneer "idealiter" de jaarlijkse spaarbedragen precies gelijk zijn aan de jaarlijkse vervangingsinvesteringen moeten de "spaarbedragen" als last worden geboekt en wordt vervolgens de daarmee gevormde voorziening afgeboekt op de geactiveerde vervangingsinvesteringen.
- Wanneer van een vervangingsinvestering een boekwaarde resteert, hoeft hierop niet te worden afgeschreven maar kunnen bedragen voor vervanging die in latere begrotingsjaren worden ontvangen, op de boekwaarde worden afgeboekt. De gemeente kan er echter ook voor kiezen om de kapitaallasten van de resterende boekwaarde in het tarief op te nemen.

Heffingen

Specifieke aandachtspunten van de rioolheffing zijn:

- De opbrengsten zijn specifiek bestemd voor het doel waarvoor de heffing in het leven is geroepen. Dat doel is de gemeentelijke watertaak, ofwel de zorgplichten volgens artikel 228a Gw.
- De heffing mag niet hoger zijn dan de kosten die de gemeente voor dit doel maakt.
- De gemeente mag de opbrengst niet aan andere zaken uitgeven.
- De vormgeving van de heffing moet een relatie hebben met de gemeentelijke watertaken.
- De gemeente treft de voorzieningen in het algemeen belang, maar zij moet de kosten wel op een aanvaardbare manier verdelen. Dit houdt in dat er een zekere relatie moet zijn tussen het kostenverhaal via de rioolheffing en het belang dat de belastingplichtige heeft bij de voorzieningen (profijtbeginsel).

De rioolheffing betreft dus de gemeentelijke afval-, hemel- en grondwatertaken. Daarbij gaat het om de kwantitatieve aspecten zoals de inzameling en transport. Verbetering van de waterkwaliteit valt niet direct onder de taken waarvan de gemeente de kosten via de rioolheffing kan verhalen. Maar het woord zuivering staat wel in artikel 228a. Hiermee doelt de wet op de zuiveringsaspecten die rechtstreeks verband houden met de watertaken, zoals individuele behandelingssystemen voor afvalwater (IBA's) en bergbezinkbassins.

Heffingsmaatstaf

De heffingsmaatstaf is de manier waarop de gemeente de kosten omslaat over de belastingplichtigen. Het staat gemeenten vrij om de heffingsmaatstaven en belastingplichtigen te selecteren die het beste aansluiten bij het gemeentelijke beleid en de praktijk van belastingheffing. Deze vrijheid is niet ongelimiteerd, maar gebonden aan een wettelijk kader waarvan het belangrijkste onderdeel wordt gevormd door artikel 219, lid 2 van de Gemeentewet:

Behoudens het bepaalde in andere wetten dan deze en in de tweede en derde paragraaf van dit hoofdstuk kunnen de gemeentelijke belastingen worden geheven naar in de belastingverordening te bepalen heffingsmaatstaven, met dien verstande dat het bedrag van een gemeentelijke belasting ***niet afhankelijk mag worden gesteld van het inkomen, de winst of het vermogen.***

Andere belangrijke voorwaarden bij het vaststellen van de heffingsmaatstaf zijn het *gelijkheidsbeginsel* en het *evenredigheidsbeginsel*. Het gelijkheidsbeginsel betekent dat gelijke gevallen ook gelijk behandeld dienen te worden. Het evenredigheidsbeginsel betekent dat iedereen bijdraagt naar de mate waarin hij/zij profiteert van de gemeentelijke voorzieningen.

Belastingplichtigen

Om de kosten voor de gemeentelijke watertaken te verhalen kan een gemeente een *eigenarenheffing* en/of een *gebruikersheffing* instellen (Gemeentewet, art. 28a). Ook een combinatie van deze types heffingen is mogelijk. Het is hierbij van belang dat de aan elke categorie toegerekende kosten controleerbaar vast zijn gelegd, opdat duidelijk zichtbaar is dat niet tweemaal dezelfde kosten in rekening gebracht worden.

Bij de keuze voor een *gebruikersheffing* moet een relatie bestaan tussen de mate van gebruik van de riolering en de hoogte van de rioolheffing. Bij een *eigenarenheffing* gaat het om het genot dat de eigenaar heeft van een aansluiting op de gemeentelijke riolering, omdat dit de gebruikswaarde van het perceel verhoogt. Het is daarbij niet relevant of de aansluiting in de praktijk gebruikt wordt. Een heffingsmaatstaf gericht op waterverbruik is dus acceptabel als gebruikersheffing, maar niet als eigenarenheffing.

Een aantal Nederlandse gemeenten maakt onderscheid in woningen en niet-woningen (commerciële ruimten). De gedachte hierachter is dat niet-woningen vaak zijn ingericht voor een economische activiteit en daardoor profiteren van de aanwezigheid van riolering. Hierdoor achten deze gemeenten een hoger tarief acceptabel. Voor woningen dient de riolering als primaire levensbehoefte. Vanuit dit oogpunt is het redelijk als alle woningen eenzelfde tarief betalen, maar is het bijvoorbeeld moeilijk te verklaren (onredelijk) als voor woningen en grote industrie eenzelfde bedrag wordt toegepast.

De haalbaarheid (en wenselijkheid) van het harmoniseren van de gemeentelijke heffingsgrondslagen in de Bollenstreek is een onderzoeksmaatregel voor de aankomende planperiode.

Kostendekking

Van de activiteiten die volledig voor rekening komen van de gemeentelijke zorgplichten, kan de gemeente de integrale kostprijs uit haar begroting overnemen. Dat is inclusief de toerekening van indirecte kosten aan de activiteit. De afdeling Financiën stelt die kostenpost in principe vast.

Voor de gemengde en gezamenlijke activiteiten moet de gemeente een verdeelsleutel vinden. Voor deze verdeling geldt de wettelijke hoofdregel: “Gemeenten mogen het aandeel in de kosten doorberekenen dat redelijkerwijs aan het nakomen van de zorgplichten kan worden toegerekend.” Het begrip redelijkerwijs is daarin vooral gericht op de onderbouwende argumenten. Deze hoofdregel is in de wetsgeschiedenis als volgt verder ingevuld:

- Activiteiten die slechts zijdelings (voor minder dan 10%) met de zorgplichten te maken hebben, kan de gemeente niet in het kostenverhaal meenemen.
- Activiteiten die nagenoeg geheel (voor meer dan 90%) met de zorgplichten te maken hebben, kan de gemeente volledig in het kostenverhaal meenemen.

De groep activiteiten waarvoor de gemeente een verdeling moet maken, is dus beperkt tot de activiteiten die tussen de 10% en 90% betrekking hebben op de uitvoering van de gemeentelijke watertaken. Hiervoor is inhoudelijke kennis van de activiteiten en van de uitvoering van de gemeentelijke watertaken nodig.

De argumenten waarop de gemeente de toedeling heeft gebaseerd moeten goed worden vastgelegd. De gemeente moet desgevraagd kunnen uitleggen (aan de belastingrechter) waaruit het verband van de activiteit met de zorgplichten bestaat, zodat de afweging herleidbaar is en ‘aan de redelijkheid getoetst kan worden’. Daarbij is geen verschil tussen gezamenlijke en gemengde activiteiten.

BIJLAGE N DASHBOARD HUIDIGE FINANCIELE UITGANGSPUNTEN

In deze bijlage zijn de huidige financiële uitgangspunten (situatie in juni 2016) van de Bollenstreek-gemeenten samengevat. In een volgend iAWKp worden ook de relevante Rijnlandse uitgangspunten weergegeven.

Het vergelijken van de uitgangspunten dient geen ander doel dan een objectief vergelijk van de huidige situatie. Er is hierin geen “goed” of “fout”; de gemeenten hebben hun keuzes gemaakt binnen de geldende (wettelijke) grenzen van keuzevrijheid; elk vanuit hun eigen historie, inzichten en lokale omstandigheden.

Dit vergelijk is bij uitstek geschikt om in de aankomende planperiode als startpunt te hanteren voor een onderzoek naar de haalbaarheid en wenselijkheid van het harmoniseren van (enkele) uitgangspunten.

Afschrijvingstermijnen (technische & economisch)

Onderdeel	**Technische levensduur** (jaar)					**Economische levensduur** (jaar)				
	KW	**LS**	**NW**	**NWH**	**TL**	**KW** lineair	**LS** lineair	**NW** lineair	**NWH** annuïtair	**TL** ann / lin.
Vrijvervalriolering	70	60	60	70	60	60	30	60	55	60 ann
Gemalen, BK	60	60	60	45	60	60	30	60	45	60 ann
Gemalen, E/M	20	15	15	15	15	15	15	15	15	15 lin
Persleidingen	60	60	60	60	45	60	30	60	60	45 ann
Drukriolering, BK	60	60	60	45	45	60	30	60	45	45 ann
Drukriolering, E/M	20	15	15	15	15	15	15	15	15	15 lin
IBA’s	15	15	60	15	15	15	15	60	15	15 lin
Randvoorziening, BK	60	60	60	60	60	60	30	60	60	60 ann
Randvoorziening, E/M	20	15	15	15	15	15	15	15	15	15 lin
Infiltratievoorziening	40	30	60	-	15	60	30	60	-	15 lin
Drainage	30	30	60	-	15	20	30	60	-	15 lin

Tabel 15 - gehanteerde technische en economische levensduren van de verschillende categorieën voorzieningen.

In aanvulling op bovenstaande tabel dient het volgende vermeld te worden:

- De gemeente Noordwijkerhout boekt alle vervangings- en verbeteringsinvesteringen direct af.
- De gemeente Teylingen boekt alle vervangingsinvesteringen direct af. Verbeteringsinvesteringen worden geactiveerd volgens bovenstaande termijnen.
- Gemeente Katwijk hanteert voor rioleringen 60 jaar als economische levensduur en 15 jaar als afschrijvingstermijn

Rentepercentages & inflatie

Onderdeel	Nominaal percentage (%)				
	KW	LS	NW	NWH	TL
Rente op schulden uit geactiveerde investeringen	3,80 *Vanaf 2017: 2,00*	4,00 *Vanaf 2017: 2,00*	3,50	2,50	3, 50
Rente op positief saldo voorzieningen	-	-	1,00	1,50	-
Inflatie	-	2,00	1,50	-	-

Tabel 16 - gehanteerde rentepercentages en inflatiecorrectie bij de (langjarige) kostendekkingsberekeningen in de Bollenstreek.

Als gevolg van de gewijzigde begrotingsregels (BBV) per 1 april 2016 dienen alle Nederlandse gemeenten de aan de verschillende afdelingen / producten doorbelaste rentepercentages (en overheadkosten) volgens nieuwe richtlijnen te bepalen en te verwerken.

In dit kader zal in de gemeenten Lisse en Katwijk het rentepercentage op geactiveerde rioleringsinvesteringen met ingang van 2017 verlaagd worden (van 4% respectievelijk 3,8%) naar 2%. Voor de andere drie gemeenten was ten tijde van het opstellen van dit iAWKp nog geen definitief nieuw rentepercentage vastgesteld, en is voor de kostendekkingsberekeningen vooralsnog vastgehouden aan de huidige percentages.

Door regelmatige actualisatie van het kostendekkingsplan wordt geborgd dat gewijzigde uitgangspunten tijdig verwerkt worden in de nieuwe prognoses van lasten- en tarief ontwikkeling.

Heffingsgrondslagen

Gemeente	Eigenaren	Gebruikers
Katwijk	-	**Waterverbruik** (toegevoerd en opgepompt drink- & grondwater). *Klasse 1*: 0 tot 10 m^3, vast bedrag *Klasse 2*: 10 tot 250 m^3, vast bedrag *Klasse 3*: als klasse 2, vermeerderd met bedrag per eenheid van 150 m^3
Lisse & Teylingen	-	**Vast bedrag per perceel** *Klasse 1*: aansluiting voor afvoer afvalwater *Klasse 2:* alleen aansluiting voor afvoer hemel-/grondwater *Vrijstelling*: Klasse 2 met WOZ < € 50.000
Noordwijk	**Vast bedrag per perceel** *Klasse 1*: aansluiting voor afvoer afvalwater *Klasse 2:* alleen aansluiting voor afvoer hemel-/grondwater *Vrijstelling*: Klasse 2 met WOZ ≤ € 10.000	**Waterverbruik** (toegevoerd en opgepompt drink- & grondwater). *Klasse 1*: vanaf 301 m^3, bedrag per m^3 *Maximum aangeslagen verbruik* ~ 7.000 m^3
Noordwijkerhout	-	**Waterverbruik** (toegevoerd en opgepompt drink- & grondwater). *Woning Klasse 1*: 0 t/m 70 m^3, vast bedrag *Woning Klasse 2*: 71 t/m 160 m^3, vast bedrag *Woning Klasse 3*: > 160 m^3, vast bedrag *Niet-woning*: vast bedrag per klasse. Bovengrenzen: 160 m^3, 400 m^3, 1000 m^3, 5000 m^3, 10.000 m^3, 20.000 m^3, 30.000 m^3, > 30.000 m^3.

Tabel 17 - overzicht gehanteerde heffingsmaatstaven en tariefklassen in de Bollenstreek, per 1-1-2016, zoals vastgelegd in de gemeentelijke verordeningen (geldend op 3 mei 2016).

Toerekening van kosten die verband houden met de gemeentelijke watertaken

Onderdeel	Doorbelast percentage (%)				
	KW	LS	NW	NWH	TL
Veegkosten (straatreiniging)	33,3	33	33,3	onbekend	-
Baggeren	100	23,3	50	-	-
Perceptiekosten	100	100	100 *	100 *	100 *
Kwijtscheldingen (% van bruto heffingsinkomsten)	3,0	~1,0	1,0	2,4	-

Tabel 18 - overzicht mate van toerekening kosten die verband houden met de gemeentelijke watertaken.
** - onderdeel van doorbelaste Algemene Kosten (interne uren)*

Btw-compensatie

Gemeente	Grondslag btw-compensatie
Katwijk	Exploitatie + afschrijvingen + rente
Lisse	Vast bedrag
Noordwijk	Exploitatie + afschrijvingen
Noordwijkerhout	Exploitatie + investeringen
Teylingen	Exploitatie

Tabel 19 - overzicht gehanteerde grondslagen voor toegestane btw-compensatie via de rioolheffing

Dekkingsgraad Heffingen

(volgt)

Heffingen

jaar	KW	LS	NW	NWH	TL
2017	€ 152,16		€ 146,05	€ 265,37	€ 143,00
2018	€ 152,16		€ 143,11	€ 265,37	€ 146,00
2019	€ 152,16		€ 140,22	€ 265,37	€ 149,00
2020	€ 152,16		€ 137,40	€ 265,37	€ 152,00
2021	€ 152,16		€ 134,63	€ 265,37	€ 155,00

2075	€ 257,13	€ 121,59	€ 265,37	€ 238,66

Tabel 20 - ontwikkeling heffingen per gemeente

Rekenhorizon

Fout! Ongeldige koppeling.

Reserves en voorzieningen

Fout! Ongeldige koppeling.

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 56825

1040 AV Amsterdam

Nederland

+31 (0)88 4261 261

www.arcadis.com

Projectnummer: C01031.000324.0100

Onze referentie: 078737826 F

BIJLAGE 3; Kwantificeerbare voorbeelden IAWKP

Voorbeeld volksgezondheid
De afvalwaterzuivering in Lisse is extra groot uitgevoerd om waterkwaliteitsproblemen te voorkomen. Destijds in 1992 een moderne doelmatige oplossing; het eerste afvalwaterakkoord binnen Rijnlandse grenzen.
In de toekomst is de extra zuiveringscapaciteit waarschijnlijk niet meer nodig omdat met slimme rioolvervangingen afvalwater en hemelwater worden ontvlochten. De vervuiling uit het afvalwaterriool neemt af en het schone afgekoppelde hemelwater draagt bij aan de waterkwaliteit. Bij renovatie/vervanging kan worden volstaan met minder hydraulische verwerkingscapaciteit, waardoor indicatief € 2-3 miljoen bespaard kan worden.

Voorbeeld Droge Voeten
Bedrijventerrein Jagtlust ligt op de overgang van boezemgebied naar polder. Het watersysteem van de polder is echter qua berging en afvoer niet ontworpen om een (te) groot deel van de riolering uit het boezemgebied van Sassenheim af te voeren. Hierdoor ontstaan snel peilstijgingen en water op straat in Jagtlust.
De integrale aanpak van wateroverlast door de gemeente Teylingen en Rijnland, is een goed voorbeeld van samenwerking en levert naast goede maatregelen ook kostenbesparing van € 500.000,- op. Dit voorbeeld was aanleiding voor een artikel in de vakbladen (zie Bijlage 4)

Voorbeeld Leefomgeving
Water kan de leefomgeving verrijken, in sommige gevallen kan een riooloverstort dit echter verstoren. Met de nieuwe procedure "smalle waterkwaliteitsspoor" wordt gezamenlijk gezocht naar een logische oplossing of verbeteringen.
In Rijnsburg bleek het frequenter doorspuiten van een lange duiker de oplossing. In Noordwijkerhout werd een probleem overstort aangepakt door bij renovatie van een bestaande woonwijk de wegverharding af te koppelen van het afvalwaterriool.
In Noordwijk vonden we de oplossing door in een nieuwe woonwijk extra rioolcapaciteit te realiseren. Hiermee werden extra investeringen in de vorm van de aanleg van bergbezinkbassins voorkomen; een indicatieve besparing van ca. € 500.000,-.

Samenwerking in de praktijk – Regionale opgave wateroverlast opgelost met rioleringsmaatregelen

Gareth Gerritse (gemeente Teylingen), Jelle de Lange (Hoogheemraadschap van Rijnland), Jordie Netten (Nelen & Schuurmans)

Een integrale aanpak van wateroverlast door de gemeente Teylingen en Hoogheemraadschap van Rijnland leidt tot doelmatigere maatregelen. Deze maatregelen zijn tevens een goed voorbeeld van wat de samenwerking tussen gemeente en waterschap aan kostenbesparing kan opleveren. Specifiek in het geval van wateroverlast op bedrijventerrein Jagtlust in Sassenheim is een bredere blik op het gehele watersysteem nodig. Eerst moeten het oppervlaktewatersysteem en de riolering op elkaar worden afgestemd. Vervolgens kan er worden geoptimaliseerd in de riolering. Tot slot is het goed om een toekomstvisie voor een gebied te hebben, op basis van een integrale blik.

Een watersysteem zou zo gedimensioneerd moeten zijn (qua bergingscapaciteit en afvoercapaciteit) dat er geen of beperkte wateroverlast ontstaat bij een hevige bui. Hiervoor zijn verschillende normen opgesteld die een ruwe balans weerspiegelen tussen overlast en investeringen in infrastructuur. Voldoet een polder niet aan de norm, dan ligt er een opgave vanuit de normering voor wateroverlast die voor het beheergebied van het Hoogheemraadschap van Rijnland geldt [1]. Voldoet de riolering niet aan de norm bij de zogenoemde bui 8 uit de Leidraad Riolering, dan ligt er een opgave vanuit het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP).
Bedrijventerrein Jagtlust ligt op de overgang van boezemgebied naar polder. Het watersysteem van de polder is echter qua berging en afvoer niet ontworpen om een (te) groot deel van de riolering uit het boezemgebied van Sassenheim af te voeren. Hierdoor ontstaan snel peilstijgingen en water op straat in Jagtlust. Het stedelijke boezemgebied wentelt zijn water dus, via de riolering, af naar de polder. Naast de wateroverlast die dit oplevert, is het ook zonde, omdat het water via de polder weer naar de boezem gepompt moet worden. Het is dus zaak dat boezemgebied zo veel mogelijk afvoert op boezemwater.
Het Peilbesluit Warmonderdam- en Alkemaderpolder [2] is onderdeel van het Watergebiedsplan Duin- & Bollenstreek. Hierin zijn maatregelen voorgesteld om een deel van de polder minder kwetsbaar te maken voor wateroverlast. Eén van de maatregelen is de isolatie van de riolering van Jagtlust in combinatie met de aanleg van een nieuwe overstort op de boezem (zie afbeelding 1 en kader). Deze maatregel moet zowel de stedelijke wateroverlast op Jagtlust oplossen als de waterkwaliteit in de poldersloot aan de zuidkant verbeteren door een afname van overstortingen.

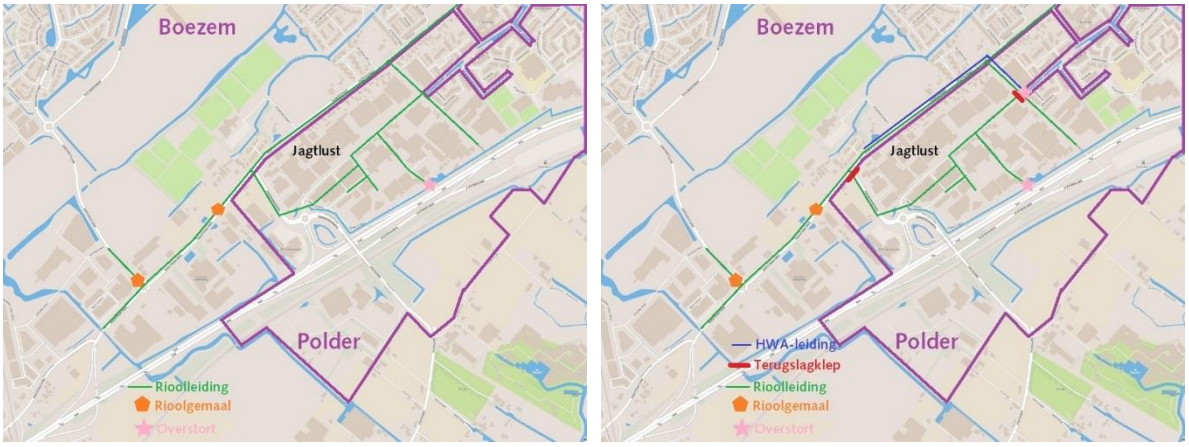

Afbeelding 1. Polder- en boezemsysteem en riolering rondom Bedrijventerrein Jagtlust, Sassenheim in de huidige situatie (links) en geïsoleerde situatie (rechts)

Voorgestelde werkzaamheden om de riolering van Jagtlust (polder) te isoleren van de boezem:

- Plaatsen van terugslagkleppen (rode streepjes) bij kruising Rijksstraatweg en Warmonderweg en bij kruising Wasbeekerlaan en Jagtlustkade. Zo kan er geen wateroverlast veroorzakend, gebiedsvreemd water Jagtlust in en voert het boezemgebied via de bestaande overstort niet meer af op het polderwater.
- Plaatsen van nieuwe overstort ten oosten van Jagtlust met afvoer op boezemwater.
- Aanleg HWA-leiding onder Hoofdstraat en Wasbeekerlaan met uitlaat op boezemwater.

In het kader van de Watertoets is het rioolontwerp van de maatregel beoordeeld voor hydraulisch en milieutechnisch functioneren en op het effect op de waterkwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater (TEWOR-methodiek). Uit de analyses blijkt dat de isolatie van Jagtlust leidt tot een vermindering van de hoeveelheid water op straat en de milieubelasting vanuit de riolering op het ontvangende oppervlaktewater. Het gebruik van twee overstorten levert minder problemen in het ontvangende water op. Dit is positief voor de waterkwaliteit van het polderwater en heeft geen negatieve gevolgen voor het boezemwater. Met deze maatregelen zijn het oppervlaktewatersysteem en de riolering weer op elkaar afgestemd.

Optimalisatie riolering

Het toekomstbestendig maken van de het stedelijk gebied, inclusief riolering, vereist ambitie van de gemeente. Wanneer is het goed (genoeg)? Is het voldoen aan de norm genoeg of wordt het gebied ook voorbereid op neerslaggebeurtenissen die heviger zijn dan de ontwerpbuien (afbeelding 2)? En hoe kom je uiteindelijk tot een haalbaal en betaalbaar maatregelenpakket?

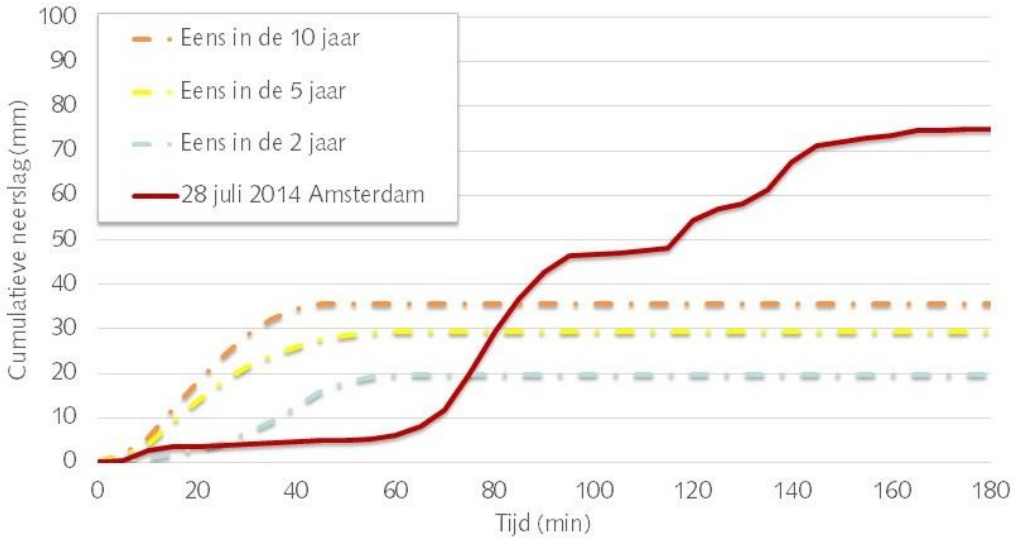

Afbeelding 2. Een werkelijke bui die veel heviger is dan de ontwerpbuien. De ontwerpbuien zijn gemaakt op basis van het huidige klimaat. We merken echter steeds meer dat het huidige klimaat al is veranderd.

In Jagtlust heeft gedetailleerd en integraal systeeminzicht in combinatie met praktijkkennis geleid tot een beter en goedkoper alternatief voor het rioolontwerp. Hiermee wordt een robuustere, toekomstgerichte riolering ingericht.

Het originele ontwerp, dat uit een eerder uitgevoerde *quick scan* naar voren kwam, voorziet in een lange hemelwaterafvoerleiding (HWA-leiding) om te anticiperen op toekomstig afkoppelen onder de Hoofdstraat en zo de wateroverlast in Jagtlust te verminderen. Hydraulische analyse toont echter aan dat dit effect te verwaarlozen is en dat de kosten voor het aanleggen van de leiding fors zijn.

Een alternatief (afbeelding 3) voor de dure HWA-leiding is het gebruik van de bovengrondse inrichting voor oppervlakkige afstroming van hemelwater. De Wasbeekerlaan wordt sowieso opnieuw ingericht en de bestrating wordt vernieuwd. Met een aanpassing in afschot en het plaatsen van molgoten kan deze afstroming eenvoudig worden gefaciliteerd. Een aantal grote bedrijfspanden aan de Jagtlustkade en de Wasbeekerlaan kunnen direct op het oppervlaktewater worden afgekoppeld. Verder zijn nog twee optimalisaties voorgesteld. De nieuwe overstort wordt zo aangelegd dat er direct geanticipeerd kan worden op lokale problemen met de waterkwaliteit. Ook wordt de pompcapaciteit van het gemaal vanuit het bovenstroomse gemengde gebied verlaagd, om daar de berging van dat stelsel beter te benutten. Met dit alternatieve ontwerp wordt er iets meer dan €500.000 bespaard, terwijl de effectiviteit (de mate waarin een maatregel bijdraagt aan het doel) juist toeneemt (tabel 1).

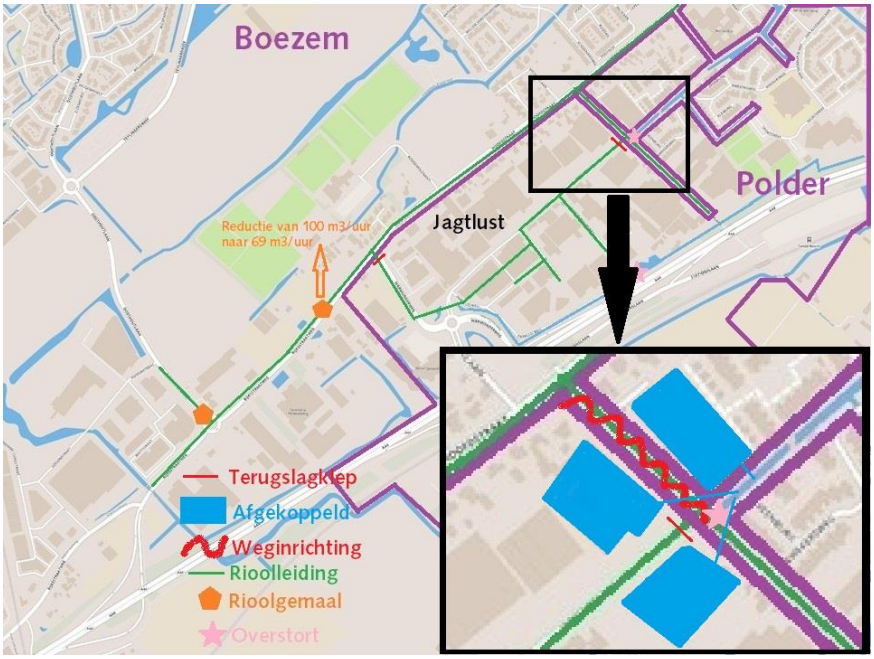

Afbeelding 3. Polder- en boezemsysteem en riolering rondom Bedrijventerrein Jagtlust, Sassenheim met de alternatieve aanpak

Tabel 1. *Kostenoverzicht van het originele maatregelenpakket (links) en het alternatief (rechts)*

Origineel maatregelpakket			*Alternatief maatregelenpakket*	
Omschrijving	**Kosten (€)**		**Omschrijving**	**Kosten (€)**
Inspectieputten	38.4000		Verlagen gemaalcapaciteit	1.000
Leidingen ø700	128.000		Aanpassingen overstort	15.000
Leidingen ø500	173.600		Perceelaansluitingen	4.900
Leidingen ø300	124.000			
Perceelaansluitingen	38.220			
Kolkaansluitingen	21.840			
Totaal	**524.060**		**Totaal**	**20.900**

Tot slot

Bij het opstellen van een toekomstvisie wordt doorgaans naar het eigen beheerdomein gekeken. Voor het beperken van wateroverlast kijkt de gemeente vanuit de 'GRP-gedachte' (toetsing riolering) en het waterschap vanuit de 'NBW-gedachte' (Nationaal Bestuursakkoord water, toetsing watersysteem). Door de riolering en het watersysteem los van elkaar te toetsen en te verbeteren kom je in de praktijk niet altijd tot de kern van het probleem en tot (kosten)efficiënte maatregelen. Ons advies: ga altijd met elkaar om tafel en kijk daarbij verder dan je neus lang is, zoals naar een meer klimaatrobuuste bovengrondse afvoer.

Referenties

1. Waterverordening Rijnland - https://zoek.officielebekendmakingen.nl/prb-2015-951.html, geraadpleegd juli 2016

2. Kampman, D., Kiela, H. (2014), Watergebiedsplan en toelichting op het ontwerp peilbesluit Warmonderdam- en Alkemaderpolder, HH van Rijnland 2014

INTEGRAALAFVALWATERKETENPLAN BOLLENSTREEK

Module Financiële Verankering - Rijnland

NOVEMBER 2016

INHOUDSOPGAVE

1 INTEGRAAL AFVALWATERKETENPLAN 3

1.1 De veranderende wereld 3

1.2 Doel, status, partijen en verplichtingen 3

1.3 Planopbouw 3

1.4 Grondbeginselen 4

1.5 Opbouw module Financiële Verankering 4

2 AMBITIE BOLLENSTREEK 5

2.1 Kwaliteit verbeteren 5

2.2 Kostenontwikkeling begrenzen 8

2.3 Kwetsbaarheid verminderen 8

3 KOSTENDEKKINGSPLAN 10

3.1 Inleiding 10

3.2 Uitgangspunten 10

3.3 Kostenontwikkeling 11

3.4 Ontwikkeling zuiveringsheffing 12

4 PERSONELE MIDDELEN 13

1 INTEGRAAL AFVALWATERKETENPLAN

Het integrale Afvalwaterketenplan (iAWKp) Bollenstreek is geschreven door de waterpartners binnen het samenwerkingsverband Bollenstreek; de gemeenten Katwijk, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout, Oegstgeest en Teylingen en het Hoogheemraadschap van Rijnland.

In de voorliggende module Financiële Verankering zijn de hooflijnen van het iAWKp samengevat. Elke partij (gemeenten en Hoogheemraadschap) heeft zijn eigen document voor zijn aandeel in de afvalwaterketen. Deze module is het vertrekpunt én sluitstuk van het iAWKp. Hierin staan de lokale ambities voor kosten, kwaliteit en kwetsbaarheid (beter bekend onder de 3k's) maar ook de benodigde heffing voor het realiseren van deze ambities.

Het afvalwaterketenplan is *integraal*, om de volgende redenen:

- Het betreft de riolering van meerdere gemeenten én de daarbij behorende Afvalwaterzuiveringsinstallatie (AWZI)
- Maatregelen voor volksgezondheid, droge voeten en leefomgeving en milieu worden in dit plan nader op elkaar afgestemd;
- In het plan worden maatregelen benoemd, maar ook de financiële kanten geborgd door een bestuurlijke vaststelling van de budgetten;
- Vergunningen die betrekking hebben op de afvalwaterketen zijn hierdoor overbodig.

1.1 De veranderende wereld

Vanuit de omgeving en vanuit ontwikkelingen binnen vakgebied en wetgeving komt veel op gemeenten en waterschappen af. Vanuit deze veranderende wereld hebben de 5 gemeenten binnen de Bollenstreek, én het hoogheemraadschap van Rijnland gemeend om samenwerking te zoeken vanuit de 3 verschillende zuiveringskringen binnen deze regio. Vanuit de eigen autonomie van gemeenten en Hoogheemraadschap zijn de strategische doelen meerledig:

- Het versterken van de onderlinge samenwerking op gemeentelijk niveau en
- Het verdiepen van de samenwerking tussen gemeenten en Hoogheemraadschap binnen de verschillende zuiveringskringen.

Nadruk in deze samenwerking ligt bij het vergroten van de Kwaliteit en het verminderen van de organisatorische Kwetsbaarheid en dit op een Kosteneffectieve wijze. De ambities die hieraan ten grondslag liggen zijn opgenomen in de beleidsmodule van dit plan, samengevat in hoofdstuk **2.**

1.2 Doel, status, partijen en verplichtingen

Het integrale Afvalwaterketenplan (iAWKp) Bollenstreek omvat de zuiveringskringen Katwijk, Lisse en Noordwijk en alle aangesloten gemeenten. Voor gemeenten is het de opvolger van de gemeentelijke rioleringsplannen (vGRP's) en voor het Hoogheemraadschap is het de opvolger van de Basis Zuiverings-plannen (BZP's).

Het iAWKp is een invulling van de wettelijke opgave en draagt bij aan een gestructureerde (planmatige) samenwerking tussen gemeenten en het Hoogheemraadschap (BAW en Wtw art 3.8).

Daarnaast heeft het plan vanuit de WM artikel 4.22 e.v. een formele status voor gemeenten. Daarmee wordt het iAWKp door de besturen van de afzonderlijke partijen vastgesteld. Het vastgestelde iAWKp is taakstellend en heeft de status van een strategisch plan. Op termijn gaan deze plannen op in de omgevingsvisie, het omgevingsprogramma en het omgevingsplan, waarmee dit plan als basis kan dienen voor een verdere uitwerking en een basis voor de inrichting van de nieuwe Omgevingswet.

1.3 Planopbouw

Het iAWKp bestaat uit elf modules: Beleid, Kringmaatregelen en Financiële Verankering. De modules zijn ieder op zich goed leesbaar en dienen ieder hun eigen doel.

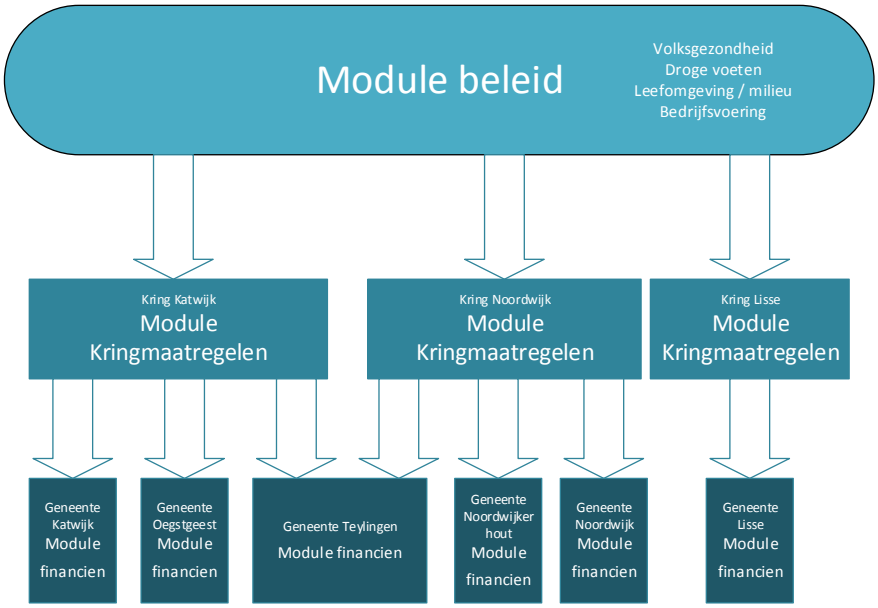

Figuur 1 - indeling in modules

In de beleidsmodule staat het beleid van de gemeenten Katwijk, Lisse, Noordwijk, Noordwijkerhout en Teylingen en van Rijnland voor de afvalwaterketen, opgesplitst in zowel de doelen volksgezondheid, droge voeten en leefomgeving als zorgplichten en bedrijfsvoering.

In de module Kringmaatregelen zijn per zuiveringskring (de rioolwaterzuivering en de daarop aangesloten gemeentelijke rioolstelsels) de zorgplichten voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater uitgewerkt in maatregelen. Alle investeringen, vervangingen, onderhoudsmaatregelen, inventarisaties en onderzoeken en de (kosten)planning hierbij zijn samenhangend weergegeven. De module geeft ook aandacht aan de bedrijfsvoering aspecten waarmee het mogelijk wordt de afvalwaterketen te beheren ‘als ware het één systeem’.

1.4 Grondbeginselen

De toekomstvisie is gefundeerd op twee strategische pijlers:

- We optimaliseren de waterketen: voorkomen dat schoon water wordt vermengd met afvalwater en ontvlechten de waterketen (riolen e.d.) en het watersysteem (regenwater, oppervlaktewater, grondwater e.d.).
- Met doelgerichtheid en klantgerichtheid beschermen we de publieke belangen, kennende de natuurlijke monopolies van de drinkwater- en afvalwatersector.

Uitgangspunt is samenhangend en doelmatig waterbeheer.

1.5 Opbouw module Financiële Verankering

In deze module worden de personele en financiële gevolgen behandeld die voortkomen uit de ambities, strategieën en activiteiten die zijn vastgelegd in de Beleidsmodule en de module met maatregelen voor de zuiveringskring.

Hoofdstuk 2 geeft de kern weer waar het bij het samenwerking in de waterketen van de Bollenstreek om draait en beschrijft wat de waterpartners in dit cluster samen ondernemen om daadwerkelijk verbeteringen te realiseren op gebied van de 3 K’s uit het Bestuursakkoord Water (kwaliteit, kwetsbaarheid en kosten).

Het hoofdonderdeel van deze module betreft het kostendekkingsplan voor de aankomende periode.

2 AMBITIE BOLLENSTREEK

2.1 Kwaliteit verbeteren

Volksgezondheid

Uit de eerder uitgevoerde ketenschouw kwam een gering aantal aanbevelingen voor verbetering. We doen het eigenlijk al goed qua bescherming van de volksgezondheid. Deze aanbevelingen zijn overgenomen in de kringmaatregelen. Het betreft de verdere gefaseerde ombouw van bestaande gemengde of verbeterd gescheiden rioolstelsels naar gescheiden rioolstelsels. Gemeenten stellen tijdig vervangingsplannen op zodat ook lokale en kleinschalige vervangingsprojecten op termijn leiden tot een gescheiden stelsel. Dit wordt in de planperiode nader uitgewerkt in een gezamenlijk afvoerstructuurplan. Naast de milieuvoordelen die dit oplevert, kan hiermee op lange termijn ook mogelijk worden bespaart op pomp- en zuiveringscapaciteit. De bijbehorende voordelen en investering dienen hierbij te worden afgewogen en afgestemd. In Oegstgeest wordt op dit moment een pilot uitgevoerd.

In de Bollenstreek hebben rioolgemalen en achterliggende zuiveringen voldoende capaciteit. Investeringen in de waterketen zijn vaak kapitaalintensief en worden daarom al jaren van tevoren gepland. In de relatie tussen de gemeenten en Rijnland speelt de uitwisseling van gegevens die betrekking hebben op hoeveelheden afvalwater daarom een belangrijke rol. De capaciteitsbehoefte wordt met de afgesproken procedure jaarlijks geactualiseerd. In de procedure “afvalwaterprognoses” in het iAWKp staat beschreven hoe we gegevens uitwisselen, afspraken vastleggen, hoeveelheden berekenen en analyseren. De procedure vervangt de aansluitvergunning en draagt daarmee door samenwerking bij aan het verlagen van regeldruk tussen overheden. De onderliggende Rijnlandse aansluitverordening wordt in een later stadium (2017) daarom ingetrokken.

Deze werkwijze zal de komende planperiode leiden tot optimalisatiestudies voor de eindgemalen van bijvoorbeeld Voorschoten en Lisse. Vooral Lisse is interessant omdat daar in het verleden extra capaciteit is gekocht wat in de toekomst wellicht niet meer nodig is. Het betreft een investering van ruim een half miljoen euro. Deze zuiveringscapaciteit kan mogelijk in de toekomst naar elders worden verplaatst.

Maatregelen:

- Afvalwaterprognoses jaarlijks actualiseren
- Systeeminzicht vergroten (gezamenlijk meetplan + meetnet)
- Pompcapaciteiten optimaliseren
- Zuiveringscapaciteiten optimaal benutten
- Riool vreemd water terugbrengen (DWAAS studies)
- Onderzoek naar centraliseren Ziekenhuislozingen op 1 awzi

Voorbeeld Volksgezondheid

De afvalwaterzuivering in Lisse is extra groot uitgevoerd om waterkwaliteitsproblemen te voorkomen. Destijds in 1992 een moderne doelmatige oplossing; het eerste afvalwaterakkoord binnen Rijnlandse grenzen.

In de toekomst is de extra zuiveringscapaciteit waarschijnlijk niet meer nodig omdat met slimme rioolvervangingen afvalwater en hemelwater worden ontvlochten. De vervuiling uit het afvalwaterriool neemt af en het schone afgekoppelde hemelwater draagt bij aan de waterkwaliteit.

Doelmatigheid anno nu.

Droge voeten

Door klimaatverandering krijgen we vaker en langer te maken met hevige buien, hogere temperaturen en perioden van droogte. De kans op (lokale) wateroverlast voor burgers neemt toe. Grote buien kunnen niet in één oogwenk door de riolering worden afgevoerd. De in het verleden gekozen oplossing om hemelwaterafvoeren op het riool aan te sluiten is nu ons grootste probleem geworden. Hemelwater moet tijdelijk worden geborgen, bijvoorbeeld op het maaiveld. Riolen hebben voldoende afvoercapaciteit voor ons afvalwater en daar waar het nog fout gaat wordt bijgestuurd. Bij nieuwe aanleg en renovatie van riolering gaan we conform het Rijksbeleid, maar wel doelmatig in afweging, schoon hemelwater en afvalwater ontvlechten. Hierbij zijn meerdere doelen gebaat. Die doelen leveren niet altijd geld op. Allereerst geeft het bij zware neerslag minder afvalwater op straat. Dit is een bijdrage aan de Volksgezondheid. Door het lozen van meer schoonwater en minder vuil afkomstig uit het vuilwaterriool in de sloot, verhoogt de waterkwaliteit en daarmee het leefmilieu. In wijken met grondwateroverlast biedt het ontvlechten de mogelijkheid om met een drainage de grondwatersituatie structureel te verbeteren. In openbaar gebied wordt waar nodig drainage aangelegd en daarop kunnen particulieren hun drainage aansluiten.
Voor het ontvlechten worden afvoerstructuurplannen opgesteld. Lisse is op dit moment bezig met een dergelijk plan. Deze ervaringen worden gedeeld in de Bollenstreek. In de praktijk kent iedere gemeente al wel een renovatie waarin dit wordt toegepast. In Sassenheim wordt hemelwater zelfs over straat afgevoerd naar een boezemwatergang. Een mooi voorbeeld waarmee wordt bespaard op ondergrondse afvoer. In de naastgelegen polder wordt hiermee een wateropgave opgelost en wordt het risico op inundatie vanuit de poldersloten voor een groot deel teruggedrongen. De financiële besparing moet nog worden berekend.

Met het ontvlechten en de inzet van nieuwe technieken spelen we in op het vergroten van de klimaatbestendigheid. Het verhogen van de afvoercapaciteit met nieuwe hemelwaterriolen en infiltraties zijn enkele opties. Maar de hevigheid van de buien vraagt juist ook om ‘berging op straat of in het groen’. Klimaatbestendigheid in dit verband verlangt ook een andere manier van het ontwerpen van wegen en groen. Maaiveldanalyses voor waterberging worden gemeengoed.
Ook toetsen van het watersysteem (watergangen en duikers) hoort hier bij. Dit alles verlangt samenwerking tussen gemeenten en Rijnland. Hiervoor is de nieuwe procedure “droge voeten toets” ontwikkeld. Door deze samenwerking en planmatige voorbereiding is een watervergunning niet meer nodig, wat bijdraagt aan het verlagen van regeldruk tussen overheden. De onderliggende Rijnlandse watervergunning is in een eerder stadium (2015) gedereguleerd.

Voorbeeld Droge Voeten

In Sassenheim is hoog gelegen boezemland en de lager gelegen polder van bedrijventerrein Jachtlust door onderaardse gangen met elkaar verbonden. Dit draagt niet bij aan de waterveiligheid van de polder.

Met moderne technieken wordt de riool verbinding verbroken. Het hemelwater van het boezemland wordt via de openbare verharding afgevoerd naar boezemwatergangen en zal in de toekomst niet meer afdalen naar de polder.

Dit voorbeeld was aanleiding voor een artikel in de vakbladen.

Maatregelen:

- Systeeminzicht vergroten (gezamenlijk meetplan + meetnet)
- Uitwerken van een waterbestendig klimaatbestendigheid (betrekken bestuur, diverse vakdisciplines)
- Opstellen afvoerstructuurplan afval- hemel- en grondwater
- Doelmatig ontvlechten afvalwater en schoon hemel- en grondwater
- Bijdrage vragen van bewoners, bijvoorbeeld actie steenbreek
- Grote dakvlakken (industriegebieden) afkoppelen en direct laten lozen op de boezem
- De capaciteiten van riool- en watersysteem op elkaar afstemmen
- Invullen Waterloket en klachtenregistratie

Leefomgeving

Het doel is dat de inzameling, transport en zuivering van stedelijk afvalwater in de Bollenstreek niet tot gezondheidsrisico´s, geurhinder of water en bodemkwaliteitsproblemen leidt. Als afgeleid doel wordt gekeken naar het sluiten van de energie- en grondstoffenkringloop.

In de afgelopen decennia is de emissie vanuit de gemengde riolering met circa de helft verminderd waardoor de overlast achter overstorten is beperkt en waterkwaliteit is verbeterd. Investeringen in bijvoorbeeld berg-bezink-bassins (bbb) leveren nu hun rendement. Ook het aansluiten van de laatste niet gerioleerde percelen en het lozingenbeleid voor afvalwaterzuiveringen hebben hieraan bijgedragen. Locatie specifiek zullen we overlast moeten blijven voorkomen en moeten we adequaat reageren op klachten. Met de “Smalle waterkwaliteitsspoor” procedure dragen we hier zorg voor. In Noordwijk bijvoorbeeld, wordt de ontwikkeling van een nieuwe wijk aangegrepen voor het oplossen van een ongewenst waterkwaliteitsprobleem. En ander voorbeeld doet zich voor in Katwijk: na monitoring van de situatie ter plekke lijkt het erop dat goed beheer van duikers en watergangen extra investeringen overbodig maken.

Ongerioleerde lozingen, al dan niet voorzien van een IBA (Individuele Behandeling van Afvalwater), mogen niet tot waterkwaliteitsproblemen leiden. Daarom zijn dergelijke lozingen op gevoelige wateren niet gewenst. Onder gevoelige wateren vallen alle meren en plassen en alle wateren met zwemwater. De gemeenten en Rijnland stemmen met elkaar af hoe we nu en in de toekomst omgaan met bestaande en nieuwe on gerioleerde lozingen van huishoudelijk afvalwater. Hiervoor is de procedure “ongerioleerde lozingen” ontwikkeld. Door planmatig af te stemmen sorteren we ook voor op de aangekondigde wetswijzing die de ontheffingsaanvraag bij de provincie overbodig zal maken en afstemming tussen gemeenten en waterschappen zal verplichten. Ook deze procedure draagt daardoor bij aan het verlagen van regeldruk tussen overheden.

Voorbeeld Leefomgeving

Water kan de leefomgeving verrijken, in sommige gevallen kan een riooloverstort dit echter verstoren. Met de nieuwe procedure wordt gezamenlijk gezocht naar een logische oplossing of verbeteringen.

In Rijnsburg bleek het frequenter doorspuiten van een lange duiker de oplossing.

In Noordwijkerhout werd een probleem overstort aangepakt door bij renovatie van een bestaande woonwijk de wegverharding af te koppelen van het afvalwaterriool.

In Noordwijk vonden we de oplossing door in een nieuwe woonwijk extra rioolcapaciteit te realiseren.

“Werk-met-werk maken” heet dat.

Maatregelen:

- Waterkwaliteitsproblemen monitoren
- Maatwerk ongerioleerde percelen
- Onderzoek naar lozingen microverontreinigingen (bijvoorbeeld geneesmiddelen)
- Onderzoek naar andere vormen van sanitatie
- Energiebesparende maatregelen in de keten (beluchting awzi Katwijk)
- Gezamenlijke calamiteitenoefening waterketen
- Afstemmen KRW (Kader Richtlijn Water) voor overig stedelijk water

Dit iAWKp volgt de landelijke trend en is daarmee een ‘vGRP nieuwe stijl’ (zie figuur 1). De landelijke trend is dat wetgeving wordt vereenvoudigd en publieke belangen in lokaal toegesneden afspraken worden geborgd in gezamenlijk opgestelde plannen. Deze vereenvoudiging zal in de toekomst verder worden ingevuld door het inwerking treden van de Omgevingswet. Gevolg van deze Omgevingswet is dat de GRP-verplichting per 2020 komt te vervallen. Het is de bedoeling om de verschillende watertaken op te nemen in een door de gemeente te ontwikkelen omgevingsvisie, te vertalen in een omgevingsplan en daaruit voortkomend een programma. Dat zal in een volgend iAWKp worden meegenomen.

Bedrijfsvoering

Er is nog veel werk te doen. Zoals gezegd heeft iedere waterpartner ‘zijn eigen winkel’. Daarom wordt in dit iAWKp voor de afvalwaterketen een werkgroep “structuur” voorgesteld om specialistische zaken uit te werken. Dit zou op termijn kunnen uitgroeien naar een verdere samenwerking. Binnen het iAWKp is hiervoor geen opdracht.

Om samenwerking op verschillende niveaus te ondersteunen starten we met het in banen leiden van informatiestromen.

Ook moet met dit iAWKp de dienstverlening transparant worden gemaakt (klantgerichtheid) en de informatieverstrekking en klachtenafhandeling gemoderniseerd. We streven met de invoer van een gericht assetmanagement, wat hieraan is gekoppeld, naar een verantwoorde kostenreductie. Een voorbeeld van risicomanagement is het voornemen van de gemeente Katwijk om een tweede zinker onder het Katwijks Kanaal aan te leggen. Hiermee wordt de beheer(s)baarheid vergroot en zal ook de emissie vanuit de riolering afnemen wat direct bijdraagt aan de waterwaterkwaliteit.

Los van deze verandering in de bedrijfsvoering gaan we de nodige technische innovaties niet uit de weg. Hierbij is gedacht aan bijvoorbeeld het onderzoek AAS (actiever actief slib) dat op de awzi Noordwijk zal worden uitgevoerd.

maatregelen:
- vergroten klantgerichtheid
- klachtenmanagement verbeteren
- informatiemanagement o.a. door een dashboard te ontwikkelen
- gezamenlijk assetmanagement
- verbetering databeheer en opzetten dataportaal

2.2 Kostenontwikkeling begrenzen

Uit de ketenschouw, die eind 2013 is uitgevoerd, bleek al dat er qua kosten efficiëntie op de korte termijn geen grote klappers te verwachten zijn. Dat is toen ook aan visitatiecommissie (o.l.v. Carla Peis) gerapporteerd. Wel bieden de (extra) opgaven die er liggen zoals voor klimaatbestendigheid en duurzaamheid, de mogelijkheid om door samenwerking ‘minder meer kosten’ te bewerkstelligen. Met dit iAWKp zorgen we voor het afstemmen van de werkzaamheden en investeringen ‘in de keten’. Hiervoor gebruiken we de procedures (afvalwaterprognose, droge voeten, waterkwaliteit en ongerioleerde percelen) die bijdragen aan een planmatige samenwerking.

Ook buiten de keten zijn samenwerkingswinsten te boeken met een bredere gemeenschappelijke aanpak van de interne disciplines Wegen, Groen, RO (projectontwikkelaars) en de externe disciplines (o.a. de kabelbeheerders). Dit vraagt om afstemming van werken in de openbare ruimte, waar de riolering vaak qua kosten een grote speler is.

Verder vraagt de omgevingswet om afstemming van RO vraagstukken, daarin zijn (grond)water en riolering ook belangrijke aspecten. Het integrale Afvalwaterketenplan (iAWKp) verwoordt het beleid en de voorgenomen maatregelen voor de zorgplichten en is daarmee een bouwsteen voor de regionale omgevingsaanpak en interdisciplinaire samenwerking.

2.3 Kwetsbaarheid verminderen

Per saldo zijn de individuele Waterketenpartners nog steeds kwetsbaar omdat de vergrijzing ook in onze sector aan de orde is. Iedere waterpartner heeft ‘zijn eigen winkel’. De Bollenstreekgemeenten doen gemeenschappelijke aanbestedingen van rioolzaken zoals reiniging, inspectie en gemalenonderhoud. Een meer inhoudelijke samenwerking voor specialistische rioleringskennis ligt in het verschiet. Voor wat betreft de afvalwaterketen wordt in dit iAWKp een overlegstructuur voorgesteld om specialistische zaken uit te werken (zie figuur 3) Een verdere samenwerking op termijn is te verwachten maar wordt niet in dit iAWKp vormgegeven. Het iAWKp geeft een gemeenschappelijk beleidskader, dit helpt ons om ‘de zelfde taal’ te

gaan spreken. Zeker wanneer we specialistische zaken gemeenschappelijk gaan uitwerken/uitwisselen is dit een opstap naar verdergaande ambtelijke samenwerking.

De overlegstructuur is gericht op 3 niveaus (strategisch, tactisch en operationeel):

- Een bestuurlijke trekker, met voldoende mandaat vanuit de waterpartners en inbedding in het bestuur van HHR, die als stuurgroep de strategische doelen kan bewaken. De onderliggende werkgroep stuurt het proces aan en zorgt voor voldoende informatie naar de stuurgroep.
- Onder de stuurgroep hangen 2 werkgroepen;
    - Een werkgroep die vanuit de breedte kijkt naar de invulling en voortgang van het iAWKp. Deze groep houdt zich het meeste bezig met het in de breedte ontwikkelen en afstemmen van gezamenlijk beleid en zorgt voor bestuurlijke inbedding.
    - Een 3-tal werkgroepen die zich vooral bezighouden met de vertaling en samenhang vanuit de zuiveringskringen. Deze groepen houden zich vooral bezig met de vertaling van de strategische beleidsdoelen naar de zuivering en de inliggende gemeenten en zorgen voor feedback naar de brede werkgroep.
- Als laatste, maar niet onbelangrijkste, een coördinator binnen gemeente en Hoogheemraadschap, die als intermediair fungeert tussen de verschillende werkgroepen en de gemeentelijke organisatie / bestuurlijke organisatie binnen de gemeente (op alle drie niveaus).

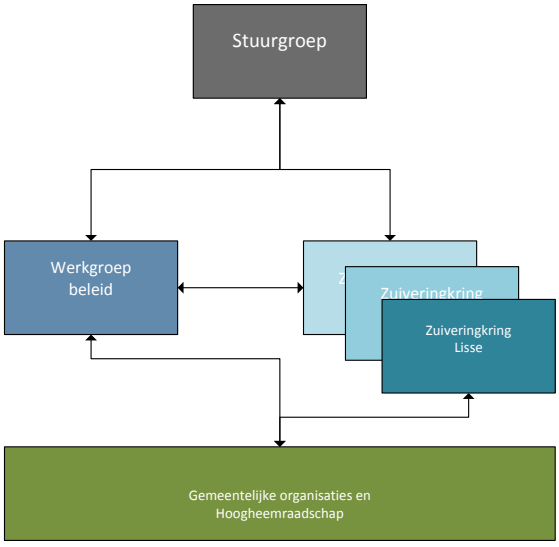

Figuur 2; werkgroepstructuur

Voorlopig wordt gekozen voor een intensieve samenwerking waarbij:

- we op tactisch en operationeel niveau de bedrijfsvoering afstemmen en indien mogelijke integreren en plannen op elkaar afstemmen, zodat resultaten op korte termijn kunnen worden gerealiseerd;
- ook wordt gewerkt aan het afstemmen van beleidsdoelen op strategisch niveau zoals in de maatregelmodule zijn vastgelegd.

Afgestemd op de organisatieontwikkelingen zal in de komende beleidsperiode ook vanuit de waterketen worden gedacht over de gewenste verbeteringen.

3 KOSTENDEKKINGSPLAN

3.1 Inleiding

In het kostenoverzicht wordt onderscheid gemaakt tussen exploitatiekosten en investeringsuitgaven:

- Bij de **exploitatiekosten** gaat het om jaarlijkse uitgaven voor beheer- en onderhoudsactiviteiten die nodig zijn voor een goed en doelmatig waterbeheer. De kosten van deze uitgaven worden toegeschreven aan het boekjaar waarin deze worden uitgegeven.

- De kosten voor beheer en onderhoud zullen naar verwachting stijgen door algemene prijsstijgingen, stijgingen van de lonen, vergroting van het areaal en uitbreiding van werkzaamheden als gevolg van wijzigingen in wet- en regelgeving. Door efficiënter te werken (bijvoorbeeld door regionale samenwerking) kan met dezelfde middelen, méér worden gerealiseerd en blijft de benodigde tariefstijging beperkt.

- **Investeringsuitgaven** bestaan uit vervangingsinvesteringen, verbeterings-investeringen en uitbreidingsinvesteringen (nieuwe aanleg). Investeringen zijn uitgaven voor zaken die meerdere jaren meegaan en een levensduurverlengend karakter hebben. Onderhoudskosten worden daarom niet geactiveerd. De jaarlijkse kosten die daar uit voortkomen- de kapitaallasten –bestaan uit rente en afschrijvingen. Bij het afschrijven wordt de lineaire methode toegepast met toerekening van rente. De afschrijvingstermijnen worden ontleend aan de Nota vaste activabeleid. Dat op de investeringen wordt afgeschreven, betekent dat de investeringen altijd achteraf, na ingebruikneming bij de belastingbetaler in rekening worden gebracht.

3.2 Uitgangspunten

Ten behoeve van de financiële doorrekening zijn de volgende relevante uitgangspunten en randvoorwaarden bij Rijnland van belang:

- De zuiveringsheffing mag maximaal kostendekkend zijn: de geraamde opbrengsten mogen de geraamde lasten niet overstijgen (Waterschapswet artikel 115). Deze eis geldt per individueel boekjaar;
- De opbrengsten van de zuiveringsheffing moeten worden aangewend voor de zuiveringstaak. Verrekening met de watersysteemheffing is niet toegestaan. Hiertoe worden ook activiteiten gerekend die hier ten dele aan bijdragen; deze dienen naar rato te worden toegerekend aan de beide heffingen.
- Reserveren voor toekomstige vervangingsinvesteringen - door dotaties aan de (spaar)voorziening - is niet toegestaan. Dit mag alleen voor een onderhoudsvoorziening.
- Bedragen lager dan € 50.000 worden niet geactiveerd. De waarde van een investering wordt bepaald door de inkoopprijs te verhogen met de direct toerekenbare bijkomende kosten.
- De financiële afschrijvingstermijnen op investeringen zijn als volgt:
  - 25 jaar Bouwkundige delen gemalen en awzi's)
  - 25 jaar Persleidingen
  - 15 jaar Mechanische delen van gemalen en awzi's
  - 10 jaar Elektrotechnische delen van gemalen en awzi's en procesautomatisering

Rijnland berekent de totale kosten voor het gehele beheergebied en maakt (vooralsnog) geen onderscheid per cluster. De totale kosten voor de Bollenstreek kunnen wel grofweg afgeleid worden o.b.v. het aandeel zuiveringscapaciteit. Dit aandeel bedraagt 15%.

3.3 Kostenontwikkeling

De verwachte totale uitgaven Rijnland voor de periode 2016 - 2021 zijn weergegeven in figuur 3. De uitgaven voor specifiek de Bollenstreek worden o.b.v.zuiveringscapaciteit ingeschat op 15% hiervan (voor 2017; € 12 mln).

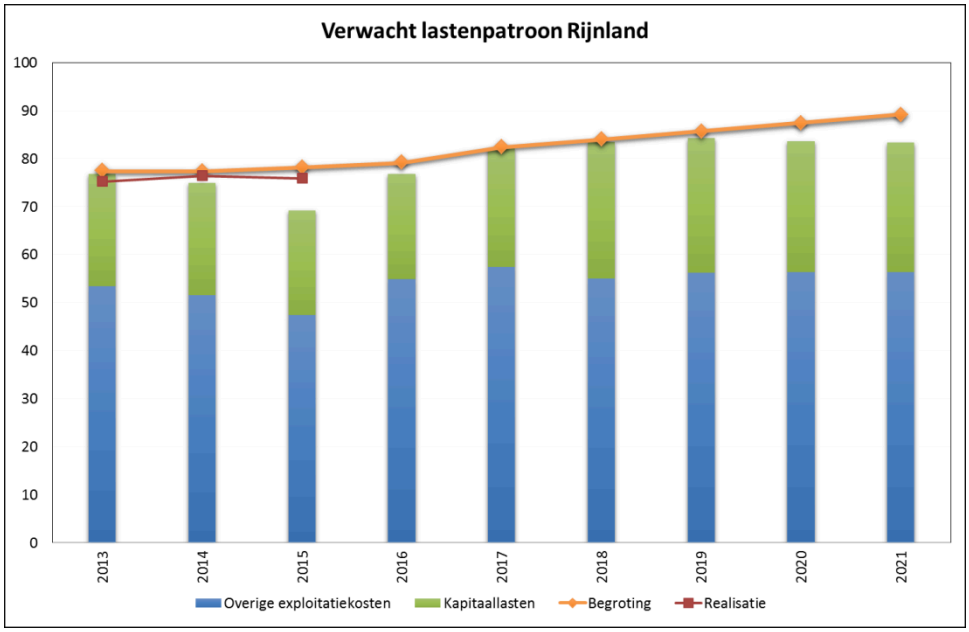

Figuur 3:Verwacht uitgavenpatroon Hoogheemraadschap voor de periode 2015 t/m 2021 (bedragen in mln. €).

In de komende planperiode worden de vervangingsinvesteringen, verbeteringsmaatregelen en uitbreidingsinvesteringen van het Hoogheemraadschap van Rijnland geactiveerd en vervolgens lineair afgeschreven. Dit leidt per investering tot kapitaallasten (rente- en afschrijving) voor een bepaalde duur. In figuur 4 is investeringsraming voor Rijnland als totaal en specifiek voor de Bollenstreek weergegeven. In Tabel 1 staan de gespecificeerde investeringen voor het cluster Bollenstreek vermeld (peiljaar 2016).

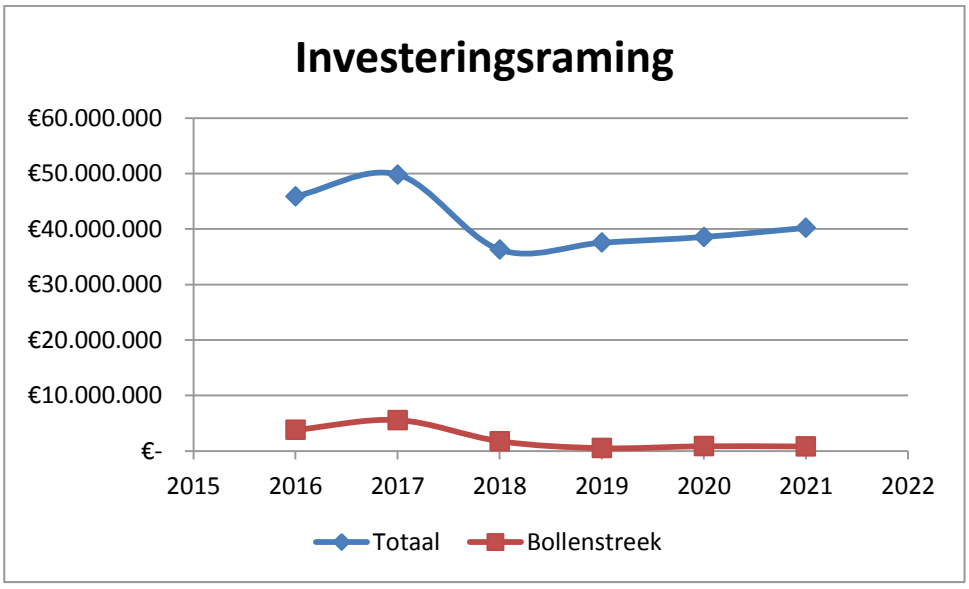

Figuur 4: Overzicht Investeringsraming voor de periode 2016 - 2021

Tabel 1: Specificatie investeringen Rijnland voor het cluster Bollenstreek (peiljaar 2016 en bedragen in €)

Lokatie	2016	2017	2018	2019	2020
Kring AWZI Noordwijk	150.000	0	0	0	0
Kring AWZI Katwijk	3.165.000	4.620.000	1.470.000	500.000	700.000
Kring AWZI Lisse	470.000	945.000	285.000	0	0
Totale investeringsraming	**3.785.000**	**5.565.000**	**1.755.000**	**500.000**	**700.000**

3.4 Ontwikkeling zuiveringsheffing

De benodigde inkomsten voor de periode 2016 – 2021 zijn weergegeven in tabel 2. De daarvan afgeleide tariefontwikkeling van de zuiveringsheffing is weergegeven in figuur 5.

Tabel 2: Tariefontwikkeling zuiveringsheffing Rijnland 2016-2021

Jaar	Benodigde belastinginkomsten uit Zuiverings- en verontreinigingsheffing		Aantal vervuilingseenheden (incl. directe lozers)		Gemiddeld tarief per (equivalente) heffingseeneid	
	Bedrag	Stijging	Aantal	Stijging	Bedrag	Stijging
2016	€ 76.930.000		1.481.000		€ 52,80	
2017	€ 82.198.000	(+ 6,8%)	1.468.000	(- 7.000)	€ 56,30	(+ 6,6%)
2018	€ 83.505.000	(+ 1,6%)	1.473.000	(+ 5.000)	€ 57,00	(+ 1,2%)
2019	€ 84.231.000	(+ 0,9%)	1.478.000	(+ 5.000)	€ 57,30	(+ 0,5%)
2020	€ 83.706.000	(- 0,6%)	1.483.000	(+ 5.000)	€ 56,75	(- 1,0%)
2021	€ 83.324.000	(- 0,5%)	1.488.000	(+ 5.000)	€ 56,30	(+ 0,2%)

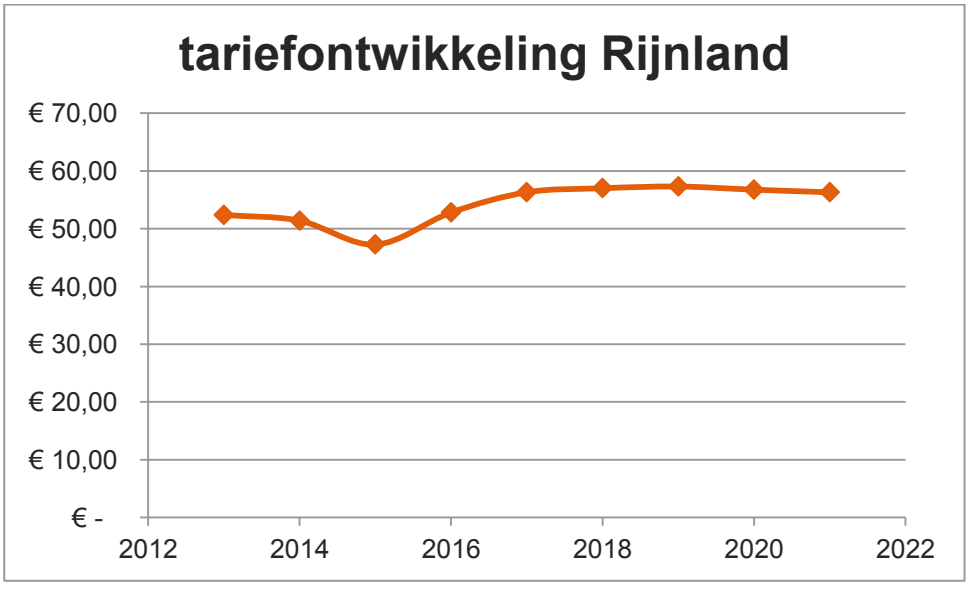

Figuur 5: Tariefontwikkeling zuiveringsheffing Rijnland voor de periode 2016-2021

4 PERSONELE MIDDELEN

Bij het Hoogheemraadschap van Rijnland zijn bij het waterketenbeheer in totaal ca. 100 fte betrokken, verdeeld over de afdelingen Zuiveren, BPO, Onderhoud. Voor de bollenstreek wordt de ureninzet o.b.v. het aandeel zuiveringscapaciteit ingeschat op15 fte.

Voor specifiek de uitvoering van het iAWKp wordt de benodigde ureninzet als volgt ingeschat. Deze uren komen uit de staande organisatie.

Onderdeel	2017	2018	2019	2020	2021	TOTAAL
Clustertrekker	225	225	225	225	225	1125 uur
BPO/IWA	250	100	100	100	100	650 uur
BPO/MON	100	50	50	50	50	300 uur
V&H	150	100	100	100	100	550 uur
Zuiveren	75	75	75	75	75	375 uur
Onderhoud	0	50	50	50	50	200 uur
TOTAAL	800 uur	600 uur	600 uur	600 uur	600 uur	3200 uur (2,5 fte)

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV - verenigde vergadering

Aard Voorstel	**VV-Besluitnota**
Vergaderdatum	29-03-2017 Agendapuntnummer 4.04.
Onderwerp	**Vaststelling Kadernota 2018 GR Slibverwerking 2009**
Collegevergadering	21-02-2017
VV-commissie	Cie BOD: 15-03-2017
Portefeuillehouder	J.C.H. Haan
Corsanummer	17.004873
BABS id	5744
Bijlagen	Kadernota 2018

(concept) De verenigde vergadering

Besluit de Kadernota 2018 van de GR Slibverwerking 2009 vast te stellen.

VV-besluitnota

De verenigde vergadering

besluit:

1. In te stemmen met de Kadernota 2018 van de GR Slibverwerking 2009.

Context
De GR Slibverwerking 2009 (hierna: de GR) heeft een Kadernota 2018 opgesteld. Op grond van het Waterschapsbesluit is de GR gehouden dit elk jaar te doen voorafgaand aan de begroting van het volgende jaar.

Argumenten
1.1 De kadernota is een goed informatiemiddel voor de VV.
De kadernota is gebonden aan een format (zie hoofdstuk 3). Dat zorgt ervoor dat alle beschikbare informatie aan de VV kan worden voorgelegd. Een groot gedeelte hiervan komt jaarlijks terug. Deze kadernota geeft op een compacte wijze weer wie de deelnemers zijn, hoe deze georganiseerd zijn, wat de financiële positie is e.d. Hoofdstuk 2 is het meest dynamisch/strategische deel want hierin staan de plannen voor de eerstkomende jaren.

1.2 De kadernota is de basis voor de begroting 2018.
Wanneer de deelnemende waterschappen instemmen met deze kadernota, kan de GR de begroting 2018 hierop baseren en in concept aan de algemene besturen van de waterschappen voorleggen voor een zienswijze. Uw vergadering krijgt deze begroting in juni a.s. met een advies voor een zienswijze aangeboden.

Risico's
1.1 N.v.t.

Bijlage:
Kadernota 2018 van GR Slibverwerking 2009 (17.001348)

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV-besluit

De verenigde vergadering van het Hoogheemraadschap van Rijnland,

gelezen het voorstel van dijkgraaf en hoogheemraden van 21-02-2017, kenmerk 17.004873,

en gelet op artikel 50f van de Wet gemeenschappelijke regelingen en artikel 19a van de GR Slibverwerking 2009,

Besluit de Kadernota 2018 van de GR Slibverwerking 2009 vast te stellen.

Leiden, 29-03-2017.

De verenigde vergadering,

G.J. Doornbos
dijkgraaf

C.M. van de Wiel
secretaris

Ontvangstdatum: 05/01/2017
17.001348

Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking

Handelsweg 100
2988 DC Ridderkerk
telefoon: 088-9743149

Onderwerp: Kadernota 2018

U1700122

Aan algemene besturen van de deelnemers van de gemeenschappelijke regeling slibverwerking

VERZONDEN 04 JAN. 2017

Ridderkerk, 4 januari 2017.

Geacht college,

Bijgevoegd treft u aan de Kadernota 2018. In deze Kadernota worden de contouren voor de begroting 2018 van de gemeenschappelijke regeling geschetst. Met deze Kadernota wordt het bestuur van het deelnemende waterschap in staat gesteld in een vroeg stadium kennis te nemen van de bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling en deze in te passen in de eigen begroting. De wet heeft hier niet voorzien in het indienen van zienswijzen.

In deze Kadernota zijn de te verwachten hoeveelheden aan te bieden zuiveringsslib opgenomen. Het tarief wordt jaarlijks vastgesteld door de Raad van Commissarissen van HVC. Daarom is in deze Kadernota geen prognose van de te verwachten jaarlijkse bijdrage aan HVC opgenomen. Tot nu toe zijn de tarieven in het algemeen verhoogd met de inflatie. Daarmee zijn de tarieven gebleven binnen de bandbreedte, die is geschetst bij de verkoop van DRSH aan HVC.

In 2016 is gestart met een studie naar de strategie hoe in de toekomst om te gaan met de verwerking van zuiveringsslib. Thans wordt deze verwerkt in een mono verbrander. In het najaar zal tijdens de jaarlijkse strategische conferentie een aantal globale denkrichtingen worden uitgewerkt. We voorzien een mogelijkheid dat er in 2018 nog aanvullend onderzoek nodig is en stellen voor dat buiten de GR te financieren.

De ontwerpbegroting 2018 zal in de maand maart 2017 aan u worden gezonden. Daar kunt u binnen 8 weken een zienswijze bij de gemeenschappelijke regeling indienen. Na vaststelling door het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling kunnen zienswijzen worden ingediend bij Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland.

Wij verwachten u hiermede voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Namens het dagelijks bestuur van
de Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking.

M. Dijkgraaf

Secretaris

J.C.H. Haan,

voorzitter

Kadernota
2018

Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking

Opgesteld door : Secretariaat Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking
Datum : 14 december 2016
Versie : 2

Inhoud

1. Inleiding 4
1.1. Algemeen 4
1.2. Doelstelling 4
1.3. Bestuurlijke ontwikkeling 5
1.4. Leeswijzer 5
2. Programmaplan 6
2.1. Wat willen we bereiken? 6
2.2. Wat gaan we daarvoor doen? 6
2.3. Wat gaat het kosten? 8
3. Paragrafen 9
3.1. Weerstandsvermogen 9
3.2. Financiering 9
3.3. Verbonden partijen 9
4. Exploitatiebegroting en geprognosticeerde balans 11
4.1. Waarderingsgrondslagen 11
4.2. Exploitatiebegroting 11
4.3. Toelichting op de exploitatiebegroting 12
4.4. Geprognosticeerde balans 13
4.5. Toelichting op de geprognosticeerde balans 13
Bijlage 1: Gegarandeerde geldleningen HVC 14
Bijlage 2: Prognose afvoer slib en zand 15

1. Inleiding

1.1. Algemeen

De verwerking van slib is een activiteit waaraan vanuit maatschappelijk oogpunt steeds meer eisen worden gesteld, onder andere op het gebied van duurzaamheid en kosteneffectiviteit. Om ook op de langere termijn duurzame en kosteneffectieve oplossingen te kunnen nastreven, hebben hoogheemraadschap van Delfland, hoogheemraadschap van Rijnland, hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, waterschap Hollandse Delta en waterschap Rivierenland de samenwerking gezocht. Dit heeft geleid tot de instelling van DRSH NV[1].

Op 1 januari 2010 is DRSH NV door de aandeelhoudende waterschappen in eigendom overgedragen aan de NV HVC. Als gevolg van deze overdracht hebben de waterschappen een gezamenlijk belang verkregen in NV HVC van circa 13%[2]. Dit belang is in september 2011 overgedragen aan de in 2010 opgerichte Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 (GR Slibverwerking).

Als gevolg van de uitgifte van aandelen aan nieuwe HVC aandeelhouders in 2011 is het belang sinds januari 2014 circa 12% in NV HVC. Het waterschapsbelang is verankerd in de statuten en de ballotageovereenkomst en staat daarin op een gelijk niveau met de andere aandeelhoudersbelangen (gemeenten) in de NV HVC.

In 2016 is gestart met een studie naar de strategie hoe in de toekomst om te gaan met de verwerking van zuiveringsslib. Thans wordt deze verwerkt in een mono verbrander. In het najaar zal tijdens de jaarlijkse strategische conferentie een aantal globale denkrichtingen worden uitgewerkt. We voorzien een mogelijkheid dat er in 2018 nog aanvullend onderzoek nodig is en stellen voor dat buiten de GR te financieren.

1.2. Doelstelling

De GR Slibverwerking heeft tot doel de behartiging en coördinatie van de belangen van de deelnemende waterschappen met betrekking tot de verwerking van zuiveringsslib en de gezamenlijke ontwikkelingen in de afvalwaterketen. De kerntaak van de gemeenschappelijke regeling is het gezamenlijk behartigen van het aandeelhouderschap in de NV HVC en het afstemmen van de activiteiten die met of door NV HVC ten behoeve van de in de gemeenschappelijke regeling deelnemende waterschappen worden uitgevoerd. Hiertoe oefent de GR een actief aandeelhouderschap uit, om namens de deelnemende waterschappen een nauwe betrokkenheid bij ontwikkelingen en innovatie in afval- en slibverwerking te borgen.

Zeggenschap binnen de NV HVC is niet alleen direct gebonden aan het percentage van het aandeelhouderschap in de NV HVC, maar vooral aan de manier waarop het aandeelhouderschap wordt ingevuld.

Afvalverwerking en biomassaverwerking (waaronder het zuiveringsslib valt) hebben steeds meer raakvlakken. De uitvoering van de activiteiten vergt nagenoeg dezelfde disciplines. Door deelname in de NV HVC hebben de waterschappen toegang tot kansen ten aanzien van de inzet van technologische en organisatorische innovaties als gevolg van de investeringen die HVC doet op het gebied van afvalstoffenverwerking en energieopwekking. Met de deelname in de NV HVC beogen de waterschappen eveneens invulling te geven aan de ambitie voor invulling van de duurzaamheidsvraag.

[1] DRSH Zuiveringsslib NV
[2] De deelnemende waterschappen bezitten gezamenlijk 397 aandelen in de NV HVC.

1.3. Bestuurlijke ontwikkeling

Vanaf de oprichting van de GR Slibverwerking tot eind 2013 heeft HVC het secretariaat van de GR ingevuld. Het bestuur heeft in 2013 besloten het secretariaat met ingang van 2014 te bemannen vanuit de waterschappen zelf. Vanaf dat moment worden de volgende werkzaamheden uitgevoerd door waterschap Hollandse Delta:

- Invulling rol secretaris inclusief ondersteuning
- Opstellen van de producten behorende tot de Planning & Control-cyclus
- Financieel beheer

Wijziging Wet gemeenschappelijke regelingen

In 2016 hebben de deelnemende waterschappen in verband met de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen besloten tot de uitbreiding van het aantal leden van het algemeen bestuur. Er zijn nu twee vertegenwoordigers per deelnemer. Hier door is er nu in het algemeen bestuur conform de nieuwe wetgeving een meerderheid ten opzichte van het dagelijks bestuur.

Het algemeen bestuur bestaat per 5 december 2016 uit:

- Voorzitter, de heer J. Haan (Hoogheemraadschap van Rijnland)
- De heer J.W.A. van Olphen (Hoogheemraadschap van Delfland)
- De heer R. Smits (Hoogheemraadschap van Delfland)
- De heer M. Kastelein (Hoogheemraadschap van Rijnland)
- De heer P. van den Eijnde (Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard)
- Mevrouw A. van Zoelen (Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard)
- De heer J.J.M. van Oorschot (waterschap Hollandse Delta)
- De heer L. Struijk (waterschap Hollandse Delta)
- De heer G. Nieuwenhuis (Waterschap Rivierenland)
- Mevrouw H. Roorda (Waterschap Rivierenland)

Het dagelijks bestuur bestaat uit:

- Voorzitter, de heer J. Haan (Hoogheemraadschap van Rijnland)
- Mevrouw A. van Zoelen (Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard)
- De heer J.J.M. van Oorschot (waterschap Hollandse Delta)

Bij de aanvang van de bestuursperiode is afgesproken dat na twee jaar het voorzitterschap en het dagelijks bestuur zou wijzigen. Per 5 december 2016 heeft de heer Haan (Hoogheemraadschap van Rijnland) het voorzitterschap overgenomen van de heer Van Olphen (Hoogheemraadschap van Delfland). Tevens heeft de heer Van Olphen zijn plaats in het dagelijks bestuur overgedragen aan de heer Van Oorschot (waterschap Hollandse Delta).

Externe ontwikkelingen

Verder heeft de algemeen directeur van HVC in 2016 afscheid genomen. Naar aanleiding hiervan is het beloningsbeleid van HVC actueel geworden en vindt op bestuurlijk niveau overleg plaats met de Raad van Commissarissen.

1.4. Leeswijzer

In hoofdstuk 2 van voorliggende begroting wordt ingegaan op het programmaplan. In dit hoofdstuk zal antwoord gegeven worden op de vragen: "Wat willen we bereiken?", "Wat gaan we daarvoor doen?", "Wat gaat het kosten?". De verplichte paragrafen komen aan de orde in hoofdstuk 3. De grondslagen voor de waardering van activa en passiva, balans, toelichting op de balans evenals een overzicht van de lasten en baten inclusief toelichting zijn opgenomen in hoofdstuk 4. Afgesloten wordt met een tweetal bijlagen, in de eerste bijlage wordt inzicht gegeven in de gegarandeerde geldleningen aan HVC. De prognose voor de afvoer van slib en zand is opgenomen in bijlage 2.

2. Programmaplan

2.1. Wat willen we bereiken?

De algemene doelstellingen van de gemeenschappelijke regeling zijn gedefinieerd in artikel 3 en 4 van de gemeenschappelijke regeling.

Artikel 3 Belangen
Het Openbaar Lichaam behartigt de belangen van de Waterschappen op het terrein van:
(i) het transporteren of doen transporteren van zuiveringsslib naar verwerkingsinstallaties, stortplaatsen of andere eindbestemmingen;
(ii) het gecontroleerd storten of verwerken of doen storten of doen verwerken van zuiveringsslib in verbrandingsinstallaties of op andere wijze; [3]
(iii) het afvoeren en storten of doen afvoeren en doen storten van asresten of andere restproducten van de verwerking van zuiveringsslib, voor zover geen nuttig gebruik daarvan mogelijk is;
(iv) het afzetten of doen afzetten van zuiveringsslib en/of restproducten van de verwerking daarvan voor nuttig gebruik; en
(v) het produceren van duurzame energie en de interne afzet daarvan.

Artikel 4 - Taken en bevoegdheden
Ten behoeve van de behartiging van de in artikel 3 genoemde belangen, is het Openbaar lichaam belast met en bevoegd tot:
a het verwerven, houden, beheren en vervreemden voor de Waterschappen van aandelen in het kapitaal van HVC;
b het toetreden tot een ballotageovereenkomst, waaronder in elk geval de Ballotageovereenkomst B, met HVC;
c het garant staan voor de verplichtingen van HVC krachtens door HVC gesloten overeenkomsten van geldlening, conform het bepaalde in artikel 7 van de Ballotageovereenkomst B;
d het actief invulling geven aan het aandeelhouderschap in HVC door ketenontwikkelingen, onderling en met HVC te bespreken, die in brede zin verband houden met slibverwerking en duurzaamheid;
e het, op basis van hoeveelheden tonnages door HVC verwerkt zuiveringsslib, factureren aan de Waterschappen;
f het benoemen van een commissaris in de raad van commissarissen van HVC namens de Waterschappen.
g het actief uitoefenen van de stemrechten verbonden aan de aandelen die het Openbaar lichaam in HVC houdt;
h het goed uitvoering en inhoud geven aan ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid;
i het bewaken en proactief invullen van de afspraken en normen op het gebied van corporate governance, zoals onder meer vastgelegd in de Nederlandse corporate governance code.

Daarnaast beoogt het orgaan (dit om de regeling van de rechtspersoon te onderscheiden) in 2018:
- Een door het Algemeen Bestuur vastgestelde jaarrekening 2017 op te leveren;
- Een door het Algemeen Bestuur vastgestelde begroting 2019 op te leveren;
- Een door het Algemeen Bestuur vastgestelde kadernota 2020 op te leveren;
- Uitvoering te geven aan de door het Dagelijks - en Algemeen Bestuur genomen besluiten.

2.2. Wat gaan we daarvoor doen?

Het orgaan wil de belangen van de deelnemende waterschappen zo goed mogelijk behartigen en haar taken zo goed mogelijk uitvoeren.

Belangen
De belangenbehartiging wordt voorbereid in de Ambtelijke Ondersteuning Groep (OAGR), waarin medewerkers van de deelnemende waterschappen en HVC zitting hebben. Zij bereiden de adviezen aan het bestuur voor.

[3] Binnen de Nederlandse wetgeving is alleen thermische reiniging van zuiveringsslib toegestaan. Storten is verboden.

Ad i: Met de overdracht van de verbrandingsinstallatie aan HVC is de kwaliteit van de bedrijfsvoering gewaarborgd.
Ad ii: Er zijn goede afspraken met HVC gemaakt over het transport van het zuiveringsslib naar de installatie. Optimalisatie is verder mogelijk door een verbeterde toegankelijkheid van de installaties, zodat HVC zelfstandig kan lossen.
Ad iii: HVC heeft aan het orgaan verzocht of het een constante aanvoer van zuiveringsslib kan garanderen, opdat de asresten gebruikt kunnen worden voor de terugwinning van fosfaat. Het huidige as wordt overeenkomstig de daarop betrekking hebbende regelgeving gestort.
Ad iv: Zie ad iii
Ad v: Na een aanbesteding wordt duurzame energie van een andere leverancier afgenomen.

Taken
Ad a t/m c: De taken onder a tot en met c zijn uitgevoerd. U kunt deze onderwerpen terug vinden in de programmabegroting en jaarrekening van de deelnemende waterschappen.

Ad d: Met een gedegen voorbereiding door de ambtelijke ondersteuningsgroep en behandeling hiervan in het dagelijks en algemeen bestuur van het orgaan kan een adequate invulling gegeven worden aan het aandeelhouderschap. Dit betreft zowel de inhoudelijke invulling daarvan als het verwerven van draagvlak onder de deelnemers.

Ad e: Met de overdracht van de bevoegdheden van het secretariaat van HVC kan het orgaan thans invulling geven aan de facturatie van geleverde tonnen slib aan de deelnemende waterschappen. Overigens voert HVC deze betalingen in mandaat uit. Echter, de bevoegdheid is nu op de juiste plaats neergelegd.

Ad f: de GR heeft de bevoegdheid een commissaris in de Raad van Commissarissen te benoemen. In 2015 is de heer J.H. Oosters, dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard herbenoemd.

Ad g: zie onder sub e.

Ad h: duurzaamheid; dit onderwerp is voortdurend onder de aandacht. Het bedrijf waar HVC in februari 2015 een overeenkomst mee heeft gesloten, is in 2016 gestart met de voorbereiding van de bouw van een productielijst van fosfaaterts. De productielijn voor terugwinning van fosfaat uit het as van het verbrande zuiveringsslib zal naar verwachting in 2018 in gebruik worden genomen. Doordat HVC duurzaam energie opwekt, worden zogenaamde duurzaamheidscredits aan de waterschappen toegerekend. Deze credits dragen bij aan de realisatie van de duurzaamheidsdoelstellingen van de deelnemende waterschappen. Nader onderzoek heeft aangetoond dat deze credits inderdaad kunnen worden toegerekend.

Ad i: aan het onderwerp governance is als eerste invulling gegeven door vanaf 2014 zelf het secretariaat te verzorgen. In 2015 zijn acties in gang gezet om een duidelijk onderscheid te maken tussen het dagelijks en algemeen bestuur. Hiermee is een duidelijke scheiding aangebracht tussen het aandeelhoudersbelang en de belangen van HVC. In de jaarrekening 2016 zal hier nader over gerapporteerd worden.

Hiertoe zullen in 2018 de stukken ten behoeve van de ambtelijke ondersteuningsgroep, het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur worden voorbereid. De door het dagelijks - en algemeen bestuur genomen besluiten zullen worden uitgevoerd. Tot deze stukken behoren in ieder geval de jaarrekening 2017, de begroting 2019 en de kadernota 2020.

Tevens zal ingezet worden op het uitvoeren van de acties ten aanzien van:
- Inzicht over de opbouw en het verloop van de tarieven voor de komende 15 jaar.
- Het starten van bestuurlijk overleg met andere partijen om vraagstukken voor een gezamenlijke toekomst te onderzoeken. Door het algemeen bestuur is een oproep aan HVC gedaan om in overleg met SNB te gaan om de samenwerking te intensiveren. SNB heeft aangegeven eerst een strategische studie te willen doen. Dat betekent, dat eerst eind

2017 dit verder kan worden opgepakt. Ook met andere partijen wordt gekeken naar intensievere samenwerking. Deze zijn onder andere Waternet, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en de Commissie water en Emissie van de Unie van Waterschappen.

2.3. Wat gaat het kosten?

Kosten gemeenschappelijke regeling

De gemeenschappelijke regeling staat garant voor de uitstaande geldleningen ten behoeve van slibverwerkingsactiviteiten die NV HVC heeft bij de Nederlandse Waterschapsbank. Door deze garantstelling kan NV HVC tegen lagere rentetarieven leningen aantrekken. Het voordeel wat NV HVC hierdoor realiseert, wordt voor een deel, zijnde 1% van de gegarandeerde som aan leningen, uitgekeerd aan de garantstellers. De uitbetaling van deze provisie vindt plaats via de gemeenschappelijke regeling. Dit betekent dat HVC de provisie betaalt aan de gemeenschappelijke regeling. Waterschap Hollandse Delta zorgt vanuit haar rol van secretariaat voor betaling van de provisie vanuit de GR naar de deelnemende waterschappen.

De lasten voor het secretariaat worden via de gemeenschappelijke regeling in rekening worden gebracht. De lasten voor het secretariaat bestaan uit:

- De uren voor het voeren van het secretariaat (secretaris, ondersteuning, financiën), deze uren worden doorbelast op basis van de tarieven werken voor derden die door de Verenigde Vergadering van WSHD worden vastgesteld voor 2018;
- Notuleren vergaderingen GR;
- Accountantscontrole.

De lasten voor onderzoeken rechtstreeks gelieerd aan de bedrijfsvoering HVC zullen direct voor rekening van HVC komen. Deze lasten worden dan met de waterschappen verrekend via het tarief per ton verwerkt slib. Eventuele onderzoeken van belang voor of gewenst door de waterschappen zullen de waterschappen zelfstandig oppakken. Facturatie vindt direct dan plaats door het waterschap wat aangewezen is als 'trekker' van dat onderzoek.

De lasten voor het secretariaat worden gezamenlijk gedragen door de deelnemende waterschappen. De kosten worden gelijkelijk verdeeld, dit betekent dat ieder van de waterschappen 20% van de kosten zal dragen.

De verplichtingen voor de lasten inzake het secretariaat zullen worden aangegaan door waterschap Hollandse Delta. Deze lasten zullen dan inclusief onderbouwing door WSHD worden doorbelast aan de gemeenschappelijke regeling. Vanuit de gemeenschappelijke regeling vindt daarna de verdeling en doorbelasting naar de deelnemende waterschappen plaats.

Kosten slibverwerking

De kosten voor de waterschappen ten aanzien van de slibverwerking door HVC worden bepaald door:

- de door de waterschappen aan te leveren hoeveelheid slib;
- het tarief per ton slib dat wordt vastgesteld door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van HVC.

De verwachtingen van de waterschappen ten aanzien van de slibafzet voor de jaren tot en met 2021 zijn opgenomen in bijlage 2.

Vanuit HVC is aangegeven dat de tarieven worden geïndexeerd bij een gelijkblijvende hoeveelheid slib aangeleverd door de aandeelhouders. Indien er wijzigingen komen in de aangeleverde hoeveelheden zal dit consequenties hebben voor het slibverwerkingstarief per ton slib. Overigens zal dit niet op nacalculatiebasis geschieden.

3. Paragrafen

Vanuit het Waterschapsbesluit zijn de volgende paragrafen verplicht:
- Ontwikkelingen sinds het vorig begrotingsjaar
- Uitgangspunten en normen
- Incidentele baten en lasten
- Kostentoerekening
- Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen
- Waterschapsbelastingen
- Weerstandsvermogen
- Financiering
- Verbonden partijen
- Bedrijfsvoering
- EMU-saldo

De relevante paragrafen zijn hieronder opgenomen. De overige paragrafen zijn niet van toepassing.

3.1. Weerstandsvermogen

Financiële risico's

Vanaf de toetreding tot de gemeenschappelijke regeling staan de waterschappen garant voor de financiering van de activiteiten die HVC ten behoeve van de waterschappen uitvoert. In het nieuwe B-plus aandeelhouderschap waartoe in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 4 juli 2013 is besloten, heeft de garantstelling ook betrekking op de financiering van investeringen ter verduurzaming van de activiteiten die ten behoeve van de waterschappen worden uitgevoerd. Zo wordt een deel van de financiering c.q. de daarvoor benodigde garantstelling van de bio-energiecentrale ('BEC') aan de waterschappen toegerekend. Dit aangezien de BEC groene elektriciteit levert voor de bedrijfsvoering van de slibverbrandingsinstallatie (SVI).

Een verdere aanpassing c.q. uitbreiding van de garantstelling zal plaatsvinden afhankelijk van besluitvorming over (financiering van) nieuwe investeringen ten behoeve van de waterschappen. Het continueren van het aandeelhouderschap B betekent een voortzetting van het bestaande principe van lasten- en batendeling.

De aandeelhouders B staan volledig garant voor de Slibverbrandingsinstallatie. Voor de Bio Energie Centrale is de garantstelling naar rato van de aandelenverhouding tussen aandeelhouder A en B, zijnde 12%. In totaal staat de GR garant voor € 28,6 miljoen op 1 januari 2018 (€ 23,2 miljoen uitstaande geldleningen + € 5,4 miljoen BEC). De waterschappen zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de activiteiten. De aansprakelijkheid per waterschap is daardoor € 28,6 miljoen op 1 januari 2018.

3.2. Financiering

De aandeelhoudende waterschappen hebben hun gezamenlijk belang in NV HVC overgedragen aan de GR Slibverwerking. Het eigendom per waterschap wordt bepaald aan de hand van het aantal aandelen. Het eigendom wat de GR Slibverwerking heeft, wordt derhalve gefinancierd door de afzonderlijke waterschappen.

3.3. Verbonden partijen

Om op de langere termijn duurzame en kosteneffectieve oplossingen ten aanzien van de verwerking van slib te kunnen nastreven, hebben hoogheemraadschap van Delfland, hoogheemraadschap van Rijnland, hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, waterschap Hollandse Delta en waterschap Rivierenland de samenwerking gezocht. Dit heeft geleid tot de instelling van DRSH NV.

Op 1 januari 2010 is DRSH NV door de aandeelhoudende waterschappen in eigendom overgedragen aan de NV HVC. Als gevolg van deze overdracht hebben de waterschappen een gezamenlijk belang verkregen in NV HVC van circa 13%. Dit belang is in september 2011 overgedragen aan de in 2010 opgerichte Gemeenschappelijk Regeling Slibverwerking 2009 (GR

Slibverwerking). Als gevolg van de uitgifte van aandelen aan nieuwe HVC aandeelhouders in 2011 is het belang per januari 2014 circa 12% in NV HVC.

Op 4 juli 2013 is in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders besloten verder te gaan in het nieuwe B-plus aandeelhouderschap (zie paragraaf 3.1).

Financiële kerncijfers (x € 1.000):	31-12-2015	31-12-2014
GR Slibverwerking 2009		
- Eigen vermogen	0	0
- Vreemd vermogen	18	18
- Jaarresultaat	0	0
N.V. HVC		
- Eigen vermogen	81.849	68.381
- Vreemd vermogen	687.012	713.404
- Jaarresultaat	13.476	5.137
Het jaarresultaat is het genormaliseerde resultaat na belasting.		

4. Exploitatiebegroting en geprognosticeerde balans

4.1. Waarderingsgrondslagen

Algemene grondslagen voor het opstellen van de begroting

De exploitatiebegroting 2018 is opgesteld conform de voorschriften van de Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen (RBVW). Voor zover niet anders vermeld, worden de activa en passiva gewaardeerd op nominale waarde en afgerond op bedragen van € 1.

De waardering van activa en passiva vindt plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, tenzij anders vermeld.

Financiële vaste activa

De participatie in het aandelenkapitaal van NV HVC (kapitaalverstrekking aan een deelneming in de zin van het Waterschapsbesluit[4]) is gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Wanneer de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden. Tot en met het opstellen van voorliggende begroting heeft een dergelijke afwaardering niet plaatsgevonden.

Waarderingsgrondslagen resultaatbepaling

Baten en lasten

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben (stelsel van baten en lasten). Winsten worden slechts in acht genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de rekening bekend zijn.

De exploitatiebegroting voor 2018 sluit met een resultaat van nihil.

4.2. Exploitatiebegroting

Exploitatiebegroting (* €1)	Begroting 2018	Begroting 2017
Baten		
Garantstellingsprovisie HVC	232.250	268.890
Vergoeding kosten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling	42.000	42.000
Totaal baten	***274.250***	***310.890***
Lasten		
Garantstellingsprovisie Waterschappen	232.250	268.890
Kosten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling	42.000	42.000
Totaal lasten	***274.250***	***310.890***
Resultaat	-	-

De toelichting op de verdeling van de garantstellingsprovisie en de basis voor deze provisie wordt gegeven in paragraaf 4.3. In deze paragraaf is eveneens de specificatie van de lasten voor het secretariaat opgenomen.

[4] Krachtens artikel 4.1 Waterschapsbesluit is er sprake van een deelneming als de GR participeert in het aandelenkapitaal van een NV of een BV.

4.3. Toelichting op de exploitatiebegroting

Toelichting op de exploitatiebegroting (* €1)	Begroting 2018	Begroting 2017
Baten		
Garantstellingsprovisie HVC	**232.250**	**268.890**
Deze provisie bedraagt 1% van het gegarandeerde leningbedrag van:		
- per 1 januari 2017: € 26.889.000		
- per 1 januari 2018: € 23.225.000		
Vergoeding lasten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling		
- Hoogheemraadschap van Delfland (20%)	8.400	8.400
- Hoogheemraadschap van Rijnland (20%)	8.400	8.400
- Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (20%)	8.400	8.400
- Waterschap Hollandse Delta (20%)	8.400	8.400
- Waterschap Rivierenland (20%)	8.400	8.400
	42.000	**42.000**
Totaal baten	***274.250***	***310.890***
Lasten		
Garantstellingsprovisie Waterschappen		
De deelnemende waterschappen ontvangen van de NV HVC een garantstellingsprovisie van 1% van het gegarandeerde leningbedrag. Conform artikel 22 van de statuten wordt de garantstellingsprovisie verdeeld naar rato van het aantal aandelen:		
- Hoogheemraadschap van Delfland (95 aandelen)	55.576	64.344
- Hoogheemraadschap van Rijnland (123 aandelen)	71.957	83.308
- Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (40 aandelen)	23.401	27.092
- Waterschap Hollandse Delta (111 aandelen)	64.936	75.181
- Waterschap Rivierenland (28 aandelen)	16.380	18.965
- Totaal: 397 aandelen	**232.250**	**268.890**
Lasten secretariaat Gemeenschappelijke Regeling		
- Inzet uren secretariaat (secretaris, ondersteuning, financiën)	32.000	32.000
- Notuleren vergaderingen GR	1.700	1.700
- Notuleren vergaderingen AOGR	2.000	2.000
- Representatiekosten	1.000	1.000
- Accountantscontrole	5.300	5.300
	42.000	**42.000**
Totale lasten	***274.250***	***310.890***
Resultaat	**-**	**-**

4.4. Geprognosticeerde balans

OMSCHRIJVING (* €1)	31 december 2018	31 december 2017
ACTIVA		
Vaste activa		
Financiële vaste activa		
- Deelnemingen	18.044	18.044
TOTAAL ACTIVA	**18.044**	**18.044**
PASSIVA		
Vlottende passiva		
- Kortlopende schulden	18.044	18.044
TOTAAL PASSIVA	**18.044**	**18.044**

Bovenstaande balans geeft het bedrag weer van het bezit van de waterschappen in HVC. De verdeling over de verschillende waterschappen wordt toegelicht in paragraaf 4.5.

4.5. Toelichting op de geprognosticeerde balans

OMSCHRIJVING (* €1)	31 december 2018	31 december 2017
ACTIVA		
Vaste activa		
Financiële vaste activa		
- Deelnemingen	18.044	18.044
Op 28 september 2011 hebben de deelnemende waterschappen hun aandelen a € 45,45 per aandeel overgedragen aan de gemeenschappelijke regeling Slibverwerking 2009.		
De aandelenverhouding is als volgt: - Hoogheemraadschap van Delfland (95 aandelen) - Hoogheemraadschap van Rijnland (123 aandelen) - Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (40 aandelen) - Waterschap Hollandse Delta (111 aandelen) - Waterschap Rivierenland (28 aandelen) **- Totaal: 397 aandelen**		
TOTAAL ACTIVA	**18.044**	**18.044**
PASSIVA		
Vlottende passiva		
- Kortlopende schulden	18.044	18.044
TOTAAL PASSIVA	**18.044**	**18.044**

Bijlage 1: Gegarandeerde geldleningen HVC

Aangegeven jaartal geeft de postie van de lening per begin van het betreffende jaar aan.

Leningen bij Nederlandse Waterschaps-Bank	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
IV - V	17.000	17.000	17.000	--	--	--	--	--	--	--	--
VI	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000	--	--	--	--	--	--
VII	23.461	20.109	16.757	13.405	10.053	6.701	3.349	--	--	--	--
Herfinanciering	--	--		8.484	8.172	12.273	10.870	9.468	8.066	6.663	5.261
Totaal	45.461	42.109	38.757	26.889	23.225	18.974	14.219	9.468	8.066	6.663	5.261
Boekwaarde	37.605	32.514	29.705	25.981	23.651	19.075	18.157	16.050	14.155	12.092	10.593

De geldleningen genoemd onder IV-V, VI en VII zijn de reeds afgesloten en lopende gegarandeerde geldleningen. De overeenkomsten voor deze leningen zijn ondertekend door de individuele waterschappen in verband met de borgtochtverklaring.

De nieuw aan te trekken geldleningen zijn opgenomen onder herfinanciering.

Geldlening 40.110186 BNG

Omvang	Hoofdsom € 20.712.000 waarvan voor de waterschappen (aandeelhouders B) € 8.484.000
Startdatum	18-1-2016
Looptijd	10 jaar, aflossing lineair
Rentepercentage	0,86%
Overeenkomst ondertekend door	N.V. HVC met als onderlegger de Ballotage-overeenkomst B van 11 januari 2010.

Geldlening 1-28938 bij de NWB

Omvang	€ 5.003.000
Startdatum	15-1-2018
Looptijd	10 jaar, aflossing lineair
Rentepercentage	1,37% per jaar
Overeenkomst ondertekend door	Voorzitter van de GR Slibverwerking 2009 namens de GR Slibverwerking met vermelding van de borgtochtverklaring door de GR Slibverwerking

Geldlening 1-28939 bij de NWB

Omvang	€ 536.000
Startdatum	16-1-2017
Looptijd	10 jaar, aflossing lineair
Rentepercentage	1,17% per jaar
Overeenkomst ondertekend door	Voorzitter van de GR Slibverwerking 2009 namens de GR Slibverwerking met vermelding van de borgtochtverklaring door de GR Slibverwerking

Bijlage 2: Prognose afvoer slib exclusief zand

Onderstaande gegevens zijn de prognose afgegeven door de waterschappen in juli 2016.

	2017	2018	2019	2020	2021
Delfland	77.094	77.094	77.094	77.263	77.837
Rijnland	107.820	107.970	108.730	109.530	111.620
Schieland en de Krimpenerwaard	30.394	26.655	26.538	26.714	26.895
Hollandse Delta	78.305	78.305	78.305	78.305	78.305
Rivierenland	22.072	21.428	21.428	13.477	13.477
	315.685	**311.452**	**312.095**	**305.289**	**308.134**

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV - verenigde vergadering

Aard Voorstel	**VV-Besluitnota**		
Vergaderdatum	29-03-2017	Agendapuntnummer	4.05.
Onderwerp	**Houdbare waterschapsfinanciën**		
Collegevergadering	21-02-2017		
VV-commissie	Cie BOD: 15-03-2017		
Portefeuillehouder	H. Pluckel		
Corsanummer	16.118061		
BABS id	5587		
Bijlagen	Duurzaam Financieel Beleid		
	Nota van wijziging houdbare schuld		

(concept) De verenigde vergadering

1. Te kiezen voor structurele maatregelen vooraf in plaats van incidentele maatregelen achteraf om de schuldenlast van Rijnland te verminderen;
2. Daarvoor te kiezen voor de volgende instrumenten:
a. Verhogen van de investeringsdrempel van € 50.000 naar € 100.000 (met terugwerkende kracht ten laste van 2016);
b. Terugkerende investeringswerken met een onderhoudscomponent kritisch beschouwen en zo mogelijk overhevelen van de investeringsbegroting naar de exploitatiebegroting.
3. Kennis te nemen van volgende instrumenten om deze op een later moment in te kunnen zetten:
a. Minder personele lasten activeren op investeringsprojecten;
b. Watergebiedsplannen niet meer activeren;
c. Afschaffen van het toerekenen van bouwrente.
4. Hierbij de mogelijkheden voor innovatie en besparende maatregelen open te houden.

VV-besluitnota

De verenigde vergadering

besluit:

1. Te kiezen voor structurele maatregelen vooraf in plaats van incidentele maatregelen achteraf om de schuldenlast van Rijnland te verminderen;
2. Daartoe te kiezen voor de volgende instrumenten:
    a. Verhogen van de investeringsdrempel van € 50.000 naar € 100.000 (met terugwerkende kracht ten laste van 2016);
    b. Terugkerende investeringswerken met een onderhoudscomponent kritisch beschouwen en zo mogelijk overhevelen van de investeringsbegroting naar de exploitatiebegroting.
3. Kennis te nemen van volgende instrumenten om deze op een later moment in te kunnen zetten:
    a. Minder personele lasten activeren op investeringsprojecten;
    b. Watergebiedsplannen niet meer activeren;
    c. Afschaffen van het toerekenen van bouwrente.
4. Hierbij de mogelijkheden voor innovatie en besparende maatregelen open te houden.

Context
Bij de verenigde vergadering bestaat de behoefte om de schuldpositie van Rijnland verder te beheersen. Dit wordt o.a. uitgesproken in de motie van 23 september 2015 (Randvoorwaarden WBP5 – uitvoering scenario dijkgraaf en hoogheemraden). Dit leidde tot de afspraak om in 2023 resp. 2030 een percentage van 300 en vervolgens 250 van de belastingopbrengst als bovengrens van de schuld te hanteren. Meevallers in de exploitatiebegroting en onderuitputting hiervan kunnen worden gebruikt om de bovengenoemde instrumenten in te zetten en de schuldpositie te verlagen.

Argumenten
1.1 Met de voorgestelde instrumenten kan de actiefzijde van de balans worden verlaagd.
Het verlagen van de actiefzijde van de balans is de beste manier om de benodigde financiering met vreemd vermogen te verminderen. Aan de actiefzijde staan de bezittingen, met name investeringen waarop wordt afgeschreven en onderhanden werken. Eerder genomen besluiten zoals de verlaging van de reserves tot 5% van de exploitatielasten vóór egalisatie komen dan niet in gedrang.

2.1 De hierboven genoemde instrumenten zijn aanwijsbaar en bepaalbaar.
Om concreet de actiefzijde van de balans te kunnen verlagen en daarmee de benodigde hoeveelheid geleend kapitaal, is een zgn. toolbox samengesteld. Hierbij zijn de gereedschappen op volgorde gelegd in die zin dat zij zijn gerangschikt van concreet en bepaalbaar naar steeds minder goed grijpbaar en financieel haalbaar, voor zover dat met de gegeven onzekerheden mogelijk is. De kans op succes, d.w.z. het daadwerkelijk verlagen van de schuldpositie, is dan het grootst.

2.2 Met de voorgestelde instrumenten kan systematisch worden gewerkt.
Om meevallers op een systematische wijze te gebruiken voor vermindering van de schuld en hierover te rapporteren, kunnen verschillende instrumenten worden ingezet. Met deze instrumenten valt achteraf ook te verantwoorden in hoeverre Rijnland erin is geslaagd om de schuldpositie absoluut en relatief te verminderen. In de bijgaande nota (16.110683) zijn de instrumenten met hun effecten nader uiteengezet.

2.3 Het jaarrekeningresultaat 2016 is toereikend om maatregel 2a. te kunnen financieren.

Voor het met terugwerkende kracht verhogen van de investeringsdrempel van € 50.000 naar € 100.000 is een bedrag van € 5,9 mln. nodig. Dit kan uit het jaarrekeningresultaat 2016 worden gefinancierd. Ook voor toekomstige jaren kan deze maatregel in stand blijven. Voor de maatregelen 3a. t/m 3c. is structurele financiering (nog) niet geborgd.

3.1 Voor de onder 3 genoemde instrumenten wordt onderzoek gedaan naar de haalbaarheid
Als eerste zal worden onderzocht of het financieel haalbaar is om minder uren te activeren op investeringsprojecten. Daarvoor zijn meerdere varianten mogelijk die in verschillende mate ruimte scheppen om de schuldpositie te kunnen verlagen. In de loop van het jaar krijgt uw vergadering daarover een voorstel voorgelegd.

4.1 Er is altijd een kans op exploitatieoverschotten
Door scherper begroten en kritisch te beoordelen of (onderdelen van) investeringen niet uit de exploitatie gefinancierd kunnen worden, zullen exploitatieoverschotten/ onderuitputtingen zich naar verwachting minder gaan voordoen. Wanneer dat toch gebeurt, is het aan de VV om te besluiten deze al of niet te besteden aan mogelijkheden voor innovatie en besparende maatregelen.

Risico's
1.1 Er doen zich mogelijk weinig meevallers voor.
Wanneer er geen of weinig meevallers zijn, draagt dit besluit niet of nauwelijks bij aan de vermindering van de schuldpositie. Voor een vermindering van de schuldpositie zijn dan andere maatregelen nodig zoals het temporiseren van de investeringen of beïnvloedbare posten in de exploitatie te verlagen.

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV-besluit

De verenigde vergadering van het Hoogheemraadschap van Rijnland,

gelezen het voorstel van dijkgraaf en hoogheemraden van 21-02-2017, kenmerk 16.118061,

en gelet op artikel 108 van de Waterschapswet,

1. Te kiezen voor structurele maatregelen vooraf in plaats van incidentele maatregelen achteraf om de schuldenlast van Rijnland te verminderen;
2. Daarvoor te kiezen voor de volgende instrumenten:
a. Verhogen van de investeringsdrempel van € 50.000 naar € 100.000 (met terugwerkende kracht ten laste van 2016);
b. Terugkerende investeringswerken met een onderhoudscomponent kritisch beschouwen en zo mogelijk overhevelen van de investeringsbegroting naar de exploitatiebegroting.
3. Kennis te nemen van volgende instrumenten om deze op een later moment in te kunnen zetten:
a. Minder personele lasten activeren op investeringsprojecten;
b. Watergebiedsplannen niet meer activeren;
c. Afschaffen van het toerekenen van bouwrente.
4. Hierbij de mogelijkheden voor innovatie en besparende maatregelen open te houden.

Leiden, 29-03-2017.

De verenigde vergadering,

G.J. Doornbos
dijkgraaf

C.M. van de Wiel
secretaris

Hoogheemraadschap van
Rijnland

HOUDBARE WATERSCHAPS-FINANCIËN

Archimedesweg 1
postadres:
postbus 156
2300 AD Leiden
telefoon (071) 3 063 063
telefax (071) 5 123 916

CORSA nummer: 16.110683
versie:
auteur: H. Nederend

datum: 7 februari 2017

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting 3

1. In- en aanleiding en opdrachtformulering 4

2. Wat is duurzaam financieel beleid en welke kaders heeft Rijnland al? 6

3. Het gebruik van meevallers en tegenvallers 8

4. Aan welke kaders c.q. knoppen kan het bestuur 'draaien'? En wat zijn de gevolgen? 9
   4.1 Wat is nu eigenlijk duurzaam financieel beleid? (en wat niet)? 9
   4.2 Welke indicatoren kunnen gebruikt worden om de schuldenpositie objectief te meten en uit te drukken? 9
   4.3 Wat zijn de huidige, bestuurlijk vastgestelde kaders voor (duurzaam) financieel beleid? 11
   4.4 Hoe ziet de gereedschapskist om meevallers te benutten eruit? 12
   4.5 Welke instrumenten zijn al eerder ingezet? 15
   4.6 Welke voorbeelden uit de praktijk zijn er van andere partijen (bedrijven en overheden)? 15
   4.7 Wat is de invloed van verplichte bijdragen aan andere overheden en programma's? 16

5. Conclusie en advies 17

Bijlage 1. Hoe doen andere waterschappen en decentrale overheden het? 18

Bijlage 2. Hoe is de financiering van Rijnland geregeld? 22

Bijlage 3. De schuldpositie van Rijnland vertaald naar de praktijksituaties 24

Bijlage 4. De schuldpositie van Rijnland verdeeld tussen Zuiveren en Watersystemen 25

Bijlage 5. Gevoeligheidsanalyse 26

Samenvatting

De Rijnlands schuldenpositie mag in 2023 maximaal 300% van de belastingopbrengst bedragen, af te bouwen naar 250% in uiterlijk 2030. Daarnaast is in de VV van 23 september 2015 een motie ingediend met een oproep om de maximale waarden bij voorkeur eerder te bereiken. Deze motie is door het college overgenomen.
Voorgesteld wordt om op voorhand te kiezen voor structurele maatregelen in plaats van incidentele maatregelen achteraf om het besluit om de reserves te verlagen, niet aan te tasten. Dit betekent dat beheersmaatregelen voor de schuldpositie erop gericht zijn de actiefzijde van de balans (waar de investeringen en de onderhanden werken staan) te verlagen.

Daartoe zijn de volgende maatregelen geïnventariseerd:
- verhogen drempelbedrag voor een kredietaanvraag (nu: € 50.000);
- reguliere investeringswerken overhevelen naar de exploitatiebegroting;
- minder personele lasten activeren;
- watergebiedsplannen niet meer activeren;
- bouwrente afschaffen.

Nu wordt voorgesteld de eerste twee maatregelen te effectueren waarbij de investeringsdrempel wordt verhoogd van € 50.000 naar € 100.000. Dit kan met terugwerkende kracht ten laste van het boekjaar 2016 worden uitgevoerd en levert een schuldverlaging van € 5,9 mln. op. Dit is 3% punt van de 300%.

De laatste drie maatregelen kunnen op een later moment worden ingezet wanneer er structurele dekking voor in de exploitatiebegroting gevonden is.

De hierbij vastgelegde kaders zijn:
- de afgesproken doelstellingen en resultaten uit het WBP5;
- de jaarlijkse lastendrukstijging is vanaf 2018 is gemaximeerd op inflatie of 2%.

1. In- en aanleiding en opdrachtformulering

In- en aanleiding
Tijdens de behandeling van de nota vaste activabeleid vroegen meerdere bestuurders hoe Rijnland invulling kan geven aan duurzaam financieel beleid, rekening houdend met de 'driehoek' ambitie-lastendruk-schuldenpositie. Binnen deze driehoek is de afspraak dat Rijnlands schuldenpositie in 2023 maximaal 300% van de belastingopbrengst is, af te bouwen naar 250% in uiterlijk 2030. Daarnaast is in de VV van 23 september 2015 een motie ingediend met een oproep om de maximale waarden bij voorkeur eerder te bereiken. Deze motie is door het college overgenomen.

De toezegging over behandeling van dit onderwerp staat gepland voor de VV van 29 maart 2017.

Uit te werken opdracht en deelvragen
De door het college vastgestelde opdrachtformulering is als volgt:
Hoe komt Rijnland tot duurzaam financieel beleid om in 2023 een schuldenpositie te bereiken die structureel onder de 300% ligt, rekening houdend met:

- de afgesproken doelstellingen en resultaten uit het WBP5;
- het financiële kader dat de jaarlijkse lastendrukstijging vanaf 2018 is gemaximeerd op inflatie of 2%.
- de afspraak dat 'eventuele financiële meevallers en exploitatieoverschotten zijn bestemd voor de verbetering van de schuldenpositie, wat onverlet laat dat innovatie en besparende maatregelen daarbij een kans moeten krijgen'. (citaat uit de motie)

Deelvragen:

1. Wat is nu eigenlijk duurzaam financieel beleid?
2. Welke indicatoren kunnen gebruikt worden om de schuldenpositie objectief te meten en uit te drukken?
3. Wat zijn de huidige, bestuurlijk vastgestelde kaders voor (duurzaam) financieel beleid?
   - o.a. nota vaste activabeleid 2016;
   - notitie schuldenlast 2014;
   - de tariefsontwikkeling gemaximeerd op inflatie of 2% met ingang van 2018;
   - een beperking van de schuldenlast in 2023 tot maximaal 300% van de jaarlijkse belastingopbrengst en tot maximaal 250% in 2030;
4. Hoe ziet de gereedschapskist eruit om meevallers te kunnen inzetten voor vermindering van de schuldpositie? In welke volgorde worden deze ingezet? Geef hierbij een gevoeligheidsanalyse. Neem 'de driehoek' als basis.
   Denk aan:
   - reguliere investeringswerken overhevelen naar de exploitatiebegroting;
   - minder uren activeren;
   - verhogen drempelbedrag voor een kredietaanvraag (nu: € 50.000)
   - bouwrente (gedeeltelijk) afschaffen
5. Welke voorbeelden uit de praktijk zijn er van andere partijen (bedrijven, overheden)?
6. Wat is de invloed van verplichte bijdragen aan andere overheden en programma's (bijv. HWBP)?

Planning

- 8 november 2016: Besluitvorming over opdrachtformulering in college;
- 6 december 2016: Besluitvorming over de planning van de nota (tussenproduct met hoofdstukindeling);
- 10 januari 2017: Eerste behandeling in strategische sessie D&H;

- 21 februari 2017: Vaststelling in college van D&H van voorstel voor besluitvorming over duurzaam financieel beleid in commissie BOD en VV;
- 15 maart 2017: Behandeling van en besluitvorming over duurzaam financieel beleid in commissie BOD;
- 29 maart 2017: Besluitvorming over duurzaam financieel beleid in VV.

2. Wat is duurzaam financieel beleid en welke kaders heeft Rijnland al?

Definitie
Duurzaam financieel beleid houdt in dat Rijnland ook op de lange termijn kan voldoen aan zijn verplichtingen om rente en aflossing te betalen. We spreken over houdbare financiën als een waterschap ook bij een scenario met economisch slecht weer genoeg geld overhoudt om de schuldverplichtingen te blijven voldoen zonder dat de noodzakelijke publieke voorzieningen in de knel komen.
De Unie van Waterschappen formuleert het als volgt: *Zijn wij ook op langere termijn in staat onze taken met maatschappelijk aanvaardbare lastenontwikkeling te bekostigen en zich daarbij manifesterende risico's af te dekken?* Een formulering die niet in strijd is met het voorgaande.

Men kan de schuld terugdringen door of te bezuinigen, dus de uitgaven te verminderen, of de inkomsten (belastingen) te verhogen. Er is geen objectieve norm voor de schuldpositie van een waterschap. Dit is een door de politiek bepaalde keuze. Bij de gemeenten wordt een schuldpositie van meer dan 130% van de opbrengsten door de VNG hoog genoemd. De Unie van waterschappen heeft geen vergelijkbaar standpunt ingenomen. De 130% van de gemeenten is niet goed toepasbaar op de waterschappen omdat het financieringsmodel van gemeenten en waterschappen verschillend is. De inkomsten van waterschappen komen voor het overgrote deel uit zelf te heffen belastingen terwijl bij gemeenten de uitkering uit het Gemeentefonds een essentiële rol speelt.

Driehoek
Zie notitie 14.63322 over bestendig financieel beleid. Inmiddels zijn twee hoeken uit de driehoek min of meer gefixeerd. De tariefsontwikkeling is vastgezet op maximaal 2% (inflatieniveau) en de resultaten of ambities zijn vastgelegd in WBP5. De driehoek laat zien dat een actie in een van de hoeken doorwerkt in de andere twee. Verlaging van de schuld betekent daarom onvermijdelijk dat hiervoor ruimte gezocht moet worden in de exploitatie.

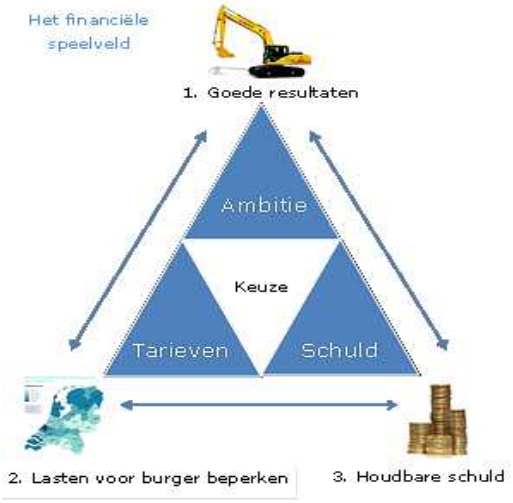

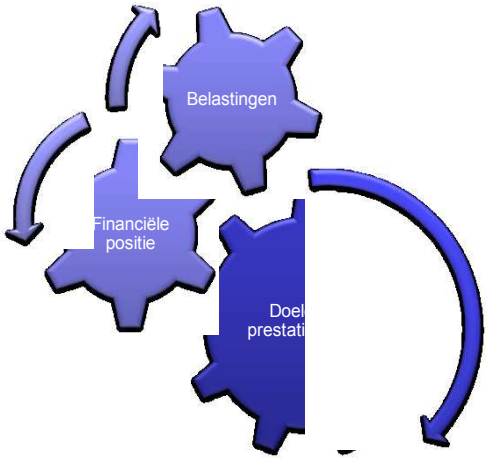

De hoge schuldpositie van de waterschappen is goed verklaarbaar omdat:
- Grote opgaven leiden tot grote investeringen;
- Veel objecten staan nog niet op de balans en hebben een lange 'gebruiksduur';
- Toepassing van de filosofie dat de generatie die baat heeft, daarvoor betaalt;
- Vooral financiering met vreemd vermogen.

Wanneer de schuldpositie niet onder controle is, komen de volgende vragen aan de orde waarop Rijnland een adequaat antwoord zal moeten vinden:

- Moet er in de toekomst niet steeds meer worden afgelost?
- Neemt het beïnvloedbare deel van de begroting niet te veel af?
- Loopt Rijnland niet een te hoog renterisico?

Deze vragen moet Rijnland zichzelf regelmatig stellen om alert te blijven op zijn schuldpositie.

3. Het gebruik van meevallers en tegenvallers

In de motie van 23 september 2015 wordt opgeroepen om incidentele meevallers in de exploitatierekening niet gelijk aan iets anders uit te geven, maar te gebruiken om de schuldpositie te verminderen. De afgelopen negen uit tien jaar was er sprake van een substantieel exploitatieresultaat. Belangrijke posten die voor exploitatieoverschotten zorgden waren onderhoud, advieskosten en opbrengsten van eigendommen. Om dat te realiseren, zou Rijnland bij de resultaatbestemming aan het einde van het boekjaar de gekwantificeerde meevallers moeten toevoegen aan de reserves (het eigen vermogen). Dat wringt met een eerder door de VV genomen besluit om de algemene reserves terug te brengen tot maximaal 5% van de exploitatiekosten vóór egalisatie. Ook vereisen de jaarrekeningvoorschriften een consistente wijze van boekhouden wat pleit tegen het gebruik van incidentele meevallers. Om toch het gewenste resultaat te bereiken, wordt daarom voorgesteld in plaats daarvan structurele aanpassingen te doen die ertoe leiden dat **het bedrag aan de actiefzijde van de balans omlaag gaat**. Dat betekent dat de behoefte aan financiering met vreemd vermogen ook verlaagd kan worden. Uiteraard is dan wel een vereiste dat er voldoende ruimte in de jaarlijkse exploitatiebegroting beschikbaar is om dit te kunnen doen. De bestendige gedragslijn die de accountant graag ziet blijft dan overeind en er wordt niet getornd aan eerder genomen besluiten.

Aan de motie is toegevoegd dat –bovenop de lopende initiatieven- innovatieve en besparende maatregelen een kans moeten krijgen. Deze voorstellen worden nu onafhankelijk van de meevallers op hun haalbaarheid en rendement beoordeeld. Wanneer dergelijke voorstellen vergezeld gaan van een business case waarin de materiële en immateriële voors en tegens zijn benoemd, zijn deze gewenste maatregelen voldoende kansrijk.

Tegenvallers in de exploitatie vereisen een andere benadering. De genoemde motie schrijft voor dat tegenvallers direct voorzien worden van maatregelen om overschrijdingen in de exploitatierekening te voorkomen. Substantiële tegenvallers in de exploitatierekening worden gemeld in de Burap. Daarbij wordt aangegeven wat de verwachting is voor wat betreft de totale exploitatie. Wanneer dit dreigt tot een overschrijding te leiden, heeft het college onverminderd de opdracht om samen met de organisatie een oplossing hiervoor te vinden.

Voorbeeld:

Balans met ongewijzigde waarden			
Activa (investeringen, onderhanden werk etc.)	100	Eigen vermogen (gefixeerd op 5% van de exploitatie)	10
		Vreemd vermogen (schulden)	**90**
Balanstotaal	100		100

Balans met verlaagde activa			
Activa (investeringen, onderhanden werk etc.)	90	Eigen vermogen (gefixeerd op 5% van de exploitatie)	10
		Vreemd vermogen (schulden)	**80**
Balanstotaal	90		90

4. Aan welke kaders c.q. knoppen kan het bestuur 'draaien'? En wat zijn de gevolgen?

4.1 Wat is nu eigenlijk duurzaam financieel beleid?

Investeringscapaciteit
Reserves op de balans in vorm van eigen vermogen zeggen op zich weinig over de investeringsruimte van een waterschap. Eigen vermogen in de vorm van reserves is geen geld maar zit voor het overgrote deel vast in installaties. Om een investering te kunnen betalen moet er geld op de bankrekening staan. Als dat te weinig is, moet dat eerst worden geleend waarmee de schuld stijgt. Daarom moet de blik juist op de schulden worden gericht. Is het aangaan van nog meer schulden voor nieuwe investeringen nog wel verantwoord?

Schulden brengen rentelasten met zich mee. Daarbij veroorzaken nieuwe investeringen in de toekomst extra kosten voor beheer, onderhoud en afschrijvingen. De afschrijvingen weerspiegelen (deels) de aflossingen op de leningen voor investeringen. Hoge schulden verdringen zo andere noodzakelijke uitgaven van het waterschap.

De investeringscapaciteit hangt dus in belangrijke mate af van de ruimte om meer schulden aan te gaan. De ruimte voor het aangaan van schulden wordt bepaald door de inkomsten. Bij hogere inkomsten kan een waterschap hogere rentelasten opvangen.

4.2 Welke indicatoren kunnen gebruikt worden om de schuldenpositie objectief te meten en uit te drukken?

Sec het bedrag aan schulden op de balans zegt niet alles maar verhoudingsgetallen, de zogenaamde kengetallen des te meer. Gangbare kengetallen voor het beoordelen van de hoogte van de schuld zijn:
- de debt-ratio
- de netto schuld als aandeel van de belastinginkomsten (netto schuldquote).

Door de uitkomsten van deze kengetallen te vergelijken met andere waterschappen, krijgt u een indruk van de hoogte van de schulden. Hier wordt bewust gesproken van kengetallen en niet van normen omdat er geen waarden of percentages bestaan die door toezichthouders, het IMF of de NWB zijn voorgeschreven. Omdat wel de behoefte onder waterschapsbestuurders bestaat om deze schuldpositie onder controle te houden, is er in Unieverband uitgebreid over dit onderwerp van gedachten gewisseld en wat ervaring met kengetallen opgedaan.

Hoe hoog is het bezit belast met schuld?
De debt-ratio geeft aan welk aandeel van het bezit is belast met schulden. Het bezit staat aan de debetzijde van de balans. De financiering van dit bezit staat aan de rechterzijde van de balans. Voor het berekenen van de debt-ratio wordt de som van de langlopende schulden, de kortlopende schulden en overlopende passiva op de creditzijde van de balans gedeeld door het balanstotaal en wordt dit verhoudingsgetal uitgedrukt in procenten.

$$\text{Debt-ratio} = \frac{\text{Onderhandse leningen + overige vasteschuld + kortlopende schulden + overlopende passiva}}{\text{Balans totaal}}$$

Een debt-ratio van hoger dan 80% geeft aan dat het waterschap zijn bezit met zeer veel schulden heeft belast. Naast de debt-ratio kan ook de solvabiliteitsratio voor een dergelijk oordeel gebruikt worden. De solvabilteitsratio is het spiegelbeeld van de debt-ratio. Bij een debt-ratio van 80% bedraagt de solvabiliteitsratio 20%. De solvabiliteitsratio laat zien welk aandeel van het bezit is afbetaald. Hiermee kan overigens niet gezegd worden dat een laag percentage gelijk reden geeft voor zorg. Het kan een bewuste keuze zijn om de reserves laag te houden terwijl toch alle rekeningen betaald kunnen worden. Bij Rijnland is dat ook het geval. De algemene reserves worden op 5% van de belastinginkomsten gehouden om niet onnodig te sparen met het geld van de belastingbetalers.

Voor de waterschappen en voor Rijnland zijn geen objectieve normen te benoemen. Wel is in de bijlagen te zien hoe Rijnland ervoor staat ten opzichte van de andere waterschappen. Voor Rijnland is dit een minder geschikte indicator. Rijnland is immers geheel vrij om te kiezen voor eigen of vreemd vermogen zonder dat er liquiditeits- of solvabiliteitsproblemen ontstaan. Daarom is eind 2014 door de VV een variant op de debt-ratio vastgesteld nl. de hoogte van schuld in verhouding tot de jaarlijkse inkomsten. Deze schuldpositie is door de VV gemaximeerd op 300%.

Hoe zwaar drukt de schuld op de begroting?
De netto schuld wordt berekend door de som van de onderhandse opgenomen leningen, vaste schuld, kortlopende schuld en overlopende passiva te nemen en daar de kortlopende (debiteuren)vorderingen en uitzettingen, liquide middelen en overlopende activa van af te trekken.

Netto schuldquote (Netto schuld als aandeel van de exploitatie)	=	$\frac{\text{(Netto Schuld)}}{\text{Totale Inkomsten (voor bestemming reserves)}}$

Als de netto schuld wordt gedeeld door de totale inkomsten, is het resultaat de netto schuld als aandeel van de exploitatie (inkomsten). Dit kengetal wordt ook wel de netto schuldquote genoemd. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie en de hoogte van de investeringen uit het nabije verleden. Om te duiden hoe zwaar de schuld op de begroting drukt, kunnen de kapitaallasten in een percentage van de exploitatiebegroting worden uitgedrukt.
Ook hiervooor geldt dat er geen objectieve normen zijn te benoemen. In de bijlagen is te zien hoe Rijnland ervoor staat ten opzichte van de andere waterschappen. Dit is een betere indicator dan de debt-ratio omdat deze iets zegt over de mate waarin Rijnland ruimte heeft voor nieuwe, niet eerder vastgelegde uitgaven.

Schulden in de toekomst
Waterschappen moeten anticiperen op externe effecten die van invloed zijn op de schuldpositie. Hoe de schuld van een waterschap eruit komt te zien, hangt naast de investeringen af van de ontwikkeling van de inkomsten en uitgaven. In de regel zullen bestaande schulden verdampen door inflatie. Bij inflatie wordt geld minder waard en dat geldt uiteraard ook voor schulden. Door de lage inflatie verloopt dat proces nu traag.

Hoewel dat onbevredigend kan overkomen, is een schuldpositie in belangrijke mate een bestuurlijke keuze en gebaseerd op de mate van risico-aversie van wie de keuze maakt. Een goede vergelijking hiervoor is de hoogte van de hypotheekschuld. Waar enkele jaren geleden een hypotheekschuld van vijf maal het jaarinkomen nog door de geldverstrekker werd getolereerd, ligt het maximum nu bij twee tot drie keer het jaarinkomen. Dit is niet

zozeer gebaseerd op de voorkeur van de huizenkopers maar des te meer op mate waarin banken bij geldverstrekking risico willen lopen.

Vertaling naar praktijksituaties
Dit is niet eerder gedaan in waterschapsverband, maar de schuld van het waterschap is ook te vertalen naar de in de begroting gehanteerde praktijksituaties. Deze praktijksituaties zijn een gangbare manier om een gevoel te krijgen bij de lastendruk. De schuld per praktijksituatie is gepresenteerd naast de lastendruk voor 2017 (bijlage 3).

4.3 Wat zijn de huidige, bestuurlijk vastgestelde kaders voor (duurzaam) financieel beleid?

In de voorbije jaren is bij Rijnland steeds meer aandacht gekomen voor duurzaam financieel beleid. Dit heeft eerder onder meer geleid tot de afspraak in het laatste MJP om in 2023 resp. 2030 een percentage van 300 resp. 250 van de belastingopbrengst als bovengrens te hanteren. De genoemde 300% is na uitgebreide afweging in de VV in november 2014 vastgesteld. Daarnaast is in de budgettaire uitgangspunten het aandeel van kapitaallasten in de exploitatiebegroting gemaximeerd op 33%. De hierboven genoemde kengetallen zijn vastgesteld door de VV, wat betekent dat de VV bij uitstek het bestuursorgaan is dat de norm zo nodig aanpast.
Tenslotte heeft de VV eerder besloten dat de algemene reserves maximaal 5% van de netto-exploitatiekosten vóór egalisatie mogen bedragen.

4.4 Hoe ziet de gereedschapskist om meevallers te benutten eruit?

Uitgangspunten:
de gemaximeerde lastendrukstijging van 2% is een gegeven, net zoals het bereiken van de afgesproken doelstellingen en resultaten. De ambities die o.a. uit het WBP5 komen worden alleen bijgesteld als de actualiteit daarom vraagt.

Bestuur en organisatie kunnen aan de volgende knoppen draaien:
1. verhogen drempelbedrag voor een kredietaanvraag (nu: € 50.000);
2. reguliere investeringswerken overhevelen naar de exploitatiebegroting;
3. minder personele lasten activeren;
4. watergebiedsplannen niet meer activeren;
5. bouwrente afschaffen.

1. Drempelbedrag voor kredieten verhogen
1.1. Drempel handhaven op € 50.000;
1.2. Drempel verhogen naar € 100.000;
1.3. Drempel verhogen naar € 150.000.
Subvariant a: Met terugwerkende kracht, dus inclusief reeds verleende kredieten;
Subvariant b: Vanaf 2017 drempel verhogen, zonder terugwerkende kracht.

Toelichting
Door de investeringsdrempel te verhogen zullen meer uitgaven in één keer in exploitatie worden genomen en niet worden geactiveerd en afgeschreven. Dat betekent dat voor deze investeringen niet hoeft te worden geleend. Een verhoging van de drempel van € 50.000 naar € 100.000 leidt tot een bedrag van in totaal € 5,9 mln. dat per ultimo 2016 op de balans staat waarvoor geen investeringskrediet meer nodig is. Dit bedrag is inclusief de boekwaarde van de investeringen onder de € 100.000 die nu nog op de balans staan. Voor de periode 2017 tot 2022 is nog een totaalbedrag van ca. € 1 mln. voorzien aan investeringen met een bedrag onder de € 100.000. Dat is een relatief laag bedrag over een periode van vijf jaar waarvoor zonder veel moeite ruimte in de exploitatiebegroting gevonden kan worden. In de tweede Burap van 2016 is al aangekondigd dat er een exploitatieoverschot wordt verwacht. Daarmee valt deze maatregel binnen bereik en kan de actiefzijde van de balans (en daarmee de behoefte aan externe financiering) worden verlaagd.
Voor een verhoging van de drempel naar € 150.000 is het bedrag € 10,8 mln. aan boekwaarde. Dit bedrag is in absolute zin te hoog en valt daarmee buiten de financiële mogelijkheden om dit in een keer te kunnen afschrijven.

2. Reguliere investeringswerken overhevelen van de investeringsbegroting naar de exploitatiebegroting
2.1 Niets overhevelen;
2.2 Alle reguliere, terugkerende investeringswerken overhevelen;
2.3 Geen immateriële vaste activa op de balans.

Toelichting
Het overhevelen heeft direct een positief effect op de schuldpositie. De projecten worden uit de lopende exploitatiebegroting betaald en er hoeft dus niet meer voor geleend te worden totdat de kapitaallasten volledig uit de exploitatierekeningen van de komende jaren zijn 'afbetaald'. Ook hiermee gaat dus de actiefzijde van de balans omlaag. Op dit moment wordt bij elk investeringsvoorstel beoordeeld of dit niet beter uit de exploitatie bekostigd kan worden.
Op grond van boekhoudrichtlijnen en de Nota vaste activabeleid is zo precies mogelijk beschreven wat wel of niet voor het activeren in aanmerking komt en worden zuivere onderhoudswerkzaamheden al in de exploitatierekening verwerkt. De boekhoudregels vereisen een bestendige gedragslijn. Dat neemt niet weg dat er mogelijk nog enige

speelruimte is om meer uitgaven vanuit investeringen naar de exploitatie te halen, wat met ingang van 2017 consequent wordt getoetst.

3. Minder of geen personele kosten activeren

3.1. Alle project- en bijbehorende uren uit het projectcontract blijven activeren;
3.2. In het geheel geen personele kosten meer gaan activeren, zowel intern als ingehuurd;
3.3. Alleen IPM-personele kosten activeren (geen assistentes, beheerders, communicatieadviseurs e.d.);
3.4 Alleen ingehuurde projectmedewerkers activeren.

Toelichting

De keuze voor het al of niet activeren van eigen personele lasten is vooral een principiële. Hiervoor zijn niet veel bedrijfseconomische of wettelijke argumenten te bedenken. De huidige praktijk is gebaseerd op de uitgangspunten dat de uren besteed worden aan een investering die jaren mee kan en dat er onderscheid mag bestaan dus zelf doen of uitbesteden. Het activeren van eigen uren is eigenlijk het verschuiven van exploitatiekosten naar de toekomst terwijl het verlagen van de schuldpositie juist om een tegengestelde actie vraagt. De hierboven genoemde varianten dragen in verschillende mate bij aan het verlagen van investeringen en daarmee aan de schuldpositie. Daarmee hebben zij het risico van een doelredenering in zich. Het totaalbedrag aan geactiveerde lasten van eigen medewerkers is per jaar ca. € 5 mln. Omdat dit wel een erg hoog bedrag ineens is, is het wel voorstelbaar dat een tussenweg (zoals variant 3.3 of 3.4) wordt gekozen. Hierbij behorende verschillende bedragen waarvan nog een gefundeerde schatting gemaakt moet worden. De budgetruimte hiervoor in de exploitatiebegroting moet gevonden worden door andere beïnvloedbare posten te verlagen.

4. Watergebiedsplannen niet meer activeren

Op dit moment lopen vier grote watergebiedsplannen. De kosten hiervoor worden geactiveerd en gemiddeld in twintig jaar afgeschreven. Omdat de uitvoering van de watergebiedsplannen bestaat uit een groot aantal kleine maatregelen die optellen tot boven de investeringsdrempel, wordt het totaal geactiveerd. Toen de watergebiedsplannen nog niet bestonden, maar er nog sprake was van peilbesluiten en polderbeheer, haalde een groot aantal maatregelen de investeringsdrempel niet. De situatie toen en nu is niet volledig vergelijkbaar, maar de wijze van registreren speelt hier wel een rol. Er zijn daarom redenen om juist de watergebiedsplannen niet meer op de balans te zetten en er dus niet meer over af te schrijven zodat de actiefzijde van de balans ook in dit opzicht verlaagd kan worden. Als de grote investeringen (waarvoor onverminderd krediet wordt aangevraagd) hieruit gehaald worden en alleen een grote verzameling kleine maatregelen overblijft, is dit ca. € 4 mln. per jaar. De ruimte in de exploitatiebegroting is hiervoor niet structureel gegarandeerd.

5. Bouwrente afschaffen

5.1. Handhaven, niet afschaffen

Het idee achter bouwrente is dat het geld voor onderhanden werken geleend moet worden zolang deze niet in exploitatie zijn genomen. De kosten die uit het werk voortvloeien zijn immers nog niet in de belastingtarieven verwerkt. De rentekosten die Rijnland maakt, worden daarmee toegerekend aan hun veroorzaker. Theoretisch gezien is dit juist, maar het levert ook extra administratieve lasten op.

5.2. Volledig afschaffen

De toerekening van bouwrente heeft iets kunstmatigs omdat Rijnland geen individuele projectfinanciering kent, maar uitsluitend totaalfinanciering. Dat betekent dat de activa op de balans altijd gefinancierd worden met een mix van eigen en vreemd vermogen en niet per project bepaalbaar zijn. Het toerekenen van bouwrente is met ingang van 2016 niet meer verplicht. Waterschappen hebben daarmee de vrijheid om ervan af te stappen.

Het volledig afschaffen van het toerekenen van bouwrente kost ca. € 2 mln. aan exploitatielasten. Structurele dekking hiervoor is niet gegarandeerd.

4.5 Welke instrumenten zijn al eerder ingezet?

- Bijdrage HWBP (twee maal)
  2011/2012: afschrijvingstermijn van 30 naar 5 jaar en vervroegd afgeschreven (bij jaarrekening 2015).
  Met ingang van 2013: structureel in exploitatie opgenomen.
- Stelpost grondduikers en beschoeiingen van investeringen naar exploitatie.
- Herstructurering van de leningenportefeuille.
- Extra afschrijving vanwege het jaarrekeningresultaat 2014 (met terugwerkende kracht kleine investeringen onder € 50.000).
- Maatregelen stedelijke waterplannen; zo snel mogelijk op afschrijven.

4.6 Welke voorbeelden uit de praktijk zijn er van andere partijen (bedrijven en overheden)?

De gemeenten in Nederland worden beoordeeld op de netto-schuldquote. Dit is één van de financiële kengetallen die in de begroting en jaarstukken moet worden opgenomen. Deze verplichting volgt uit het advies voor de vernieuwing van het BBV ter verbetering van de onderlinge vergelijkbaarheid tussen gemeenten.
De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

A. Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)
B. Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)
C. Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)
D. Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f BBV)
E. Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)
F. Liquide middelen (cf art. 40 BBV)
G. Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)
H. Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves))

De netto schuldquote = (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%

De VNG en de BNG beoordelen een netto schuldquote van 130% of hoger als zeer hoog. Dit plafond is afgeleid van het Europese schuldplafond van 60% van het BBP dat geldt voor landen. De mogelijkheid om investeringen te doen, komt dan in gevaar. Bij een netto schuldquote hoger dan 130% doet een gemeente er goed aan de schulden af te bouwen. Dat betekent een terughoudend investeringsbeleid en het afbouwen van voorraden bouwgrond. Al bij een lager percentage tussen de 100% en 130% is voorzichtigheid geboden en staat het licht voor de gemeente op oranje.
Dit geeft al aan dat waterschappen en gemeenten moeilijk te vergelijken zijn. Bij toepassing van deze norm van 130% zouden maximaal slechts vier waterschappen min of meer aan de norm voldoen. Gemeenten ontvangen een substantieel deel van hun inkomsten uit het gemeentefonds en daarnaast bestaat een veel groter deel van hun uitgaven uit exploitatiekosten terwijl waterschappen veel meer uitgaven voor investeringen doen. Dit betekent dat de gemeenten als referentiewaarde niet van grote betekenis zijn. Wel is de informatie die zij verzameld hebben over een houdbare schuldpositie en over stuurinstrumenten van waarde.

Voor bedrijven gelden nog andere omstandigheden. Afhankelijk van de aard van de bedrijfsvoering (bijv. al of niet veel voorraden en debiteuren), zijn bedrijven vrijwel altijd afhankelijk van bankkrediet en bepaalt de bank de maximale schuld door een kredietfaciliteit te verlenen. Omdat bedrijven niet naar believen hun inkomsten kunnen verhogen of verlagen, heeft deze externe norm een 'hard' karakter. Op grond van omzetcijfers, aard van het bedrijf, betaaltermijnen van leveranciers, courantheid van

voorraden en debiteuren wordt de kredietfaciliteit individueel bepaald. Daarom zijn deze maatstaven voor een waterschap niet bruikbaar. In principe kunnen waterschappen altijd hun belastinginkomsten aanpassen.

Vanuit andere waterschappen zijn er bruikbare voorbeelden van bewuste beleidskeuzes. De volgende voorbeelden worden achtereenvolgens besproken; Waterschap Brabantse Delta, Waterschap Zuiderzeeland en Waterschap Rivierenland.

Waterschap Brabantse Delta
Brabantse Delta heeft een langdurig traject (van ca. een jaar) doorlopen met de VV waarin een beperkt aantal scenario's is uitgewerkt. Deze scenario's bestonden ieder uit een combinatie van maatregelen die vooraf waren geïnventariseerd. Dat waren ook de maatregelen die binnen de Unie zijn benoemd als mogelijke stuurvariabelen om de schuldpositie te verminderen. In zijn algemeenheid kun je zeggen dat dit maatregelen zijn die kosten vanuit de investeringensfeer naar de exploitatierekening halen. Er is voor gekozen om de instrumenten bouwrente en het verhogen van de investeringsdrempel in te zetten om een verlaging van de schuld met 1% punt per jaar te bereiken met ingang van 2021.

Waterschap Zuiderzeeland
Zuiderzeeland heeft bewust voor sober en doelmatig gekozen en probeert de kosten te beperken. Daarnaast is een aantal limieten vastgesteld, te weten de omvang van de kapitaallasten is beperkt tot een werkbaar percentage (maximaal 20% van de begrotingsomvang) en een schuldpositie van maximaal 200% van de bruto begrotingsomvang.

Waterschap Rivierenland
Omdat de schuldpositie volgens de huidige prognoses niet verder oploopt, maar de rentelast wel en deze daarom als stuurvariabele wordt beschouwd, heeft het bestuur van Rivierenland ervoor gekozen om de HWBP-bijdrage in kortere termijnen af te schrijven. Daarnaast is onderzocht in hoeverre de overige gehanteerde afschrijvingstermijnen kunnen worden verkort. Daardoor komen de kapitaallasten gedurende een kortere termijn in de exploitatie en wordt sneller afgelost vanuit de belastingopbrengsten.
Voor Rijnland biedt het beleid van Rivierenland geen houvast omdat Rijnland de HWBP-bijdrage al volledig in de exploitatierekening opneemt en al kortere afschrijvings-termijnen hanteert.

4.7 Wat is de invloed van verplichte bijdragen aan andere overheden en programma's?

Het belangrijkste externe investeringsprogramma waaraan Rijnland bijdraagt is het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Deze bedraagt € 14,3 mln. per jaar (2017). Op een begroting van € 180 mln. is dat een substantieel bedrag maar, omdat deze bijdrage niet geactiveerd wordt, verschilt deze niet van andere (niet beïnvloedbare) exploitatiekosten. Rijnland krijgt er geen aanwijsbaar vast actief op de balans voor terug. Niet alle waterschappen nemen deze last in een keer in exploitatie. Er zijn ook waterschappen die deze activeren en over een aantal jaren afschrijven. Het activeren draagt bij aan een oplopende schuldpositie.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Bijdragen waterschappen totaal	185,0	185,2	185,6	186,7	187,8	189,4	190,6	191,7	192,9
-/- Projectgebonden Aandeel (10%)	4,0	13,0	45,1	15,1	36,5	36,6	36,9	37,1	37,3
= Solidariteitsbijdragen waterschappen	**181,0**	**172,2**	**140,4**	**171,6**	**151,4**	**152,8**	**153,7**	**154,7**	**155,6**

5. Conclusie en advies

Het vastgestelde kader luidt samengevat als volgt:

- De tariefstijging is gemaximeerd op 2% (inflatie);
- De schuldpositie bedraagt maximaal 300% van de belastinginkomsten in 2023 en daalt naar 250% in 2030;
- Deze maxima worden bij voorkeur eerder bereikt;
- Het kapitaallastenaandeel in de begroting bedraagt maximaal 33%;

Met dit kader in gedachten worden de in par. 4.4 genoemde instrumenten beoordeeld op de volgende criteria:

- Is er budgettaire ruimte voor?
- Is het eenvoudig en eenduidig uitvoerbaar?
- Levert het voldoende resultaat op in verhouding tot de inspanning?
- Kan over de aantoonbare resultaten gerapporteerd worden?

Op grond van het bovenstaande wordt nu geadviseerd om de volgende instrumenten toe te passen.

1. De kredietdrempel met terugwerkende kracht verhogen van € 50.000 naar € 100.000. De actiefzijde van de balans gaat met € 5,9 mln. omlaag per het einde van 2016. Daarnaast is het effect nog ca. € 0,2 mln. per jaar vanaf 2017. Het effect op de schuldpositie bedraagt ca. 3% punt. Het grote bedrag ineens kan uit het exploitatieoverschot van 2016 gefinancierd worden. Het bedrag van € 0,2 mln. voor de jaren daarna kan zonder grote gevolgen uit de exploitatie bekostigd worden zonder de tariefstijging substantieel te beïnvloeden.
2. Reguliere investeringswerken vanuit de investeringsbegroting zoveel mogelijk over te hevelen naar de exploitatie voor zover de boekhoudrichtlijnen dat toestaan.

Bijlage 1. Hoe doen andere waterschappen en decentrale overheden het?

(Rijnland ten opzichte van de andere waterschappen)

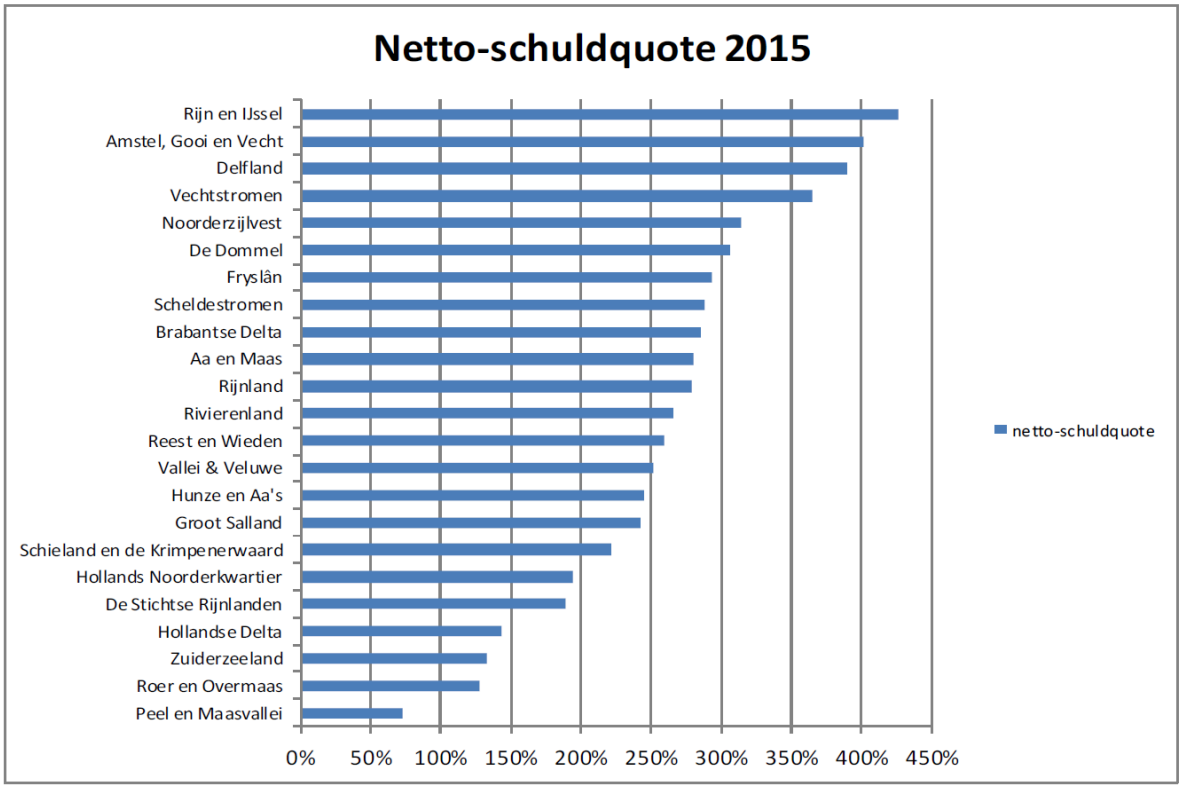

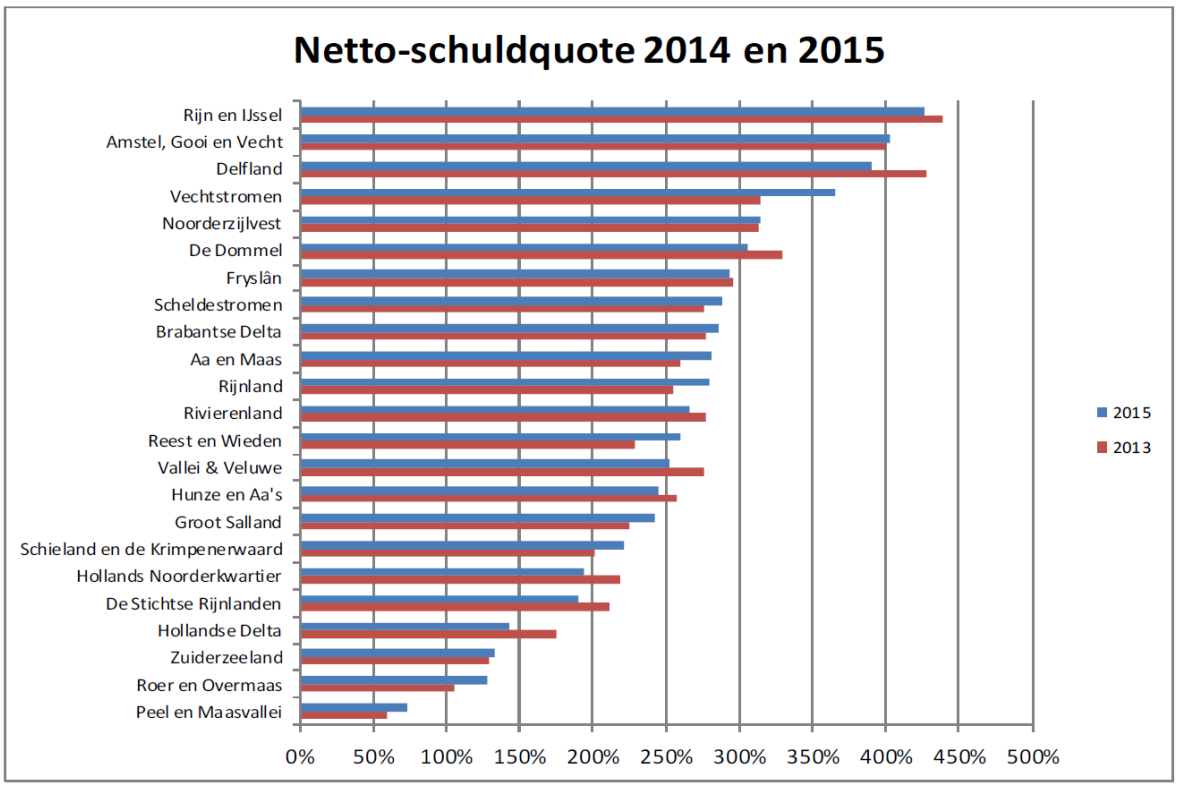

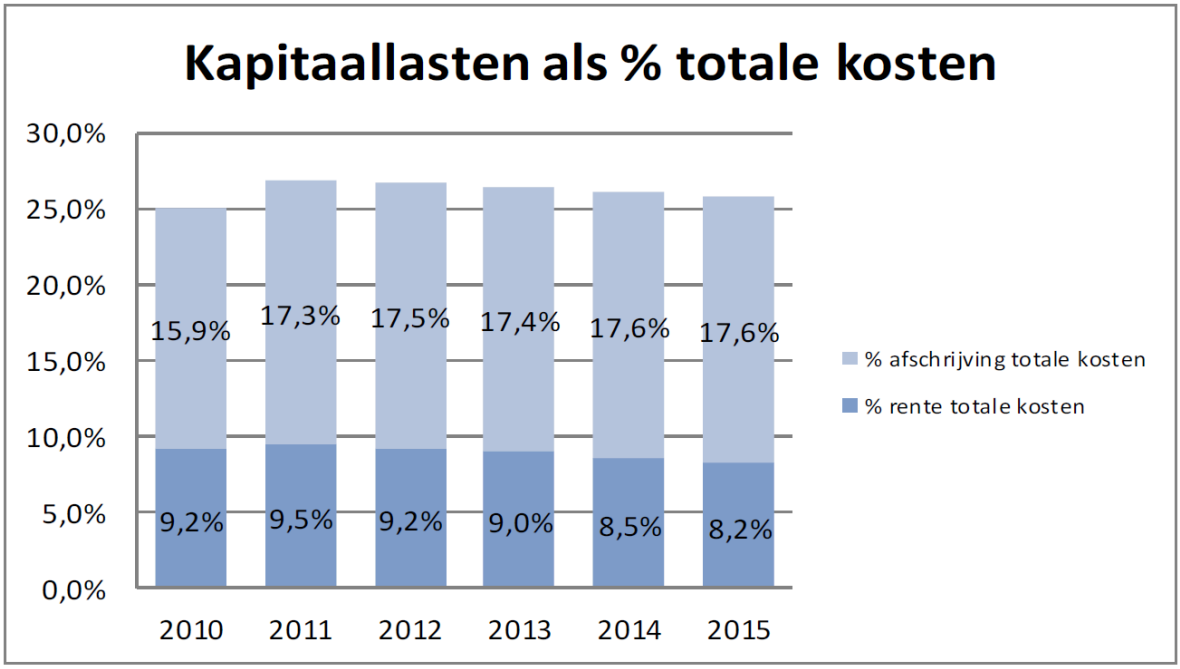
Kapitaallasten als % totale kosten
30,0%
25,0%
20,0%
15,0%
10,0%
5,0%
0,0%
15,9%
17,3%
17,5%
17,4%
17,6%
17,6%
9,2%
9,5%
9,2%
9,0%
8,5%
8,2%
2010
2011
2012
2013
2014
2015
% afschrijving totale kosten
% rente totale kosten

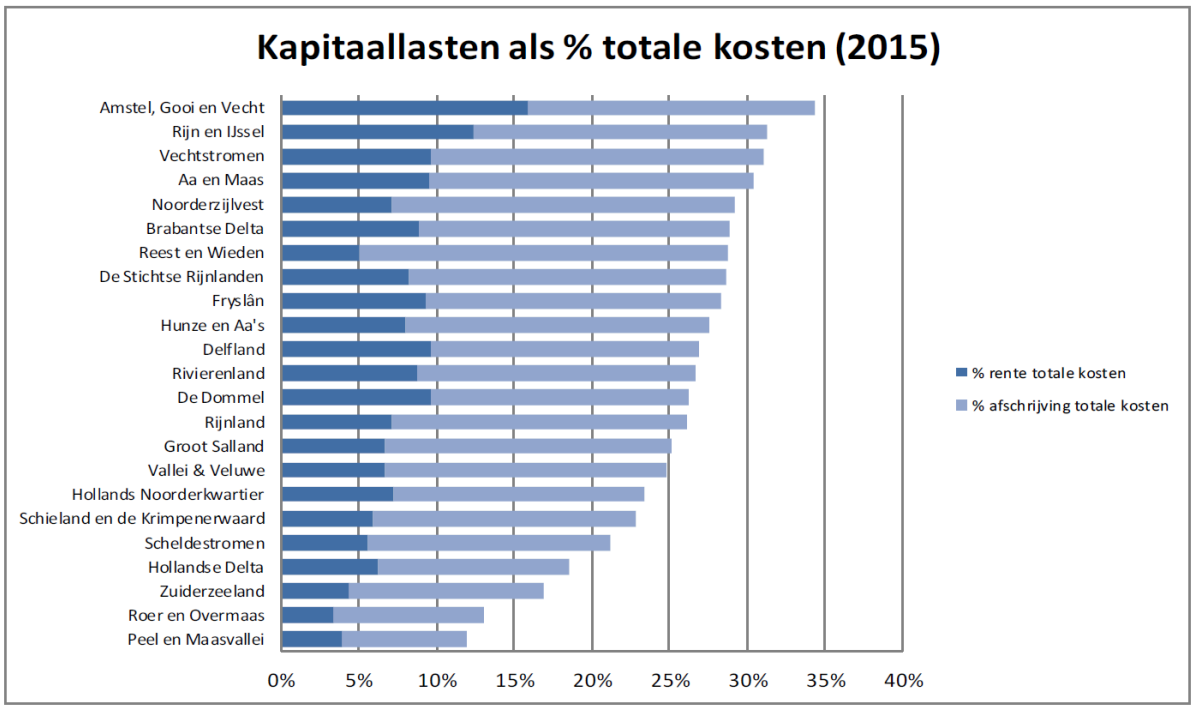
Kapitaallasten als % totale kosten (2015)
Amstel, Gooi en Vecht
Rijn en IJssel
Vechtstromen
Aa en Maas
Noorderzijlvest
Brabantse Delta
Reest en Wieden
De Stichtse Rijnlanden
Fryslân
Hunze en Aa's
Delfland
Rivierenland
De Dommel
Rijnland
Groot Salland
Vallei & Veluwe
Hollands Noorderkwartier
Schieland en de Krimpenerwaard
Scheldestromen
Hollandse Delta
Zuiderzeeland
Roer en Overmaas
Peel en Maasvallei
0%
5%
10%
15%
20%
25%
30%
35%
40%
% rente totale kosten
% afschrijving totale kosten

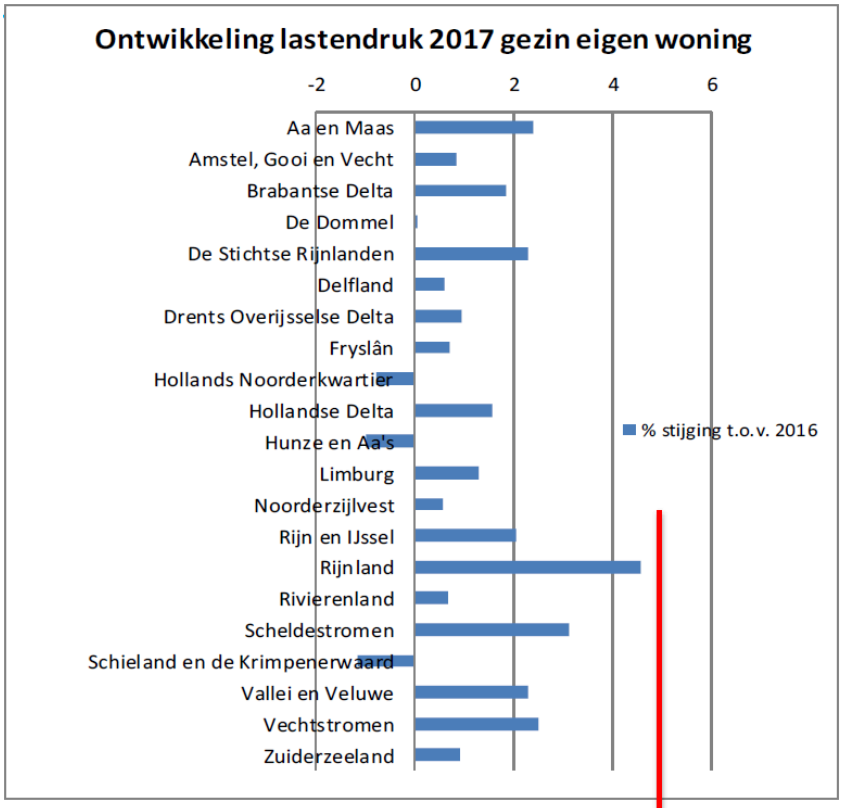

‘norm’ Tweede Kamer (5,0%)

Lastendruk: Meerpersoonshuishouden koopwoning in €		
	2015	2016
Aa en Maas	268	270
Amstel, Gooi en Vecht	298	300
Brabantse Delta	271	277
De Dommel	224	227
De Stichtse Rijnlanden	303	308
Delfland	453	456
Drents Overijsselse Delta	358	365
Fryslân	373	382
Hollands Noorderkwartier	374	376
Hollandse Delta	326	330
Hunze en Aa's	406	409
Noorderzijlvest	361	366
Peel en Maasvallei	257	254
Rijn en IJssel	249	257
Rijnland	300	317
Rivierenland	330	335
Scheldestromen	342	347
Roer en Overmaas	224	223
Schieland en de Krimpenerwaard	310	314
Vallei & Veluwe	242	244
Vechtstromen	284	289
Zuiderzeeland	352	352

Bijlage 2. Hoe is de financiering van Rijnland geregeld?

Voor de financiering van de materiële en financiële vaste activa maakt Rijnland gebruik van interne middelen, zoals reserves en voorzieningen, en van langlopende geldleningen die in voorgaande jaren zijn afgesloten. Voor zover deze middelen niet toereikend zijn worden de vaste activa gefinancierd met vlottende schuld en nieuwe langgeldleningen. Vlottende schuld bestaat uit het verschil tussen de kortlopende vorderingen en schulden. Het wettelijk kader hierbij is de Wet financiering decentrale overheden (FIDO), die voorschrijft tot welk bedrag kortlopende geldleningen mogen worden afgesloten. Voor Rijnland betekent deze kasgeldlimiet dat in 2017 de kortgeldschuld gemiddeld per kwartaal maximaal € 48,8 mln. mag bedragen (23% van het begrotingstotaal). Ook moet Rijnland aan de renterisiconorm voldoen die in deze wet is beschreven. Deze renterisiconorm is ingevoerd om renterisico's te beperken. Het af te lossen bedrag in 2017 van € 26,7 mln. op langgeld blijft binnen de renterisiconorm van € 63,6 mln. (30% van het begrotingstotaal).
Het risicoprofiel van de Rijnlandse financiering als laag worden gekenschetst. In de leningenportefeuille vaste schuld bevindt zich geen enkele lening met de mogelijkheid van renteherziening tijdens de looptijd. Rijnland loopt geen krediet-, koers- en valutarisico's. Het gemiddelde rentepercentage van de langgeldportefeuille bedraagt 2,1%.

Rijnlands uitgangspunt bij het aantrekken van vreemd vermogen is een zo voordelig mogelijke financiering van de vaste activa met inachtneming van de financieringsvoorschriften. Conform het delegatie- en mandaatbesluit zijn dijkgraaf en hoogheemraden gemachtigd tot het aangaan van geldleningen.
Op basis van de uitgangspunten uit het Treasurystatuut, de Nota reserves en voorzieningen en de huidige verwachtingen op de geld- en kapitaalmarkt zijn in de begroting 2017 de volgende rentepercentages gehanteerd:

Externe financieringsmiddelen:
- af te sluiten langlopende geldleningen 2,0% (2016: 1,8%)
- af te sluiten kortlopende geldleningen 0,0% (2016: 0,3%)
- netto vlottende schuld 0,0% (2016: 0,0%)

Eigen financieringsmiddelen:
- algemene reserves 0,0% (2016: 1,0%)
- bestemmingsreserves en voorzieningen 0,0% (2016: 0,8%)

Renteomslag
Er wordt pas overgegaan tot het aantrekken van externe financieringsmiddelen als de liquiditeitspositie van het waterschap daartoe aanleiding geeft. De beschikbare financieringsmiddelen worden niet aangewend voor financiering per project maar voor de financiering van het gehele complex van vaste activa. Het omslagpercentage voor 2017 over de boekwaarde per 1 januari is 1,85.

In de volgende tabel leest u hoe de exploitatiekosten, kapitaallasten, lastendruk en de schuldenpositie zich ontwikkelen volgens de Programmabegroting 2017 van Rijnland.

€ mln	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Exploitatielasten ex. kap.lasten	129,4	131,3	131,2	133,3	132,1	133,7
Kapitaallasten	53,1	58,1	66,5	67,0	68,3	72,4
Totaal	182,5	189,4	197,7	200,3	200,5	206,1
Inzet reserves	2,3	0,5	5,0	3,8	0,05	1,7
Belastingopbrengst (lastendruk)	180,2	188,9	192,7	196,5	200,4	204,3
Ontwikkeling lastendruk	4,8%	4,8%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
Aandeel kap.lasten/lastendruk	29%	31%	35%	34%	34%	35%
Schuldenpositie 1 jan	480	541	595	624	651	665
% van belastingopbrengsten	266%	286%	309%	317%	325%	325%

De lastendrukstijging blijft in 2017 beperkt tot 4,8% en daarna tot 2% per jaar in 2018 t/m 2021. Hierbij blijven de doelstellingen voor beperking van de schuldenlast haalbaar.

Bijlage 3. De schuldpositie van Rijnland vertaald naar de praktijksituaties

In de Rijnlandse begroting is altijd een aantal praktijksituaties opgenomen om meer gevoel te krijgen bij de waterschapstarieven en de ontwikkeling hiervan. Om een dergelijk effect te bereiken voor de schuldpositie, is de schuld vertaald naar dezelfde bekende praktijksituaties.

	Praktijksituaties	2017 €	Schuldpositie €	% van het tarief
1	Eenpersoonshuishouden, geen eigenaar	161	426	264%
2	Meerpersoonshuishouden, geen eigenaar	274	716	261%
3	Meerpersoonshuishouden, woning WOZ-waarde € 200.000	330	861	261%
4	Procesindustrie, WOZ-waarde € 30 mln., 1.400 v.e.	87.199	225.013	258%
5	Groothandel, WOZ-waarde € 2,4 mln., 10 v.e.	1.233	3.192	259%
6	Klein bedrijf, WOZ-waarde € 600.000, 3 v.e.	336	871	259%
7	Agrarisch bedrijf, WOZ-waarde € 3,48 mln., 40 ha, 3 v.e.	4.295	11.406	266%
8	Glastuinbouwbedrijf, WOZ-waarde € 420.000, 3 v.e.	286	740	259%
9	Natuurgebied, opp. 10 ha	40	106	266%

Bijlage 4. De schuldpositie van Rijnland verdeeld tussen Zuiveren en Watersystemen

Om de schuldpositie nog iets meer te duiden is geprobeerd de schuld te verdelen over de taken Watersysteembeheer en Zuiveringsbeheer en een aantal overige, niet specifiek toe te wijzen posten. Bij de laatste moet gedacht worden aan immateriële vaste activa e.d. Omdat Rijnland geen projectfinanciering kent, maar uitsluitend totaalfinanciering, is het onderstaand overzichtje een zo goed mogelijke benadering.

Taak	**%**
Watersysteembeheer	49%
Zuiveringsbeheer	39%
Overige posten, niet specifiek toewijsbaar	12%
	100%

Bijlage 5. Gevoeligheidsanalyse

In de onderstaande paragrafen is aangegeven wat de effecten op de exploitatierekening, de balans en de schuldpositie zijn. Als uitgangspunt worden de geraamde belastinginkomsten 2017 genomen. Deze bedragen € 188,9 mln. Deze waarde wordt gebruikt om een oordeel te vormen over bijv. de eerder genoemde 300% aan maximale schuldpositie.

5.1 Het verhogen van de investeringsdrempel

Omdat alleen het verhogen van de investeringsdrempel van € 50.000 naar € 100.000 als realistisch scenario wordt beschouwd, worden andere varianten hier niet besproken. Het effect van het ineens afschrijven van de posten kleiner dan € 100.000 die eind 2016 nog op de balans stonden, is het het grootst. Wanneer het totaal van € 5,9 mln. in 2016 nog wordt afgeschreven, draagt deze balansverlaging voor 3% punt bij aan het verlagen van de schuldpositie (daalt dus bijv. van de norm van 300% naar 297%). In de jaren hierna gaat het nog om € 0,2 tot € 0,25 mln. en daarmee 0,1% punt per jaar.

5.2 Het afschaffen van bouwrente

Het effect van het volledig afschaffen van bouwrente bedraagt in het eerste jaar ca. € 2 mln. bij het huidige investeringsniveau. Door het niet meer toerekenen van bouwrente wordt de actiefzijde van de balans met € 2 mln. verlaagd ten opzichte van eerdere berekeningen waarin nog bouwrente begrepen is. € 1 mln. minder bouwrente heeft een effect van 0,5% punt op de schuldpositie (daalt bijv. van 300% van de norm naar 299,5%). Volledig afschaffen van het toerekenen van bouwrente beïnvloedt de schuldpositie dus afgerond met 1% punt van de norm.

5.3 Overige maatregelen

Zoals eerder gesteld, is het verlagen van de actiefzijde van de balans de effectiefste en best controleerbare methode om de schuldpositie te beheersen of te verlagen. De andere maatregelen zijn alle gericht op het verlagen van de balanspositie. Iedere € 1 mln. die daarmee gerealiseerd wordt, draagt afgerond bij aan het met 0,5% punt verlagen van de schuldpositie.

5.4 Tariefstijging met 1%

Omdat er gerekend wordt met percentages, beïnvloeden kengetallen elkaar. Uitgaande van de waarden voor 2017, ontstaat er bij een lastenstijging van 1% een ruimte van € 1,9 mln. om de schuldenlast te verhogen zonder dat de streefwaarde van 300% wordt aangetast. Dat betekent € 3,8 mln. per jaar voor het maximale lastenstijgingspercentage van 2% op basis van het coalitieakkoord. Wanneer er sprake is van een geringere stijging van de schulden draagt dat bij aan een verlaging van de norm (de bekende 300%).

5.5 Rentestijgingen

In verband met de historisch lage rente zijn met ingang van 2014 langgeldleningen afgesloten met een lineaire looptijd van 40 jaar en zijn in 2015 een groot aantal leningen ook omgezet naar een looptijd van 40 jaar. Het totaal bedrag van deze 40-jarige leningen bedraagt € 238 mln. Door de lange looptijd van de leningenportefeuille is het renterisico beheerst.
Voor nieuw af te sluiten leningen en leningen buiten de herstructurering bestaat het renterisico uiteraard nog wel. Hoewel er op dit moment geen aanwijzingen zijn dat de rente op korte of middellange termijn zal stijgen, is de kans daarop ook weer niet nihil. Het jaarlijkse renterisico over de leningenportefeuille bedraagt momenteel € 27 mln., dus ruim onder de norm van € 64 mln. Een rentestijging van 0,7% over dit totale renterisico levert over een periode van 10 jaar een lastenstijging van 1% ten opzichte van het lastenniveau 2017 (€ 1,9 mln.) op.

Hoogheemraadschap van Rijnland

VV-Nota van wijziging

Onderwerp	Houdbare waterschapsfinanciën		
Vergaderdatum	29 maart 2017	Agendapuntnummer	
D&H-vergadering	21 maart 2017		
VV-commissie	Bestuur, Organisatie en Dienstverlening	Datum commissie	15 maart 2017
Portefeuillehouder	H. Pluckel		
Corsanummer	17.024271		

Context
Op 15 maart is in de commissie BOD het voorstel Houbare waterschapsfinanciën behandeld. Hierbij is een aantal vragen gesteld en om verduidelijking gevraagd.

Nota, Paginanummer	**Wijziging**
VV-besluitnota, besluit sub 1	*De tekst te wijzigen in: Te kiezen voor structurele maatregelen om de schuldenlast van Rijnland te verminderen.*
VV-besluitnota, blz. 2 ***Context***	De tekst als volgt te wijzigen met citering van de motie: Bij de verenigde vergadering bestaat de behoefte om de schuldpositie van Rijnland verder te beheersen. Dit wordt o.a. uitgesproken in de motie van 23 september 2015 (Randvoorwaarden WBP5 / uitvoering scenario dijkgraaf en hoogheemraden) die luidde: 'eventuele financiële meevallers en exploitatieoverschotten zijn bestemd voor de verbetering van de schuldenpositie, wat onverlet laat dat innovatie en besparende maatregelen daarbij een kans moeten krijgen'. Dit leidde tot de afspraak om in 2023 resp. 2030 een percentage van 300 en vervolgens 250 van de belastingopbrengst als bovengrens van de schuld te hanteren. Meevallers in de exploitatiebegroting en onderuitputting hiervan kunnen worden gebruikt om de bovengenoemde instrumenten in te zetten en de schuldpositie te verlagen.
Nota houdbare waterschapsfinanciën, blz. 23	In de tabel zijn de maatregelen 2a en 2b verwerkt.

Tabel ná verwerking maatregelen 2a en 2b						
€ mln. begroting	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Exploitatielasten excl. kap. lasten	123,5	131,3	131,2	133,3	132,1	133,7
Kapitaallasten	59,0	58,1	66,5	67,0	68,3	72,4
Totaal	182,5	189,4	197,7	200,3	200,4	206,1
Inzet reserves	2,3	0,5	5,0	3,8	0,1	1,7
Belastingopbrengst (lastendruk)	180,2	188,9	192,7	196,5	200,4	204,4
Ontwikkeling lastendruk	4,8%	4,8%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
Aandeel kap. Lasten / lastendruk	29%	31%	35%	34%	34%	35%
Schuldenpositie 1 januari	480	535	589	618	644	660
% van belastingopbrengsten	266%	283%	306%	315%	321%	323%

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV - verenigde vergadering

Aard Voorstel	**VV-Besluitnota**		
Vergaderdatum	29-03-2017	Agendapuntnummer	4.06.
Onderwerp	**Vaststellen gewijzigde SAW-tekst**		
Collegevergadering	24-01-2017		
VV-commissie	Cie BOD: 15-03-2017		
Portefeuillehouder	M. Kastelein		
Corsanummer	17.003651		
BABS id	5703		
Bijlagen	Bijlage: Tekst SAW 15 december 2016		
	Bijlage: brief SAW tekst per 15-12-2016		
	Bijlage: Gewijzigde SAW-deel-I-2016		

(concept) De verenigde vergadering

besluit:
1. Tot het vaststellen van de tekst van de Sectorale Arbeidsvoorwaardenregelingen Waterschapspersoneel (SAW) per 15 december 2016.

VV-besluitnota

De verenigde vergadering

besluit:

1. Tot het vaststellen van de tekst van de Sectorale Arbeidsvoorwaardenregelingen Waterschapspersoneel (SAW) per 15 december 2016.

Context
Wijziging van de SAW tekst wordt vastgesteld door het Landelijk Arbeidsvoorwaarden overleg Waterschappen (LAWA). Daarna stelt de VV de SAW voor de medewerkers van Rijnland formeel vast.

Autonomie en expertise zijn centrale waarden voor het waterschap en haar medewerkers. Deze waarden werken door in de arbeidsverhoudingen. Zo heeft een professional ruimte nodig, in zijn werk en om zich te ontwikkelen. Dit wordt vertaald in de SAW: mobiliteit en inzetbaarheid staan daarin centraal. De afspraken hebben voornamelijk de vorm van kaders met regelruimte voor de medewerker en de leidinggevende.

De nu voorliggende SAW tekst kent zowel de uitwerking van nog enkele openstaande afspraken uit het akkoord als tekstuele verbeteringen, waaronder:

- Reparatie 3^{e} WW-jaar; De afspraken uit het akkoord over de bovenwettelijke opbouw en duur van de WW en de bovenwettelijke aanvulling van de WW-uitkering zijn uitgewerkt in de artikelen 5.5.7 tot en met 5.5.19 en 6.2.12. Tevens zijn de bovenwettelijke WGA afspraken uitgewerkt in artikel 6.2.8.
- Recht op transitievergoeding bij ontslag op basis van onverenigbaarheid van karakters is opgenomen in artikel 8.8 lid 4.
- Beëindigen landelijke bezwarencommissie voor FuWater; Na 15 december 2016 worden bezwaren bij functiewaardering in de bezwarencommissie van het eigen waterschap behandeld.
- Nadere afspraken over de ontzie uren. In artikel 5.4.13 is met terugwerkende kracht naar 1 januari 2016 de korting arbeidsduur op medische indicatie (ontzie uren) gewijzigd.
- Individueel IKB; Artikel 3.2.5 vervalt per 15 december 2016. Betaling van individuele prestatietoeslag, bijzondere beloningen en overwerk worden vanaf 15 december 2016 via het salaris verwerkt.

Argumenten
1.1 Dan pas kunnen de medewerkers van Rijnland rechten ontlenen aan de hierboven gemaakte afspraken van de SAW.
Afspraken die binnen het LAWA worden gemaakt, dienen te worden vastgesteld en daarmee te worden neergelegd in een publiekrechtelijke regeling door het bevoegde bestuursorgaan. Pas dan kunnen individuele ambtenaren rechten ontlenen aan de gemaakte afspraken.

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV-besluit

De verenigde vergadering van het Hoogheemraadschap van Rijnland,

gelezen het voorstel van dijkgraaf en hoogheemraden van 24-01-2017, kenmerk 17.003651,

en gelet op artikel 82 en 83 van de Waterschapswet,

besluit:
1. Tot het vaststellen van de tekst van de Sectorale Arbeidsvoorwaardenregelingen Waterschapspersoneel (SAW) per 15 december 2016.

Leiden, 29-03-2017.

De verenigde vergadering,

G.J. Doornbos
dijkgraaf

C.M. van de Wiel
secretaris

De leden-waterschappen

datum
22 december 2016

ons kenmerk
87959 LB

contactpersoon
mw. I.A.L. Blom-Meeusen

betreft
Tekst SAW 15 december 2016

uw kenmerk
-

e-mail
iblom@uvw.nl

doorkiesnummer
070 - 351 98 66

Geachte leden,

Zomer 2015 is een vernieuwend akkoord arbeidsvoorwaarden Waterschappen getekend. Centraal in het akkoord staat activerend personeelsbeleid - duurzame inzetbaarheid. Duurzame inzetbaarheid is uitgewerkt in afspraken bij de loopbaan en gaan over instroom, doorstroom en uitstroom.

Met dit akkoord investeren we in continuïteit in werk en inkomen. Direct na het tot stand komen van het akkoord heeft de implementatie van het Persoonsgebonden Basis Budget centraal gestaan. Dit jaar heeft o.a. de uitwerking van het 3e WW-jaar vorm gekregen.

Met deze ledenbrief willen we u informeren over de belangrijkste veranderingen per 15 december 2016. Met ingang van deze datum wijzigt de SAW op de volgende vier punten:

1. **Transitievergoeding**
   In artikel 8.8: ontslag op grond van onverenigbaarheid van karakters wordt het recht op transitievergoeding opgenomen. De nieuwe tekst van dit artikel is opgenomen in de bijlage.

2. **Reparatie 3e WW jaar**
   De afspraken uit het akkoord over de bovenwettelijke opbouw en duur van de WW en de bovenwettelijke aanvulling van de WW-uitkering zijn uitgewerkt (artikelen 5.5.7 tot en met 5.5.19 en 6.2.12). Tevens zijn de bovenwettelijke WGA afspraken uitgewerkt (artikel 6.2.8).

3. **De landelijke bezwarencommissie voor FuWater**
   De landelijke bezwarencommissie voor FuWater wordt beëindigd. Na 15 december 2016 worden bezwaren bij functiewaardering in de bezwarencommissie van het eigen waterschap behandeld.

4. **Individueel IKB**
   Artikel 3.2.5 Individueel IKB vervalt per 15 december 2016. In juli zijn de salarisverwerkers geïnformeerd en is hun gevraagd de betaling van individuele prestatietoeslag, bijzondere beloningen en overwerk vanaf 15 december via het salaris te verwerken.

Tot slot is in het LAWA van 21 december 2016 besloten met terugwerkende kracht naar 1 januari 2016 de tekst van artikel 5.4.13 korting arbeidsduur op medische indicatie (ontzie uren) te wijzigen. Dit besluit is in een separate ledenbrief opgenomen.

De gemaakte afspraken, behoudens de eigen bijdrage ontzie uren, gingen in op 15 december 2016. Om deze afspraken ook daadwerkelijk een juridische basis te geven voor alle medewerkers wordt u verzocht op basis van artikel 82 en 83 van de Waterschapswet de actuele tekst van de SAW per 15 december 2016 voor uw waterschap vast te stellen.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

\

ir.ing. A.J. Vermuë
Algemeen directeur

BIJLAGE SAW-TEKSTEN PER 15 DECEMBER 2016

Artikel 8.8 Onverenigbaarheid van karakters

1. Het dagelijks bestuur kan bepalen dat een ambtenaar die vast is aangesteld eervol kan worden ontslagen op een bij zijn besluit omschreven grond, niet vallende onder de gronden in vorige artikelen van deze paragraaf genoemd.

2. De grond waarop het ontslag berust, wordt slechts op verzoek van de ambtenaar in het ontslagbesluit vermeld.

3. In geval van ontslag op grond van dit artikel kunnen het dagelijks bestuur en de betrokken ambtenaar afspraken maken over de inzet van het re-integratie-instrumentarium uit artikel 5.5.2 SAW.

4. De ambtenaar aan wie ontslag is verleend volgens dit artikel heeft recht op een transitie-vergoeding, conform artikel 673 lid 2 Burgerlijk Wetboek.

WW periode

Het doel van de tweede activeringsperiode is om van uitkering naar werk te komen.

Artikel 5.5.7 Rechten na reorganisatie ontslag

Voor de ex-ambtenaar aan wie ontslag is verleend op grond van reorganisatie (artikel 8.1.4 SAW) gelden de volgende bepalingen:

1. De ex-ambtenaar aan wie ontslag is verleend volgens dit artikel, krijgt voor de uitvoering van het vervolgplan de beschikking over het transferbudget van de voormalige werkgever.
2. De ex-ambtenaar die recht heeft op een uitkering volgens de Werkloosheidswet, heeft recht op een bovenwettelijke uitkering volgens artikel 5.5.8 en verder.

Uitkeringsrechten bij werkloosheid na reorganisatieontslag

Artikel 5.5.8 Bepalingen Werkloosheidswet

1. De ex-ambtenaar:
- aan wie ontslag is verleend op grond van reorganisatie (artikel 8.1.4 SAW) en,
- die uit hoofde van voornoemd ontslag recht heeft op een uitkering op grond van de Werkloosheidswet en,
- deze WW-uitkering daadwerkelijk ontvangt:
heeft recht op een aanvullende en aansluitende uitkering naar aanleiding van dit hoofdstuk, volgens de voorwaarden die zijn vermeld.

2. De begrippen en bepalingen van de Werkloosheidswet, voor zover relevant en naar aard en strekking toepasbaar, zijn van overeenkomstige toepassing op de aanvullende en aansluitende uitkering in dit hoofdstuk, zoals onder meer:
- het dagloon
- de betalingssystematiek,
- de bepalingen over het einde en de herleving,
- het volledige verplichtingen- en sanctieregime,
- de regels over anticumulatie en verrekening, en
- de regels met betrekking tot scholing en onbeloonde activiteiten.

Aanvullende uitkering

Artikel 5.5.9 Hoogte van de aanvullende uitkering: berekeningsgrondslag

De berekeningsgrondslag voor de aanvullende uitkering is het dagloon, maar dan ongemaximeerd, op de dag voorafgaande aan het ontslag waaraan de ex-ambtenaar recht op aanvullende uitkering wordt toegekend, voor zover dat betrekking heeft op het inkomen uit de functie waaraan het recht op aanvullende uitkering wordt ontleend.

Artikel 5.5.10 Hoogte van de aanvullende uitkering: bedrag

1. De uitkering volgens de Werkloosheidswet en de aanvullende uitkering bedragen samen een percentage van de berekeningsgrondslag van de aanvullende uitkering, zoals bedoeld in artikel 5.5.9 SAW.
2. Het in lid 1 genoemde percentage bedraagt:
   a. Gedurende de eerste 6 maanden 90%;
   b. Gedurende de daarop volgende 6 maanden 80%;
   c. Daarna tot het einde van de WW-uitkering 70%;
   d. En tot het einde van de aansluitende uitkering 70%.

Artikel 5.5.11 Aanvulling op ziekengeld

1. De ex-ambtenaar die wegens ziekte verhinderd is om arbeid te verrichten en dientengevolge een uitkering volgens de Ziektewet ontvangt (ziekengeld), heeft, indien hij recht zou hebben op een aanvullende uitkering als hij niet ziek was geweest, recht op aanvulling van dat ziekengeld.
2. Het ziekengeld en de in het eerste lid genoemde aanvulling bedragen samen een bedrag dat gelijk is aan het bedrag dat betrokkene op grond van artikel 5.5.10 SAW zou ontvangen wanneer hij niet wegens ziekte ongeschikt zou zijn om arbeid te verrichten.
3. Het verplichtingen- en sanctieregime van de Ziektewet is van toepassing op de aanvulling op het ziekengeld.

Artikel 5.5.12 Aanvulling op uitkering Arbeid en zorg

1. De ex-ambtenaar die:
   a. Conform deze paragraaf een aanvulling op de Werkloosheidsuitkering zou ontvangen als zij niet wegens zwangerschap- en bevallingsuitkering verhinderd zou zijn om arbeid te verrichten, en
   b. Daarom een uitkering volgens de Wet arbeid en zorg ontvangt, heeft recht op een aanvulling van de Arbeid en zorg-uitkering als deze uitkering minder bedraagt dan de uitkering die zij volgens artikel 5.5.10 SAW zou hebben ontvangen.
2. De aanvulling bedraagt het verschil tussen de uitkering volgens artikel 5.5.10 SAW en het bedrag van de Arbeid en zorg-uitkering.
3. Het verplichtingen- en sanctieregime van de Wet arbeid en zorg is van toepassing op deze aanvulling.

Aansluitende uitkering

Artikel 5.5.13 Aanspraak aansluitende uitkering

1. De aansluitende uitkering compenseert de wijzigingen in de opbouw en de duur van de uitkering op grond van de Werkloosheidswet (hierna ook: de wettelijke uitkering) per 1 januari 2016.
2. De ex-ambtenaar die recht heeft op de aanvullende uitkering, heeft tevens recht op een aansluitende uitkering, met uitzondering van de situaties zoals bedoeld in artikel 5.5.11 en 5.5.12 SAW, indien de uitkomst van de formule, zoals vermeld in artikel 5.5.16, lid 1 SAW, hoger is dan 0.

3. Onverminderd het bepaalde in lid 2 van dit artikel, ontstaat geen recht op een aansluitende uitkering, als de wettelijke uitkering of aanvullende uitkering eindigt vóór aanvang van de aansluitende uitkering.
4. Als ingevolge dit artikel recht ontstaat op de aansluitende uitkering, duurt de aanvullende uitkering van de ex-ambtenaar, zoals bedoeld in artikel 5.5.8 SAW e.v., tevens voort en wel tot aan het einde van de aansluitende uitkering.

Artikel 5.5.14 Hoogte van de aansluitende uitkering

De hoogte van de aansluitende uitkering wordt bepaald overeenkomstig de dagloonbepalingen van de Werkloosheidswet.

Artikel 5.5.15 Arbeidsverleden

Met het arbeidsverleden wordt bedoeld het arbeidsverleden dat ingevolge de Werkloosheidswet van toepassing is en meetelt voor de duur van de wettelijke uitkering.

Artikel 5.5.16 Duur van de aansluitende uitkering

1. De duur van de aansluitende uitkering wordt bepaald aan de hand van de volgende formule: A – B = Duur aansluitende uitkering.
2. In de formule vermeld in lid 1 van dit artikel staat:

a. A voor de maximale duur van de wettelijke uitkering voor de ex-ambtenaar, zoals opgebouwd aan de hand van het meetellende arbeidsverleden op grond van de Werkloosheidswet geldend op 31 december 2015;
b. B voor de maximale duur van de wettelijke uitkering voor de ex-ambtenaar, zoals opgebouwd aan de hand van het meetellende arbeidsverleden op grond van de Werkloosheidswet geldend per 1 januari 2016.

Artikel 5.5.17 Aanvang en betaling aansluitende uitkering

De aansluitende uitkering wordt ontvangen door de ex-ambtenaar direct aansluitend op de wettelijke uitkering waarop de ex-ambtenaar aanspraak heeft.

Artikel 5.5.18 Remplaçant

1. Indien een ex-ambtenaar aangeeft als remplaçant voor ontslag op grond van reorganisatie (artikel 8.1.4 SAW) in aanmerking te willen komen en de uitvoeringsinstelling als gevolg hiervan de uitkering volgens de Werkloosheidswet als sanctie geheel of gedeeltelijk weigert, kent het dagelijks bestuur een aanvulling op de aanvullende uitkering toe, zodanig dat de uitkering volgens de Werkloosheidswet en de aanvullende uitkering samen een bedrag vormen dat overeenkomt met het bedrag waarop de ex-ambtenaar recht zou hebben gehad indien hij niet te kennen zou hebben gegeven voor ontslag in aanmerking te willen komen.
2. Deze waterschaps-werkloosheidsuitkering bedoeld in lid 1 van dit artikel wordt, indien aan de voorwaarden van artikel 5.5.8 SAW wordt voldaan, aangevuld met een aanvullende uitkering. Op deze waterschaps-werkloosheidsuitkering zijn eveneens de bepalingen van de Werkloosheidswet van overeenkomstige toepassing. Voor de toepassing van deze paragraaf wordt de waterschaps-werkloosheidsuitkering gelijkgesteld met een uitkering volgens de Werkloosheidswet.

Artikel 5.5.19 Overlijdensuitkering

1. Zo spoedig mogelijk na het overlijden van de ex-ambtenaar die aanspraak heeft op een aanvullende respectievelijk een aansluitende uitkering zoals bedoeld in deze paragraaf, of een aanvulling zoals bedoeld in artikel 5.5.11 of artikel 5.5.12 SAW, wordt een overlijdensuitkering toegekend aan de nabestaanden. De overlijdensuitkering bedraagt 100% van de berekeningsgrondslag zoals vermeld in artikel 5.5.9 SAW, berekend over een periode van drie maanden.
2. Op de overlijdensuitkering wordt in mindering gebracht enige andere betaling of uitkering waarop de nabestaanden recht hebben ten gevolge van het overlijden van de ex-ambtenaar op grond van een andere bepaling in of voortvloeiende uit de SAW, of op grond van een andere wettelijke of vrijwillige verzekering (tegen bijvoorbeeld ziekte, arbeidsongeschiktheid, of onvrijwillige werkloosheid).

Artikel 6.2.12 Aanvullende uitkering bij ontslag minder dan 35% arbeidsongeschikt

De ambtenaar die volgens artikel 8.5, lid 3 en 4 SAW (minder dan 35% arbeidsongeschiktheid en zwaarwegend dienstbelang) wordt ontslagen en recht heeft op een uitkering volgens de Werkloosheidswet en deze daadwerkelijk ontvangt, heeft recht op de aanvullende en aansluitende uitkering volgens artikel 5.5.8 tot en met 5.5.17 SAW.

Regiegroep

Samenwerking P&O sector waterschappen ‘onderweg naar morgen’

Waterschappen
t.a.v. Personeel & Organisatie

Datum	ons kenmerk	contactpersoon
28 december 2017	-	Mevrouw I.A.L. Blom-Meeusen
Betreft	**uw kenmerk**	**e-mail**
SAW tekst per 15-12-2016	-	iblom@uww.nl
		doorkiesnummer
		070 3519866

Beste P&O collega,

Op 2 juli 2015 is het principeakkoord arbeidsvoorwaarden Waterschappen getekend. Een groot deel van de gemaakte afspraken ging in op 1 januari 2016. In 2016 zijn nog een aantal afspraken verder uitgewerkt. Het LAWA brengt dan ook een volgende tekst van de SAW uit, een tekst per 15 december 2016.

Afspraken die binnen het LAWA worden gemaakt, dienen te worden vastgesteld (en daarmee te worden neergelegd in een publiekrechtelijke regeling) door het bevoegde bestuursorgaan. Pas dan kunnen individuele ambtenaren rechten ontlenen aan de gemaakte afspraken. Met de SAW-tekst deel 1 leggen wij de juridische basis voor sector breed 10.000 medewerkers en waarborgen hun rechten op de gemaakte afspraken.

De 15 december 2016 uitgebrachte tekst van de SAW kent de volgende inhoudelijke uitwerking:

- Reparatie 3e WW jaar in artikel 5.5.7 tot en met 5.5.19 en 6.2.12.
- Reparatie 3e WW jaar bij >35% arbeidsongeschiktheid in artikel 6.2.8.
- Ook gaat in artikel 8.8, het ontslag op basis van onverenigbaarheid van karakters de transitievergoeding gelden.
- De landelijke bezwarencommissie voor FuWater is beëindigd.
- Artikel 3.2.5 Individueel IKB vervalt.

Tevens heeft het LAWA 21 december 2016 besloten met terugwerkende kracht naar 1 januari 2016 de afspraken bij de ontzie uren aan te passen. Ook deze afspraak is verwerkt in de actuele SAW tekst.

De gemaakte afspraken werken door in de rechtspositionele regelingen voor het personeel van het waterschap en moeten door het eigen bestuur bekrachtigd worden. Het algemeen bestuur kan deze bevoegdheid overdragen aan het dagelijks bestuur.

Wij vragen jullie dan ook om in je eigen waterschap de integrale actuele SAW tekst deel 1 van 15 december 2016 bestuurlijk vast te stellen. De actuele tekst van de SAW deel 1 kun je terugvinden op onze site www.uww.nl onder beleidsveld 'Personeel en organisatie'.

Voor de vaststelling van de SAW tekst per 15 december 2016 in het eigen waterschap hebben we vanuit de regiegroep samenwerken P&O, de volgende concepttekst gemaakt.

Onderwerp
Vaststellen akkoord arbeidsvoorwaarden sector Waterschappen.

Besluit
Vaststellen van de tekst van de Sectorale Arbeidsvoorwaardenregelingen Waterschapspersoneel (SAW) per 15 december 2016 voor het waterschap …….

Samenvatting
Autonomie en expertise zijn centrale waarden voor het waterschap en haar medewerkers. Deze waarden werken door in de arbeidsverhoudingen. Zo heeft een professional ruimte nodig, in zijn werk en om zich te ontwikkelen. Dit wordt vertaald in de SAW: mobiliteit en inzetbaarheid staan daarin centraal. De afspraken hebben voornamelijk de vorm van kaders met regelruimte voor de medewerker en de leidinggevende.

De nu voorliggende SAW tekst kent zowel de uitwerking van nog enkele openstaande afspraken uit het akkoord als tekstuele verbeteringen.

- Reparatie 3e WW-jaar;
- Recht op transitievergoeding bij ontslag op basis van onverenigbaarheid van karakters;
- Beëindigen landelijke bezwarencommissie;
- Nadere afspraken over de ontzie uren.

Met vriendelijke groet,
Namens de regiegroep samenwerken P&O

Ingrid Blom-Meeusen

Sectorale Arbeidsvoorwaardenregelingen Waterschapspersoneel (SAW)

Deel 1: bindende regelingen
Deel 2: basisregelingen
Deel 3: overgangsrecht

15 december 2016

Voorwoord

Voor u ligt de Sectorale Arbeidsvoorwaardenregelingen Waterschapspersoneel (SAW). De SAW is de neerslag van afspraken die in het Landelijk Arbeidsvoorwaardenoverleg Waterschappen (LAWA) de afgelopen jaren zijn gemaakt.

Deel 1: bindende regelingen

Inhoudsopgave

Voorwoord **2**

1 Inleiding en begripsbepaling **5**
1.1 Werking 5
1.2 Begripsbepaling 8

2 Dienstverband **11**
2.1 Aanstellingen 11
2.2 Arbeidsovereenkomst 16

3 Beloning **18**
3.1 Bezoldiging/salariëring 18
3.2 Individueel KeuzeBudget 23
3.3 Toelagen 26
3.4 Vergoedingen en verstrekkingen 30

4 Werktijd en verlof **35**
4.1 Arbeidsduur en werktijden 35
4.2 Verlof 38
4.3 Buitengewoon verlof 42
4.4 Verlof in verband met Arbeid en Zorg 45
4.5 Overgangsrecht seniorenregeling en levensloopregeling 46

5 Activerend personeelsbeleid **47**
5.1 Uitgangspunten 47
5.2 Gesprekscyclus 49
5.3 Opleiding, ontwikkeling, loopbaan en vitaliteit 52
5.4 Duurzame inzetbaarheid 53
5.5 Actief van werk naar werk 56
5.6 Werkzekerheid 62

6 Deskundige begeleiding bij Ziekte en Arbeidsongeschiktheid **63**
6.1 Deskundige begeleiding 63
6.2 Aanspraken bij ziekte en arbeidsongeschiktheid 66

7 Disciplinaire maatregelen **72**

8 Ontslag **75**

9 Integriteit **80**

10 Overleg **81**

Bijlage I Transponeringstabel SAW 83

Bijlage II Procedure FuWater 85

Bijlage III Conversietabel FuWater 88

Bijlage IV Herkomst middelen IKB-collectief 89

Alfabetisch trefwoordenregister 90

1 Inleiding en begripsbepaling

1.1 Werking

Artikel 1.1.1 SAW

1. Het dagelijks bestuur van het waterschap stelt de SAW formeel vast na vaststelling van de tekst door het LAWA zoals bedoeld in artikel 1.1.7.

2. Personele c.q. rechtspositionele verordeningen worden door het dagelijks bestuur vastgesteld, nadat overleg heeft plaatsgevonden met vakorganisaties conform de overlegregeling of de Ondernemingsraad conform de Wet op de Ondernemingsraden.

3. De SAW bestaat uit drie delen, deel 1, deel 2 en deel 3.

4. Deel 1 betreft de regelingen die voor de waterschappen bindend zijn. Dit houdt in dat deze regelingen bij alle waterschappen onverkort van kracht zijn. Waterschappen kunnen geen betere of slechtere regelingen vaststellen.

5. Deel 2 betreft de basisregelingen. De basisregelingen gelden als een waterschap geen vergelijkbare regeling of geen regeling van vergelijkbare strekking kent. Lokaal kan met overeenstemming van het GO of instemming (artikel 27 WOR) van de OR een vergelijkbare regeling of regeling van vergelijkbare strekking gehandhaafd of overeengekomen worden.

6. Deel 3 betreft het overgangsrecht. Overgangsrecht zijn regelingen of bepalingen die in voorgaande versies van de SAW waren opgenomen en die na afschaffing voor een vastgestelde groep ambtenaren geheel of deels van kracht blijft.

Artikel 1.1.2 Toepassing en bijzondere gevallen

1. De in de SAW opgenomen bepalingen die gelden voor de gehuwde ambtenaar, zijn op overeenkomstige wijze van toepassing op de ambtenaar met een levenspartner. Waar staat ‘echtgeno(o)t(e)’ moet ook worden gelezen ‘levenspartner’.

2. De bepalingen van deel 1 SAW kunnen tevens van toepassing zijn op ambtenaren van wie de rechtstoestand dwingendrechtelijk bij of op grond van de wet is geregeld. In dat geval gelden de bepalingen van deel 1 SAW slechts aanvullend.

3. Het dagelijks bestuur kan, voor zover daarmee niet in strijd wordt gehandeld met hogere regelgeving, om bijzondere redenen, na overleg met de medezeggenschap, besluiten dat de bepalingen of sommige daarvan, van de SAW deel 1 niet van toepassing zijn op ambtenaren of groepen van ambtenaren.

4. Het dagelijks bestuur kan, voor zover daarmee niet in strijd wordt gehandeld met hogere regelgeving, in geval van bijzondere omstandigheden of wanneer een strikte toepassing naar zijn oordeel in strijd zou zijn met de redelijkheid en billijkheid, voor een individuele ambtenaar van de SAW afwijken of in gevallen waarin de SAW niet voorziet, een besluit nemen.

Artikel 1.1.3 Voorschriften en instructies

Met inachtneming van het bepaalde in de SAW deel 1 kan het dagelijks bestuur, indien dit naar zijn oordeel nodig of wenselijk is:

a. bijzondere voorschriften vaststellen ter uitvoering van de bepalingen van deze regeling, alsmede ten behoeve van het functioneren van de dienst;
b. instructies vaststellen ten aanzien van functies en bij de vervulling daarvan te volgen werkwijzen.

Artikel 1.1.4 Organisatiewijziging

1. Indien door het dagelijks bestuur wordt voorgesteld verandering te brengen in de inrichting van enig dienstonderdeel, vallend onder het adviesrecht van artikel 25 WOR, dan stelt het dagelijks bestuur de commissie voor georganiseerd overleg volgens artikel 10.1 SAW hiervan op de hoogte.

2. Het dagelijks bestuur stelt in geval van een ingrijpende verandering in de inrichting van enig dienstonderdeel regels vast betreffende:
   a. de fase waarin over die verandering het overleg wordt gevoerd met de commissie volgens artikel 10.1 SAW;
   b. de wijze waarop en de fase waarin de bij die verandering betrokken ambtenaren worden gehoord;
   c. de personele gevolgen van die verandering.

3. Over het voornemen al dan niet regels als bedoeld in het vorige lid vast te stellen wordt overleg gevoerd met de commissie volgens artikel 10.1 SAW.

Artikel 1.1.5 Beschikbaar zijn rechtspositieregelingen

1. De SAW en alle wijzigingen in de SAW en de door het dagelijks bestuur vastgestelde regelingen worden de ambtenaar, al dan niet digitaal bekend gemaakt.

2. Op verzoek ontvangt de ambtenaar kosteloos een exemplaar van alle voor hem/haar geldende regelingen.

3. Wanneer de ambtenaar regels volgens lid 2 heeft na te leven, die niet schriftelijk zijn vastgesteld, worden deze bekend gemaakt.

4. Op verzoek ontvangen eveneens kosteloos een exemplaar van de in het eerste lid bedoelde stukken:
   a. de centrales van overheidspersoneel die deelnemen aan het arbeidsvoorwaardenoverleg in het Landelijk Arbeidsvoorwaardenoverleg Waterschapsambtenaren;
   b. de organisaties die blijkens hun statuten de belangen van waterschapsambtenaren behartigen en aangesloten zijn bij de onder a aangeduide centrales;
   c. ieder ander die daarvoor naar het oordeel van het dagelijks bestuur in aanmerking komt.

Artikel 1.1.6 Belangenbehartiging

De ambtenaar heeft het recht zijn belangen rechtstreeks bij de (algemeen) directeur en bij het dagelijks bestuur voor te dragen.

Artikel 1.1.7 Vaststelling SAW deel 1

1. De SAW deel 1 is, als onderdeel van het akkoord over de arbeidsvoorwaarden van de waterschapsambtenaren, vastgesteld door het LAWA; dat heeft tot instemming geleid.

2. De SAW deel 1 is het laatst gewijzigd per 15 december 2016.

Artikel 1.1.8 Vaststelling SAW deel 2

1. De SAW deel 2 is, als onderdeel van het akkoord over de arbeidsvoorwaarden van de waterschapsambtenaren, vastgesteld door het LAWA; dat heeft tot instemming geleid.

2. De SAW deel 2 is het laatst gewijzigd per 1 juli 2013.

Artikel 1.1.9 Vaststelling SAW deel 3

1. De SAW deel 3 is, als onderdeel van het akkoord over de arbeidsvoorwaarden van de waterschapsambtenaren, vastgesteld door het LAWA; dat heeft tot instemming geleid.

2. De SAW deel 3 is het laatst gewijzigd per 15 december 2016.

1.2 Begripsbepaling

Artikel 1.2.1 Begripsbepalingen en –omschrijvingen

1. Tot de openbare dienst van het waterschap behoren alle diensten en bedrijven door het waterschap beheerd.

2. Voor de toepassing van de in deze regeling aangehaalde artikelen van het Burgerlijk Wetboek wordt onder 'werkgever' verstaan: het dagelijks bestuur en onder 'werknemer' de ambtenaar of arbeidscontractant.

3. Voor de toepassing van deze regeling en de bijlagen wordt verstaan onder:
   A&O fonds: de Stichting Arbeidsmarkt- en Ontwikkelingsfonds Waterschappen;
   ABP: Stichting Pensioenfonds ABP;
   activerend personeelsbeleid: in alle levensfasen van medewerkers aantrekkelijk en inspirerend werk bieden. Het bevordert gezondheid, employability en welzijn. De drie kernbegrippen zijn: activeren, verbinden en bewegen.
   activeringsperiode (eerste en tweede): de periode waarin de (ex) ambtenaar geen functie heeft en waarin dagelijks bestuur en ambtenaar zich samen inspannen om passend werk te vinden voor de ambtenaar;
   ambtenaar: hij/zij die door of vanwege het waterschap is aangesteld om in openbare dienst werkzaam te zijn;
   arbeidscontractant: degene met wie een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht is gesloten, hij/zij wordt niet beschouwd als ambtenaar;
   arbeidsongeschiktheid: arbeidsongeschiktheid volgens hoofdstuk 1 van de WIA;
   beoordelingsbevoegde: degene die gemandateerd is tot het formeel vaststellen en wijzigen van de beoordeling;
   bezoldiging: het salaris vermeerderd met de vaste toelagen, indien en voor zover deze toelagen niet het karakter hebben van een onkostenvergoeding en uitgezonderd het IKB-collectief;
   bovenwettelijke uitkering: de aanspraken die de ambtenaar kan ontlenen aan hoofdstuk 5.5 SAW, te weten de aanvullende uitkering en de aansluitende uitkering;
   competenties: de competenties waarover concrete afspraken zijn gemaakt volgens artikel 5.2.2 lid 4 SAW;
   conversie: de vertaling van de functierangorde naar functieschalen;
   dagvenster: de periode waarop de ambtenaar werkt zonder toeslagen, te weten maandag, dinsdag, woensdag, donderdag en vrijdag van 07.00 uur tot 19.00 uur.
   deeltijdaanstelling: een aanstelling of contract waarbij de gemiddelde arbeidsduur over een jaar minder is dan bij een volledige aanstelling of contract;
   doel: de arbeidsvoorwaardelijke bestemmingsmogelijkheden in het Individueel Keuze-Budget waaruit de ambtenaar kan kiezen;
   feestdagen: nieuwjaarsdag, tweede paasdag, Hemelvaartsdag, tweede pinksterdag, de beide kerstdagen en de dag waarop de verjaardag van de koning wordt gevierd;
   FPU: de regeling Flexibel Pensioen en Uittreden bedoeld in artikel 2 van de Centrale VUT–overeenkomst overheid- en onderwijspersoneel en artikel 1.1 van het Pensioenreglement;
   functie: het geheel van werkzaamheden dat door de ambtenaar dient te worden uitgevoerd in opdracht van het dagelijks bestuur;
   functiewaardering: het door het dagelijks bestuur op methodische wijze naar zwaarte rang ordenen van functies volgens het daarvoor vastgestelde regels;

garantiesalaris: het gegarandeerde salaris bij plaatsing in een lagere functieschaal. Naast salaris krijgt de ambtenaar een toelage onder benamingen als: fusietoelage, herplaatsingstoelage, garantietoelage, functiewaarderingstoelage;
geregistreerd partnerschap: waar staat echtgeno(o)t(e) of huwelijk moet tevens levenspartner/geregistreerd partnerschap als bedoeld in boek 1 titel 5a, art. 80a t/m 809 van het BW;
gezinsleden: de echtgenoot of levenspartner van de belanghebbende en de kinderen, stief– en pleegkinderen van hem/haarzelf en/of van zijn echtgenoot of levenspartner, voor zover zij met hem/haar samenwonen;
graden van bloed- aanverwantschap:

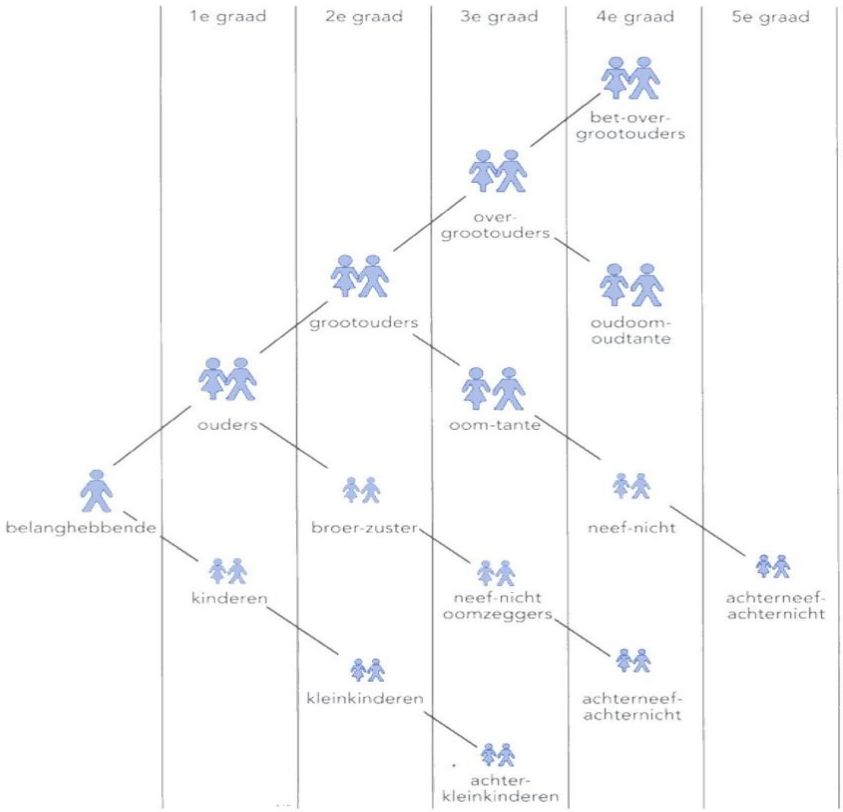

IKB-collectief: een collectieve aanspraak in geld opgebouwd volgens artikel 3.2.3 SAW en artikel 3.2.4 SAW;
IVA: Regeling inkomensvoorziening volledig arbeidsongeschikten;
klacht: een klacht over ongewenst gedrag binnen of in samenhang met de werksituatie, tot uiting komend in verbaal, fysiek en/of ander non–verbaal gedrag;
klager: de natuurlijke persoon die een klacht heeft ingediend;
LAWA: Landelijk Arbeidsvoorwaardenoverleg Waterschappen;
loonsom: loon voor de loonbelasting/premie volksverzekeringen (kolom 14 van de modelloonstaat van de Belastingdienst).
maximum salaris: het hoogste bedrag in een salarisschaal;
medezeggenschap: een commissie voor georganiseerd overleg volgens artikel 10.1 of de ondernemingsraad volgens de Wet op de Ondernemingsraden;
Osv 1997: Organisatiewet sociale verzekeringen 1997;
pensioen: een pensioen in de zin van het pensioenreglement van de Stichting Pensioenfonds ABP;
pensioenreglement: het pensioenreglement van de Stichting Pensioenfonds ABP;
pensioenwet: de Algemene burgerlijke pensioenwet, zoals die gold tot en met 31 december 1995;
persoonsgebonden basis budget (PBB): een budget dat de ambtenaar tot zijn

beschikking heeft om in een bepaalde periode in te zetten voor zijn eigen opleiding, ontwikkeling, loopbaan en vitaliteit volgens artikel 5.3.1 SAW.
resultaten: de resultaten waarover concrete afspraken zijn gemaakt conform artikel 3.1.7 lid 2 SAW en artikel 5.2.2 SAW;
salaris: het bruto bedrag per maand dat aan de ambtenaar is toegekend volgens een salarisschaal of, indien voor de functie een vast bedrag geldt, dit bedrag.
Het bruto maandsalaris wordt tevens gebaseerd op het aantal arbeidsuren in de aanstelling;
salaris per uur: 1/156ste van het salaris per maand volgens een salarisschaal bij een 36-urige aanstelling;
salarisschaal: een bandbreedte waarbinnen het salaris wordt vastgesteld. Het minimumbedrag en het maximum bedrag bij een gemiddelde arbeidsduur van 36 uur zijn opgenomen in de Salarisschalen Waterschapspersoneel, behorende bij deze regeling;
SAW: de Sectorale arbeidsvoorwaardenregelingen waterschapspersoneel;
sector waterschappen: organisaties die de SAW toepassen;
standplaats: het met name genoemde gedeelte van het waterschap waar of van waaruit de ambtenaar gewoonlijk zijn werkzaamheden verricht. Indien de uitoefening van de functie zich uitstrekt over een gebied, de door het dagelijks bestuur aangewezen plaats;
SUWI: de wet Structuur Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen;
transferbudget: een budget dat de ambtenaar tot zijn beschikking heeft om in een bepaalde periode in te zetten voor de loopbaan, binnen of buiten het waterschap;
uitvoeringsinstelling: een uitvoeringsinstelling als bedoeld in artikel 39, van de Organisatiewet sociale verzekeringen 1997;
Uwv: het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen, als bedoeld in hoofdstuk 5 van de wet SUWI;
verplaatsen en verplaatsing: veranderen respectievelijk verandering van het woongebied van de belanghebbende in opdracht van het dagelijks bestuur in het belang van de dienst;
volledige aanstelling of contract: een aanstelling of contract waarvan de arbeidsduur gemiddeld over een jaar berekend 36 uur per week bedraagt;
wachtdienst: het buiten de voor de ambtenaar geldende werktijden in opdracht van het dagelijks bestuur verplicht bereikbaar en beschikbaar zijn om zo nodig arbeid te verrichten.
Hiervoor wordt de ambtenaar schriftelijk aangewezen.
Wajong: Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten;
WAO: de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering;
WAZ: Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen;
WAZO: Wet Arbeid en Zorg, de wettekst is te vinden op www.wetten.overheid.nl;
werkloosheid: werkloosheid in de zin van artikel 16 van de Werkloosheidswet;
WGA: Regeling werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten;
WIA: Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen;
woongebied: het gebied waarin de ambtenaar volgens artikel 3.5.1 SAW verplicht is te wonen;
woonplaats: de gemeente of het bij name genoemde deel daarvan, waar de belanghebbende woonachtig is;
ZW: de Ziektewet;
ZW–uitkering: uitkering krachtens de ZW, bekend als ziekengeld.

2 Dienstverband

2.1 Aanstellingen

Artikel 2.1.1 Aanstelling in algemene dienst

1. De ambtenaar wordt door het dagelijks bestuur in algemene dienst aangesteld, tenzij bij of krachtens wet of besluit van het algemeen bestuur anders is bepaald.

2. Voor aanstelling kan slechts in aanmerking komen hij/zij van wie – na een daartoe door of vanwege het tot aanstelling bevoegde bestuursorgaan gehouden onderzoek – kan worden aangenomen dat hij/zij in voldoende mate beschikt over de kwaliteiten tot het verrichten van de hem/haar op te dragen werkzaamheden.

3. Voor aanstelling kan als vereiste worden gesteld dat betrokkene in het bezit is van een verklaring omtrent het gedrag als bedoeld in de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens.

4. De vreemdeling zoals omschreven in de Vreemdelingenwet 2000 kan slechts voor een aanstelling of een arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht in aanmerking komen indien hij/zij beschikt over een tewerkstellingsvergunning, tenzij hij/zij van deze verplichting is uitgesloten volgens artikel 3 van de Wet arbeid vreemdelingen (WAV).

5. Het dagelijks bestuur treft maatregelen, waardoor de vertrouwelijkheid van de gegevens, ontvangen volgens het in lid 1 bedoelde onderzoek, te allen tijde wordt gegarandeerd.

Artikel 2.1.2 Geneeskundig onderzoek bij aanstelling

1. Het dagelijks bestuur stelt, met inachtneming van het bepaalde in de Wet op de medische keuringen, vast voor welke functies op grond van functie–eisen een geneeskundig onderzoek volgens het tweede lid noodzakelijk is.

2. In de functies bedoeld in artikel 2.1.2 SAW is aanstelling alleen mogelijk na een geneeskundig onderzoek, gericht op de te vervullen functie. Uit dit onderzoek moet blijken dat tegen het vervullen van de functie uit medisch oogpunt geen bezwaren bestaan. Het geneeskundig onderzoek wordt ingesteld door de geneeskundige(n), daartoe aangewezen door het dagelijks bestuur.

3. De kosten van het geneeskundig onderzoek komen ten laste van het waterschap.

4. De uitslag van het in lid 2 bedoelde geneeskundig onderzoek wordt uiterlijk binnen veertien dagen ter kennis gebracht van belanghebbende. Indien gebleken is dat tegen het vervullen van de in lid 2 bedoelde functie uit medisch oogpunt bezwaren bestaan, kan belanghebbende binnen veertien dagen na ontvangst van deze kennisneming een verzoek om herkeuring indienen bij het dagelijks bestuur.
   De herkeuring vindt zo spoedig mogelijk plaats en geschiedt door een commissie van drie geneeskundigen bestaande uit:
   a. een geneeskundige die niet aan het in lid 2 bedoelde onderzoek heeft deelgenomen, aan te wijzen door het dagelijks bestuur;
   b. een geneeskundige door de belanghebbende aan te wijzen;
   c. een door de onder a en b bedoelde geneeskundigen in onderling overleg of, indien dit overleg niet tot overeenstemming leidt, door het dagelijks bestuur aan te wijzen

derde geneeskundige die eveneens niet aan het in lid 2 bedoelde onderzoek heeft deelgenomen.

5. Over de uitslag van de herkeuring wordt de belanghebbende schriftelijk geïnformeerd. De kosten verbonden aan de herkeuring komen ten laste van het waterschap. Indien echter de commissie of de meerderheid van de in deze commissie zitting hebbende geneeskundigen de medische bezwaren tegen belanghebbende voor het vervullen van de in lid 2 bedoelde functie gegrond acht, blijven de kosten van de geneeskundige bedoeld onder b ten laste van belanghebbende.

Artikel 2.1.3 Vast of tijdelijk aanstellen

1. Aanstelling geschiedt vast of tijdelijk.

2. a Vanaf de dag dat het bestuursorgaan aan dezelfde ambtenaar:
   1. tijdelijke aanstellingen heeft gegeven die elkaar met tussenpozen van niet meer dan 6 maanden hebben opgevolgd en een periode van 24 maanden, deze tussenpozen inbegrepen, hebben overschreden, geldt met ingang van die dag de laatste aanstelling als een vaste aanstelling;
   2 meer dan 3 tijdelijke aanstellingen heeft gegeven en die elkaar hebben opgevolgd met tussenpozen van niet meer dan 6 maanden, geldt de laatste aanstelling als een vaste aanstelling.

   b Sub a is van overeenkomstige toepassing op elkaar opvolgende arbeidsovereenkomsten/aanstellingen gegeven aan een ambtenaar door verschillende werkgevers/bestuursorganen, die ten aanzien van de verrichte arbeid redelijkerwijze geacht moeten worden elkaars opvolger te zijn.

   c Tijdelijke contracten van een uitzendkracht (in fase A), die wegens arbeidsongeschiktheid zijn onderbroken, tellen voor de toepassing van dit artikel als één ononderbroken arbeidsovereenkomst.

   d Sub a, onderdeel 1 en laatste zinsnede, is niet van toepassing op een aanstelling gegeven voor niet meer dan 6 maanden die onmiddellijk volgt op een door het bestuursorgaan aan dezelfde ambtenaar gegeven aanstelling voor 24 maanden of langer.

3. Voor de ambtenaar die de AOW-gerechtigde leeftijd heeft bereikt, geldt de aanstelling als aanstelling voor onbepaalde tijd vanaf de dag waarop:
   a. de aanstellingen in tijdelijke dienst elkaar met tussenpozen van niet meer dan zes maanden hebben opgevolgd en een periode van 48 maanden, deze tussenpozen inbegrepen, hebben overschreden;
   b. meer dan zes aanstellingen in tijdelijke dienst elkaar hebben opgevolgd met tussenpozen van niet meer dan zes maanden.

4. Voor de vaststelling of de bedoelde periode of het aantal opvolgende aanstellingen is overschreden, worden alleen de aanstellingen in tijdelijke dienst in aanmerking genomen die zijn aangegaan na het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd.

5. Voor tijdelijke aanstellingen met een ingangsdatum voor 1 juli 2015 blijven voor de bepalingen van termijnen uit lid 2 de afspraken uit de SAW van 1 juli 2015 gelden.

6. Bij een tijdelijke aanstelling die is aangegaan voor vervulling van de functie bij wijze van proef geldt een termijn van ten hoogste 12 maanden. Deze termijn kan bij uitzondering met ten hoogste 12 maanden worden verlengd.

Artikel 2.1.4 Plaatsing in functie

1. De ambtenaar wordt in een functie geplaatst. De plaatsing in de functie duurt in principe vijf jaar, tenzij in overleg met de ambtenaar anders wordt bepaald.

2. Met de ambtenaar wordt als onderdeel van de gesprekscyclus, jaarlijks over de loopbaan, de duur en de toekomst van de functie gesproken met toepassing van het gestelde in hoofdstuk 5 SAW. Dit gesprek richt zich op de loopbaan, het in overleg komen tot een volgende plaatsing in een andere functie of dezelfde functie, na afloop van de periode van plaatsing.

3. De salarisschaal wordt vastgesteld op het niveau van de functie waarop de ambtenaar geplaatst wordt. Dit is bij een volgende plaatsing tenminste het niveau van de huidige salarisschaal.

4. Zolang er na afloop van de in lid 1 van dit artikel genoemde periode geen andere passende functie beschikbaar is blijft de ambtenaar zijn functie vervullen.

5. De ambtenaar kan op eigen verzoek in een andere functie worden geplaatst dan wel tijdelijk met ander werk worden belast als hij/zij voldoet aan de daaraan gesteld eisen van bekwaamheid en geschiktheid

Artikel 2.1.5 Plicht verrichten (andere) werkzaamheden

1. De ambtenaar is – nadat hij/zij is gehoord – verplicht de plaatsing in een andere functie te aanvaarden voor de vervulling waarvan hij/zij in het belang van de dienst is aangewezen. Dit geldt als de functie hem/haar redelijkerwijs kan worden opgedragen in verband met zijn persoonlijkheid, zijn omstandigheden en de voor hem/haar bestaande vooruitzichten.

2. Indien het dagelijks bestuur dit in het dienstbelang nodig acht, is de ambtenaar tijdelijk verplicht om:
   a. niet tot zijn functie behorende werkzaamheden te verrichten dan wel tijdelijk een andere functie waar te nemen;
   b. werkzaamheden te verrichten buiten de voor hem/haar vastgestelde werktijden.

3. Wanneer de ambtenaar meent dat in verband met zijn persoonlijkheid en omstandigheden de plaatsing in de functie in lid 1 of de in lid 2 bedoelde werkzaamheden redelijkerwijs niet van hem/haar kunnen worden gevraagd, geeft hij/zij daarvan door tussenkomst van de (algemeen) directeur direct kennis aan het dagelijks bestuur, dat zo spoedig mogelijk een beslissing neemt. De ambtenaar is verplicht in afwachting van een beslissing de werkzaamheden aan te vangen.

4. De ambtenaar kan niet worden verplicht, indien bij enig particulier werkgever een staking is uitgebroken of een uitsluiting plaats heeft, ter vervanging van stakers of uitgesloten werkzaamheden te verrichten of werknemers bij het verrichten van werkzaamheden behulpzaam te zijn, tenzij naar het oordeel van het dagelijks bestuur zulks met het oog op de openbare veiligheid of gezondheid of voor de regelmatige functionering van de openbare dienst van het waterschap noodzakelijk is.

5. Bij toepassing van het bepaalde in lid 4 wordt zo spoedig mogelijk overleg gepleegd in de commissie, volgens artikel 10.1 SAW.

Artikel 2.1.6 Tijdelijke aanstelling als trainee

1. De ambtenaar die in dienst treedt als trainee, wordt door het dagelijks bestuur aangesteld in algemene dienst voor bepaalde tijd.

2. Voor de duur van de tijdelijke aanstelling wordt een ontwikkelingsplan opgesteld.

3. Gedurende de tijdelijke aanstelling voert de ambtenaar taken uit die passen in dit ontwikkelingsplan. In het aanstellingsbesluit wordt als functie trainee vermeld.

4. De salarisschaal wordt vastgesteld op het niveau van de toegewezen taken.

Artikel 2.1.7 Volledige of deeltijd aanstelling

De ambtenaar kan worden aangesteld in een volledige of een deeltijd aanstelling.

Artikel 2.1.8 Structureel aanpassen gemiddelde arbeidsduur van de aanstelling

Het dagelijks bestuur zal een verzoek van de ambtenaar om zijn gemiddelde arbeidsduur structureel te veranderen in beginsel honoreren, tenzij zwaarwegende bedrijf- of dienstbelangen zich daartegen verzetten.

Artikel 2.1.9 Aanstellen voor 40 uur per week gemiddeld over een jaar.

1. Het dagelijks bestuur kan voor een moeilijk vervulbare functie de ambtenaar aanstellen voor 40 uur per week gemiddeld over een jaar.

2. Voorafgaand aan de externe werving voor een moeilijk vervulbare functie is voor deze aanstellingsduur overleg met de ondernemingsraad noodzakelijk.

3. Het bestuur besluit in principe voor een termijn van vijf jaar de vacature in te vullen voor 40 uur.

4. Bij verandering van functie wordt de aanstelling van de ambtenaar aangepast naar 36 uur.

Artikel 2.1.10 Arbeidsvoorwaarden bij aanstellen voor 40 uur.

1. Het salaris kan bij een aanstelling voor 40 uur vastgesteld worden op of doorgroeien naar 40/36ste van het maximum van de salarisschaal.

2. De ambtenaar die wordt aangesteld voor 40 uur is uitgesloten van het minderwerk uit artikel 4.1.3.

Artikel 2.1.11 Besluit van aanstelling

1. De ambtenaar ontvangt voor zijn indiensttreding schriftelijk het besluit van aanstelling. Dit besluit vermeldt dat de ambtenaar in algemene dienst is en:
    a. de naam van het waterschap en de plaats van vestiging;
    b. de naam, voornamen, geboorteplaats en geboortedatum van de ambtenaar;
    c. de plaats of de plaatsen waar het werk wordt verricht;
    d. de functie waarin de ambtenaar geplaatst wordt;
    e. de dag met ingang waarvan de ambtenaar is aangesteld;

f. de bezoldiging die de ambtenaar wordt toegekend en de termijn van uitbetaling van de bezoldiging;
g. de aanspraak op verlof;
h. de gemiddelde arbeidsduur per week;
i. of de ambtenaar vast of tijdelijk wordt aangesteld;
j. indien de aanstelling tijdelijk is wat de reden van de tijdelijkheid is en de duur van de aanstelling;
k. dat de SAW van toepassing is.

2. Indien er wijzigingen in de aanstelling optreden betreffende de punten a tot en met k vermeld in het eerste lid, worden deze de ambtenaar bekend gemaakt.

Artikel 2.1.12 ?

1. Berichten inzake het maandelijkse in geld vastgestelde loon en de jaaropgave aan de ambtenaar kunnen uitsluitend elektronisch te worden verzonden.

2. De in het eerste lid bedoelde berichten worden ook schriftelijk verzonden:
   a. indien de ambtenaar geen mogelijkheid heeft om kennis te nemen van een elektronisch verzonden bericht;
   b. bij ontslag of overlijden van de ambtenaar;
   c. op verzoek van de ambtenaar in het geval deze een zwaarwegend belang heeft bij incidentele verzending op andere wijze.

Artikel 2.1.13 Calamiteiten, oorlog en andere buitengewone omstandigheden

1. De ambtenaar is verplicht, indien hij/zij daartoe door of namens het dagelijks bestuur wordt aangewezen, in tijden van calamiteiten, oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden andere werkzaamheden te verrichten dan die welke hij/zij gewoonlijk verricht. Mits die werkzaamheden zijn voor de uitvoering van de taak die het waterschap in die tijden heeft of zal krijgen, dan wel er voor zijn een zo goed en ongestoord mogelijke uitvoering van die taak te verzekeren.

2. De ambtenaar die, op grond van lid 1 aangewezen is, is te allen tijde verplicht lessen te volgen en deel te nemen aan oefeningen welke verband houden met de aangewezen taak.

3. De aanwijzing als bedoeld in lid 1 gebeurt alleen als de persoonlijke omstandigheden van de ambtenaar dit redelijkerwijs toelaten.

2.2 Arbeidsovereenkomst

Artikel 2.2.1 Voorwaarden en duur

Indienstneming op arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht kan plaatsvinden:
1. voor tijdelijke aanpassing van het personeelsbestand aan een wisselende behoefte, met een maximale duur van zes maanden;
2. voor personen, die blijkens de bewoordingen van de arbeidsovereenkomst in dienst zijn genomen hoofdzakelijk ten behoeve van een reguliere opleiding of vorming, voor de nominale duur van de opleiding;
3. voor het verrichten van werkzaamheden in het kader van een door de overheid getroffen regeling voor gesubsidieerde arbeid, die het karakter draagt door een tijdelijke tewerkstelling de opneming in het arbeidsproces te bevorderen van personen die behoren tot één of meer bepaalde groepen van werklozen, voor ten hoogste de termijn gedurende welke de regeling op de arbeidscontractant van toepassing is;
4. voor het verrichten van werkzaamheden die naar hun aard slechts beschikbaar zijn gedurende één of meer jaarlijks terugkerende perioden, voor een seizoen of een deel van een seizoen;

Artikel 2.2.2 Arbeidsovereenkomst

1. De arbeidsovereenkomst wordt schriftelijk aangegaan, in tweevoud opgemaakt en door beide partijen ondertekend.

2. De arbeidscontractant ontvangt voor zijn indiensttreding kosteloos een schriftelijk bericht betreffende de arbeidsovereenkomst. Dit bericht vermeldt:
   a. de naam van het waterschap en de plaats van vestiging;
   b. de naam, voornamen, geboorteplaats en geboortedatum van de arbeidscontractant;
   c. de plaats of de plaatsen waar het werk wordt verricht;
   d. de functie van de arbeidscontractant;
   e. de datum van indiensttreding;
   f. het salaris en de eventuele toelagen en de termijn van uitbetaling van het salaris;
   g. de aanspraak op verlof;
   h. de gemiddelde arbeidsduur per week;
   i. de duur van de arbeidsovereenkomst;
   j. welke van de in artikel 2.2.1 SAW genoemde gevallen van toepassing is;
   k. de van toepassing zijnde rechtspositieregeling.

3. Indien er wijzigingen in de arbeidsovereenkomst optreden betreffende de punten a tot en met k vermeld in het tweede lid, worden deze de arbeidscontractant kosteloos bekend gemaakt.

Artikel 2.2.3 Aanvullende voorwaarden

1. De bepalingen van Boek 7, titel 10, van het Burgerlijk Wetboek zijn van toepassing op de arbeidsovereenkomst, met inachtneming van het gestelde in het tweede lid.

2. In afwijking van het gestelde in het eerste lid geldt dat bij de beëindiging van een arbeidsovereenkomst die is aangegaan voor onbepaalde tijd, door werkgever dan wel door arbeidscontractant de volgende opzegtermijn in acht wordt genomen. De werkgever neemt een opzegtermijn in acht van tenminste twee maanden, indien de arbeidscontractant tenminste gedurende twee jaar onafgebroken werkzaam is geweest in de functie die eindigt.

In alle andere gevallen neemt de werkgever een opzegtermijn van een maand in acht bij het beëindigen van een arbeidsovereenkomst die is aangegaan voor onbepaalde tijd. De opzegtermijn die de arbeidscontractant in acht dient te nemen, bedraagt de helft van de periode die door de werkgever als opzegtermijn gehanteerd dient te worden, met een minimum van één maand.

3. In aanvulling op het bepaalde in het eerste lid zijn de volgende bepalingen zoveel mogelijk van overeenkomstige toepassing op de arbeidsovereenkomst die is aangegaan op grond van het bepaalde in artikel 2.2.1, lid 1 SAW:
   a. artikel 1.1.6 Belangenbehartiging;
   b. artikel 2.1.7 Aanzeggen bij tijdelijke aanstelling
   c. artikel 3.1.1 Uitgangspunten
   d. artikel 3.1.10 Individuele prestatietoeslag
   e. artikel 3.1.13 Overwerk
   f. paragraaf 3.2 Individueel KeuzeBudget
   g. artikel 3.3.12 Arbeidsmarkttoelage
   h. paragraaf 3.4.2 tot en met 3.4.11 Vergoeding reiskosten
   i. paragraaf 3.4.12 Vergoeding verhuiskosten
   j. artikel 3.4.18 Ambtsjubilea
   k. artikel 3.4.19 Uitkering na overlijden ambtenaar
   l. hoofdstuk 4 Werktijd en verlof
   m. paragraaf 5.1, 5.2, 5.3, 5.4 en 5.6 Activerend personeelsbeleid
   n. hoofdstuk 6 Deskundige begeleiding bij ziekte en arbeidsongeschiktheid
   o. hoofdstuk 7 Disciplinaire maatregelen
   p. artikel 8.5 Ontslag bij arbeidsongeschiktheid

Artikel 2.2.4 Bijzondere opzegging

De arbeidsovereenkomst kan te allen tijde zonder opzeggingstermijn worden beëindigd, indien de arbeidscontractant niet langer voldoet aan het gestelde in artikel 2.1.2 SAW.

Artikel 2.2.5 Beëindiging

1. Voor de arbeidscontractant waarmee een arbeidsovereenkomst is aangegaan op grond van artikel 2.2.1, letter a SAW, is in geval van beëindiging van de arbeidsovereenkomst anders dan op grond van een dringende reden in de zin van artikel 678, Boek 7, titel 10, van het Burgerlijk Wetboek en de artikelen 5.5.8 tot en met 5.5.18 SAW (bovenwettelijke werkloosheidsregeling) van overeenkomstige toepassing.

2. Ten aanzien van de arbeidscontractant, volgens artikel 2.2.1, letter a SAW, is ook in geval van ziekte het gestelde in het eerste lid van overeenkomstige toepassing.

Artikel 2.2.6 Voortzetting

Indien de arbeidscontractant, volgens artikel 2.2.1 letter a SAW, gedurende een aaneengesloten periode van zes maanden in dezelfde functie op basis van een arbeidsovereenkomst werkzaam is geweest, kan deze dienstbetrekking slechts worden voortgezet door een tijdelijke of vaste aanstelling.

3 Beloning

3.1 Bezoldiging/salariëring

Artikel 3.1.1 Uitgangspunten

1. Het uitgangspunt voor het salaris is functiewaardering.
   Bij de vaststelling van het salarisniveau kunnen in aanmerking worden genomen:
   - leeftijd en dienstjaren van de ambtenaar;
   - andere omstandigheden, voor zover deze voor het dienstbelang en of de verhoudingen binnen de dienst, van betekenis zijn.
   De wijze waarop de ambtenaar functioneert, bepaalt de verhoging van het salaris. Dit met toepassing van artikel 3.1.7 SAW.

2. De ambtenaar die in dienst komt op basis van de “Participatie- en Quotumwet” wordt aangesteld in algemene dienst en kan worden geplaatst in een reguliere functie gewaardeerd volgens FuWater. Als deze ambtenaar niet geplaatst wordt in een reguliere functie, krijgt hij/zij de opdracht voor het uitvoeren van een samenstel van werkzaamheden. De ambtenaar kan daarbij worden ingedeeld in schaal nul. In beide situaties dient volgens de wet de loonwaarde te worden vastgesteld.

3. De bezoldiging wordt in beginsel per kalendermaand uitbetaald. Over de wijze waarop, kan het bestuur nadere regels vaststellen.

4. De ambtenaar krijgt geen bezoldiging over de tijd waarin, hij/zij in strijd met zijn verplichtingen, opzettelijk nalaat zijn functie te vervullen.

Artikel 3.1.2 Recht op bezoldiging

1. Het recht op bezoldiging begint op de dag van aanstelling.

2. Het recht op bezoldiging eindigt met ingang van de dag waarop het ontslag ingaat of met ingang van de dag na het overlijden van de ambtenaar.

3. Als het salaris, IKB-collectief of een toelage moeten worden berekend over een gedeelte van een maand, wordt het bedrag per dag vastgesteld door het maandbedrag te delen door dertig.

Artikel 3.1.3 Deeltijd aanstelling

Het salaris van de ambtenaar met een deeltijd aanstelling, wordt vastgesteld naar evenredigheid van het aantal uren van de aanstelling.

Artikel 3.1.4 FuWater

1. FuWater is het systeem dat wordt gebruikt voor het beschrijven en waarderen van functies. De door het LAWA vastgestelde referentiefuncties maken onderdeel uit van FuWater.

2. De procedure FuWater is opgenomen in bijlage II van de SAW. In deze procedure wordt behalve de beschrijving en waardering van functies, de te volgen bezwarenprocedure geregeld en de instelling van een paritaire regionale bezwarencommissies vastgelegd.

3. Het dagelijks bestuur stelt met behulp van de conversietabel uit bijlage III van de SAW de voor de functie geldende salarisschaal vast. Voor de ambtenaar die als gevolg van functiewaardering met FuWater uitkomt op een lagere inschaling, zal geen lager maximumsalaris dan dat van de reeds voor hem/haar vastgelegde salarisschaal gelden.

4. Totdat alle waterschappen FuWater hebben ingevoerd blijft het artikel 4.1.5 SAW, dat op 1 januari 2004 gold, van kracht.

Artikel 3.1.5 Salaristabel

1. De salaristabel maakt onderdeel uit van de SAW en staat op de site van de Unie van Waterschappen.

2. Per salarisschaal is het minimumsalaris en het maximumsalaris bepaald.

Artikel 3.1.6 Vaststelling salarisniveau

1. Bij aanstelling wordt aan de ambtenaar het salaris toegekend op het minimum van de salarisschaal van de functie waarop de ambtenaar geplaatst is.

2. Van het voorgaande lid kan positief worden afgeweken ingeval daarvoor naar het oordeel van het dagelijks bestuur aanleiding bestaat.

3. Wanneer voor de ambtenaar een salarisschaal gaat gelden met een hoger maximumsalaris, wordt het salaris in de voor hem/haar geldende nieuwe salarisschaal opnieuw bepaald. Het salaris is hoger dan het salaris waarop de ambtenaar in de oude salarisschaal aanspraak zou hebben gehad.

4. Bij een disciplinaire maatregel volgens hoofdstuk 7 SAW, of bij het wijzigen van de aanstelling in verband met plaatsing in een passende functie in geval van arbeidsongeschiktheid volgens artikel 6.1.7 SAW, kan zonder voorafgaand ontslag voor een ambtenaar een salarisschaal gelden met een lager maximumsalaris.

Artikel 3.1.7 Verhoging van het salaris

1. De structurele salarisverhoging binnen de voor de ambtenaar geldende salarisschaal wordt gebaseerd op het eindoordeel dat gevormd wordt op basis van de gesprekscyclus uit hoofdstuk 5.2. schriftelijk, al dan niet digitaal meegedeeld.

2. Het eindoordeel bepaalt het percentage waarmee het salaris van de ambtenaar die het maximumsalaris van de voor hem/haar geldende salarisschaal nog niet heeft bereikt wordt verhoogd:

Eindoordeel	Verhoging
A	5% van het maximum van de voor de ambtenaar geldende salarisschaal op 31 december.
B	3,5% van het maximum van de voor de ambtenaar geldende salarisschaal op 31 december.
C	2,5% van het maximum van de voor de ambtenaar geldende salarisschaal op 31 december.
D	1,5% van het maximum van de voor de ambtenaar geldende salarisschaal op 31 december.
E	0%

3. De salarisverhoging kan slechts worden toegekend tot het maximum van de salarisschaal.

Artikel 3.1.8 Geen salarisverhoging

1. Indien aan de ambtenaar een eindoordeel van D of E wordt toegekend maken ambtenaar en dagelijks bestuur afspraken die moeten leiden tot verbetering van het functioneren van de ambtenaar.

2. De ambtenaar die gedurende twee achtereenvolgende jaren een eindoordeel D of E krijgt, ontvangt de eerste twee jaren de salarisverhoging behorend bij eindoordeel D. Pas indien het derde jaar een eindoordeel E wordt toegekend aan het functioneren van de ambtenaar vindt geen verhoging plaats.

Artikel 3.1.9 Niet te beoordelen

1. Het tijdvak waarover beoordeeld wordt beslaat minimaal zes maanden. Indien dit tijdvak korter is kan de ambtenaar niet beoordeeld worden en komt de ambtenaar voor dat jaar niet in aanmerking voor een salarisverhoging.

2. Met de ambtenaar die nieuw in dienst treedt na 31 mei van enig jaar en die vanwege het bepaalde in lid 1 in dat jaar niet in aanmerking komt voor een salarisverhoging, kunnen in het arbeidsvoorwaardengesprek maatwerkafspraken worden gemaakt.

3. Het bepaalde in lid 1 geldt niet voor de ambtenaar die wegens ziekte of zwangerschap-en/of bevallingsverlof niet beoordeeld kan worden over een tijdvak van minimaal 6 maanden. In deze situaties krijgt de ambtenaar in beginsel een bij eindoordeel C behorende salarisverhoging. In uitzonderlijke gevallen kan hiervan worden afgeweken.

4. Indien het eindoordeel namens het dagelijks bestuur niet door de eigen leidinggevende kan worden opgemaakt dient deze tijdig opgemaakt te worden door de plaatsvervangend leidinggevende.

5. Indien buiten schuld of toedoen van de ambtenaar en met inachtneming van het bepaalde in het vierde lid, in enig jaar het eindoordeel niet (tijdig) wordt opgemaakt, zal aan de ambtenaar in beginsel een eindoordeel C met de daarbij behorende salarisverhoging worden toegekend.

6. Indien het niet (tijdig) opmaken van het eindoordeel te wijten is aan grove nalatigheid van het dagelijks bestuur wordt in beginsel aan de ambtenaar een salarisverhoging toegekend die hoger ligt dan het bepaalde in het vijfde lid.

Artikel 3.1.10 Individuele prestatietoeslag

1. De ambtenaar, die bij aanvang van het beoordelingsjaar het maximum heeft bereikt, kan in aanmerking komen voor een individuele prestatietoeslag.

2. De beoordeling van het functioneren wordt vastgesteld op basis van de gesprekscyclus en resulteert in een volgens artikel 5.2.4 SAW vastgelegd eindoordeel.

3. Is het eindoordeel zeer goed, een B beoordeling, dan is de individuele prestatietoeslag 3,5%. Is het eindoordeel uitstekend, een A beoordeling, dan is de individuele prestatietoeslag 5%.

4. De individuele prestatietoeslag is gebaseerd op twaalf keer het uitbetaalde maandsalaris in het jaar waarover beoordeeld wordt. Deze toeslag wordt uiterlijk in februari van het daaropvolgende jaar in zijn geheel opgenomen in het IKB van de ambtenaar (artikel 3.2.5 SAW).

5. Indien het niet (tijdig) opmaken van het eindoordeel te wijten is aan grove nalatigheid van de leidinggevende/de organisatie wordt in beginsel aan de ambtenaar een individuele prestatietoeslag volgens lid 1 toegekend.

Artikel 3.1.11 Overgangsbepalingen individuele prestatietoeslag

1. De ambtenaar die op basis van een regeling persoonlijke toelage op 1 januari 2011 een toelage gebaseerd op goed functioneren boven het maximum van de voor hem/haar geldende salarisschaal ontvangt, kan eenmalig kiezen voor behoud van de regeling van het waterschap c.q. deze persoonlijke toelage of de individuele prestatietoeslag. Kiest hij/zij voor het gegarandeerd krijgen van de waterschapsregeling dan is hij/zij daarmee uitgesloten van de prestatietoeslag volgens artikel 3.1.10 SAW.

2. De ambtenaar die anders dan in lid 1 een gegarandeerd salaris(perspectief) boven het maximum van de voor hem/haar geldende salarisschaal heeft, waarbij een goed functioneren criterium ten grondslag heeft gelegen aan de nu gegarandeerde toeslag, kan eenmalig kiezen voor behoud van de garantie of de individuele prestatietoeslag. Kiest hij/zij voor behoud van de garantie dan is hij/zij daarmee uitgesloten van de prestatietoeslag volgens artikel 3.1.10 SAW. De genoemde persoonlijke toelage is gebaseerd op artikel 3.1.15 SAW van 2010. Dit artikel is opgenomen in deel 3 SAW.

Artikel 3.1.12 Extra vrije tijd en beloning

Wegens buitengewone inzet of bijzondere vervulling van een deel van de functie kan aan de ambtenaar extra vrije tijd (niet zijnde IKB) of een bijzondere beloning worden toegekend.

Artikel 3.1.13 Overwerk

1. De ambtenaar verricht overwerk als in opdracht van of namens het dagelijks bestuur werkzaamheden worden verricht gedurende meer dan een half uur vóór het begin of onmiddellijk na het einde van het voor de ambtenaar vastgestelde rooster.
   Indien de opgedragen werkzaamheden een regelmatig karakter hebben is er ook sprake van overwerk als er gedurende minder dan een half uur voor het begin of onmiddellijk na het einde van het voor de ambtenaar vastgestelde rooster wordt overgewerkt.

2. Het dagelijks bestuur bepaalt welke ambtenaren gelet op de aard en het niveau van hun functie aanspraak hebben op vergoeding voor overwerk.
   Het dagelijks bestuur is bevoegd aan de ambtenaar die op grond van het bovenstaande geen aanspraak heeft op vergoeding voor overwerk in bijzondere gevallen een door het dagelijks bestuur te bepalen vergoeding toe te kennen, indien en naarmate dit naar zijn oordeel, gelet op de aard of omvang van het overwerk en de onvermijdelijkheid daarvan, redelijk is te achten.

3. De ambtenaar die overwerk verricht ontvangt daarvoor een vergoeding ter grootte van het salaris per uur.

4. Voor overwerk, op andere tijden dan op het dagvenster, wordt naast de in lid 3 genoemde vergoeding een geldelijke toeslag toegekend. De geldelijke toeslag is een percentage van het voor de ambtenaar geldende salaris per uur en wel:
   a. 100% op een zondag tussen 0.00 en 24.00 uur;
      75% op een zaterdag tussen 0.00 en 24.00 uur;
      75% op een maandag tussen 0.00 en 7.00 uur;
      50% op een dinsdag, woensdag, donderdag of vrijdag tussen 0.00 en 7.00 uur;
      50% op een maandag, dinsdag, woensdag, donderdag of vrijdag tussen 19.00 en 24.00 uur.
   b. Voor overwerk op een feestdag als bedoeld in artikel 1.2.1, en op de dag volgende op die feestdag tussen 0.00 en 7.00 uur, geldt het percentage respectievelijk voor een zondag en voor een maandag tussen 0.00 en 7.00 uur.
   c. Is voor de ambtenaar met een rooster volgens artikel 3.3.8 SAW, in plaats van een zaterdag, zondag, een feestdag, als bedoeld in artikel 1.2.1, een andere dag als vrije dag aangewezen dan wordt overwerk op die dag beschouwd als overwerk op een zondag.

5. Indien het uitbetalen van overwerkuren volgens lid 1 er toe leidt dat de ambtenaar de rusttijden uit de Arbeidstijdenwet binnen een bepaalde termijn niet kan naleven, dan worden de gewerkte uren binnen deze termijn zodanig als vrij ingeroosterd dat de ambtenaar voldoet aan de wettelijke eisen van de Arbeidstijdenwet.
   Voor die ingeroosterde uren vervalt betaling volgens lid 3. Een eventuele toeslag volgens lid 4 wordt uitbetaald.

6. Het dagelijks bestuur is bevoegd om voor werkzaamheden die door ambtenaren met een verschillende bezoldiging en eventueel een verschillende functie samen en gelijktijdig als overwerk moeten worden verricht, een naar zijn oordeel voor deze ambtenaren billijke gelijke vergoeding vast te stellen.

7. Dit artikel is niet van toepassing op overwerk dat voortvloeit uit een van de in artikel 2.1.13 SAW (Calamiteiten, oorlog en andere buitengewone omstandigheden) bedoelde verplichtingen. Het dagelijks bestuur regelt afzonderlijk de vergoeding voor zodanig overwerk.

8. De ambtenaar van 58 jaar of ouder, is niet verplicht tot het verrichten van overwerk, tenzij hij/zij overwerk verricht in het kader van de wachtdienstregeling als bedoeld in paragraaf 3.3.1 SAW.

Artikel 3.1.14 Non–activiteit in verband met functie invulling publieke colleges

1. Bij non–activiteit volgens artikel 125c, eerste lid Ambtenarenwet bestaat geen recht op doorbetaling van het salaris.

2. Indien de ambtenaar uit hoofde van zijn benoeming of verkiezing, volgens artikel 125c, tweede lid Ambtenarenwet, aanspraak heeft op een vaste vergoeding – niet zijnde een onkostenvergoeding – wordt op zijn salaris over de tijd dat hij/zij het volgens artikel 125c, eerste lid Ambtenarenwet verleende verlof geniet, een inhouding toegepast. Deze inhouding is niet meer dan hij/zij zou ontvangen als salaris voor de met het verlof overeenkomende tijd.

3. Het dagelijks bestuur kan voor de uitvoering van de vorige leden nadere regels vaststellen.

3.2 Individueel KeuzeBudget

Artikel 3.2.1 Algemeen

1. Voor de ambtenaar is er een IKB, dat door het dagelijks bestuur wordt beheerd.

2. Het IKB wordt voorzien van in geldwaarde uitgedrukte rechten. Deze rechten kan de ambtenaar aanwenden voor een door hem/haar te kiezen bestemming, een en ander op een wijze en onder de voorwaarden als in deze paragraaf is bepaald.

Artikel 3.2.2 Opbouw budget

Het IKB bestaat uit een recht opgebouwd volgens artikelen 3.2.3 SAW en 3.2.4 SAW.

Artikel 3.2.3 Opbouw van het pensioengevend deel van het IKB

Het pensioengevend IKB wordt per kalendermaand als volgt opgebouwd:

1. Met 8% van de voor de ambtenaar in die maand geldende bezoldiging, met dien verstande dat dit bedrag niet lager kan zijn dan de voor waterschapspersoneel vastgestelde minimum vakantietoelage.
   Het minimum bedrag is opgenomen in de salaristabel en wordt bij deeltijd naar evenredigheid berekend.

2. Met het percentage volgens onderstaande tabel van het voor de ambtenaar in die maand geldende salaris:

Berekeningsgrondslag	Ambtenaar geboren voor 1-1-1950	Ambtenaar geboren na 31-12-1949 en voor 1-1-1955	Ambtenaar geboren na 31-12-1954 en voor 1-1-1960	Ambtenaar geboren na 31-12-1959
% van het maandsalaris	8,69%	8,91%	9,27%	9,97%

   Voor de ambtenaar:
   a. die is geboren voor 1-1-1955 en die niet deelneemt aan de op 30 september 2009 beëindigde seniorenregeling wordt het percentage uit de tabel in dit lid verhoogd met 0,36 procentpunt.
   b. die is geboren voor 1-1-1950, en op 1 april 1997 geen deelnemer was bij het ABP wordt het percentage uit de tabel in dit lid verhoogd met 0,22 procentpunt.
   c. die is geboren op of voor 31-12-1959 en in dienst is getreden op of na 1 januari 2009 wordt het percentage uit de tabel in dit lid verhoogd met 0,7 procentpunt.

3. Met het percentage volgens onderstaande tabel van het maximum salaris van de in die maand voor de ambtenaar geldende functieschaal. Het bedrag wordt naar evenredigheid van de in de aanstelling vastgelegde arbeidsduur berekend.

Salarisschaal	1	2	3	4	5	6	7	8	9
% IKB van het maximum salaris van de	5,66%	5,15%	4,63%	4,15%	3,76%	3,3%	2,12%	1,47%	1,3%

functieschaal									
Salarisschaal	10	11	12	13	14	15	16	17	18
% IKB van het maximum salaris van de functieschaal	1,14%	1,01%	0,89%	0,78%	0,71%	0,65%	0,59%	0,53%	0,49%

Artikel 3.2.4 Opbouw van het niet pensioengevende deel van het IKB

Het niet pensioengevend IKB wordt per kalendermaand als volgt opgebouwd:

1. Met het percentage volgens onderstaande tabel van het voor de ambtenaar in die maand geldende salaris:

Berekeningsgrondslag	Ambtenaar geboren voor 1-1-1950	Ambtenaar geboren na 31-12-49 en voor 1-1-55	Ambtenaar geboren na 31-12-54 en voor 1-1-60	Ambtenaar geboren na 31-12-1959
% van het maandsalaris	1,33%	2,2%	2,2%	2,2%

2. Voor de ambtenaar:
   a. die geboren is voor 1950, en op 1 april 1997 geen deelnemer was bij het ABP wordt het percentage uit de tabel in dit artikel verhoogd met 0,87 procentpunt.
   b. die voor 1 januari 2009 een aanstelling of arbeidsovereenkomst in de sector waterschappen heeft die sedert dat moment nog ononderbroken voortduurt en die geboren is tussen 31-12-1954 en 01-01-1960 wordt het percentage uit de tabel in dit artikel verhoogd met 1,53 procentpunt.
   c. die voor 1 januari 2009 een aanstelling of arbeidsovereenkomst in de sector waterschappen heeft die sedert dat moment nog ononderbroken voortduurt en die geboren is voor 01-01-1955 wordt het percentage uit de tabel in dit artikel verhoogd met 1,92 procentpunt.

3. Voor de ambtenaar die op basis van 3.3.8 SAW onregelmatige dienst verricht, waarin ook de zaterdagen en zondagen als dagen waarop arbeid wordt verricht zijn opgenomen, wordt het percentage uit de tabel in dit artikel verhoogd met 2,69 procentpunt.

Artikel 3.2.5 Doelen

De ambtenaar kan zijn aanspraken uit het IKB inzetten voor de volgende doelen:

1. Vakbondscontributie
   De ambtenaar kan budget inzetten voor de betaling van zijn vakbondslidmaatschap, indien en voor zover de geldende fiscale bepalingen deze bestemming belastingvrij mogelijk maken.

2. Opleidingskosten
   De ambtenaar kan budget inzetten voor betaling en/of vergoeding van de kosten van een studie of opleiding, indien en voor zover:
   a. die niet door het waterschap worden vergoed
   b. de geldende fiscale bepalingen deze bestemming belastingvrij mogelijk maken.

3. Uitbetalen

De ambtenaar kan het budget laten uitbetalen.

4. Verlof
   De ambtenaar kan met het budget verlof kopen. In het IKB mag verlof gekocht worden, waarbij het verlofsaldo van de ambtenaar niet hoger mag worden dan 26 keer de arbeidsduur die in de aanstelling is vastgelegd. Met IKB gekocht verlof kent geen vervaltermijn. Eventuele aanpassingen van het salaris met terugwerkende kracht, leiden niet tot een herberekening van een eerder gekocht verlofuur.
   Op de verlofuren die de ambtenaar uit het budget koopt zijn de artikelen 4.2.2 SAW en 4.2.10 SAW van toepassing.

Artikel 3.2.6 Keuzemoment

1. De ambtenaar kan tot de maandelijkse sluitingsdatum van de salarisverwerking keuzen maken.

2. De ambtenaar kan het budget voor meerdere doelen in één kalendermaand aanwenden, echter alleen voor zover het budget toereikend is.

3. Maakt de ambtenaar geen keuze dan wordt het niet aangewende deel van het budget automatisch gereserveerd.

4. De keuze van de ambtenaar heeft uitsluitend betrekking op het kalenderjaar. De ambtenaar kan dus uitsluitend budget reserveren voor keuzes in hetzelfde kalenderjaar.

5. Budget waarvoor de ambtenaar in de maand december geen keuzes heeft gemaakt wordt automatisch uitbetaald. De ambtenaar mag over minimaal € 1,00 van het december budget geen keuze maken.

Artikel 3.2.7 Garantiesalaris

Bij de ambtenaar met een gegarandeerd salaris wordt in deze paragraaf:
- met salaris het garantiesalaris bedoeld; en
- in artikel 3.2.3, lid 3 SAW met functieschaal de functieschaal die hoort bij het garantiesalaris.

Artikel 3.2.8 Financiële gevolgen

Bij de keuzen kunnen fiscale gevolgen, gevolgen in de zin van sociale verzekeringen en andere gevolgen, bijvoorbeeld voor de pensioenopbouw een rol spelen.
De werkgever informeert de ambtenaar over mogelijke consequenties.
De gevolgen van het maken van keuzen in het kader van het bepaalde in deze paragraaf zijn voor rekening van de ambtenaar.
Indien achteraf blijkt dat door onjuiste informatie van de kant van de ambtenaar een vergoeding ten onrechte belastingvrij is aangewend, worden de loonheffing die hierover verschuldigd is, alsmede de eventuele boetes, alsnog op de ambtenaar of in voorkomend geval, op de ex ambtenaar verhaald.

Artikel 3.2.9 Fiscale regelgeving

Indien wijziging van fiscale wet- en regelgeving van invloed is op de inhoud of de werking van deze regeling, zullen vervallen netto–voordelen voor ambtenaren door de werkgever niet worden gecompenseerd.

3.3 Toelagen

Naast het salaris gebaseerd op functiewaardering en functioneren, krijgt de ambtenaar voor niet in de functiewaardering meegewogen elementen een beloning in de vorm van een toelage.

Wachtdienst

Artikel 3.3.1 Toelage wachtdienst

1. De toelage wachtdienst per dag bereikbaarheid bedraagt 0,154% van het salaris.

2. De toelage wachtdienst per uur bedraagt:
- op maandag t/m vrijdag 7,5%;
- op zaterdag, zondag en feestdagen 15%;

van het maximum salaris per uur van salarisschaal 6.

Artikel 3.3.2 Arbeid tijdens wachtdienst

Indien een ambtenaar tijdens de wachtdienst en op grond daarvan werk verricht, wordt dit betaald volgens artikel 3.1.13 SAW (overwerk).

Artikel 3.3.3 Geneeskundig onderzoek

1. De ambtenaar die is aangewezen voor het verrichten van wachtdiensten ondergaat, vanaf het bereiken van de leeftijd van 50 jaar, periodiek een geneeskundig onderzoek volgens artikel 6.1.5 SAW om te beoordelen of hij/zij medisch gezien nog in staat is om wachtdienst te verrichten.

2. Dit onderzoek vindt elke twee jaar plaats of vaker indien daartoe aanleiding bestaat.

3. Indien de ambtenaar de leeftijd van 50 jaar nog niet heeft bereikt vindt een geneeskundig onderzoek plaats op zijn verzoek.

Artikel 3.3.4 Afbouwregeling

1. Indien naar aanleiding van het geneeskundig onderzoek de ambtenaar geen wachtdienst meer verricht of als buiten zijn eigen schuld of toedoen de wachtdienst, die een regelmatig karakter draagt en tenminste 24 maanden heeft geduurd, wordt beëindigd of blijvend sterk verminderd, is een afbouwregeling van kracht.

2. Het dagelijks bestuur bepaalt wat er in het kader van deze paragraaf wordt gezien als een blijvende sterke vermindering van de wachtdienst, echter een blijvende vermindering van 50% of meer wordt in ieder geval gezien als een sterke vermindering.

3. De grondslag voor berekening van de afbouwtoelage is de gemiddelde maandelijkse toelage over de laatste 24 maanden waarop de ambtenaar recht had voor de blijvend sterke vermindering, verminderd met de toelage wachtdienst die de ambtenaar behoudt na de blijvend sterke vermindering.

4. Voor elk jaar dat de ambtenaar wachtdienst heeft verricht wordt gedurende 2 maanden een afbouw toegekend. De toelage wordt in drie even lange termijnen afgebouwd. De eerste termijn bedraagt de afbouwtoelage 75%, volgende termijn 50% en de laatste termijn 25% van de in lid drie aangegeven grondslag.

Artikel 3.3.5 Overgangsrecht wachtdienst

De ambtenaar die op 31 december 2007 in dienst was bij het waterschap en was aangewezen voor het verrichten van wachtdiensten heeft vóór 31 december 2007 een eenmalige keuze gemaakt.
De ambtenaar kon kiezen voor de regeling van wachtdienst zoals deze luidt vanaf 1 januari 2008 of voor de wachtdienstregeling van de artikelen 3.3.1 SAW, 3.3.2 SAW, 3.3.5 SAW en 3.3.6 SAW zoals deze luidden tot 31 december 2007. Deze laatstgenoemde artikelen zijn opgenomen in deel 3 SAW.

Onregelmatige dienst

Artikel 3.3.6 Onregelmatige dienst

De ambtenaar voor wiens functie werktijden zijn vastgesteld of bij rooster wisselende werktijden zijn vastgesteld anders dan tussen 7.00 en 19.00 uur op maandag tot en met vrijdag, ontvangt daarvoor een toelage, conform artikel 3.3.7 SAW.

Artikel 3.3.7 Toelage onregelmatige dienst

1. Aan de ambtenaar die, anders dan bij wijze van overwerk, regelmatig arbeid verricht op andere tijden dan op het dagvenster: maandag tot en met vrijdag tussen 7.00 en 19.00 uur, wordt een toelage toegekend, bestaand uit twee componenten, te weten een vaste toelage per maand conform lid 2 en een variabele toelage per gewerkt uur volgens lid 3.

2. De toelage bedraagt 0,77% van het voor de ambtenaar in die maand geldende salaris.

3. Aan de ambtenaar voor wie een salaris geldt lager dan het maximum van schaal 11, bedraagt de toelage per gewerkt uur een percentage van het voor de ambtenaar geldende salaris per uur, waarbij de percentages ten hoogste worden berekend over het salaris per uur, dat is afgeleid van het maximum van salarisschaal 7 van de salarisschalen Waterschapspersoneel:
    a. 25% voor de uren op maandag tot en met vrijdag tussen 19.00 en 22.00 uur;
    b. 40% voor de uren op maandag tot en met vrijdag tussen 00.00 en 07.00 uur en tussen 22.00 en 24.00 uur;
    c. voor de uren op zaterdag:
        45% voor de uren tussen 00.00 en 08.00 uur;
        25% voor de uren tussen 08.00 en 18.00 uur;
        70% voor de uren tussen 18.00 en 24.00 uur;
    d. 70% voor de uren op zondag;
    e. 100% voor feestdagen volgens artikel 1.2.1 SAW, inclusief eerste paasdag en eerste pinksterdag.

4. In bijzondere gevallen kan het dagelijks bestuur een regeling treffen, die het bepaalde in dit artikel aanvult of daarvan afwijkt.

Artikel 3.3.8 Vrijwillig stoppen met nachtarbeid

1. De ambtenaar, van 58 jaar of ouder is niet verplicht tot het verrichten van diensten, tussen 22.00 en 07.00 uur.

2. Lid 1 is niet van toepassing als de ambtenaar door het vervallen van de verplichting tot het verrichten van nachtdiensten onmogelijk zijn functie kan uitoefenen.

3. De ambtenaar die gebruik maakt van het recht omschreven in het eerste lid van dit artikel en die tenminste tien jaar direct voorafgaande aan het moment van beëindiging van nachtdiensten zonder wezenlijke onderbreking een toelage voor het verrichten van diensten gelegen tussen 22.00 en 07.00 uur heeft ontvangen, wordt een blijvende toelage toegekend. Het dagelijks bestuur stelt voor de uitvoering van dit lid nadere regels vast.

Artikel 3.3.9 Overgangstoelage onregelmatige dienst

1. Aan de ambtenaar van wie de bezoldiging, als gevolg van het buiten zijn toedoen beëindigen of verminderen van een toelage volgens artikel 3.3.7 SAW, een blijvende verlaging ondergaat, die minstens 3% van de som van het salaris en de maandelijkse toelage bedraagt, wordt door het dagelijks bestuur een in drie jaar aflopende overgangstoelage toegekend van respectievelijk 75%, 50% en 25% van de oorspronkelijke vermindering van de toelage onregelmatige dienst, mits de toelage onregelmatige dienst, direct voorafgaande aan het tijdstip van vorenbedoelde beëindiging of vermindering, gedurende tenminste twee jaar zonder wezenlijke onderbreking voor hem/haar van toepassing is geweest.

2. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid wordt door het dagelijks bestuur aan de ambtenaar die de leeftijdsgrens volgens lid 2 heeft bereikt en wiens bezoldiging als gevolg van het buiten zijn toedoen beëindigen of verminderen van een toelage volgens artikel 3.3.8 SAW een blijvende verlaging ondergaat, een blijvende toelage toegekend, mits de toelage onregelmatige dienst, direct voorafgaande aan het tijdstip van vorenbedoelde beëindiging of vermindering ervan, gedurende tenminste tien jaren zonder wezenlijke onderbreking voor hem/haar van toepassing is geweest

3. De in het eerste lid bedoelde aflopende toelage gaat over in een blijvende toelage als bedoeld in het vorige lid, wanneer de ambtenaar de leeftijd volgens lid 2 heeft bereikt en, onmiddellijk vóór de aanvang van die toelage, gedurende tenminste tien jaar zonder wezenlijke onderbreking een toelage volgens artikel 3.3.7 SAW voor hem/haar van toepassing is geweest.

4. Voor de toepassing van de voorgaande leden wordt onder wezenlijke onderbreking verstaan een onderbreking van langer dan twee maanden.

5. Het dagelijks bestuur stelt voor de uitvoering van dit artikel nadere regels vast.

Overige toelagen

Artikel 3.3.10 Arbeidsmarkttoelage

1. Aan de ambtenaar kan door het dagelijks bestuur voor werving of behoud een toelage worden toegekend van maximaal 10% van zijn salaris.

2. De toepassing van dit artikel zal jaarlijks met de Ondernemingsraad worden besproken.

Artikel 3.3.11 Waarneming andere functie

1. De ambtenaar die in opdracht van of namens het dagelijks bestuur volledig een andere functie waarneemt, ontvangt, indien voor die functie een hogere schaal geldt dan voor zijn functie, over de tijd van deze waarneming een vergoeding.

2. De vergoeding in lid 1 bedraagt 8% van het eigen salaris per uur van de ambtenaar. De vergoeding wordt alleen toegekend bij een hele werkdag waarneming.

3. Voor de ambtenaar van wie het salaris hoger is dan het maximum van schaal 9, bestaat pas aanspraak op deze vergoeding, indien de waarneming in een aaneengesloten tijdvak van zes weken tenminste twintig hele werkdagen heeft geduurd, in welk geval hem/haar de vergoeding over de dagen waarop hij/zij reeds waargenomen heeft alsnog wordt uitbetaald.

4. De ambtenaar die in opdracht van of namens het dagelijks bestuur een andere functie waarneemt, waarvoor andere werktijden zijn vastgesteld dan voor zijn functie gelden, ontvangt – zulks onverminderd het bepaalde in lid 1 – in zoverre op de waar te nemen functie volgens artikel 3.3.6 SAW (onregelmatige dienst) van toepassing is een vergoeding overeenkomstig de in dat artikel bedoelde regelen. Op de eerste twee dagen en op de eerste zaterdag en zondag van de waarneming ontvangt hij/zij evenwel voor de uren die liggen buiten de voor zijn functie geldende werktijd, tenminste een bedrag gelijk aan de vergoeding volgens artikel 3.1.13 SAW (overwerk). Wordt achtereenvolgens en zonder onderbreking meer dan één functie als hier bedoeld waargenomen, dan geldt dit als één geval van waarneming.

5. Geen vergoeding ingevolge de leden 1 en 3 wordt genoten door de ambtenaar voor wie krachtens zijn aanstelling een bijzondere regeling geldt.

6. Het dagelijks bestuur is bevoegd om in andere gevallen van waarneming een naar zijn oordeel billijke vergoeding toe te kennen, gelet op de aard en de omvang van de ingevolge de waarneming verrichte werkzaamheden, alsmede op de duur en de wijze van de waarneming.

Artikel 3.3.12 Lokale toelagen

Het dagelijks bestuur kan een lokale regeling voor een toelage treffen, waarbij voor de toelage het uitgangspunt geldt dat het een vorm van belonen is, die niet in de functiewaardering is meegewogen.

3.4 Vergoedingen en verstrekkingen

Bij vergoedingen en verstrekkingen staat het uitgangspunt voorop dat de ambtenaar de daadwerkelijke kosten vergoed krijgt, die hij/zij gerelateerd aan het werk maakt. Hierbij worden de fiscale mogelijkheden voor netto vergoedingen zoveel mogelijk benut.

Vergoeding woon- werkverkeer

Artikel 3.4.1 Recht vergoeding woon–werkverkeer

De ambtenaar heeft recht op een vergoeding in verband met daadwerkelijke kosten voor het reizen tussen de woning en de standplaats.

Artikel 3.4.2 Vergoeding eigen vervoer woon–werkverkeer

1. De vergoeding voor eigen vervoer is € 0,19 per kilometer.

2. De afstand tussen de woning en de standplaats van de ambtenaar wordt bepaald met de meest recente versie van de 'ANWB routeplanner' waarbij het gebruikelijke vervoermiddel en de gebruikelijke route worden gekozen.

3. De vergoeding wordt toegekend over de hele kilometers van de woning naar de standplaats en van de standplaats naar de woning.

Artikel 3.4.3 Vergoeding openbaar vervoer woon–werkverkeer

1. De ambtenaar die het woon-werkverkeer per openbaar vervoer aflegt, ontvangt een vergoeding van de kosten van het openbaar vervoer tegen het laagste tarief.

2. De ambtenaar ontvangt een vergoeding eigen vervoer conform artikel 3.4.2 SAW voor de kilometers van de woning naar het opstappunt openbaar vervoer en voor de kilometers van het uitstappunt openbaar vervoer tot de standplaats.

3. De ambtenaar kan voor zowel het opstappunt als het uitstappunt kiezen voor de optimale reisroute.

Artikel 3.4.4 Keuze uitvoering vergoeding woon-werkverkeer

Voor de uitvoering van de vergoeding woon-werkverkeer kan de ambtenaar kiezen tussen een vaste maandelijkse vergoeding of onder voorwaarden (zie artikel 3.4.6) declareren van de kosten.

Artikel 3.4.5 Vaste maandelijkse vergoeding woon-werkverkeer

1. De ambtenaar die in de regel vijf dagen per week tussen de woning en de standplaats reist, kan een vaste maandelijkse kilometervergoeding ontvangen, over het door de fiscus vastgestelde aantal reisdagen per jaar en/of een maandelijkse vergoeding van de kosten van het openbaar vervoer tegen het laagste tarief op jaarbasis.

2. De ambtenaar die met enige regelmaat minder dan vijf dagen per week tussen de woning en de standplaats reist, ontvangt een vaste maandelijkse vergoeding naar evenredigheid van het aantal dagen dat hij/zij naar het werk reist.

3. Indien de ambtenaar ten gevolge van ziekte niet reist tussen de woning en de standplaats dan wordt de vaste reiskostenvergoeding binnen de door de fiscus vastgestelde grenzen voor netto reiskostenvergoedingen stopgezet.

Artikel 3.4.6 Declareren vergoeding woon-werkverkeer

1. De ambtenaar kan voor enig kalenderjaar de keuze maken om maandelijks de daadwerkelijk gereisde kilometers woon-werkverkeer te declareren.

2. De keuze voor declareren wordt in principe voorafgaand aan het kalenderjaar gemaakt.

3. Declareren kan uitsluitend indien de ambtenaar minimaal 20 keer per jaar op incidentele basis van de woning naar een andere plaats dan de standplaats reist.
   Of als de ambtenaar meer dan 150 kilometer woon- werkverkeer per reisdag heeft.

4. De ambtenaar kan de reiskosten declareren voor zowel eigen vervoer als voor openbaar vervoer.

5. De ambtenaar die gebruik maakt van het openbaar vervoer voor het woon-werkverkeer declareert de daadwerkelijk gereisde kilometers naar het opstappunt openbaar vervoer en vanaf het uitstappunt openbaar vervoer tot de standplaats en de kosten van het openbaar vervoer tegen het laagste tarief op maandbasis.

Vergoeding dienstreizen

Artikel 3.4.7 Recht vergoeding reis– en verblijfskosten dienstreizen

De ambtenaar heeft recht op een vergoeding van reis– en verblijfkosten in verband met reizen die hij/zij in opdracht van de dienst, buiten de standplaats, met openbaarvervoer, auto of motorfiets, maakt.

Artikel 3.4.8 Vergoeding reis– en verblijfskosten dienstreizen

1. Dienstreizen worden in beginsel gemaakt per openbaar vervoer, dit ter beoordeling door het dagelijks bestuur.

2. De kosten van dienstreizen per openbaar vervoer worden volledig vergoed.

3. De ambtenaar kan voor dienstreizen, indien het dagelijks bestuur toestemming geeft, zijn eigen motorvoertuig gebruiken voor dienstreizen. Indien de ambtenaar geen eigen motorvoertuig in kan– of wenst te zetten en reizen per openbaar vervoer niet mogelijk is, zorgt het waterschap voor vervoer vanwege de dienst.

4. De vergoeding voor kosten van dienstreizen per eigen motorvoertuig bedraagt € 0,33 per kilometer.

5. De vergoeding voor overige reis– en verblijfkosten voor dienstreizen wordt vastgesteld en uitgekeerd in overeenstemming met de door het rijk vastgestelde regels (de Reisregeling binnenland van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties).

6. De ambtenaar declareert maandelijks de daadwerkelijk gemaakte reis- en verblijfskosten dienstreizen.

Artikel 3.4.9 Samenloop dienst– en woon–werkkilometers bij een vaste maandelijkse vergoeding

1. Indien de ambtenaar, die een vaste maandelijkse vergoeding ontvangt, door het maken van een dienstreis, minder kilometers van de woning naar de standplaats en/of van de standplaats naar de woning reist, dan de kilometers waarop de vaste vergoeding is gebaseerd, dan wordt de vergoeding van deze daadwerkelijk minder gereden kilometers in mindering gebracht op de vergoeding van de dienstreiskilometers.

2. Lid 1 is niet van toepassing voor zover de ambtenaar voor de kilometers woon-werkverkeer gebruik maakt van een abonnement openbaar vervoer of voor de dienstreis het openbaar vervoer gebruikt en hiervoor een vervoersbewijs aanschaft.

Artikel 3.4.10 Overige bepalingen

Het dagelijks bestuur kan, bij organisatiewijzigingen volgens artikel 25 Wet op de Ondernemingsraden, een bijzondere regeling voor vergoeding van reiskosten woon-werkverkeer treffen.

Vergoeding verhuiskosten

Artikel 3.4.11 Verhuiskosten

1. Het dagelijks bestuur kan, bij indiensttreding of doorstroming, afspraken maken over vergoeding van verblijfskosten en of verhuiskosten, waarbij rekening wordt gehouden met de lokale woningmarkt, privé omstandigheden en reisafstanden.

2. Het dagelijks bestuur kan, bij organisatiewijzigingen volgens artikel 25 Wet op de Ondernemingsraden, een regeling voor vergoeding van verhuiskosten treffen, die recht doet aan de (lokale) woningmarkt en reisafstanden.

Overige vergoedingen

Artikel 3.4.12 Vergoeding voor de kosten van een arbeidsongeschiktheidsverzekering

Maandelijks wordt als vergoeding voor de kosten van een arbeidsongeschiktheidsverzekering, 0,3 procent van het voor de ambtenaar in die maand geldende salaris uitbetaald.

Artikel 3.4.13 Bedrijfskleding en persoonlijke beschermingsmiddelen

1. De ambtenaar is verplicht tijdens de vervulling van zijn functie de door het dagelijks bestuur voor die functie of voor bepaalde werkzaamheden voorgeschreven kleding of uniform en persoonlijke beschermingsmiddelen te dragen.

2. Het dagelijks bestuur stelt regels over de verstrekking, reiniging en herstelling van de in lid 1 bedoelde kleding.

Artikel 3.4.14 Schadevergoeding

1. Aan de ambtenaar wordt de schade vergoed, die buiten zijn schuld of nalatigheid ontstaat aan hem/haar toebehorende kleding en uitrusting, bij de vervulling van zijn functie.

Dit voor zover die schade niet bestaat uit normale slijtage van de goederen en geen motorrijtuigen in de zin van de Wet aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen zijn.

2. Schade aan een motorrijtuig in de zin van de Wet aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen, die de ambtenaar lijdt, bij de vervulling van zijn functie wordt vergoed, tenzij:
   a. die schade bestaat uit de normale slijtage of
   b. er sprake is van aan opzet of bewuste roekeloosheid grenzende verwijtbaarheid of
   c. de ambtenaar in de regel 10.000 of meer kilometers per jaar rijdt ten behoeve van de dienst.

3. Het dagelijks bestuur kan bepalen in welke niet elders voorziene gevallen schadeloosstelling en vergoeding van kosten zullen worden verleend.

Artikel 3.4.15 Plicht tot schadevergoeding

1. De ambtenaar kan worden verplicht tot gehele of gedeeltelijke vergoeding van door het waterschap geleden schade, voor zover deze aan zijn schuld of nalatigheid is te wijten.

2. Het bedrag van de schadevergoeding en de wijze van inhouding daarvan op de bezoldiging van de ambtenaar worden niet eerder vastgesteld voordat hij/zij in de gelegenheid is gesteld zich schriftelijk of mondeling te verantwoorden en ter zake van de wijze van inhouding zijn wensen kenbaar te maken.

Artikel 3.4.16 Aanvullingsplicht rekenplichtige ambtenaar

1. De rekenplichtige ambtenaar is verplicht tot aanvulling van een tekort. De ambtenaar kan naarmate hij/zij het beheer nauwgezet heeft gevoerd en de nodige voorzorgen heeft genomen voor de bewaring van gelden en geldswaardige papieren, geheel of gedeeltelijk ontheven worden van de aanvullingsplicht.

2. Vloeit de verplichting tot aanvulling van een tekort voort uit aansprakelijkheid voor ondergeschikt personeel, dan wordt bovendien in aanmerking genomen in hoeverre hij/zij op de handelingen van dat personeel deugdelijk toezicht heeft gehouden.

3. De rekenplichtige ambtenaar is van zijn verantwoordelijkheid ontheven gedurende de tijd dat hij/zij door ziekte of wettige afwezigheid zijn beheer niet persoonlijk heeft gevoerd. Dit als gedurende die tijd zijn functie wordt waargenomen krachtens aanwijzing door of namens het dagelijks bestuur.

Artikel 3.4.17 Ambtsjubilea

1. In de maand waarin de ambtenaar gedurende 25, 40 of 50 jaar een functie bij de overheid heeft vervuld, ontvangt hij/zij een gratificatie gelijk aan een bedrag, overeenkomende met de gehele bezoldiging vermeerderd met het IKB-collectief waarop hij/zij in de maand van deze jubilea aanspraak heeft. De op grond van het vorenstaande berekende bedragen worden naar boven afgerond tot een volle euro.

2. De ambtenaar die volledig uittreedt om gebruik te maken van de regeling Keuzepensioen, ontvangt een ambtsjubileumgratificatie bedoeld in het eerste lid. Voorwaarde is dat hij/zij, ware hij/zij in dienst gebleven tot het bereiken van de volgens artikel 7.3 eerste lid van het Pensioenreglement ABP voor het recht op ouderdomspensioenvereiste leeftijd, hiervoor in aanmerking zou zijn gekomen.

3. De in het vorige lid bedoelde gratificatie bedraagt een deelbedrag van de gratificatie, zoals omschreven in lid 1, berekend naar het werkelijk aantal dienstjaren gedeeld door 25, 40 of 50, al naar gelang welke gratificatie aan de orde is.

Artikel 3.4.18 Uitkering na overlijden ambtenaar

Zo spoedig mogelijk na het overlijden van de ambtenaar wordt aan de erfgenamen een bedrag uitgekeerd gelijk aan de bezoldiging vermeerderd met het IKB-collectief over een periode van drie maanden
Uitgegaan wordt van de voor de ambtenaar geldende bezoldiging per maand op de dag van overlijden.

Artikel 3.4.19 Collectieve rechtsbijstandsverzekering

Het dagelijks bestuur van het waterschap sluit een collectieve rechtsbijstandsverzekering ten behoeve van de ambtenaar voor die gevallen:
a. waarin de ambtenaar uit hoofde van zijn functie strafrechtelijk wordt vervolgd of civielrechtelijk aansprakelijk wordt gesteld;
b. voor de ambtenaar die door hem/haar geleden schade als gevolg van fysiek en/of verbaal geweld door derden tijdens de functievervulling gerechtelijk op die derde wil verhalen.

De rechtsbijstandsverzekering geldt niet in geval van disciplinaire maatregelen van de werkgever tegen de ambtenaar, in procedures van de ambtenaar tegen het waterschap of een strafbaar feit van de ambtenaar waarvan het waterschap aangifte heeft gedaan.

Artikel 3.4.20 Vergoeding geneeskundige kosten

1. In geval van ziekte die in overwegende mate haar oorzaak vindt in de aard van de aan de ambtenaar opgedragen werkzaamheden of in de bijzondere omstandigheden waaronder deze moesten worden verricht, en niet aan zijn/haar schuld of nalatigheid is te wijten, worden hem/haar vergoed de ten laste blijvende, naar het oordeel van het dagelijks bestuur noodzakelijk gemaakte kosten van geneeskundige behandeling of verzorging.

2. Het dagelijks bestuur kan omtrent het bepaalde in lid 1 nadere voorschriften geven.

Artikel 3.4.21 Lokale vergoedingen en verstrekkingen

Het dagelijks bestuur kan een lokale regeling voor een vergoeding treffen, waarbij voor de vergoeding of verstrekking het uitgangspunt voorop staat dat de ambtenaar de daadwerkelijke kosten vergoed krijgt, die hij/zij gerelateerd aan het werk maakt.

4 Werktijd en verlof

4.1 Arbeidsduur en werktijden

Artikel 4.1.1 Arbeidsduur

In de aanstelling wordt de gemiddelde arbeidsduur over een jaar vastgelegd.

Artikel 4.1.2 Arbeidsduur verminderen of uitbreiden

1. Overeenkomstig de Wet flexibel werken heeft een persoon die is aangesteld als ambtenaar of met wie een arbeidsovereenkomst is aangegaan, het recht de formele arbeidsduur per week te verminderen of de formele arbeidsduur per week uit te breiden tot het aantal uur van een volledige betrekking, tenzij zwaarwegende bedrijfs- of dienstbelangen zich hiertegen verzetten.

2. Overeenkomstig de Wet flexibel werken heeft een persoon die is aangesteld als ambtenaar of met wie een arbeidsovereenkomst is aangegaan, het recht de werktijden aan te passen, tenzij zwaarwegende bedrijfs- of dienstbelangen zich hiertegen verzetten.

3. Overeenkomstig de Wet flexibel werken kan een persoon die is aangesteld als ambtenaar of met wie een arbeidsovereenkomst is aangegaan het college verzoeken tot aanpassing van zijn arbeidsplaats.

4. De bepaling in lid 1 geldt niet voor de ambtenaar of de persoon met wie een arbeidsovereenkomst is aangegaan die de AOW-gerechtigde leeftijd heeft bereikt.

Artikel 4.1.3 Jaarlijkse keuze meerwerk

1. De ambtenaar met een voltijd aanstelling kan, met inachtneming van het bepaalde in dit artikel, kiezen voor maximaal 288 uur meerwerk per jaar.

2. Voor de ambtenaar met een deeltijd aanstelling geldt het bepaalde in lid 1 naar evenredigheid van de arbeidsduur volgens de aanstelling.

3. De ambtenaar met een aanstelling voor 40 uur (artikel 2.1.10 SAW) kan, met inachtneming van het bepaalde in dit artikel, kiezen voor maximaal 96 uur meerwerk per jaar.

4. De keuze voor meerwerk wordt voor één kalenderjaar gemaakt.

5. De ambtenaar ontvangt maandelijks een vergoeding ter grootte van het salaris per uur over de in het rooster opgenomen aantal uren meerwerk van de betreffende maand.

6. De tijdelijk verlengde arbeidsduur werkt door in de pensioenopbouw. Hiertoe wordt de deeltijdfactor verhoogd die aan het ABP wordt doorgegeven.
   De verhoogde deeltijdfactor wordt vastgesteld als het product van de deeltijdfactor en een verhogingsfactor. Deze verhogingsfactor is het quotiënt van het pensioengevend inkomen bij verlengde arbeidsduur zoals bedoeld in lid 1 van dit artikel gedeeld door het pensioengevend inkomen zonder de verlenging van de arbeidsduur zoals bedoeld in lid 1 van dit artikel.

7. De tijdelijke verlenging van de arbeidsduur heeft geen consequenties voor de aanspraken op grond van andere arbeidsvoorwaarden.

8. Indien de ambtenaar een kalendermaand aaneengesloten verhinderd is zijn functie te vervullen eindigt de maandelijkse vergoeding voor het geroosterde meerwerk met ingang van de eerste dag van de opvolgende kalendermaand.
   De vergoeding van het geroosterde meerwerk herleeft binnen het kalenderjaar op de eerste dag van de kalendermaand na volledige hervatting van de functie.

9. De ambtenaar die wenst te kiezen voor een langere arbeidsduur als bedoeld in dit artikel, dient hiertoe een schriftelijk verzoek in bij het dagelijks bestuur. Het dagelijks bestuur kan het verzoek op organisatorische gronden, budget, formatie, begroting en/of het niet voorhanden zijn van voldoende werk en/of geld afwijzen. Een afwijzing van het verzoek gebeurt schriftelijk en gemotiveerd.

10. Op de ambtenaar die bij aanvang van het kalenderjaar waarop het verzoek betrekking heeft gebruik maakt van korting arbeidsduur op medische indicatie, een regeling voor langdurig verlof of een aanvraag heeft ingediend om in dat kalenderjaar daarvan gebruik te maken, is dit artikel niet van toepassing. Ook voor de ambtenaar aan wie gedeeltelijk ontslag is verleend onder toekenning van deeltijdpensioen staat de keuze voor meerwerk in het kader van dit artikel niet open.

11. Ambtenaren die op 1 januari van het kalenderjaar een arbeidsongeschiktheidsuitkering krachtens de WAO of WIA ontvangen zijn uitgesloten van de toepassing van dit artikel.

12. Het is niet mogelijk om binnen hetzelfde kalenderjaar gelijktijdig de keuzemogelijkheid meerwerk te combineren met de keuzemogelijkheid minderwerk (artikel 4.1.3 SAW).

Artikel 4.1.4 Jaarlijkse keuze minderwerk

1. De ambtenaar met een voltijd aanstelling kan, met inachtneming van het bepaalde in dit artikel, kiezen voor maximaal 288 uur minderwerk per jaar.

2. Voor de ambtenaar met een deeltijd aanstelling geldt het bepaalde in lid 1 naar evenredigheid van de arbeidsduur volgens de aanstelling.

3. De keuze voor minderwerk wordt voor één kalenderjaar gemaakt.

4. Bij de ambtenaar wordt maandelijks op het salaris ingehouden het uurloon van de in het rooster opgenomen aantal uren minderwerk van de betreffende maand.

5. De keuze voor minderwerk heeft tot 10% vermindering van de arbeidsduur in het kalenderjaar geen gevolgen voor de hoogte van de berekeningsgrondslag voor het pensioen.

6. De tijdelijke vermindering van de arbeidsduur heeft met uitzondering van het bepaalde in lid 5 gevolgen voor de aanspraken op grond van andere arbeidsvoorwaarden.

7. Indien de ambtenaar een kalendermaand aaneengesloten verhinderd is zijn functie te vervullen eindigt de maandelijkse vermindering van het salaris voor het geroosterde minderwerk met ingang van de eerste dag van de opvolgende kalendermaand.
   De vermindering voor het geroosterde minderwerk herleeft binnen het kalenderjaar op de eerst dag van de kalendermaand na volledige hervatting van de functie.

8. De ambtenaar die wenst te kiezen voor een kortere arbeidsduur dan zijn aanstellingsduur, dient hiertoe een schriftelijk verzoek in bij het dagelijks bestuur. Het dagelijks bestuur kan het verzoek op grond van organisatorische gronden of formatie afwijzen. Een afwijzing van het verzoek gebeurt schriftelijk en gemotiveerd.

9. Het is niet mogelijk om binnen hetzelfde kalenderjaar de keuzemogelijkheid voor minderwerk te combineren met de keuzemogelijkheid voor meerwerk (artikel 4.1.2 SAW).

Artikel 4.1.5 Werktijden

1. Met inachtneming van het bepaalde bij of krachtens de Arbeidstijdenwet, worden de werktijden bij besluit van het dagelijks bestuur vastgesteld.

2. Bij de regeling van de werktijd wordt in acht genomen dat:
   a. de arbeid zodanig georganiseerd wordt dat de ambtenaar ten hoogste 12 uur per dag, 60 uur per week, in elke periode van 4 achtereenvolgende weken maximaal gemiddeld 55 uur per week en in elke periode van 16 achtereenvolgende weken maximaal gemiddeld 48 uren per week arbeid verricht;
   b. geen arbeid wordt verricht op zaterdagen en zondagen, tenzij afwijking van deze regel in het belang van de dienst noodzakelijk is;
   c. de werktijd behoorlijk door rusttijd wordt onderbroken.

3. Bij de regeling van de werktijd en haar toepassing wordt er voorts zoveel mogelijk voor gezorgd dat de ambtenaar op zondag en de voor hem/haar geldende religieuze feestdagen kan vieren en dat hij/zij in zijn rust zo weinig mogelijk wordt beperkt.

4. Afwijking als bedoeld in lid 2, onder b, is wat betreft de zondag slechts mogelijk indien tenminste 13 vrije zondagen per jaar overblijven**.**

5. Hetgeen in dit artikel ten aanzien van het verrichten van arbeid op zondag is bepaald, geldt mede voor het verrichten van arbeid op feestdagen volgens artikel 1.2.1 SAW.

6. Het bepaalde in dit artikel is overeenkomstig van toepassing voor de ambtenaar die tot een kerkgenootschap behoort, dat de wekelijkse rustdag op de sabbat of de zevende dag viert. hij/zij dient een daartoe strekkend verzoek tot de (algemeen) directeur te richten.

7. Voor de toepassing van dit hoofdstuk wordt verstaan onder ‘werkdag’ de krachtens dit artikel voor de functie van de ambtenaar per dag vastgestelde – al dan niet gelijke – arbeidsperiode.

8. Onder roostervrije tijd wordt verstaan de in het kader van de regeling van de werktijd door het dagelijks bestuur aangewezen uren waarop door de ambtenaar, in beginsel, geen arbeid behoeft te worden verricht.

4.2 Verlof

Artikel 4.2.1 Recht op verlof

1. Ieder kalenderjaar heeft de ambtenaar recht op basisverlof. Dit basisverlof bedraagt vier keer de in de aanstelling vastgelegde gemiddelde arbeidsduur per week.

2. De ambtenaar die in de loop van een kalenderjaar is aangesteld of wordt ontslagen, heeft recht op een evenredig deel van het basisverlof dat voor een geheel kalenderjaar voor hem/haar zou gelden.

Artikel 4.2.2 Aanvragen verlof

1. De ambtenaar dient een verzoek in om verlof op te nemen. Door of namens het dagelijks bestuur wordt beslist over de duur van het verlof en op welke tijdstippen het verlof wordt verleend.

2. De ambtenaar dient een verzoek om langdurig verlof voor meer dan één maand en minder dan drie maanden tenminste drie maanden voor het beoogde tijdstip van ingang schriftelijk bij het dagelijks bestuur in.
   Bij een langdurig verlof van drie maanden of langer moet de aanvraag tenminste zes maanden voor het beoogde tijdstip van ingang schriftelijk bij het dagelijks bestuur worden ingediend.

3. In afwijking van het tweede lid kan het bevoegd gezag in daartoe aanleiding gevende gevallen toestaan dat een kortere aanvraagtermijn in acht wordt genomen.

4. De aanvraag om toekenning van langdurig verlof bevat de volgende gegevens:
   a. de gewenste datum van ingang van de verlofperiode;
   b. het aantal uren verlof dat wordt opgenomen;
   c. de verdeling van de uren verlof over de weken;

5. Bij de beslissing over een verlofverzoek wordt, voor zover de belangen van de dienst en die van de andere ambtenaren dit toelaten, zoveel mogelijk rekening gehouden met de wensen van de ambtenaar.

6. Ingeval door of namens het dagelijks bestuur niet wordt ingestemd met de verlof aanvraag, dan wordt dat schriftelijk en gemotiveerd binnen 30 kalenderdagen na ontvangst van het verzoek meegedeeld.

Artikel 4.2.3 Verlenen verlof

1. In het kader van een goede zorg voor gezondheid en vitaliteit dient het basisverlof in beginsel in het jaar van toekenning te worden opgenomen en verleend.

2. Het basisverlof kan worden gesplitst, maar wordt in beginsel voor tenminste eenmalig tien werkdagen aaneensluitend verleend.

3. Het basisverlof wordt desgevraagd zoveel mogelijk, in het bijzonder wat betreft de aaneengesloten periode als bedoeld in het vorige lid, verleend in het tijdvak van 1 mei tot 1 oktober.

4. Het basisverlof wordt verleend, tenzij de belangen van de dienst zich daartegen verzetten. Is aan de ambtenaar om redenen van dienstbelang in enig kalenderjaar het basisverlof niet of niet geheel verleend, dan wordt hem/haar het nog niet genoten basisverlof zoveel mogelijk in het eerstvolgende, doch uiterlijk voor 1 juli van het daarop volgende kalenderjaar verleend.

5. Indien in enig kalenderjaar het basisverlof geheel of gedeeltelijk niet is verleend, wordt het niet genoten verlof in de eerste helft van het volgend kalenderjaar verleend, tenzij het belang van de dienst of de belangen van de andere ambtenaren zich daartegen verzetten.

6. Het bepaalde in het voorafgaande lid geldt met dien verstande, dat de ambtenaar in enig kalenderjaar nimmer meer basisverlofuren kan opnemen dan twee maal het hem/haar bij of krachtens artikel 4.2.1 SAW toekomende aantal uren, tenzij op een desbetreffend verzoek van de ambtenaar uitdrukkelijk anders is beslist.

7. Indien de ambtenaar tijdens het verlof ziek wordt, dan worden die uren als niet opgenomen verlof aangemerkt. De ambtenaar dient hierbij aan de volgende voorwaarden te voldoen:
   a. ziekmelden
   b. bij verblijf in het buitenland dient achteraf het ziek zijn aangetoond te worden
   c. bij verblijf in het buitenland moeten geadviseerde vaccinaties voor de bestemming geldig zijn.

Artikel 4.2.4 Recht op opnemen verlof op religieuze dagen

1. De ambtenaar heeft het recht op het opnemen van verlof uit zijn verloftegoed op de voor hem/haar geldende religieuze dagen.

2. Dit recht kan niet worden ontzegd op grond van zwaarwegend dienstbelang.

Artikel 4.2.5 Compensatie bij niet verlenen basisverlof wegens dienstbelang

1. Indien het belang van de dienst het onvermijdelijk maakt, dat het basisverlof of het aaneengesloten gedeelte daarvan wordt genoten buiten het in artikel 4.2.3, lid 3 SAW, genoemde tijdvak, kan door het dagelijks bestuur de duur van het basisverlof of het aaneengesloten deel daarvan met 1/3 worden verlengd. Dit verlof kent dezelfde vervaltermijn als het oorspronkelijke basisverlof.

2. Aan de ambtenaar die tijdens zijn basisverlof bepaalde voordelen die verbonden zijn aan zijn functie misloopt, kan deswege een vergoeding worden toegekend.

Artikel 4.2.6 Intrekking verlof wegens dienstbelang

1. Verleend verlof kan worden ingetrokken, wanneer dringende redenen van dienstbelang dat noodzakelijk maken. Dit met uitzondering van de redenen genoemd in artikel 4.2.4 SAW. Indien ten gevolge van dit intrekken van verlof de ambtenaar op een bepaalde dag slechts gedeeltelijk verlof geniet, worden de uren van deze dag niet in aanmerking genomen bij de berekening van het aantal genoten verlofuren.

2. Indien de ambtenaar ten gevolge van de intrekking van het verlof geldelijke schade lijdt, wordt deze schade hem/haar vergoed.

Artikel 4.2.7 Vervaltermijn

1. Het basisverlof van een kalenderjaar vervalt 6 maanden na de laatste dag van het kalenderjaar waarin het recht is ontstaan, tenzij de ambtenaar niet in staat is geweest om dit verlof op te nemen.

2. Het basisverlof dat niet als gevolg van het eerste lid vervalt, vervalt na verloop van twee kalenderjaren na de laatste dag van het kalenderjaar waarin het recht is ontstaan.

3. In gevallen waarin dit artikel niet voorziet stelt het dagelijks bestuur bijzondere regelen vast.

Artikel 4.2.8 Verlofrecht bij bijzondere omstandigheden

1. Voor de ambtenaar die wegens oorzaken anders dan die bedoeld in artikel 4.2.1 SAW niet gedurende het volle kalenderjaar, dan wel niet volledig, arbeid verricht, wordt het recht op het basisverlof van het lopende kalenderjaar naar evenredigheid verminderd.

2. Het eerste lid is niet van toepassing indien geheel of gedeeltelijk geen arbeid wordt verricht wegens:
   a. ziekte;
   b. zwangerschaps- en bevallingsverlof;
   c. re-integratieactiviteiten volgens artikel 6.2.1 SAW.

3. In aanvulling op het bepaalde in het eerste lid en in afwijking van het bepaalde in het tweede lid, heeft de ambtenaar geen recht op verlof:
   a. voor de tijd die hij/zij geheel of gedeeltelijk ziek is en deze ziekte door zijn opzet is ontstaan;
   b. voor de tijd die hij/zij geheel of gedeeltelijk ziek is tengevolge van een gebrek waarover hij/zij in het kader van de medische keuring bij aanstelling opzettelijk valse inlichtingen heeft gegeven;
   c. voor de tijd die hij/zij door zijn toedoen genezing belemmert of vertraagt;
   d. voor de tijd die hij/zij, hoewel hij/zij daartoe in staat is, zonder deugdelijke grond passende arbeid niet verricht;
   e. voor de tijd die hij/zij zonder deugdelijke grond weigert mee te werken aan door het dagelijks bestuur of door een door hem/haar aangewezen deskundige gegeven redelijke voorschriften en getroffen maatregelen die er op gericht zijn hem/haar in staat te stellen de eigen of andere passende arbeid te verrichten.

Artikel 4.2.9 Verlof en ziekte

1. De ambtenaar kan tijdens ziekte verlof opnemen. Gedurende dit verlof hoeft betrokken geen arbeid of re-integratie activiteiten te verrichten.

2. Bij de ambtenaar die wegens ziekte gedeeltelijk arbeid verricht, worden bij het opnemen van het verlof de uren voor de gehele geroosterde arbeidsduur in mindering gebracht op het basisverlof.

Artikel 4.2.10 Ontslag en verlof

Voor verlofuren waarop de ambtenaar recht heeft, maar die met ingang van de dag van ontslag nog niet zijn verleend, wordt een vergoeding gegeven. Deze vergoeding wordt bere-

kend met het uurloon volgens artikel 1.2.1 op ontslagdatum van de ambtenaar voor elk niet verleend verlofuur.

4.3 Buitengewoon verlof

Artikel 4.3.1 Verlof op feestdagen

Voor zover het dienstbelang niet anders vereist, wordt aan de ambtenaar op feestdagen volgens artikel 1.2.1 SAW verlof met behoud van bezoldiging verleend. De openbare dienst van het waterschap is deze dagen gesloten.

Artikel 4.3.2 Bijzonder verlof

Het dagelijks bestuur kan op verzoek van de ambtenaar bijzonder verlof verlenen.
Het dagelijks bestuur kan voor dit bijzondere verlof nadere voorwaarden stellen en bepalen of dit (gedeeltelijk) met behoud van bezoldiging wordt verleend.

Artikel 4.3.3 Verlof voor vakbondsactiviteiten

1. Voor de toepassing van dit artikel wordt verstaan onder:
   a. Centrales van overheidspersoneel
      - de Algemene Centrale van Overheidspersoneel (ACOP);
      - de Christelijke Centrale van Overheids– en Onderwijzend Personeel (CCOOP);
      - de Centrale van Middelbare en Hogere Functionarissen bij Overheid, Onderwijs, Bedrijven en Instellingen (CMHF).
   b. Verenigingen van ambtenaren
      de verenigingen van ambtenaren die zijn aangesloten bij de onder a genoemde centrales van overheidspersoneel.

2. Aan de ambtenaar, benoemd tot bezoldigd bestuurder van een vereniging van ambtenaren, kan het dagelijks bestuur na diens aanvraag verlof buiten genot van bezoldiging verlenen voor de duur van de vervulling van deze functie, evenwel slechts voor ten hoogste twee jaar.

3. Tenzij de belangen van de dienst zich daartegen verzetten, wordt door het dagelijks bestuur buitengewoon verlof met behoud van bezoldiging verleend aan de ambtenaar:
   a. voor het bijwonen van algemene vergaderingen van verenigingen van ambtenaren of, voor zover het algemene verenigingen betreft die ook andere groepen van ambtenaren dan waterschapspersoneel organiseren, voor het bijwonen van algemene vergaderingen van een landelijke groep van waterschapspersoneel, indien de ambtenaar lid van het hoofdbestuur, bestuurslid van een landelijke groep of afgevaardigde van een afdeling is, met dien verstande dat van elke afdeling voor iedere vijftig leden of gedeelte daarvan aan ten hoogste twee afgevaardigden tot een maximum van tien afgevaardigden, verlof wordt verleend;
   b. voor het bijwonen van hoofdbestuursvergaderingen indien hij/zij lid is van het hoofdbestuur van bondsraad– of bestuursvergaderingen indien hij/zij lid is van de bonds– of bestuursraad en van groepsraadsvergaderingen indien hij/zij lid is van een landelijke groepsraad;
   c. voor het bijwonen van één algemene vergadering van de centrale organisatie waarbij de vereniging van de ambtenaar is aangesloten, indien hij/zij als vertegenwoordiger van zijn vereniging aan die vergadering deelneemt.

4. Tenzij de belangen van de dienst zich daartegen verzetten, wordt door het dagelijks bestuur aan de ambtenaar buitengewoon verlof met behoud van bezoldiging verleend:
   a. om, indien hij/zij daartoe door een centrale van overheidspersoneel als bedoeld in het eerste lid onder a of door een daarbij aangesloten vereniging is aangewezen,

bestuurlijke en/of vertegenwoordigende activiteiten te ontplooien binnen of namens die centrale of die daarbij aangesloten vereniging, onderscheidenlijk binnen het waterschapsapparaat, die ertoe strekken de doelstellingen van deze centrale van overheidspersoneel en/of de daarbij aangesloten vereniging te ondersteunen, alles samen voor ten hoogste 187,2 uren per kalenderjaar;

b. voor het – op uitnodiging van een vereniging van ambtenaren – als cursist deelnemen aan een cursus die door of ten behoeve van de leden van die vereniging van ambtenaren wordt gegeven, alles samen voor ten hoogste 43,2 uren per twee kalenderjaren.

5. Tenzij de belangen van de dienst zich daartegen verzetten en indien de vereniging van ambtenaren als bedoeld in lid 1 onder b bij het betreffende waterschap een verzoek heeft ingediend om een ambtenaar aan te wijzen als vakbondsconsulent, wordt door het dagelijks bestuur buitengewoon verlof met behoud van bezoldiging verleend:
   a. bij een waterschap tot 400 fte aan een of meerdere ambtenaren voor het verrichten van werkzaamheden als vakbondsconsulent voor samen ten hoogste 100 uur per kalenderjaar;
   b. bij een waterschap vanaf 400 fte aan een of meerdere ambtenaren voor het verrichten van werkzaamheden als vakbondsconsulent voor samen ten hoogste 200 uur per kalenderjaar.

   Elke vereniging van ambtenaren als bedoeld in lid 1 onder b kan in het waterschap één ambtenaar als vakbondsconsulent aanwijzen.

6. Het buitengewoon verlof met behoud van bezoldiging van een ambtenaar met een onvolledige werktijd kan ten hoogste een naar evenredigheid van het in lid 4 onder a en b genoemde aantal uren bedragen.

7. Het verlof volgens de leden 3, 4 en 5 samen kan voor de individuele ambtenaar niet meer bedragen dan ten hoogste 216 uren per kalenderjaar, echter met dien verstande dat ten hoogste 288 uren verlof kan worden verleend aan de ambtenaar die:
   a. lid is van het hoofdbestuur van een centrale van overheidspersoneel, genoemd in het eerste lid onder a, nr. 1 of 2 en/of van een vereniging van ambtenaren die rechtstreeks bij die centrale is aangesloten;
   b. lid is van het centrale bestuur van de centrale genoemd in het eerste lid onder a, nr. 3 en/of bestuurslid is van een sector of sectie van de centrale.

   Voor de ambtenaar met een onvolledige werktijd kan het verlof bedoeld in de leden 3 en 4 samen ten hoogste een naar evenredigheid van de in dit lid genoemde aantallen uren bedragen.

8. Verlof als bedoeld in de vorige leden kan slechts worden verleend aan de ambtenaar die lid is van een vereniging van ambtenaren volgens lid 1 onder b.

9. Tenzij andere belangen van de dienst zich daartegen verzetten, wordt aan de ambtenaar die door de vereniging van ambtenaren waarvan hij/zij lid is, is aangewezen als lid van de commissie volgens artikel 10.1, lid 1 SAW, buitengewoon verlof met behoud van bezoldiging verleend voor het bijwonen van de vergadering van die commissie, alsmede voor één voorvergadering per uitgeschreven commissievergadering. Hetgeen ten aanzien van de voorvergadering is bepaald, geldt eveneens voor de ambtenaar die door de vereniging van ambtenaren waarvan hij/zij lid is, is aangewezen als plaatsvervangend lid van de commissie volgens artikel 10.1, lid 1 SAW.

10. Het dagelijks bestuur kan omtrent het bepaalde in dit artikel nadere regelen stellen, waarbij het te verlenen verlof volgens de leden 3, 4 en 6 op een lager aantal werkdagen kan worden gesteld.

4.4 Verlof in verband met Arbeid en Zorg

De Wet arbeid en zorg (Wazo) is van toepassing. De volgende aanvullende bepalingen zijn voor waterschapspersoneel overeengekomen.

Artikel 4.4.1 Adoptie en pleegzorg

De ambtenaar heeft het recht op het opnemen van verlof uit zijn verloftegoed om de mogelijkheid te hebben om aanvullend op de aanspraak uit de Wet arbeid en zorg betreffende adoptie en pleegzorg 1 week verlof op te nemen. Dit recht kan niet worden ontzegd op grond van zwaarwegend dienstbelang.

Artikel 4.4.2 Kortdurend zorgverlof

Gedurende het kortdurend zorgverlof heeft de ambtenaar recht op 75% doorbetaling van zijn bezoldiging vermeerderd met het IKB-collectief over de arbeidsduur waarvoor het kortdurend zorgverlof geldt.

4.5 Overgangsrecht seniorenregeling en levensloopregeling

Artikel 4.5.1 Seniorenregeling

De ambtenaar die op 30 september 2009 deelnam aan de seniorenregeling mag dit blijven doen tot aan de datum waarop hem/haar –al dan niet gedeeltelijk- ontslag wordt verleend. De seniorenregeling is opgenomen in deel 3 SAW.

Artikel 4.5.2 Levensloopregeling

De ambtenaar die op 31 december 2011 deelnemer aan de levensloopregeling was en een positief saldo van € 3.000,00 op de levenslooprekening of polis had staan, kon deelname aan de levensloopregeling voortzetten. De levensloopregeling is opgenomen in deel 3 SAW.

5 Activerend personeelsbeleid

5.1 Uitgangspunten

Artikel 5.1.1 Ambitie

Waterschappen zijn kennisintensieve organisaties. Om het werk goed uit te voeren en een goede samenwerkingspartner te zijn, is excellente kennis onder andere op het gebied van watersystemen, waterkeringen en afvalwater nodig. Met strategische personeelsplanning brengen we als organisaties in beeld welke kennis en kunde nodig is, nu en in de toekomst. Waterschappen zijn werkgevers die ambtenaren stimuleren om zich te ontwikkelen en zelf regie te voeren over carrière en werk. Het is belangrijk om zowel fysiek als mentaal vitaal te zijn en daarmee duurzaam inzetbaar. Ambtenaren zijn samen met de leidinggevende verantwoordelijk voor inzetbaarheid en ontwikkeling.

Artikel 5.1.2 A&O-fonds Waterschappen

Het A&O-fonds heeft als doel het initiëren, stimuleren en bevorderen van (vernieuwende-) activiteiten in de sector Waterschappen op het gebied van arbeidsmarkt en HRM-beleid. Op verzoek van het LAWA voert het fonds activiteiten uit die rechtstreeks verband houden met de SAW, de werkgelegenheid en van een adequate scholing en opleiding voor de ambtenaren.

Het A&O-fonds wordt gefinancierd door middel van een jaarlijkse bijdrage van de waterschappen van 0,12% van de totale loonsom per van het voorgaande jaar van de waterschappen.

Jaarlijks doen de waterschappen aan het A&O-fonds opgaaf van de totale loonsom van het voorgaande jaar. Een kopie van de loonstaat waaruit dit bedrag kan worden afgeleid wordt bijgevoegd.

Artikel 5.1.3 Strategische personeelsplanning

Strategische personeelsplanning is het in kaart brengen van de verschillen tussen de gewenste toekomstige organisatie en het huidige personeelsbestand. Daarmee is het één van de belangrijkste instrumenten om de continuïteit van de organisatie met goed gekwalificeerde ambtenaren te waarborgen. In ieder waterschap is strategische personeelsplanning een jaarlijks onderwerp van gesprek tussen het dagelijks bestuur en de medezeggenschap.

Artikel 5.1.4 Activerend Personeelsbeleid

Het dagelijks bestuur en de ambtenaar zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor duurzame inzetbaarheid en –loopbaanontwikkeling. Het dagelijks bestuur zorgt voor een activerend personeelsbeleid in het waterschap en faciliteert de ambtenaar door inzicht te verschaffen in de toekomstige personeelsbehoefte vastgesteld op basis van strategische personeelsplanning, zodat deze zijn verantwoordelijkheid kan nemen voor de eigen inzetbaarheid en loopbaanontwikkeling. Dit vraagt van partijen een actieve rol.
Het dagelijks bestuur en de ambtenaar maken afspraken gericht op optimale inzetbaarheid van de ambtenaar, die dan in staat is werk en inkomen te krijgen en te behouden.

Artikel 5.1.5 Opleidingsplan

Het dagelijks bestuur stelt een opleidingsplan vast voor organisatie brede opleidingen ter hoogte van een bedrag dat minimaal gelijk is aan 1% van de loonsom.
Het opleidingsplan wordt met de OR besproken.

5.2 Gesprekscyclus

Artikel 5.2.1 Gesprekscyclus

1. De gesprekscyclus bestaat in beginsel uit drie gesprekken per jaar tussen het dagelijks bestuur en de ambtenaar. In deze gesprekken komen planning, voortgang en evaluatie en beoordeling aan de orde. In overleg tussen dagelijks bestuur en ambtenaar kan bepaald worden dat het moment van evaluatie en beoordeling samenvalt met het moment waarop planningsafspraken worden gemaakt.

2. Binnen de gesprekscyclus komen ontwikkeling, loopbaan, mobiliteit, vitaliteit, opleiding, Arbeidsomstandigheden, integriteit en Tijd- en PlaatsOnafhankelijk Werken aan de orde.

3. De gesprekken in de cyclus kunnen uitgebreid worden met gesprekken over een Persoonlijk OntwikkelingsPlan, vitaliteit, de loopbaan, de tweede loopbaan of de afronding van de loopbaan.

Artikel 5.2.2 Planningsgesprek

1. Het dagelijks bestuur en ambtenaar maken ieder jaar, na gezamenlijk overleg, vóór 31 maart concrete planningsafspraken.

2. Het dagelijks bestuur en de ambtenaar brengen hun opvattingen over de te maken planningsafspraken vooraf en in het gesprek in.

3. Het dagelijks bestuur en de ambtenaar kunnen afspreken dat andere personen aanwezig zijn bij het planningsgesprek.

4. In het planningsgesprek worden concrete afspraken gemaakt over de te behalen resultaten en over talent- en competentieontwikkeling. Afspraken over (te ontwikkelen) competenties worden pas gemaakt nadat de organisatie een competentiewoordenboek/systeem heeft vastgesteld waarover overeenstemming is bereikt met de Ondernemingsraad. Tevens komen de wensen, ambities, vitaliteit, loopbaan en ontwikkelmogelijkheden van de ambtenaar aan de orde en hierover worden concrete afspraken gemaakt.

5. De planningsafspraken worden schriftelijk vastgelegd. Het dagelijks bestuur en de ambtenaar tekenen de gemaakte afspraken.

6. Als het dagelijks bestuur en de ambtenaar het niet eens worden over de te maken planningsafspraken beslist het dagelijks bestuur. De ambtenaar kan schriftelijk zijn zienswijze kenbaar maken en tekent daarna de afspraken voor gezien.

Artikel 5.2.3 Voortgangsgesprek

1. Het dagelijks bestuur en de ambtenaar bespreken halverwege het jaar tenminste eenmaal de voortgang van de gemaakte afspraken. Hierbij kan onder meer aandacht worden besteed aan de wijze waarop de werkzaamheden worden verricht, de randvoorwaarden om de resultaten te bereiken, de arbeidsomstandigheden en de wijze van leidinggeven. Ook de afspraken gemaakt in het kader van Persoonlijk Ontwikkelingsperspectief, loopbaan of vitaliteit worden besproken.

2. Het dagelijks bestuur en de ambtenaar kunnen afspreken dat andere personen bij het voortgangsgesprek aanwezig zijn.

3. Het voortgangsgesprek heeft tot doel de realisering van de vastgelegde planningsafspraken te volgen en te ondersteunen. Zo nodig worden de afspraken nader ingevuld, aangevuld dan wel bijgesteld. Afspraken over nadere invulling, aanvulling of bijstelling worden schriftelijk vastgelegd.

4. Als het dagelijks bestuur en de ambtenaar het niet eens worden over de te maken afspraken beslist het dagelijks bestuur. De ambtenaar kan schriftelijk zijn zienswijze kenbaar maken en tekent daarna de afspraken voor gezien.

Artikel 5.2.4 Evaluatie- en beoordelingsgesprek

Vóór 1 december van ieder jaar hebben het dagelijks bestuur en ambtenaar een evaluatie- en beoordelingsgesprek. Zo nodig vinden extra gesprekken plaats.

1. Minimaal één week voordat het evaluatie- en beoordelingsgesprek zal plaatsvinden, ontvangt de ambtenaar de concept evaluatie en beoordeling.

2. De ambtenaar wordt uitgenodigd zijn opvattingen over de concept evaluatie- en beoordeling voor het evaluatie- en beoordelingsgesprek in te brengen.

3. In het evaluatie- en beoordelingsgesprek evalueren het dagelijks bestuur en de ambtenaar de realisatie van de gemaakte afspraken uit het plannings- en voortgangsgesprek.

4. Het dagelijks bestuur kent een eindoordeel A, B, C, D, of E toe aan het totale functioneren van de ambtenaar.

A	**Uitstekend:** De ambtenaar voldoet beduidend beter dan de norm (C=Goed). De ambtenaar realiseert veel meer dan in de functie en/of op basis van resultaatafspraken en/of competenties verwacht mag worden. Realiseert dit op een beduidend hoger niveau dan het normniveau.
B	**Zeer goed:** De ambtenaar voldoet beter dan de norm (C=Goed). De ambtenaar realiseert meer dan in de functie en/of op basis van de resultaatafspraken en/of competenties verwacht mag worden. Realiseert dit op een hoger niveau dan het normniveau.
C	**Goed:** De ambtenaar voldoet aan de norm. De ambtenaar realiseert wat in de functie en/of resultaatafspraken en/of competenties verwacht mag worden op het gewenste niveau.
D	**Nog te ontwikkelen ten opzichte van score C (Goed):** De ambtenaar voldoet op een aantal punten (nog) niet aan de norm (C = Goed). Er is ruimte voor ontwikkeling in de realisatie van datgene wat in de functie en of op basis van de resultaatafspraken en/of competenties verwacht mag worden.
E	**Onvoldoende:** Het functioneren op basis van de (functie)eisen en/of resultaatafspraken en/of competenties dient op een groot aantal punten een drastische verbetering. De ambtenaar voldoet niet aan de norm en kan niet realiseren wat in de

	functie en/of op basis van de resultaatafspraken verwacht mag worden op het gewenste niveau.

5. Deze score wordt vastgelegd in een evaluatie- en beoordelingsformulier. Een beslissing tot toekenning van een eindoordeel wordt de ambtenaar uiterlijk voor 31 december, schriftelijk, dan wel digitaal meegedeeld.

6. Het dagelijks bestuur en de ambtenaar kunnen afspreken dat andere personen bij het evaluatie- en beoordelingsgesprek aanwezig zijn.

7. Het dagelijks bestuur kan voor het opmaken van de evaluatie- en beoordeling inlichtingen bij derden inwinnen. Ook de ambtenaar kan aan het dagelijks bestuur vragen om informatie bij derden in te winnen. Het dagelijks bestuur deelt de ambtenaar mee welke informatie hij/zij van deze derden heeft ontvangen.

8. Indien de ambtenaar weigert deel te nemen aan het evaluatie- en beoordelingsgesprek of de ambtenaar niet kan deelnemen, terwijl uitstel naar het oordeel van het dagelijks bestuur niet verantwoord is, kan het dagelijks bestuur besluiten de evaluatie- en beoordeling, inclusief eindoordeel buiten aanwezigheid van de ambtenaar uit te brengen. Het dagelijks bestuur stelt de ambtenaar hiervan tijdig schriftelijk en gemotiveerd in kennis.

9. Het dagelijks bestuur ondertekent het evaluatie- en beoordelingsformulier, inclusief eindoordeel voor akkoord. De ambtenaar ondertekent het evaluatie- en beoordelingsformulier, inclusief eindoordeel voor gezien. Indien de ambtenaar het niet eens is met de evaluatie- en beoordeling, inclusief eindoordeel kan hij/zij binnen twee weken de geschilpunten op het evaluatie- en beoordelingsformulier vermelden.

10. Indien de ambtenaar niet binnen twee weken zijn geschilpunten kenbaar heeft gemaakt wordt de evaluatie- en beoordeling, inclusief eindoordeel, door het dagelijks bestuur vastgesteld.

11. De ambtenaar die zijn geschilpunten volgens lid 10 kenbaar heeft gemaakt wordt binnen twee weken nadat hij/zij dit heeft gedaan in de gelegenheid gesteld deze bezwaren mondeling toe te lichten bij het dagelijks bestuur.

12. Het dagelijks bestuur wijzigt de evaluatie- en beoordeling, inclusief eindoordeel, voor zover hij/zij de bezwaren van de functionaris deelt. Wanneer hij/zij geheel aan de bezwaren tegemoet komt, stelt hij/zij de evaluatie- en beoordeling, inclusief eindoordeel vast. Indien het dagelijks bestuur de bezwaren niet deelt wordt de evaluatie- en beoordeling, inclusief eindoordeel uiterlijk na 6 weken nadat deze is uitgebracht vastgesteld door het dagelijks bestuur.

5.3 Opleiding, ontwikkeling, loopbaan en vitaliteit

Dagelijks bestuur en ambtenaar beschikken over de volgende instrumenten:

Artikel 5.3.1 Persoonsgebonden basis budget

1. Het persoonsgebonden basis budget (PBB) bedraagt ten minste € 5.000,00. Het PBB kan in een periode van 5 jaar ingezet worden voor de eigen opleiding, ontwikkeling, loopbaan en vitaliteit. Het PBB heeft tot doel dat de ambtenaar inzetbaar is en blijft en om zicht te krijgen op de eigen kwaliteiten, ontwikkeling, ambities, mogelijkheden etc.

2. Het dagelijks bestuur en de ambtenaar maken afspraken over de inzet van het PBB, waarbij duurzame inzetbaarheid centraal staat. Dit betreft zowel inzet van het PBB voor de huidige functie als voor andere werkzaamheden.

Artikel 5.3.2 Persoonlijk OntwikkelingsPlan

Dagelijks bestuur en ambtenaar kunnen in overleg vaststellen dat er in aanvulling op de afspraken uit de reguliere gesprekscyclus, behoefte is aan een gesprek over opleiding, ontwikkeling, carrière en mobiliteit. Het gesprek en de afspraken, inclusief de inzet van het PBB, het Persoonlijk OntwikkelingsPlan (POP), worden vastgelegd in het personeelsdossier.

Artikel 5.3.3 Individuele loopbaanscan

1. De ambtenaar kan een individuele loopbaanscan (www.aenowaterschappen.nl) gebruiken om zich te oriënteren op zijn inzetbaarheid.

2. De individuele loopbaanscan kan leiden tot maatregelen en afspraken over de inzet van het PBB om de employability van de ambtenaar te verbeteren.

3. De afspraken over in het vorige lid bedoelde maatregelen worden opgenomen in het POP, waarbij het dagelijks bestuur en de ambtenaar wederzijds zijn verplicht om zich maximaal in te spannen om uitvoering te geven aan het POP.

Artikel 5.3.4 Algemene instrumenten loopbaan en ontwikkeling

De ambtenaar kan, in overleg met het dagelijks bestuur, binnen de in dit hoofdstuk genoemde gesprekken, het PBB voor een diversiteit aan instrumenten inzetten. Gedacht kan worden aan:
- loopbaanadvies;
- coachen;
- mentor;
- assessment;
- psychologisch onderzoek;
- opleidingen;
- Eerder Verworven Competenties (EVC) meting bij een erkende EVC aanbieder;
- cursussen en trainingen;
- loopbaanscan;

5.4 Duurzame inzetbaarheid

Artikel 5.4.1 Arbowet

Het dagelijks bestuur is verantwoordelijk voor het naleven van de Arbowet en voert daartoe een beleid om de arbeidsomstandigheden zo goed mogelijk in te richten.
Het dagelijks bestuur zet hier de volgende drie instrumenten voor in:
a. De risico inventarisatie en evaluatie (RIE)
b. Een plan van aanpak
c. Preventiemedewerker
Doel van de RIE is inzicht krijgen in de arbeidsomstandigheden, waarbij het terug dringen van de risico's centraal staat. Het dagelijks bestuur investeert in het terug dringen van de belastende werkzaamheden op organisatieniveau middels een plan van aanpak.

Artikel 5.4.2 Duurzame inzetbaarheid

De ambtenaar is mee verantwoordelijk voor de eigen inzetbaarheid en vitaliteit en kan daarbij de volgende door het dagelijks bestuur beschikbare gestelde instrumenten, waaronder het persoonsgebonden basis budget (PBB) inzetten.

Artikel 5.4.3 Individueel KeuzeBudget

Het Individueel KeuzeBudget geeft de ambtenaar de mogelijkheid keuzes te maken die aansluiten bij de behoeften en de levensfase waarin de ambtenaar zich bevindt om zodoende zijn vitaliteit te bevorderen.

Artikel 5.4.4 Vitaliteitgesprek

Dagelijks bestuur en ambtenaar kunnen in overleg vaststellen dat er in aanvulling op de afspraken uit de reguliere gesprekscyclus, behoefte is aan een vitaliteitgesprek over mobiliteit, tweede loopbaan, gezondheid, vitaliteit en welzijn. De afspraken en inzet van instrumenten en het PBB worden vastgelegd in het personeelsdossier.

Artikel 5.4.5 Individuele vitaliteitscan

1. De ambtenaar kan de individuele vitaliteitscan 'vitaal in je werk' (www.aenowaterschappen.nl) gebruiken om te onderzoeken hoe het met de eigen vitaliteit en gezondheid is gesteld.

2. De scan 'vitaal in je werk' geeft inzicht in de factoren die de vitaliteit, de werkbeleving en de omgevingsfactoren kunnen beïnvloeden. De scan kan leiden tot afspraken over het PBB en de inzet van instrumenten om de vitaliteit van de ambtenaar te verbeteren.

3. De afspraken zijn onderdeel van het vitaliteitgesprek, waarbij het dagelijks bestuur en de ambtenaar zich wederzijds verplichten om zich maximaal in te spannen om uitvoering te geven aan de gemaakte afspraken.

Artikel 5.4.6 Afronding loopbaan voor het bereiken van de AOW gerechtigde leeftijd

1. Het dagelijks bestuur en de ambtenaar kunnen in overleg vaststellen dat er in aanvulling op de afspraken uit de reguliere gesprekscyclus, behoefte is aan een gesprek met

de leidinggevende over de afronding van zijn loopbaan. Het gesprek en de afspraken worden vastgelegd in het personeelsdossier.

2. Drie jaar voor het bereiken van de AOW gerechtigde leeftijd wordt standaard een gesprek gevoerd met de ambtenaar over de afronding van de loopbaan.

3. Dagelijks bestuur en ambtenaar bespreken wensen als coachen, kennis overdracht, flexibele pensionering, deeltijdpensioen of op basis van artikel 8.3 lid 2 SAW de wens tot werken na de AOW gerechtigde leeftijd.

Artikel 5.4.7 Algemene instrumenten vitaliteit

De ambtenaar kan, in overleg met het dagelijks bestuur, binnen de in dit hoofdstuk genoemde gesprekken en van het PBB een diversiteit aan andere instrumenten inzetten. Gedacht kan worden aan:
- medische keuring;
- fitheidtest.

Artikel 5.4.8 Preventief medisch onderzoek

Het dagelijks bestuur laat preventief medisch onderzoek verrichten. Deelname aan het onderzoek is voor de ambtenaar vrijwillig. De ambtenaar krijgt inzicht in de eigen gezondheid en het onderzoek geeft het dagelijks bestuur inzicht in de werkdruk en de gezondheid in de organisatie.

Belastend werk

Inzetbaarheid staat centraal, uitstroom via de WIA is niet wenselijk. Uitgangspunt is dan ook dat belastend werk niet een leven lang uitgevoerd wordt. Tijdig moet een tweede loopbaan voorbereid worden. Met de afspraken in dit deel wordt een beleid in gang gezet om verminderde inzetbaarheid te voorkomen en doorstroming te bevorderen.

Artikel 5.4.9 Vaststellen belastend werk

Het dagelijks bestuur en de medezeggenschap stellen in overleg vast welke werkzaamheden zodanig belastend zijn dat deze werkzaamheden vanuit het oogpunt van duurzame inzetbaarheid gedurende een beperkt aantal jaren kunnen worden uitgevoerd. De RIE en het sectoraal ontwikkelde beoordelingsmethodiek Bezwarende Omstandigheden zijn hierbij belangrijke middelen.
Voor de ambtenaar die deze werkzaamheden uitvoert gelden de onderstaande voorzieningen.

Artikel 5.4.10 Belastend werk en vitaliteitsscan

De ambtenaar die in opdracht van het dagelijks bestuur belastende werkzaamheden uitvoert kan jaarlijks een vitaliteitscan gebruiken om te onderzoeken hoe het met de eigen vitaliteit en gezondheid is gesteld.

Artikel 5.4.11 Loopbaangesprek

Met de ambtenaar die belastende werkzaamheden uitvoert, wordt iedere drie jaar als onderdeel van de gesprekscyclus een loopbaangesprek gehouden dat tot doel heeft de inzetbaarheid van de ambtenaar verder te ontwikkelen. Het gesprek richt zich zowel op de

vitaliteit en inzetbaarheid in de huidige functie als op ontwikkeling, bredere inzetbaarheid en tijdig perspectief op een tweede loopbaan.

Artikel 5.4.12 Tweede loopbaan

Blijkt uit de vitaliteitscan dat de belastbaarheid minder wordt, dan krijgt de ambtenaar voor een jaar het transferbudget toegekend.
Over de in te zetten faciliteiten worden tussen het dagelijkse bestuur en de ambtenaar afspraken gemaakt om de tweede loopbaan te realiseren.

Artikel 5.4.13 Korting arbeidsduur op medische indicatie

Voor muskusrattenbestrijders geboren voor 1 januari 1961 gelden de volgende bepalingen:

1. Blijkt uit medische onderzoek dat de werkzaamheden voor de muskusrattenbestrijder te belastend worden, dan heeft de muskusrattenbestrijder recht op urenvermindering.

2. Deze ambtenaar heeft op medische indicatie recht op 2,5 ontzie uren per week. Voor de ambtenaar van 60 jaar en ouder wordt dit recht verhoogd tot maximaal 5 ontzie uren per week.

3. De ambtenaar die in de loop van het kalenderjaar op medische indicatie gaat deelnemen aan deze regeling, mag in dat jaar naar evenredigheid (in hele weken) deelnemen.

4. De ambtenaar zal de ontzie uren aanwenden voor herstel. De ontzie uren worden op medische indicatie ingeroosterd.

5. Er vindt geen inhouding op het salaris plaats voor de ontzie uren. De ontzie uren hebben geen gevolgen voor de andere arbeidsvoorwaarden.

6. De ambtenaar die deel neemt aan de seniorenregeling uit deel 3 SAW of soortgelijke regeling is van deze regeling uitgesloten.

5.5 Actief van werk naar werk

Het doel van de eerste activeringsperiode is van werk naar werk en het voorkomen van werkloosheid. Het doel van de tweede activeringsperiode is om van uitkering naar werk te komen.

Activeren

Artikel 5.5.1 Activeren in het kader van reorganisatie

1. De ambtenaar die op basis van een reorganisatie volgens artikel 1.1.4 SAW boventallig is verklaard heeft recht op een eerste activeringsperiode van 18 maanden.

2. Binnen twee maanden na het vaststellen van boventalligheid stelt het dagelijks bestuur in overleg met de boventallig verklaarde ambtenaar een actieplan ‘van werk naar werk’ vast. Het dagelijks bestuur en de ambtenaar komen daarbij een wederzijdse inspanningsverplichting overeen om het maximale te doen om betrokkene naar ander werk te begeleiden. In dit actieplan wordt vastgelegd welke activeringsinstrumenten en welke middelen zullen worden ingezet.

1. In de eerste activeringsperiode heeft de ambtenaar een transferbudget van tenminste € 5.000,00 ter beschikking om in te zetten voor zijn ontwikkeling en loopbaan gericht op het vinden van ander werk, binnen of buiten het waterschap.

4. Indien na afloop van de eerste activeringsperiode het actieplan voor de boventallig verklaarde ambtenaar niet heeft geleid tot het vinden van werk, komen partijen een vervolgplan overeen. In dit vervolgplan wordt vastgelegd of een wijziging van strategie nodig is, en welke instrumenten gedurende de WW-fase moeten worden ingezet om de tweede activeringsperiode succesvol te laten verlopen.

5. Bij geschiktheid, of potentiële geschiktheid, heeft de boventallige of ontslagen ambtenaar bij vacatures die na de reorganisatie binnen het waterschap ontstaan de voorkeur boven (andere) interne of externe kandidaten. Als er meerdere (potentieel) geschikte boventallige ambtenaren op de vacature solliciteren, heeft diegene die het langst boventallig is de voorkeur.

6. Bij gelijke geschiktheid, of geschikt te maken, heeft de boventallige of de al ontslagen ambtenaar bij vacatures die na de reorganisatie binnen het waterschap ontstaan de voorkeur boven (andere) interne of externe kandidaten. Als er meerdere geschikte of geschikt te maken boventallige ambtenaren op de vacature solliciteren, heeft diegene die het langst boventallig is en een uitkering geniet, de voorkeur.

7. Het dagelijks bestuur kan op basis van zwaarwegende persoonlijke omstandigheden besluiten:
   a. de in lid 1 bedoelde eerste activeringsperiode te verlengen;
   b. het op basis van het in lid 4 bedoelde actieplan ‘van werk naar werk’ overeengekomen activeringsinstrumentarium, uit te breiden;
   c. dat de boventallige ambtenaar geschikt, of geschikt te maken is voor de betreffende functie.

Voordat het dagelijks bestuur een besluit neemt, wordt advies ingewonnen bij een derde. Deze derde is een paritaire commissie, bij voorkeur in het kader van een organisatiewijziging genoemd in artikel 1.1.4 SAW.

Artikel 5.5.2 Activeringsinstrumentarium

Volgens artikelen 5.5.1 SAW kunnen maatwerk afspraken worden gemaakt over het gebruik van activeringsinstrumenten. Naast de in hoofdstuk 5 SAW genoemde instrumenten zijn in ieder geval de volgende activeringsinstrumenten beschikbaar:
a. in kaart brengen van kennis, vaardigheden, belangstelling en mogelijkheden op de arbeidsmarkt, in verschillende vormen;
b. om- her- en bijscholing;
c. detachering,
d. indiensttreding bij een outplacementbureau of re-integratiebedrijf;
e. begeleiding bij het opzetten van een eigen bedrijf.

Het dagelijks bestuur heeft de mogelijkheid om het activeringsinstrumentarium uit dit artikel aan te bieden aan groepen van ambtenaren die (nog) niet boventallig zijn maar bij organisatie onderdelen werken waar boventalligheid dreigt.

Artikel 5.5.3 Inkomen tijdens de eerste activeringsperiode

Gedurende de eerste activeringsperiode, volgens artikel 5.5.1, lid 1 en lid 6 SAW heeft de boventallig verklaarde ambtenaar recht op zijn salaris en het IKB-collectief.

Artikel 5.5.4 Toelagen en vergoedingen tijdens de activeringsperiode

Het dagelijks bestuur en de organisaties van overheidspersoneel maken in een sociaal plan, afspraken over toelagen en vergoedingen van de boventallig verklaarde ambtenaar gedurende de activeringsperiode. Dit voor zover de SAW niet voorziet in een afbouw.

Salarisgarantie

Artikel 5.5.5 Salarisgarantie en perspectief binnen de eigen organisatie

Bij aanvaarding van een functie met een lager maximum salaris binnen de eigen organisatie, wordt een garantiesalaris conform artikel 1.2.1 SAW toegekend tot het niveau van het salaris dat geldt direct voor de plaatsing. Het salaris wordt aangevuld tot het niveau van het oude salaris op het moment van boventalligheid.

Artikel 5.5.6 Salarisgarantie en perspectief buiten de eigen organisatie

Bij aanvaarding van een passende functie buiten de eigen organisatie met een lager salaris, wordt het salaris als volgt aangevuld tot het niveau van het oude salaris op het moment van boventalligheid:
a. gedurende de resterende maanden van de eerste activeringsperiode tot 100% van het salaris;
b. gedurende de volgende 12 maanden tot 90% van het salaris;
c. gedurende de volgende 12 maanden tot 80% van het salaris;
d. gedurende de volgende 14 maanden tot 70% van het salaris.

Bij aanvaarding buiten de eigen organisatie van een passende functie met een lager salaris, voor minder uren dan de oorspronkelijke aanstellingsduur, kan deze salarisgarantie samen-

lopen met het recht op aanvullende WW-uitkering volgens artikel 5.5.8 tot en met 5.5.18 SAW.

WW periode

Het doel van de tweede activeringsperiode is om van uitkering naar werk te komen.

Artikel 5.5.7 Rechten na reorganisatie ontslag

Voor de ex-ambtenaar aan wie ontslag is verleend op grond van reorganisatie (artikel 8.1.4 SAW) gelden de volgende bepalingen:

1. De ex-ambtenaar aan wie ontslag is verleend volgens dit artikel, krijgt voor de uitvoering van het vervolgplan de beschikking over het transferbudget van ten minste € 5.000,00 van de voormalige werkgever.
2. De ex-ambtenaar die recht heeft op een uitkering volgens de Werkloosheidswet, heeft recht op een bovenwettelijke uitkering volgens artikel 5.5.8 en verder.

Uitkeringsrechten bij werkloosheid na reorganisatieontslag

Artikel 5.5.8 Bepalingen Werkloosheidswet

1. De ex-ambtenaar:
   a. aan wie ontslag is verleend op grond van reorganisatie (artikel 8.1.4 SAW) en,
   b. die uit hoofde van voornoemd ontslag recht heeft op een uitkering op grond van de Werkloosheidswet en,
   c. deze WW-uitkering daadwerkelijk ontvangt:
   heeft recht op een aanvullende en aansluitende uitkering naar aanleiding van dit hoofdstuk, volgens de voorwaarden die zijn vermeld.

2. De begrippen en bepalingen van de Werkloosheidswet, voor zover relevant en naar aard en strekking toepasbaar, zijn van overeenkomstige toepassing op de aanvullende en aansluitende uitkering in dit hoofdstuk, zoals onder meer:
   a. het dagloon
   b. de betalingssystematiek,
   c. de bepalingen over het einde en de herleving,
   d. het volledige verplichtingen- en sanctieregime,
   e. de regels over anticumulatie en verrekening, en
   f. de regels met betrekking tot scholing en onbeloonde activiteiten.

Aanvullende uitkering

Artikel 5.5.9 Hoogte van de aanvullende uitkering: berekeningsgrondslag

De berekeningsgrondslag voor de aanvullende uitkering is het dagloon, maar dan ongemaximeerd, op de dag voorafgaande aan het ontslag waaraan de ex-ambtenaar recht op aanvullende uitkering wordt toegekend, voor zover dat betrekking heeft op het inkomen uit de functie waaraan het recht op aanvullende uitkering wordt ontleend.

Artikel 5.5.10 Hoogte van de aanvullende uitkering: bedrag

1. De uitkering volgens de Werkloosheidswet en de aanvullende uitkering bedragen samen een percentage van de berekeningsgrondslag van de aanvullende uitkering, zoals bedoeld in artikel 5.5.9 SAW.
2. Het in lid 1 genoemde percentage bedraagt:
   a. Gedurende de eerste 6 maanden 90%;
   b. Gedurende de daarop volgende 6 maanden 80%;
   c. Daarna tot het einde van de WW-uitkering 70%;
   d. En tot het einde van de aansluitende uitkering 70%.

Artikel 5.5.11 Aanvulling op ziekengeld

1. De ex-ambtenaar die wegens ziekte verhinderd is om arbeid te verrichten en dientengevolge een uitkering volgens de Ziektewet ontvangt (ziekengeld), heeft, indien hij recht zou hebben op een aanvullende uitkering als hij niet ziek was geweest, recht op aanvulling van dat ziekengeld.
2. Het ziekengeld en de in het eerste lid genoemde aanvulling bedragen samen een bedrag dat gelijk is aan het bedrag dat betrokkene op grond van artikel 5.5.10 SAW zou ontvangen wanneer hij niet wegens ziekte ongeschikt zou zijn om arbeid te verrichten.
3. Het verplichtingen- en sanctieregime van de Ziektewet is van toepassing op de aanvulling op het ziekengeld.

Artikel 5.5.12 Aanvulling op uitkering Arbeid en zorg

1. De ex-ambtenaar die:
   a. Conform deze paragraaf een aanvulling op de Werkloosheidsuitkering zou ontvangen als zij niet wegens zwangerschap- en bevallingsuitkering verhinderd zou zijn om arbeid te verrichten, en
   b. Daarom een uitkering volgens de Wet arbeid en zorg ontvangt, heeft recht op een aanvulling van de Arbeid en zorg-uitkering als deze uitkering minder bedraagt dan de uitkering die zij volgens artikel 5.5.10 SAW zou hebben ontvangen.
2. De aanvulling bedraagt het verschil tussen de uitkering volgens artikel 5.5.10 SAW en het bedrag van de Arbeid en zorg-uitkering.
3. Het verplichtingen- en sanctieregime van de Wet arbeid en zorg is van toepassing op deze aanvulling.

Aansluitende uitkering

Artikel 5.5.13 Aanspraak aansluitende uitkering

1. De aansluitende uitkering compenseert de wijzigingen in de opbouw en de duur van de uitkering op grond van de Werkloosheidswet (hierna ook: de wettelijke uitkering) per 1 januari 2016.
2. De ex-ambtenaar die recht heeft op de aanvullende uitkering, heeft tevens recht op een aansluitende uitkering, met uitzondering van de situaties zoals bedoeld in artikel 5.5.11 en 5.5.12 SAW, indien de uitkomst van de formule, zoals vermeld in artikel 5.5.16, lid 1 SAW, hoger is dan 0.

3. Onverminderd het bepaalde in lid 2 van dit artikel, ontstaat geen recht op een aansluitende uitkering, als de wettelijke uitkering of aanvullende uitkering eindigt vóór aanvang van de aansluitende uitkering.
4. Als ingevolge dit artikel recht ontstaat op de aansluitende uitkering, duurt de aanvullende uitkering van de ex-ambtenaar, zoals bedoeld in artikel 5.5.8 SAW e.v., tevens voort en wel tot aan het einde van de aansluitende uitkering.

Artikel 5.5.14 Hoogte van de aansluitende uitkering

De hoogte van de aansluitende uitkering wordt bepaald overeenkomstig de dagloonbepalingen van de Werkloosheidswet.

Artikel 5.5.15 Arbeidsverleden

Met het arbeidsverleden wordt bedoeld het arbeidsverleden dat ingevolge de Werkloosheidswet van toepassing is en meetelt voor de duur van de wettelijke uitkering.

Artikel 5.5.16 Duur van de aansluitende uitkering

1. De duur van de aansluitende uitkering wordt bepaald aan de hand van de volgende formule: A – B = Duur aansluitende uitkering.
2. In de formule vermeld in lid 1 van dit artikel staat:

a. A voor de maximale duur van de wettelijke uitkering voor de ex-ambtenaar, zoals opgebouwd aan de hand van het meetellende arbeidsverleden op grond van de Werkloosheidswet geldend op 31 december 2015;
b. B voor de maximale duur van de wettelijke uitkering voor de ex-ambtenaar, zoals opgebouwd aan de hand van het meetellende arbeidsverleden op grond van de Werkloosheidswet geldend per 1 januari 2016.

Artikel 5.5.17 Aanvang en betaling aansluitende uitkering

De aansluitende uitkering wordt ontvangen door de ex-ambtenaar direct aansluitend op de wettelijke uitkering waarop de ex-ambtenaar aanspraak heeft.

Artikel 5.5.18 Remplaçant

1. Indien een ex-ambtenaar aangeeft als remplaçant voor ontslag op grond van reorganisatie (artikel 8.1.4 SAW) in aanmerking te willen komen en de uitvoeringsinstelling als gevolg hiervan de uitkering volgens de Werkloosheidswet als sanctie geheel of gedeeltelijk weigert, kent het dagelijks bestuur een aanvulling op de aanvullende uitkering toe, zodanig dat de uitkering volgens de Werkloosheidswet en de aanvullende uitkering samen een bedrag vormen dat overeenkomt met het bedrag waarop de ex-ambtenaar recht zou hebben gehad indien hij niet te kennen zou hebben gegeven voor ontslag in aanmerking te willen komen.
2. Deze waterschaps-werkloosheidsuitkering bedoeld in lid 1 van dit artikel wordt, indien aan de voorwaarden van artikel 5.5.8 SAW wordt voldaan, aangevuld met een aanvullende uitkering. Op deze waterschaps-werkloosheidsuitkering zijn eveneens de bepalingen van de Werkloosheidswet van overeenkomstige toepassing. Voor de toepassing van deze paragraaf wordt de waterschaps-werkloosheidsuitkering gelijkgesteld met een uitkering volgens de Werkloosheidswet.

Artikel 5.5.19 Overlijdensuitkering

1. Zo spoedig mogelijk na het overlijden van de ex-ambtenaar die aanspraak heeft op een aanvullende respectievelijk een aansluitende uitkering zoals bedoeld in deze paragraaf, of een aanvulling zoals bedoeld in artikel 5.5.11 of artikel 5.5.12 SAW, wordt een overlijdensuitkering toegekend aan de nabestaanden. De overlijdensuitkering bedraagt 100% van de berekeningsgrondslag zoals vermeld in artikel 5.5.9 SAW, berekend over een periode van drie maanden.

2. Op de overlijdensuitkering wordt in mindering gebracht enige andere betaling of uitkering waarop de nabestaanden recht hebben ten gevolge van het overlijden van de ex-ambtenaar op grond van een andere bepaling in of voortvloeiende uit de SAW, of op grond van een andere wettelijke of vrijwillige verzekering (tegen bijvoorbeeld ziekte, arbeidsongeschiktheid, of onvrijwillige werkloosheid).

5.6 Werkzekerheid

Artikel 5.6.1 Uitgangspunt

In de sector waterschappen vinden gedurende zes jaar geen gedwongen ontslagen ten gevolge van reorganisatie plaats. Daarmee is een balans gevonden tussen zekerheid en verandering in de arbeidssituatie.

Artikel 5.6.2 Duur

De garantie uit artikel 5.6.1 SAW geldt van 2 juli 2015 tot 2 juli 2021.

Artikel 5.6.3 Ontslaggrond

In de periode genoemd in artikel 5.6.2 kan het dagelijks bestuur:
1. de aanstelling niet beëindigen op grond van artikel 8.4 SAW.
2. de arbeidsovereenkomsten niet beëindigen op grond van bedrijfseconomische omstandigheden.

Artikel 5.6.4 Inspanning

De ambtenaar spant zich maximaal in om in de in artikel 5.6.2 genoemde periode aan het werk te blijven. Het dagelijks bestuur ondersteunt de ambtenaar hierbij met instrumenten en voorzieningen zoals opgenomen in paragraaf 5.5 van de SAW en door werk te realiseren door:
a. het terugdringen van de inhuur van externen;
b. de ambtenaar te detacheren naar een andere werkgever, waarbij het verschil in loonkosten voor rekening van het waterschap is.

Artikel 5.6.5 Terugkeergarantie

De boventallige ambtenaar die ontslag neemt op eigen verzoek heeft onder de volgende voorwaarden recht op terugkeer:
De ambtenaar krijgt bij de nieuwe werkgever een tijdelijke aanstelling of tijdelijke arbeidsovereenkomst aangeboden voor maximaal 12 maanden. Deze tijdelijke aanstelling of overeenkomst wordt voor of op de einddatum beëindigd.
De garantie op terugkeer geldt op de beëindigingdatum en tot uiterlijk 2 juli 2021.

Artikel 5.6.6 Inspanningsverplichting ambtenaar

Indien de boventallige ambtenaar, in de periode van de werkgarantie volgens artikel 5.6.2 SAW, zich onvoldoende inspant om opgedragen werkzaamheden naar behoren uit te voeren, kan het dagelijks bestuur op grond van artikel 7.2 SAW een disciplinaire maatregel opleggen.

6 Deskundige begeleiding bij Ziekte en Arbeidsongeschiktheid

6.1 Deskundige begeleiding

Artikel 6.1.1 Deskundigen op het gebied van preventie en bescherming

1. Het waterschap laat zich bijstaan door deskundigen als bedoeld in de artikelen 13 (bijstand deskundige werknemers op het gebied van preventie en bescherming), 14 (maatwerkregeling aanvullende deskundige bijstand bij specifieke taken op het gebied van preventie en bescherming) en 14a (vangnetregeling aanvullende deskundige bijstand op het gebied van preventie en bescherming) van de Arbeidsomstandighedenwet.

2. Het dagelijks bestuur stelt nadere regels vast ten aanzien van de organisatie van de deskundige begeleiding als bedoeld in het vorige lid.

Artikel 6.1.2 Consultatie deskundigen

De ambtenaar heeft het recht om bij gezondheidsproblemen een bedrijfsarts rechtstreeks te consulteren.

Artikel 6.1.3 Periodiek onderzoek

1. De ambtenaar die in verband met de uitoefening van zijn werkzaamheden aan bijzonder gevaar voor zijn gezondheid blootstaat dan wel voor een goede vervulling van zijn functie aan bijzondere gezondheidseisen moet voldoen, is verplicht aan een periodiek onderzoek (b.v. Preventief Medisch Onderzoek of Periodiek ArbeidsGezondheidskundig Onderzoek) deel te nemen, indien dit naar het oordeel van het dagelijks bestuur, na overleg met de deskundigen, noodzakelijk is.

2. Het dagelijks bestuur is bevoegd om deskundigen opdracht te geven de ambtenaar aan een onderzoek deel te laten nemen:
   a. indien naar het oordeel van het dagelijks bestuur redelijkerwijs aanleiding bestaat tot twijfel aan een goede gezondheidstoestand van de ambtenaar;
   b. indien de ambtenaar niet of niet langer volledig geschikt is gebleken voor het naar behoren vervullen van zijn functie, om na te gaan of hiervoor medische oorzaken zijn aan te wijzen;
   c. om na te gaan of de ambtenaar geschikt is voor Wachtdienst en/of Onregelmatige dienst.

3. De ambtenaar is verplicht aan een onderzoek, volgens de vorige leden, deel te nemen.

Artikel 6.1.4 Non-actief stelling

1. Indien bij een onderzoek, volgens artikel 6.1.3 SAW, blijkt van een zodanige lichamelijke of geestelijke toestand van de ambtenaar, dat naar het oordeel van de deskundigen de belangen van de ambtenaar, die van de dienst of die van bij de dienstuitoefening betrokken derden zich tegen voortzetting van zijn functie verzetten, dan wordt de ambtenaar door het dagelijks bestuur op non-actief gesteld (NB geen disciplinaire straf).

2. Op non-actief gesteld worden, als bedoeld in het vorige lid, vindt niet plaats indien, naar het oordeel van de deskundigen, de lichamelijke of geestelijke toestand van de ambte-

naar het wenselijk maakt dat hij/zij tijdelijk met andere werkzaamheden wordt belast, indien en voor zover deze voorhanden zijn. In dat geval is artikel 6.2.4 SAW van overeenkomstige toepassing.

3. Op non-actief gesteld worden, als bedoeld in lid 1, wordt voor de toepassing van de overige artikelen van dit hoofdstuk gelijkgesteld met een verhindering wegens ziekte.

Artikel 6.1.5 Arbeidsgezondheidskundig onderzoek bij ziekte

1. De ambtenaar is verplicht zich te onderwerpen aan een door of vanwege de deskundigen in te stellen arbeidsgezondheidskundig onderzoek ter beantwoording van de vragen:
   a. of er sprake is van verhindering tot het vervullen van zijn functie wegens ziekte;
   b. in welke mate er sprake is van verhindering als bedoeld onder a;
   c. of de ambtenaar de verhindering tot het vervullen van zijn functie opzettelijk heeft veroorzaakt;
   d. of de ambtenaar ten onrechte nalaat zich onder geneeskundige behandeling te stellen of te blijven stellen dan wel zich niet houdt aan de voorschriften hem/haar door de behandelende geneeskundige gegeven, met dien verstande dat de voorschriften tot het verlenen van medewerking aan een ingreep van heelkundige aard zijn uitgezonderd;
   e. of de ambtenaar zich zodanig gedraagt, dat zijn genezing wordt belemmerd of vertraagd;
   f. of verdere maatregelen of voorzieningen nodig zijn in het belang van het herstel van zijn gezondheid dan wel in het belang van het behoud, het herstel of de bevordering van zijn arbeidsgeschiktheid;
   g. wanneer en in welke mate de vervulling van de functie kan worden hervat.

2. De deskundige die het onderzoek, als bedoeld in het vorige lid, heeft verricht, deelt na het afsluiten van het onderzoek de uitkomst daarvan terstond schriftelijk mede aan de ambtenaar en zendt het dagelijks bestuur een afschrift van die mededeling.

Artikel 6.1.6 Deskundigen oordeel (second opinion)

Bij verschil van mening tussen de werkgever en de ambtenaar kan, na advisering door de deskundige namens de werkgever, door zowel de werkgever als de ambtenaar een niet bindend deskundigenoordeel worden gevraagd aan de UWV. Zulks onder meer ten aanzien van de vraag of:

- de ambtenaar arbeidsongeschikt is;
- er binnen de organisatie passende arbeid is;
- zowel de werkgever als de ambtenaar voldoende re-integratie-inspanningen verricht.

De kosten van het deskundigenoordeel komen voor rekening van de werkgever.

Artikel 6.1.7 Re-integratie–inspanning en passende arbeid

Aan de ambtenaar wordt na 6 maanden ziekte het transferbudget van tenminste € 5.000,00 toegekend en aan het persoons gebonden basis budget toegevoegd om in te zetten voor maatregelen die de gezondheid en vitaliteit bevorderen en voor ontwikkeling en loopbaan ondersteuning.
Het dagelijks bestuur en de ambtenaar leggen vast welke instrumenten worden ingezet. Het instrumentarium vanuit activerend personeelsbeleid wordt daarbij gebruikt.

1. Het dagelijks bestuur zal zich, binnen de grenzen van redelijkheid en billijkheid, maximaal inspannen om de ambtenaar, die wegens ziekte verhinderd is zijn functie te vervullen, passende arbeid aan te bieden.

2. Het dagelijks bestuur zal daarbij trachten:
   a. de arbeidsplek en het werk zodanig aan te passen dat de ambtenaar zijn functie naar behoren kan blijven vervullen; en
   b. indien dit niet mogelijk is passende arbeid in een andere functie aan te bieden.

3. In geval voor de ambtenaar uit het eerste lid, door het UWV een mate van arbeidsongeschiktheid van tussen de 35% en 80% wordt vastgesteld, zullen de inspanningen van de werkgever uit het tweede lid, er op gericht zijn om passende arbeid aan te bieden waardoor de ambtenaar minimaal 50% van zijn restverdiencapaciteit benut.

4. Indien de ambtenaar volgens het eerste en derde lid, in staat is passende arbeid te verrichten en hij/zij door zijn werkgever of een andere werkgever daartoe in de gelegenheid wordt gesteld, is hij/zij verplicht die arbeid te verrichten.

5. Onder de in dit artikel bedoelde term passende arbeid wordt verstaan passende arbeid als bedoeld in artikel 658a van boek 7, titel 10, van het Burgerlijk Wetboek.

6. Indien de ambtenaar volgens het eerste lid, zonder deugdelijke grond weigert de in het vorige lid bedoelde passende arbeid te verrichten, worden de inkomsten die hij/zij uit deze passende arbeid zou hebben ontvangen indien hij/zij deze arbeid wel zou hebben verricht, geheel in mindering gebracht op zijn bezoldiging volgens artikel 6.2.1 SAW, eerste en tweede lid, respectievelijk artikel 6.2.2 SAW.

7. De ambtenaar krijgt na 18 maanden ziekte nogmaals het volledige transferbudget van tenminste € 5.000,00 toegekend om in te zetten voor ontwikkeling en loopbaanondersteuning.

6.2 Aanspraken bij ziekte en arbeidsongeschiktheid

Artikel 6.2.1 Bezoldiging bij ziekte

1. a. De ambtenaar die wegens ziekte verhinderd is zijn functie te vervullen, heeft vanaf de eerste dag van die verhindering gedurende twaalf maanden aanspraak op de volle bezoldiging vermeerderd met het IKB-collectief.
   b. De ambtenaar heeft na afloop van de in sub a genoemde periode tot het einde van zijn dienstverband aanspraak op:
      - 70% van de bezoldiging vermeerderd met het IKB-collectief, indien en voor zolang hij/zij geen werkzaamheden noch re-integratieactiviteiten verricht.
      - 80% van de bezoldiging vermeerderd met het IKB-collectief, indien en voor zolang hij/zij 1 tot en met 12 uur per week werkzaamheden en/of re-integratieactiviteiten verricht.
      - 90% van de bezoldiging vermeerderd met het IKB-collectief, indien en voor zolang hij/zij meer dan 12 maar minder dan 26 uur per week werkzaamheden en/of re-integratieactiviteiten verricht.
      - 100% van de bezoldiging vermeerderd met het IKB-collectief, indien en voor zolang hij/zij 26 of meer uur per week werkzaamheden en/of re-integratieactiviteiten verricht.
   c. De in sub b genoemde uren gelden voor deeltijders naar evenredigheid van het dienstverband.
   d. De periode van zwangerschap– en bevallingsverlof, volgens artikel 4.4.2 SAW, schort de periode uit sub a en b op.
   e. De periode waarover de ambtenaar voorafgaand aan de periode uit sub d, ziek is als gevolg van zwangerschap, schort de periode uit sub a en b op.

2. De ambtenaar heeft ook na afloop van de in het eerste lid, sub a genoemde periode van twaalf maanden tot aan het einde van zijn dienstverband aanspraak op de volle bezoldiging vermeerderd met het IKB-collectief indien de ziekte, uit hoofde waarvan hij/zij ongeschikt is zijn arbeid te verrichten, in overwegende mate haar oorzaak vindt in de aard van de hem/haar opgedragen werkzaamheden of in de bijzondere omstandigheden waaronder deze moesten worden verricht en niet aan zijn schuld of nalatigheid is te wijten.

3. Voor de toepassing van dit artikel worden perioden van ongeschiktheid wegens ziekte samengeteld indien zij:
   a. elkaar met een onderbreking van minder dan vier weken volledige werkhervatting opvolgen of;
   b. direct voorafgaan en aansluiten op een periode van zwangerschap– en bevallingsverlof, volgens artikel 4.4.2 SAW, tenzij de ongeschiktheid redelijkerwijs niet geacht kan worden voort te vloeien uit dezelfde oorzaak.

4. Ten aanzien van de ambtenaar die wegens ziekte verhinderd is zijn functie te vervullen, kan worden bepaald dat hij/zij zijn functie slechts weer zal mogen vervullen indien het dagelijks bestuur, gelet op het advies van de deskundigen of van het UWV, daarvoor toestemming heeft verleend, onder bepaling van de mate waarin de hervatting kan geschieden. Deze toestemming is in ieder geval vereist indien de ambtenaar gedurende meer dan een jaar volledig verhinderd is geweest zijn functie te vervullen.

5. De in het eerste en tweede lid bedoelde doorbetaling van bezoldiging eindigt indien de ambtenaar wordt herplaatst in een andere functie, maar niet eerder dan 24 maanden na de eerste dag van verhindering wegens ziekte.

Artikel 6.2.2 Aanvulling op de bezoldiging bij minder dan 35% arbeidsongeschiktheid

1. De ambtenaar die minder dan 35% arbeidsongeschikt wordt verklaard, en die wordt herplaatst tegen een lagere bezoldiging dan de bezoldiging voor de eerste ziektedag, heeft recht op een aanvulling op de lagere bezoldiging.

2. De ambtenaar heeft met inachtneming van artikel 6.2.1, vijfde lid SAW, recht op de aanvulling vanaf het moment van herplaatsing en duurt tot het einde van zijn dienstverband.

3. De hoogte van de aanvulling bedraagt 80% van het verschil tussen de bezoldiging vermeerderd met het IKB-collectief voor de eerste ziektedag, en de bezoldiging vermeerderd met het IKB-collectief zoals die geldt op het moment van herplaatsing.

Artikel 6.2.3 Samenloop met andere inkomsten

1. Indien de ambtenaar gedurende de periode uit artikel 6.2.1, eerste of tweede lid SAW, recht heeft op een ZW, WAO, IVA-, WGA–, WW–uitkering of bovenwettelijke aanvulling op grond van het ABP pensioenreglement, wordt het bedrag van de uitkering of bovenwettelijke aanvulling in mindering gebracht op het bedrag waarop hij/zij ingevolge de in artikel 6.2.1, eerste en tweede lid SAW bedoelde bezoldiging recht heeft.

2. Indien de ambtenaar gedurende de periode uit artikel 6.2.2, tweede lid SAW, recht heeft op verhoging van het inkomen en/of een uitkering als bedoeld in art. 6.2.3, lid 1 SAW, wordt het bedrag van de verhoging en/of uitkering op de aanvulling uit artikel 6.2.2, eerste lid SAW, in mindering gebracht.

3. Indien de ambtenaar uit hoofde van twee of meer dienstbetrekkingen recht heeft op een in het eerste of tweede lid genoemde uitkering, wordt die uitkering voor de toepassing van het eerste respectievelijk tweede lid, toegerekend aan de dienstbetrekkingen waarvan zijn bezoldiging wordt doorbetaald, naar evenredigheid van de bezoldigingen uit de desbetreffende dienstbetrekkingen.

4. Indien als gevolg van handelingen of het nalaten van handelingen door de ambtenaar de in het eerste of tweede lid genoemde uitkering een vermindering ondergaat, dan wel de aanspraak daarop geheel of gedeeltelijk wordt geweigerd, wordt deze uitkering voor het vaststellen van de vermindering, bedoeld in het eerste lid, steeds geacht onverminderd te zijn genoten.

5. Voor toepassing van het vierde lid wordt, in geval van ziekte of arbeidsongeschiktheid, uitgegaan van de uitkering waarop de ambtenaar recht zou hebben gehad in geval van volledige ziekte of arbeidsongeschiktheid.

6. Op verzoek van de werkgever verleent de ambtenaar alle medewerking aan het via de werkgever tot uitbetaling laten komen van de uitkering.

7. Op verzoek van de werkgever verstrekt de ambtenaar alle informatie die noodzakelijk is voor de uitvoering van dit artikel.

Artikel 6.2.4 Korting bezoldiging bij re-integratie

Indien de ambtenaar tijdens de verhindering tot het vervullen van zijn functie, op grond van een aan het dagelijks bestuur door de deskundigen of door het UWV uitgebracht advies, in

het belang van zijn genezing of zijn re-integratie dan wel in het kader van herplaatsing wenselijk geachte arbeid voor zichzelf of voor derden verricht, worden de inkomsten in mindering gebracht op de bezoldiging, voor zover de inkomsten plus bezoldiging het niveau van de bezoldiging uit artikel 6.2.1, eerste en tweede lid SAW, respectievelijk artikel 6.2.2 SAW overstijgen.

Artikel 6.2.5 Beperking aanspraak bezoldiging

1. Geen aanspraak op doorbetaling van bezoldiging bestaat:
   a. indien blijkens het arbeidsgezondheidskundig onderzoek, volgens artikel 6.1.5, eerste lid SAW, er sprake is van een in dat lid, sub c, bedoelde omstandigheid, tenzij de ambtenaar daarvan op grond van zijn geestelijke toestand geen verwijt kan worden gemaakt;
   b. indien de verhindering wegens ziekte zich voordoet binnen een half jaar na de in artikel 2.1.3, tweede lid SAW, bedoelde arbeidsgezondheidskundige keuring en als dan blijkt dat de ambtenaar hierbij onjuiste informatie omtrent zijn gezondheidstoestand heeft verstrekt of gegevens heeft verzwegen, ten gevolge waarvan de verklaring dat tegen de vervulling van zijn functie uit medisch oogpunt geen bezwaren bestaan, ten onrechte is afgegeven, tenzij de ambtenaar aannemelijk maakt dat hij/zij te goeder trouw heeft gehandeld.

2. De doorbetaling van bezoldiging wordt gestaakt, indien en voor zolang:
   a. blijkens het arbeidsgezondheidskundig onderzoek, volgens artikel 6.1.5, eerste lid SAW, zich een van de omstandigheden, bedoeld in dat lid, onder d of e, voordoet;
   b. de ambtenaar weigert de in de artikelen 6.1.3, derde lid SAW, en 6.1.5, eerste lid SAW, neergelegde verplichting tot het verlenen van medewerking aan een door of vanwege de deskundigen in te stellen medisch onderzoek na te komen;
   c. de ambtenaar tijdens de verhindering om zijn functie te vervullen voor zichzelf of voor derden arbeid verricht, tenzij dit door de deskundigen in het belang van zijn genezing wenselijk wordt geacht en het dagelijks bestuur daartoe toestemming heeft verleend;
   d. de ambtenaar in gebreke blijft op het door de deskundigen bepaalde tijdstip en in de door deze deskundige bepaalde mate zijn functie weer te vervullen, tenzij hij/zij daarvoor een inmiddels opgekomen – door deze deskundige erkende – reden heeft opgegeven;
   e. de ambtenaar door zijn toedoen er de oorzaak van is dat controle bij ziekte niet kan plaats hebben;
   f. de ambtenaar weigert om – op verzoek van de werkgever – de noodzakelijke informatie te verstrekken, volgens artikel 6.2.3, zevende lid SAW.

3. Ten aanzien van het in het vorige lid onder a en b bepaalde vindt doorbetaling van bezoldiging wel plaats indien een ambtenaar van het zich niet houden aan de voorschriften op grond van zijn geestelijke toestand geen verwijt kan worden gemaakt.

Artikel 6.2.6 Bijzondere omstandigheden bij ziekte en arbeidsongeschiktheid

1. Het dagelijks bestuur kan indien daarvoor naar zijn oordeel bijzondere omstandigheden aanleiding geven, bepalen dat de volgens artikel 6.2.5 SAW niet uitbetaalde bezoldiging geheel of ten dele aan anderen dan de ambtenaar zal worden uitbetaald.

2. Voor zover het dagelijks bestuur van zijn in het eerste lid bedoelde bevoegdheid geen gebruik heeft gemaakt, wordt volgens artikel 6.2.5 SAW niet uitbetaalde bezoldiging alsnog aan de ambtenaar uitbetaald wanneer de ambtenaar op grond van de second opini-

on die hij/zij volgens artikel 32, de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen (wet SUWI) heeft aangevraagd, inzake het oordeel over de ongeschiktheid tot werken in het gelijk gesteld wordt.

Artikel 6.2.7 Uitkering bij ziekte en arbeidsongeschiktheid ontstaan voor ontslag

1. De ex ambtenaar die:
   - geen aanspraak kan ontlenen aan artikel 5.5.7 tot en met 5.5.18 SAW (WW periode); en
   - wegens ziekte, ontstaan voor de datum van ingang van zijn ontslag, nadien nog ongeschikt is een naar aard en omvang soortgelijke functie te vervullen en dientengevolge een uitkering krachtens de Ziektewet (ziekengeld) ontvangt;

   heeft recht op een aanvullende uitkering tot uiterlijk 52 weken na aanvang van zijn ongeschiktheid. Deze aanvullende uitkering is gelijk aan het bedrag van de uitkering die de ambtenaar volgens artikel 5.5.18 SAW zou hebben genoten indien dit op hem/haar van toepassing zou zijn geweest.

2. Het verplichtingen– en sanctieregime van de Ziektewet is van toepassing op de aanvulling op het ziekengeld.

3. Dit artikel vindt geen toepassing op degene die op of na het tijdstip van zijn ontslag in verband met de aanvaarding van een functie van tenminste een gelijke omvang als die waaruit hij/zij is ontslagen, aanspraak kan maken op loon of bezoldiging dan wel op een uitkering krachtens de Ziektewet of een daarmee gelijk te stellen wettelijke regeling.

Artikel 6.2.8 Uitkering bij ziekte en arbeidsongeschiktheid ontstaan na ontslag

1. De ex ambtenaar die:
   - geen aanspraak kan ontlenen aan artikel 5.5.7 tot en met 5.5.18 SAW; en
   - tenminste twee maanden zijn functie heeft vervuld, en die binnen een maand na de datum van zijn ontslag wegens ziekte ongeschikt wordt een naar aard en omvang soortgelijke functie te vervullen en dientengevolge een uitkering krachtens de Ziektewet (ziekengeld) ontvangt;

   heeft recht op een aanvullende uitkering tot uiterlijk 52 weken na de aanvang van zijn ongeschiktheid. Deze aanvullende uitkering zal niet minder mogen bedragen dan die hij/zij volgens artikel 5.5.17 SAW zou hebben genoten indien dit op hem/haar van toepassing zou zijn geweest.

2. Het verplichtingen– en sanctieregime van de Ziektewet is van toepassing op de aanvulling op het ziekengeld

3. Dit artikel vindt geen toepassing in de gevallen genoemd in artikel 6.2.7, derde lid SAW.

Artikel 6.2.9 Aanvullende en aansluitende uitkering wegens arbeidsongeschiktheid

1. Aan de ex-ambtenaar die volgens artikel 8.5 SAW ontslag is verleend en die recht heeft op een WGA-of IVA-uitkering, wordt een aanvullende uitkering verleend. Het recht op een aanvullende uitkering bestaat ook, als de arbeidsongeschiktheid is ontstaan in of door de dienst. Het recht op de aanvullende uitkering kan alleen ontstaan en bestaan, zolang er recht bestaat op de WGA- of IVA-uitkering en deze daadwerkelijk wordt ontvangen en voor een maximale termijn van 38 maanden.

Aanvullende uitkering bij een IVA-uitkering

2. Indien de ex-ambtenaar zoals bedoeld in het eerste lid recht heeft op een IVA–uitkering, houdt de aanvullende uitkering in een aanvulling op de IVA–uitkering plus bovenwettelijke aanvulling op grond van het ABP pensioenreglement tot 90% van de bezoldiging vermeerderd met het IKB-collectief, waarop de ambtenaar recht had op de dag voor de periode zoals aangegeven in artikel 6.2.1 SAW.

Aanvullende uitkering bij een WGA-uitkering

3. Indien de ex-ambtenaar zoals bedoeld in het eerste lid recht heeft op een WGA–uitkering, houdt de aanvullende uitkering in een aanvulling op de WGA–uitkering plus bovenwettelijke aanvulling op grond van het ABP pensioenreglement:

   - Gedurende de loongerelateerde WGA–uitkering, in geval de restverdiencapaciteit volledig wordt benut, tot 90% van het verschil tussen de bezoldiging vermeerderd met het IKB-collectief op de dag voor de periode zoals aangegeven in artikel 6.2.1 SAW en de bezoldiging vermeerderd met het IKB-collectief tijdens de loongerelateerde WGA–uitkering.
   - Gedurende de loongerelateerde WGA–uitkering, in geval de restverdiencapaciteit niet volledig wordt benut, tot 80% van het verschil tussen de bezoldiging vermeerderd met het IKB-collectief op de dag voor de periode zoals aangegeven in artikel 6.2.1 SAW en de bezoldiging vermeerderd met het IKB-collectief tijdens de loongerelateerde WGA–uitkering.

Aansluitende uitkering tijdens de loongerelateerde WGA-uitkering

4. De ex-ambtenaar zoals bedoeld in het derde lid heeft recht op een aansluitende uitkering overeenkomstig de artikelen 5.5.14 t/m 5.5.18 SAW, die de wijzigingen in de opbouw en de duur van de loongerelateerde WGA-uitkering op grond van de Wet WIA per 1 januari 2016 compenseert.

5. Gedurende de periode dat de ex-ambtenaar recht heeft op een aansluitende uitkering zoals bedoeld in het derde lid, behoudt deze ex-ambtenaar tevens zijn aanspraak op de aanvullende uitkering op grond van het eerste lid.

Verval aanvullende en aansluitende uitkering

6. De aanspraak op de aanvullende en aansluitende uitkering op grond van deze paragraaf van de ex-ambtenaar zoals bedoeld in het derde lid, vervalt met ingang van de dag na de dag dat de mate van arbeidsongeschiktheid lager is dan 35%.

Overlijdensuitkering

7. Indien de betrokkene op het moment van overlijden recht heeft op een uitkering als bedoeld in het eerste of derde lid en zijn overlijden het rechtstreeks gevolg is van arbeidsongeschiktheid, bedoeld in het eerste of derde lid, wordt aan degenen die in verband met dit overlijden uit hoofde van dit dienstverband een nabestaandenpensioen genieten, een uitkering verleend ten bedrage van 18% van dit pensioen, zonder dat daarop de bepalingen inzake inbouw van AOW/AWW respectievelijk bepalingen inzake vermindering met de franchise zijn toegepast. De uitkering eindigt op de dag van de maand, waarop de overledene de AOW gerechtigde leeftijd zou hebben bereikt dan wel – indien de weduwe of de weduwnaar aan wie een pensioen werd toegekend hertrouwt– met ingang van de eerste dag van de maand volgende op die van het hertrouwen.

Verstrekken van inlichtingen

8. De ex-ambtenaar aan wie een uitkering als bedoeld in het eerste of het derde lid is toegekend, is verplicht gedurende de termijn van de uitkering het dagelijks bestuur op de hoogte te stellen van wijzigingen in zijn arbeidsongeschiktheidsuitkering, of zijn bovenwettelijke aanvulling op grond van het ABP pensioenreglement.

Artikel 6.2.10 Berekeningsbasis bij bijzondere beloning

Voor de toepassing van het bepaalde in de voorgaande artikelen van dit hoofdstuk worden de vergoeding, volgens artikel 3.3.10 SAW, de overgangstoelage onregelmatige dienst, alsmede de prestatietoeslag slechts geacht te behoren tot de bezoldiging tot een bedrag dat overeenkomt met hetgeen in de drie kalendermaanden of in de dertien kalenderweken, voorafgaande aan de datum waarop de verhindering tot het vervullen van de functie is ontstaan, gemiddeld per maand of per week is toegekend, al naar gelang de bezoldiging van de ambtenaar per maand of per week wordt uitbetaald. Voor zover de ambtenaar op even bedoelde datum minder dan drie kalendermaanden of dertien kalenderweken zijn functie heeft vervuld, wordt gerekend met het bedrag dat hem/haar gemiddeld per maand of per week is toegekend over het tijdvak waarin hij/zij vóór het ontstaan van de verhindering in dienst is geweest.

Artikel 6.2.11 Salarisgarantie bij minder dan 35% arbeidsongeschiktheid bij aanvaarding van een passende functie buiten de eigen organisatie.

Bij aanvaarding buiten de eigen organisatie van een passende functie met een lager salaris, wordt het salaris als volgt aangevuld tot het niveau van het oude salaris voor de eerste ziektedag:
a. gedurende de eerste 12 maanden tot 90% van het salaris;
b. gedurende de volgende 12 maanden tot 80% van het salaris;
c. gedurende de volgende 14 maanden tot 70% van het salaris.
Bij aanvaarding buiten de eigen organisatie van een passende functie met een lager salaris, voor minder uren dan de oorspronkelijke aanstellingsduur, kan deze salarisgarantie samenlopen met het recht op aanvullende WW-uitkering volgens artikel 6.2.13

Artikel 6.2.12 Aanvullende uitkering bij ontslag minder dan 35% arbeidsongeschikt

De ambtenaar die volgens artikel 8.5, lid 3 en 4 SAW (minder dan 35% arbeidsongeschiktheid en zwaarwegend dienstbelang) wordt ontslagen en recht heeft op een uitkering volgens de Werkloosheidswet en deze daadwerkelijk ontvangt, heeft recht op de aanvullende en aansluitende uitkering volgens artikel 5.5.8 tot en met 5.5.18 SAW.

7 Disciplinaire maatregelen

Artikel 7.1 Plichtsverzuim

1. Plichtsverzuim omvat zowel het overtreden van enig voorschrift als het doen of nalaten van iets wat een goed ambtenaar in gelijke omstandigheden behoort na te laten of te doen.

2. Aan de ambtenaar die de hem/haar opgelegde verplichtingen niet nakomt, plichtsverzuim, kan een disciplinaire maatregel worden opgelegd.

Artikel 7.2 Disciplinaire maatregelen

1. Het dagelijks bestuur kan de volgende disciplinaire maatregelen opleggen:
   a. de toegang ontzeggen tot netwerken, kantoren, werkplaatsen of andere arbeidsterreinen. De ambtenaar levert bij de ontzegging van de toegang direct alle eigendommen van de werkgever in;
   b. schriftelijke berisping;
   c. geldboete tot ten hoogste 1% van het salaris per jaar;
   d. niet–betaling van het salaris, tot ten hoogste het salaris over een halve maand;
   e. stilstand van verhoging van het salaris voor ten hoogste vier jaar, met uitzondering van verhoging als gevolg van algemene loonmaatregelen of een herwaardering van de functie;
   f. vermindering van salaris voor ten hoogste twee jaar, met ten hoogste het bedrag van de laatste twee verhogingen. Indien de ambtenaar een functie heeft zonder schaal vermindering van het salaris met ten hoogste 5%;
   g. plaatsing in een andere functie voor bepaalde of onbepaalde tijd, met behoud van salaris;
   h. plaatsing in een andere functie voor bepaalde of onbepaalde tijd, met vermindering van het salaris;
   i. schorsing;
   j. ontslag.

2. Bij het opleggen van een maatregel kan worden bepaald dat deze niet ten uitvoer wordt gelegd indien de ambtenaar zich gedurende de termijn niet schuldig maakt aan soortgelijk plichtsverzuim of aan enig ander ernstig plichtsverzuim. Ook kan worden bepaald dat de ambtenaar zich gedurende deze termijn moet houden aan bijzondere voorwaarden, die bij het opleggen van de maatregel gesteld worden.

3. De maatregelen c tot en met j, worden niet ten uitvoer gelegd, zolang de ambtenaar zich niet heeft kunnen verantwoorden volgens artikel 7.3 SAW.

4. De maatregelen worden niet ten uitvoer gelegd voor zover deze strijdig zijn met wet- en regelgeving.

Artikel 7.3 Verantwoording door de ambtenaar

1. De ambtenaar wordt gehoord door het dagelijks bestuur, voordat een disciplinaire maatregel uit artikel 7.2 lid 1 c tot en met j wordt opgelegd.

2. Op verzoek van de ambtenaar worden hij/zij en zijn raadsman in de gelegenheid gesteld kennis te nemen van de ambtelijke rapporten of andere bescheiden die op de hem/haar ten laste gelegde feiten betrekking hebben.

3. De verantwoording door de ambtenaar kan schriftelijk of mondeling gebeuren. De verantwoording vindt plaats in de periode tussen zes maal 24 uur en twaalf maal 24 uur nadat aan de ambtenaar kennis heeft genomen van het voornemen de maatregel op te leggen. Op verzoek van de ambtenaar kan van deze termijn worden afgeweken.

4. Verantwoord de ambtenaar zich mondeling, dan wordt daarvan binnen 36 uur proces–verbaal opgemaakt. Na voorlezing wordt het procesverbaal getekend door de ambtenaar en het dagelijks bestuur. Weigert de ambtenaar te tekenen, dan wordt daarvan in het proces–verbaal melding gemaakt. Hierbij worden zo mogelijk de redenen voor het niet tekenen vermeld. De ambtenaar krijgt een afschrift van het proces–verbaal.

Artikel 7.4 Schorsingsgronden en –besluit

1. Het dagelijks bestuur kan de ambtenaar schorsen:
   a. wanneer hem/haar het voornemen tot ontslag is meegedeeld of de maatregel tot ontslag is opgelegd;
   b. wanneer tegen hem/haar volgens bepalingen van het Wetboek van Strafvordering een bevel tot inverzekeringstelling of voorlopige hechtenis ten uitvoer wordt gelegd, of wanneer tegen hem/haar een strafrechtelijke vervolging voor een misdrijf wordt ingesteld;
   c. in andere gevallen waarin schorsing wordt gevorderd door het belang van de dienst.

2. Het schorsingsbesluit bevat in ieder geval:
   a. een aanduiding van het tijdstip waarop de schorsing ingaat;
   b. een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de duur van de schorsing.

Artikel 7.5 Schorsing en bezoldiging

1. Tijdens de schorsing volgens artikel 7.2 SAW, kan tot de in de strafaanzegging of –oplegging van de maatregel genoemde datum van ingang van het ontslag de bezoldiging geheel of gedeeltelijk worden ingehouden.

2. Tijdens de schorsing volgens artikel 7.2 SAW, kan de bezoldiging voor een derde gedeelte worden ingehouden; na verloop van een termijn van zes weken kan een verdere vermindering van het uit te keren bedrag, ook tot het volle bedrag van de bezoldiging, plaatsvinden.

3. De inhouding volgens lid 1 en 2 mag per maand niet meer zijn dan anderhalf maal het salaris.

4. Het betaalbare gedeelte van de bezoldiging kan aan anderen dan de ambtenaar worden uitgekeerd.

5. Gedurende de schorsingsperiode blijft de ambtenaar in ieder geval in het genot van een bedrag, gelijk aan het op hem/haar verhaalbare gedeelte van de premie voor pensioen.

6. Indien op de schorsing met de maatregel ontslag, het ontslag niet volgt, dan wordt niet uitgekeerde bezoldiging alsnog uitbetaald.

7. Indien de schorsing niet door een door de strafrechter opgelegde straf wordt gevolgd of op andere gronden alsnog tot uitbetaling wordt besloten, wordt niet uitgekeerde bezoldiging alsnog uitbetaald.

Artikel 7.6 Ontslag

1. Het dagelijks bestuur kan de ambtenaar de maatregel ontslag opleggen:
   a. wanneer hem/haar het voornemen tot ontslag is meegedeeld en de ambtenaar zich volgens artikel 7.3 verantwoord heeft;
   b. wanneer een veroordeling tot vrijheidsstraf voor een misdrijf onherroepelijk is.

2. Een ontslag op grond van dit artikel wordt niet eervol verleend.

3. De maatregel van ontslag bevat in ieder geval de datum waarop het ontslag in gaat.

8 Ontslag

Artikel 8.1 Bevoegdheid en ingangsdatum

1. Ontslag wordt verleend door het bevoegde bestuursorgaan dat de ambtenaar aanstelde in zijn laatste functie.

2. In het besluit tot het verlenen van ontslag wordt de datum van ingang van het ontslag vermeld dan wel een omschrijving of aanduiding van die datum.

Artikel 8.2 Eigen verzoek

1. Indien de ambtenaar ontslag verzoekt, wordt hem/haar dit eervol verleend.

2. Dit ontslag wordt niet verleend met ingang van een datum gelegen binnen een maand dan wel later dan drie maanden na de datum waarop het verzoek om ontslag is ingekomen.

3. Indien de ambtenaar dit verzoekt, kan van lid 2 worden afgeweken.

4. Indien een strafrechtelijke vervolging tegen de ambtenaar aanhangig is of indien overwogen wordt hem/haar in aanmerking te brengen voor disciplinaire straf, kan het nemen van een beslissing op een verzoek om ontslag worden aangehouden totdat de uitspraak van de strafrechter of de beslissing inzake de disciplinaire straf onherroepelijk is geworden.

Artikel 8.3 Ouderdomsontslag

1. Aan de ambtenaar wordt eervol ontslag verleend, met ingang van de dag waarop hij/zij de AOW-gerechtigde leeftijd bereikt.

2. Van het bepaalde in lid 1 kan in bijzondere gevallen worden afgeweken. Dit ter beoordeling van het bestuursorgaan dat bevoegd is het ontslag te verlenen. De ambtenaar moet hiermee instemmen. In deze gevallen wordt het dienstverband beëindigd door het verlenen van eervol ontslag met inachtneming van een opzeggingstermijn van één maand door partijen.

3. Op verzoek van de ambtenaar wordt het ouderdomsontslag vanaf de in artikel 7.4 van het Pensioenreglement ABP genoemde leeftijd geheel of voor een gedeelte van de voor hem/haar geldende werktijd verleend. De omvang van de overblijvende functie, c.q. werktijd bedraagt tenminste 10% van de oorspronkelijke aanstellingsduur.

Artikel 8.4 Ontslag bij reorganisatie

1. Ontslag kan aan de ambtenaar worden verleend wegens:
   Opheffing van zijn functie;
   Verandering in de inrichting van het dienstonderdeel waarbij hij/zij werkzaam is of van andere dienstonderdelen;
   Verminderde behoefte aan arbeidskrachten.
   Ontslag op grond van dit artikel wordt eervol verleend.

2. Indien aan een ambtenaar op grond van dit artikel ontslag wordt verleend, wordt een

opzegtermijn van drie maanden in acht genomen.

1. Ontslag op één van de in lid 1 genoemde gronden kan slechts plaatsvinden na afloop van de in artikel 5.5.1 SAW benoemde herplaatsingtermijn.

2. Indien het dagelijks bestuur, op basis van artikel 5.5.1, lid 6 SAW besluit dat de herplaatsingtermijn wordt verlengd, kan het ontslag op grond van één van de in het eerste lid genoemde gronden slechts plaatsvinden na afloop van de verlengde herplaatsingtermijn.

3. De ambtenaar aan wie ontslag is verleend volgens dit artikel, verkrijgt met ingang van de datum van ontslag aanspraak op een uitkering volgens de artikelen 5.5.8 tot en met 5.5.18 SAW.

Artikel 8.5 Ontslag bij arbeidsongeschiktheid

1. Ontslag kan aan de ambtenaar worden verleend op grond van arbeidsongeschiktheid voor de vervulling van zijn functie wegens ziekte. Het ontslag wordt verleend door het bestuursorgaan dat bevoegd is tot aanstelling in de functie.
2. Een ontslag als bedoeld in lid 1 mag slechts plaatsvinden indien:
   a. er sprake is van ongeschiktheid voor de vervulling van zijn functie wegens ziekte gedurende een periode van 24 maanden;
   b. herstel van zijn ziekte niet binnen een periode van zes maanden na de in onderdeel a genoemde periode van 24 maanden is te verwachten;
   c. het na een zorgvuldig onderzoek niet mogelijk is gebleken de ambtenaar binnen de openbare dienst van het waterschap andere arbeid op te dragen dan wel indien de ambtenaar zodanige werkzaamheden weigert te aanvaarden.

3. Geen ontslag vindt plaats, indien de ambtenaar door het UWV, in het kader van de uitvoering van de WIA, minder dan 35% arbeidsongeschikt is verklaard, tenzij sprake is van een zwaarwegend dienstbelang.

4. Van een zwaarwegend dienstbelang is in ieder geval sprake indien:
   a. de huidige arbeidsplek en het werk, in alle redelijkheid en billijkheid, niet zodanig kan worden aangepast dat de arbeidsongeschikte zijn functie naar behoren kan blijven uitoefenen; én
   b. er geen andere passende arbeid bij het waterschap aanwezig is.

5. Voor het bepalen van het tijdvak van 24 maanden als bedoeld in het tweede lid, onderdeel a, wordt niet in aanmerking genomen afwezigheid van een vrouwelijke ambtenaar wegens door de zwangerschap of bevalling veroorzaakte ziekte in de periode vanaf het begin van de zwangerschap tot aan het einde van het bevallingsverlof.

6. Voor het bepalen van het in het tweede lid, onderdeel a, bedoelde tijdvak van 24 maanden worden perioden van ongeschiktheid wegens ziekte van de ambtenaar samen geteld:
   a. indien zij elkaar met een onderbreking van minder dan vier weken opvolgen;
   b. indien zij worden onderbroken door afwezigheid wegens door zwangerschap of bevalling veroorzaakte ziekte in de periode vanaf het begin van de zwangerschap tot aan het einde van de zwangerschap;
   c. indien een onder b bedoelde afwezigheid wordt voorafgegaan of wordt gevolgd door een periode van arbeidsgeschiktheid, die in totaal minder dan vier weken bedraagt.

7. Het bestuursorgaan betrekt bij het beoordelen van de vraag of er sprake is van een situatie als bedoeld in het tweede lid, sub a, b en c het resultaat van de claimbeoordeling op grond van de WIA en een door het bestuursorgaan of de ambtenaar aangevraagd deskundigenoordeel van het UWV.

8. Het ontslagbesluit moet binnen één jaar na de datum van de WIA–beschikking zijn genomen.

9. De kosten van het door het bestuursorgaan of de ambtenaar bij het UWV aangevraagde deskundigenoordeel, komen ten laste van het waterschap.

10. Indien de ambtenaar een WAO uitkering ontvangt, is dit artikel op gelijke wijze van toepassing.

Artikel 8.6 Ontslag bij onbekwaamheid en ongeschiktheid

Ontslag kan aan de ambtenaar worden verleend op grond van onbekwaamheid of ongeschiktheid voor de vervulling van zijn functie anders dan op grond van ziekten of gebreken. Ontslag op grond van dit artikel wordt eervol verleend.

Artikel 8.7 Overige ontslaggronden

1. Ontslag kan aan de ambtenaar worden verleend op grond van:
   a. verlies van een vereiste bij de aanstelling door het bestuursorgaan gesteld, tenzij het vereiste alleen bij aanvaarding van de functie geldt;
   b. aangaan van een graad van zwagerschap die de aanstelling in de functie zou uitsluiten;
   c. staat van curatele krachtens onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak;
   d. toepassing van lijfsdwang wegens schulden krachtens onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak;
   e. het verstrekken van onjuiste gegevens in verband met indiensttreding, tenzij hem/haar daarvan redelijkerwijs geen verwijt kan worden gemaakt.

2. Een ontslag op grond van dit artikel wordt eervol verleend. Het ontslag kan niet eerder ingaan dan op de dag volgende op die waarop de reden voor het ontslag voor het eerst aanwezig was.

Artikel 8.8 Onverenigbaarheid van karakters

1. Het dagelijks bestuur kan bepalen dat een ambtenaar die vast is aangesteld eervol kan worden ontslagen op een bij zijn besluit omschreven grond, niet vallende onder de gronden in vorige artikelen van deze paragraaf genoemd.

2. De grond waarop het ontslag berust, wordt slechts op verzoek van de ambtenaar in het ontslagbesluit vermeld.

3. In geval van ontslag op grond van dit artikel kunnen het dagelijks bestuur en de betrokken ambtenaar afspraken maken over de inzet van het re-integratie-instrumentarium uit artikel 5.5.2 SAW.

9. De ambtenaar aan wie ontslag is verleend volgens dit artikel heeft recht op een transitievergoeding, conform artikel 673 lid 2 Burgerlijk Wetboek.

Artikel 8.9 Ontslag na functie in publiekrechtelijk college

Aan de ambtenaar die in verband met de aanvaarding van een functie in een publiekrechtelijk college, waarin hij/zij was benoemd of verkozen, tijdelijk is ontheven van de waarneming van zijn ambt, wordt, indien hij/zij ophoudt zodanige functie te bekleden en hij/zij naar het oordeel van het dagelijks bestuur niet in actieve dienst kan worden hersteld, eervol ontslag verleend.

Artikel 8.10 Einde van rechtswege van de aanstelling

1. De aanstelling voor bepaalde tijd eindigt van rechtswege op de datum waarop die tijd verstrijkt.

2. Ingeval aan een ambtenaar die tijdelijk is aangesteld voor het verstrijken van de termijn ontslag wordt verleend, wordt de grond waarop het ontslag berust slechts op verzoek van de ambtenaar vermeld.

3. Indien na het einde van rechtswege het dienstverband feitelijk wordt gehandhaafd, zonder dat opnieuw een aanstelling is verleend, wordt de tijdelijke aanstelling geacht nogmaals voor dezelfde periode en dezelfde omvang te zijn aangegaan.

4. De aanstelling van de ambtenaar eindigt van rechtswege met ingang van de dag na het overlijden.

Artikel 8.11 Aanzeggen bij tijdelijke aanstelling

1. Indien de tijdelijke aanstelling van rechtswege eindigt, worden de volgende termijnen voor aanzeggen aangehouden:
   a. drie maanden, als de ambtenaar een aanstelling voor 15 maanden of langer heeft;
   b. twee maanden, als de ambtenaar een aanstelling van 8 maanden of meer en korter dan 15 maanden heeft;
   c. één maand, als de ambtenaar een aanstelling van minder dan 8 maanden heeft.

2. Over de tijd die aan de in lid 1 bedoelde aanzegtermijn ontbreekt, heeft de ambtenaar recht op een bedrag ter grootte van het salaris over de ontbrekende aanzegtermijn.

3. Op het moment van aanzeggen wordt het transferbudget toegekend en aan het persoonsgebonden basis budget zoals bedoeld in artikel 5.3.1 SAW toegevoegd.

Artikel 8.12 Ontslagbescherming

1. Opzegging of ontslag volgens dit hoofdstuk kan niet geschieden wegens het feit dat de ambtenaar geplaatst is op de kandidatenlijst van de Ondernemingsraad, lid is van de Ondernemingsraad of van een commissie van de Ondernemingsraad of korter dan twee jaar geleden lid is geweest van de Ondernemingsraad of van een commissie van de Ondernemingsraad.

2. Opzegging of ontslag als bedoeld in dit hoofdstuk kan niet plaatsvinden wegens het feit dat de ambtenaar door een centrale volgens artikel 1, tweede lid, van de Overlegregeling of door een daarbij aangesloten vereniging, is aangewezen om bestuurlijke of vertegenwoordigende activiteiten te ontplooien binnen zijn centrale of een daarbij aangesloten

vereniging, dan wel binnen de organisatie van de werkgever, die er toe strekken de doelstellingen van zijn centrale van overheidspersoneel en de daarbij aangesloten verenigingen te ondersteunen.

3. Het bepaalde in de voorgaande leden geldt tevens voor de plaatsvervangers van de genoemde personen.

9 Integriteit

Artikel 9.1 Integriteitsbeleid

Het dagelijks bestuur van het waterschap:

a. voert een integriteitsbeleid dat is gericht op het bevorderen van goed ambtelijk handelen en dat in ieder geval aandacht besteedt aan het bevorderen van integriteitsbewustzijn en aan het voorkomen van misbruik van bevoegdheden, belangenverstrengeling en discriminatie;
b. zorgt ervoor dat het integriteitsbeleid een vast onderdeel uitmaakt van het personeelsbeleid in ieder geval door integriteit in de gesprekscyclus en werkoverleg aan de orde te stellen en door het aanbieden van scholing en vorming op het gebied van integriteit;
c. draagt zorg voor de totstandkoming van een gedragscode voor goed ambtelijk handelen;
d. stelt in overeenstemming met het algemeen bestuur, vast op welke wijze jaarlijks verantwoording wordt afgelegd over het gevoerde integriteitsbeleid en over de naleving van de gedragscode;

Artikel 9.2 Integriteitsvoorschriften

1. Voor zover deze onderwerpen niet bij of krachtens de wet zijn geregeld, worden voor de ambtenaren, door het waterschap aangesteld, voorschriften vastgesteld over:
   a. de verplichte aflegging van de eed of belofte door de ambtenaar bij zijn aanstelling;
   b. de melding en de registratie van nevenwerkzaamheden die de belangen van de dienst voor zover deze in verband staan met de functievervulling, kunnen raken;
   c. de openbaarmaking van de krachtens onderdeel b geregistreerde nevenwerkzaamheden van ambtenaren aangesteld in een functie waarvoor ter bescherming van de integriteit van de openbare dienst openbaarmaking van nevenwerkzaamheden noodzakelijk is;
   d. het verbieden van nevenwerkzaamheden waardoor de goede vervulling van de functie of de goede functionering van de openbare dienst, voor zover deze in verband staat met de functievervulling, niet in redelijkheid zou zijn verzekerd;
   e. de melding van financiële belangen respectievelijk van het bezit van en transacties in effecten, die de belangen van de dienst voor zover deze in verband staan met de functievervulling, kunnen raken voor ambtenaren aangesteld in een functie waaraan in het bijzonder het risico van financiële belangenverstrengeling of het risico van oneigenlijk gebruik van koersgevoelige informatie verbonden is;
   f. een procedure voor het omgaan met bij een ambtenaar levende vermoedens van misstanden binnen de organisatie waar hij/zij werkzaam is.

2. De ambtenaar die te goeder trouw de bij hem/haar levende vermoedens van misstanden meldt volgens de procedure, bedoeld in het eerste lid onder f, zal als gevolg van het melden van die vermoedens geen nadelige gevolgen voor zijn rechtspositie ondervinden tijdens en na het volgen van die procedure.

10 Overleg

Artikel 10.1 Commissie voor georganiseerd overleg

1. Het dagelijks bestuur zal een commissie voor georganiseerd overleg instellen.

2. Over aangelegenheden van algemeen belang voor de rechtstoestand van de ambtenaren met inbegrip van de algemene regels volgens welke het personeelsbeleid zal worden gevoerd, kunnen in de commissie voor georganiseerd overleg afspraken worden gemaakt, voor zover daarin niet is voorzien door het LAWA.

3. De samenstelling, bevoegdheid en werkwijze van de commissie, bedoeld in het eerste lid, worden bij afzonderlijke regeling geregeld.

4. Als er geen commissie als bedoeld in het eerste lid is ingesteld, moeten de vakorganisaties worden gehoord conform artikel 10.2.

Artikel 10.2 Formeel overleg met vakorganisaties

1. Met de organisaties, waarbij de ambtenaren zijn aangesloten, vindt overleg plaats over de aangelegenheden van algemeen belang voor de rechtstoestand van de ambtenaren met inbegrip van de algemene regels volgens welke het personeelsbeleid zal worden gevoerd, voor zover daarin niet wordt voorzien door het centraal arbeidsvoorwaardenoverleg in het Landelijk Arbeidsvoorwaardenoverleg Waterschappen.

2. Als organisaties bedoeld in het vorige lid worden aangemerkt de landelijke verenigingen van overheidspersoneel aangesloten bij de centrales van overheidspersoneel, toegelaten tot het centraal arbeidsvoorwaardenoverleg in het vorige lid bedoeld.

3. Het overleg wordt gevoerd door aan een organisatie een ontwerp van het voorgenomen besluit met toelichting toe te zenden, met het verzoek binnen een daarbij te stellen termijn, welke niet korter dan veertien dagen zal zijn, het dagelijks bestuur schriftelijk haar gevoelen kenbaar te maken. Indien de organisatie dit verlangt, wordt zij tot mondelinge toelichting toegelaten. Mocht een der deelnemers aan dit overleg tot het oordeel komen dat dit overleg niet zal leiden tot een uitkomst die de instemming van alle deelnemers aan het overleg zal hebben, dan kan een beroep worden gedaan op de Advies– en Arbitragecommissie voor de lagere overheden. De voorzitter van de Advies– en Arbitragecommissie bepaalt als dan de procedure.

4. Aan de bepaling van lid 1 wordt geacht te zijn voldaan, indien de organisatie in gebreke is gebleven binnen de in het vorige lid bedoelde termijn van haar gevoelen te doen blijken.

5. Behoort het nemen van het in lid 3 bedoelde besluit tot de bevoegdheid van het algemeen bestuur, dan vermeldt het dagelijks bestuur bij het ontwerp van het besluit tevens het gevoelen van de organisaties.

6. Het dagelijks bestuur zendt een afschrift van zijn besluiten en van de besluiten van het algemeen bestuur, binnen veertien dagen nadat deze zijn genomen, aan de organisaties.

7. Indien met de vakorganisaties overlegd wordt volgens dit artikel moeten de volgende artikelen in de SAW als volgt worden gelezen:
   in artikel 1.1.4 SAW en artikel 2.1.7, lid 5 SAW zullen de woorden ‘in de commissie volgens 10.1 SAW’ moeten worden gelezen als ‘met de organisaties.

Bijlage I Transponeringstabel SAW

SAW 1 januari 2016	SAW 15 december 2016
2.1.7	8.11
2.1.8	2.1.7
2.1.9	2.1.8
2.1.10	2.1.9
2.1.11	2.1.10
2.1.12	2.1.11
3.2.6	3.2.5
3.2.7	3.2.6
3.2.8	3.2.7
3.2.9	3.2.8
3.2.10	3.2.9
3.3.1	1.2.1 lid 3
3.3.2	3.3.1
3.3.3	3.3.2
3.3.4	3.3.3
3.3.5	3.3.4
3.3.6	3.3.5
3.3.7	3.3.6
3.3.8	3.3.7
3.3.9	3.3.8
3.3.10	3.3.9
3.3.11	3.3.10
3.3.12	3.3.11
3.3.13	3.3.12
3.4.20	3.4.20
4.1.2	4.1.3
4.1.3	4.1.4
4.1.4	4.1.5
4.4.5	4.4.1
4.4.8	4.4.2
6.2.1 a	6.2.2
6.2.2	6.2.3
6.2.3	6.2.4
6.2.4	6.2.5
6.2.5	6.2.6
6.2.6	6.2.7
6.2.7	6.2.8
6.2.8	6.2.9
6.2.9	3.4.20
8.11	8.12

Bijlage II, 5.1	Bijlage II, 4.1

Bijlage II Procedure FuWater

Artikel 1.1 Begripsbepalingen

In deze regeling wordt verstaan onder:
a. ambtenaar: degene zoals bedoeld in artikel 1.2.1, van de Sectorale arbeidsvoorwaardenregelingen waterschapspersoneel (SAW);
b. bezwarencommissie: de commissie bedoeld in artikel 4.1 van deze regeling;
c. conversietabel: de tabel in bijlage V die de resultaten van het waarderingsproces vertaald naar functieschalen;
d. functiebeschrijving: een generieke of specifieke taakomschrijving van een organieke functie;
e. functieboek: een weergave van alle functies binnen (een samenhangend deel van) de organisatie;
f. functiefamilie: dit is een verzameling van functies die een grote verwantschap met elkaar hebben
en vergelijkbare eisen stellen aan de competenties van de functiehouders;
g. functiewaardering: het proces van het waarderen van functies volgens de in artikel 3.1.4 SAW genoemde methodiek FuWater;
h. functiewaarderingsdeskundige: een FuWater gecertificeerde adviseur;
i. FuWater: het functiewaarderingssysteem zoals bedoeld in artikel 3.1.4 van de SAW;
j. generieke functiebeschrijving: een beschrijving van taken die een weergave is van aard, karakter, niveau en complexiteit: logisch voortvloeiend uit de organisatiestructuur en verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden binnen het waterschap;
k. management: de ambtena(a)r(en) die verantwoordelijk is/zijn voor het organisatie- en personeelsbeleid van het waterschap;
l. organieke functie: een taak of groep van taken, logisch voortvloeiend uit de organisatiestructuur en verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden binnen het waterschap, die door of namens het dagelijks bestuur is vastgesteld om door een ambtenaar te worden vervuld;
m. plaatsingsbesluit: het besluit waarin vastgelegd wordt welke functiebeschrijving voor de ambtenaar geldt;
n. specifieke functiebeschrijving: een expliciete beschrijving van taken die de organisatie van een bepaalde medewerker verwacht.

Artikel 1.2 Het opmaken van nieuwe functiebeschrijvingen

1. Functiebeschrijvingen worden opgemaakt:
   a. voor alle organieke functies: die bij de invoering van FuWater bij het waterschap bestaan;
   b. bij het ontstaan van nieuwe functies;
   c. bij een niveaubepalende wijziging van de taakinhoud van één of meer functies.

2. Het management is verantwoordelijk voor de actualiteit van de functiebeschrijvingen.

3. De procedure functiebeschrijving is opgenomen in de artikelen 2.1 en 3.1.

Artikel 1.3 Waarderen en conversie

1. Onder de verantwoordelijkheid van het management wordt de beschreven functie met behulp van FuWater, door de functiewaarderingsdeskundige gewaardeerd en wordt, aan

de hand van de door het LAWA vastgestelde conversietabel de daarbij behorende functieschaal toegekend.

2. Het dagelijks bestuur stelt de waardering en de functieschaal op basis van het bepaalde in het vorige lid vast.

Artikel 1.4 Schriftelijke mededeling

Het dagelijks bestuur deelt tegelijkertijd schriftelijk aan de ambtenaar het volgende mede:
a. de functiebeschrijving;
b. de waardering van de functie en de bijbehorende functieschaal;
c. de ingangsdatum van de functiebeschrijving en de waardering.

Paragraaf 2 Specifieke functiebeschrijvingen

Artikel 2.1 Procedure specifiek functiebeschrijven

1. Van iedere specifieke functie wordt door een functiewaarderingsdeskundige, onder verantwoordelijkheid van het management, een functiebeschrijving opgesteld op basis van FuWater.

2. De functiebeschrijving wordt ter beschikking gesteld aan de ambtenaar die de betreffende functie vervult. De ambtenaar kan zijn opmerkingen over de functiebeschrijving schriftelijk, of indien hij/zij dit wenst mondeling, kenbaar maken. De opmerkingen worden schriftelijk vastgelegd. De ambtenaar ontvangt hiervan een kopie. De opmerkingen van de ambtenaar maken onderdeel uit van het dossier.

3. Het management beoordeelt of de gemaakte opmerkingen al dan niet worden verwerkt in de functiebeschrijving.

4. De ambtenaar tekent de functiebeschrijving daarna voor gezien.

5. De functiebeschrijvingen worden door het dagelijks bestuur vastgesteld.

6. De functie van de secretaris–directeur wordt beschreven onder de verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur.

Paragraaf 3 Generieke functiebeschrijvingen

Artikel 3.1 Procedure generiek functie beschrijven

1. Van iedere generieke functie wordt door een functiewaarderingsdeskundige, onder verantwoordelijkheid van de secretaris directeur van het waterschap een generieke functiebeschrijving opgesteld. De secretaris directeur stelt deze beschrijving voorlopig vast.

2. De voorlopig vastgestelde generieke functiebeschrijving wordt als voorgenomen besluit ter advisering (artikel 25 Wet op de Ondernemingsraden) aan de OR voorgelegd.

3. Nadat de OR heeft geadviseerd stelt het dagelijks bestuur de generieke functiebeschrijving vast.

4. De functie van de secretaris–directeur wordt beschreven onder de verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur.

5. Het functieboek wordt gewijzigd voor nieuwe functiefamilies en/of bandbreedtes bij wijziging of aanpassing van de organisatiestructuur, taken of doelstellingen van de organisatie die duurzaam moeten worden vervuld en die niet op basis van het vigerende functieboek kunnen worden vervuld.

6. Onder verantwoordelijkheid van de directie zal door het managementoverleg jaarlijks worden bezien in hoeverre de noodzaak tot herbeschrijven aanwezig is.

7. Een verzoek tot herbeschrijven kan ook worden ingediend door de Ondernemingsraad. Het verzoek wordt tenminste eenmaal besproken in een overlegvergadering. De WOR bestuurder beslist binnen acht weken na ontvangst van een verzoek tot herbeschrijven.

8. Een ambtenaar geplaatst op een generieke functie kan verzoeken tot herziening van het eigen plaatsingsbesluit.

Paragraaf 4 Slot

Artikel 4.1 Slotbepalingen

1. Deze regeling wordt aangehaald als procedure FuWater.

2. In gevallen waarin deze regeling niet of niet in redelijkheid voorziet, beslist het dagelijks bestuur in de geest van deze regeling.

Bijlage III Conversietabel FuWater

Functieschaal	Punten
1	14 t/m 16
2	17 t/m 20
3	21 t/m 24
4	25 t/m 27
5	28 t/m 30
6	31 t/m 34
7	35 t/m 37
8	38 t/m 41
9	42 t/m 44
10	45 t/m 48
11	49 t/m 51
12	52 t/m 54
13	55 t/m 58
14	59 t/m 61
15	62 t/m 64
16	65 t/m 67
17	68 t/m 69
18	70

Bijlage IV Herkomst middelen IKB-collectief

Artikel SAW 31 december 2011	Artikel SAW 2009	Naamgeving in SAW 2009	Aanduiding in gebruik/opmerkingen
3.2.3 lid 1	3.2.1	Vakantietoelage	
3.2.3 lid 2	3.2.2 3.5 3.5.2.3 3.5.2.1 4.5	Eindejaarsuitkering Collectieve resultatendeling Maandelijkse levensloopbijdrage Maandelijkse levensloopbijdrage Seniorenregeling	
3.2.3 lid 2 a	4.5	Seniorenregeling	
3.2.3 lid 2 b	3.5.2.1	Maandelijkse levensloopbijdrage	
3.2.3 lid 3	3.2.2.1 3.5.1 3.5.2.2	Eindejaarsuitkering Jaarlijkse levensloopbijdrage Maandelijkse levensloopbijdrage	Bodem bepaling
3.2.4 lid 1	3.5.2.1 4.2.3.2	Maandelijkse levensloopbijdrage Verlofrechten	 Bovenwettelijk verlof
3.2.4 lid 2 a	3.5.2.1	Maandelijkse levensloopbijdrage	
3.2.4 lid 2 b	4.2.3.3	Aanvullende verlofrechten	Leeftijdsdagen
3.2.4 lid 2 c	4.2.3.3	Aanvullende verlofrechten	Leeftijdsdagen
3.2.4 lid 3	4.2.3.5	Aanvullende verlofrechten	Extra verlof voor wachtdienst en ORT Per 1-1-2016 vervalt dit lid en gaan de middelen naar de toelagen.
3.2.4 lid 4	4.2.3.6	Aanvullende verlofrecht	Feestdagencompensatie
Artikel SAW 1 januari 2012	Artikel SAW 31 december 2011	Naamgeving in de SAW 2012	Aanduiding in gebruik
3.2.3 lid 2	3.2.3 lid 2	Opbouw van het IKB collectief	CAO afspraak 1 procentpunt verhoging IKB
Artikel SAW 1 januari 2013	Artikel SAW 2012	Naamgeving in SAW 2012	Aanduiding in gebruik
3.2.3 lid 2	3.2.3 lid 2	Opbouw van het IKB collectief	CAO afspraak 1 procentpunt verhoging IKB
3.2.3 lid 2	4.1.3.4	Minder werken Ouderschapsverlof	 Lokale regelingen
3.2.3 lid 3	5.3.2	Tegemoetkoming ziektekostenvoorziening	Per 1-1-2016 is dit uit het IKB gehaald en als vergoeding opgenomen in 3.4
3.2.4 lid 1 3.2.5	4.3.2 Nieuw	Verlof op een bijzondere dag	Lokale feestdag

Alfabetisch trefwoordenregister

Aanstelling	2.1
Aanstelling, vast of tijdelijk	2.1.3
Aanvullende uitkering bij werkloosheid	
- anticumulatie	5.5.15
- berekeningsgrondslag	5.5.8
- bedrag	5.5.10
- beëindiging	5.5.11
- herleving	5.5.12
- indexering	5.5.9
- overlijden	3.4.18
- scholing	5.5.16
Aanvullende voorwaarden (arbeidsovereenkomst)	2.2.3
Aanvullingsplicht rekenplichtige ambtenaar	3.4.16
Activerend personeelsbeleid	5.1.4
Activeringsperiode	5.5.1
Adoptie en pleegzorg	4.4.1
Ambtsjubilea	3.4.17
Arbeidsduur en werktijden	4.1
- arbeidsduur	4.1.1
- jaarlijkse keuze meerwerk	4.1.3
- jaarlijkse keuze minderwerk	4.1.4
- werktijden	4.1.5
Arbeidsmarkt- en Ontwikkelingsfonds Waterschappen	5.1.2
Arbeidsmarkttoelage	3.3.9
Arbeidsovereenkomst	2.2.2
Arbeidsovereenkomst, voortzetting	2.2.6
Arbeidsovereenkomst, voorwaarden en duur	2.2.1
A&O fonds	5.1.2
Bedrijfsgeneeskundige begeleiding	6.1.2
Beëindiging (arbeidsovereenkomst)	2.2.5
Begripsbepalingen en –omschrijvingen (SAW)	1.2.1
Belangenbehartiging	1.1.6
Beloning	
- uitgangspunten	3.1.1
- berekeningsbasis bij bijzondere	6.2.12
Beloning en extra verlof	3.1.12
Beoordeling	
- gesprek	5.2.4
- niet te beoordelen	3.1.9
- verhoging van het salaris	3.1.7
Beperking aanspraak bezoldiging	6.2.6
Bericht van aanstelling	2.1.11
Bevoegdheid en ingangsdatum (ontslag)	8.1
Bezoldiging	
- korting bij re-integratie	6.2.5
- bij ziekte ontstaan voor ontslag	6.2.8
- bij ziekte	6.2.1
- recht op	3.1.2
Bijzonder verlof	4.3.2
Bijzondere omstandigheden bij ziekte	6.2.7

Bijzondere opzegging (arbeidsovereenkomst)	2.2.4
Buitendienststelling	6.1.4
Buitengewoon verlof	4.3
Calamiteiten, oorlog en andere buitengewone omstandigheden	2.1.13
Collectieve rechtsbijstandsverzekering	3.4.19
Commissie voor georganiseerd overleg	10.1
Compensatie bij niet verlenen basisverlof	4.2.5
Consultatie deskundige	6.1.2
Deeltijd werk (en salaris)	3.1.3
Deskundige bijstand	6.1.1
Dienstreizen, vergoeding reis– en verblijfskosten	3.4.8
Disciplinaire maatregelen	7
Doelen IKB	3.2.5
- ABP ExtraPensioen	
- levensloopverlof	
- opleidingskosten	
- uitbetalen	
- vakbondscontributie	
- verlof	
Employabilityscan (individueel)	5.3.3
Functiewaarderingssysteem/FuWater	3.1.4
Geneeskundig onderzoek	
- bij aanstelling	2.1.2
- bij ziekte	6.1.5
- periodiek	6.1.3
Georganiseerd overleg, commissie	10.1
Gesprekscyclus	5.2
Individueel KeuzeBudget	3.2
Integriteitsbeleid	9.1
Integriteitsvoorschriften	9.2
Intrekking vakantie	4.2.6
Kleding en beschermingsmiddelen	3.4.13
Kortdurend zorgverlof	4.4.2
Korting bezoldiging bij re-integratie	6.2.5
Loopbaanfaciliteiten	
- afronding loopbaan	5.4.6
- loopbaangesprek	5.4.11
- persoonsgebonden basis budget	5.3.1
- tweede loopbaan	5.4.12
Mantelzorg	4.4.10
Meerwerk	4.1.3
Minderwerk	4.1.4
Nevenwerkzaamheden	9.2

Non–activiteit	3.1.14
Onregelmatige dienst	
- definitie onregelmatige dienst	3.3.5
- nachtarbeid (vrijwillig stoppen)	3.3.7
- overgangstoelage onregelmatige dienst	3.3.8
- toelage onregelmatige dienst	3.3.6
Ontslag bij onbekwaamheid en ongeschiktheid	8.6
Ontslag bij arbeidsongeschiktheid	8.5
Ontslag bij onverenigbaarheid van karakters/Incompatibilité d'humeur	8.8
Ontslag bij reorganisatie	8.4
Ontslag na functie in publiekrechtelijk college	8.9
Ontslag, ouderdoms	8.3
Ontslag op eigen verzoek	8.2
Ontslag van rechtswege	8.10
Ontslagbescherming	8.11
Ontzegging toegang	7.2
Opleidingsplan	5.3.2
Opzegtermijn bij tijdelijke aanstelling	8.11
Organisatiewijziging	1.1.4
Overgangsrecht wachtdienst	3.3.4
Overgangstoelage onregelmatige dienst	3.3.8
Overige ontslaggronden	8.7
Overlijden ambtenaar uitkering	3.4.18
Overwerk (bezoldiging)	3.1.13
Periodiek geneeskundig onderzoek	6.1.3
Persoonlijk Ontwikkelingsplan	5.3.2
Persoonsgebonden basis budget	5.3.1
Planningsgesprek	5.2.2
Pleegzorg en adoptie	4.4.5
Plicht verrichten (andere) werkzaamheden	2.1.5
Plicht tot schadevergoeding	3.4.15
Plichtsverzuim	7.1
Prestatietoeslag (individueel)	3.1.10
Rechtspositieregelingen beschikbaar zijn	1.1.5
Reiskosten	
- recht vergoeding woon–werkverkeer	3.4.1
- samenloop dienst- en woon-werkkilometers	3.4.9
- vergoeding eigen vervoer	3.4.2
- vergoeding openbaar vervoer	3.4.3
- vergoeding reis– en verblijfskosten dienstreizen	3.4.7
Rekenplichtige ambtenaar	3.4.16
Salaris	
- geen salarisverhoging	3.1.8
- vaststelling bij aanstelling en overgang naar een hogere schaal	3.1.6
- verhoging bij ziekte	3.1.9 lid 3
- verhoging van het salaris	3.1.7
Salarisgarantie en perspectief binnen de eigen organisatie	5.5.5
Salarisgarantie en perspectief buiten de eigen organisatie	5.5.6
Samenloop met andere inkomsten bij ziekte en arbeidsongeschiktheid	6.2.4

Schadevergoeding	3.4.14
Schorsing en bezoldiging	7.5
Schorsingsgronden en –besluit	7.4
Structureel aanpassen gemiddelde arbeidsduur van de aanstelling	2.1.8
Toelage onregelmatige dienst	3.3.7
Toepassing en bijzondere gevallen	1.1.2
Transferbudget	5.5.1 en 8.11
Tijdelijk aanstellen	2.1.3
Tijdelijke aanstelling, opzegtermijn	8.11
Uitgangspunten (bezoldiging)	3.1.1
Uitkering bij ziekte na ontslag	6.2.8
Uitkering na overlijden ambtenaar	3.4.18
Uitkering wegens ongeschiktheid door dienst	6.2.10
Van Werk naar Werk	5.5
Verlof	
- aanvragen	4.2.2
- basisrecht	4.2.1
- bijzonder verlof	4.3.2
- compensatie bij niet verlenen basisverlof	4.2.5
- extra verlof en beloning	3.1.12
- feestdagen	4.3.1
- intrekking wegens dienstbelang	4.2.6
- recht op religieuze dagen	4.2.4
- verlenen	4.2.3
- verlof en ontslag	4.2.10
- verlof en ziekte	4.2.9
- verlof voor vakbondsactiviteiten	4.3.3
- verlofrecht bij bijzondere omstandigheden	4.2.8
- verlofrechten	4.2.1
- vervaltermijn	4.2.7
Vergoeding bij ziekte in en door de dienst	6.2.11
Verhuiskostenvergoeding	3.4.11
Verplicht geneeskundig onderzoek	6.1.5
Vitaliteitgesprek	5.4.4
Volledige aanstelling	2.1.7
Voorschriften en instructies	1.1.3
Voortgangsgesprek	5.2.3
Voortzetting, arbeidsovereenkomst	2.2.6
Voorwaarden en duur, arbeidsovereenkomst	2.2.1
Waarneming andere functie	3.3.10
Wachtdienst	
- afbouwregeling	3.3.3
- arbeid tijdens wachtdienst	3.3.1
- geneeskundig onderzoek	3.3.2
- overgangsrecht	3.3.4
- toelage wachtdienst	1.2.1
Werkzekerheid	5.6

Ziekte
- bezoldiging bij ziekte 6.2.1
- bijzondere omstandigheden bij 6.2.7
- niet te beoordelen 3.1.9
- uitkering bij ziekte ontstaan na ontslag 6.2.9

Zorgverlof, kortdurend 4.4.2

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV - verenigde vergadering

Aard Voorstel	**VV-Besluitnota**		
Vergaderdatum	29-03-2017	Agendapuntnummer	4.07.
Onderwerp	**Kadernota verbonden partijen 2017**		
Collegevergadering	21-02-2017		
VV-commissie	Cie BOD: 15-03-2017		
Portefeuillehouder	G.J. Doornbos		
Corsanummer	16.118063		
BABS id	5588		
Bijlagen	Kadernota verbonden partijen 2017 1		

(concept) De verenigde vergadering

Besluit in te stemmen met de Kadernota verbonden partijen 2017.

VV-besluitnota

De verenigde vergadering

besluit:

1. In te stemmen met de Kadernota verbonden partijen 2017.

Context
In 2013 is de vorige Kadernota verbonden partijen vastgesteld. Daarbij is het voornemen uitgesproken om eenmaal per zittingsperiode van het bestuur de kadernota te actualiseren. Daarom wordt de aangepaste kadernota u nu voorgelegd. In de informatieve VV van 16 november 2016 is het onderwerp beeldvormend behandeld. De input hiervan is verwerkt in de concept-kadernota samen met de ervaringen en deskundigheid van een externe adviseur van AKD. De belangrijkste aanvullingen gaan over maatwerk bij aangaan van een gemeenschappelijke regeling, het kunnen uittreden, het vaker en inhoudelijker rapporteren aan de vv en het zorgen voor een adequate vertegenwoordiging van Rijnland in de verbonden partij.
In de praktijk blijken verbonden partijen meestal in de vorm van een gemeenschappelijke regeling (GR) te worden gegoten en daarom wordt hierop de nadruk gelegd. Rijnland neemt deel in een viertal GR'en. Een GR brengt specifieke vraagstukken ten aanzien van de governance met zich mee. Hierop wordt nader en uitgebreider ingegaan dan bij de vorige kadernota het geval was. In de commissievergadering BOD van 15 maart 2017 wordt de concept-kadernota opiniërend behandeld waarna deze in uw vergadering van 29 maart kan worden vastgesteld.

Argumenten
1.1 Met opgedane ervaringen is de kadernota geactualiseerd.
De afgelopen jaren zijn de gemeenschappelijke regelingen Het Waterschapshuis en Aquon aangepast en gemoderniseerd. Hierbij is meer aandacht gekomen voor uittredingsbepalingen en aansturing. De belangrijkste wijzigingen en aanvullingen in de kadernota zijn:

- Er is meer aandacht besteed aan zowel de invulling van de eigenaars- als de klantrol;
- Er zijn handvatten aangereikt voor het inrichten van nieuwe samenwerkings-verbanden dan wel het herzien van bestaande (als er toch een aanleiding is om de GR te wijzigen). Een voorbeeld hiervan is het vastleggen van een eenduidige en uitvoerbare uittrederegeling;
- Er is meer aandacht besteed aan het risicoprofiel en een toezichtsarrangement;
- Er zijn richtlijnen aangegeven voor een evaluatie van de verbonden partij samen met de andere deelnemers.

1.2 Bij het opstellen van de nieuwe kadernota is extern advies ingewonnen.
Andere decentrale overheden zoals gemeenten hebben al langer en intensiever met verbonden partijen te maken. Daarmee is dan ook uitgebreid ervaring opgedaan. Voor zover deze ervaringen bruikbaar waren, zijn ze als best practice in de kadernota verwerkt.

Risico's
1.1 Een kadernota is slechts een instrument.
In hoeverre een samenwerkingsverband als een succes wordt ervaren is afhankelijk van veel factoren. De invloed van een instrument als de kadernota daarop is beperkt. De

formele zaken kunnen daarin goed worden vastgelegd en in deze kadernota is getracht dat zo goed mogelijk te doen en het juridisch kader te duiden. Doorslaggevend zijn echter de bereidheid om samen te werken, om openheid van zaken te geven en erop te kunnen vertrouwen dat taken op enige afstand gezet kunnen worden.

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV-besluit

De verenigde vergadering van het Hoogheemraadschap van Rijnland,

gelezen het voorstel van dijkgraaf en hoogheemraden van 21-02-2017, kenmerk 16.118063,

en gelet op artikel 50 Wet gemeenschappelijke regelingen,

Besluit in te stemmen met de Kadernota verbonden partijen 2017.

Leiden, 29-03-2017.

De verenigde vergadering,

G.J. Doornbos
dijkgraaf

C.M. van de Wiel
secretaris

KADERNOTA VERBONDEN PARTIJEN
Hoogheemraadschap van Rijnland

(corsanr. 15.086970)

Inhoudsopgave Kadernota Verbonden Partijen

INLEIDING 3

1.1 DOELSTELLING 3
1.2 LEESWIJZER 3

2 SOORTEN VERBONDEN PARTIJEN 4

2.1 PUBLIEKRECHTELIJKE VERBONDEN PARTIJEN 4
2.2 PRIVAATRECHTELIJKE VERBONDEN PARTIJEN 4
2.3 PUBLIEK PRIVAATRECHTELIJKE SAMENWERKINGSVERBAND (PPS) 5

3 KADERS VOOR DE VERBONDEN PARTIJEN 6

3.1 FORMELE (JURIDISCHE) KADERS 6
3.2 INFORMELE KADERS 8
1.2.1 Visie van Rijnland ten aanzien van verbonden partijen: 8
1.2.2 Kaders die voortvloeien uit de visie 8

4 BORGING & BEHEERSING 11

4.1 OPERATIONELE BEHEERSING(BORGING) 11
4.1.1 Good governance en aansturing 11
4.1.2 Informatievoorziening 14
4.2 ORGANISATORISCHE BORGING (TAKEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN) 15
4.2.1 Verenigde Vergadering 15
4.2.2 College van D&H 16
4.2.3 Ambtelijke organisatie 16
4.3 VERANTWOORDINGSRELATIES 17
4.3.1 Publiekrechtelijke samenwerkingsvormen 17
4.3.2 Privaatrechtelijke samenwerkingsvormen 17
4.3.3 Sturingsinstrumenten gedurende de samenwerking 17

5 ROLLEN BIJ VERBONDEN PARTIJEN 19

5.1 RIJNLAND ALS EIGENAAR 19
5.2 RIJNLAND ALS OPDRACHTGEVER (KLANT) 19
5.3 ROLINVULLING/ BELANGENBEHARTIGING WATERSCHAPSVERTEGENWOORDIGERS 19

BIJLAGE 2 TOELICHTING SOORTEN VERBONDEN PARTIJEN 25

BIJLAGE 3 BEGRIPPEN 28

BIJLAGE 4 STURINGSINSTRUMENTEN 29

BIJLAGE 5 OVERZICHT VERBONDEN PARTIJEN 30

Inleiding

1.1 Doelstelling

Deze Kadernota Verbonden Partijen (Kadernota) is het formele kader voor het inzetten en evalueren van verbonden partijen en deelnemingen. Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin Rijnland een bestuurlijk en een financieel belang heeft en is een instrument om beleid uit te voeren. De nota beschrijft het begrip verbonden partijen en het juridisch kader. Daarbij geeft de nota aan hoe het publiek belang wordt gewaarborgd, wordt de rolverdeling tussen de VV en het college van D&H geregeld en wordt vastgelegd hoe de VV van informatie over verbonden partijen wordt voorzien. De Kadernota heeft zowel betrekking op het aangaan van nieuwe samenwerkingsverbanden als op bestaande relaties met verbonden partijen. De nota geeft toetsingscriteria voor het aangaan van nieuwe deelnemingen en samenwerkingsverbanden.

In deze kadernota staat ook beschreven op welke manier verbonden partijen zijn belegd binnen de organisatiestructuur van Rijnland.

1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bespreekt de soorten verbonden partijen. In hoofdstuk 3 worden de kaders voor deelname aan verbonden partijen en toetsing, informatievoorziening en aansturing van verbonden partijen besproken. Hoofdstuk 4 gaat dieper in op de organisatorische inbedding van governance en sturing van verbonden partijen, zowel politiek als ambtelijk. Hoofdstuk 5 tenslotte behandelt de verschillende rollen die Rijnland heeft ten aanzien van verbonden partijen.

2 Soorten Verbonden Partijen

Verbonden partijen kennen verschillende juridische verschijningsvormen. Het belangrijkste onderscheid bestaat tussen publiekrechtelijke en privaatrechtelijke verbonden partijen. Bij publiekrechtelijke verbonden partijen gaat het met name om gemeenschappelijke regelingen en bij privaatrechtelijke verbonden partijen gaat het met name om vennootschappen en stichtingen.

Waar niet wordt voldaan aan de criteria bestuurlijk en financieel belang kan niet worden gesproken van een verbonden partij.

2.1 Publiekrechtelijke verbonden partijen

Overheden en andere openbare lichamen kunnen met elkaar samenwerken in een *gemeenschappelijke regeling* (GR), zoals bijvoorbeeld in de belastingheffing door Rijnland met een aantal gemeenten gebeurt. De Wet gemeenschappelijke regelingen biedt het kader voor de verschillende samenwerkingsvormen die er zijn. Bij gemeenschappelijke regelingen gaat het vaak om primaire overheidstaken met een uitvoerend karakter. Zij vormen een verlenging van het waterschapsbestuur, waarbij de vrijwilligheid en gelijkwaardigheid van de samenwerking voorop staat. De gemeenschappelijke regeling als openbaar lichaam is de 'zwaarste' vorm: deze regeling heeft -als enige- rechtspersoonlijkheid een algemeen bestuur (vertegenwoordigers van de deelnemende waterschappen), dat het dagelijks bestuur controleert. Waterschappen kunnen aan dit openbaar lichaam alle waterschapstaken en -bevoegdheden overdragen. In een gemeenschappelijke regeling kunnen waterschappen veel bestuurlijke en beleidsmatige invloed aanwenden met de mogelijkheid van sturing aan de voorkant. Met ingang 2015 is de Wet op de gemeenschappelijke regelingen gewijzigd. Daarmee is het mogelijk de zgn. bedrijfsvoeringsorganisatie op te richten. Bij deze GR, die bedoeld is voor onderwerpen met weinig bestuurlijke impact, bestaat er geen onderscheid meer tussen het algemeen- en het dagelijks bestuur.

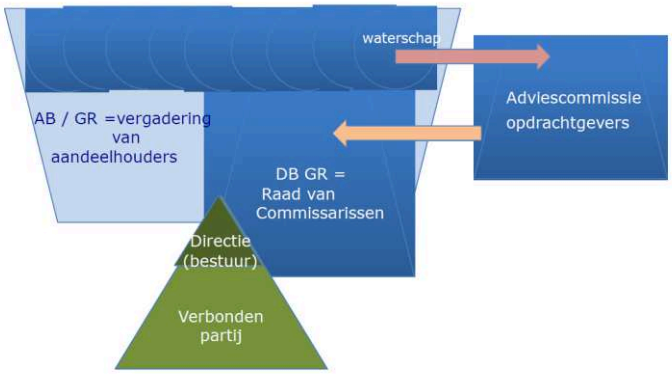

2.2 Privaatrechtelijke verbonden partijen

De *stichting, vereniging, naamloze vennootschap (NV)* en *besloten vennootschap (BV)* zijn privaatrechtelijke rechtspersonen. Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek regelt het rechtspersonenrecht. Een rechtspersoon is zelfstandig drager van rechten en plichten en heeft een afgescheiden vermogen.

De *coöperatieve vereniging (CV)* en de *onderlinge waarborgmaatschappij* zijn beide ook privaatrechtelijke rechtspersonen. Het belangrijkste verschil met een vereniging en stichting is dat winst mag worden uitgekeerd aan de leden.
Omdat deze vormen bij Rijnland niet voorkomen, wordt aan deze rechtsvormen vooralsnog geen aandacht besteed.

Andere rechtsvormen zoals een *vennootschap onder firma (VOF)* of een *maatschap* bezitten eveneens geen rechtspersoonlijkheid en worden vanwege hun specifieke kenmerken, resp. hoofdelijke aansprakelijkheid en het ontbreken van een afgescheiden vermogen, niet gebruikt in provinciale verbanden.

In het algemeen wordt op voorhand aan een privaatrechtelijke samenwerkingsvorm niet de voorkeur gegeven, tenzij er regels zijn die dat rechtvaardigen. De belangrijkste reden om terughoudend te zijn is de vermenging van functies die optreden. Er is immers sprake van vermenging van publiekrechtelijke en privaatrechtelijke belangen. Daarnaast zijn de mogelijkheden van borging van publieke belangen en democratische controle beperkter dan bij publiekrechtelijke samenwerking. Er kunnen echter redenen zijn om toch voor een privaatrechtelijke samenwerkingsvorm te kiezen, zoals het beperken van financiële risico's of specifieke situaties waarvoor het privaatrecht maatwerk biedt.

2.3 Publiek Privaatrechtelijke Samenwerkingsverband (PPS)

Een PPS is een samenwerkingsverband waarbij overheid en bedrijfsleven, met behoud van eigen identiteit en verantwoordelijkheid, gezamenlijk een project realiseren op basis van een heldere taak- en risicoverdeling. Het doel van een PPS is het realiseren van meerwaarde en efficiëntiewinst. Dit ligt binnen bereik als waterschap en bedrijfsleven ieder datgene doen waar ze goed in zijn waardoor een win-winsituatie ontstaat. Het waterschap loopt risico over het ingebrachte geld en dient rekening te houden met het private belang dat kan afwijken van de eigen doelstellingen. Deze samenwerkingsvorm wint aan betekenis maar komt bij Rijnland nog slechts één keer voor, nl. als VOF.

3 Kaders voor de Verbonden Partijen

In dit hoofdstuk worden de beleidskaders met betrekking tot de verbonden partijen vastgelegd. Verbonden partijen kunnen worden aangegaan als instrument voor het behalen van in het collegeuitvoeringsprogramma of de programmabegroting opgenomen maatschappelijke doelstellingen. Verbonden partijen kunnen worden aangegaan op diverse beleidsterreinen. Leidend zijn de drie K's bij het aangaan van een samenwerkingsverband, te weten verbetering van kwaliteit, vermindering van kwetsbaarheid en verlaging van de kosten.

Mogelijke voordelen van een verbonden partij zijn:

- het behalen van efficiencyvoordelen en besparingen door schaalvergroting;
- het realiseren van risicospreiding doordat (financiële) risico's worden gedeeld met andere partijen;
- een kennisvoordeel behalen doordat gebruik wordt gemaakt van kennis die Rijnland niet in huis heeft, maar de verbonden partij (of een partner daarin) wel;
- bestuurlijke kracht- en effectiviteit versterken ten opzichte van de omgeving en andere partijen;
- de financiële betrokkenheid van Rijnland in aandelenkapitaal (bij een deelneming) brengt van rechtswege met zich dat eventuele baten aan het hoogheemraadschap ten goede komen;
- de robuustheid van de organisatie neemt toe.

Mogelijke nadelen zijn:

- de afstand tussen Rijnland en de verbonden partij is groter dan in geval van uitvoering door de eigen dienst. De informatievoorziening (over de doelstellingen) en de beïnvloedingsmogelijkheden zijn zwakker;
- bij een verbonden partij kan sprake zijn van meerdere partijen die ook andere doelstellingen kunnen nastreven dan het gemeenschappelijke belang;
- handelingen van een verbonden partij worden (in ieder geval publicitair) toegerekend aan Rijnland;
- er kunnen financiële risico's optreden, zoals het opdraaien voor mogelijke tekorten;
- bestuurdersaansprakelijkheid kan aan de orde komen.

Uit de voordracht moet een duidelijke afweging blijken van de voor- en nadelen van de keuze voor een verbonden partij ten opzichte van andere instrumenten. Het stroomschema is daarbij behulpzaam, zie 4.1.

3.1 Formele (juridische) kaders

Waterschapsbesluit
In artikel 4.11 en 4.30 van het Waterschapsbesluit is bepaald dat de begroting en het jaarverslag een paragraaf verbonden partijen kent. In artikel 4.20 is bepaald dat deze paragraaf ten minste bevat:
a. de visie op de verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting;
b. de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen.
In de toelichting op artikel 4.11 wordt gesteld dat indien er voor verbonden partijen een actuele nota bestaat, in de paragraaf kan worden volstaan met een korte berichtgeving van de stand van zaken. De paragraaf vervult dan een rol in het proces van beleidsvoorbereiding tot en met beleidsverantwoording.
In artikel 4.71 van het Waterschapsbesluit is geregeld dat een lijst van verbonden partijen deel uitmaakt van de uitvoeringsinformatie.

Wet Financiering decentrale overheden
Artikel 2, lid 1 geeft aan dat openbare lichamen leningen aangaan, middelen uitzetten of garanties verlenen, uitsluitend ten behoeve van de uitoefening van de publieke taak.

(Ministeriële) Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen
Artikel 7 schrijft voor dat in de lijst van verbonden partijen ten minste de volgende informatie wordt verstrekt over de verbonden partijen;
Bij de begroting:
a. de naam, de vestigingsplaats en de rechtsvorm;
b. het openbaar belang dat door deelname in de verbonden partijen behartigd wordt, en
c. het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin van het begrotingsjaar.
Bij de jaarverslaggeving:
a. de veranderingen die zich voorgedaan hebben gedurende het begrotingsjaar in het belang dat het waterschap in de verbonden partij heeft, en
b. het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het eind van het begrotingsjaar.
In de toelichting op artikel 7 wordt aangegeven dat het hebben en bijhouden van de lijst van groot belang is. In de paragraaf verbonden partijen wordt aan de informatiebehoefte van het algemeen bestuur tegemoet gekomen.

Wet gemeenschappelijke regelingen
Een belangrijk kader voor samenwerking vormt de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr).
Een gemeenschappelijke regeling is een publiekrechtelijke overeenkomst tussen bestuursorganen. De gemeenschappelijke regeling is zelf geen rechtsvorm. Een gemeenschappelijke regeling is te vergelijken met de statuten bij een privaatrechtelijke rechtspersoon. Er worden bevoegdheden overgedragen. Dat betekent dat bestuurssamenstelling en verantwoordingsrelaties moeten worden geregeld.
Artikel 50 van de Wgr bepaalt:
1. De algemene besturen, de dagelijkse besturen en de voorzitters van twee of meer waterschappen kunnen afzonderlijk of tezamen, ieder voor zover zij voor het eigen waterschap bevoegd zijn, een gemeenschappelijke regeling treffen ter behartiging van een of meer bepaalde belangen van die waterschappen.
2. De dagelijkse besturen en de voorzitters van waterschappen gaan niet over tot het treffen van een regeling dan na verkregen toestemming van de algemene besturen van de waterschappen. De toestemming kan slechts worden onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang.
3. Onder het treffen van een regeling wordt in dit artikel mede verstaan het wijzigen van, het toetreden tot en het uittreden uit een regeling.

Het bestuur van een openbaar lichaam bestaat in elk geval uit een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter. De bepalingen over het bestuur van gemeenschappelijke regelingen zijn vastgelegd in artikel 13, 14 en 15 van de Wgr. Het algemeen bestuur van een openbaar lichaam of een gemeenschappelijk orgaan bestaat uit leden, die per deelnemer uit zijn midden wordt aangewezen.

Verordening waterschap inzake beleids- en verantwoordingsfunctie
Rijnland heeft een verordening vastgesteld voor de uitgangspunten voor het beleid en het beheer en voor de beleids- en verantwoordingsfunctie van het hoogheemraadschap. Die verordening geeft in artikel 19 uitgangspunten voor de informatieverstrekking aan het algemeen bestuur:
In de begroting en het jaarverslag wordt in de paragraaf verbonden partijen in elk geval ingegaan op nieuwe verbonden partijen, het beëindigen van relaties met bestaande verbonden partijen, wijzigingen bij of ten aanzien van bestaande partijen en eventuele problemen bij bestaande verbonden partijen.

Nederlandse code voor goed openbaar bestuur
In deze code zijn de basisbeginselen van goed openbaar bestuur in onze rechtsstaat neergelegd. De Unie van Waterschappen onderschrijft het belang van de code en beveelt

deze aan als vertrekpunt in het gesprek met het bestuur over het functioneren en het aansturen van de organisatie.
In het kader van deze beleidsnota spelen legitimiteit en verantwoording een belangrijke rol. Beslissingen en maatregelen met betrekking tot het aangaan van verbonden partijen dienen in overeenstemming met wet en regelgeving te zijn en er dient sprake te zijn van een regelmatige en ruimhartige verantwoording.

3.2 Informele kaders

1.2.1 Visie van Rijnland ten aanzien van verbonden partijen:

Verbonden partijen kunnen worden ingezet als instrument voor het behalen van doelstellingen van Rijnland als de voor- en nadelen van dit instrument gunstig uitvallen ten opzichte van de voor- en nadelen van andere uitvoeringsinstrumenten.

Naast de specifieke beleidsdoelstellingen van verbonden partijen, kunnen voor deelnemingen in bedrijven die een publieke taak vervullen o.a. als algemene kaders gelden: bescherming van consumentenbelangen, goed ondernemingsbestuur, goed werkgeverschap, solide financiële verhoudingen, een verantwoord beloningsbeleid, effectiviteit en een transparante bedrijfsvoering, diversiteit en duurzaamheid.

Rijnland stuurt actief op de bijdrage van een verbonden partij aan zijn doelstellingen. Naast (her-)definiëring van het publieke belang zal voor elke verbonden partij, zowel bij het aangaan daarvan als bij de periodieke evaluatie, worden getoetst of wordt bijgedragen aan realisatie van beleidsdoelstellingen. Vanuit bedrijfseconomisch perspectief wordt beoordeeld of de bedrijfsvoering van de verbonden partij voldoende zakelijk is.

In beginsel kunnen waterschappen op drie manieren hun taken (laten) uitvoeren, namelijk:
- door zelf te doen (door eigen ambtelijke dienst)
- door deel te nemen aan een verbonden partij;
- door uit te besteden aan een andere organisatie die verder geheel los staat van het hoogheemraadschap.

1.2.2 Kaders die voortvloeien uit de visie

In de vorige paragraaf is de visie van Rijnland beschreven ten aanzien van verbonden partijen. In deze paragraaf wordt deze visie nader uitgewerkt in concrete kaders.

1. Voordat Rijnland een samenwerkingsverband aangaat moet een (beleidsmatige)toets plaats vinden. Deze toets bestaat uit de beantwoording van de volgende vragen:
    a. Is sprake van een publiek belang en een Rijnlands publiek belang?
    b. Is sprake van een gezonde financiële basis?
    c. Is er een business case beschikbaar?
    d. Wat zijn de beoogde voordelen (materieel en immaterieel)?
    e. Zijn de doelstellingen realistisch en haalbaar?
    f. Zijn de risico's aanvaardbaar (financieel, aansprakelijkheid, imago, belangenverstrengeling, vertraging in uitvoering)?
    g. Is er voldoende draagvlak bij alle betrokkenen in de verbonden partij?
    h. Zijn er naast het gezamenlijk belang ook belangen van de betrokkenen die tegenstrijdig kunnen zijn met het gezamenlijk belang?
    i. Is het wenselijk voor een lange termijn een samenwerkingsverband aan te gaan?
    j. Voor welk percentage kan Rijnland deelnemen en wat betekent dat voor de zeggenschap?

2. Bij het aangaan van een samenwerkingsverband met een verbonden partij of deelname in een privaatrechtelijke organisatie moeten in het document waarin de samenwerking wordt geformaliseerd afspraken zijn vastgelegd over:
    a. De juridische bevoegdheden van het bestuur van de verbonden partij en de beslissingen die dat bestuur voorlegt aan Rijnland;
    b. De bijdrage aan het realiseren van beleidsdoelstellingen;

c. De besluitvorming omtrent belangrijke investeringen;
d. Hoe om te gaan met onvoorziene omstandigheden;
e. De mogelijkheden en voorwaarden voor beëindiging van deelname door de Rijnland en de overige partijen.
f. De prestaties (producten en diensten) die de verbonden partij aan Rijnland moet leveren;
g. De benoeming, waardering en beheersing van de financiële risico's.

De zwaarte van dit instrument wordt uiteraard ingezet in overeenstemming met het belang in de verbonden partij. De belangen van Rijnland bij een deelneming worden primair via de aandeelhoudersrol behartigd (NB: bij een minderheidsbelang is de invloed van Rijnland beperkter);

Beslisboom
Bij het aangaan c.q. behouden van een samenwerkingsverband is de instrumentkeuze van groot belang. Een beslisboom kan daarbij behulpzaam zijn (zie hierna), maar is niet leidend. Bedacht dient te worden dat een schematische weergave een vereenvoudigde weergave van de realiteit is waarbij nuances niet altijd zichtbaar kunnen worden gemaakt. Elke vraag die in het schema wordt doorlopen brengt eigen afwegingen met zich mee.

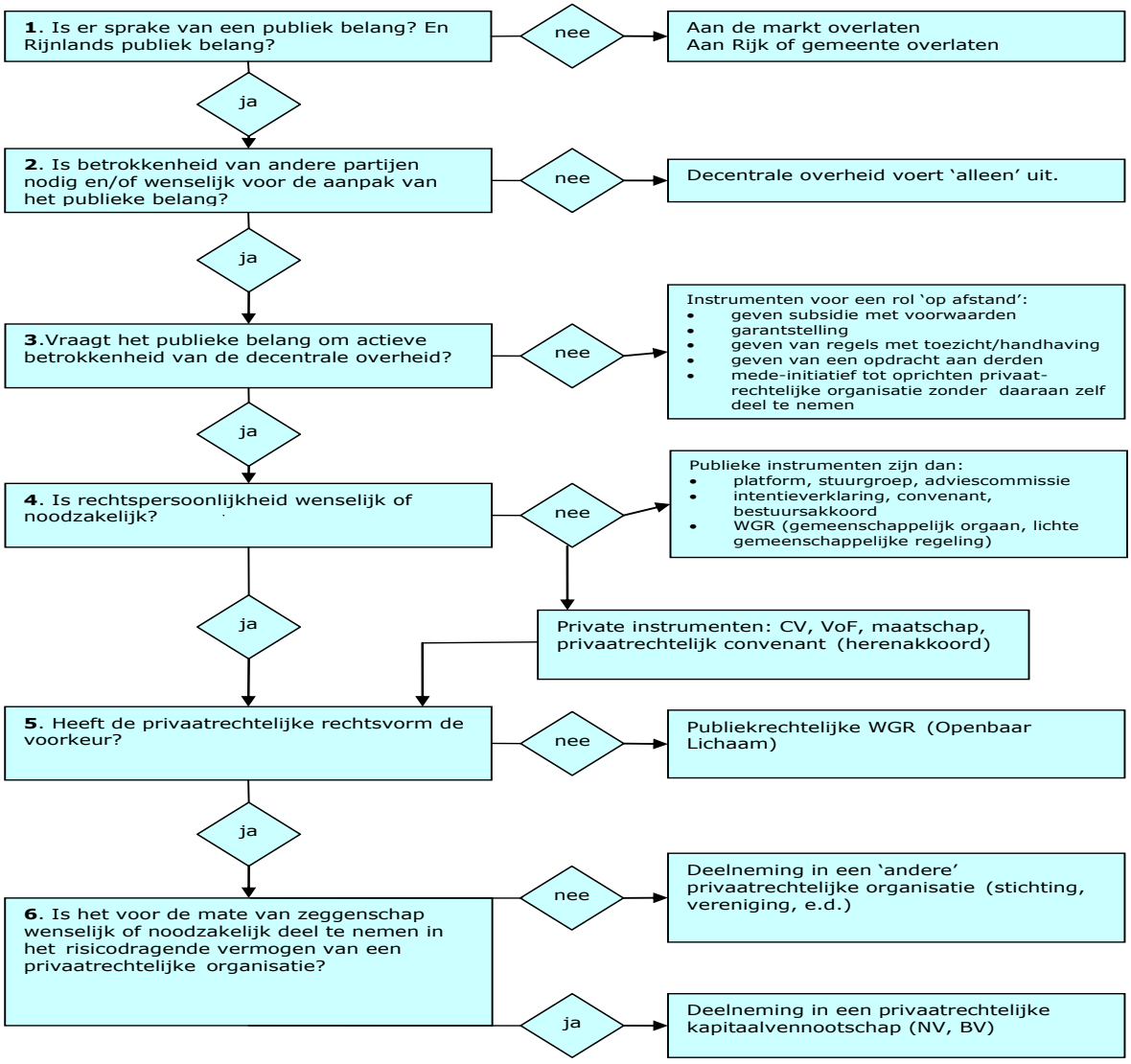

Beslisboom: wanneer kan een samenwerkingsverband worden aangegaan/behouden en welke rechtsvorm is het meest geschikt? (ontleend aan Kadernota verbonden partijen Provincie Noord-Holland, november 2010)

Uit bovenstaande figuur blijkt welke factoren een rol spelen bij de keuze van een bepaalde rechtsvorm. De juridische vorm van een verbonden partij is sterk bepalend voor de sturingsmogelijkheden. Daarnaast is de vraag van belang of het waterschap bevoegdheden en verantwoordelijkheden wil overdragen en in welke mate het waterschap zelf wil kunnen bijsturen en risico's wil of kan lopen.

4 Borging & Beheersing

4.1 Operationele beheersing(borging)

4.1.1 Good governance en aansturing

Governance is het waarborgen van de onderlinge samenhang van de wijze van *sturen* en *beheersen* van- en *toezichthouden* op een organisatie, gericht op een efficiënte en effectieve realisatie van doelstellingen, alsmede het daarover op een open wijze communiceren en *verantwoording* afleggen ten behoeve van belanghebbenden. Ook de aanwezigheid van *vertrouwen* is een randvoorwaarde voor een goede sturingsrelatie. Een goede vormgeving van de onderlinge relatie waterschap-verbonden partijen betekent dat heldere afspraken met verbonden partijen over te realiseren doelen worden gemaakt en er voldoende bevoegdheden beschikbaar zijn voor het geval een verbonden partij zich niet aan de afspraken houdt.
Heldere afspraken omtrent de inrichting van de governancestructuur binnen de door het algemeen bestuur - in deze beleidsnota – vastgestelde kaders zijn nodig voor een effectieve en efficiënte samenwerking tussen Rijnland en verbonden partijen. Rijnland moet er alert op zijn dat andere deelnemers in de verbonden partij andere belangen kunnen hebben naast het gezamenlijk belang.

Controlemechanismen good governance / bestuurlijke kaders
In dit onderdeel wordt nader ingegaan op *kaderstellen, sturen*, *beheersen*, *verantwoorden*, *toezicht houden* en *vertrouwen*. Een juist gebruik van controlemechanismen zorgt voor een kwalitatief goede sturingsrelatie en vormen samen de governancestructuur. Een professionele rolverdeling tussen dagelijks- en algemeen bestuur is hierbij van belang. Dit wordt nader uitgewerkt in dit hoofdstuk.

De strekking van de rollen is in onderstaande afbeelding schematisch weergegeven.

Activiteiten → Actor ↓	**Activiteiten vanuit Eigenaarsrol**	**Activiteiten vanuit Opdrachtgevers-/klantrol**
Waterschap	• Invulling geven aan en uitvoering van de toezichthoudende functie (inzicht in balanspositie & continuïteit van uitvoerder)	• Invulling geven aan en zorg dragen voor de sturing, beheersing en verantwoording.
Resultaat als actie bij de Verbonden partij	• Zorg dragen voor een goede financiële positie. • Zorg dragen voor continuïteit.	• Zorg dragen voor de afgesproken dienstverlening. • Zorg dragen voor de afgesproken informatievoorziening

Kaderstellen
Verantwoordelijkheden van de verenigde vergadering ten aanzien van kaderstellen:
De VV bepaalt wat de doelen en taken van Rijnland zijn, wat wel en niet bij het belang van Rijnland hoort en of de activiteiten van de verbonden partij binnen de doelstellingen passen.

Verantwoordelijkheden van D&H ten aanzien van kaderstellen:
Geen.

Verantwoordelijkheden ambtelijke organisatie ten aanzien van kaderstellen:
Geen.

Sturen
De kracht van goede sturing ligt in het tijdig vastleggen van afspraken over de te realiseren doelstellingen. Sturing is gebaat bij een consistente lijn in beleid en strategie en duidelijke (meerjarige) afspraken over te leveren prestaties en de daarvoor beschikbare budgetten passend binnen deze consistente lijn. Voor de wijze van vastlegging van die afspraken kan gedacht worden aan het sluiten van een managementcontract, dienstverlenings-overeenkomst of subsidiebeschikking. Het maken van prestatieafspraken biedt de mogelijkheid om ook op kwalitatieve afspraken en niet alleen op financiën (begroting en jaarplan) te sturen. Het algemeen bestuur van het waterschap heeft bij gemeenschappelijke regelingen in het voortraject naar het vaststellen van de eigen begroting een aanvullend sturingsmiddel via de wettelijk voorgeschreven zienswijzeprocedure voor de ontwerpbegroting van de gemeenschappelijke regeling.

Verantwoordelijkheden van de Verenigde vergadering ten aanzien van sturen:
Een verbonden partij is een middel om gestelde doelen te realiseren. Vanuit die optiek zijn verbonden partijen primair een zaak van het college. De verenigde vergadering controleert het college. Indien VV-leden tevens als vertegenwoordiger van Rijnland zouden optreden, dan geven zij mede invulling aan de taak van het college. Uit het oogpunt van functiescheiding is een vertegenwoordiging vanuit de VV niet gewenst, omdat zij in dat geval zichzelf zou moeten controleren.
Door alleen collegeleden plaats te laten nemen in het bestuur van een gemeenschappelijke regeling is de scheiding tussen de verschillende rollen die door collegeleden (bestuur/uitvoering) en de verenigde vergadering (controle/toezicht) gespeeld worden goed afgebakend.

De stichting, vereniging, naamloze vennootschap (NV) en besloten vennootschap (BV) zijn privaatrechtelijke rechtspersonen. Voor deelnemingen hierin is de vertegenwoordiging via de zeggenschapsrechten verbonden aan het aandeelhouderschap geregeld.
Zitting nemen in een Raad van Commissarissen (RvC) of een Raad van Toezicht (RvT) moet ook worden beschouwd als een bestuurlijk belang. De leden van een RvC/RvT dienen echter het belang van de onderneming voorop te stellen. Een commissaris is conform het vennootschapsrecht alleen aan de aandeelhouders van de onderneming verantwoording verschuldigd. Van de commissaris wordt een actieve en deskundige rol verlangd in het toezicht uitoefenen. De functie van commissaris is dan ook niet verenigbaar met de uitoefening van de rechten verbonden aan het aandeelhouderschap. De zeggenschap verbonden aan het aandeelhouderschap berusten primair bij het college van dijkgraaf en hoogheemraden. Collegeleden nemen om die reden geen zitting in een RvC of RvT.
Alleen in zeer bijzondere situaties kan Rijnland overgaan tot een voordracht voor een dergelijke functie, waarbij een uitgebreide motivering is vereist.
Als uitgangspunt geldt dat, de dijkgraaf het waterschap op grond van artikel 95 Waterschapswet Rijnland in en buiten rechte vertegenwoordigt.
Bij privaatrechtelijke verbonden partijen geldt als uitgangspunt dat het college verantwoordelijk is voor de vertegenwoordiging om een doorkruising van de bestuurlijke posities tussen VV en college te voorkomen.

Verantwoordelijkheden van D&H ten aanzien van sturen:
1. Verbonden partijen zijn primair de verantwoordelijkheid van het college van D&H. Het college bewaakt de taakuitvoering door verbonden partijen en stuurt waar nodig bij;
2. Uitsluitend leden van het college van D&H, of een door het college aangewezen derde, vertegenwoordigen Rijnland in het bestuur van een verbonden partij;
3. Binnen het hoogheemraadschap worden – wanneer dat mogelijk is - bij een gemeenschappelijke regeling de rol van bestuurder/eigenaar en de rol van

klant/opdrachtgever bij verschillende collegeleden belegd. Indien dat niet mogelijk is, wordt het collegelid met de inhoudelijk relevante portefeuille afgevaardigd.

Verantwoordelijkheden ambtelijke organisatie ten aanzien van sturen:
Geen.

Beheersen
Het beheersen bestaat uit een stelsel van maatregelen, afspraken en procedures die waarborgen dat het waterschap via zijn vertegenwoordiger in de verbonden partij kan bijsturen als werkelijkheid en planning van prestaties van verbonden partijen uit elkaar lopen. Hiervoor is nodig dat de verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden duidelijk vastligt en dat het waterschap via afgesproken periodieke rapportages en overlegplatforms adequate informatie krijgt die daadwerkelijk wordt beoordeeld. Een betere beheersing is mogelijk indien niet alleen financiële gegevens maar ook andere kengetallen (prestatieafspraken) worden gevolgd. De mogelijkheid van bijsturing van activiteiten van een verbonden partij wordt bevorderd door (in prestatiecontracten) met verbonden partijen in elk geval afspraken te maken over:

- de juridische bevoegdheden van het bestuur van de verbonden partij (geen carte blanche);
- ingrijpende besluiten die de verbonden partij voorafgaand aan het nemen daarvan aan het waterschap moet voorleggen;
- de mogelijkheid en voorwaarden voor beëindiging van de deelname aan de verbonden partij;
- de voorwaarden waaronder het waterschap/alle deelnemers geld beschikbaar stelt/stellen aan de verbonden partij.

Verantwoordelijkheden van de Verenigde vergadering ten aanzien van beheersen:
Geen.

Verantwoordelijkheden van D&H ten aanzien van beheersen:
1. Het college van D&H legt de begroting en jaarrekening van een GR aan de VV voor om een zienswijze te kunnen indienen;
2. Het college van D&H legt afspraken met verbonden partijen vast in prestatiecontracten.

Verantwoordelijkheden ambtelijke organisatie ten aanzien van beheersen:
Geen.

Verantwoorden
Bij het afleggen van verantwoording gaat het om inzicht in de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van de activiteiten van de verbonden partij. Bij het afleggen van verantwoording horen afspraken hoe wordt omgegaan met tekorten en overschotten in de jaarrekening van de verbonden partij, de kwaliteit van de dienstverlening, de certificering van werkprocessen en de integriteit.
De rechtmatigheid wordt getoetst op basis van het jaarverslag inclusief een accountantsverklaring en voorts bij de eindafrekening van het contract.
De effectiviteit en de doelmatigheid kan worden getoetst door middel van:

- periodiek toetsen/benchmarken van gemaakte afspraken;
- (externe) audit op kwaliteit van diensten, organisatie en kostenniveau.

Verantwoordelijkheden van de Verenigde vergadering ten aanzien van verantwoorden:
Geen.

Verantwoordelijkheden van D&H ten aanzien van verantwoorden:
1. Indien de uitoefening van de aandeelhoudersrechten van Rijnland aanzienlijke gevolgen met zich meebrengt voor de verbonden partij of de gemaakte afspraken tussen Rijnland en verbonden partij, dan dient de VV door het college vooraf te worden geïnformeerd over deze uitoefening van aandeelhoudersrechten.

Verantwoordelijkheden ambtelijke organisatie ten aanzien van verantwoorden:
Geen.

Toezicht houden
Belangrijk is dat Rijnland goed toezicht uitoefent op een verbonden partij. De taak van toezichthouder kan worden ingevuld door zitting te nemen in het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur, de Raad van Toezicht, de Raad van Commissarissen, de algemene aandeelhoudersvergadering of de directie van een verbonden partij. Rijnland kijkt als toezichthouder met name naar de continuïteit van de verbonden partij. De toezichthouder toetst tegen die achtergrond de kwaliteit en inhoudelijke risico's en de balanspositie (solvabiliteit en liquiditeit) van de verbonden partij. Bij het invullen van de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de toezichthouder is het goed om mogelijkheden in te bouwen voor het treffen van corrigerende maatregelen. Afhankelijk van de gekozen rechtsvorm of gesloten overeenkomsten zijn voor de toezichthouder onder andere de volgende mogelijkheden tot ingrijpen beschikbaar:

- aanwijzingen, correctiemogelijkheden en sancties;
- ontslag van bestuurders;
- vragen van inlichtingen, bevoegdheid tot inzage en controlerechten;
- vaststelling jaarrekening en begroting;
- controlebevoegdheden.

Indien er sprake is van een dubbelrol van functies, bijvoorbeeld lid van het dagelijks bestuur van Rijnland en commissaris dan wel bestuurslid van een verbonden partij is toezicht extra belangrijk voor de borging van een kwalitatief goede sturingsrelatie.

Rol Verenigde Vergadering bij toezicht houden:
De VV moet instemmen met de afwijkingen op de vastgestelde informatiebehoefte van een verbonden partij.

Verantwoordelijkheden van D&H ten aanzien van toezicht houden:

1. Het college van D&H besluit over kandidaten die zij geschikt acht als lid van de Raad van Commissarissen van een deelneming op basis van een vooraf opgestelde profielschets en een transparante benoemingsprocedure;
2. De door het college van D&H voorgedragen kandidaat voor de Raad van Commissarissen van een deelneming is een persoon zonder functie binnen de ambtelijke organisatie van Rijnland;
3. Leden van het college vertegenwoordigen Rijnland in de algemene vergadering van aandeelhouders van een deelneming. De aandeelhoudersrol wordt geplaatst in de portefeuille van het collegelid dat ook belast is met de relevante inhoudelijke portefeuille;
4. Het stemrecht op grond van de aandeelhoudersrelatie wordt uitgeoefend door een collegelid of een door hem gemachtigde op basis van een plenair collegebesluit.

Verantwoordelijkheden ambtelijke organisatie ten aanzien van toezicht houden:
Geen.

4.1.2 Informatievoorziening

Bij de start van een zittingsperiode van het bestuur is het van belang om de stand van zaken rond de verbonden partijen in kaart te brengen. Het nieuwe bestuur moet immers op de hoogte zijn van alle aspecten die van toepassing zijn op de verbonden partijen en een keuze kunnen maken over het wel of niet doorzetten van de samenwerking, met in achtneming van de juridische mogelijkheden daartoe. Een evaluatie en eventuele herziening van de Kadernota is mede van belang omdat regelmatig wijzigingen in de externe wet- en regelgeving worden doorgevoerd.

De informatievoorziening zal aan de volgende voorwaarden moeten voldoen:

1. De VV wordt door het college geïnformeerd over de ontwikkelingen bij de verbonden partijen door middel van de paragraaf verbonden partijen, onderdeel van de begroting, de jaarrekening en de bestuurlijke rapportages (zie formele kaders).
2. Deelnemingen worden tegen de verkrijgingsprijs op de balans gewaardeerd (voorschrift BBVW, zie bijlage 1);
3. Verbonden partijen worden vanuit bestuurlijk belang onderscheiden in de volgende categorieën:
   - Publiekrechtelijke verbonden partijen (bijvoorbeeld GR);
   - Privaatrechtelijke verbonden partijen (bijvoorbeeld NV of BV);
   - Overige (PPS-constructies).
4. Risico's in de bedrijfsvoering die van toepassing zijn op de verbonden partij maken voor het deel waar Rijnland aansprakelijk voor is, deel uit van de paragraaf weerstandsvermogen van Rijnland in begroting en jaarrekening, onder het kopje 'verbonden partijen';
5. De informatieverstrekking vanuit de verbonden partij vindt plaats door verzending van jaarstukken, begrotingen en overige relevante informatie aan het college van D&H;
6. Indien het publiekelijk rapporteren over ontwikkelingen van een verbonden partij Rijnland of de verbonden partij kan schaden, dan wordt de VV hierover vertrouwelijk geïnformeerd door het college van D&H.

4.2 Organisatorische borging (taken en verantwoordelijkheden)

In deze paragraaf zijn de taken en verantwoordelijkheden van dagelijks- en algemeen bestuur samengevat waarbij deze zoveel mogelijk zijn gegroepeerd naar de categorieën kaderstellen, sturen, beheersen, verantwoorden en toezicht houden.

4.2.1 Verenigde Vergadering

De VV bepaalt wat de doelen en taken van Rijnland zijn, wat er wel en niet tot het Rijnlands publiek belang behoort, en of de activiteiten van de verbonden partij binnen de doelstellingen vallen. De VV kan verder alleen weloverwogen wensen en bedenkingen over de verbintenis ter kennis brengen, indien zij op de hoogte wordt gesteld van de meerjarige kaders over doelstellingen, prestaties, kosten en beheersing van financiële risico's. Beëindiging van de relatie met een verbonden partij verdient in de voorbereidingsfase reeds de nodige aandacht. Ook de verkoop van (een gedeelte van) een aandelenpakket kan worden gezien als vermindering of beëindiging van de relatie. In de besluitvormings-procedure hiertoe hoort een gedegen financieel advies en een uitgebreide motivering waarom tot verkoop wordt overgegaan.

Aandeelhoudersbesluiten die grote gevolgen voor de verbonden partij hebben, kunnen aanzienlijke gevolgen hebben. Zij dienen in dit geval te worden voorgelegd aan de VV. Het kan hier gaan om bijvoorbeeld koerswijzigingen, structuurwijzigingen, aanzienlijke toename van risico's en veranderde wet- en regelgeving.

In de onderstaande opsomming worden de verantwoordelijkheden van de VV vermeld:

Kaderstellen

1. De VV bepaalt wat de doelen en taken van Rijnland zijn, wat wel en niet bij het belang van Rijnland hoort en of de activiteiten van de verbonden partij binnen de doelstellingen passen.

Sturen

2. Leden van de VV treden niet op als vertegenwoordiger van Rijnland in het bestuur van een verbonden partij of als lid van de Raad van Commissarissen van een deelneming.

Toezicht houden

3. De VV moet instemmen met de afwijkingen (lees: beperking) op de vastgestelde informatiebehoefte van een verbonden partij.

4.2.2 College van D&H

De primaire verantwoordelijkheid van het college voor de verbonden partijen is ontstaan doordat het college op grond van de Waterschapswet bevoegd is te besluiten tot privaatrechtelijke rechtshandelingen van Rijnland en dus ook tot het beschikken over de aandelen, het uitoefenen van aandeelhoudersrechten, en het eventueel innemen van bestuursfuncties.

Een gemeenschappelijke regeling valt onder de Wgr en is een publiekrechtelijk lichaam. Het is niet mogelijk om een externe kandidaat te plaatsen in het bestuur van een gemeenschappelijke regeling.

In de onderstaande opsomming worden de verantwoordelijkheden van het college van D&H vermeld:

Sturen

1. Verbonden partijen zijn primair de verantwoordelijkheid van het college van D&H. Het college bewaakt de taakuitvoering door verbonden partijen en stuurt waar nodig bij;
2. Uitsluitend leden van het college van D&H, of een door het college aangewezen derde, vertegenwoordigen Rijnland in het bestuur van een verbonden partij, niet zijnde een deelneming;
3. Binnen het hoogheemraadschap worden bij een gemeenschappelijke regeling – indien mogelijk - de rol van bestuurder/eigenaar en de rol van klant/opdrachtgever bij verschillende collegeleden belegd;

Beheersen

3. Het college van D&H legt de begroting van een GR aan de VV voor om een zienswijze te kunnen indienen;
4. Het college van D&H legt afspraken met verbonden partijen vast in prestatiecontracten;

Toezicht houden

5. Het college van D&H besluit over kandidaten die zij geschikt acht als lid van de Raad van Commissarissen van een deelneming op basis van een vooraf opgestelde profielschets en een transparante benoemingsprocedure;
6. De door het college van D&H voorgedragen kandidaat voor de Raad van Commissarissen van een deelneming is een persoon zonder functie binnen de ambtelijke organisatie van Rijnland;
7. Leden van het college vertegenwoordigen Rijnland in de algemene vergadering van aandeelhouders van een deelneming. De aandeelhoudersrol wordt geplaatst in de portefeuille van het collegelid dat ook belast is met het relevante portefeuille;
8. Het stemrecht op grond van de aandeelhoudersrelatie wordt uitgeoefend door een collegelid of een door hem gemachtigde op basis van een plenair collegebesluit;

Verantwoorden

9. Indien de uitoefening van de aandeelhoudersrechten van Rijnland aanzienlijke gevolgen met zich meebrengt voor de verbonden partij of de gemaakte afspraken tussen Rijnland en verbonden partij, dan dient de VV door het college vooraf te worden geïnformeerd over deze uitoefening van aandeelhoudersrechten;
10. Binnen het hoogheemraadschap worden bij een verbonden partij de rol van bestuurder/eigenaar en de rol van klant/opdrachtgever indien mogelijk bij verschillende collegeleden belegd.

4.2.3 Ambtelijke organisatie

De ambtelijke organisatie heeft geen zelfstandige rol bij het kaderstellen, sturen, beheersen en toezicht houden. Haar rol ligt in het adequaat ondersteunen van de VV en het college bij het optimaal informeren zodat zij deze rollen optimaal kunnen vervullen. De ambtelijke ondersteuning zich richt op de rol van de bestuurder in het AB van de verbonden partij omdat het AB de toezichthouder namens de deelnemers is. Wanneer een bestuurder ook een rol heeft in het DB van de bestuurder, richt deze rol zich op de instandhouding en

het dagelijks functioneren van de verbonden partij zelf. De ondersteuning van het DB moet daarom in de verbonden partij zelf georganiseerd worden. Ambtelijke ondersteuning van de bestuurders die vertegenwoordigd zijn in zowel AB als DB zou kunnen conflicteren.

4.3 Verantwoordingsrelaties

4.3.1 Publiekrechtelijke samenwerkingsvormen

Op grond van art. (50a juncto) 19a lid 1 Wgr is het dagelijks bestuur en elk van de leden afzonderlijk verantwoording schuldig aan het algemeen bestuur over het door het dagelijks bestuur gevoerde beleid. Er geldt geen verantwoordingsplicht ten aanzien van het college of de verenigde vergadering. Het algemeen bestuur is eindverantwoordelijk binnen het openbaar lichaam. Het legt aan niemand verantwoording af over wat het heeft gedaan. Het algemeen bestuur moet de VV wel inlichtingen verstrekken indien één of meer leden daarom verzoeken (artikel 17 WGR). In geval van een raadsregeling of een gemengde regeling legt het algemeen bestuur, op grond van artikel 16 WGR, verantwoording af aan de algemene besturen van de deelnemers.
Bij een collegeregeling is het college primair verantwoordelijk. Het algemeen bestuur legt verantwoording af aan de colleges. Het college is verantwoording verschuldigd aan de VV.

4.3.2 Privaatrechtelijke samenwerkingsvormen

Voor privaatrechtelijke organen is de verantwoordingsplicht anders geregeld dan publiekrechtelijke organen. De basis van de verantwoording ligt vast in Burgerlijk Wetboek. Het bestuur van een privaatrechtelijke organisatie is verantwoording schuldig aan de algemene vergadering van aandeelhouders (AvA). Daarmee hangt ook het informatierecht samen. Dit recht komt toe aan de AvA als orgaan en niet aan individuele leden of aandeelhouders. De individuele aandeelhouder heeft geen inlichtingenrecht (dus ook niet individuele leden van het college of de VV).

4.3.3 Sturingsinstrumenten gedurende de samenwerking

Gedurende de samenwerking heeft de VV verschillende instrumenten tot haar beschikking:
a. van het college;
b. van de gemeenschappelijke regeling;
c. van de gemeenschappelijke regeling op verzoek van de VV.

Ad a. Van het college
Passieve informatie:
Informatie die op verzoek wordt gegeven:

- een VV-lid stelt direct een vraag aan een collegelid;
- het stellen van vragen in de VV naar aanleiding van voorstellen met betrekking tot verbonden partijen;
- vragen op grond van artikel 37 RvO;
- ter inzage leggen van stukken.

Actieve informatie:
Het college informeert uit eigen beweging:

- als mededeling in de commissievergadering;
- het stellen van vragen in de commissies;
- de portefeuillehouder kan verzoeken om agendering in de commissievergadering;
- bij majeure onderwerpen, vóór besluitvorming van het algemeen bestuur van de verbonden partij verzoekt de vertegenwoordiger om overleg met de raadscommissie;
- ter inzage leggen van vergaderstukken van het bestuursorgaan van de regeling, alsmede het collegebesluit, van de verbonden partij aan de VV;
- indien daar aanleiding toe is: toezenden van een informatiememorandum over verbonden partij aan de VV;
- periodiek uitnodigen van de directeur van de verbonden partij in de commissie-vergadering;

- paragraaf Verbonden partijen in de begroting, de jaarstukken en de bestuursrapportages;
- indien de VV aanvullend op de informatie uit de paragraaf verbonden partijen of een andere verantwoording uitgebreidere informatie wenst van de betreffende verbonden partij kan zij het college vragen hierover een notitie of rapport uit te brengen.
- prestatieovereenkomst

Tussen verbonden partijen bestaan grote verschillen. De ene partij heeft een klein budget, een beperkt aantal doelen en loopt geen grote risico's. Bij andere partijen is het beeld tegenovergesteld. Dat betekent dat er ook een verschil moet zijn in de aanpak. Het toezicht op verbonden partijen wordt afgesteld op het risicoprofiel van de verbonden partij op basis van een risico-inventarisatie verbonden partijen. Aan de hand van die beoordeling wordt het toezicht regime bepaald. Bij het opstellen van het risicoprofiel wordt gebruik gemaakt van een score op de volgende criteria: omgeving waarin het samenwerkingsverband opereert, politiek bestuurlijk belang van het samenwerkingsverband, governance, financieel belang, kwaliteit van de organisatie, mate van control en kwaliteit van de control en financiële flexibiliteit.
Het toezicht op verbonden partijen dient zodanig ingericht dat de Rijnland tijdig kansen en bedreigingen kan signaleren. In de paragraaf verbonden partijen in begroting en jaarrekening wordt daarom ten minste opgenomen:

- De gegevens die op grond van het Waterschapsbesluit verplicht zijn (zie bijlage 2);
- Risico-inventarisatie; de uitkomst van de risico-inventarisatie is basis voor het te hanteren toezichtsarrangement (licht, middel, zwaar).

Afhankelijk van de uitkomst van de score uit de risico-inventarisatie kan de informatievoorziening worden uitgebreid of juist beperkt.
Naast (her-)definiëring van het publieke belang zal voor elke verbonden partij, zowel bij het aangaan daarvan als bij de periodieke evaluatie, worden getoetst of wordt bijgedragen aan de realisatie van beleidsdoelstellingen.
Tussen college en VV worden afspraken gemaakt over welke documenten per verbonden partij geagendeerd worden voor de VV. Dit kan per verbonden partij verschillen. Bij het maken van de afspraken wordt gebruik gemaakt van het risicoprofiel van de verbonden partij op basis van de risico-inventarisatie verbonden partijen. Deze risico-inventarisatie wordt jaarlijks geactualiseerd. Daarnaast wordt met de andere deelnemers per zittingsperiode een tussentijdse evaluatie van de verbonden partij geagendeerd.

5 Rollen bij verbonden partijen

Rijnland heeft, zodra de samenwerking is aangegaan, verschillende rollen in haar relatie met de verbonden partij. Dit hoofdstuk geeft inzicht in deze rollen.
In de rol van eigenaar en in de rol van opdrachtgever vervult Rijnland verschillende taken. De focus van de verenigde vergadering is primair gericht op het eigenaarschap door kaders te stellen, te controleren en toezicht te houden. Het dagelijks en het algemeen bestuur van de verbonden partij sturen op het eigenaarschap en het opdrachtgeverschap. Naast de verschillen in rollen wordt in deze paragraaf ook ingegaan op de verschillen in vertegenwoordiging.

5.1 Rijnland als eigenaar

Rijnland is in het algemeen mede-eigenaar van de verbonden partij. Vanuit dit belang is Rijnland gebaat bij een partij waarvan de continuïteit gewaarborgd is. Gezien het eigendom heeft Rijnland belang bij zeggenschap. Dit betekent dat Rijnland bij de verbonden partij kan ingrijpen wanneer de realisatie van de beoogde maatschappelijke effecten in gevaar komt. Deze mogelijkheid is beperkt indien de organisatie niet volledig in handen is van Rijnland. In de meeste gevallen zal dit aan de orde zijn omdat verbonden partijen vrijwel altijd samenwerkingsverbanden zijn. Deze rol komt tot uitdrukking in:

1. Besluitvorming als eigenaar (soms als aandeelhouder)
2. Bewaking (financiële) continuïteit
3. Voorbereiding van de algemeen bestuursvergadering

5.2 Rijnland als opdrachtgever (klant)

Rijnland wil een aantal effecten bewerkstelligen. Aan deze effecten liggen doelstellingen ten grondslag. Daarvoor is nodig dat een aantal producten en/of diensten wordt geleverd. Indien dit wordt ondergebracht bij een verbonden partij treedt Rijnland op als opdrachtgever. Deze rol komt tot uitdrukking in:

1. (Uitvoerings)beleid formuleren;
2. Contracten opstellen;
3. Bewaking van de levering;
4. Prijsbeoordeling;
5. Beoordeling positie van de verzelfstandigde eenheid.

Rijnland wil vanuit de opdrachtgeversrol sturen op de kwaliteit van de dienstverlening, de tarieven en de kosten. Rijnland heeft er als eigenaar belang bij dat de organisatie stabiel is en geen structureel verlies lijdt. De rol van opdrachtgever/klant en die van eigenaar kunnen op gespannen voet met elkaar komen te staan.
De belangen van de klant zijn immers niet altijd dezelfde als die van de eigenaar. (Voorbeeld: de eigenaar is gebaat bij een kostendekkende tariefstelling, de klant wil ‘zo goedkoop mogelijk’).

5.3 Rolinvulling/ belangenbehartiging waterschapsvertegenwoordigers

De rol en de rolinvulling is cruciaal voor de vraag of een effectieve en efficiënte relatie tussen waterschap en een verbonden partij kan ontstaan. Vertegenwoordigers van het waterschap in de verbonden partij dienen feitelijk twee belangen te behartigen namelijk het publieke belang van het waterschap en het (soms private) belang van de verbonden partij. Tegen deze achtergrond wordt er –voor zover mogelijk- voor gekozen om functiescheiding toe te passen zodat samenloop van beide rollen bij één persoon wordt voorkomen. Hierbij wordt gedacht aan:

- de portefeuillehouder krijgt de eigenaarsrol toebedeeld en de opdrachtgeversrol ligt elders in het bestuur of de ambtelijke organisatie;
- geen samenloop van lidmaatschap van een AVA en RvC bij één portefeuillehouder;
- een verdeling van rollen over verschillende portefeuillehouders binnen het bestuur. Bij gemeenschappelijke regelingen is er echter bijna altijd een samenloop van rollen

bij één persoon omdat de wet voorschrijft dat het dagelijks bestuur uit het algemeen bestuur van de GR voortkomt. In het geval van een GR nieuwe stijl (bedrijfsvoeringsorganisatie), is er in elk geval geen onderscheid tussen algemeen- en dagelijks bestuur. Het is mogelijk om bij *het aangaan* van een verbonden partij af te spreken om twee bestuurders af te vaardigen. In dat geval moeten de andere deelnemers in de GR dezelfde behoefte hebben om beide rollen bij AB-vergaderingen met verschillende bestuurders te kunnen invullen. Die kans is niet groot. Daarom wordt geadviseerd dat Rijnland uit het college twee bestuurders per GR aanwijst. Voorafgaand aan een AB-vergadering van de GR nemen deze bestuurders de agenda door en bepalen een Rijnlands standpunt dat een van beide uitdraagt in de AB-vergadering.

Bijlage 1 Diverse teksten m.b.t. het wettelijk kader rondom verbonden partijen

Waterschapsbesluit

Artikel 4.1
In dit hoofdstuk en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

begroting na wijziging: de begroting zoals deze luidt na verwerking van alle door het algemeen bestuur lopende het begrotingsjaar vastgestelde begrotingswijzigingen;

CBS: Centraal Bureau voor de Statistiek;

deelneming: een participatie in een besloten of naamloze vennootschap, waarin het waterschap aandelen heeft;

EMU: de Economische en Monetaire Unie;

EMU-saldo: het vorderingensaldo op transactiebasis van de gehele sector overheid, met inbegrip van de centrale overheid, sociale fondsen en lokale overheden;

financieel belang: een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt;

kosten- en opbrengstsoorten: indeling waarmee de lasten en baten naar hun aard worden gerangschikt;

kostendragers: indeling waarmee de netto-kosten worden gerangschikt naar de taken die in het reglement aan het waterschap worden opgedragen of door het algemeen bestuur worden onderscheiden en waarvoor een aparte belasting wordt geheven;

netto-kosten: kosten die aan een bepaald programma, een bepaald product of een bepaalde kostendrager worden toegerekend en waarvan zijn afgetrokken de baten (met uitzondering van de belastingopbrengsten en andere algemene opbrengsten) die aan hetzelfde programma of product dan wel dezelfde kostendrager worden toegerekend;

overheden: Rijk, provincies, gemeenten, andere waterschappen, gemeenschappelijke regelingen, sociale fondsen en entiteiten die worden gefinancierd en gecontroleerd door de overheid;

programma: een samenhangend geheel van activiteiten;

verbonden partij: een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin het waterschap een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Artikel 4.11
1. In de begroting worden in afzonderlijke paragrafen vastgelegd de uitgangspunten, de hoofdlijnen van het beleid met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten, alsmede de financiële gevolgen van dat beleid.

2. De begroting bevat ten minste de volgende paragrafen, tenzij het desbetreffende aspect bij het waterschap niet aan de orde is:

a. ontwikkelingen sinds het vorig begrotingsjaar;
b. uitgangspunten en normen;
c. incidentele baten en lasten;
d. kostentoerekening;
e. onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen;
f. waterschapsbelastingen;
g. weerstandsvermogen;
h. financiering;
i. verbonden partijen;
j. bedrijfsvoering;
k. EMU-saldo.

Artikel 4.20
De paragraaf betreffende de verbonden partijen bevat ten minste:
a. de visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting;
b. de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen.

Artikel 4.30
1. Het jaarverslag bevat ten minste de paragrafen die ingevolge artikel 4.11, in de begroting zijn opgenomen, met dien verstande dat in plaats van onderdeel a van dat artikel een paragraaf betreffende de ontwikkelingen in het vorig begrotingsjaar wordt opgenomen, met uitzondering van de onderdelen b en d, van dat artikel, alsmede een paragraaf betreffende topinkomens. Ze bevatten de verantwoording van hetgeen in de overeenkomstige paragrafen in de begroting is opgenomen.

2. In de paragraaf betreffende het EMU-saldo wordt de in artikel 4.22 bedoelde specificatie opgenomen voor het begrotingsjaar en volgens de realisatie van het vorige begrotingsjaar.

3. In de paragraaf betreffende topinkomens wordt de informatie opgenomen, bedoeld in artikel 6, eerste en tweede lid, van de Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens.

Artikel 4.71
1. De uitvoeringsinformatie met betrekking tot de begroting bestaat uit:
a. de raming van baten en lasten naar kosten- en opbrengstsoorten;
b. de raming van netto-kosten naar beleidsproducten;
c. de lijst van verbonden partijen;
d. de staat van vaste activa;
e. de staat van reserves;
f. de staat van voorzieningen;
g. de staat van vaste schulden.

2. In of bij de raming naar de producten worden de principes waarmee de opbrengsten en kosten aan de producten zijn toegerekend weergegeven.

3. De ramingen van de baten en lasten naar kosten- en opbrengstsoorten en de netto-kosten naar beleidsproducten omvatten alle baten en lasten.

4. De waterschappen kunnen hun geraamde netto-kosten eenduidig toerekenen aan beheerproducten.

De Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen (BBVW)

Over de paragraaf verbonden partijen zegt het BBVW het volgende:

Artikel 7

1. In de lijst van verbonden partijen, bedoeld in artikel 4.71, eerste lid, onderdeel c, van het Besluit wordt ten minste de volgende informatie verstrekt over verbonden partijen:
a. de naam, de vestigingsplaats en de rechtsvorm;
b. het openbaar belang dat door deelname in de verbonden partijen behartigd wordt, en
c. het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin van het begrotingsjaar.

2. In de lijst van verbonden partijen, bedoeld in artikel 4.72, eerste lid, onderdeel c, van het Besluit wordt naast de in het eerste lid beschreven informatie de volgende informatie verstrekt over verbonden partijen:
a. de veranderingen die zich hebben voorgedaan gedurende het begrotingsjaar in het belang dat het waterschap in de verbonden partij heeft, en
b. het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het einde van het begrotingsjaar.

De Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr)

De Wet gemeenschappelijke regelingen biedt kaders voor de samenwerking tussen diverse publieke organen teneinde gemeenschappelijke doelstellingen te realiseren.
Binnen de wet behandelen de volgende hoofdstukken deze diverse samenwerkingsverbanden:
- Hoofdstuk III Regelingen tussen waterschappen
- Hoofdstuk V Regelingen tussen gemeenten en waterschappen
- Hoofdstuk VI Regelingen tussen gemeenten, provincies en waterschappen
- Hoofdstuk VII Regelingen tussen provincies en waterschappen

Wet Financiering decentrale overheden (Fido)

De Wet Fido biedt kaders voor het financieringsbeleid van Rijnland. Er worden ten aanzien van de financiële verhoudingen met verbonden partijen geen specifieke regels gegeven. Het uitzetten van middelen bij een verbonden partij dient dus aan dezelfde vereisten te voldoen als bij andere externe partijen.

Burgerlijk Wetboek

In Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek worden de verschillende private rechtspersonen uitgewerkt.

Op sommige deelnemingen is het structuurregime van het Burgerlijk Wetboek van toepassing. In de nieuwe structuurregeling is de direct door de overheid benoemde

commissaris verdwenen. De wijziging betekent een wijziging van de aandeelhoudersbevoegdheden. Zo kan de algemene vergadering van aandeelhouders de Raad van Commissarissen in zijn geheel ontslaan, de jaarrekening vaststellen en hebben aandeelhouders een agenderingsrecht voor de algemene vergadering van aandeelhouders. Bij een structuurvennootschap is een Raad van Commissarissen verplicht gesteld.

Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie van het Hoogheemraadschap van Rijnland 2009

In de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie van het Hoogheemraadschap van Rijnland zijn opgenomen de uitgangspunten voor het financiële beleid, de regels voor het financiële beheer, de inrichting van de financiële organisatie alsmede de regels over het door de VV te verrichten periodieke onderzoek naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het door hen gevoerde bestuur. Specifiek vermeldt artikel 19 het volgende over verbonden partijen: 'In de begroting en het jaarverslag wordt in de paragraaf verbonden partijen in elk geval ingegaan op nieuwe verbonden partijen, het beëindigen van relaties met bestaande verbonden partijen, wijzigingen bij of ten aanzien van bestaande verbonden partijen en eventuele problemen bij bestaande verbonden partijen'.

Bijlage 2 Toelichting soorten verbonden partijen

Publiekrechtelijke verbonden partijen

Gemeenschappelijke Regeling
Tot een gemeenschappelijke regeling wordt door de VV besloten daar waar het voor het afstemmen van belangen tussen de diverse overheden in de regio beter is. Bij het aangaan van gemeenschappelijke regelingen is het vereist dat de gemeenschappelijke regeling zelf voldoet aan het BBVW.

De wet, houdende nieuwe bepalingen met betrekking tot gemeenschappelijke regelingen, is een wet die de voorwaarden regelt waaronder overheden afzonderlijk of samen gemeenschappelijke regelingen kunnen treffen. De Wgr kent een aantal varianten daarin, oplopend van zwaar naar lichte regelingen:

- Het instellen van een openbaar lichaam dat rechtspersoonlijkheid heeft. In deze variant worden bevoegdheden van besturen overgedragen. Een zware variant op het openbaar lichaam is de zogeheten plusregio, waar ook de provincie bevoegdheden aan kan delegeren.
- Het gemeenschappelijk orgaan zonder rechtspersoonlijkheid. Er is een beperkte bevoegdheidsoverdracht mogelijk.
- De lichte regeling betreft een soort publiekrechtelijk convenant waarbij afspraken tussen overheden (waterschappen met gemeenten, waterschappen onderling of gemeenten onderling) worden gemaakt.

Met ingang van 2015 is de wet gewijzigd. Het is daardoor mogelijk geworden een zgn. bedrijfvoeringsorganisatie op te richten. Dit is een GR met een lage bestuurlijke impact omdat het bedrijfsvoeringsactiviteiten gaat waaraan weinig beleidsaspecten verbonden zijn. Deze vorm van een GR kent geen onderscheid tussen een dagelijks- en een algemeen bestuur.

Privaatrechtelijke verbonden partijen

Naamloze Vennootschap (NV)
Algemeen
De NV is een open samenwerkingsverband met een in overdraagbare aandelen verdeeld maatschappelijk kapitaal. Statutair kunnen beperkingen aan de overdraagbaarheid van de aandelen worden gesteld. De oprichting van een NV geschiedt bij notariële akte. De NV kent een bestuur en een algemene vergadering van aandeelhouders. Bij de statuten kan worden bepaald dat er een raad van commissarissen zal zijn.

Aansprakelijkheid
Aandeelhouders en bestuurders zijn niet aansprakelijk met hun privévermogen voor schulden van de rechtspersoon. De bestuurders zijn verplicht de NV in te schrijven in het handelsregister, gehouden door de Kamer van Koophandel. Bestuurders zijn in de volgende gevallen naast de vennootschap hoofdelijk aansprakelijk voor elke tijdens hun bestuur verrichte rechtshandeling waardoor de vennootschap wordt gebonden in het tijdvak voordat:

- de opgave ter eerste inschrijving in het handelsregister nog niet is geschied;
- het gestorte deel van het kapitaal tenminste het bij de oprichting voorgeschreven minimumkapitaal bedraagt; en
- op het bij de oprichting geplaatste kapitaal tenminste ¼ deel van het nominale bedrag is gestort.

Bijzonderheden
De NV is een rechtspersoon, zelfstandig drager van rechten en plichten, die onder eigen naam deelneemt aan het rechtsverkeer. De aandelen worden uitgegeven aan toonder of op naam en zijn vrij verhandelbaar, tenzij in de statuten is geregeld dat de overdraagbaarheid van aandelen op naam is beperkt. De NV is uitvoerig in de wet geregeld.

Besloten Vennootschap (BV)
Algemeen
De BV is een besloten samenwerkingsverband aangegaan met het oog op de persoonlijke eigenschappen en kwaliteiten van aandeelhouders. De oprichting van een BV geschiedt bij notariële akte. De BV kent een bestuur en een algemene vergadering van aandeelhouders. Bij de statuten kan worden bepaald dat er een raad van commissarissen zal zijn.
Als argumenten om te kiezen voor de BV worden genoemd: snelheid en efficiëntie, beperkte risico's en goede samenwerkingsmogelijkheden tussen overheid en bedrijfsleven.

Aansprakelijkheid
Aandeelhouders en bestuurders zijn niet aansprakelijk met hun privévermogen voor schulden van de rechtspersoon. De bestuurders zijn verplicht de BV in te schrijven in het handelsregister, gehouden door de Kamer van Koophandel. Bestuurders zijn in de volgende gevallen naast de vennootschap hoofdelijk aansprakelijk voor elke tijdens hun bestuur verrichtte rechtshandeling waardoor de vennootschap wordt gebonden in het tijdvak voordat:
- de opgave ter eerste inschrijving in het handelsregister nog niet is geschied;
- het gestorte deel van het kapitaal ten minste het bij de oprichting voorgeschreven minimumkapitaal bedraagt; en
- op het bij de oprichting geplaatste kapitaal ten minste ¼ deel van het nominale bedrag is gestort.

Bijzonderheden
De BV is een rechtspersoon, zelfstandig drager van rechten en plichten, die onder eigen naam deelneemt aan het rechtsverkeer. De aandelen worden uitgegeven op naam en zijn niet vrij verhandelbaar. De BV is uitvoerig in het Burgerlijk Wetboek geregeld.

Structuurvennootschap
Indien een NV of BV onder het volledige structuurregime valt, dan zijn de bevoegdheden van de organen van de vennootschap anders verdeeld. Een aantal bevoegdheden dat door de wet wordt toegekend aan de algemene vergadering van aandeelhouders, wordt bij een structuurvennootschap gelegd bij de raad van commissarissen (dit is anders bij een vennootschap die valt onder het verzwakte structuurregime. De bepalingen van het verzwakte structuurregime zien op vennootschappen die in internationale context opereren). Dit betekent dat de invloed van de aandeelhouders op het bestuur van structuurvennootschappen beperkt wordt. De bevoegdheden die in een structuurvennootschap bij de RvC liggen:
- De raad van commissarissen benoemt, schorst en ontslaat bestuurders;
- De raad van commissarissen stelt de jaarrekening vast;
- De raad van commissarissen keurt bepaalde bestuursbesluiten goed.

NV's en BV's worden structuurvennootschappen als gedurende drie jaar aan de volgende voorwaarden is voldaan:
- Het geplaatste kapitaal samen met de reserves volgens de balans met toelichting bedraagt minimaal € 16 miljoen;
- Er is een ondernemingsraad ingesteld;
- Er zijn minimaal 100 werknemers in dienst bij de vennootschap en haar afhankelijke maatschappijen.

Vereniging

Algemeen

Een vereniging is een rechtspersoon met ten minste twee leden die is opgericht met een bepaald doel. Een vereniging wordt bij meerzijdige rechtshandeling en per notariële akte opgericht. Informele verenigingen (een vereniging met beperkte rechtsbevoegdheid) kunnen zonder notariële akte tot stand worden gebracht.

Aansprakelijkheid

De bestuurders van een vereniging waarvan de statuten zijn opgenomen in een notariële akte zijn verplicht de vereniging te doen inschrijven in een openbaar register, gehouden door de Kamer van Koophandel binnen het gebied dat de vereniging als vestigingsplaats heeft. Wanneer dit niet heeft plaatsgevonden, is iedere bestuurder voor een rechtshandeling, waardoor hij de vereniging bindt, naast de vereniging hoofdelijk aansprakelijk.
Bestuurders van een vereniging waarvan de statuten niet zijn opgenomen in een notariële akte zijn hoofdelijk aansprakelijk naast de vereniging voor schulden uit een rechtshandeling die tijdens hun bestuur opeisbaar worden. Na hun aftreden zijn bestuurders alleen nog hoofdelijk aansprakelijk naast de vereniging als zittende bestuurders aangesproken kunnen worden voor schulden ontstaan gedurende hun bestuur. Dit is anders als een bestuurder van tevoren heeft aangegeven geen verantwoordelijkheid te willen nemen voor de handeling waardoor de schuld is ontstaan.

Bijzonderheden

De vereniging is een duale rechtspersoon met een bestuur en een algemene ledenvergadering.

Stichting

Algemeen

Een stichting is een door een rechtshandeling in het leven geroepen rechtspersoon welke geen leden kent en beoogt met behulp van een daartoe bestemd vermogen een in de statuten vermeld doel te verwezenlijken. Een stichting heeft geen winstoogmerk en wordt opgericht bij notariële akte.
Voornaamste redenen voor waterschappen om een stichting in te schakelen bij het verzorgen van een publiek belang zijn: de slagkracht, de onafhankelijkheid, gelijkwaardige inbreng betrokkenen, relatief lagere kosten en de mogelijkheden van een stichting om subsidie te ontvangen.

Aansprakelijkheid

De bestuurders zijn verplicht de stichting te doen inschrijven in een openbaar register, gehouden door de Kamer van Koophandel binnen het gebied dat de stichting als vestigingsplaats heeft. Wanneer dit niet heeft plaatsgevonden, is iedere bestuurder voor een rechtshandeling, waardoor hij de stichting verbindt, naast de stichting hoofdelijk aansprakelijk. Maakt een bestuurder misbruik van zijn bevoegdheid of gaat hij zijn bevoegdheid te buiten, dan kan de bestuurder onder omstandigheden ook persoonlijk aansprakelijk zijn.

Bijlage 3 Begrippen

Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA)
Aandeelhouders zijn economisch eigenaar van de vennootschap waar zij aandelen van bezitten. Dit kan zowel een naamloze (NV) als besloten vennootschap (BV) zijn. Op grond van de statuten is de directie van de onderneming ten minste eenmaal per jaar verplicht om verantwoording en rekenschap af te leggen aan de aandeelhouders tijdens de jaarlijks terugkerende algemene vergadering van aandeelhouders

Regeling Beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen (BBVW)
De BBVW is het kader waaraan de jaarverslaggeving van waterschappen dient te voldoen. In de BBVW zijn de verslaggevingsvoorschriften vastgelegd. Zie ook bijlage 1 voor de meest relevante bepalingen.

bestuurlijk belang
Zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

deelneming
Participaties van Rijnland in kapitaalvennootschappen (BV en NV).
(een deelneming is een van de vormen van "verbonden partijen".)

financieel belang
Een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat, dan wel het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

maatschappelijk belang
Een maatschappelijk belang is een belang dat waardevol wordt geacht voor het welzijn van de samenleving als geheel. Deze belangen kunnen soms goed door de markt of door non-profit organisaties worden behartigd; overheidsbemoeienis is niet altijd een vereiste.

publiek belang
Een publiek belang is een maatschappelijk belang waarvoor Rijnland de verantwoordelijkheid op zich neemt, omdat zij meent dat die zonder specifieke overheidsmaatregelen niet of niet voldoende wordt behartigd. Het zich aantrekken van maatschappelijke belangen als publiek belang betekent derhalve dat Rijnland het tot doelstelling van haar beleid maakt om dit belang te behartigen.

PPS
Een PPS is een verzamelnaam voor publiek private samenwerking. Een PPS kan gestalte krijgen in privaatrechtelijke overeenkomsten maar ook in onderneming waarin partijen samenwerken, zoals in een BV/CV constructie of een BV of NV.

Raad van Commissarissen (RvC)
De raad van commissarissen is het toezichthoudende orgaan van naamloze vennootschappen en besloten vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid.

verbonden partij
Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin Rijnland een bestuurlijk én een financieel belang heeft.

Bijlage 4 Sturingsinstrumenten

Soort instrument	Wettelijke grondslag	Toelichting reikwijdte/toepasbaarheid
Informatieve instrumenten		
Kadernota samenwerkingsverband	art. 34b WGR	
Voorlopig jaarverslag samenwerkingsverband	art. 34b WGR	
Ontwerpbegroting samenwerkingsverband	art. 35 WGR	
Jaarverslag samenwerkingsverband	art. 34 lid 3 WGR	
Jaarverslag Rijnland - paragraaf verbonden partijen	art. 4 lid 11 Waterschapsbesluit	
Informatierecht t.a.v. eigen lid algemeen bestuur, lid gemeenschappelijk orgaan of lid uitvoeringsorganisatie	art. 16 lid 2, art. 18 en 19 WGR	
Verantwoordingsinstrumenten		
Informatierecht t.a.v. algemeen bestuur, dagelijks bestuur of voorzitter openbaar lichaam; gemeenschappelijk orgaan, bedrijfsvoeringsorganisatie	art. 17 WGR	
Verantwoording college en leden van het college	art. 4 lid 5, lid 27 en lid 72 Waterschapsbesluit	
Verantwoording lid algemeen bestuur, lid gemeenschappelijk orgaan of lid bedrijfsvoeringsorganisatie	art. 16 lid 1, art. 18 en 19 WGR	
Bijsturingsinstrumenten		
Zienswijzeprocedure (t.a.v. begroting)	art. 35 WGR	
Begroting Rijnland (paragraaf verbonden partijen	art. 4 lid 5, lid 11, lid 20 en lid 71 Waterschapsbesluit	
Moties	Reglement van orde	
Beleidsregels	art. 4 lid 81 en art. 10 lid 16 AWB	
Ontslag lid algemeen bestuur, lid bestuur bedrijfsvoeringsorganisatie of lid gemeenschappelijk orgaan	art. 16 lid 4 en art. 18 WGR	
Wijziging gemeenschappelijke regeling	art. 1 en art. 9 lid 1 WGR	
Uittreding uit gemeenschappelijke regeling	art. 1 en art. 9 lid 1 WGR	gebonden aan de afspraken die in de gemeenschappelijke regeling hierover zijn opgenomen.

Bijlage 5 Overzicht verbonden partijen

Overzicht verbonden partijen Rijnland	
Naam	**Aard van de deelneming**
Belastingsamenwerking Gouwe Rijnland	deelnemer in gemeenschappelijke regeling
Aquon	deelnemer in gemeenschappelijke regeling
Het Waterschapshuis	deelnemer in gemeenschappelijke regeling
GR Slibverwerking 2009	deelnemer in gemeenschappelijke regeling
NWB Bank (Waterschapsbank)	aandeelhouder
Unie van Waterschappen	lid van de vereniging
VOF MeerGrond	firmant in de vennootschap onder firma
Stichting Beheer van het Gemeeneland	bestuurder in de stichting

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV - verenigde vergadering

Aard Voorstel	**VV-Besluitnota**
Vergaderdatum	29-03-2017 Agendapuntnummer 4.08.
Onderwerp	**Kredietaanvraag regionale klimaatconferenties**
Collegevergadering	
VV-commissie	Cie BOD: 15-03-2017
Portefeuillehouder	G.J. Doornbos
Corsanummer	17.018004
BABS id	6149
Bijlagen	

(concept) De verenigde vergadering

besluit:
1. Om intensiever de dialoog en samenwerking met partners aan te gaan. Op deze manier wil Rijnland komen tot een duurzame samenwerkingsrelatie. Het is voor een vernieuwende manier van werken die vraagt om een andere opstelling en gedrag. Deze verandering kost tijd en is een ontwikkeling die jaren duurt;
2. Ermee in te stemmen om eenmalig voor 2017 € 150.000,- te besteden aan de klimaatcampagne bestaande uit vijf regionale klimaatconferenties, een gebiedsbrede conferentie en structurele basiscommunicatie. Hiervoor bij de resultaatbestemming 2016 (bij het vaststellen van de jaarrekening 2016) uit het te verwachten jaarrekeningresultaat, € 150.000,- te bestemmen voor dit onderwerp.

VV-besluitnota

De verenigde vergadering

besluit:

1. Om intensiever de dialoog en samenwerking met partners aan te gaan. Op deze manier wil Rijnland komen tot een duurzame samenwerkingsrelatie. Het is voor een vernieuwende manier van werken die vraagt om een andere opstelling en gedrag. Deze verandering kost tijd en is een ontwikkeling die jaren duurt;
2. Ermee in te stemmen om eenmalig voor 2017 € 150.000,- te besteden aan de klimaatcampagne bestaande uit vijf regionale klimaatconferenties, een gebiedsbrede conferentie en structurele basiscommunicatie. Hiervoor bij de resultaatbestemming 2016 (bij het vaststellen van de jaarrekening 2016) uit het te verwachten jaarrekeningresultaat, € 150.000,- te bestemmen voor dit onderwerp.

1. Context

Onze belofte 'Droge voeten en schoon water' is door de veranderingen in ons klimaat niet meer vanzelfsprekend. We moeten er rekening mee houden dat er in de (nabije) toekomst steeds vaker hoosbuien zullen vallen en dat er langere periodes van droogte zullen zijn. Deze ontwikkelingen zetten druk op ons watersysteem. Rijnland spant zich in om ook voor de toekomst dit systeem robuust te maken. Dat kunnen we echter niet alleen. Ook anderen zijn nodig om de veranderingen in het klimaat het hoofd te kunnen bieden. We zullen steeds meer, vaker en intensiever op moeten trekken met onze partners, politiek, overheden, ondernemers, agrariërs en inwoners. Waarbij iedereen een bijdrage levert vanuit zijn of haar rol en expertise.

2. Klimaatcommunicatie

a. Rol van Rijnland

Rijnland heeft besloten om een zichtbare actievere rol te willen spelen in deze ontwikkelingen:

- Ze wil (h)erkend worden als verbindend waterschap waarbij onze partners merken dat we dichterbij komen, dat we er toe doen, maatschappelijke relevantie laten zien en waarde toevoegen voor de gebruikers van ons watersysteem.
- We willen vanuit onze kennis en kunde over water samenwerken met anderen en willen het waterbewustzijn in het gebied vergroten.
- We willen meer en meer optrekken met de omgeving (omgevingsgerichter).
- We willen de strategische samenwerking met partners intensiveren voor de opgaven in ons gebied.

Dit zien we terug bij de ontwikkelingen van Rijnland rondom het omgevings- en gebiedsgericht werken waarin we samen met gemeenten willen komen tot omgevingsvisies en strategische samenwerkingsagenda's. In de aanloop en uitwerking willen we aan de juiste tafels komen om onze toegevoegde waarde als waterschap zichtbaar te maken en om invloed uit te oefenen. Naast deze ambitie wil Rijnland ook het waterbewustzijn in het gebied vergroten. De communicatiestrategie die in november 2016 door de VV werd vastgesteld is daarin richtinggevend en is ondersteunend aan de manier van werken die Rijnland nastreeft.

2.2 Uitwerking van de communicatiestrategie

De communicatiestrategie is verder uitgewerkt in een communicatiecampagne. Deze bestaat uit drie onderdelen:

1. Basismateriaal: digitale nieuwsbrief voor stakeholders (10 keer per jaar), internetpagina klimaat, social media campagne, filmpjes en een toolkit klimaat.
2. Vijf regionale klimaatconferenties: bestuurlijke watertafels en publieksevenementen.
3. Gebiedsbrede conferentie op 1 september: samenbrengen van de resultaten van de vijf regionale conferenties.

2.3 Concept Campagne: Waterslim!

De rode draad van de campagne is **'waterslim'**. Wij Nederlanders leven al jaren met water. Al eeuwen bedenken we innovatieve oplossingen om het water te slim af te zijn. Denk aan de Deltawerken en dichterbij huis Kustwerk van Katwijk. Door klimaatverandering komt er nog meer water in ons leven. Actiegerichtheid en omdenken staan centraal in deze campagne. Deze hoeveelheid water zien we als kans en weten we een plek in ons leven te geven. Burgers, overheden, agrariërs, ondernemers, stakeholders en onze partners steken samen de handen uit de mouwen. Met waterslimmigheidjes gebruiken we het water economisch en recreatief in ons voordeel. Iedereen wordt **waterslim**.

Met de campagne leggen we een basis voor de lange termijn. Het illustreert hoe we ons willen opstellen en hoe we samen met de omgeving tot resultaten willen komen. We stimuleren mensen om water bewuster te worden en ook te prikkelen om zelf in actie te komen. De campagne is een start en illustratief voor onze werkwijze. Geheel passend binnen de ambities van Rijnland, zoals in het WBP5 en het coalitieakkoord verwoord. D&H heeft in haar vergadering van 7 februari jongstleden positief besloten op het campagnevoorstel.

In alle communicatie elementen wordt dit concept in de uitwerking verder door vertaald.

Regionale gebiedsconferenties
De regionale gebiedsconferenties bestaan uit twee elementen:

1. Bestuurlijke watertafels
2. Publieksevents zichtbaar voor iedereen

Regio	**Insteek en achtergrond**	**Activiteit**
Leidse regio	Wateroverlast en effect op leefomgeving	- Klimaatparade met vast programma en inloop. - Bestuurlijke watertafel: boardroomsessie - Scholen betrekken door ze korte filmpjes te laten maken over waterslimme oplossingen
Kennemerland en Haarlemmermeer	Combinatie landelijk en stedelijk gebied	- Aansluiten bij initiatief om regio Kennemerland waterproof te maken via innovatieve challenge - Bestuurlijke watertafel: inhoudelijk gesprek combineren met kick off van de challenge
Bollenstreek	Duurzame bollenteelt, recreatie en klimaatbestendig bouwen	- Bestuurlijke watertafel in de vorm van een matchmakingmarkt: stakeholders zoeken samenwerking/allianties op gebied van duurzaamheid - Waterpeilen in het gebied om de rol van het water te benadrukken
Midden Holland	Bodemdaling, Ruimtelijke Ordening en bouwen	- Waterbus on tour in Gouda: langs diverse initiatieven en in gesprek met inwoners - Bestuurlijke watertafel
Holland-Rijnland Oost	Bodemdaling en wateroverlast	- Bestuurlijke watertafel - Fietsroute langs onder andere de Molenviergang

De opbrengst van de verschillende watertafels worden meegenomen naar de Rijnland brede conferentie op 1 september.

2.4. Overzicht kosten
Campagne kosten 2017:
De kosten voor de realisatie van de communicatiecampagne klimaat voor dit jaar, bedragen in totaal € 325.000,-. Dit bedrag is opgebouwd uit:

- Realisatie basismateriaal: € 95.000,-
- Vijf regionale gebiedsconferenties en een gebiedsbrede: € 230.000,-

De kosten hebben onder andere betrekking op de realisatie van het structurele communicatiemateriaal, zaalhuur, begeleiding, sprekers, logistiek en organisatie.

Structurele kosten:
Zoals gesteld is de campagne een start van een bewustwordingscampagne en duurzame samenwerking die jaren zal duren. Om dat te kunnen realiseren is jaarlijks een structureel budget nodig. Deze worden meegenomen in het MJP 2018.

3. Argumenten

3.1 Impuls is nodig voor start bewustwordingscampagne

De campagne markeert de start voor de sterkere externe profilering en positionering van Rijnland. De kosten voor de campagne in 2017 zijn geschat op € 325.000,-. Hiervan wordt € 175.000,- binnen bestaande budgetten opgevangen. Om daadwerkelijk een impuls te kunnen geven aan deze nieuwe manier van werken is aanvullend budget nodig van € 150.000,-. D&H stelt aan de VV voor om dit te financieren uit een deel van het te verwachten jaarresultaat van 2016 onder de noemer van impuls geven aan nieuwe innovatieve manier van werken door Rijnland.

3.2. Investeren in de toekomst

Het versterken van het waterbewustzijn bij onze omgeving is een traject met een lange adem. Gedrag veranderen kost tijd en energie. Om die reden is er een structurele investering in tijd, geld en mensen noodzakelijk. Door binnen het MJP structureel budget op te nemen, is geborgd dat Rijnland werkt aan een duurzame samenwerkingsrelatie met haar partners.

Deze kosten zijn een indicatie op basis van wat er nodig is voor gedragsverandering op de lange termijn waarbij we als Rijnland inzetten op de intrinsieke en extrinsieke motivatie van onze doelgroep. Denk daarbij aan bijdragen aan lokale initiatieven die aansluiten bij lokale vraagstukken en doelgroepgerichte communicatie op gebied, gemeente, wijk en straatniveau. Daarnaast willen we de vernieuwde samenwerking met onze stakeholders de komende jaren vervolg geven door de opbrengsten uit de bestuurlijke watertafels en de gebiedsbrede conferentie ook structureel te kunnen uitvoeren. Verdere uitwerking kunnen we daardoor na de gebiedsbrede conferentie van 1 september pas geven.

4. Risico's

4.1 Vertraagde ontwikkeling van het waterbewustzijn en duurzame samenwerking

Het daadwerkelijk vergroten van het waterbewustzijn onder de doelgroepen binnen Rijnland, duurt jaren. Met het beschikbare budget van € 175.000,- kan de basiscommunicatie van Rijnland op orde worden gebracht en wordt er een impuls gegeven aan het vergroten van het waterbewustzijn en de vernieuwende manier van samenwerken. Zonder het aanvullende budget van € 150.000,- voor dit jaar en een structureel budget de komende jaren (via het MJP), zal dit langer duren.

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV-besluit

De verenigde vergadering van het Hoogheemraadschap van Rijnland,

gelezen het voorstel van dijkgraaf en hoogheemraden van , kenmerk 17.018004,

en gelet op artikel 98 van de Waterschapswet,

besluit:
1. Om intensiever de dialoog en samenwerking met partners aan te gaan. Op deze manier wil Rijnland komen tot een duurzame samenwerkingsrelatie. Het is voor een vernieuwende manier van werken die vraagt om een andere opstelling en gedrag. Deze verandering kost tijd en is een ontwikkeling die jaren duurt;
2. Ermee in te stemmen om eenmalig voor 2017 € 150.000,- te besteden aan de klimaatcampagne bestaande uit vijf regionale klimaatconferenties, een gebiedsbrede conferentie en structurele basiscommunicatie. Hiervoor bij de resultaatbestemming 2016 (bij het vaststellen van de jaarrekening 2016) uit het te verwachten jaarrekeningresultaat, € 150.000,- te bestemmen voor dit onderwerp.

Leiden, 29-03-2017.

De verenigde vergadering,

G.J. Doornbos
dijkgraaf

C.M. van de Wiel
secretaris

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV - verenigde vergadering

Aard Voorstel	**VV-Besluitnota**
Vergaderdatum	29-03-2017 Agendapuntnummer 4.10.
Onderwerp	**Overdracht sluis Zwanburgerpolder**
Collegevergadering	21-02-2017
VV-commissie	Cie BOD: 15-03-2017
Portefeuillehouder	G.J. Doornbos
Corsanummer	17.007380
BABS id	5869
Bijlagen	Bijlage: Overeenkomst overdracht sluis Zwanburgerpolder

(concept) De verenigde vergadering

Besluit:

1. Het eigendom en onderhoud van de sluis in de Zwanburgerpolder te Warmond om niet over te dragen aan de gemeente Teylingen;
2. Een eenmalige bijdrage aan de gemeente Teylingen te betalen voor het op orde brengen van de sluis (renovatie) en hiervoor een krediet van €165.000,- beschikbaar te stellen.

VV-besluitnota

De Verenigde Vergadering:

Besluit:

1. Het eigendom en onderhoud van de sluis in de Zwanburgerpolder te Warmond om niet over te dragen aan de gemeente Teylingen;
2. Een eenmalige bijdrage aan de gemeente Teylingen te betalen voor het op orde brengen van de sluis (renovatie) en hiervoor een krediet van €165.000,- beschikbaar te stellen.

Context
In het kader van het *programma overnemen en afstoten assets* is Rijnland in gesprek met gemeenten om sluizen in vaarwegen die niet vallen onder de vaarwegenverordening van provincies over te dragen. Onlangs is de Veense sluis in Roelofarendsveen gerenoveerd en overgedragen aan de gemeente Kaag en Braassem. Momenteel worden vijf sluizen in de gemeente Alphen aan den Rijn gerenoveerd en overgedragen. Ook met de gemeente Teylingen is overeenstemming bereikt om de sluis in de Zwanburgerpolder aan hen over te dragen.

Argumenten
1.1 Het onderhouden van sluizen ten behoeve van scheepvaart is geen reglementaire taak meer van Rijnland
Op grond van de Waterschapswet en het Reglement van bestuur voor het hoogheemraadschap van Rijnland heeft Rijnland geen taak meer in het beheren en onderhouden van een sluis ten behoeve van de scheepvaart. Rijnland heeft in verband daarmee geen belang bij het in standhouden van sluizen ten behoeve van de scheepvaart. Rijnland moet dan ook de onderhoudskosten aan sluizen beperken tot die van de kerende functie. Rijnland doet dit bij voorkeur door het beheer af te stoten, of door een beheer- en onderhoudsbijdrage te krijgen van een andere organisatie, of door de sluis dicht te zetten en onderhoudsarm te maken. In 2012 is door de VV besloten om te starten met een overdrachtstraject van onder meer deze sluis (Corsa nr. 12.69015).

1.2 De gemeente wil de toegang tot de polder voor de agrariërs waarborgen. Tevens ziet zij kansen op het gebied van natuurrecreatie
De Zwanburgerpolder is een eiland in de Kaagerplassen. De sluis wordt door enkele agrariërs gebruikt om o.a. (jong) vee naar en van hun land te transporteren.
De schutsluis dateert uit 1880 en is een Rijksmonument (nr. 38314).

1.3 Rijnland heeft het eigendom van kunstwerken in waterkeringen niet nodig om haar taak uit te voeren
Middels de Keur dwingt Rijnland af dat kunstwerken in waterkeringen in een goede staat worden gehouden. Periodiek worden deze kunstwerken getoetst. Het beleid van Rijnland is erop gericht om zoveel mogelijk eigendom van objecten en percelen die niet nodig zijn voor de taakuitvoering over te dragen.

1.4 Rijnland bespaart door het afstoten van deze sluis jaarlijks circa €5.000,- tot € 10.000,- op onderhoud
Door het beheer en onderhoud over te dragen aan de gemeente bespaart Rijnland kosten. Binnen het totale *programma overnemen en afstoten assets* is een besparing voorzien van circa € 450.000,- door het afstoten van objecten. Deze besparing is al opgenomen in het MJP 2016-2019.

2.1 Rijnland draagt objecten in principe over in een goede staat
In de commissie Voldoende Water zijn de volgende criteria voor het afstoten van sluizen vastgesteld (Corsa nr. 14.34114):

- Rijnland brengt sluizen voorafgaand aan de overdracht in goede staat van onderhoud;
- Rijnland geeft de nieuwe eigenaar/beheerder desgewenst een nader te bepalen overgangsperiode om beheer/onderhoud/bediening over te nemen.

Uit de inspectie blijkt dat de sluis gerenoveerd dient te worden. Conform de SSK-methodiek bedragen de noodzakelijke uitgaven € 162.000,- (incl. BTW). De notariële kosten voor het overdragen van het eigendom wordt geschat op € 3.000,- (incl. BTW).

2.2 De gemeente wil de renovatie uitvoeren en dat is gunstig voor Rijnland
De gemeente is bereid om de renovatie en daarbij behorende uitvoeringsrisico's op zich te nemen. Dit zullen zij doen in afstemming met de stichting "Historisch Erfgoed De Kaag". Dit bewonersinitiatief heeft aangegeven het dagelijks onderhoud van de sluis te willen uitvoeren. Hierdoor kan de overdracht van de sluis snel plaats vinden.

2.3 Niet overdragen zou ook investeren betekenen, en bovendien weerstand uit het gebied
In plaats van renoveren en overdragen kan Rijnland er voor kiezen om de sluis dicht te zetten (met een muur in de sluis). Amoveren zal niet mogelijk zijn aangezien de sluis een Rijksmonument is. Voor het dichtzetten van de sluis is naar inschatting een investering nodig van circa € 50.000,- á € 100.000,-. Er is dan bovendien na verloop van tijd weer onderhoud nodig. Naast de investering heeft het beëindigen van een vaarverbinding economische gevolgen voor de twee agrariërs die deze sluis gebruiken. Er is dan ook weerstand te verwachten indien de sluis dicht zou gaan, en wellicht schadeclaims.

2.4 De kosten vallen binnen de raming in het MJP
Deze raming is met de status toekomstig werk opgenomen in de programmabegroting 2017 en valt in het *programma overnemen en afstoten assets* van in totaal € 8,8 miljoen.

Uitgaande van een afschrijvingstermijn van 5 jaar en een rentepercentage van 2,3, bedragen de kapitaallasten van deze kredietaanvraag in het eerste afschrijvingsjaar (2018) € 35.800,-. Verder is er sprake van een versnelde eenmalige afschrijving van de boekwaarde van de sluis van € 55.000,-.

De uit het krediet voortvloeiende exploitatiekosten komen volledig ten laste van de taak watersysteembeheer. De consequenties voor de belastingtarieven bedragen minder dan 0,5% van de tarieven 2017.

Risico's
1.1 De gemeente kan besluiten om de overeenkomst alsnog niet te ondertekenen
Ook bij de gemeente Teylingen vindt besluitvorming plaats voor het overnemen van de sluis. Het is mogelijk dat het college van Burgemeester en Wethouders niet akkoord gaat. Echter, bij het tot stand komen van de overeenkomst was de wethouder nauw betrokken en heeft akkoord gegeven op de inhoud van de overeenkomst.

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV-besluit

De verenigde vergadering van het Hoogheemraadschap van Rijnland,

gelezen het voorstel van dijkgraaf en hoogheemraden van 21-02-2017, kenmerk 17.007380,

en gelet op artikel 2 lid 1 van de Waterschapswet en artikel 4 lid 2 van het Reglement van bestuur voor Rijnland,

Besluit:

1. Het eigendom en onderhoud van de sluis in de Zwanburgerpolder te Warmond om niet over te dragen aan de gemeente Teylingen;
2. Een eenmalige bijdrage aan de gemeente Teylingen te betalen voor het op orde brengen van de sluis (renovatie) en hiervoor een krediet van €165.000,- beschikbaar te stellen.

Leiden, 29-03-2017.

De verenigde vergadering,

G.J. Doornbos
dijkgraaf

C.M. van de Wiel
secretaris

OVEREENKOMST TOT OVERDRACHT VAN HET EIGENDOM EN ONDERHOUD VAN DE SLUIS ZWANBURGERPOLDER IN DE GEMEENTE TEYLINGEN

De gemeente Teylingen, hierna te noemen “de gemeente”, op grond van artikel 171 Gemeentewet vertegenwoordigd door de wethouder de heer C.P. van Velzen, daartoe gemachtigd door de burgemeester, mevrouw C.G.J. Breuer, handelende ter uitvoering van het besluit van het College van Burgemeester en Wethouders, d.d. [datum];

en

het hoogheemraadschap van Rijnland, hierna te noemen “Rijnland”, op grond van artikel 95 Waterschapswet vertegenwoordigd door de dijkgraaf, de heer G.J. Doornbos, handelende ter uitvoering van het besluit van het College van dijkgraaf en hoogheemraden van Rijnland, d.d. [datum],

Overwegen het volgende:

1. In Warmond ligt in de Zwanburgerpolder een sluis die momenteel in eigendom en onderhoud is bij Rijnland;
2. De schutsluis dateert uit 1880 en is een Rijksmonument (nr. 38314)
3. De sluisdeuren zijn onderdeel van een regionale waterkering;
4. De sluis wordt door enkele agrariërs gebruikt om o.a (jong) vee naar en van hun land te transporteren;
5. De sluis dient gerenoveerd te worden, zoals het herstellen van natuursteen, hervoegen metselwerk en groot onderhoud aan de deuren. De kosten hiervoor betreffen €162.000 inclusief BTW;
6. Na de renovatie zijn de totale onderhoudskosten voor de komende 20 jaar (2036) circa €21.000 exclusief BTW;
7. Op grond van de Waterschapswet en het Reglement van bestuur voor het hoogheemraadschap van Rijnland heeft Rijnland geen taak in het beheren en onderhouden van een sluis ten behoeve van de scheepvaart. Rijnland heeft in verband daarmede geen belang bij het in stand houden van de sluis ten behoeve van de scheepvaart en zou kunnen volstaan met het aanbrengen van een waterkering ter plaatse van de sluis;
8. De gemeente wil de toegang tot de polder voor de agrariërs waarborgen. Tevens ziet zij kansen op het gebied van natuurrecreatie;
9. De stichting “Historisch Erfgoed de Kaag” heeft aangegeven het dagelijks onderhoud te willen uitvoeren;

Met het oog op bovenstaande wordt het eigendom en onderhoud van de sluis in de Zwanburgerpolder door de gemeente van Rijnland om niet overgenomen;

Partijen komen het volgende overeen:

Artikel 1 Reikwijdte van deze overeenkomst

1. Deze overeenkomst regelt de vastlegging van de overdracht van Rijnland naar de gemeente van:
    a. het eigendom en het onderhoud van de sluis gelegen in de Zwanburgerpolder te Warmond, gelegen in de percelen kadastraal bekend als WMD01 C621 en WMD01 C823
    b. het eigendom van dat deel van het perceel kadastraal bekend WMD01 C621waar de sluis is gelegen. Perceel WMD01 C823 is al eigendom van de gemeente.

Artikel 2 Overdracht eigendom en onderhoud sluis Zwanburgerpolder

1. Rijnland draagt het onderhoud en eigendom van de sluis om niet over aan de gemeente in de huidige staat. Het gaat hierbij om het klein en groot onderhoud.
2. Dit betreft de gehele sluis bestaande uit de sluiskolk, de sluisdeuren, remmingswerken en bodembescherming voor en na de sluis;
3. De onderhoudsplicht zal in de nieuw vast te stellen legger van Rijnland vastgelegd worden.

Artikel 3 Verplichtingen in relatie tot de waterveiligheid

1. De gemeente houdt de sluis in een goede staat, zodanig dat de kerende functie te allen tijde gewaarborgd blijft.
2. De sluis is onderdeel van een regionale waterkering. Aangezien de Keur hier van toepassing is vraagt de gemeente bij werkzaamheden aan de sluis, anders dan het plegen van gewoon onderhoud, een Watervergunning aan bij Rijnland.

Artikel 4 Afspraken met stichting “Historisch Erfgoed de Kaag”

1. Rijnland heeft geen formele afspraken met de stichting.
2. De gemeente maakt afspraken met de stichting over de bediening en dagelijks onderhoud.

Artikel 5 Afkoopsom onderhoud

De gemeente krijgt ten behoeve van de renovatie van de sluis eenmalig een bedrag van €162.000 van Rijnland. De betaling vind plaats voor 31 december 2017.

Artikel 6 Vastleggen nieuwe eigendomssituatie

Rijnland verzorgt de formele overdracht van een deel van het perceel WMD01 C621 aan de gemeente. Het passeren van de notariële akte vindt plaats voor 31 december2017. De overdrachtskosten zijn voor rekening van Rijnland.

Artikel 7 In werking treden overeenkomst

Deze overeenkomst treedt in werking op het moment van ondertekenen daarvan.

Warmond, [datum]

Dhr. C.P. van Velzen
wethouder
gemeente Teylingen

Dhr. G.J. Doornbos
Dijkgraaf
Hoogheemraadschap van Rijnland

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV - verenigde vergadering

Aard Voorstel	**VV-Besluitnota**
Vergaderdatum	29-03-2017 Agendapuntnummer 4.11.
Onderwerp	**Vaststelling gewijzigd waterakkoord Kleinschalige Water Aanvoervoorzieningen Midden-Holland**
Collegevergadering	21-02-2017
VV-commissie	Cie VW: 15-03-2017
Portefeuillehouder	G.J. Doornbos
Corsanummer	17.011158
BABS id	5972
Bijlagen	Bijlage: Kaart KWA Waterakkoord KWA 2017

(concept) De verenigde vergadering

besluit:
Het gewijzigde waterakkoord Kleinschalige Water Aanvoervoorzieningen Midden-Holland vast te stellen.

VV-besluitnota

De verenigde vergadering

besluit:

1. Het Waterakkoord kleinschalige wateraanvoervoorzieningen Midden-Holland 2017 vast te stellen.

Context
Artikel 3.7 van de Waterwet bevat een regeling voor waterakkoorden. In waterakkoorden regelen de beheerders die aspecten van het beheer die hun eigen beheersgebied overstijgen ten opzichte van elkaar, zoals de aan- en afvoer van water in tijden van droogte. In de zomer tijdens droge periodes voert Rijnland bij Gouda water aan uit de Hollandsche IJssel t.b.v. de boezem en de polders. Deze aanvoer is nodig om de waterpeilen te handhaven en het watersysteem door te kunnen spoelen. Indien de Rijnafvoer bij Lobith 's zomers lager wordt dan 1.100 m3/s zal door de zee invloed de Hollandse IJssel verzilten, waardoor de zoetwateraanvoer via deze route niet langer mogelijk is. Rijnland anticipeert hierop door de inzet van lokale en regionale alternatieve aanvoerroutes, de zogenaamde Kleinschalige Water Aanvoervoorzieningen (KWA). Hierbij is Rijkswaterstaat de leverende partij, Stichtse Rijnlanden de doorvoerende partij en Rijnland en afhankelijk van de watervraag ook Delfland en Schieland en Krimpenerwaard de ontvangende partij. Het operationeel krijgen van de KWA, met wateraanvoer uit de Lek en het Amsterdam-Rijnkanaal vraagt naast de tijd verbonden aan de bestuurlijke besluitvorming, nog eens minimaal 1 week tijd voordat de KWA de overeengekomen kubieke meters water voor Rijnland levert. De KWA is de afgelopen jaren ingezet in 2003 en 2011.

Capaciteitstoename KWA
Tijdens meerdere droge perioden in het afgelopen decennium was de maximale aanvoercapaciteit (circa 7 m3/s) van de KWA onvoldoende. Als maatregel in het kader van het Deltaprogramma Zoet Water wordt de aanvoercapaciteit voor West-Nederland via zowel Bodegraven als Gouda gefaseerd vergroot. Stap 1 betreft een uitbreiding van tot circa 15 m3/s, dit noemen we KWA+. Het betreft uitvoering van een groot aantal maatregelen in het regionale watersysteem van Stichtse Rijnlanden, zoals verbreden en uitbaggeren van watergangen en vermindering van de knelpunten als gevolg van opstuwing en peilopzet. Stap 1 is inmiddels gestart, realisatie is voorzien voor 2021.

Op termijn kan in volgende stappen, die nog in de onderzoeksfase zijn, de capaciteit van de KWA, in combinatie met aanvullende maatregelen, verder worden vergroot. Hiervoor zal te zijner tijd besluitvorming en financiering vereist zijn.

De investeringskosten van het project Capaciteitstoename KWA, stap 1 zijn geraamd op 40 miljoen euro, gefinancierd door het rijk. De levensduurkosten, beheer en onderhoud, worden gedragen door de belanghebbende waterbeheerders uit West-Nederland. Zo ook de kosten voor de inzet van de KWA. Afspraken hierover zijn opgenomen in het eerder vastgestelde waterakkoord Sluis Bodegraven en onderhavige waterakkoord.

Het was nodig het Waterakkoord KWA te wijzigen vanwege:

1. de actualisatie van de bij het waterakkoord horende draaiboeken.
2. de inwerkingtreding van het Waterakkoord Sluis Bodegraven in 2015, waarin de kosten voor beheer, onderhoud en bediening van de KWA al zijn opgenomen. De artikelen over de financiering van de KWA konden daardoor vervallen.

Relatie waterakkoord en draaiboeken
In het waterakkoord KWA zijn de randvoorwaarden tot inzet van de KWA en de daaraan verbonden besluitvorming opgenomen. Voor het operationeel inzetten van de KWA zijn drie draaiboeken beschikbaar.

- Deel 1 bevat de contactgegevens van alle betrokken organisaties.
- Deel 2 bevat de communicatieaspecten verband houdend met de voorbereiding, inwerkingtreding en beëindiging van de KWA.
- Deel 3 gaat in op de technische aspecten rond de inwerkingtreding, op- en afschaling en beëindiging van de inzet van de KWA-werken, inclusief de daarmee samenhangende monitoring.

Op basis van opgedane ervaringen uit eerdere droogteperiodes zijn de drie draaiboeken geactualiseerd en aangevuld met relevante informatie, waar onder diverse stroomschema's. Deze draaiboeken kunt u vinden via iBabs in de folder: Overzichten / VV-VV Dropbox / Waterakkoord kleinschalige wateraanvoervoorzieningen Midden-Holland 2017.

Argumenten
1.1 Het waterakkoord KWA, als belangrijk instrument in de aanvoer van voldoende zoet water in droge perioden, is weer berekend op de toekomst
Het vorige waterakkoord stamde alweer uit 2003 en was gedateerd. De tekst is nu weer aangepast aan huidige wet- en regelgeving en de draaiboeken zijn geactualiseerd. In draaiboek I zijn de NAW-gegevens geactualiseerd en in het draaiboek Communicatie is nu meer plaats ingeruimd voor het gebruik van moderne communicatiemiddelen (social media). In het technisch draaiboek tenslotte is de inzet van de KWA-werken beter beschreven en zijn ter verduidelijking kaarten, diagrammen en foto's toegevoegd.
Dit betekent dat bij ingebruikname van het akkoord slagvaardiger en efficiënter kan worden opgetreden.

1.2 De bekostiging van het Waterakkoord KWA is geregeld in het Waterakkoord Sluis Bodegraven
In het Waterakkoord Sluis Bodegraven wordt uitgegaan van een nieuw uitgangspunt: de (boezem)watersystemen van de Stichtse Rijnlanden en Rijnland worden als één geheel beschouwd. De in de nieuwe financiële regeling gehanteerde uitgangspunten zijn gebaseerd op die integrale watersysteembenadering, in zowel natte als droge situaties. De afdracht van HDSR aan Rijnland is vastgesteld op € 750.000,- per jaar, vast en onafhankelijk van de hoeveelheid water. De kosten voor beheer, onderhoud en bediening van de huidige KWA zijn ook in dit bedrag opgenomen. De financiële artikelen in het Waterakkoord KWA moesten daarom aangepast worden.

Risico's
1.1 Geen

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV-besluit

De verenigde vergadering van het Hoogheemraadschap van Rijnland,

gelezen het voorstel van dijkgraaf en hoogheemraden van 21-02-2017, kenmerk 17.011158,

Artikel 77 Waterschapswet; artikel 3.7 Waterwet,

besluit:
Het gewijzigde waterakkoord Kleinschalige Water Aanvoervoorzieningen Midden-Holland vast te stellen.

Leiden, 29-03-2017.

De verenigde vergadering,

G.J. Doornbos
dijkgraaf

C.M. van de Wiel
secretaris

Waterakkoord Kleinschalige Water Aanvoervoorzieningen

Overzicht KWA werken en overige werken

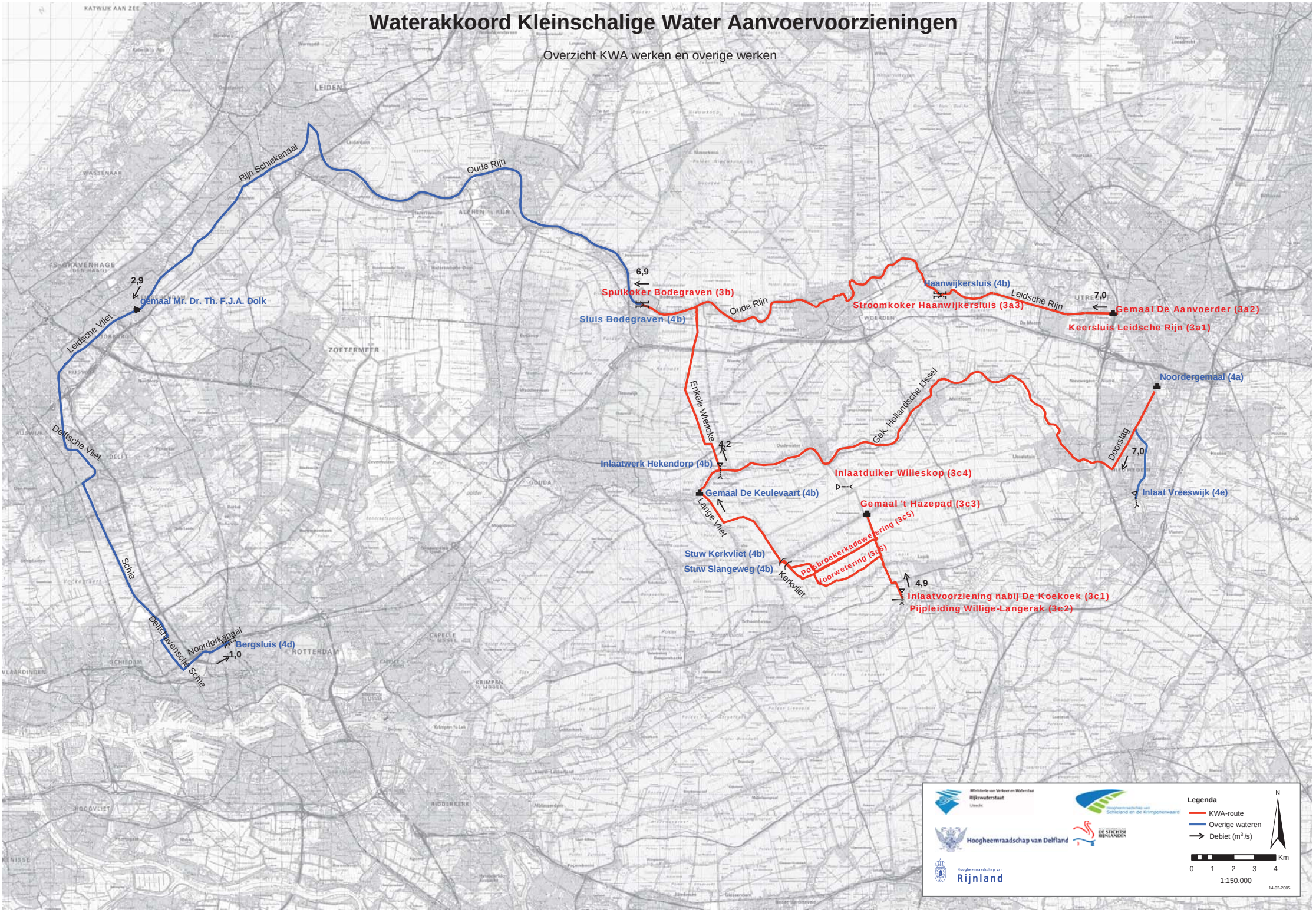

Waterakkoord
Kleinschalige Wateraanvoervoorzieningen
Midden-Holland

2017

Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Rijkswaterstaat Utrecht

Hoogheemraadschap van Delfland

Hoogheemraadschap van Rijnland

Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden

Waterakkoord Kleinschalige Wateraanvoervoorzieningen Midden-Holland (KWA)

Hieronder is de integrale tekst van het waterakkoord Kleinschalige Wateraanvoervoorzieningen Midden-Holland (KWA) zoals dat op dd-mm-jjjj door het hoogheemraadschap van Delfland, het hoogheemraadschap van Rijnland, het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, het hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, het Ministerie van Infrastructuur en Milieu , Rijkswaterstaat Midden Nederland is ondertekend, opgenomen.

Het akkoord bestaat uit de volgende artikelen:
Artikel 1 Begripsomschrijving
Artikel 2 Beheerders
Artikel 3 Beraadsgroep KWA
Artikel 4 Commissie KWA
Artikel 5 Verplichtingen
Artikel 6 Communicatie
Artikel 7 Draaiboek
Artikel 8 Financieel verslag
Artikel 9 Kostentoerekening
Artikel 10 Kostenverdeling
Artikel 11 Geschillenregeling
Artikel 12 Evaluatie en monitoring
Artikel 13 Inwerkingtreding
Artikel 14 Citeertitel

In de toelichting op het waterakkoord wordt ingegaan op de historie en wordt een uitleg gegeven op de meeste artikelen. In de kaartbijlage bij het waterakkoord staan de routes en de werken vermeld.

Waterakkoord Kleinschalige Wateraanvoervoorzieningen Midden-Holland

De ondergetekenden:

1. De minister van Infrastructuur en Milieu, vertegenwoordigd door: de heer ir. T.F.J. van de Gazelle, hoofdingenieur-directeur van het Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat Midden Nederland, handelende namens het Rijk;
2. de heer mr. M.A.P. van Haersma Buma, dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Delfland, handelende ter uitvoering van het besluit van de verenigde vergadering van dd-mm-jjjj;
3. de heer G.J. Doornbos, dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Rijnland, handelende ter uitvoering van het besluit van de verenigde vergadering van dd-mm-jjjj;
4. de heer J.H. Oosters, dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, handelende ter uitvoering van het besluit van het college van Dijkgraaf en Hoogheemraden van 28-02-2017 met kenmerk 2017.01616;
5. de heer P. Poelmann, dijkgraaf van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden handelende ter uitvoering van het besluit van het algemeen bestuur van dd-mm-jjjj;

Overwegen het volgende:

Er zijn bijzondere omstandigheden, waarbij in de beheergebieden van Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard, (waarmee in het hierna volgende steeds wordt bedoeld gebiedsdeel Schieland), een tekort aan zoet water kan ontstaan. Deze omstandigheden, die globaal worden gekenmerkt door lage Rijnafvoeren en (dreigende) verzilting van de Hollandsche IJssel, worden nader omschreven in dit waterakkoord.

1. In het belang van de zoetwatervoorziening van de hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard is het noodzakelijk te beschikken over de in dit waterakkoord nader aangeduide werken en voorzieningen (zie art. 1, lid 3).
2. De in artikel 1 lid 3 bedoelde werken en voorzieningen, hierna te noemen Kleinschalige wateraanvoervoorzieningen Midden-Holland (KWA), kunnen samen met reeds langer bestaande werken en voorzieningen, worden gebruikt om uit het Amsterdam-Rijnkanaal, respectievelijk de Lek, zoet water aan te voeren, respectievelijk door te voeren via het beheergebied van het hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden ten behoeve van de beheergebieden van de hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard.

3. Bedoelde KWA- en overige werken en voorzieningen zijn aangegeven op de kaartbijlage welke onderdeel uitmaakt van dit waterakkoord.
4. Gelet op artikel 3.7 lid 1 van de Waterwet staan in dit waterakkoord afspraken, nodig voor een samenhangend en doelmatig waterbeheer.

Partijen komen overeen als volgt:

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

Voor de toepassing van het bij of krachtens dit waterakkoord bepaalde wordt verstaan onder:

1. Partijen: de ondertekenaars van dit waterakkoord.
2. Bijzondere omstandigheden:
    a. een afvoer van de Rijn te Lobith lager dan 1100 m³/sec, zoals gemeten door het Rijk; en
    b. een verhoging - door zee-invloed - van het chloridegehalte in de Hollandsche IJssel nabij de stormvloedkering te Krimpen aan den IJssel, zoals die verhoging blijkt uit de routinematige bemonstering door het Rijk, dan wel blijkend uit specifieke bemonstering door het hoogheemraadschap van Rijnland op de Hollandsche IJssel, en welke verhoging gerekend wordt ten opzichte van het chloridegehalte van de Rijn te Lobith, met een faseverschil van twee dagen, en;
    c. een ongunstig verwachtingspatroon - andere factoren dan onder a. en b. genoemd mede in beschouwing genomen - in die zin dat het waarschijnlijk is dat in de mond van de Hollandsche IJssel zich zodanige verzilting zal gaan voordoen dat de taak ten aanzien van de zoetwatervoorziening van de hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard onvoldoende kan worden behartigd; een en ander ter beoordeling van de Beraadsgroep KWA.
3. KWA-werken:
    a. werken in of langs de Leidsche Rijn respectievelijk Oude Rijn ten behoeve van aanvoer en doorstroming van 6,9 m³/s, te weten:
        i. keersluis in de Leidsche Rijn;
        ii. gemaal De Aanvoerder in de Leidsche Rijn te De Meern (capaciteit max. 2 x 3,5 m³/s);
        iii. stroomkoker in de Leidsche Rijn naast Haanwijkersluis te Harmelen (capaciteit 6,2 m³/s bij een verval van 4,5 cm);
        iv. beschoeiingen in de Leidsche Rijn;
        v. bodembeschermingen onder bruggen over de Leidsche Rijn;
        vi. bodembeschermingen onder bruggen over de Oude Rijn;
    b. een spuikoker in de Oude Rijn naast de schutsluis te Bodegraven;

c. werken in de Lopikerwaard ten behoeve van aanvoer van 4,9 m³/s en doorvoer van 2 m³/s, resulterend in beschikbaarkoming van 4 m³/s, in de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel, te weten:
   i. verruimde inlaatvoorziening Lekgemaal De Koekoek;
   ii. pijpleiding Willige Langerak;
   iii. vijzelgemaal 't Hazepad te Polsbroekerdam;
   iv. inlaatduiker Willeskop;
   v. drie verruimde watergangen;
d. de doorvoersystemen zoals deze op de van dit waterakkoord deel uitmakende kaartbijlage in rood zijn aangegeven;
e. dan wel eventuele vervangende werken.

4. Overige werken:
   a. Noordergemaal, inclusief bijbehorende werken;
   b. de stuw bij de Slangeweg in de gemeente Vlist, het gemaal De Keulevaart te Haastrecht, het inlaatwerk in de Enkele Wiericke, de Haanwijkersluis in de Leidsche Rijn en de sluis in de Oude Rijn te Bodegraven;
   c. gemaal mr. dr. Th.F.J.A. Dolk te Leidschendam;
   d. de Bergsluis te Rotterdam als doorvoermiddel van Delfland naar Schieland en de Krimpenerwaard;
   e. de overige doorvoersystemen en voorzieningen, noodzakelijk voor een adequaat functioneren van de KWA, nader aangeduid op de van dit waterakkoord deel uitmakende kaartbijlage;
   f. dan wel eventuele vervangende werken.
5. Beheerder: de beheerders als bedoeld in artikel 2 van dit waterakkoord.
6. Beraadsgroep KWA:
   a.
      - directeur van het hoogheemraadschap van Rijnland, voorzitter;
      - sectorhoofd Waterbeheer van het hoogheemraadschap van Delfland;
      - directeur van het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard;
      - afdelingshoofd Watersysteembeheer van het hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden;
         - de door de directeur Netwerkmanagement van RWS Midden-Nederland aangewezen vertegenwoordiger van RWS Midden-Nederland;

   b.
      - de coördinator Beschikbaarheid Netwerken en Crisismanagement van Rijkswaterstaat West-Nederland Zuid, district zuid, neemt als adviseur aan de beraadslagingen van de beraadsgroep deel;
      - de door de beraadsgroep aan te wijzen technisch coördinator, neemt als adviseur aan de beraadslagingen van de beraadsgroep deel. De technisch coördinator is afkomstig van het hoogheemraadschap van Rijnland;
      - het bureauhoofd van het bureau Water, afdeling Water en Groen van de provincie Zuid-Holland, neemt als toehoorder, mede

namens de provincies Noord-Holland en Utrecht, aan de beraadslagingen van de beraadsgroep deel;

c.
- de deelnemers aan de beraadsgroep onder a. en b. kunnen zich laten vertegenwoordigen.

7. Commissie KWA:
   a. de dijkgraaf, de hoofdingenieur-directeur of de verantwoordelijk portefeuillehouder waterakkoorden hebben zitting in de commissie KWA;
   b.
   - de voorzitter van de beraadsgroep KWA, neemt als adviseur aan de beraadslagingen van de commissie deel;

   c.
   - de deelnemers aan de commissie kunnen zich laten vertegenwoordigen.

8. Fasering:
   Er wordt een drietal fasen onderscheiden:
   a. Voorbereidingsfase:
      deze fase betreft de voorbereiding op de eventuele ingebruikname van de KWA-werken. De voorbereidingsfase vangt aan en eindigt indien de beraadsgroep KWA daartoe besluit, of eindigt indien de commissie KWA besluit tot de ingebruikfase.
   b. Ingebruikfase:
      deze fase betreft de ingebruikname van de KWA-werken. De ingebruikfase vangt aan en eindigt indien de commissie KWA daartoe besluit. De ingebruikfase kan zowel de volledige benutting van de KWA-werken betreffen als een gedeeltelijke benutting, al dan niet in combinatie met aanvullende maatregelen. Binnen deze fase kan sprake zijn van een afschalingsscenario.
   c. Afhandelingfase:
      deze fase betreft de beëindiging en afwikkeling van de ingebruikname van de KWA-werken. Deze fase vangt aan indien de commissie KWA besluit tot beëindiging van de ingebruikfase.

Artikel 2 Beheerders

1. Beheerder van de in artikel 1, lid 3, genoemde KWA-werken, is Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden;
2. Beheerder van de in artikel 1, vierde lid, genoemde overige werken zijn:
   - Het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden voor wat betreft de werken genoemd onder a en b;
   - Het Hoogheemraadschap van Delfland voor wat betreft het werk genoemd onder c;
   - Het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard treedt voor de toepassing van dit waterakkoord in de plaats van de

gemeente Rotterdam als beheerder van de in artikel 1, vierde lid onder d genoemde doorlaatvoorziening, voor zover het betreft het beheer van de schuiven in de sluisdeuren ten behoeve van het inlaten van water ten behoeve van de waterkwantiteitsbeheersing.
- Ieder van de partijen voor wat betreft de werken genoemd onder e, voor zover vallend in het eigen beheergebied.

Artikel 3 Beraadsgroep KWA

1. Er is een beraadsgroep KWA. De beraadsgroep KWA heeft tot taak:
   a. te besluiten tot de aanvang en de beëindiging van de voorbereidingsfase;
   b. tijdens de voorbereidingsfase de actuele situatie te beoordelen en alle voorbereidingen te treffen die zij nodig acht voor een doeltreffende ingebruikname van de KWA-werken, waaronder het actualiseren van gegevens van contactpersonen. De beraadsgroep houdt tijdens de voorbereidingsfase de commissie KWA op de hoogte van de stand van zaken;
   c. de commissie KWA te adviseren of zich de bijzondere omstandigheden, zoals bedoeld in artikel 1, tweede lid, van dit akkoord, voordoen;
   d. het actueel houden van het draaiboek KWA en het adviseren van de commissie over de goedkeuring van het draaiboek;
   e. de evaluatie van de uitvoering van dit akkoord.
2. De beraadsgroep KWA wordt, op verzoek van één van de partijen, door de voorzitter bijeengeroepen.
3. De beraadsgroep KWA voorziet onderling in het secretariaat en kan nadere regels stellen omtrent haar werkwijze.
4. De beraadsgroep KWA besluit bij unanimiteit.
5. De beraadsgroep KWA wordt vertegenwoordigd door de voorzitter.
6. De voorzitter draagt er zorg voor dat het advies van de beraadsgroep binnen een week schriftelijk wordt vastgelegd en aan de leden van de commissie KWA, aan de leden van de beraadsgroep KWA en aan het Regionaal Droogte Overleg West-Midden wordt toegezonden. In het advies, zoals bedoeld in artikel 3, eerste lid sub c, kan in voorkomende gevallen een minderheidsstandpunt worden opgenomen.

Artikel 4 Commissie KWA

1. Er is een commissie KWA. De commissie KWA heeft tot taak:
   a. te besluiten, met inachtname van het advies van de beraadsgroep KWA, of de in het artikel 1, tweede lid, genoemde omstandigheden zich voordoen;
   b. te besluiten tot de aanvang en beëindiging van de ingebruikfase en de afhandelingsfase;

c. te besluiten, met inachtname van het advies van de beraadsgroep KWA, tot ingebruikname van de KWA-werken;
d. tijdens de voorbereidingsfase treffen van maatregelen die zij nodig acht;
e. tijdens de ingebruikfase, in voorzienbare gevallen, te besluiten tot afschaling. In onvoorziene gevallen beslist hiertoe de desbetreffende dijkgraaf, resp. de HID, die de commissie KWA daarover per omgaande informeert en achteraf verantwoording aflegt;
f. te besluiten tot goedkeuring van het evaluatieverslag en afwikkeling ervan;
g. te besluiten over het verrekenen van schadeclaims volgens de KWA-systematiek (zie artikel 9 en 10);
h. de goedkeuring van het draaiboek KWA;
i. zorg te dragen voor de communicatie naar belanghebbenden over KWA-brede aangelegenheden (zie artikel 6 en 7).

2. Indien een situatie als bedoeld in artikel 1, tweede lid, nog niet is bereikt, maar zich een ontwikkeling voordoet die tot die situatie kan leiden, kan de commissie KWA, op verzoek van een van de partijen, met inachtname van het advies van de beraadsgroep KWA, besluiten tot ingebruikname van de KWA-werken.
3. De commissie KWA wordt, op verzoek van één van de partijen, door de voorzitter bijeengeroepen.
4. De commissie KWA voorziet onderling in het secretariaat en kan nadere regels stellen omtrent haar werkwijze.
5. De commissie KWA besluit bij unanimiteit.
6. De commissie KWA wordt vertegenwoordigd door de voorzitter.
7. De commissie KWA kan de beraadsgroep KWA schriftelijk machtigen tot het nemen van beslissingen ten behoeve van een slagvaardige uitvoering van de nodige maatregelen.
8. De commissie KWA draagt er zorg voor dat beslissingen van de commissie KWA zo spoedig mogelijk aan de partijen, alsmede aan de colleges van gedeputeerde staten van Zuid-Holland, Utrecht en Noord-Holland, aan het Regionaal Droogte Overleg West-Midden en aan de Veiligheidsregio's in Rijnlands beheergebied mondeling worden medegedeeld en vervolgens met de nodige motivering en eventuele overige beschouwingen binnen een week schriftelijk aan eerdergenoemden worden toegezonden.

Artikel 5 Verplichtingen

1. Partijen verplichten zich om, wanneer de commissie KWA heeft besloten dat de in artikel 1, tweede lid omschreven bijzondere omstandigheden zich gelijktijdig voordoen, dan wel zich de situatie voordoet als genoemd in artikel 4, tweede lid, door middel van de KWA zoet water ten behoeve van de beheergebieden van de Hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland en Schieland en de

Krimpenerwaard te leveren, door te voeren, dan wel daaraan hun medewerking te verlenen.
2. Het Rijk is verplicht, onder de gegeven omstandigheden, naar beste kunnen water te leveren tot maximaal de aangegeven hoeveelheid van 13 m³/s water uit het Amsterdam-Rijnkanaal (7 m³/s via gemaal De Aanvoerder en 6 m³/sec via het Noordergemaal) en 4,9 m³/s uit de Lek ten behoeve van de KWA. Het afwegingskader hiervoor is aangegeven in het waterakkoord Noordzeekanaal/Amsterdam-Rijnkanaal en de prioriteiten zoals vastgelegd in de verdringingsreeks (Waterbesluit art. 2.1).
3. Het Rijk is niet gehouden de in het tweede lid genoemde verplichting na te komen, indien de minister/staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, op basis van een advies van de Landelijke Coördinatiecommissie Waterverdeling, anders besluit in geval van watertekort of dreigend watertekort.
4. Met inachtneming van het eerste, tweede en derde lid verplicht het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden zich tot levering van minimaal 6,9 m³/s bij de Bodegraafse sluis.
5. Met inachtneming van het eerste, tweede, derde en vierde lid verplichten de Hoogheemraadschappen van Rijnland en van Delfland zich tot levering van water bij respectievelijk de schutsluis te Leidschendam en de Bergsluis te Rotterdam.
6. Voor de verdeling van het te Bodegraven aangevoerde water geldt als uitgangspunt 11/19e deel voor Rijnland, 5/19e deel voor Delfland en 3/19e deel voor Schieland en de Krimpenerwaard, tenzij de commissie KWA, op verzoek van één van de partijen, anders beslist.
7. De beheerder van een werk of voorziening in het kader van de KWA is, behoudens de omstandigheden als bedoeld in het derde lid, gehouden een beslissing van de commissie KWA terstond uit te voeren en ook overigens mee te werken aan het doeltreffend functioneren van de KWA.
8. De beheerders dragen er zorg voor dat de KWA- en overige werken te allen tijde bedrijfs- en gebruiksgereed zijn.

Artikel 6 Communicatie

De communicatie in het kader van de KWA is er op gericht de verschillende externe doelgroepen tijdig, adequaat en volledig te informeren en waar gewenst bij de maatregelen in het kader van de KWA te betrekken (zie artikel 7). De beheerders dragen zorg voor de communicatie over lokale aangelegenheden, alsmede voor de communicatie in de eigen organisatie.

Artikel 7 Draaiboek

Er is een draaiboek KWA, dat onder meer inzicht geeft in, c.q.regelt:

- de ingebruikstelling, het gebruik en de buitengebruikstelling van de KWA-werken na besluit van de commissie KWA;
- de scheepvaartstremming bij de ingebruikstelling, tijdens het in bedrijf zijn en bij het beëindigen van het gebruik van de KWA-werken;
- waterkwantiteits- en waterkwaliteitsmetingen tijdens in bedrijf zijn van de KWA-werken;
- de verslaglegging, inclusief eventuele schademeldingen;
- bijzondere omstandigheden, zoals calamiteiten tijdens het gebruik van de KWA-werken;
- nadere uitwerkingen van verantwoordelijkheden van actoren;
- activiteiten in het kader van op- en afschaling;
- de communicatie, waaronder: de doelgroepen, middelen en timing van communicatieboodschappen in verschillende fasen en omstandigheden; relevante adresgegevens, dan wel verwijzing naar de vindplaats van de betreffende gegevens; de taakverdeling en te volgen procedures inzake de onderlinge en de externe communicatie (zie artikel 6).

Artikel 8 Financieel verslag

Dit artikel is bij de herziening van 2016 komen te vervallen

Artikel 9 Kostentoerekening

In het waterakkoord Sluis Bodegraven is vastgelegd dat voor de verdeling van de kosten van het waterbeheer de watersystemen van Rijnland en de Stichtse Rijnlanden als een geheel worden beschouwd. In het verlengde daarvan worden alle kosten, zowel de waterafvoer bij wateroverlast als ook voor wateraanvoer bij watertekorten, als ook de baggerkosten, kosten voor piekberging en de kosten voor beheer, onderhoud en bediening naar rato verdeeld worden tussen Rijnland en De Stichtse Rijnlanden. Het waterakkoord Sluis Bodegraven loopt tot en met het jaar 2024. Hieronder vallen ook de jaarlijkse kosten voor beheer, onderhoud en bediening van de KWA en de KWA+ stap 1, eveneens tot en met 2024. Zie de afspraken daarover in artikel 3.1 lid 1 van dat waterakkoord. Dit betekent dat er tot en met 2024 geen verrekening van voor onderhoud of inzet van de KWA gemaakte kosten plaats zal vinden.

Artikel 10 Kostenverdeling

Dit artikel is bij de herziening van 2016 komen te vervallen

Artikel 11 Geschillenregeling

1. Indien er een geschil bestaat omtrent de naleving van dit waterakkoord, leggen de desbetreffende partijen dit zo spoedig mogelijk voor aan de commissie KWA.
2. De commissie KWA beslist zo spoedig mogelijk omtrent het geschil.
3. Indien er geen overeenstemming wordt bereikt zal via mediation getracht worden tot een oplossing te komen. De te kiezen mediator dient geregistreerd te zijn bij de Mediators federatie Nederland (MfN).

Artikel 12 Evaluatie en monitoring

1. De beraadsgroep komt in elk geval bijeen in het jaar dat het waterakkoord feitelijk in gebruik is geweest. In geval van feitelijk gebruik van de KWA stelt de beraadsgroep een evaluatie op.
2. Onverminderd het in het eerste lid bepaalde, kan elke partij de beraadsgroep schriftelijk verzoeken om een evaluatie.

Artikel 13 Inwerkingtreding

Het waterakkoord Kleinschalige wateraanvoervoorzieningen Midden-Holland treedt in werking met ingang van dd-mm-jjjj en geldt tot de inwerkingtreding van de KWA+, wat naar verwachting in 2021 zal plaatsvinden. Het vigerende waterakkoord Kleinschalige wateraanvoervoorzieningen Midden-Holland 2005 wordt ingetrokken.

Artikel 14 Citeertitel

Dit akkoord kan worden aangehaald als Waterakkoord kleinschalige wateraanvoervoorzieningen Midden-Holland 2017.

Nieuwegein, dd-mm-jjjj,

De hoofdingenieur-directeur van Rijkswaterstaat Midden-Nederland;
.
.
.
Delft, dd-mm-jjjj,

Dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Delfland;
.
.
.
Leiden, dd-mm-jjjj,

Dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Rijnland;
.
.
.
Rotterdam, dd-mm-jjjj,

Dijkgraaf van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard;
.
.
.
Houten, dd-mm-jjjj,

Dijkgraaf van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden.

Toelichting Waterakkoord KWA

Toelichting op het waterakkoord Kleinschalige Wateraanvoer voorzieningen (KWA)

Hieronder volgt een toelichting op het waterakkoord KWA. Deze toelichting bestaat uit de volgende onderdelen:

Historie Beschrijving van de ontstaansgeschiedenis
Artikel 1 Begripsomschrijving
Artikel 2 Beheerders
Artikel 3 Beraadsgroep KWA
Artikel 4 Commissie KWA
Artikel 5 Verplichtingen
Artikel 6 Communicatie
Artikel 9 Kostentoerekening
Artikel 10 Kostenverdeling
Artikel 11 Geschillenregeling
Artikel 12 Evaluatie en monitoring

Historie

De in het verleden uitgevoerde verdieping van de Nieuwe Waterweg en de uitbreiding van het Rotterdamse havengebied zijn er de oorzaak van dat steeds verder landinwaarts in het oppervlaktewater de verziltende zee-invloed merkbaar is. Dit maakte oostwaartse verschuiving van inlaatpunten van het Hoogheemraadschap van Delfland noodzakelijk. Op den duur moest Delfland ten dele via Rijnland in zijn waterbehoefte voorzien. Daarmee werden de Hoogheemraadschappen van Rijnland, Delfland en Schieland en de Krimpenerwaard voor hun watervoorziening praktisch geheel aangewezen op de Hollandsche IJssel. Bij lage Rijnafvoeren en een daarmee samenhangende versterkte zee-invloed blijkt het niet mogelijk te zijn voldoende water van goede kwaliteit aan te voeren als gevolg van verzilting van de mond van de Hollandsche IJssel.

Vanaf 1950 onderzoeken diverse belanghebbende instanties, waaronder de drie hoogheemraadschappen, de provincie Zuid-Holland en het Rijk, mogelijkheden om in de waterbehoefte van deze hoogheemraadschappen te voorzien. Het eerste concrete plan betrof een kanaal tussen Maarssen en Bodegraven met een capaciteit van 66 m3/s en een kanaal tussen Waddinxveen en Voorburg met een capaciteit van 23 m3/s. Het eerst genoemde kanaal diende om het Hoogheemraadschap van Rijnland en langs de aanvoerroute gelegen gebieden van water te voorzien, het laatstgenoemde kanaal vooral om de Hoogheemraadschappen van Delfland en Schieland en de Krimpenerwaard via Rijnland van water te voorzien. Een nadere oriëntatie op de waterbehoefte van de hoogheemraadschappen maakte duidelijk dat, in verband met de verhouding tussen kosten en baten van het project, slechts een kanaal met een aanvoercapaciteit van 20 m3/s financieel haalbaar zou zijn. In de jaren 1980 en 1981 zijn daarom voor het kanaal Maarssen-Bodegraven twee alternatieven uitgewerkt, namelijk een kanaal door de Lopikerwaard en een kanaal door de Krimpenerwaard.

Gelijktijdig met het uitwerken van deze alternatieven voor het kanaal Maarssen-Bodegraven werd in het kader van het Voortgezet onderzoek Kanaal Waddinxveen-Voorburg onderzocht op welke wijze Delfland en Schieland en de Krimpenerwaard van water dienden te worden voorzien. Op basis van die studie werden de buisleiding van het Brielse Meer naar Delfland en het definitief inschakelen van het gemaal te Leidschendam gekozen als alternatief voor het kanaal Waddinxveen-Voorburg.

Aanleg van een Waardkanaal was niet meer rendabel omdat door de aanleg van de Brielse Meerleiding een groot deel van de in het Westland te verwachten baten kwam te vervallen. Toch dienden er, omdat bij genoemd onderzoek was uitgegaan van een niet-verzilte Hollandsche IJssel, structurele voorzieningen te worden getroffen om verziltingsperioden van deze rivier te overbruggen. Besloten werd om tegen geringe kosten bestaande werken en voorzieningen geschikt te maken om in dergelijke perioden wateraanvoer van elders mogelijk te maken.

Ten opzichte van de oorspronkelijke “kanaalplannen” waren die plannen tot aanpassing van bestaande werken en voorzieningen “kleinschalig”. Verder was de oorspronkelijke opzet om de watervoorziening van het gehele gebied tussen het Noordzeekanaal, het Amsterdam- Rijnkanaal, de Lek en de kust, kortweg aangeduid als Midden-West-Nederland, veilig te stellen. De kleinschalige voorzieningen beogen uitsluitend de watervoorziening voor de Hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard, kortweg aangeduid als “Midden-Holland”, althans voor een deel veilig te stellen. In verband hiermee worden de voorzieningen in dit waterakkoord “kleinschalige wateraanvoervoorzieningen Midden-Holland” (KWA) genoemd.

Nu deze werken en voorzieningen zijn aangebracht en operationeel zijn, zijn enkele begin zeventiger jaren aangebrachte noodvoorzieningen gesaneerd. Het Rijk is bereid gevonden de investeringskosten voor de aanpassingen van de bestaande werken en voorzieningen te subsidiëren. Daartoe zijn de Hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard met het Rijk een overeenkomst aangegaan.

Eén van de voorwaarden waaronder het Rijk bereid was deze overeenkomst aan te gaan, is dat door middel van een beheersregeling moet zijn verzekerd dat de gerealiseerde werken op het juiste moment overeenkomstig hun doel zullen worden ingezet. Het Rijk bleek een voorkeur voor regeling van het beheer in een waterakkoord te hebben. Op 1 november 1989 is door de 9 betrokken partijen een overeenkomst - in de vorm van een waterakkoord avant la lettre - ondertekend. Deze beheersovereenkomst werd in 2005 vervangen door het Waterakkoord KWA.

Beheerders zijn vanaf aanvang van mening dat boven een ambtelijke beraadsgroep een “bestuurlijk dak” moet komen. Gebleken is dat de aan de bestuurlijke beheerscommissie toe te delen bevoegdheden overwegend op het uitvoerend vlak liggen. Immers, voor het overgrote deel zijn de bijzondere omstandigheden waarin de KWA operationeel moeten zijn, voorzienbaar en kan het gebruik van deze voorzieningen worden genormeerd. De vrije

beslissingsruimte is daarmee gereduceerd tot een besluit omtrent hoelang welke voorzieningen operationeel zullen zijn.

Ook bij voorzienbare, maar niet normeerbare omstandigheden is de beleidsmatigheid van het besluit omtrent het gebruikmaken van het systeem marginaal en meer uitvoerend van karakter. Het waterakkoord biedt de mogelijkheid een "bestuurlijk dak" aan te brengen van voldoende gewicht en met voldoende bevoegdheden om alle door de deelnemers gewenste beslissingen te kunnen nemen.

Het waterakkoord heeft betrekking op een vrijwillige inperking van bevoegdheden, in die zin, dat de deelnemers in de zo veel als mogelijk genormeerde omstandigheden, overeenkomstig gemaakte afspraken zullen handelen en in niet-normeerbare, maar wel voorzienbare omstandigheden zich gebonden achten aan het oordeel van een voor dat doel ingestelde bestuurlijke commissie. Er zijn evenwel omstandigheden denkbaar waaronder het niet redelijk is van een deelnemer te eisen het waterakkoord onverkort na te komen.

De KWA kan worden gekarakteriseerd als een aantal aanvullende structurele voorzieningen die, met gebruikmaking van deels bestaande, deels speciaal voor dit doel aangelegde werken en voorzieningen, in bepaalde bijzondere omstandigheden aanvoer van water van voldoende kwaliteit mogelijk moeten maken.

De naam "KWA" heeft weliswaar betrekking op deze speciaal ten behoeve van de KWA aangelegde werken en voorzieningen, maar bestaande werken en voorzieningen vormen een even essentieel onderdeel van het aanvoer- en distributiesysteem.

In 2003 en in 2011 is de KWA daadwerkelijk in werking getreden en heeft tevens een verdere opschaling plaatsgevonden. De betrokken organisaties hebben naar aanleiding hiervan evaluaties uitgevoerd. Naar aanleiding van de gemaakte financiële afspraken in het waterakkoord Sluis Bodegraven in 2015 diende het waterakkoord KWA daarop aangepast te worden. Tevens zijn verwijzingen naar verouderde wet- en regelgeving verwijderd.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1 - Begripsomschrijvingen

In lid 6 is de positie van toehoorder opgenomen, omdat er belang aan wordt gehecht dat de provincies op de hoogte zijn van de ontwikkelingen die zich voordoen. De toehoorder neemt niet actief aan de beraadslagingen deel. De activiteiten van de diverse actoren zijn nader uitgewerkt in het draaiboek KWA.

De Beraadsgroep kan zich ambtelijk laten ondersteunen, waarbij in het bijzonder wordt gedacht aan juridische adviseurs of communicatieadviseurs. Geattendeerd wordt op het feit dat het niet vanzelfsprekend is dat de reglementaire vervangers van de in lid 7 van dit artikel genoemde dijkgraven en HID bij daadwerkelijke vervanging ook de eerstaangewezenen zijn voor besluitvorming inzake en

verantwoordelijkheid voor de KWA. Het is raadzaam dat de desbetreffende partijen hierover intern afspraken maken.

De fasering, zoals aangegeven in lid 8, is toegespitst op een situatie van bijzondere omstandigheden, zonder dat sprake is van een calamiteit. In geval van een calamiteit voorzien de calamiteitenplannen van de respectievelijke autoriteiten. Er kunnen zich omstandigheden voordoen dat het niet langer noodzakelijk is om de volledige KWA-werken te benutten. In dat geval kan sprake zijn van afschaling, zonder dat de ingebruikfase wordt beëindigd. Indien de inzet van de KWA-werken onvoldoende soelaas biedt, kan worden besloten aanvullende maatregelen te nemen. In deze situatie – aan te duiden als KWA-plus – blijft het voorliggende waterakkoord onverkort van toepassing.

Artikel 2 - Beheerders

In artikel 2 zijn alle beheerders van de KWA-werken, de overige werken en doorvoerroutes ten behoeve van de KWA genoemd.

Artikel 3 – Beraadsgroep KWA

Het advies van de beraadsgroep aan de commissie KWA dient vergezeld te gaan van een motivering en, indien noodzakelijk, de nodige beschouwingen. Voorts dient de beraadsgroep bij haar advies aan te geven op basis van welke voorspellingen en verwachtingen zij tot het oordeel is gekomen dat en voor hoelang, onderdelen van de KWA in werking dienen te worden gesteld, of juist waarom niet. Tenslotte dient de beraadsgroep aan te geven van welke bestaande voorzieningen gebruik moet worden gemaakt en wat daarvan globaal de kosten zullen zijn.

Het advies van de beraadsgroep wordt - gelet op de eis van unanimiteit - door de gehele beraadsgroep ondersteund. In het advies kunnen echter minderheidsstandpunten zijn opgenomen.

Artikel 4 – Commissie KWA

Teneinde de slagvaardigheid van de commissie te vergroten, treedt de voorzitter als vertegenwoordiger van de commissie op. Dit doet niets af aan de in dit artikel omschreven taken van de commissie. De communicatie met de LCW wordt ingevuld door de vertegenwoordiger van RWS Midden-Nederland.

Voor zover het besluit omtrent inwerkingzetting van de KWA niet tevens het beëindigen daarvan bepaalt, dient voor het besluit omtrent het beëindigen daarvan, zoveel als mogelijk, dezelfde procedure als voor inwerkingzetting te worden doorlopen.

De commissie dient goedkeuring te verlenen aan het Draaiboek KWA. Dit laat onverlet dat de beraadsgroep periodiek het draaiboek actualiseert, bijvoorbeeld waar het gaat om adresgegevens. Voor dit soort kleinere wijzigingen is goedkeuring van de commissie niet vereist.

Het werd bij de totstandkoming van het akkoord niet wenselijk gevonden de werking van de regeling uit te breiden, in die zin, dat de KWA in werking zouden kunnen worden gesteld vanwege andere bijzondere omstandigheden, die geen

verband houden met lage Rijnafvoeren en merkbare zee-invloed in de mond van de Hollandsche IJssel. Indien door nieuwe inzichten behoefte bestaat de KWA in werking te stellen, dan biedt artikel 4, lid 2 hiertoe de ruimte.

In geval van calamiteiten in een beheersgebied kan de desbetreffende dijkgraaf of HID de verantwoordelijkheid nemen om de wateraanvoer via de KWA met onmiddellijke ingang stil te leggen. Te denken valt aan kadebreuken, waardoor de waterstand in het aanvoertraject snel daalt, een plotseling zeer sterke regenval, waardoor het peil snel stijgt, of aan plaatselijk sterke wateraan-/doorvoer direct (tijdelijk) moet worden beëindigd. Ook kan gedacht worden aan het buiten gebruik raken van een KWA-werk, of een waterverontreiniging door bijvoorbeeld Een olielozing waardoor de wateraanvoer-/doorvoer moet worden gestaakt. De betreffende dijkgraaf is per direct verantwoording schuldig aan de voorzitter van de commissie KWA. De commissie beslist in dergelijke gevallen of en zo ja wanneer, de wateraanvoer hersteld wordt.

Artikel 5 - Verplichtingen

Dit artikel verplicht de partijen tot het, onder de gegeven omstandigheden, naar beste kunnen water te leveren ten behoeve van de KWA tot maximaal de aangegeven hoeveelheid.

Omdat het hier veelal een periode van schaarste aan water betreft, kan geen garantie worden gegeven dat de in dit artikel bepaalde hoeveelheid water op dat moment ook daadwerkelijk beschikbaar zal zijn. De landelijke coördinatiecommissie waterverdeling (LCW) adviseert de minister/staatssecretaris over de verdeling van het water van het hoofdsysteem in tijden van schaarste en warmte, waarna de minister/staatssecretaris het besluit neemt over de waterverdeling in het hoofdwatersysteem. De LCW baseert haar advies op basis van het wateraanbod van het hoofdsysteem, de watervraag van de regio's en van het hoofdsysteem, de diverse waterakkoorden en de prioriteiten zoals vastgelegd in de verdringingsreeks.

Het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden verplicht zich in dit artikel tot levering van minimaal 6,9 m3/s via de Sluis Bodegraven. Deze verplichting is afhankelijk van de beschikbaarheid van water op het Amsterdam-Rijnkanaal (maximaal 13 m3/s) en de Lek (maximaal 6,9 m3/s) zoals hierboven is aangegeven. Het water wordt aangevoerd via twee aanvoerroutes, namelijk Lopikerwaardroute en Leidsche/Oude Rijnroute. Voor de Lopikerwaardroute wordt 4,9 m3/s water onttrokken aan de Lek. Dit water wordt via de Lopikerwaard doorgevoerd naar De Hollandsche IJssel. Daarbij wordt maximaal 6 m3/s onttrokken aan het Amsterdam Rijnkanaal (Noordergemaal) en 2 m3/s onttrokken aan de Lek (inlaat Vreeswijk) welk water via de Doorslag op de Gekanaliseerde Hollandsche IJssel wordt gebracht. Vanuit de Hollandsche IJssel wordt het water via de Enkele Wiericke doorgevoerd naar de Oude Rijn. Voor de Leidsche/Oude Rijn route wordt maximaal 7 m3/s via de Aanvoerder op de Leidsche en Oude Rijn gebracht. Een deel van het ingelaten water wordt gebruikt voor de watervoorziening van het beheergebied van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (maximaal 11 m3/s). Al met al resulteert dit in een minimale waterlevering van 6,9 m3/s bij Bodegraven. Bij een verval van 5 cm over de sluis van Bodegraven kan maximaal 12 m3/s worden geleverd via de rinketten van de sluis en de spuikoker bij Bodegraven.

In aansluiting op en afgestemd met de verplichting van het Rijk, zijn overeenkomstige verplichtingen opgenomen voor het hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en de Hoogheemraadschappen van Rijnland en Delfland met betrekking tot de doorvoer van het ingelaten water. De verdeling van het water is gebaseerd op de verdeling van de kosten van aanleg van de KWA werken tussen de ontvangende hoogheemraadschappen. Een en ander staat verwoord in ”Advisering Eindrapport Stuurgroep Wateraanvoer Zuid-Holland”, gedateerd 10 oktober 1984, uitgebracht door een werkgroep, ingesteld door de Hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard, met medewerking van het Groot-Waterschap van Woerden en het waterschap Lopikerwaard.

Ten behoeve van de KWA is een aantal reeds bestaande werken en voorzieningen aangepast om deze voor doorvoer en distributie van een in deze regeling bepaalde hoeveelheid water geschikt te maken. Deze bestaande werken en voorzieningen vormen derhalve evenzeer een essentieel onderdeel van het aanvoer- en distributiesysteem. Dientengevolge impliceert een besluit tot inwerkingzetting van de KWA eveneens het medegebruik van die bestaande voorzieningen.

Artikel 6 - Communicatie

Uit de evaluatie van de KWA-inzet in 2003 en 2011 is gebleken dat een adequate communicatie met belanghebbenden van essentieel belang is. Daarom is in het Draaiboek een communicatiesectie opgenomen. Uitgangspunten zijn:

- Communicatie is een essentieel onderdeel van beleid en maatregelen in het kader van de KWA, in de voorbereidings-, ingebruik- en afhandelingsfase.
- De KWA heeft te maken met verschillende doelgroepen, die ieder hun eigen benadering vragen. Deze doelgroepen hebben verschillende (en soms tegenstrijdige) belangen.
- Communicatie is vooral gericht op het toelichten van de maatregelen, het doel ervan en de afwegingen die aan de inzet van de KWA ten grondslag liggen.

In het draaiboek staan operationele afspraken beschreven met betrekking tot:

- wie communiceert, inclusief afspraken over onderlinge afstemming van communicatie;
- wat zijn de doelgroepen;
- hoe verloopt de communicatie, per doelgroep;
- wat zijn de kernboodschappen;
- welke middelen wanneer worden ingezet;
- Daarnaast bevat het draaiboek basisteksten (factsheets, persberichten, achtergronden). In een bijlage komt een jaarlijkse update van naam- en adresgegevens van relevante partijen.

Artikel 9 - Kostentoerekening

De kostentoerekening is in vergelijking met het vorige waterakkoord sterk vereenvoudigd. Dit is een direct gevolg van de financiële afspraken die zijn gemaakt in het waterakkoord Sluis Bodegraven uit 2015. De in deze nieuwe

financiële regeling gehanteerde uitgangspunten zijn gebaseerd op een integrale watersysteembenadering, in zowel natte als droge situaties, waarbij de (boezem)watersystemen van de Stichtse Rijnlanden en Rijnland als één geheel worden beschouwd. De afdracht van HDSR aan Rijnland is vastgesteld op een jaarlijks bedrag, vast en onafhankelijk van de hoeveelheid water. In dit bedrag zijn ook de kosten voor beheer, onderhoud en bediening van de KWA en KWA+ tot 2024 inbegrepen.

Artikel 12 - Evaluatie en monitoring

Tijdens de periodieke beoordeling en evaluatie worden diverse aspecten van de KWA beschouwd. Hiertoe behoort ook de periodieke beoordeling van het de actualiteit van het draaiboek KWA. Gelet op het feit dat de KWA in 2003 en 2011 daadwerkelijk is ingezet, wordt het proefdraaien van het systeem vooralsnog niet nodig geacht.

Kaartbijlage KWA

Een onderdeel van het waterakkoord KWA vormt de kaartbijlage. Op deze kaart zijn twee routes aangegeven, namelijk de KWA-route en de zogenaamde overige routes.

Verder zijn op de kaart de KWA-werken en de overige werken aangegeven. Deze begrippen komen terug in het waterakkoord en de toelichting daarop. Bovengenoemde kaart geeft een overzicht van de diverse routes en werken van de KWA.

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV - verenigde vergadering

Aard Voorstel	**VV-Besluitnota**
Vergaderdatum	29-03-2017 Agendapuntnummer 4.12.
Onderwerp	**Vaststellen peilbesluit Oranjepolder (Zuidgeest)**
Collegevergadering	07-02-2017
VV-commissie	Cie VW: 15-03-2017
Portefeuillehouder	J.J.J. Langeslag
Corsanummer	17.003361
BABS id	5695
Bijlagen	Peilbesluit Oranjepolder Kaart peilbesluit Oranjepolder bijlage bestuursvoorstel peilbesluit Oranjepolder - drooglegginskaart Samenvatting en toelichting (polderplan)

(concept) De verenigde vergadering

besluit:

1. Het peilbesluit voor de Oranjepolder vast te stellen.

VV-besluitnota

De verenigde vergadering

besluit:
1. Het peilbesluit voor de Oranjepolder vast te stellen.

Context
De Oranjepolder ligt in de gemeente Voorschoten in het gebied van watergebiedsplan Zuidgeest en bevat grotendeels stedelijk gebied. Dit gebied heeft geen interactie met de ontwikkelingen in de regio, zoals Valkenburg en de Rijnlandroute.
Het ontwerp-peilbesluit heeft eind 2016 ter inzage gelegen. Er zijn geen zienswijzen ingediend tijdens de inspraakperiode.

Belangrijkste issues waterkwantiteit en –kwaliteit
Wateropgave
Het watersysteem is qua wateroverlast op orde, aanvullende maatregelen om wateroverlast tegen te gaan zijn niet nodig. Het gemaal aan de Sixlaan is aan vervanging toe, omdat het gemaal aan het einde van zijn economische levensduur is.

Peilbeheer
Er wijzigt weinig aan de peilen ten opzichte van het vorige peilbesluit. In een klein stuk stedelijk gebied wordt een peil gevoerd dat 13 cm boven het vastgestelde peil ligt, dit is bij wijze van proef reeds enige jaren verhoogd. Bij dit peil is er geen overlast. Op basis van de eerste analyse leek het mogelijk om het peil in een peilvak aan te passen tot boezempeil, zodat hier het gemaal Sixlaan kon vervallen. Uit de communicatie met de omwonenden kwam naar voren dat dit niet gewenst was, omdat dan te hoge (grond)waterstanden optreden. Na onderzoek is gebleken dat verhoging van het peil inderdaad ongewenst is. Het huidige praktijkpeil geeft geen bezwaar.
De grenzen van de polder moeten worden aangepast: enige peilvakken ten westen van het spoor worden in het peilbesluit van de Papenwegsepolder opgenomen.

Waterkwaliteit
De waterkwaliteit in het gebied wordt onder andere negatief beïnvloed door overstorten uit de gemengde riolering. Het waterkwaliteitsspoor geeft aan dat minder emissie van het gemengde rioolstelsel op het watersysteem leidt tot een verbetering. In dit kader zorgt de gemeente Voorschoten voor het afkoppelen van schone straatoppervlakken, onder meer in peilgebied Sixlaan.
Het verbinden van een watergang in landgoed Rosenburgh zal de doorstroming verbeteren, waardoor de waterkwaliteit positief beïnvloed wordt.

Proces
In dit peilbesluit is weinig aan de praktijkpeilen veranderd, daarom is er voor gekozen om geen algemene informatieavonden te houden voor het hele gebied. Voor de reeds genomen maatregelen, ter hoogte van het Geestwoningpad en landgoed Rosenburgh, is er een overlegproces geweest. Voor de wijzigingen rondom het Geestwoningpad is overleg geweest met de gemeente en met de eigenaren van de sportvelden, alsmede met de spoorbeheerder ProRail. In de uitvoering van de maatregel is rekening gehouden met ingebrachte belangen. De maatregel is in het kader van de polderplan uitgezet, maar heeft geen betrekking op een peilwijziging, en kon dus eerder worden uitgevoerd. De uitvoering van de maatregel is in 2014 afgerond.

Voor de aanleg van de verbinding tussen twee watergangen in landgoed Rosenburgh is afstemming geweest met de gemeente. De bewoners van de omgeving zijn voor de uitvoering op de hoogte gebracht. De maatregel is in het kader van de polderplan

uitgezet, maar heeft geen betrekking op een peilwijziging, en kon dus eerder worden uitgevoerd. Deze maatregel is in de zomer van 2016 uitgevoerd.

Over het vernieuwen van het gemaal Sixlaan wordt gecommuniceerd met de direct belanghebbenden.

Argumenten

1.1 Met het nieuwe peilbesluit is het watersysteem op orde

De volgende maatregelen worden genomen om het watersysteem op orde te maken:

a. Peilgrens OR-2.11.1.2 ter hoogte van Geestwoningpad aanpassen, waardoor een robuuster peilvak ontstaat (reeds uitgevoerd).
b. Het gemaal in peilvak OR-2.11.2.1 Sixlaan vernieuwen en verplaatsen naar het andere slootuiteinde, wat openbaar gebied is. Hierdoor wordt het gemaal veel beter toegankelijk voor onderhoud. Tevens wordt in dit peilvak het huidige praktijkpeil vastgesteld.
c. Verbinding maken tussen twee watergangen bij landgoed Rosenburgh, en om de wegverbinding in stand te houden een duiker aan te leggen. Hierdoor verbetert de doorstroming en daarmee de waterkwaliteit. Daarnaast passen we de classificatie in de legger van twee watergangen bij landgoed Rosenburgh aan: de ene watergang wordt opgewaardeerd tot hoofdwatergang, de andere afgewaardeerd tot overig water. Deze classificatie past beter bij de omvang van de betreffende watergangen (reeds uitgevoerd).
d. De grenzen van de polder worden aangepast: enige peilvakken ten westen van het spoor worden in het peilbesluit van de Papenwegsepolder opgenomen.

Dit zijn de belangrijkste ingrepen in het watersysteem. Het complete peilenvoorstel en de maatregelen zijn beschreven in de rapportage (zie bijlage). De investering voor de maatregelen is opgenomen in eerder verstrekt krediet, binnen het Watergebiedsplan Zuidgeest cluster 2. Het krediet voor Zuidgeest cluster 2 is september 2014 verleend.

1.2 Het vaststellen en herzien van peilbesluiten is wettelijk verplicht

Met het vaststellen van dit peilbesluit beschikt Rijnland voor de Oranjepolder weer over een actueel peilbesluit.

1.3 Bij het opstellen van het peilbesluit is rekening gehouden met de wensen vanuit het gebied

Voor de beoogde maatregelen zijn er aparte communicatietrajecten ingezet. Dit geldt voor de maatregelen rondom het Geestwoningpad, landgoed Rosenburgh en de Sixlaan.

Risico's

1.1 Het al eerder aangevraagde krediet (voor Zuidgeest 2) blijkt onvoldoende voor het uitvoeren van alle maatregelen

De kosten voor gemaal en leiding Sixlaan zijn ongeveer 2 ton hoger dan eerder voorzien in de raming van Zuidgeest 2, vanwege de complexe omgeving en technische eisen (het exacte bedrag moet nog vastgesteld worden). Er is risico dat het beschikbare krediet (ZG2) overschreden wordt, dit hangt echter ook af van eventuele meevallers in andere polders. Indien nodig, zal gelijktijdig met het vaststellen van peilbesluiten van een aantal andere polders in Zuidgeest cluster 3 (verwacht september '17), extra krediet aangevraagd worden bij de VV (voor deze resterende maatregel van Zuidgeest 2).

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV-besluit

De verenigde vergadering van het Hoogheemraadschap van Rijnland,

gelezen het voorstel van dijkgraaf en hoogheemraden van 07-02-2017, kenmerk 17.003361,

en gelet op artikel 5.2 Waterwet, de artikelen 4.2 tot en met 4.5 Waterverordening Rijnland en afdeling 3:4 Algemene wet bestuursrecht,

besluit:

1. Het peilbesluit voor de Oranjepolder vast te stellen.

Leiden, 29-03-2017.

De verenigde vergadering,

G.J. Doornbos
dijkgraaf

C.M. van de Wiel
secretaris

VV-besluit

Nr. 16.075955

De Verenigde Vergadering van het Hoogheemraadschap van Rijnland

Besluit

Het peil van de waterstand in de Oranjepolder overeenkomstig de bij dit besluit behorende kaart vast te stellen op:

peilgebied	**zomerpeil**	**winterpeil**	**vast peil**
OR-2.11.1.1	NAP -1,02	NAP -1,12	
OR-2.11.1.2	NAP -0,87	NAP -0,97	
OR-2.11.2.1			NAP -0,89

De overgang van zomer- naar winterpeil en omgekeerd in principe plaats te laten vinden in de maanden september en oktober, respectievelijk maart en april, op basis van de weersgesteldheid en waterstand.

Het peilbesluit van de Oranjepolder treedt op de dag na de bekendmaking in werking.

Op basis van het voorstel van dijkgraaf en hoogheemraden van 21 februari 2017 ;

Gelet op artikel 5.2 Waterwet, de artikelen 4.2 tot en met 4.5 Waterverordening Rijnland en afdeling 3:4 Algemene wet bestuursrecht;

Leiden, …..2017

De Verenigde Vergadering,

G.J. Doornbos
dijkgraaf

mw. C.M. van de Wiel,
secretaris-algemeen directeur

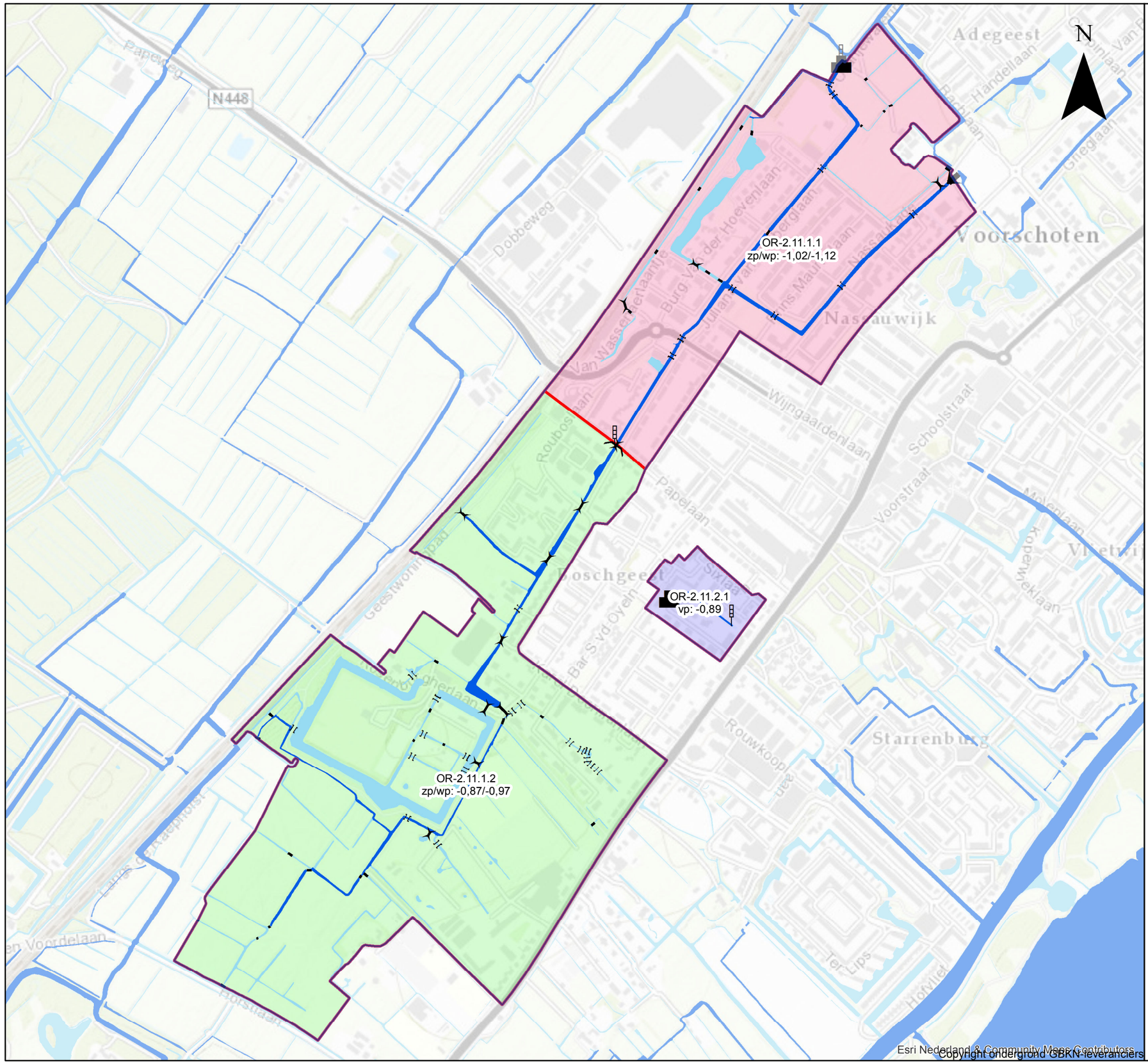

Toekomstige waterhuishoudkundige situatie

Legenda

- grens polder
- grens peilvak
- OR-2.11.1.1
- OR-2.11.1.2
- OR-2.11.2.1

kunstwerken

- stuw
- brug
- peilschaal
- duiker
- inlaat
- gemaal

watergang

- primair
- overig

Corsa-nr.: 16.074224

Behoort bij besluit van de Verenigde Vergadering van het Hoogheemraadschap van Rijnland,
d.d.
nr. 16.075955

De secretaris algemeen directeur,

C. van de Wiel

Peilbesluit Oranjepolder

januari 2017
Schaal: 1:9.000

0 100 200 300 400 Meters

Hoogheemraadschap van Rijnland

Toekomstige drooglegging

Legenda

- grens polder
- grens peilvak

Drooglegging (m)

- < 0,4
- 0,4 - 0,6
- 0,6 - 0,8
- 0,8 - 1,0
- 1,0 - 1,2
- 1,2 - 1,4
- 1,4 - 1,6
- 1,6 - 1,8
- 1,8 - 2,0
- > 2,0

Peilbesluit Oranjepolder

mei 2016

Schaal: 1:9,000

0 100 200 300 400 500 600 Meters

Hoogheemraadschap van Rijnland

Copyright ondergrond GBKN-leveranciers

Hoogheemraadschap van
Rijnland

WATERGEBIEDSPLAN WEST

Polderplan Oranjepolder

Archimedesweg 1
postadres:
postbus 156
2300 AD Leiden
telefoon (071) 3 063 063
telefax (071) 5 123 916

CORSA nummer: 13.62345
versie: 4
auteur: Kees de Vries
oplage: 1
datum: 3 januari 2017
projectnummer: 99863

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE 2

Samenvatting 3

1. Actualisatie Watergebiedsplan Zuidgeest 7
   1.1 Knelpunten 7
   1.2 Knelpunten na beheerdersoordeel 9
   1.3 Aandachtspunten voor maatregelenfase: 10
   1.4 Conclusies/acties nav actualisatie 16

2. Maatregelenpakket 17
   2.1 Maatregelpakket, beschrijving maatregelen 17
   2.2 Voorkeursvariant 17
   2.3 Peilvoorstel 19
      2.3.1 Peilbesluitpeilen en praktijkpeilen 20
      2.3.2 Bodemopbouw en landgebruik 21
      2.3.3 Grondwater 22
      2.3.4 Peilvoorstel 23
   2.4 Inrichtingsmaatregelen 23

3. Monitoring, beheer, evaluatie 25
   3.1 Waar meten we, hoe lang en waarom? 25
   3.2 Waar sturen we op? 25
   3.3 Waar, wanneer, en hoe rapporteren we en doen we er nog wat mee? 25
   3.4 Beheer 26
   3.5 Evaluatie 26

Bijlage 1. Tabellen 27

Bijlage 2. Kaarten 28

Samenvatting

Inleiding

Het laatste peilbesluit voor de Oranjepolder is in 2004 vastgesteld. Het peilbesluit is in 2015 verlopen. In de rapportage voor inventarisatie van de polderplannen voor watergebiedsplan Zuidgeest worden enkele knelpunten in deze polder benoemd.
In dit polderplan analyseren we het watersysteem en toetsen we of er aanvullende maatregelen nodig zijn om het waterbeheer in de polder op orde te krijgen.

Figuur 1 Ligging van de Oranjepolder in de gemeente Voorschoten. De peilvakken ten westen van het spoor komen in de Papenwegsepolder te liggen.

De maatregelen die voorgesteld worden betreffen deels het aanpassen van de begrenzing van de polder. Delen ten westen van de spoorlijn Leiden-Den Haag wateren af op andere polders en worden niet meer opgenomen in dit polderplan, maar in de Papenwegsepolder.

Gebiedsbeschrijving

De Oranjepolder ligt in de gemeente Voorschoten. De polder wordt globaal begrensd door de Bachlaan, de Prins Bernhardlaan, de Veurseweg, de Horstlaan en de spoorlijn, inclusief industrieterrein Dobbewijk. De polder bestaat uit zes peilvakken en wordt bemalen door twee gemalen die het water uitslaan op de boezem. De peilvakken in de Oranjepolder ten westen van het spoor wateren af op de Papenwegsepolder.

De spoorlijn doorsnijdt enkele peilvakken van de Oranjepolder. In dit peilbesluit worden de (administratieve) poldergrenzen aangepast op de daadwerkelijke afwatering: alleen de peilvakken die afwateren op de gemalen ten oosten van de spoorlijn vallen onder het polderplan van de Oranjepolder. De met paarsgestippelde peilvakken OR-2.11.1.3, OR-2.11.1.4 en OR-2.11.1.5 worden bij de Papenwegsepolder gevoegd. Een klein deel van peilvak OR-2.11.1.1 bij het spoor watert af op de Noord-Hoflandschepolder en is onder dat polderplan opgenomen. Deze aanpassingen zijn in Figuur 1 te zien.

Het totaal oppervlak van de (resterende) peilvakken is 128 ha, en is verdeeld over drie peilvakken. De polder is relatief vlak, met een gemiddeld maaiveld op NAP -0,03 m. Peilvak 1.1 ligt net iets lager (4 cm) dan dit gemiddelde; het kleine peilvak 2.1 ligt gemiddeld op NAP +0,26 m, dus 22 cm hoger dan het gemiddelde peil.

Maaivelddaling

Maaivelddaling is in de zandige delen van het gebied verwaarloosbaar klein. Het betreft hier vooral de stedelijke delen. Op basis van de beschikbare metingen wordt geconcludeerd dat ook in de veengebieden in de afgelopen 10 jaar geen maaivelddaling optreedt. De metingen wijzen eerder in het tegendeel: over deze periode is volgens de AHN3 het maaiveld gemiddeld 5 mm/jaar is gestegen. Een verklaring hiervoor is niet direct beschikbaar. We nemen aan dat de meest recente metingen (AHN3) correct zijn voor de beoordeling van het actuele peil van het maaiveld.

Hieronder staan de belangrijkste gebiedskenmerken:

peilgebied			2.11.1.1	2.11.1.2	2.11.2.1
Oppervlakte		ha	43,62	80,65	4,5
Bodemsoort				zwak lemig fijn zand	zwak lemig fijn zand
Grondgebruik			stedelijk	agrarisch plus stedelijk	stedelijk
Maaiveldhoogte		NAP m	-0,07	-0,03	0,26
Maaivelddaling (positief=stijging)		mm/jaar	-	0,5	
Vigerend peilbesluit					
	zomer	NAP m	-1,02	-0,87	-1,02
	winter	NAP m	-1,12	-0,97	-1,02
praktijkpeil					
	zomer	NAP m	-1,02	-0,88	-0,89
	winter	NAP m	-1,09	-0,93	-0,89
peilvoorstel zomer		NAP m	-1,02	-0,87	-0,89
	winter	NAP m	-1,12	-0,97	-0,89
gemiddelde drooglegging zomer			0,95	0,84	1,15
(bij peilvoorstel) winter		m	*1,05*	*0,94*	*1,15*

Tabel 1 Kenmerken en waterpeilen van de 3 peilvakken van de Oranjepolder.

Watersysteembeschrijving

De Oranjepolder bestaat uit 2 bemalingseenheden:

a. Gemaal Oranjepolder, die zorgt voor de bemaling van de peilvakken OR-2.11.1.1 en OR-2.11.1.2. De vijzel van dit gemaal uit 1995 is in 2011 gerenoveerd. Peilvak OR-2.11.1.2 watert af op het lagere peilvak via een stuw.
b. Gemaal Sixlaan zorgt voor de bemaling van het peilvak OR-2.11.2.1.

Beide gemalen wateren uit op het boezemwater van Rijnland.

Kwel en infiltratie

Het gebied ligt in de overgangszone tussen kwel en infiltratie. Het diepere grondwater in deze omgeving heeft een stijghoogte van ca. NAP -1,50 m. In peilvakken OR-2.11.1.1 en OR-2.11.1.2 is er over het hele jaar een geringe infiltratie (orde 0,1 tot 0,2 mm/dag). In peilvak OR-2.11.2.1 is ongeveel kwel-neutraal.

De waterlopen in het gebied zorgen voor drainage bij verhoogde grondwaterstanden. In perioden van neerslagoverschot vormt de weerstand in de ondergrond een belemmering voor snelle infiltratie. Het grondwater stroomt dan ook zijdelings af naar de drainerende watergangen, waar het grondwater als kwel tevoorschijn komt.

Analyse watersysteem

Wateropgave

Wateroverlast ontstaat als bij extreme neerslag het afvoersysteem niet alle neerslag kan afvoeren. Berging op oppervlaktewater en op taluds van waterlopen moet voorkomen dat wateroverlast te vaak voorkomt. Er zijn landelijke normen voor het niveau van bescherming van landgebruik-functies. Via modelberekeningen is uitgezocht of het watersysteem voldoet aan deze normen. Hieruit bleek dat op een beperkt aantal locaties knelpunten voorkomen. Na overleg met de beheerders is vastgesteld dat deze knelpunten als niet representatief voor de functie worden beschouwd (zie §1.2); het watersysteem voldoet aan de eisen, aanvullende maatregelen om wateroverlast tegen te gaan zijn niet nodig.

Peilbeheer en peilgrenzen

Tabel 1 laat zien dat er vrijwel geen verschil is tussen de vastgestelde (vigerende) peilbesluitpeilen en de gevoerde praktijkpeilen. Alleen peilvak OR-2.11.2.1 vormt een uitzondering: hier wordt een praktijkpeil gevoerd dat 13 cm boven het peilbesluitpeil ligt. Dit wordt met name gedaan omdat het gebied anders te droog is voor de huidige functie (stedelijk) en in droge perioden geen wateraanvoer mogelijk is. Door het peil hoger te houden, is een grotere buffer aanwezig.

De grenzen van de polder worden aangepast: een aantal peilvakken ten westen van het spoor worden in het polderplan en peilbesluit van de Papenwegsepolder opgenomen. Verder wordt een waterloop langs het spoor bij de Britisch School aangesloten op boezempeil, en wordt hier de grens van het peilvak aangepast. Ook wordt de begrenzing van peilvak OR-2.11.2.1 aangepast aan de daadwerkelijke grenzen van het intrekgebied.

Peilvoorstel

Toetsing van het gevoerde waterpeil laat zien dat deze optimaal is voor de agrarische functie in de peilvakken OR-2.11.1.1 en OR-2.11.1.2. Aanpassing van het waterpeil in deze vakken is vanuit landbouwkundige productie en het beperken van schade niet nodig.

Aanpassing van het waterpeil in peilvak OR-2.11.2.1 is wenselijk. Het gebied heeft een erg grote drooglegging bij het vigerend peil; er zijn geen grondwaterklachten bij het peil dat de afgelopen 6 jaar gevoerd is (13 cm hoger). Verhoging van het grondwaterpeil zorgt voor meer infiltratie en voor minder energiegebruik. Voorgesteld wordt om het praktijkpeil te formaliseren.

Maatregelen

Het polderplan bestaat uit een beschrijving van de waterhuishouding van het gebied en het peilvoorstel voor handhaving van de huidige peilen in een geactualiseerd peilbesluit. Inrichtingsmaatregelen zijn wenselijk voor de peilaanpassing bij de British School en voor de bemaling van peilvak OR-2.11.2.1.

Bij de Britsch School is een watergang op boezempeil gebracht. Hiervoor is de windmolen inmiddels onklaar gemaakt en zijn taluds aangepast.

Er is onderzocht of het peilvak OR-2.11.2.1 (Sixlaan) opgeheven kan worden door het aan te sluiten op boezemwater. Het onderzoek wijst uit dat opheffen niet mogelijk is, vanwege de risico's van te hoge grondwaterstanden in de nabije omgeving. Het gemaal is aan vervanging toe. Voorgesteld wordt de bemaling van dit peilvak in stand te houden en het gemaal te verplaatsen naar een locatie waar deze beter toegankelijk is. Verder is het watersysteem bij het Geestwoningpad aangesloten op boezempeil en wordt de hoofdwatergang bij Rosenburgh verlegd omwille van eenvoudiger onderhoud.

Kosten

Voor de aanpassing van de omgeving van de Britisch School (Geestwoningpad) en voor de aanpassing van de bemaling van de omgeving Sixlaan zijn de kosten ten tijde van de kredietaanvraag (sept 2014) geraamd op EUR 230.000,-. De kosten voor het gemaal Sixlaan kunnen echter hoger uitvallen vanwege de complexe bebouwde omgeving en technische eisen. Het exacte bedrag moet nog vastgesteld worden, waarna eventueel extra krediet wordt aangevraagd.

Effecten

De voorgestelde aanpassingen betreffen alleen de wijzigingen in de begrenzing van het peilvak bij de British School en de aanpassingen van de bemaling van de Sixlaan.

- De peilaanpassing van de spoorsloot naar boezempeil houdt in dat het waterpeil hier in de zomer 30 cm hoger komt te staan. Er zijn beperkte effecten te verwachten op de boombeplanting langs deze sloot; wortels van bomen vlak bij de sloot kunnen aangetast raken. Effect op de naastgelegen sportvelden is niet significant, omdat deze gedraineerd zijn op het niveau van het boezempeil. Effect op de spoorbaan is niet significant; de drooglegging van de spoorbaan blijft met 2,0 m ruim voldoende.
- De handhaving van het praktijkpeil bij de Sixlaan houdt in dat de gemiddelde drooglegging in dit gebied 1,15 m blijft. Dit is ruim voldoende voor de grondslag. Er zijn geen effecten te verwachten, omdat het waterpeil niet aangepast wordt.

Communicatie en draagvlak

In dit peilbesluit is er weinig aan de praktijkpeilen veranderd, daarom is er voor gekozen om geen algemene informatieavonden te houden voor het hele gebied.
Voor twee beoogde maatregelen zijn er aparte communicatietrajecten ingezet. Dit geldt voor de maatregel rondom het Geestwoningpad, park Rosenburgh en de Sixlaan.

Geestwoningpad

Voor de wijzigingen rondom het Geestwoningpad is overleg geweest met de gemeente en met de eigenaren van de sport velden, alsmede met de spoorbeheerder ProRail. In de uitvoering van de maatregel is rekening gehouden met ingebrachte belangen. De maatregel is in het kader van de polderplan uitgezet, maar heeft geen betrekking op een peilwijziging, en kon dus eerder worden uitgevoerd. De maatregel is in 2014 afgerond.

Park Rosenburgh

Voor de aanleg van een verbinding in Park Rosenburgh is afstemming geweest met de gemeente. De bewoners van de omgeving zijn voor de uitvoering op de hoogte gebracht. De maatregel is in het kader van de polderplan uitgezet, maar heeft geen betrekking op een peilwijziging. Hierdoor kon hij eerder worden uitgevoerd, in de zomer van 2016.

Sixlaan

Voor de Sixlaan was in eerste instantie bedacht dat dit peil omhoog kon na boezemniveau. Uit het communicatie met de omwonenden kwam naar voren dat dit waarschijnlijk niet gewenst was. Daarop is een onderzoek naar het grondwaterniveau ingesteld, waaruit is gebleken dat het peil inderdaad niet naar boezem niveau kan worden verhoogd. Het peil zal in dit gebied daarom niet worden aangepast. Het is wel nodig om het gemaal te vernieuwen, er wordt hierover gecommuniceerd met de direct belanghebbenden. Voor de uitvoering van dit gemaal is een projectplan noodzakelijk, dit zal los van het peilbesluit worden vastgesteld en gecommuniceerd.

Ter inzage legging

Voor de vaststelling van het polderplan en het peilbesluit wordt verder de reguliere procedure van Rijnland gevolgd. Vanuit de ter inzage legging kunnen er reacties komen van belanghebbenden.

1. Actualisatie Watergebiedsplan Zuidgeest

In de inventarisatiefase is in 2011 gerapporteerd over alle knelpunten in het watergebiedsplan Zuidgeest, inclusief de Oranjepolder. In dit hoofdstuk herhalen we deze knelpunten en vullen die aan met het oordeel van de beheerders en actualiteit. De *cursieve* tekst geeft, waar relevant, een actualisatie per juli 2016.

1.1 Knelpunten

Voor de Oranjepolder zijn de knelpunten weergegeven in paragraaf 5.3.3. van het rapport Watergebiedsplan Zuidgeest- Inventarisatie en Knelpuntenanlyse (2010). Hieronder volgt de samenvatting van deze paragraaf en de bijbehorende kaart uit het rapport (weergegeven op Figuur 2):

1. NBW wateropgave van 0,04 hectare.
2. De meest noordelijk gelegen spoorsloot in peilvak OR-2.11.1.1 staat in openverbinding met het deel van peilvak OR-2.10.1.1 van de Papenwegse-polder dat weer in openverbinding staat met peilvak OR-2.08.1.1 van de Noord-Hoflandschepolder. Deze peilvakdelen zijn als onderdeel van de Noord-Hoflandschepolder al zo doorgevoerd in Kaart 8 en in de NBW-berekeningen, maar dienen nog als poldernaam- en peilvakgrenswijzigingen in de peil-besluiten vastgelegd te worden. *Dat is in dit polderplan aangepast; dit deel van het peilvak is opgenomen in het polderplan van de Noord-Hoflandsche-polder.*
3. Binnen peilvak OR-2.11.1.2 ligt het perceel van The British School. Een gedeelte van dit perceel valt ook binnen een stukje Papenwegsepolder, peilvak OR-2.10.2.1. Ter weerszijden van dit perceel liggen twee doodlopende boezemsloten. Deze zijn met te lange duikers verbonden met de Dobbewatering aan de westzijde van de spoorweg. Voorgesteld wordt dit te saneren en het geheel binnen de Oranjepolder te trekken. *In het projectplan Geestwoningpad is aangegeven dat de spoorsloot en nabijgelegen omgeving op boezempeil gebracht kunnen worden. De grens van peilvak OR-2.11.1.2 schuift hierdoor iets op van het spoor af. Deze maatregel is reeds uitgevoerd.*
4. Binnen het deel van peilvak OR-2.11.1.5, het bedrijventerrein Dobbewatering te Voorschoten gelegen ten zuidwesten van hoogwatervoorziening OR-2.11HW01, komt geen oppervlaktewater voor. Het gemengde rioolstelsel binnen dit gebied heeft overstorten op boezemwater. Vastgesteld moet worden of dit deel van het bedrijventerrein als boezemland kan worden aangemerkt. *Dit peilvak wordt bij de Papenwegsepolder behandeld. Het maaiveld ten zuiden van de hoogwatervoorziening ligt hoog genoeg voor boezempeil (de drooglegging van de straten is ca. 0,70 m)* Daarnaast wordt hoogwatervoorziening OR-2.11HW01 waarschijnlijk naar boezempeil getrokken.
5. OR-2.11.0.1 staat in de praktijk in openverbinding met OR-2.10.1.1 en moet hier in het peilbesluit van de Papenwegsepolder aan toegevoegd worden. *Dit is opgenomen in het peilbesluit Papenwegsepolder.*
6. Het midden in het stedelijk gebied van Voorschoten gelegen peilvak OR-2.11.2.1 bestaat uit één enkele watergang met een gemaal dat loost op de boezem. Hier vind nauwelijks onderhoud plaats vanwege de slechte bereikbaarheid van zowel de watergang als het gemaal *Het gemaal is binnen enkele jaren aan vervanging toe. Er is onderzocht of opheffing van het peilvak*

en van het gemaal mogelijk is. Hiervoor moet dan een open verbinding met de boezem aangelegd worden en peilverhoging ingevoerd worden. Het onderzoek gaf aan dat opheffing van het peilvak niet haalbaar en ongewenst is. De peilverhoging leidt tot te hoge grondwaterstanden. De omwonenden zijn tegen een verhoging van het waterpeil omdat het risico op hogere grondwaterstanden en natte kruipruimten hiermee toeneemt. . In dit polderplan wordt verplaatsing van het gemaal en van de afvoerleiding voorgesteld Het praktijkpeil voor dit peilvak blijft gehandhaafd.

7. Peilbesluit verloopt in 2015. *In 2014 is de eerste versie van het peilbesluit bestuurlijk besproken. In 2016 volgt de actualisatie via de definitieve vaststelling na publicaties.*

Waterkwaliteit

De gemeente Voorschoten heeft met Rijnland een waterkwaliteitsspoort uitgevoerd in 2008. Hieruit blijkt dat maatregelen in de riolering nodig waren om de waterkwaliteit te verbeteren in de bemalingsgebieden Bijdorp en Adegeest. Een van de maatregelen betrof het afkoppelen van de gemengde riolering van schone verharde oppervlakken. Een deel van de maatregelen heeft inmiddels plaatsgevonden. Zo is de verharding van de straat Woelwijklaan inmiddels gekoppeld aan een schoonwater-riolering die aangesloten is op het water van het peilgebied Sixlaan.

1.2 Knelpunten na beheerdersoordeel

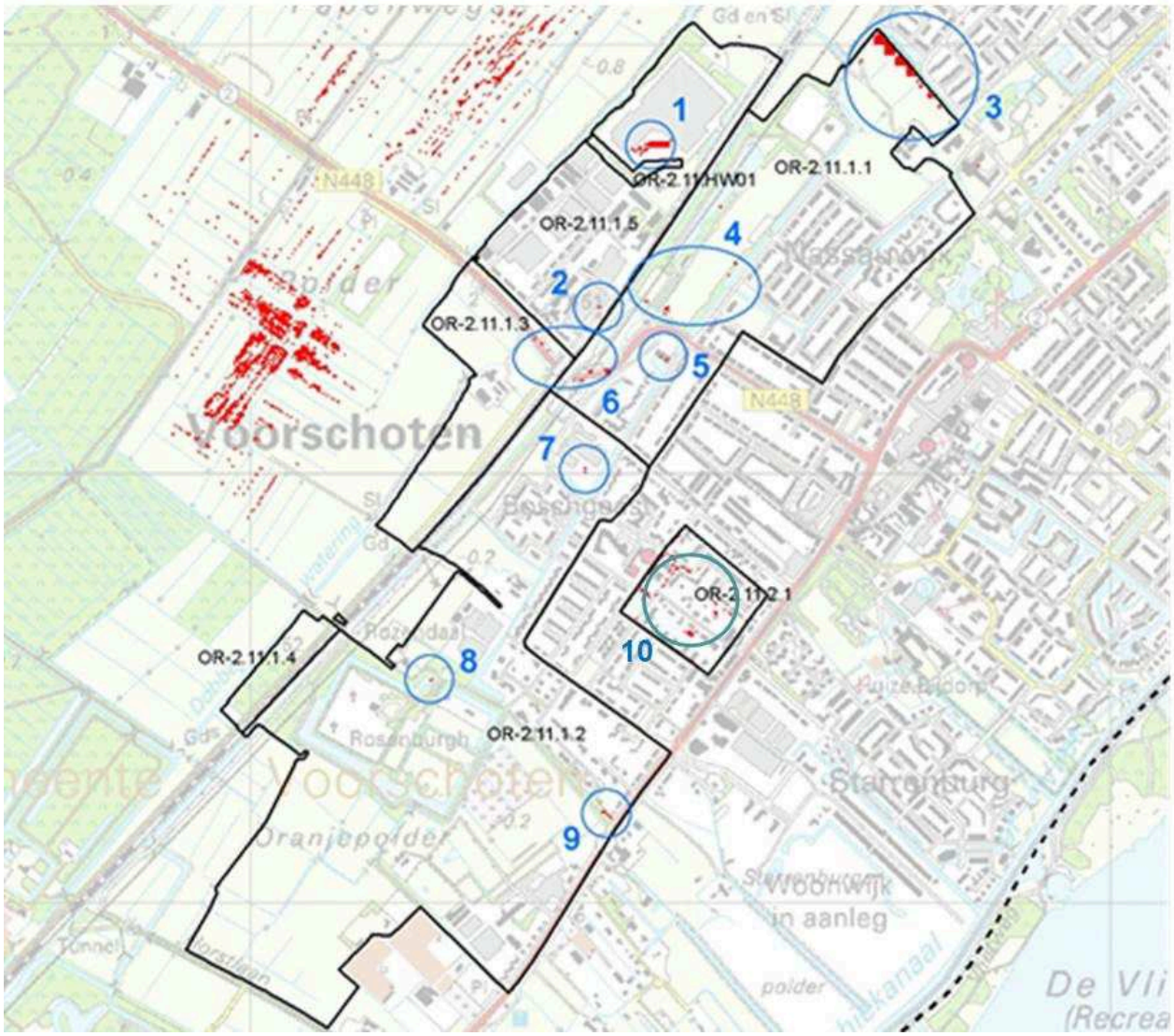

Figuur 2 Knelpunten Oranjepolder bij NBW- toetsing en peilbesluitpeil

Bij bovenstaande figuur hoort onderstaande oordeel van de beheerders:

1. Dit is een verlaagd vrachtwagenlaadpunt. De beheerder van het gebouw moet zorgen voor voldoende afscherming en afvoer uit het lagere deel. *(en dus geen opgave)*
2. Dit is een verlaagde toegangsweg naar een kelder. De beheerder van het gebouw moet zorgen voor voldoende afscherming en afvoer uit het lagere deel. *(en dus geen opgave)*.
3. Dit punt is getoetst op de norm voor stedelijk gebied, terwijl het grasland is dat oploopt naar de boezemkade. Voor grasland geldt een lichtere norm.
4. Op deze locatie vindt nieuwbouw plaats. *Bij de locatieontwikkeling zorgt de ontwikkelaar voor voldoende ophoging van de laagste delen.*
5. Is een laag buitenterras van een gebouw. Loopt regelmatig onder en via dit terras stroomt het water ook de kelders in. Deze gevoelige gebiedsinriching is de verantwoordelijkheid van de eigenaar.
6. Dit is een laaggelegen tunnelbak *(en dus bemalen door eigen tunnelpomp)*.

7. Is sinds 2 jaar een verhoogd appartementencomplex.
8. Knelpunten getoetst op stedelijke norm, maar liggen in openbaar groen aan het water en voldoen aan de norm voor grasland.
9. Knelpunten getoetst op stedelijke norm, maar liggen in openbaar groen en voldoen aan de norm voor grasland.
10. Enkele laaggelegen tuinen langs de waterloop in Sixlaan zijn kwetsbaar voor inundatie. De lage ligging van enkele parkeervakken aan de westzijde van dit peilvak vormen geen risico, aangezien bij beperkt 'water-op-straat' geen schade optreedt. Dit landgebruik dient dan ook niet meer getoetst te worden op de zware norm van stedelijk gebied, wat voorheen wel gedaan is en waarmee de bovenstaande knelpunten in beeld waren gebracht.

Peilvak	*Voor beheerdersoordeel*	*Na beheerdersoordeel*
OR-2.11.1.1	6,3 ha	0 ha
OR-2.11.1.3	0,1 ha	0 ha
OR-2.11.1.2	1,2 ha	0 ha
OR-2.11.1.5	7,7 ha	0 ha
OR-2.11.2.1	0,04 ha	0,0 ha

Tabel 2 De wateropgave voor de Oranjepolder, uitgedrukt in extra te graven hectares open water.

1.3 Aandachtspunten voor maatregelenfase:

- Voor peilvak OR-2.11.1.1 is er na beheerdersoordeel geen wateropgave meer. Bij de nieuwbouw is een hoger maaiveld aangelegd. Ook moet de gebouwbeheerder een oplossing vinden voor het vollopen van kelders via het lage buitenterras (zie de volgende paragraaf).
- De sloot in het noordoostelijke deel van peilvak OR-2.11.1.1 is voor de berekeningen samen met het eveneens aan deze kant van de spoorweg gelegen deel van peilvak OR-2.10.1.1 toegevoegd aan peilvak OR-2.08.1.1 van de Noord-Hoflandschepolder. Deze praktijksituatie kan in het peilbesluit definitief gemaakt worden.
- Voor peilvak OR-2.11.2.1 is onderzocht of dit peilvak opgeheven kan worden door het op boezempeil te brengen. Het onderzoek wees uit dat dit niet mogelijk is. De wateropgave is in de praktijk niet aanwezig doordat er minder verharding op de waterloop afwatert dan in de analyse was aangenomen. Bij verdere afkoppelplannen moet gewaakt worden dat deze niet (alsnog) tot een opgave voor waterberging leiden.

Inrichting van peilvak OR-2.11.1.1
De nieuwbouw in dit peilvak, bij de Burgemeester van de Hoevenlaan, is in 2009 aangelegd. De laagstgelegen delen onder nr (4) van figuur 2 zijn inmiddels opgehoogd.

Op locatie 5 is een buitenterras van een flatgebouw laag aangelegd. De hoogte van het terras is ca.0,30 m boven waterpeil; een laag muurtje zorgt voor een kering tot ca. 0,60 m. Het terras loopt regelmatig onder en via dit terras stroomt het water de kelders in. Dit is een fout in de aanleg en daarom geen NBW-opgave. Kelders hoeven volgens het bouwbesluit, niet waterdicht te zijn, omdat het geen verblijfsruimten zijn. Indien het volstromen van de kelders voorkomen

moeten worden, moeten de eigenaren van het gebouw bouwkundige aanpassingen toepassen.

Waterloop in noordelijke deel peilvak OR-2.11.1.1
Dit deel van het peilvak watert in de praktijk af naar de Noord-Hoflandschepolder en is onder het peilbesluit van die polder opgenomen. Figuur 3 laat zien welke delen van de afwatering niet meer bij de Oranjepolder horen.

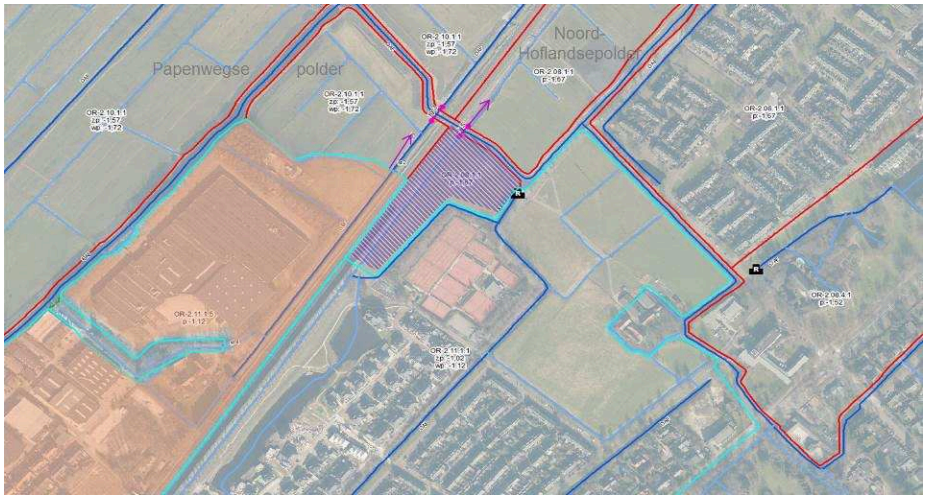

Figuur 3 Het noordelijke deel van peilvak OR-2.11.1.1 is onderdeel van de Noord-Hoflandschepolder. De peilvakken ten westen van het spoor vallen onder de Papenwegsepolder.

Onderzoek peilvak Sixlaan OR-2.11.2.1
Het peilvak van de Sixlaan en omgeving bestaat uit een woonwijk van ca. 6,1 ha waarbinnen één sloot ligt die bemalen wordt door een gemaal met een capaciteit van 0,78 m^3/min (18 mm/dag). Het peilvak is omsloten door boezemland. Het gemiddelde maaiveld van dit peilvak ligt op NAP +0,26 m, terwijl het gemaal een streefpeil van NAP -1.02 m aanhoudt. De drooglegging is dus groot (1,28 m). Er is onderzocht of het peilvak aangesloten kan worden op boezempeil. Hiervoor moet het waterpeil 0,3 tot 0,4 m hoger worden. De gemiddelde drooglegging neemt dan af naar 0,87 m. Uit het onderzoek blijkt dat deze aanpassing niet haalbaar is vanwege de geringe drooglegging in enkele tuinen die hierdoor ontstaat. Voorgesteld wordt het peil te handhaven op het praktijkpeil, dat 0,15 cm boven het vigerende peil ligt.

Met bureau- en veldonderzoek en overleg met omwonenden van de waterloop Sixlaan is verkend wat de mogelijkheden waren. Uit het archief blijkt dat de ondergrond uit zand bestaat. Bij een zandige ondergrond kan een relatief hoog grondwaterpeil aangehouden worden. Rijnland heeft in januari 2011 de effecten van aangepast waterbeheer op de grondwatersituatie laten onderzoeken door TAUW. Uit het onderzoek blijkt dat op een enkele locatie de drooglegging minder dan 0,7 m zal worden. Mogelijk ontstaat schade aan flora omdat niet alle bomen tegen een verhoging van de grondwaterstand kunnen. Onderzoek naar de diepteligging van kruipruimten wordt aangeraden door TAUW. Met behulp van het digitaal hoogtebestand (AHN) is in beeld gebracht op welke locaties de drooglegging kleiner dan 0,70 m is. In Figuur 4 is de drooglegging voor de

omgeving Sixlaan bij zomerpeil van de boezem weergegeven. De blauwgroene en blauwe gebieden liggen lager dan deze richtwaarde. De volgende aandachtspunten komen uit de analyse:

Locaties	Niveau en drooglegging volgens boezempeil	Opmerking
Laagste tuinen langs de watergang	NAP -0,10; 0,50 m	Aanzienlijke vernatting, eventueel op te heffen door ophoging en herplanten tuinen
Woning met lage tuin bij Woelwijklaan	NAP +0,10 m; 0,70 m	Op 80 m vanaf de waterloop gelegen is er kans op wateroverlast in deze tuin. Via het ophogen van tuinen is dit tegen te gaan.
Fietspad, enkele delen van straat Sixlaan en de Tahyaweg	NAP +0,10 m; 0,70 m	Geringe drooglegging voor openbare wegen zal leiden tot verhoogd onderhoud aan bestrating.
Woelwijklaan en merendeel van kavels Sixlaan en omgeving	< NAP + 0,20 m; > 0,80 m	Voldoende drooglegging voor zandgrond

Tabel 3 Afweging gevolgen van hoger waterpeil in peilvak 2.1 voor lager gelegen locaties.

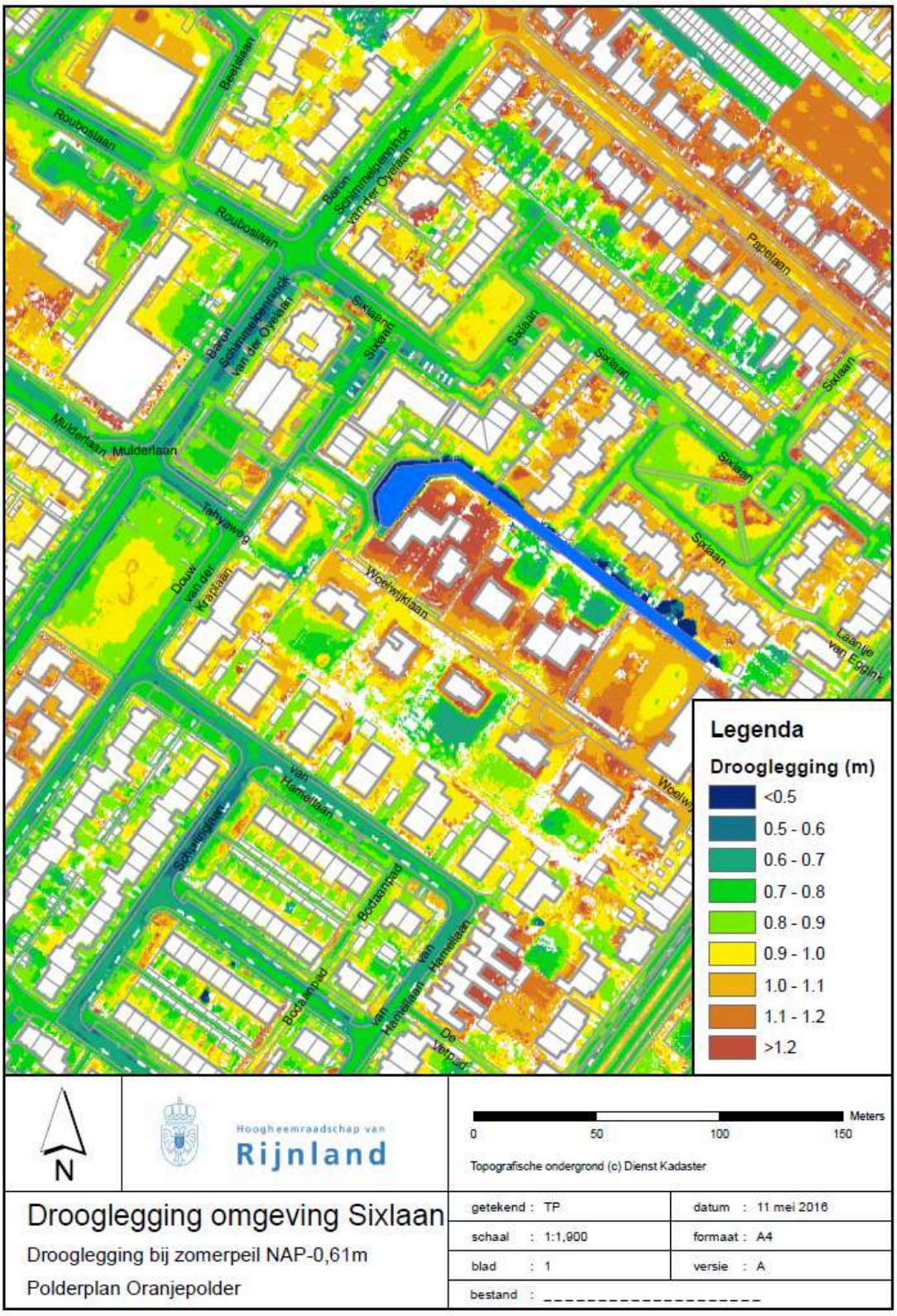

Figuur 4. Drooglegging van de omgeving Sixlaan bij verhoging waterpeil tot boezemniveau (NAP -0,64 m). bron: AHN3.

In 2013 is onderzocht wat de gevolgen zijn van een (tijdelijke) verhoging van het streefpeil in de waterloop. In de drie jaar voorafgaand aan deze proef is het waterpeil constant op NAP -0,89 m gehouden. In de zomer van 2013 is gepoogd het peil op te zetten. Er is geen water ingelaten in deze relatief droge zomer. Pas op 10 september 2013 is door neerslag het waterpeil omhooggekomen naar NAP -0,80 m. Dit peil is gedurende twee maanden aangehouden. (zie Figuur 9). Het peil is toen gedurende twee maanden opgezet. Figuur 5 laat zien dat in de zomer periode het peil uitzakt naar NAP -1,0 m of lager. In de periode september-november heeft het grondwater rondom de 0,80 m gestaan.
De pilot met het verhogen van het peil in de waterloop Sixlaan is gestopt toen duidelijk was dat aanvullende maatregelen nodig waren om het peil verder te kunnen verhogen dan NAP -0,80 m.

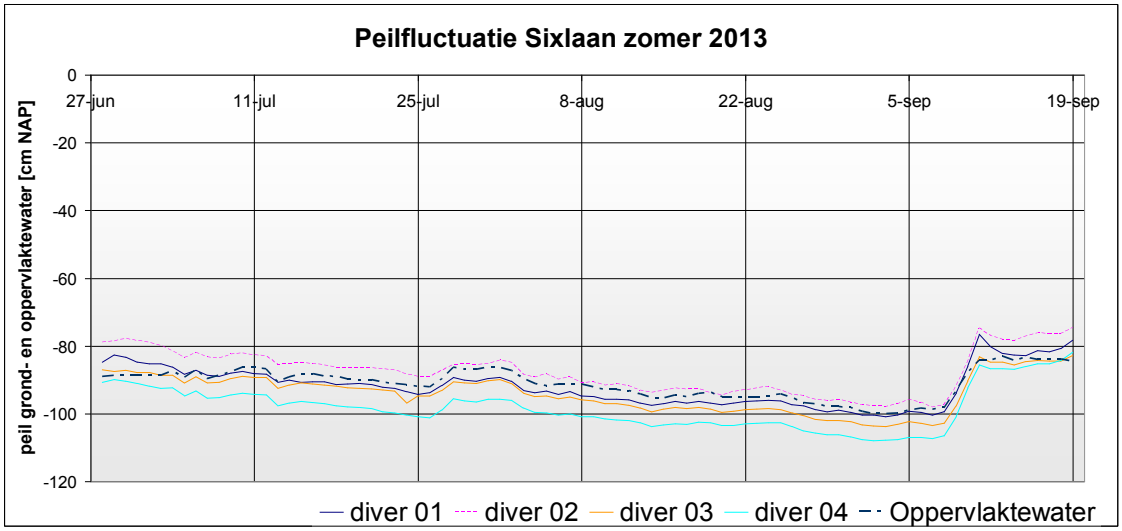

Figuur 5 Peilfluctuatie grondwater en oppervlaktewater bij de Sixlaan in de zomer van 2013.

Uit de inventarisatie blijkt dat enkele tuinen bij een peilverhoging een minder grote drooglegging krijgen. Sommige bomen zullen een verhoging van het waterpeil niet overleven. Verder blijkt dat de beschoeiing vervangen moet worden voor een peilverhoging.

Het opheffen van dit peilvak zou betekenen dat een gemaal opgeheven kan worden die ingezet wordt om een een klein oppervlaktewater (een sloot van 120 m) op peil moet houden. Er is onderzocht of het gemaal door een sifon vervangen kan worden die de sloot verbindt met de boezem. Uit een verkenning blijkt dat deze sifon kostbaar is vanwege de kruising met bestaande riolering. Verder bestaat het gevaar van tijdelijke opstuwing op de waterloop bij ver-stopping van deze lange leiding.

De bediening van het huidige gemaal is een punt van aandacht. De elektriciteitskast van dit gemaal staat los van de installatie en is alleen te bereiken via een particuliere tuin. Toegang tot de installatie is niet altijd mogelijk. Bij afweging van alternatieve locaties voor toegang tot het kunstwerk en de bediening is de noordwestzijde van de sloot als enige geschikte locatie naar voren gekomen.

Het huidige gemaal heeft een capaciteit 0,8 m3/min. Dit is theoretisch voldoende voor de afvoer van 5,2 ha stedelijk gebied. In de praktijk is er minder oppervlak aangesloten op het open water van dit peilvak. De gemeente heeft in 2014 een hwa-stelsel aangesloten van de omgeving Woelwijklaan. Daarbij is ca. 0,1 ha van de wegverharding aangesloten op dit stelsel. Indien de aangrenzende woningen aangesloten worden, neemt dit oppervlak toe naar 0,5 ha.

Er is bij vervanging van de pomp nog 'ruimte' om tot 5 ha aan verharding aan te sluiten op dit gemaal. Deze ruimte kan alleen benut worden als er op het oppervlaktewater en op laaggelegen oevers voldoende bergingsruimte beschikbaar is om extreme buien op te vangen. Voor 5 ha verharding moet ca. 2500 m^2 wateroppervlak aanwezig zijn. De huidig waterloop heeft slechts 950 m^2 aan oppervlak. Om die reden is het niet verstandig om meer dan 2 ha in totaal verharding aan te sluiten op deze waterloop. Voor de bemaling van 2 ha verharding en ca. 6 ha onverhard gebied is een pomp met een capaciteit van 0,75 m^3/min gewenst. Dat komt overeen met de huidige capaciteit.

Rosenburgh
Vanuit operationeel beheer zijn de volgende aandachtspunten genoemd

a. In peilvak OR-2.11.1.2 ligt het landgoed Rosenburgh. Onderdeel van het park is een eilandje waarbij beheer van de waterlopen arbeidsintensief is (aangeduid met (a) in Figuur 6). Bij voorkeur wordt het onderhoud door de gemeente gedaan. Hiervoor moeten afspraken met de gemeente gemaakt worden en moet de legger voor onderhoud aangepast worden.
b. De hoofdwaterloop (donkerblauw in Figuur 6) ligt nu langs het landgoed. Deze waterloop is smal en lastig schoon te houden (aangeduid als (b)). De doorstroming is daardoor beperkt. Als alternatief is onderzocht of de aanleg van een verbinding mogelijk is naar de bredere waterlopen van het park. Hiermee kan deze waterloop (voor een deel) de hoofdwaterloop worden. Afhankelijk van de kosten en bereidheid van aanliggende eigenaren wil Rijnland deze oplossing doorvoeren.

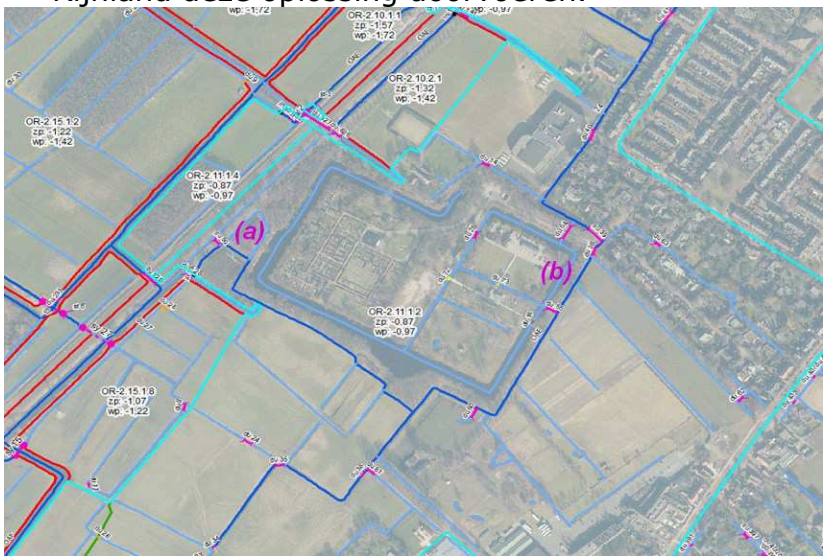

Figuur 6 Aandachtspunten waterhuishouding omgeving Rosenburgh, peilvak OR 2.11.1.2.

1.4 Conclusies/acties nav actualisatie

NBW-opgave:
Na de actualisatie van de knelpunten en het doorrekenen met de nieuwe versie van de waterplanner verdwijnen veel van de eerdere berekende knelpunten. Dit komt door toepassing van de nieuwe en gedetailleerdere versies van zowel de landgebruikkaart als de hoogtekaart. In deze kaarten is met name de grens van bebouwing beter opgenomen, waardoor alleen de echt stedelijke delen als dusdanig worden getoetst. Lager gelegen groene delen nabij bebouwing, of watertaluds, 'vervuilen'dan niet meer de kaart van NBW-knelpunten.

In peilvak 2.1 mag niet meer dan 2 ha aan verhard oppervlak worden aangesloten op het gemaal, om geen wateroverlast knelpunt te krijgen. Met minder dan 2 ha verharding is het gebied klimaatbestendig en voldoet het aan de norm. Dit betekent dat Rijnland met de gemeente goede afspraken moeten maken over de maximale hoeveelheid verharding die in de toekomst nog kan worden afgekoppeld. Dit is bestaand beleid van Rijnland en wordt bij plantoetsing toegepast in de watertoetsprocedure. Bij eventuele extra verharding, meer dan de 2 ha, worden de extra kosten voor de afvoer (of berging) gedragen door de ontwikkelaar.

2. Maatregelenpakket

Na het beheerdersoordeel en de berekeningen met de nieuwe versie van de waterplanner zijn er geen knelpunten meer in het grootste deel van de Oranjepolder.

2.1 Maatregelpakket, beschrijving maatregelen

De grenzen van de waterhuishouding van de Oranjepolder zijn reeds aangepast om aan te sluiten bij de praktijk. De Oranjepolder wordt hierdoor kleiner; de afwatering van de peilvakken aan de westzijde van het spoor op de Papenwegsepolder wordt (administratief) verwerk in de grenzen. Dit zijn dus puur administratieve aanpassingen. Daarnaast is de grens van peilvak OR-2.11.1.2 ter hoogte van de British School aangepast: een waterloop is hiervoor op boezempeil gezet en een molentje is onklaar gemaakt hiervoor. Ook de grens van peilgebied OR-2.11.2.1 (Sixlaan) is administratief aangepast tot 4,5 ha oppervlak.
In dit peilbesluit wordt bij deze vastgelegd dat maximaal 2 ha van de aanwezige verharding via een eventueel nieuw aan te leggen hwa-stelsel aangesloten kan worden op dit peilgebied.
De uiteindelijke begrenzing van de polder en de peilvakken is weergegeven op de kaart met de toekomstige waterhuishoudkundige situatie, Bijlage 2. De maatregelen, exclusief de vervanging van gemaal Sixlaan, zijn reeds uitgevoerd.

2.2 Voorkeursvariant

In de polder komen alleen in peilvak OR-2.11.2.1 knelpunten voor de wateropgave voor, op locaties die niet in verbinding staan met het oppervlaktewater. Deze knelpunten verdwijnen als rekening wordt gehouden met minder aangesloten verharding in dit peilvak. De maatregelen houden in:

a. Peilgrens OR-2.11.1.2 ter hoogte van British School aanpassen (*reeds uitgevoerd*).
b. Het gemaal in peilvak OR-2.11.2.1 Sixlaan verplaatsen naar openbaar gebied. De grens van dit peilvak wordt iets kleiner omdat er minder verharding op dit watersysteem aangesloten kan worden.
c. De brede watergang aan de zuidzijde van landgoed Rosenburgh opwaarderen tot hoofwatergang en verbinden (*reeds uitgevoerd*).
d. De watergang aan de zuidzijde van voorgenoemde watergang bij landgoed Rosenburgh afwaarderen (*reeds uitgevoerd*).

Zie ook Figuur 7.

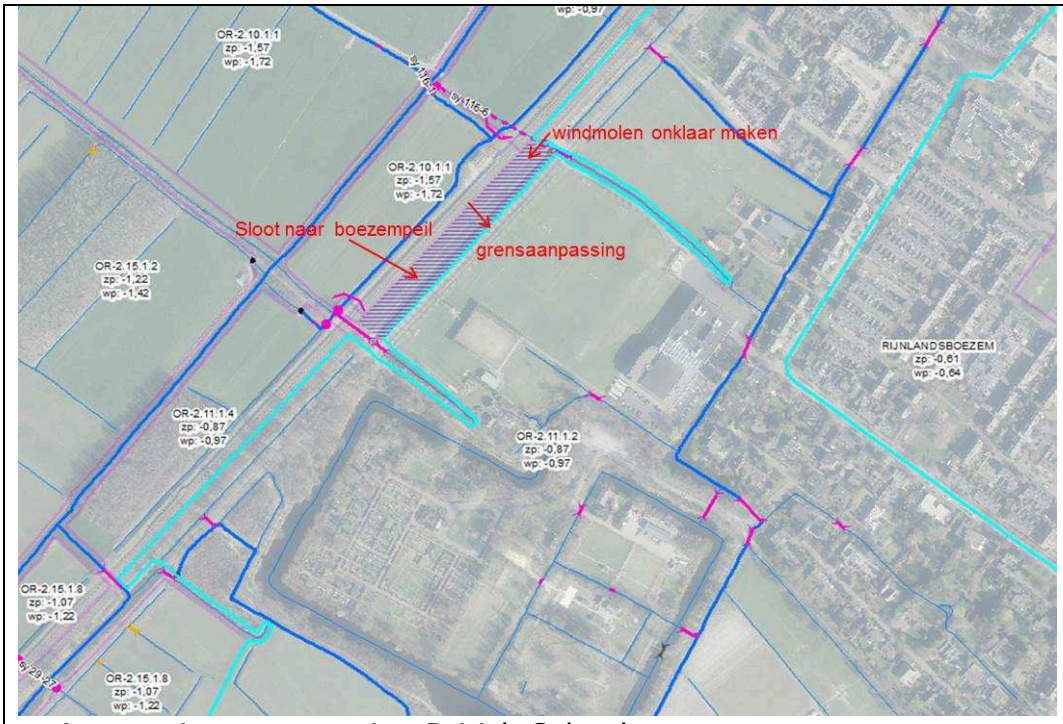

a. Aanpassingen omgeving British School

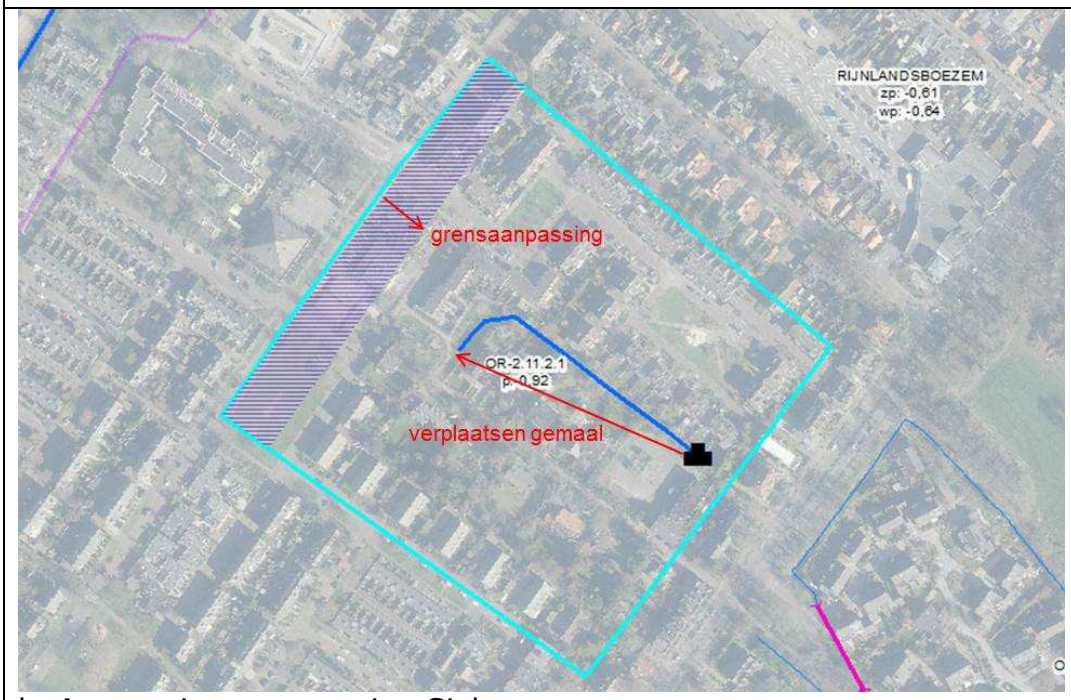

b. Aanpassingen omgeving Sixlaan

c. en d.Aanpassingen omgeving Rosenburgh

Figuur 7 Maatregelen Oranjepolder

Gemaal Sixlaan is aan vervanging toe en staat op een slecht toegankelijke locatie. Zoals eerder gesteld is opheffen van deze bemaling geen optie. Daarom wordt op een goed toegankelijke locatie een nieuw gemaaltje gebouwd. Onderdeel van deze verplaatsing is dat er ook een nieuwe persleiding naar het boezemwater aangelegd moet worden.

2.3 Peilvoorstel

Voor de afweging van de optimale peilen wordt gezocht naar de optimale waterstanden voor de agrarische functies en voor de aanwezige bebouwing. Voor de agrarische functies wordt gebruik gemaakt van een berekening volgens de methodiek van Waternood: daarbij wordt bepaald wat het optimaal grond- en oppervlaktewater regime (OGOR) is.

Peilregime voor landbouwkundig gebruik

In het zuidwestelijk deel van de Oranjepolder en aan de noordzijde wordt grasland voor landbouwkundige productie gebruikt. Het betreft delen van de peilvakken OR-2.11.1.1 en peilvak OR-2.11.1.2..

Het gewenste peilregime is onderzocht door berekeningen aan de wateroverlast en met het Waternood-instrument. Hierbij is gebruik gemaakt van de land-gebruikkaart van Nederland, versie 6 (LGN6) en de bodemkaart van Alterra uit 2007 en de kartering van Stiboka. De waternoodberekeningen zijn uitgevoerd met de vigerende waterpeilen.

De resultaten van de waternoodberekeningen geven een inzicht in het Actueel Grond- en Oppervlaktewater Regime (AGOR). Aan de hand daarvan kan bepaald worden in hoeverre het Optimaal Grond- en Oppervlaktewater Regime (OGOR) benaderd wordt. Met dit regime worden de ideale omstandigheden ten aanzien van het grond- en oppervlaktewater gehandhaafd en is de doelrealisatie 100%.

In Waternood wordt de doelrealisatie uitgerekend. Dit is een combinatie van natschade en droogschade. De berekening is uitgevoerd met de peilbesluitpeilen en de daarvan afgeleide grondwaterstanden. De kaart in figuur 7 geeft de samenvatting van deze berekeningen. Het doelbereik ligt in de meeste delen van de Oranjepolder tussen de 90% en de 100%. Op een beperkt aantal plekken wordt een gemiddelde natschade of een droogschade van 10% tot 20% berekend. Aanpassing van streefpeilen zal leiden tot verschuiving van de natschade en droogschade en vermoedelijk tot een lager doelbereik. Vanuit de landbouwkundige productie is er dus geen reden om het streefpeil in de peilvakken aan te passen.

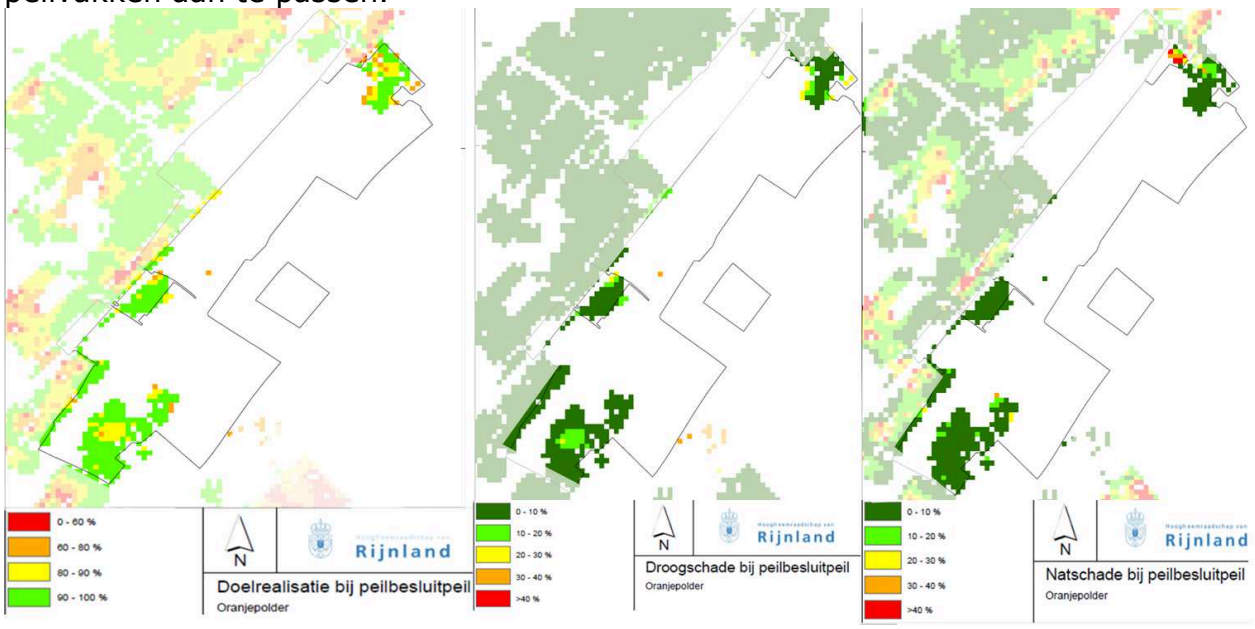

Figuur 8 Doelrealisatie, droogteschade en natschade voor de Oranjepolder zoals berekend met Waternood.

Peilvak OR-2.11.2.1 ligt geheel in stedelijk gebied. Hiervoor geld dat uitgegaan wordt van de richtwaarden voor ontwateringsdiepte van woningen met kruipruimte (0,70 m) en voor gebiedsontsluitingswegen (0,70 m). Op basis van de grondslag (zand) geldt dat voor tuinen een ontwateringsdiepte van 0,50 m wordt aangeraden. Het waterpeil moet vanwege de openbare ruimte op NAP -0,50 m of lager liggen. Voor de laagst gelegen tuinen is een waterpeil van NAP -0,80 m of lager wenselijk.

2.3.1 Peilbesluitpeilen en praktijkpeilen

In Tabel 4 staat het peilbesluitpeil en het gemiddelde praktijkpeil in de zomer en de winter of het vaste peil (VP) voor de jaren 2007 $^{t}/_{m}$ 2013. Ook is het verschil tussen de het vigerende peil en de praktijkpeilen opgenomen.

De praktijkpeilen in de vakken 1.1 en 1.2 sluiten goed aan bij het peilbesluitpeil. In de winter wordt vaak een iets hoger peil aangehouden dan het vigerend peil. In peilvak 2.1 wordt vanaf 2011 een peil van NAP -0,89 m aangehouden. In de zomer van 2013 is onderzocht of een nog hoger streefpeil haalbaar is voor het peilvak 2.1.

Peilvak	Vigerend peil			Praktijkpeil t/m 2007 2016			Verschil		
ID	ZP	WP	VP	ZP	WP	VP	ZP	WP	VP
OR-2.11.1.1	-1,02	-1,12		-1,02	-1,09		0,00	0,03	
OR-2.11.1.2	-0,87	-0,97		-0,88	-0,93		-0,01	0,04	
OR-2.11.2.1			-1,02			-0,89			0,13

Tabel 4 Waterpeilen in de Oranjepolder

De peilvakken OR-2.11.1.3 t/m 1.5 vallen onder de Papenwegsepolder en worden in dat polderplan behandeld.
In Bijlage 1..1 staat voor de drie peilvakken de gemiddelde hoogte en de mediaan. Daarnaast is bepaald wat de drooglegging is ten opzichte van het peilbesluitpeil en het praktijkpeil.

2.3.2 Bodemopbouw en landgebruik

De grondsoort en het landgebruik zijn uitgangspunt voor de afweging of voldaan wordt aan de drooglegginsrichtlijn. De polder bestaat voor het grootste deel uit zand.

Aan de hand van de bodemkaart van Stiboka is voor de peilvak 1.1 en 1.2 bepaald hoe de bodem is opgebouwd. Op de delen van de (oude) bebouwing van Voorschoten is niet gekarteerd. Deze bebouwing is meestal op de zandgronden geplaatst. Verder blijkt dat de Oranjepolder grotendeels bestaat uit zandgrond. In grote delen van de polder komen beekeerdgronden voor, vooral onder het onverharde gedeelte aan de zuidzijde van peilvak 1.2. Aan de noordzijde van peilvak 1.1 ligt een klein gebied met veengrond met een zanddek als bodem.

Peilvak 1.1 bestaat voor 86% uit bebouwing in stedelijk gebied. De opbouw van de bodem bestaat soms uit ophoogzand, vaak gevolgd door klei. In de bodem komt soms op een diepte groter dan 0,90 m een veenlaag voor. Voor de drooglegging geldt dan ook de richtlijn van 80 tot 95 cm.

In peilvak 1.2 is grasland het belangrijkste landgebruik. Op de bodemkaart is te zien dat ongeveer 50% van de bodem liedeerdgrond is: zware zavel op veen. Uit boorprofielen blijkt dat het veen in veel gevallen dieper dan 0,6 m ligt. Langs de Leidseweg is de bodem zandig; richting de Vliet komt een strook met lichte klei voor. De combinatie van gras op lichte klei of zavel zorgt er voor dat er in het gebied een drooglegginsrichtlijn is van 80 tot 95 cm.

Peilvak 2.1 bestaat voor 100% uit stedelijk gebied. In dit peilvak is niet gekarteerd. Er is gebruik gemaakt van de handboringen, die aangeven dat de bodem bestaat uit zand. In een enkele boring wordt een dunne veenlaag aangetroffen op een diepte van 0,60 m of dieper. Voor dit peilvak geldt een drooglegginsrichtlijn van tussen de 0,70 en de 1,0 m. De rapportage van TAUW naar de grondwatersituatie in de Sixlaan adviseert een minimale ontwateringsdiepte van 0,70 m voor woningen met kruipruimte.

In Tabel 5 is per peilvak de mediaan van de hoogte en de drooglegging t.o.v. het vigerende peil weergegeven.

peilvak	Vigerend peil			maaiveld	Drooglegging tov vigerend peil		
	zp	wp	vp	mediaan	zp	wp	Vp
OR-2.11.1.1	-1,02	-1,12		-0,07	0,95	1,05	
OR-2.11.1.2	-0,87	-0,97		-0,03	0,84	0,94	
OR-2.11.2.1			-1,02	+0,26			1,28

Tabel 5 Drooglegging per peilvak.

In de peilvakken 1.1 en 1.2 wordt een drooglegging gerealiseerd die ca 0,10 m groter is dan de richtlijn. De gerealiseerde drooglegging in peilvak 2.1 is t.o.v. de drooglegginsrichtlijn groot. Op termijn zou de drooglegging circa 0,4 m verkleind kunnen worden.

In de toelichting op het vorige peilbesluit (2005) staat dat de maaivelddaling in deze polder (peilvak OR-2.11.0.1) sinds 1960 geschat wordt op 1,2 mm/jaar. Voor de andere vakken is dit niet bepaald. Inmiddels is peilvak 0.1 niet meer aanwezig door het samenvoegen met peilvak OR-2.10.1.1 van de Papenwegsepolder.

Voor peilvak 1.1 geldt dat deze na herinrichting opgehoogd is, het is niet meer mogelijk om de gemiddelde maaivelddaling van dit vak aan te geven.

In peilvak 1.2 blijkt dat de mediane hoogte van het maaiveld volgens de AHN nu op NAP -0,03 m ligt. In de toelichting op het peilbesluit uit 2005 werd voor dit vak een maaiveld van NAP -0,04 gemeld. Mogelijk is vanwege de aanleg van bijvoorbeeld bouwwegen het gemiddelde maaiveld in dit peilvak gestegen.

In peilvak 2.1 is het mediane maaiveld NAP +0,26 m. In eerdere peilbesluiten was aangegeven dat het maaiveld hier gemiddeld op NAP -0,10 m was. Vermoedelijk berust deze lagere waarde op meet-onnauwkeurigheden in stedelijk gebied; alle wegen in dit peilvak liggen op minstens NAP +0,15 m tot NAP +0,45 m. Vloeren van woningen liggen vermoedelijk op het peil van NAP +0,26 m of hoger. Bij een drooglegging voor zandgrond in stedelijk gebied van 0,70 m is een peilaanpassing tot NAP -0,44 m mogelijk; bij toepassing van de ruimere richtwaarde van 1,0 m zou een peil van NAP -0,74 m toelaatbaar zijn. Aanpassing tot boezempeil (NAP -0,67 m) levert dus alleen voor de hogere richtwaarde van 1,0 m drooglegging een knelpunt op.

2.3.3 Grondwater

Met behulp van Waternood is berekend of optredende grondwaterstanden voor een te natte, te droge of ideale situatie zorgen. Op basis hiervan kan bepaald worden of een peilwijziging mogelijk of gewenst is in peilvak 1.2.

Het grootste deel van peilvak 1.2 heeft bij het huidige peilregime een doelrealisatie van 80% of meer. Daarnaast laten de berekeningen zien dat de nat- en droogschade onder de 10% ligt. In de praktijk wordt een 7 cm hoger waterpeil aangehouden. Dit leidt tot een doelrealisatie die ook 80% of meer is. Het hogere praktijkpeil is gunstig voor het beperken van de bodemdaling in het gebied.

2.3.4 Peilvoorstel

Voor de Oranjepolder wordt voorgesteld om de peilbesluitpeilen te handhaven in de peilvakken 1.1 en 1.2.

In Tabel 6 staan voor de peilvakken de gegevens over de hoogteligging, de waterpeilen en de drooglegging. In de laatste kolom is een voorstel gedaan voor het nieuw vast te stellen waterpeil.

Peilvak	Vigerend peil 2005			Praktijkpeil 2007 t/m 2016			Verschil			Peilvoorstel		
Id	Zp	Wp	Vp	Zp	Wp	Vp	Zp	Wp	Vp	Zp	Wp	Vp
Or-2.11.1.1	-1,02	-1,12		-1,02	-1,09		0	0,03		-1,02	-1,12	
Or-2.11.1.2	-0,87	-0,97		-0,88	-0,93		-0,01	0,04		-0,87	-0,97	
Or-2.11.2.1			-1,02			-0,89			0,13			-0,89

Tabel 6 Vigerende peilen, afwijkingen praktijkpeilen en peilvoorstel

Toelichting:
In de peilvakken 1.1 en 1.2 is voorgesteld om de vigerende peilen te handhaven. De afwijking tussen de praktijkpeilen en de vigerende peilen valt binnen de beheermarge.

Peilvak 2.1 krijgt een verhoging van het streefpeil van 13 cm. Daarmee wordt de drooglegging 1,15 m. Dit is (nog steeds) relatief groot. Zoals eerder is uiteengezet, is het mediane maaiveld in dit peilvak hoger dan wat in het vorige peilbesluit is aangehouden. Het voorstel voor een verhoging van het peil komt voort uit meer actuele informatie over een hoger maaiveld. De drooglegging van 1,15 m komt overeen met het gevoerde praktijkpeil over de periode 2007 tot heden. Het praktijkpeil voor dit vak wordt met dit peilbesluit geformaliseerd. Er zijn geen klachten over grondwateroverlast in dit gebied.
Voor dit peilvak wordt een vast waterpeil voorgesteld. Wel is bekend dat handhaving van het peil in droge perioden niet mogelijk is: er kan geen water naar dit peilvak aangevoerd worden. In droge periode kan de waterloop uitzakken tot NAP -1,10 m.

2.4 Inrichtingsmaatregelen

In de Oranjepolder zijn geen inrichtingsmaatregelen nodig om de wateropgave op te lossen.

Wel zijn er maatregelen nodig om bij landgoed Rosenburgh een watergang op te waarderen en de primaire watergang af te waarderen. Ook moet er een verbinding komen om de nieuwe primaire watergang bovenstrooms te verbinden met het watersysteem.

In peilvak OR-2.11.2.1 Sixlaan wordt het huidige gemaal vervangen door een nieuw gemaal op een andere locatie. Het bestaande gemaal wordt gesloopt omdat deze op particuliere, slecht toegankelijke grond staat. Op de openbare weg aan de westzijde van de waterloop wordt een nieuw gemaal gebouwd. Dit gemaal wordt via een persleiding aangesloten op het boezemwater ten oosten van de Veursestraatweg. Het gemaal wordt ingesteld op het voorgestelde streefpeil.

Kosten

Voor de aanpassing van de omgeving van de Britisch School (Geestwoningpad) en voor de aanpassing van de bemaling van de omgeving Sixlaan zijn de kosten ten tijde van de kredietaanvraag (sept 2014) geraamd op EUR 230.000,-. De kosten voor het gemaal Sixlaan kunnen echter hoger uitvallen vanwege complexe omgeving en technische eisen. Het exacte bedrag moet nog vastgesteld worden, waarna eventueel extra krediet wordt aangevraagd.

3. Monitoring, beheer, evaluatie

3.1 Waar meten we, hoe lang en waarom?

Bij het poldergemaal wordt de waterstand bijgehouden door automatische loggers. In de vakken 1.1, 1.3 en 2.1 staan peilschalen die maandelijks afgelezen worden.

3.2 Waar sturen we op?

De metingen worden gebruikt om het peilbeheer te controleren: staan de gemalen goed afgesteld? De loggerbestanden worden gebruikt om extreme peilfluctuaties in de polder te monitoren en om het pendelen van gemalen tegengaan te gaan.

3.3 Waar, wanneer, en hoe rapporteren we en doen we er nog wat mee?

Sinds begin 2011 maakt Rijnland gebruik van FEWS voor het opslaan, presenteren en ontsluiten van waterkwantiteitsgegevens. Meetlocaties die zijn opgenomen zijn o.a. gemalen (boezem en polder), inlaten, stuwen, logger/divers en neerslagstations. De waterstanden van Rijnland zijn via de website van het hoogheemraadschap te raadplegen (http://www.rijnland.net/actueel/water-en-weer/waterpeil).
Een voorbeeld van de waterstanden bij gemaal |Sixlaan over de afgelopen perioden is in onderstaande figuur te vinden.

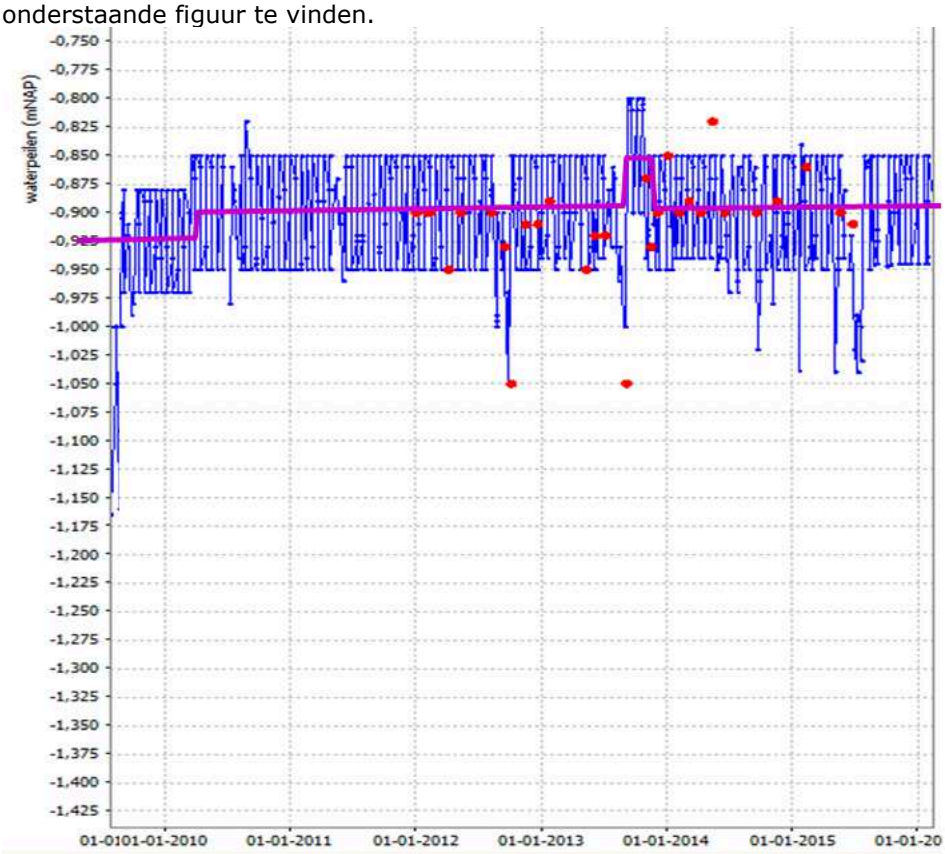

Figuur 9 Waterstanden in peilvak OR-2.11.2.1 van 2009 tot 2016

3.4 Beheer

Het operationele waterbeheer wordt door Rijnland gedaan in de vorm van de instelling en de bediening van de kunstwerken.

Rijnland beheert de waterlopen en objecten in de polder op een professionele en kostenbewuste manier. In de praktijk houdt dit in dat het onderhoud aan onderdelen van het watersysteem planmatig en als gevolg van een risicoafweging gepleegd wordt.

Het operationele beheer zorgt voor voldoende water en voor schoon water. Door middel van inlaten kan in perioden van watertekort het verdampingsoverschot aangevuld worden.

3.5 Evaluatie

De instelling van een nieuw peilbesluit en het instellen van het aangepaste waterpeil kan soms gefaseerd gaan, als de peilaanpassing gevolgen voor de omgeving heeft. In de Oranjepolder wordt geen peilaanpassing voorgesteld. In peilvak 2.1 Sixlaan wordt het praktijkpeil geformaliseerd. De evaluatie van de invoering van het peilbesluit kan dus beperkt blijven tot monitoring van eventuele overlast bij extreme neerslag.

Locatieontwikkelingen in de toekomst kunnen aanleiding zijn om het functioneren van de waterhuishouding van de polder opnieuw te toetsen. Via de watertoets en via vergunningen zorgt Rijnland dat het watersysteem op orde blijft.

Bijlage 1. Tabellen

Bijlage 1..1 Tabellen Hoogteligging en drooglegging

t.o.v. vigerend peil

IDENT	WP/VP (m NAP)	Gemiddelde (m NAP)	Drooglegging (m)	Mediaan (m)	Drooglegging (m)
OR-2.11.1.1	-1,12	-0,03	1,09	-0,07	1,05
OR-2.11.1.2	-0,97	0,07	1,04	-0,03	0,94
OR-2.11.2.1	-1,02	0,26	1,28	0,26	1,28

t.o.v. praktijkpeil

IDENT	WP/VP (m NAP)	Gemiddelde (m NAP)	Drooglegging (m)	Mediaan (m)	Drooglegging (m)
OR-2.11.1.1	-1,05	-0,03	1,02	-0,07	0,98
OR-2.11.1.2	-0,93	0,07	1,00	-0,03	0,90
OR-2.11.2.1	-0,89	0,26	1,15	0,26	1,15

Bijlage 1..2 Landgebruik

Peilvak	Landgebruik	%
OR-2.11.1.1	Agrarisch gras	18
	Bebouwing in primair bebouwd gebied	29
	Bos in secundair bebouwd gebied	8
	Gras in primair bebouwd gebied	14
	Gras in secundair bebouwd gebied	17
	Hoofdwegen en spoorwegen	6
	Zoetwater	8
OR-2.11.1.2	Agrarisch gras	42
(Opp: ha)	Bebouwing in primair bebouwd gebied	20
	Boomkwekerijen	3
	Gras in primair bebouwd gebied	10
	Gras in secundair bebouwd gebied	7
	Hoofdwegen en spoorwegen	3
	Loofbos	10
	Zoetwater	5
OR-2.11.2.1	Bebouwing in primair bebouwd gebied	75
(Opp: 0,86 ha)	Gras in primair bebouwd gebied	25

Bijlage 1..3 Bodem

Peilvak	Bodem	%
OR-2.11.1.1	Stedelijk gebied	86
	Veen	14
OR-2.11.1.2	Stedelijk gebied	41
	Veen	5
	Zand	54
OR-2.11.2.1	Stedelijk gebied	100

Bijlage 2. Kaarten

Kaart Toekomstige waterhuishoudkundige situatie (Corsa 16.074224)

Kaart Toekomstige drooglegging Oranjepolder (16.076810)

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV - verenigde vergadering

Aard Voorstel	**VV-Besluitnota**		
Vergaderdatum	29-03-2017	Agendapuntnummer	4.13.
Onderwerp	**Sluisjes Halfweg**		
Collegevergadering	21-02-2017		
VV-commissie	Cie VW: 15-03-2017		
Portefeuillehouder	H. Pluckel		
Corsanummer	17.012071		
BABS id	5983		
Bijlagen	Nota van wijziging Sluisjes Halfweg		

(concept) De verenigde vergadering

neemt kennis van:

1. de stand van zaken en laatste ontwikkelingen rondom het project verruiming sluisjes Halfweg;

stemt in met:

2. het procesvoorstel om nu de volle aandacht te richten op:

- het bereiken van overeenstemming met de gemeente Haarlemmerliede-Spaarnwoude over een ontwerp, waarbij enerzijds het waterhuishoudkundige knelpunt wordt opgelost en anderzijds recht gedaan wordt aan de monumentale en historische context;
- het voorbereiden van nader archeologisch onderzoek
- het bereiken van overeenstemming met de gemeente Amsterdam, zodat de toegezegde bijdrage van €4.000.000,- beschikbaar blijft in het geval de afgesproken termijn van start uitvoering wordt overschreden;

besluit:

3. D&H te mandateren de komende periode nog maximaal € 500.000,- uit te geven aan voorbereidingskosten uit het al verleende krediet.

VV-besluitnota

De verenigde vergadering

neemt kennis van:

1. de stand van zaken en laatste ontwikkelingen rondom het project verruiming sluisjes Halfweg;

stemt in met:

2. het procesvoorstel om nu de volle aandacht te richten op:
   a. het bereiken van overeenstemming met de gemeente Haarlemmerliede-Spaarnwoude over een ontwerp, waarbij enerzijds het waterhuishoudkundige knelpunt wordt opgelost en anderzijds recht gedaan wordt aan de monumentale en historische context;
   b. het voorbereiden van nader archeologisch onderzoek
   c. het bereiken van overeenstemming met de gemeente Amsterdam, zodat de toegezegde bijdrage van €4.000.000,- beschikbaar blijft in het geval de afgesproken termijn van start uitvoering wordt overschreden;

besluit:

3. D&H te mandateren de komende periode nog maximaal € 500.000,- uit te geven aan voorbereidingskosten uit het al verleende krediet.

Context

Rijnland heeft de 'sluisjes' bij Halfweg in Zijkanaal F in eigendom. De sluisjes zijn meerdere malen hersteld en aangepast en hebben geen waterstaatkundige functie meer. De smalle doorgang tussen de eilanden belemmert de toestroom naar het boezemgemaal Halfweg, waardoor het boezemgemaal niet optimaal functioneert.
Het sluisjescomplex is een gemeentelijk monument.

In 1969 heeft Rijnland met gemeente Amsterdam afgesproken dat door middel van het geplande Kanaal om de West een definitieve oplossing voor de afwatering van het noordwestelijk deel van de boezem zou worden gecreëerd. Toen Amsterdam in 1987 besloot dat de aanleg van het Kanaal om de West geen doorgang zou vinden, is door Amsterdam aan het hoogheemraadschap toegezegd dat op kosten van de gemeente een afwateringssituatie zou worden gerealiseerd die qua functionaliteit gelijk zou zijn aan de beoogde situatie.
Voor de aanpak van het doorstromingsprobleem bestaat met de gemeente Amsterdam sinds 2014 een overeenkomst waarbij de gemeente maximaal € 4.000.000,- bijdraagt voor verruiming van het sluisjescomplex. Rijnland draagt binnen deze overeenkomst €1.000.000,- bij. Voor de bijdrage van de gemeente Amsterdam gelden de volgende voorwaarden:

- De subsidie mag alleen gebruikt worden voor waterstaatkundige voorzieningen (dus niet aan monumentenzorg).
- Uiterlijk eind 2017 moet er een marktaanbieding/offerte op tafel liggen voor de uitvoering van het project.

In 2014 hebben de gemeente Haarlemmerliede-Spaarnwoude en Rijnland een convenant gesloten, waarin drie varianten zijn benoemd voor de toekomst van de sluisjes, namelijk:

1. <u>Voorkeursvariant:</u>
   Vergroten van het doorstroomprofiel met volledig behoud en renovatie van het sluizencomplex;
2. <u>Alternatieve variant sluizencomplex:</u>
   Verwijderen oostelijk middenbastion, aanleg nieuwe verbindingsbrug, deelrenovatie sluizencomplex en een oplossing om de monumentale beleving van het middenbastion terug te laten komen (zie figuur 1 en achteraan het stuk figuur 2);
3. <u>Goedkoopste variant:</u>

Verwijderen oostelijk middenbastion, aanleg nieuwe verbindingsbrug, renovatie sluizencomplex.

Daarnaast is er nog een Rijnlandse "noodvariant" waarbij verruiming en subsidie niet aan de orde zijn:

4. Alleen het eigendom constructief veilig maken.

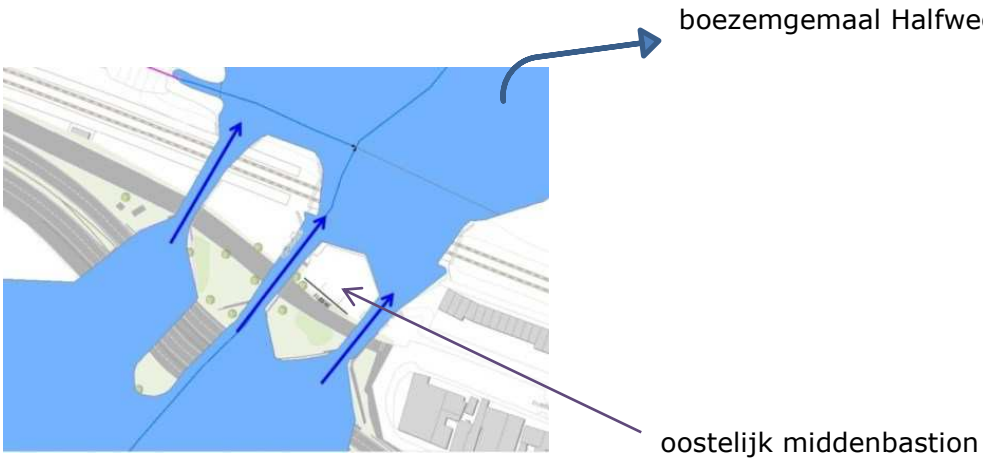

Figuur 1. Situatie sluisjes Halfweg

Rijnland heeft zich in de periode van 2014 tot en met heden gefocust op de voorkeursvariant (1). Om voordeel te kunnen behalen op het gebied van voorbereiding, aanbesteding en logistieke uitvoering, is in 2016 de samenwerking gestart met Rijkswaterstaat en Waternet. Zij vervangen samen de N200 en transportwaterleidingen die op zeer korte afstand van het sluisjescomplex zijn gesitueerd. Helaas hebben Rijkswaterstaat en Waternet in december 2016 aangegeven dat zij de risico's van het sluisjescomplex te groot vinden om gezamenlijk aan te besteden. We streven nu, samen met de gemeente Haarlemmerliede-Spaarnwoude, naar uitvoering sluisjescomplex vóór vervanging N200-bruggen die in april 2018 start.

Samen met de gemeente Haarlemmerliede-Spaarnwoude hebben we de voorkeursvariant uitgewerkt. Zo zijn recent bij nader archeologisch onderzoek interessante vondsten gedaan in proefsleuven. De risico's van niet-gesprongen explosieven zijn inmiddels, bij het nader onderzoek, geminimaliseerd. Tenslotte is gebleken dat door de constructieve instabiliteit van het complex en het beperkte draagvermogen van de muren de kans significant aanwezig is, dat de muren tijdens of na het werk instorten. Ook het droogzetten van de muren tijdens uitvoering van het opknappen levert een verhoogd risico op. De consequentie hiervan is dat de voorkeursvariant aanmerkelijk duurder wordt dan eerder gedacht.
Rijnlands voorkeur gaat daarom uit naar variant 2.
Van het beschikbare krediet van € 5.300.000 is inmiddels ca. € 600.000 uitgegeven aan voorbereiding van de voorkeursvariant. Voor het uitwerken van variant 2 moeten opnieuw voorbereidingskosten worden gemaakt.

Argumenten

1.1 Verruiming is zeer zinvol voor een robuuste boezemwaterberging en -afvoer

De smalle doorstroomopeningen bij de Sluisjes in Halfweg vormen een belemmering voor de toestroming naar het boezemgemaal Halfweg (zie figuur 1).
In de huidige situatie bedraagt het verval over de sluisjes Halfweg bij de maximale gemaalcapaciteit 6 cm (berekend én gemeten). De sluisjes zijn dus een bottleneck waarbij de boezem alleen op peil gehouden kan worden door boezemgemaal Halfweg structureel 6 cm lager te laten afmalen. Dit heeft twee gevolgen:

1. Een grotere opvoerhoogte van het boezemgemaal Halfweg (naar Noordzeekanaal), hetgeen resulteert in hogere energiekosten;
2. Verkleining van de boezemwaterberging, namelijk in het wateroppervlak tussen de sluisjes Halfweg en het boezemgemaal Halfweg.

Door de huidige situatie gaat er effectief 8,8 ha. waterberging verloren, dit is ongewenst. Rijnland wil meer boezemwaterberging. De kosten van de aanleg van boezemwaterberging bedragen ca. €250.000,- tot €400.000,- per ha.

In het geval van variant 4 (de Rijnlandse 'noodvariant') gelden de volgende nadelen:
- deze ongunstige watersysteemsituatie blijft voortbestaan;
- en om de kans op verergering, door afbrokkeling van de bastionwanden, te verkleinen, moeten we het monument toch opknappen (zonder bijdrage van Amsterdam).

1.2 Andere invullingen voor de bijdrage van 4 mln. van Amsterdam zijn minder effectief dan verruimen sluisjes
In 2015 is er onderzoek gedaan of bijvoorbeeld meer baggeren (in de boezem rondom Halfweg, incl. zijkanaal F) net zoveel voor Rijnland zou opleveren als verruiming sluisjes. Echter: de 6 cm verval van de sluisjes is méér dan je met baggeren kunt compenseren. Gezien de bebouwing en infrastructuur tussen Amsterdam en Halfweg, zijn alternatieve graafacties/locaties voor boezemwaterafvoer en –berging ook duurder dan verruimen sluisjes.

2.1 Voor de haalbaarheid van variant 2 hebben we de medewerking van beide gemeenten nodig
Nu de voorkeursvariant qua constructieve veiligheid en betaalbaarheid is afgevallen staan we aan het begin van het uitwerken van variant 2. Realisatie hiervan is alleen haalbaar als:
- de gemeente Haarlemmerliede-Spaarnwoude vierkant achter variant 2 gaat staan en bereid is hiervoor vergunning te verlenen (verwijderen van het originele oostelijke middenbastion in combinatie met deelrenovatie sluisjescomplex en het terugbrengen van de monumentale beleving van het oostelijk middenbastion);
- de gemeente Amsterdam bereid is de tijdslimiet voor de bijdrage van € 4.000.000,- te verlengen.

Het is daarom nu eerst nodig bij beide gemeenten duidelijkheid te krijgen over de mogelijkheden.

3.1 Verder archeologisch onderzoek is nodig
De vondsten van 1 en 2 februari 2017 maken dat verder archeologisch onderzoek op het oostelijke sluiseiland verplicht is. Recent is afgesproken dat dit onderzoek ook tijdens de uitvoering mag plaatsvinden, dus direct voorafgaand aan de verruimingswerkzaamheden. De kosten komen voor rekening van Rijnland. Het archeologische onderzoek moet nu voor aanbesteding voorbereid worden.

3.2 Verdere voorbereiding is noodzakelijk om variant 2 uit te werken
Hiervoor is voorbereidingsgeld nodig, dat we kunnen putten uit het al vrijgegeven uitvoeringskrediet.
Bij alle projecten geldt dat een goede voorbereiding zich terugverdient in de uitvoering. Deze voorbereidingskosten worden voor onder andere de volgende aandachtspunten aangewend:
- Voorbereiden en uitvoeren van verdere archeologische opgravingen.
- Technische uitwerking van variant 2, inclusief constructieve onderzoeken.
- Uren van eigen en ingehuurd personeel.
- Juridische advisering.

Risico's

1.1 Vertraging treedt op door archeologische vondsten
Dit vertragingsrisico moet beperkt worden door duidelijke kaders af te spreken met het bevoegd gezag (gemeente Haarlemmerliede-Spaarnwoude).

1.2 Vertraging treedt op door onenigheid over behoud gemeentelijk monument
De gemeentelijke monumentencommissie ijvert voor het behoud van alle stenen structuren van de sluisjes. Goed overleg, afstemming en het betrekken van deze commissie is dan ook van het grootste belang. Tevens dient de juridische positie helder te zijn.

1.3 Vertraging treedt op door issues met constructieve veiligheid
De fundering van de sluisjes is gelaagd; in diverse eeuwen zijn diverse steenlagen opgebracht. Dit maakt dat elke wijziging in het ontwerp gepaard gaat met weer nieuw bouwkundig-constructief onderzoek.

1.4 Verdere vertraging treedt op als verruiming niet meer uitgevoerd kan worden vóór reconstructie N200
Rijkswaterstaat heeft gepland de N200 te reconstrueren vanaf april 2018, inclusief vervanging van de N200-bruggen ter hoogte van de sluisjes Halfweg. Rijnlands planning is erop gericht vóór de werkzaamheden van Rijkswaterstaat de verruiming te realiseren. Indien er vertraging optreedt komt de verruiming automatisch na het N200-project aan de beurt.

1.5 Gemeente Amsterdam wil de deadline voor de bijdrage niet verschuiven
Er is een gesprek met de gemeente Amsterdam gestart. Vertraging van Rijnlands project door Amsterdamse diensten zou niet moeten leiden tot intrekking van de bijdrage. Vooralsnog is uitstel bespreekbaar, maar nog niet geregeld.

2.1 De € 500.000,- is te laag voor de nog benodigde voorbereidingsonderzoeken
De verenigde vergadering wordt –met onderhavig besluitvoorstel- in de gelegenheid gesteld om de voorbereiding van het project te stoppen indien de cumulatieve voorbereidingskosten de € 1.100.000,- dreigen te overschrijden.

Foto’s Sluisjes Halfweg

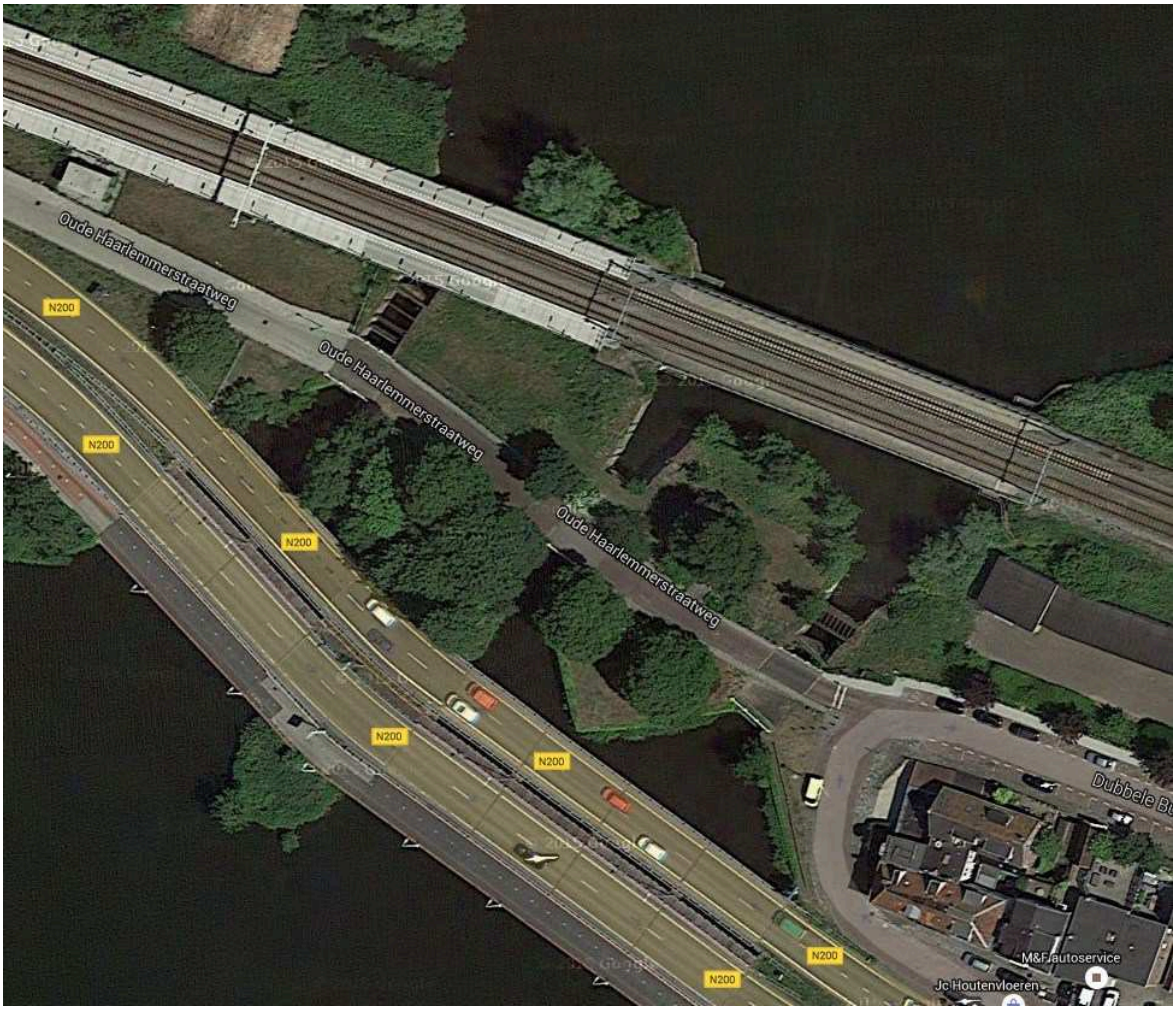

Figuur 2: Sluisjescomplex met de twee eilanden. Het kleinste eiland moet vergraven worden. In variant 1 zou hier een afdekking terugkomen, in variant 2 (en 3) alleen een brug

Figuur 3: Huidige fietsbrug over de beide sluiseilanden (Oude Haarlemmerstraatweg, zie figuur 2)

Figuur 4: Wanden sluis

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV-besluit

De verenigde vergadering van het Hoogheemraadschap van Rijnland,

gelezen het voorstel van dijkgraaf en hoogheemraden van 21-02-2017, kenmerk 17.012071,

en gelet op artikel 99 Waterschapswet,

neemt kennis van:

1. de stand van zaken en laatste ontwikkelingen rondom het project verruiming sluisjes Halfweg;

stemt in met:

2. het procesvoorstel om nu de volle aandacht te richten op:

- het bereiken van overeenstemming met de gemeente Haarlemmerliede-Spaarnwoude over een ontwerp, waarbij enerzijds het waterhuishoudkundige knelpunt wordt opgelost en anderzijds recht gedaan wordt aan de monumentale en historische context;
- het voorbereiden van nader archeologisch onderzoek
- het bereiken van overeenstemming met de gemeente Amsterdam, zodat de toegezegde bijdrage van €4.000.000,- beschikbaar blijft in het geval de afgesproken termijn van start uitvoering wordt overschreden;

besluit:

3. D&H te mandateren de komende periode nog maximaal € 500.000,- uit te geven aan voorbereidingskosten uit het al verleende krediet.

Leiden, 29-03-2017.

De verenigde vergadering,

G.J. Doornbos
dijkgraaf

C.M. van de Wiel

Hoogheemraadschap van
Rijnland

secretaris

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV-Nota van wijziging

Onderwerp	Sluisjes Halfweg		
Vergaderdatum	29 maart 2017	Agendapuntnummer	4.13
D&H-vergadering	21 maart 2017		
VV-commissie	Voldoende Water	Datum commissie	15 maart 2017
Portefeuillehouder	H. Pluckel		
Corsanummer	17.026677		

Context
In het bestuurlijk overleg dd. 14 maart 2017 tussen de gemeente Haarlemmerliede-Spaarnwoude en Rijnland is gebleken dat de gemeente nog niet de conclusie van Rijnland deelt dat de voorkeursvariant die in het voorbereidingstraject is onderzocht, niet haalbaar is om zowel bouwtechnische als financiële redenen. De gemeente vroeg tijd om zich te kunnen verdiepen in de onderliggende gegevens waarover zij ook nog niet volledig beschikten. Wel was er een positieve grondhouding t.a.v. de nieuwe variant die door Rijnland in dat overleg is gepresenteerd.
Op basis van deze informatie is door de commissie Voldoende Water dd. 15 maart 2017 dit onderwerp als bespreekpunt doorgeleid naar de VV van 29 maart 2017.

Aan de gemeente is verzocht vóór de VV van 29 maart aan te willen geven wat hun opvatting is over de voorgestelde nieuwe variant, gelet op het in de VV voorliggende besluit om naast het reeds bestede voorbereidingskrediet van € 600.000,- een extra voorbereidingskrediet van € 500.000,- beschikbaar te stellen. Het is namelijk niet verstandig (nog) meer geld te steken in een variant die voor Rijnland niet acceptabel is en evenmin in een variant die voor de gemeente niet acceptabel is.
De gemeente heeft naar verwachting meer tijd nodig om de gevraagde besluiten te kunnen nemen.

In D&H is overwogen dat een eventueel uitstel tot de VV van 10 mei 2017 zou leiden tot vertraging die noch de gemeente, noch Rijnland wil. Bovendien zou dit kunnen leiden tot het mislopen van de door de gemeente Amsterdam toegezegde € 4 miljoen.

Daarom wordt door D&H het volgende voorgesteld:

Nota, Paginanummer	**Wijziging**
Besluitvoorstel Sluisjes Halfweg, pagina 1 en	De verenigde vergadering besluit in te stemmen met een extra uitvoeringskrediet van €500.000,- voor het project Sluisjes Halfweg, onder de volgende voorwaarden waaraan

pagina 2	voldaan moet zijn alvorens dit krediet kan worden ingezet: 1. De gemeente Haarlemmerliede-Spaarnwoude onderschrijft de conclusie van Rijnland dat de onderzochte variant niet haalbaar is en dat deze terzijde wordt gelegd. 2. De gemeente Haarlemmerliede-Spaarnwoude stemt in met het verder ontwikkelen van de door Rijnland voorgestelde nieuwe variant. 3. De gemeente Haarlemmerliede-Spaarnwoude zet zich er voor in om bij de regionale monumentencommissie draagvlak en instemming voor deze nieuwe variant te bewerkstelligen teneinde een nieuwe procedure bij de Raad van State te voorkomen. 4. Met de gemeente Amsterdam is overeenstemming bereikt over het ook na 1-1-2018 beschikbaar zijn van de toegezegde € 4 miljoen, dan wel de gemeente Haarlemmerliede-Spaarnwoude stemt er mee in dat Rijnland dit geld elders kan inzetten t.b.v. het watersysteem conform de daarop van toepassing zijnde bepaling uit de overeenkomst. *Dit alles in plaats van: 'neemt kennis van: 1. ….t/m … verleende krediet.'*

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV - verenigde vergadering

Aard Voorstel	**VV-Beeldnota**
Vergaderdatum	29-03-2017 Agendapuntnummer 6.01.
Onderwerp	**Proces Toekomst Organisatie Zuiveringsbeheer (TOZ)**
Collegevergadering	21-02-2017
VV-commissie	Cie V&GW: 15-03-2017
Portefeuillehouder	J.C.H. Haan
Corsanummer	17.015443
BABS id	6036
Bijlagen	

(concept) De verenigde vergadering

1. Vormt een beeld van de reflectie op het doorlopen proces toekomstige organisatie van het zuiveringsbeheer;
2. Geeft overwegingen mee om in andere toekomstige strategische bestuurlijke processen (elementen van) het gevoerde proces te benutten.

VV-beeldnota

De verenigde vergadering

1. Vormt een beeld van van de reflectie op het doorlopen proces toekomstige organisatie van het zuiveringsbeheer;
2. Geeft overwegingen mee om in andere toekomstige strategische bestuurlijke processen (elementen van) het gevoerde proces te benutten.

Context

Nadat in 2014 in opdracht van het vorige bestuur een verkenning is uitgevoerd naar een zestal alternatieve organisatiescenario's voor de toekomstige organisatie van het zuiveringsbeheer (verder TOZ), heeft het huidige bestuur in 2016 een intensief bestuurlijk debat gevoerd hierover ter voorbereiding van de besluitvorming. Dit debat is gevoerd in de fracties, in een bestuurlijke klankbordgroep, in twee bijeenkomsten van VV-leden met marktpartijen en vertegenwoordigers van partijen die ervaring hebben met alternatieve organisatievormen, en in twee beeldvormende VV's.
In het debat heeft het bestuur een kijk ontwikkeld op de eisen die aan de organisatie van het zuiveringsbeheer gesteld moeten worden. Dit heeft geleid tot een aantal strategische keuzes voor doorontwikkeling van Rijnland's organisatie voor het zuiveringsbeheer. Deze keuzes zijn in de VV van 1 februari 2017 vastgesteld.
In de behandeling heeft de VV waardering uitgesproken voor het gevoerde bestuurlijke proces en is besproken om in een volgende VV een reflectie op het proces te bespreken. Doel daarvan is om te komen tot suggesties en adviezen voor de mogelijke aanpak van toekomstige strategische bestuurlijke processen.

Reflectie

Door het Projectteam TOZ is een reflectie op het proces opgesteld. De reflectie is besproken in de bestuurlijke klankbordgroep TOZ. Centraal stond de vraag wat de ontwikkeling verklaart in het denken van de VV-leden van aanvankelijk soms tamelijk gepolariseerde standpunten ten aanzien van de diverse organisatiescenario's voor het zuiveringsbeheer naar meer gemeenschappelijk gedragen standpunten ten aanzien van ontwikkelingsrichtingen voor de organisatie. De reflectie geeft een achttal factoren die deze ontwikkeling (deels) verklaren:

1. Informatievoorziening aan/kennisdeling met VV-leden bij de start

Vanaf de start is ernaar gestreefd de VV-leden gericht te voorzien van alle voor een goede oordeelsvorming benodigde informatie. Niet alleen door de onder het vorige bestuur uitgevoerde rapporten toe te zenden, maar ook door daar fractiegewijs een mondelinge toelichting op te geven en daarbij het vraagstuk in de context te plaatsen van de ontwikkelingen op dit gebied nationaal en internationaal.

2. VV-leden gevraagd naar hun ambities, criteria en randvoorwaarden terzake

Tegelijkertijd met de informatievoorziening/kennisdeling zijn de VV-leden actief in het proces betrokken door hen fractiegewijs te vragen naar wat zij belangrijk vinden bij het vraagstuk, naar hun ambities, criteria en randvoorwaarden terzake. De fracties werd gevraagd hierop een schriftelijke reactie te formuleren. Dit zette aan tot een indringend debat binnen alle fracties over vragen als: 'Wat willen we eigenlijk bereiken met het zuiveringsbeheer?', 'Wat is in de kern onze publieke verantwoordelijkheid?' en 'Wat willen we zelf doen en wat kan de markt voor ons doen?'. Dit interne debat in de fracties heeft de VV-leden gestimuleerd om de beschikbare informatie daadwerkelijk in zich op te nemen (verdere beeldvorming) en een basis gelegd voor oordeelsvorming.

3. Bestuurlijke klankbordgroep begeleidt proces

Een bestuurlijke klankbordgroep (KBG) onder voorzitterschap van de portefeuillehouder is bij de start primair verantwoordelijk gemaakt voor het proces. In deze KBG werden

telkens volgende stappen in het proces besproken en inhoudelijke tussenproducten op hun kwaliteit en met name ook leesbaarheid/toegankelijkheid voor bestuurders beoordeeld en zo nodig bijgestuurd. De KBG ontwikkelde zich zodoende ook tot een platform voor kennisoverdracht, kennis die door de leden ook weer werd meegenomen naar hun fractie.

4. Twee beeldvormende VV's en twee informatiebijeenkomsten met externe partijen
De kennispositie van de VV-leden is verder versterkt en hun betrokkenheid bij het vraagstuk vergroot door debat in twee beeldvormende VV's, met daartussenin twee goed bezochte informatiebijeenkomsten voor de VV-leden met externe partijen. Met name die twee informatiebijeenkomsten hebben bijgedragen aan een goed inzicht in wat marktpartijen kunnen bieden en wat actuele ervaringen zijn met andere organisatievormen voor het zuiveringsbeheer. De directe interactie met vertegenwoordigers van andere partijen heeft het vertrouwen van de bestuurders vergroot in de integriteit van het proces, in die zin dat daadwerkelijk alle opties op tafel liggen en er niet op voorhand op wordt gestuurd om sommige opties van tafel te vegen.

5. Rijnland's actuele prestaties op het gebied van het zuiveringsbeheer
Uit de landelijke bedrijfsvergelijking met betrekking tot het zuiveringsbeheer van de waterschappen komt naar voren dat Rijnland tot de top behoort, zowel met betrekking tot kwaliteit als kosteneffectiviteit. Dit bewijst dat er geen acute noodzaak is om op de organisatie in te grijpen en maakt duidelijk dat het er echt om gaat om zo goed mogelijk in te spelen op de dynamiek op dit terrein. Er is geen noodzaak voor een abrupte koerswijziging door een keus voor een heel ander organisatiemodel nu, maar de grote dynamiek in het speelveld noodzaakt veeleer tot flexibiliteit en daarmee tot een adaptieve strategie waarmee adequaat op omgevingsontwikkelingen kan worden ingespeeld.

6. Adequate ondersteunende methodologie
In het proces is gebruik gemaakt van een methodologie met toekomstscenario's. Met divergerende denkbare toekomsten, kernachtig en beknopt beschreven, werd duidelijk hoezeer het speelveld in beweging is en dat de omgeving waarin Rijnland haar zuiveringsverantwoordelijkheid moet waarmaken er over pakweg 10-15 jaar heel anders uit kan zien dan nu. Dit heeft bijgedragen tot het besef dat een rigide keuze voor een of ander organisatiemodel niet verstandig is. Het is verstandiger als het bestuur nu ontwikkelingsrichtingen aangeeft en tegelijkertijd stuurt op flexibiliteit, op adaptief vermogen.

7. Open en verbindende aanpak van het college
De aanpak van het college in dit proces heeft zich van meet af aan gekenmerkt door openheid en de wens partijen binnen het bestuur met elkaar te verbinden. Dit creëerde ruimte in het debat. Alle standpunten konden worden ingebracht en werden gehoord, zodat beeld- en oordeelsvorming daadwerkelijk op inhoudelijke gronden konden plaatsvinden, op basis van een goed inhoudelijk politiek-bestuurlijk debat.

8. Ervaren breed samengesteld projectteam
Bij het ontwerpen van het proces is gezocht naar projectteamleden met een open, brede kijk en ervaring op het onderwerp. Kwaliteiten op het gebied van beleid, strategie, inhoud, coördinerend en organiserend vermogen en verbinding zijn ingebracht in het projectteam. Het projectteam is ondersteund door een externe adviseur met (inter)nationale inhoudelijke kennis van en proces ervaring met het onderwerp, een open kritische houding én een goede penvoering. De aangetrokken externe adviseur is betrokken geweest in de eerste fase van TOZ (2014) waarmee kennis en ervaring uit deze eerste fase en het daarop voortbouwen geborgd is.

Hoogheemraadschap van
Rijnland

VV-besluit

De verenigde vergadering van het Hoogheemraadschap van Rijnland,

gelezen het voorstel van dijkgraaf en hoogheemraden van 21-02-2017, kenmerk 17.015443,

,

1. Vormt een beeld van de reflectie op het doorlopen proces toekomstige organisatie van het zuiveringsbeheer;
2. Geeft overwegingen mee om in andere toekomstige strategische bestuurlijke processen (elementen van) het gevoerde proces te benutten.

Leiden, 29-03-2017.

De verenigde vergadering,

G.J. Doornbos
dijkgraaf

C.M. van de Wiel
secretaris

BESPREKINGSVERSLAG

Reg.nr.:
Afdeling Bestuursondersteuning

Betreft: Verenigde Vergadering	Datum bespreking: Woensdag 1 februari 2017 13.00 – 15.50 uur Plaats VV-zaal Opgesteld door: Roswitha Lubbers
Aanwezigen: • G.J. Doornbos, dijkgraaf (voorzitter) • J.W. Pluckel, hoogheemraad • J.C.H. Haan, hoogheemraad • M. Kastelein, hoogheemraad • J.J.J. Langeslag, hoogheemraad • Mw. M.E.F. Leewis, hoogheemraad (deels) • Mw. C.M. van de Wiel, secretaris • A.J.J. Blijleven (A&B) • D.N.I. Kooij (A&B) • R.P.A. Van der Meer (A&B) • H.A. Meerman (A&B) • J.W.N. Van de Nes (A&B) • J.P. De Vries (A&B) • J.J. Bakker (VVD: iets verlaat) • J.H. Hermans (VVD) • Mw. C.H.C. Van Steensel-Van Hage (VVD) • J.J. Démoed (CDA) • Mw. E.J. De Vries (CDA) • H.J. Oostwouder (CDA) • E.C. De Meijer (WN) • G.H. Von Faber (WN) • Mw. E.P. Veenhoven (PvdA) • Mw. T.O. Fierens (PvdA) • A. Van Geest (Algemene Waterschapspartij) • N.J.W. Thijssen (Algemene Waterschapspartij) • R.H. Kerst (ChristenUnie-SGP) • N. Van der Plas (ChristenUnie-SGP) • Mw. M. Bleyie (PvdD) • Mw. J.C. Boomsma (PvdD) • R.F. Schols (50PLUS) • Mw. J.M. Stoop (Natuurterreinen) Afwezigen: • P.A.M. van der Poel (A&B)	

	VERSLAG	**ACTIE**
1.	**Opening en vaststellen agenda** De voorzitter opent de vergadering en heet de aanwezigen welkom. Mevrouw Leewis meldt dat haar aanwezigheid is vereist bij de evaluatie van de mestwetgeving op het ministerie van EZ. Na agendapunt 4.1 zal zij de VV-vergadering derhalve moeten verlaten.	
2.	**Spreekrecht** De heer Van Loon (Stichting Aquarius) geeft een korte uitleg over de doelstellingen van de in 2008 opgerichte stichting. Stichting Aquarius organiseert jaarlijks de Rotterdam Swim, de Amsterdam Swim,	

	VERSLAG	ACTIE
	de Royal Amstel Swim, de Amsterdam Rotterdam Triathlon, de Nationale Nieuwjaarsduik en de Zeemeerminnenparade om aandacht te vragen voor schoon water. Met de opbrengst maakt de stichting op Wereldwaterdag elk jaar een rivier schoon. Dit jaar worden op 22 maart de Rotte, de Maas, de IJssel, de Gouwe, het A-kanaal en de Amstel schoongemaakt. In het waterschap Schieland-Krimpenerwaard wordt circa 30 km rivier aangepakt. In totaliteit 90 km, verdeeld over 43 etappes. De stichting wil deze schoonmaak graag samen met en met steun van Rijnland uitvoeren en heeft daarover al een brief gestuurd. Voorts ontvangen de VV-leden de informatieve huis-aan-huiskrant die binnenkort ook langs de route wordt verspreid. *Informatieve vragen* Mevrouw Stoop complimenteert de stichting met de sympathieke actie en wil weten welke steun de heer Van Loon verwacht van het waterschap. De heer Van Loon zou het waarderen als Rijnland de werkzaamheden publicitair uitdraagt, bijvoorbeeld via de website. De stichting besteedt zelf veel geld aan een Facebookcampagne en overige middelen. Het blijkt dat de (inmiddels negende) schoonmaakactie en de Wereldwaterdag nog te onbekend zijn. De rivieren worden schoner maar per kilometer langs de route wordt nog steeds vier/vijf kilo afval opgehaald. De organisatie vergt uiteraard de nodige financiële middelen. Mevrouw Bleyie vraagt waarom Rijnland in 2016 niet aan de actie deelnam. Zij vindt deze schoonmaakactie een goed voorbeeld van 'van-buiten-naar-binnen-werken'. De heer Van Loon antwoordt dat de stichting de schoonmaakactie bij voorkeur op eigen kracht organiseert en in 2016 geen ondersteuning had gevraagd van Rijnland. Dit jaar heeft de stichting evenwel wel behoefte aan (financiële) steun. De heer Van Geest neemt aan dat de oevers worden schoongemaakt en niet het water. Dat klopt, aldus de heer Van Loon. Door de actie wordt voorkomen dat afval in het water terechtkomt. Op diverse plekken wordt ook op het water schoongemaakt, maar de stichting is huiverig voor het steeds in- en-uit bootjes stappen door scholieren en stimuleert het schoonmaken vanaf het water dan ook zelf niet. De dijkgraaf zegt toe dat de brief zal worden beantwoord en dat de VV hiervan een kopie ontvangt. **Toezegging.**	
3.a	**Overzicht ingekomen stukken** De stukken worden voor kennisgeving aangenomen.	
3.b	**Mededelingen** De heer Pluckel zegt dat de rechtbank Overijssel op 28 december 2016 uitspraak heeft gedaan over de belastingprocedure tussen de provincie Flevoland en het waterschap Zuiderzeeland en hun belastingkantoor. Centraal stond het begrip 'verharde openbare wegen'. Het waterschap is bevoegd om voor ongebouwd de wegen op een bepaald niveau aan te slaan. Die afdracht is de laatste jaren verhoogd. Wat valt er onder een weg: alleen het verharde deel van de weg of ook de bermen? De rechter heeft bepaald dat de bermen niet mogen worden meegerekend. Zuiderzeeland gaat in beroep. De consequentie van de uitspraak zou kunnen zijn dat Rijnland jaarlijks € 600.000/€ 700.000 niet kan heffen, wat ten koste kan gaan van ongebouwd. Of er zal nader naar de verordening moeten worden gekeken. De Unie van Waterschappen zal in maart 2017 een ledenbrief sturen. Na ontvangst zal de VV nader worden geïnformeerd. **Toezegging.** Rijnland zal actief participeren in de vervolgprocedures. De heer Haan verwijst naar de gevoerde discussie over het beloningsbeleid van HVC en de door de VV aangenomen motie over het beloningsbeleid in verband met het aanstellen van een nieuwe directeur. Op 9 maart is een bijzondere AVA belegd van HVC. De heer Haan is daarbij als voorzitter van de GR Slibverwerking als aandeelhouder aanwezig. Het nieuwe beloningsbeleid wordt dan besproken. De RvC heeft op 31 januari 2017 een voorstel ingediend voor het beloningsbeleid. De tijd was onvoldoende om de VV hierover inhoudelijk te informeren. De heer Haan zal dan ook een samenvatting van het voorstel voorleggen aan de VV, waarop men kan reageren. **Toezegging.** De heer Haan zal deze reacties meenemen naar de GR Slipverwerking en de bijzondere AVA van de HVC. De heer Van Geest roept de heer Haan op 'recht in de leer te blijven': er ligt immers een unanieme uitspraak van de VV. Het beloningsbeleid was ook bij andere waterschappen en gemeenten onderwerp van discussie. De heer Van Geest stelt dat de vrijheid van portefeuillehouder Haan dus beperkt is door de aangenomen VV-motie. De heer Haan zegt dat hij het standpunt van de VV al eerder in de GR heeft toegelicht. Maar het is de GR	

	VERSLAG	ACTIE
	die uiteindelijk besluit over het standpunt dat wordt ingenomen in de AVA. Het signaal van de VV van Rijnland vindt hij glashelder.	
4	**BESLUITVORMINGSNOTA'S**	
4.1	**Benoeming leden Rekenkamercommissie Rijnland** De voorzitter schetst kort de procedure die gevolgd zal worden bij de benoeming. Na het eerste openbare gedeelte zal de VV tijdens een ingelast besloten deel van gedachten kunnen wisselen over de kandidaten en de gevolgde procedure. Tevens zal de VV dan een besluit nemen dat aansluitend openbaar gemaakt zal worden. Indien de VV de voordracht van de commissie volgt, zullen de beoogde kandidaten meteen worden beëdigd. De heer Kerst licht, als voorzitter van de wervings- en selectiecommissie voor de nieuwe Rekenkamercommissie, het voorstel toe. Deze commissie bestond uit mevrouw De Vries, de heren Meerman en Kerst en werd ambtelijk ondersteund door de heer Van Rietschoten. In de selectieprocedure stonden de belangen van Rijnland centraal. Er waren 45 sollicitanten (40 mannen, vijf vrouwen). Er zijn gesprekken gevoerd met 10 sollicitanten (9 mannen, een vrouw). De kwaliteit van de belangstellenden lag hoger dan bij vergelijkbare procedures in het verleden. De voordracht is gebaseerd op de kennis en ervaring van de kandidaten en de behoefte aan een evenwichtige verdeling en samenstelling van de RKC. De commissie is unaniem in haar aanbeveling en meent dat het externe onafhankelijke karakter van de RKC is gewaarborgd. De werkwijze van de commissie is tijdens het fractievoorzittersoverleg op 19 december 2016 toegelicht. Ook werden de geselecteerde kandidaten besproken. Het fractievoorzittersoverleg steunde de resultaten en er werd afgesproken dat de dijkgraaf en de SAD kennis zouden maken met de geselecteerde externe leden, de heren H. Verdellen (beoogd voorzitter), S. Reinhard en O. Genissen. Dat gesprek vond plaats op 25 januari 2017. Er werd ook afgesproken dat de benoeming op 1 februari zou plaatsvinden en dat het voorstel van de commissie begin januari 2017 op iBabs zou worden geplaatst (met de CV's). Het fractievoorzittersoverleg steunde tevens het voorstel om de rol van de extern onafhankelijk secretaris/onderzoeker voort te zetten. De commissie adviseert de VV dan ook deze rol als zodanig te continueren. Het is aan de nieuwe RKC deze rol in te vullen. Tevens wordt voorgesteld het budget voor de RKC te continueren. Als interne leden worden de heren A. Blijleven en N. van der Plas voorgedragen. Vervolgens stelt de heer Kerst de externe leden kort voor. Tot slot zegt de heer Kerst dat de commissie overtuigd is van de kwaliteit van de voorgestelde leden voor de RKC. De voorzitter geeft daarop de beoogde externe en interne leden de gelegenheid hun belangstelling voor de RKC toe te lichten. Vervolgens constateert hij dat de VV geen vragen heeft voor de kandidaten en sluit hij het openbare deel van dit agendapunt. *Hierop wordt het overleg besloten voortgezet. Zie hiervoor het aparte verslag.* Na het besloten deel heropent de voorzitter de behandeling van het agendapunt. Tijdens het vertrouwelijke deel is unaniem besloten om het voorstel van de selectiecommissie te volgen. Dat betekent dat conform het voorstel van de wervingscommissie de heren Verdellen, Reinhard, Genissen, Van der Plas en Blijleven zijn benoemd tot lid van de Rekenkamercommissie van het Hoogheemraadschap van Rijnland. Hij dankt de wervingscommissie, in het bijzonder de heer Kerst, nogmaals expliciet voor het vele werk. Vervolgens neemt de voorzitter van de leden van de Rekenkamercommissie volgens de procedure de eed c.q. gelofte af en worden de leden gelukgewenst met hun benoeming.	
4.2	**Stand van zaken projectbeheersing** Mevrouw Bleyie is zeer tevreden met het voornemen om de flexibele schil te minimaliseren en meer mensen in vaste dienst te nemen. Zodoende wordt kennis behouden. Bovendien heeft dit een positief effect op toekomstige werkzaamheden en projecten. Echter, in de kaders en uitgangspunten van het MJP staat dat het personeel met 0,5% zal teruglopen. Hoe verhoudt deze passage zich tot hetgeen in de notitie projectbeheersing is opgenomen? De heer Von Faber wijst erop dat de huidige VV aftreedt in 2019. Hij stelt derhalve voor om het onderwerp expliciet op te nemen in het overdrachtsdossier. De heer Démoed is zeer tevreden met de nieuwe aanpak van de SAD. Hij beklemtoont de noodzaak voor de VV om de onderwerpen nauwlettend te kunnen volgen en vraagt de SAD dan ook om een aantal ijkmomenten te bepalen waarop hierover in gesprek kan worden gegaan: 'Teneinde de VV buiten de deur te houden, dient te SAD de VV te informeren'. Mevrouw Fierens vindt het wezenlijk dat de VV ook in de toekomst wordt meegenomen in het	

	VERSLAG	ACTIE
	meedenken. De rol als toezichthouder is evenwel een andere; daarvoor zijn toetsingscriteria nodig. Zij vindt het belangrijk om beide rollen uit elkaar te houden juist om de scherpte van het toezicht niet te ondermijnen. De heer Kastelein zegt dat in het MJP wordt gerefereerd aan een besluit dat eerder is genomen door de VV bij WBP5 (reductie kosten personeel in 2018 en 2019). In het stuk zelf wordt verwezen naar een punt dat in 2016 aan de VV is gemeld: er wordt niet alleen naar fte gekeken, maar ook naar kosten (van 15 extra arbeidsplaatsen, terwijl de flexibele schil verbindend is). In hoofdlijnen kan er dus nog steeds een besparing op kosten plaatsvinden in 2018 en 2019. Gezien het aantal projecten is bekeken hoe er kan worden gevarieerd tussen de flexibele schil en de vaste formatie. Mevrouw Van de Wiel (secretaris) zegt toe de door te maken ontwikkelingen mee te zullen nemen in het overdrachtsdossier. **Toezegging**. Het jaar 2020 is gekozen omdat haar eigen benoeming dan afloopt. Er wordt nog nagedacht over de wijze waarop de VV kan worden meegenomen. De heer Bol gaat de langere termijn aanbevelingen van PWC verwerken in een programma en neemt daarin de vragen over de rol van de VV als toezichthouder, de ijkmomenten en indicatoren mee. Dit programma wordt t.z.t. in de VV besproken. **Toezegging.** Vervolgens constateert de voorzitter dat de VV het voorliggende voorstel conform vaststelt.	
4.3	**Taskforce AWZI Velsen** Zonder beraadslaging en zonder stemming stelt de VV het voorliggende voorstel vast.	
4.4.	**Vispassage Spaarndam: overeenkomst en voorbereidingsbesluit** Mevrouw Veenhoven vindt in het algemeen dat voorkomen moet worden dat de VV steeds maar vragen blijft stellen over kleinere details, waardoor het vrijwel onmogelijk wordt om de VV met de antwoorden 'te ontzorgen'. Zij kan zich niet aan de indruk onttrekken dat dit aan de orde is met dit onderwerp. De Nota van Wijziging pareert een aantal onderwerpen uit de commissie, maar de antwoorden doen niet meer zoveel terzake nu duidelijk is dat de vispassages onvergelijkbaar zijn. Zij steunt de hoogheemraad van harte en zou het waarderen als mevrouw Leewis in de toekomst nadrukkelijk de kans krijgt om te vertellen wat haar visie is. Een fraai startpunt om als VV te zeggen: 'Goed plan!'. Mevrouw Bleyie stelt dat in het verleden bij de aanleg van bouwwerken vaak niet werd nagedacht over het welzijn van vissen. Daardoor is de populatie van aal en zalm in Nederland dramatisch gedaald. Het belang om deze vispassage snel aan te leggen is evident, temeer daar Rijkswaterstaat als voorwaarde stelt dat deze moet worden aangelegd binnen de KRW-periode die tot 2012 loopt. De passage is ook goed voor recreatie en toerisme en dus de lokale economie. De Partij voor de Dieren pleit voor toezicht na de aanleg van deze passage om te voorkomen dat de vis na het passeren van de vistrap meteen wordt weggevangen. De voorzitter is van harte bereid de kanttekeningen van de PvdA (wisselwerking tussen VV en college) te bespreken met de portefeuillehouder, zodat de nadruk blijft liggen op wezenlijke onderwerpen. Daarnaast moet het mogelijk blijven dat VV-leden hun kanttekeningen/vragen plaatsen op schijnbaar minder essentiële punten. Daarin passen ook de zorgpunten van de PvdD. De heer Von Faber is zeer tevreden met het voorstel omdat alle doorgangen ruimte krijgen. Ook de samenwerking met Rijkswaterstaat (en het gedeelde risico en belang) juicht hij toe. Daarnaast is het goed dat de glasaal nu de kans krijgt om op te trekken. De populatie daarvan nam vanaf 1980 met 90% af. Dit betekent dat deze diersoort zwaar wordt bedreigd. Hij mist in de Nota van Wijziging de toezegging die in de commissie is gedaan: er zou nadrukkelijker worden gekeken hoe de belangen van de verenigingen kunnen worden betrokken bij toerisme en recreatie en op welke wijze er kan worden samengewerkt met andere partijen zoals de gemeenten, de VVV en de stichting Noordhollands Landschap. De voorzitter zal dit punt doorgeven aan de portefeuillehouder. De heer Van der Meer constateert dat de kosten van de aanleg van vispassages flink uiteen kunnen lopen. Gelijktijdige realisatie met een andere partij kan kostenbesparend werken. Vandaar dat hij oproept deze aspecten nadrukkelijk te bewaken. Mocht de vertraging tot extra kosten leiden, dan wil hij hierover graag worden geïnformeerd. De voorzitter concludeert vervolgens dat de VV instemt met het conceptbesluit.	
4.5	**Aanvullend krediet aanpak blauwalgen** Mevrouw De Vries verwijst naar punt 3 (totale raming); *'In de programmabegroting 2017 staat een totale investering geraamd van € 750.000 voor blauwalgbestrijding. Door een verhoging met 50% komt de totale raming uit op € 1.125.000. Voor 2017 en 2018 kan dit gedekt worden uit De Wilck zoals hierboven benoemd. Voor de jaren 2019 en verder nemen we dit mee in de voorstellen voor het MJP 2018-2021,*	

	VERSLAG	ACTIE
	waarover de VV t.z.t. een apart besluit moet nemen'. De commissie ging akkoord met de kosten zolang deze gedekt worden uit de begroting. Omdat er een nieuwe raadsperiode loopt op het moment dat de kosten apart in de begrotingen moeten worden opgenomen was tevens bepaald deze kosten niet nu al op te nemen. De voorzitter wijst erop dat dit als zodanig al is geregeld in de stukken. Vervolgens concludeert hij dat de VV conform het voorstel besluit.	
4.6	**Opheffen AWZI Rijnsaterwoude** De voorzitter concludeert dat de VV instemt met het voorstel.	
4.7	**Toekomst Organisatie Zuiveringsbeheer (TOZ)** De heer Van der Meer uit zijn waardering aan het adres van de portefeuillehouder en de organisatie voor het doorlopen proces en het resultaat. Uit de Nota van Wijziging komt naar voren dat zijn fractie nadrukkelijk pleit voor samenwerking met bedrijven en andere instanties. Ook in de toekomst moet Rijnland bij de organisatie van het zuiveringsbeheer nagaan hoe dit zo efficiënt en voordelig mogelijk kan worden ingericht en geregeld. De heer Hermans sluit zich aan bij de complimenten. Hij vraagt een toezegging van de portefeuillehouder dat er binnen afzienbare tijd een kaderstellende nota wordt aangereikt (bij voorkeur gereed na de zomer), waarin de volgende aspecten aan de orde dienen te komen: 1. Hoe staat het bedrijf er nu voor? Wat is de kwaliteit? 2. In hoeveel stappen wordt de toekomst bereikt? 3. Bij de keuze voor de varianten was sprake van een bedrag aan besparingen (tussen de 10-15%). De VVD wil dat dit bedrag zichtbaar wordt gemaakt. 4. Hoe worden t.z.t. de prestaties gemeten? Op basis van deze kaderstellende nota kan in november worden gesproken over de route van A naar B. Mevrouw De Vries is eveneens complimenteus over het proces. Zij mist een aantal punten in de Nota van Wijziging. Het proces loopt nog door, maar hoe gaan we nu verder? Zij vindt de passage over het op afstand zetten onvoldoende duidelijk en wil graag uitleg. In de commissie is aangegeven dat er een discussie over de kostenverdeling moet worden gestart, zeker als organisaties en particulieren op wijkniveau zelf willen gaan zuiveren. Het CDA wil deze discussie graag tijdig starten. Zij is voorstander van het inzetten van een soort 'WBP-traject' waarbij de 'willing partners' in kaart gebracht kunnen worden en waarbij tevens het waterbewustzijn op de kaart kan worden gezet. Tijdens het voorgestelde symposium kan men van elkaar leren. Het onderwerp is daarvoor zeer geschikt. De heer Von Faber vraagt extra aandacht voor duurzaamheid, circulaire economie en de nieuwe stoffen die worden gevonden in de afvalwaterzuivering (medicatie e.d.). In de Nota van Toelichting dient te worden benadrukt dat Rijnland trots is op de eigen deskundigheid, die dan ook behouden moet blijven. Mevrouw Veenhoven kan zich geheel vinden in hetgeen door de andere VV-leden al is gezegd. Zij vindt dat dit proces (als 'lesstof') breed naar buiten kan en moet worden uitgedragen in een daarop aangepaste vorm. De heer Thijssen vraagt wat de kernvoorwaarden zijn waarmee het besluit tot een succes kan worden gemaakt. Zijns inziens moet binnen de organisatie iemand worden aangewezen die de VV kan raadplegen over de impact van het voorstel en die technisch/inhoudelijk verantwoordelijk is voor het totale beleidsterrein van de zuivering. Voorts kent Nederland meer dan 300 zuiveringen waarvan er slechts 28 in Rijnland staan. Buiten Rijnland wordt dus veel meer innovatie en ervaring opgedaan; Rijnland dient derhalve met dat netwerk verbonden te raken. De STOWA kan volgens hem daarvoor goed worden ingezet. Hij wil ook dit aspect laten meenemen in de voortgangsrapportage. Mevrouw Boomsma vindt dat de in de klankbordgroep doorlopen gesprekken ervoor hebben gezorgd dat de diverse partijen nader tot elkaar zijn gekomen qua denkbeelden en opvattingen, hetgeen zij vooraf niet voor mogelijk had gehouden. Zij staat volledig achter het voorstel dat is besproken in de commissie. De klankbordgroep vindt het belangrijk dat bekrachtigd wordt dat het zuiveren van afvalwater een publieke taak is. In het voorliggende voorstel staat dat het zuiveren van water een publieke verantwoordelijkheid is en dat Rijnland nadrukkelijk meer ruimte voor samenwerking met marktpartijen wil openhouden. Op basis van de Waterwet art. 3.4 geschiedt het zuiveren van afvalwater onder de verantwoordelijkheid van een waterschap: 'Als wij dit nu opnieuw besluiten, impliceert dat dat Rijnland niet eerder wist dat dit in de wet staat'. Het besluit was er juist op gericht om te bekrachtigen dat het zuiveren een publieke taak is. Taken zijn over te dragen en uit te besteden; een verantwoordelijkheid daarentegen niet. De PvdD ziet de voordelen van het gebruikmaken van kennis en de innovatieve kracht uit de markt als het gaat om de terugwinning van grondstoffen en energiebesparing, maar het zuiveren van water moet – mede gezien de	

	VERSLAG	ACTIE
	directe gevolgen voor de volksgezondheid – uitgevoerd worden door een publieke organisatie met een gekozen volksvertegenwoordiging. Het voorliggende voorstel biedt opeens ruimte om deze taak alsnog van Rijnland af te organiseren, hetgeen de PvdD zorgen baart. Het doet ook geen recht aan het proces dat de klankbordgroep heeft doorlopen. Het belangrijkste is niet om het doel te stellen en het resultaat te behalen, maar om de weg die gezamenlijk naar het doel wordt afgelegd en de samenwerking die ontstaat om dat doel te kunnen stellen. Voorts onderschrijft de PvdD de kanttekeningen van het CDA over punt c (zoals het afhaken van organisaties). Rijnland moet nu al gaan nadenken over de gevolgen voor het achterblijvende systeem. De heer Haan is zeer blij met de brede lof. Hij vindt het zeer positief dat alle VV-leden zich hebben laten horen in het traject. Op basis hiervan vindt hij dan ook dat iedereen de verantwoordelijkheid kan nemen voor de voorgestelde koers. De positieve en negatieve lessen worden op schrift gezet en nog gedeeld met de VV, zodat de waardering voor het proces een volgende keer kan worden benut. Deze evaluatie zal voor een volgende VV worden geagendeerd. **Toezegging.** De visie is richtinggevend: de publieke verantwoording zal langs publieke taken vorm krijgen. Deze insteek wordt in de Zuiveringsvisie beleidsmatig vertaald: deze visie wordt t.z.t. in de VV besproken. Ook de door het DB vastgestelde integrale afvalwaterketenplan in de Duin- en Bollenstreek is mede geënt op het doorlopen proces. Tijdens de discussie over een betere samenwerking tussen waterschap en gemeenten m.b.t. de waterketen zijn afspraken gemaakt voor een betere sluiting van de cyclus in de Leidse regio. Er wordt gewerkt aan een omslag naar een langere termijn assetplanning, zodat de stand van zaken beter (systematischer) inzichtelijk wordt gemaakt, duidelijker wordt waarop nog kan worden ingegrepen en welke kansen er zijn voor innovatie en duurzaamheid (per asset). In reactie op de kanttekeningen van de heer Van der Meer hoopt de portefeuillehouder dat ook de VV het DB scherp houdt. Positie Rijnland ('hoe staan we ervoor'): de lange termijn assetplanning zal dit aangeven en daarop kan ook beter worden gestuurd. Het aantal stappen zal in de Zuiveringsvisie aan bod kunnen komen. De besparingen moeten zichtbaar worden in o.a. de waterketenplannen. Voorheen werden prestaties in het bestuursakkoord 'Water' gemeten door de visitatiecommissie. Er wordt inmiddels nagedacht over een aangepaste methode van monitoring die meer recht doet aan de kwaliteit en kwantiteit. Prestaties: de VV wordt hierover spoedig nader geïnformeerd. Er is geen afstand genomen van het op afstand zetten maar e.e.a. heeft niet de voorkeur. Er wordt overlegd met gemeenten en drinkwaterbedrijven. Het is niet erg aannemelijk dat particulieren zelf water gaan zuiveren. Er zou dan moeten worden onderzocht wat hiervan de gevolgen zijn voor schoon en gezond oppervlaktewater en de volksgezondheid. Het ligt dan ook niet in de verwachting dat de doelbelasting wordt afgeschaft, maar het ontslaat Rijnland niet van de plicht zich toch serieus te buigen over de consequenties voor het geval zuivering wel door particulieren gaat gebeuren. Mevrouw De Vries beklemtoont dat een aantal bedrijven wel al zuivert. Zoals Heineken en Schiphol. De heer Haan wijst erop dat bedrijven wel aan eisen moeten voldoen. In dat geval hoeven bedrijven ook minder af te dragen aan het waterschap. Hij stelt voor om nog eens op dit onderwerp terug te komen. **Toezegging.** De extra aandachtspunten waarvoor de heer Von Faber aandacht vraagt staan verwoord in de achterliggende notitie. Voor wat betreft duurzaamheid zullen concretere voorstellen worden opgesteld. Nieuwe stoffen: er is al besloten om hierover een beeldvormend overleg te plannen met de VV. In aansluiting op de oproep van mevrouw Veenhoven zegt de heer Haan dat de buitenwereld Rijnland met interesse volgt. Er lopen al uitnodigingen om ervaringen te komen toelichten (Vereniging Zuiveringsbeheerders). Zodoende kan Rijnland ook kennis van andere waterschappen ophalen op het terrein van slimme innovaties op het gebied van waterzuivering. De VV kan bij (verdiepende) vragen over de zuivering altijd terecht bij de portefeuillehouder zelf die namens de organisatie deze als eerste zal oppakken. Mevrouw Boomsma heeft de waarde van het proces goed weergegeven. Het is niet de bedoeling om de waterzuivering 'van Rijnland af te gaan organiseren': het is nadrukkelijk de bedoeling om dit met de ketenpartners vorm te gaan geven. Expertise van markt- en kennispartijen wordt geenszins buiten de deur gehouden. De voorzitter concludeert dat de VV conform het conceptbesluit zoals verwoord in de Nota van Wijziging heeft besloten.	
4.8	**Baggeren Regulier 2016, knelpunten en programmakosten** Zonder beraadslaging en zonder stemming stelt de VV het voorliggende voorstel vast.	
4.9.	**Vaststellen boezemstudie** De heer Schols is zeer onder de indruk van de studie. Hij stelt vast dat Rijnland alert moet blijven en dat	

	VERSLAG	ACTIE
	er nog het nodige werk aan de winkel is. Hij wijst op een spelfoutje op pagina 2, punt 5: 'weervoorspelling' moet 'weersvoorspelling' zijn. Mevrouw Boomsma complimenteert Rijnland met de studie. De PvdD vindt dat de boezemstudie Rijnland noopt om ver vooruit te kijken, naar analogie van het Deltaonderzoek uit 2008. Rijnland zit al aan het maximum van de beheersmaatregelen, terwijl het kapitaal in de regio steeds verder opbouwt (dure bedrijven, woningen e.d.). Het uitvallen van het systeem zal steeds grotere gevolgen hebben. Welke middelen wil Rijnland inzetten? Wil het waterschap echte keuzes maken, zoals uit het voorstel blijkt? De fractie vindt dat Rijnland zich lijkt te beperken tot een inspanningsverplichting. Dus kijk nog verder vooruit en denk aan de volgende generaties en vorm samen met alle belanghebbenden een visie. De PvdD pleit voor een regionaal deltaplan met concrete doelen en een kostenberekening. Alle overheden hebben hierin een rol te vervullen. In het voorstel staat weliswaar dat Rijnland bij het behalen van resultaten afhankelijk is van gemeenten, maar hoe deze medeverantwoordelijkheid wordt geëffectueerd, wordt niet duidelijk. De fractie had liever gezien dat de droogtestudie bij de boezemstudie was betrokken t.b.v. een integraal beeld. Uit de studie blijkt dat het systeem op termijn bijna niet meer beheersbaar is: juridische claims moeten geen rol spelen in de langetermijnvisie van het waterschap. Rijnland moet inzetten op gedragsverandering en dus nu al nadenken over (een differentiatie in) nieuwe normen, afgewogen tegen kosten om een bepaald peil te handhaven. De PvdD is tegen het opvoeren van de bemalingscapaciteit. Bij echte klimaatadaptatie wordt het gebruik van het gebied aangepast aan de risico's en wordt er niet veel geïnvesteerd in maatregelen. De fractie vindt dat het waterschap zich daadkrachtiger moet opstellen. De heer Thijssen vindt dat er meer over de toekomst moet worden nagedacht. De wens om meer open water in het boezemsysteem te realiseren, hoort beslist in deze studie te worden opgenomen. Mevrouw Fierens vindt de studie compleet en inzichtelijk. In de commissie heeft de hoogheemraad Langeslag aangekondigd dat er een aparte studie wordt gedaan naar mogelijkheden om polders zelf meer water te laten vasthouden, zodat er minder geloosd hoeft te worden op de boezems. Wanneer is deze gereed? De heer De Meijer vindt het een uitermate belangrijke studie. Hij heeft wat vragen bij de conclusies. Uit de studie blijkt dat de meeste van de voor de lopende eeuw verwachte klimaatveranderingen zich al hebben voltrokken tussen 2000-2016 (80% tot 2016, 20% tot 2085). Anderzijds staat in het besluit dat er t.a.v. de boezem nog slechts een beperkte verbeteropgave resteert. Klopt dit? Onder c staat: '*Desondanks voldoen we in de boezem in principe aan de wettelijke normen. Maar de maximale waterpeilen zijn wel 5 tot 10 centimeter hoger. Ruim boven de beheermarges zoals die tot nu toe gehanteerd worden'.* De ruimte is dus al volledig benut. Kortom: moet Rijnland de komende tijd niet meer doen? Er wordt aangegeven dat zal worden bekeken of het stelsel meer aankan. De heer Meijer vindt dat moet worden onderzocht of alle functies ook in de toekomst kunnen worden gefaciliteerd op een wijze die Rijnland voorstaat. De stap van de droogtestudie en de vraag hoe Rijnland in de polders moet omgaan met het waterbeheer, dient samen tot conclusies te leiden over hoe Rijnland in de verdere toekomst met functies om moet dan wel kan gaan. De heer Oostwouder verwijst naar punt 1e uit de Nota van Wijziging: *'Voor de polders dient zich opnieuw een forse opgave aan'.* Het CDA wil weten hoe de situatie in de buurtwaterschappen is, waar ook een enorme wateropgave ligt en waar men voornemens is om een polder terug te geven aan het water. Het lijkt hem verstandig de ontwikkelingen te volgen voor het geval Rijnland een identieke keuze moet maken. De heer Bakker vindt het een belangwekkende studie en wacht belangstellend de voorstellen voor vervolgonderzoek af. Hij vraagt naar een concreet tijdpad, want de VVD gaat ervan uit dat het onderwerp actueel zal blijven. Voorstel punt 7: '*In het peilbesluit van de boezem, dat vanaf 2018 wordt geactualiseerd, te onderzoeken of het verantwoord en mogelijk is te komen tot een structurele verlaging van het boezempeil'.* Wat wordt hiermee bedoeld? De heer Van de Nes zegt dat de A&B-fractie vertrouwen heeft in het geherformuleerde besluit. Het standpunt van de fractie t.a.v. de toepassing van bovenwettelijke normen is terughoudend. Alleen op basis van het doorkijkje t.a.v. de MBW voor de polders en de structurele oplossingsrichting (punt 7) heeft de A&B-fractie vertrouwen in de boezemstudie, zodat de ingelanden ook op langere termijn droge voeten houden. De heer Langeslag dankt voor de positieve reacties op de boezemstudie, waar Rijnland veel capaciteit in heeft gestoken. Deze mensen zijn ook ingezet voor andere dossiers (evaluatie baggeren, onderhoud en bijbehorende leggers). De evaluaties daarover zullen t.z.t. ook aan de VV worden voorgelegd. Hij zal de gevraagde vervolgdata die met de boezemstudie samenhangen na overleg met de organisatie aan de VV	

	VERSLAG	ACTIE
	doen toekomen. Hij wil niet meer beloven dan hij kan waarmaken. **Toezegging.** De nieuwste klimaatscenario's van het KNMI benadrukken de ernst van de situatie. In de boezemstudie zijn deze betrokken. Zelfs op basis hiervan lijkt de boezemstudie aan te geven dat het boezemsysteem behoorlijk op orde is. De veranderingen lijken echter door te zetten, dus de blik zal op de toekomst gericht moeten blijven. Die invalshoek is gekozen: in de studie staat dat de huidige capaciteit afdoende is, mede door diverse aanpassingen, maar als de scenario's zwartgalliger worden, zullen er onvermijdelijk stappen moeten worden gezet, zoals het mogelijk verlagen van het boezempeil, waardoor meer bergingscapaciteit ontstaat. De consequenties daarvan zijn groot: veel bouwwerken vragen om 'natte funderingen'. Indien besloten zou worden tot een structurele verlaging van het boezempeil, moeten gevolgen vooraf uitputtend worden geïnventariseerd. Bovendien vergt die ingreep aanpassingen van de onderkant. Daarom is punt 7 in het besluit opgenomen. Polders: 70% van het beheersgebied van Rijnland betreft polders waar de regen ook terechtkomt. Op basis van de nieuwe scenario's blijkt dat de bergingscapaciteit niet toereikend zal zijn. Besloten zou kunnen worden om de bemalingscapaciteit uit te breiden, dan wel om de berging per polder op orde te brengen. Per polder zullen de (on)mogelijkheden daarvoor worden onderzocht. Buurtwaterschappen: over de klimaatscenario's wordt veelvuldig overlegd binnen de commissie watersystemen van de Unie, alsmede direct met de buurtwaterschappen. Stichtse Rijnlanden heeft een groter boezemprobleem dan Rijnland en gaat veel kleine waterbergingen realiseren om pieken op te vangen. Kosten, baten en juridische kanten en toekomstbestendigheid: de portefeuillehouder zegt dat de boezemstudies periodiek zullen moeten worden getoetst aan nieuwe scenario's. Discussie over normen zal het nodige overhoop halen: in het kader van de MBW is een aantal nieuwe normen afgesproken. Mochten die te ruim blijken te zijn, dan is overleg noodzakelijk. Alsook over de vraag of elke functie nog wel kan worden gefaciliteerd. Indien dit niet het geval blijkt te zijn, zal overleg met de andere overheden worden opgestart die over die functies gaan. Voorbeeld: de Middelburg-Tempelpolder heeft grote opbarstingsrisico's waarbij het einde van de peilverlagingen in zicht lijkt te zijn. Hierover werd recent bestuurlijk overleg gevoerd, o.a. over de verantwoordelijkheden. Moeten provincie, gemeenten en provincie op het moment dat Rijnland geen mogelijkheden meer heeft voor peilverlaging dan de bestemming heroverwegen? Of moet er samen met ingelanden worden overlegd teneinde mogelijkheden in kaart te brengen? Eigenaren kunnen de grond immers ook anders (gaan) gebruiken. Juridische aspecten zijn zeer belangrijk, maar mede gezien de aansprakelijkheid en claims die gelegd kunnen worden bij het waterschap, worden vooralsnog geen concrete opties benoemd. Bovenwettelijke norm: als Rijnland het gevoerde beleid – dat goed is uitgepakt en niet tot extra kosten heeft geleid – zou terugdraaien, zal onnodige discussie losbarsten. Er ligt een afspraak met de VV dat in toenemende mate samenwerking wordt gezocht met andere overheden, waaronder gemeenten, teneinde wensen/eisen van Rijnland te koppelen aan die van de ruimtelijke inrichters. Op 22 februari gaat de beeldvormende VV over dit onderwerp. *Tweede termijn* Mevrouw Stoop stelt dat de bergingscapaciteit van de bodem op langere termijn nog ruimte biedt (waarbij gedacht kan worden aan het verhogen van het gehalte organische stoffen in de bodem, het voorkomen van uitdrogen van veengronden e.d.). Zij vindt het zinvol een studie op te zetten naar deze opties. Mevrouw Boomsma heeft begrip voor de complexiteit en zegt dat ook de PvdD grote waarde hecht aan samenwerking met andere overheden. De heer De Meijer vindt dat het aangepaste besluit aanzienlijke verbeteringen bevat. 80%-20%: de heer Meijer verwijst naar de herhalingstijd van eens in de driehonderd (T300) blijkt uit de studie Waterbezwaar een peil van – 49 cm NAP en in het huidige klimaat (2016) – 40 cm. Dus 9 cm meer dan in de vorige studie bedacht. In de jaren 2050 en 2085 komt er slechts 1 of 2 cm bij. Hij vindt de verhoudingen volstrekt anders. De uitspraak dat Rijnland op orde zou zijn, klinkt merkwaardig als 80% van de hele klimaatverandering al achter de rug zou zijn. De heer Bakker vindt het – hoewel een experiment is ontraden –verstandig om de juridische en financiële gevolgen toch eens in kaart te laten brengen als ingrijpende maatregelen nodig blijken te zijn en de uitkomsten aan de VV voor te leggen. De heer De Groot (beleidsadviseur) zegt dat 70% van het gebied van Rijnland uit polders bestaat. Indien daar meer neerslag valt (het KNMI verwacht dat het in 2050 harder gaat regenen), kan er op dit moment niet meer water afvloeien omdat de bemalingscapaciteit van de polders beperkt is. Hierdoor treedt een demping op. Zelf had hij op het eerste oog ook een grotere stijging verwacht maar die is beperkt omdat de polders niet meer water kunnen gaan leveren ook al valt er in 20150 meer neerslag. In de polders treedt	

	VERSLAG	ACTIE
	daardoor veel meer wateroverlast op omdat deze het water niet meer kwijt kunnen: dat is het dempende effect dat optreedt. De heer De Meijer zegt dat de studie naar de polders dus wezenlijk is, omdat nu wordt verdoezeld dat het systeem in totaliteit niet op orde is. De heer Langeslag vindt deze conclusie nog wat voorbarig. Immers: er wordt nagegaan wat de scenario's betekenen voor de diverse polders en welke maatregelen noodzakelijk zijn: versneld afvoeren waardoor het boezemsysteem moet worden aangepast dan wel bergen in de polder met ingrepen in het watersysteem in de polder (waterberging/verbreding watergangen). Hij typeert dit als een uitermate belangrijk vervolgtraject voor het totale watersysteem van Rijnland en het wel/niet kunnen blijven bedienen van de functies. Kosten/baten: de gegevens zijn bekend. Voor piekbergingen moet een regio onder water lopen. De investeringen en bijkomende kosten zijn grotendeels bekend. Voorbeeld: de piekberging Haarlemmermeer bestaat deels nog uit akkerbouw. Rijnland wil deze grond in eigendom verwerven, omzetten in weiland en aansluitend verpachten. De portefeuillehouder zal desgevraagd de begroting van deze piekberging graag toelichten aan de VV. Hij erkent dat de problematiek zeer complex is en dat hij, net als de PvdD, waarde hecht aan samenwerking. Hij benadrukt dat de gevolgen overigens te eenzijdig worden gekoppeld aan het landelijke gebied, terwijl het stedelijk gebied evenzeer te maken heeft met hoosbuien e.d. Ook daar ligt een forse opgave; gemeenten en bewoners zullen daarbij nadrukkelijk worden betrokken. De bodem is inderdaad een belangrijke factor. Een bodem met een hoog gehalte organische stoffen kan meer water bergen. Vanuit de Waterschappen wordt hierover nadrukkelijk nagedacht. Bij de discussie over bemesting moet niet alleen gefocust worden op mineralen, maar ook op organische stoffen. Er is een evaluatie peilafwijkingen georganiseerd. Ingelanden hebben aangegeven bodemsensoren te willen plaatsen, zodat op basis van de bodemvochtigheid een bijdrage kan worden geleverd aan de besturing van gemalen e.d. om de bergingscapaciteit van de bodem maximaal te benutten. Er is dus bereidheid bij de ingelanden om mee te denken en samen te werken. De voorzitter constateert dat Rijnland nog voor een zeer forse opgave staat en dat meerdere vervolgstudies noodzakelijk zijn. De portefeuillehouder zal een overzicht opstellen van termijnen waarbinnen uitkomsten daarvan te verwachten zijn. Op de vijf regionale conferenties kunnen diverse thema's nadrukkelijk aan de orde worden gesteld. Ook de omgevingsvisies die worden opgesteld door diverse overheden zijn onmisbaar om de gevolgen van de klimaatverandering op te vangen. De voorzitter constateert dat de VV instemt met de voorgestelde besluiten in de Nota van Wijziging.	
4.10	**Vaststelling Legger regionale waterkeringen 2016m inclusief Nota beantwoording zienswijzen** Zonder beraadslaging en zonder stemming stelt de VV het voorliggende voorstel vast.	
4.11	**Kaders en uitgangspunten voor Meerjarenperspectief (MJP) 2018-2021** Zonder beraadslaging en zonder stemming stelt de VV het voorliggende voorstel vast.	
4.12	**Toetreding Waterschap Hunze & Aa's tot het Waterschapshuis** Zonder beraadslaging en zonder stemming stelt de VV het voorliggende voorstel vast.	
4.13	**Verkoop voormalig AWZI-terrein in Noordwijkerhout** De heer Kooij is tevreden met de beantwoording van de vragen in de Nota van Wijziging. De toegezegde berekening van beide varianten is evenwel niet als bijlage toegevoegd. De voorzitter zal deze alsnog laten verspreiden. (***NB.** Alsnog aan de stukken toegevoegd).* Vervolgens gaat de VV akkoord conform het voorstel.	
4.14	**Vastgoedbeheersysteem** Zonder beraadslaging en zonder stemming stelt de VV het voorliggende voorstel vast.	
4.15	**Wijziging verslaglegging VV-commissies en Verenigde Vergadering** De voorzitter zegt dat besloten is dit punt aan te houden en dat te gelegener tijd voor de VV een workshop zal worden belegd over de gevolgen van de voorgenomen gewijzigde verslaglegging. Hij heeft de organisatie voorgesteld om het verslag van deze vergadering ook al in de beoogde vorm te gieten. Naar aanleiding van de te houden workshop, zal het onderwerp een volgende vergadering opnieuw aan de orde komen. De heer Van Geest wijst erop dat de commissie BOD al had besloten om het punt niet te agenderen. Desalniettemin staat het wel op de agenda, hetgeen tot enige verwarring heeft geleid. Het is gebruikelijk om een Nota van Wijziging in te dienen. Hij vraagt in dit kader aandacht voor de doorvertaling van besluiten van de commissies naar de stukken die in de VV worden besproken. Gebruikelijk loopt dit via een Nota van Wijziging. Hij roept de organisatie op extra alert te zijn op deze doorvertaling nu deze soms	

	VERSLAG	ACTIE
	wat 'hapert'. De voorzitter wijst erop dat de agenda voor deze VV al was aangepast ('aanhouden'). De heer Van Geest zegt dat deze aanpassing hem was ontgaan. Maar zijn oproep voor extra aandacht blijft overeind. De voorzitter beaamt dit. De heer Hermans deelt mee niet te zullen meedoen met de workshop. Hij hecht aan verslaglegging op papier over politieke discussies die ten grondslag liggen aan een besluit. Voorts heeft hij geen zin om webcasts te moeten naluisteren als hij een punt wil opzoeken. Bovendien verwacht hij dat als besloten wordt om geen verslag te maken van de commissievergaderingen, dit het einde zal betekenen van de hamerstukken in de VV omdat iedereen uiteindelijk zijn inbreng in een verslag opgenomen wil hebben. Hij wil niet meer meedoen met het voorstel om de verslaglegging procesmatig te gaan bespreken. De voorzitter zegt dat hij de argumenten van de heer Hermans weliswaar goed kan volgen ook al leiden die tot de verkeerde conclusie. Een aantal aannames is niet juist. Hij roept de heer Hermans nadrukkelijk op de workshop bij te wonen zodat hij kan zien hoe de beoogde verslaglegging werkt. Mogelijk vervallen daarmee een aantal bezwaren. De uitnodiging voor de workshop volgt binnenkort.	
5.	**OPINIEVORMINGSNOTA'S**	
6.	**BEELDVORMINGSNOTA'S**	
7.	**Notulen VV-vergadering 2 november** *Redactioneel*: het verslag wordt ongewijzigd vastgesteld. Het overzicht met de toezeggingen wordt voor kennisgeving aangenomen. **Notulen VV-vergadering 11 januari 2017** *Redactioneel:* het verslag wordt ongewijzigd vastgesteld.	
8.	**Rondvraag** De heer Von Faber beklaagt zich over de afschuwelijke galm. Voor mensen met een dubbel gehoorapparaat is deze onverdraaglijk. Kan de technische dienst het probleem verhelpen? De voorzitter zegt dit toe. **Toezegging.** De heer De Meijer verwijst naar de boezemstudie. Het besluit is n.a.v. de discussie in de commissie gewijzigd (mede vanwege de relatie met de kostentoedeling). Hij pleit ervoor om desalniettemin de discussie over hoe om te gaan met de toekomstige kostentoedelingen eens apart te agenderen. Mevrouw Veenhoven ontving rechtstreeks een mail van mevrouw Clay over de put van Vink aan de Zuidschalkwijkerweg die uitloopt op het Spaarne. Tijdens de vorstperiode constateerde zij een dikke olielaag op de oever. Hierover maakt zij zich zorgen. Mevrouw Veenhoven zou graag zien dat deze melding in het verslag wordt opgenomen en daarna als bestuursvraag wordt afgewikkeld. Zij zal de vraag doorzetten. De voorzitter zegt dat mensen deze bevindingen rechtstreeks aan Rijnland kunnen melden. De secretaris zal de melding meteen oppakken. **Toezegging.** De heer Van Geest zegt dat men de Zegerplas in Alphen intensief inzet voor recreatie. Onlangs zijn er twee scheepswrakken afgezonken en men is voornemens om ook een vliegtuigwrak te dumpen, waarschijnlijk ten behoeve van duikers. Is Rijnland erbij betrokken? Hij neemt aan dat Rijnland minimaal hierover moet worden geïnformeerd, zodat kan worden getoetst of er gevolgen zijn. De voorzitter zal de vraag meenemen en de heer Van Geest nader informeren. **Toezegging.** De heer De Vries vraagt naar stand van zaken over het 'Deltaplan agrarisch waterbeheer'. Hoeveel plannen zijn er ingediend en welke financiering is ermee gemoeid? Voorts heeft het College van B&W van Alphen besloten om een aantal funderingen voor duikers die Rijnland moet aanleggen, te bezwaren. Naar zijn beste weten tekenen omwonenden bezwaar aan, hetgeen tot forse vertragingen leidt van het aanleggen van de duikers. Hoe is de stand van zaken? Kunnen ook de inwoners ter plekke schriftelijk worden geïnformeerd? De voorzitter zegt toe dat beide vragen als bestuursvraag zullen worden opgepakt en beantwoord. **Toezegging.**	
9.	**Sluiting** De voorzitter sluit de vergadering om 15.15 uur nadat hij de aanwezigen heeft opgeroepen om de aansluitende presentatie bij te wonen.	
	Korte presentatie: kade-inspectie en handhaving door Luutse Brouwer	

	VERSLAG	ACTIE
	De voorzitter benadrukt dat Rijnland streeft naar een verantwoorde deregulering. Daardoor zullen verantwoordelijkheden kunnen worden verlegd naar eigenaren en ingelanden. Dit proces heeft gevolgen voor de handhaving. Daarop zal in de presentatie nadrukkelijk worden ingegaan. In de presentatie wordt teruggeblikt en komen de soorten onderhoud, schadebeelden (en de link naar handhaving en communicatie) en de bereikte resultaten en verbeterpunten aan bod. Op de website van Rijnland wordt voor het eerst een item besteed aan het onderhoud van keringen. Er wordt tevens gebruik gemaakt van een uitgebreide informatiefolder, waarin uitleg wordt gegeven over het begrip 'klei' en de eisen ten aanzien van het onderhoud. Er wordt ook gewerkt aan een handhavingsfolder, zodat ingelanden op de hoogte zijn van beroepsmogelijkheden en juridische achtergronden. Vragen en kanttekeningen De heer Oostwouder vraagt of er ook wordt gehandhaafd op illegale woonboten die plots aanmeren en die ook van invloed kunnen zijn op de doorstroming in de boezem. De heer Brouwer zegt dat in het geval situaties worden aangetroffen die het watersysteem schaden, hierop kan worden gehandhaafd. Maar de relatie hiermee is in het kader van de kade-inspectie niet groot. De meeste woonboten liggen in breed water. De heer Oostwouder meent dat Rijnland ook bepaalt of er ergens een woonboot mag worden afgemeerd. In Amsterdam zijn illegale boten in beslag genomen. Handhaaft Rijnland hierop? De heer Brouwer zegt dat de deregulering heeft geleid tot een ruimer vergunningenbeleid. Woonboten moeten voldoen aan afmetingen, maar alvorens er kan worden gehandhaafd, moet worden aangetoond dat de boot de doorstroming daadwerkelijk belemmert. Hij denkt dat er hooguit twee boten niet aan de eisen voldoen. De heer Démoed zal zijn vele vragen bestuurlijk aankaarten. Hij verwijst naar het geschetste proces. Hij is voorstander van functiescheiding, maar hij kan zich niet aan de indruk onttrekken dat veel mensen bij deze materie zijn betrokken. De heer Brouwer legt uit dat de watersysteembeheerders de situaties ter plekke monitoren. Op basis daarvan wordt beoordeeld wie de punten moet oppakken. Aansluitend gaat de afdeling handhaving aan de slag. Het is niet zo dat meerdere mensen hetzelfde werk doen. De heer De Meijer zegt dat de keur een aantal jaren geleden is gewijzigd. Betekent dit dat er meer dan wel minder is gehandhaafd? De heer Brouwer zegt dat er voor 2015 wel werd gehandhaafd in uitzonderlijke situaties. Veelal voerde Rijnland toen zelf het onderhoud op een kering uit, ook als de schade door een boer was veroorzaakt. Dat er hoog wordt gescoord, heeft niet direct te maken met de deregulering als zodanig, maar die heeft er wel toe geleid dat er wordt gehandhaafd. Perceeleigenaren worden nu nadrukkelijk gewezen op hun hun onderhoudsplicht. Mevrouw Stoop vraagt of er ook bezwaren worden ingediend die betrekking hebben op het beleid (beroepen mensen zich bijvoorbeeld op milieuvriendelijke oevers in relatie tot eenzijdige schoonmaak?). De heer Brouwer zegt dat schonen betrekking heeft op de watergang en niet op de waterkering. Er zijn bezwaren ingediend bij kade-inspectie door mensen die zich niet realiseren dat zij als perceeleigenaar volgens de keur altijd al verantwoordelijk waren. Overigens begrijpen zij dit wel. Over 2016 is er geen enkel formeel bezwaar bij de Bezwarencommissie ingediend, terwijl er circa 150 dwangsommen zijn opgelegd. De heer Schols heeft in 2015 meegelopen met een inspectieronde (watergangen en kades). Gemeenten en Rijkswaterstaat werd opgedragen om te schonen, maar vervolgens gebeurde dat niet. Is er nog steeds sprake van tegenwerking? De heer Brouwer zegt dat hinderlijke takken worden meegenomen in de najaarsschouw voor het onderhoud van de watergangen. Het komt voor dat overheden na een melding aangeven dat het geen usance is om 'als overheden zo met elkaar om te gaan'. Rijnland probeert via rechtstreeks contact de situatie soepel op te lossen. Als er uiteindelijk niets gebeurt, pakt Rijnland wel door. De voorzitter voegt eraan toe dat Rijnland zonder aanzien des persoons handhaaft. Burgers worden niet anders behandeld dan overheden. De heer Schols verwijst als voorbeeld naar de wrijving langs de HSL-lijn. Loopt de communicatie nog steeds wat stroef? De voorzitter erkent dat diverse overheden het weleens moeilijk vinden om op tijd aan verplichtingen te	

	VERSLAG	ACTIE
	voldoen. Maar Rijnland zet uiteraard wel door. Vervolgens dankt de voorzitter de heer Brouwer en sluit de vergadering om 15.50 uur.	

Vastgesteld 29 maart 2017

G.J. Doornbos
dijkgraaf

C.M. van de Wiel
secretaris

Toezeggingen
(Toezeggingen VV)

ID	Verantw. Portefeuille houder	Gedaan in	Onderwerp	Toezegging	Afdeling	Actiehouder	Einddatum	Wijze van afdoening	Aantekeningen / voortgang proces
115	J.J.J. Langeslag	VV 27-01-2016	V.O.F. MeerGrond	BO met gemeente om de diverse rollen en verantwoordelijkheden en belangen van gemeente en Rijnland te bespreken. De VV op de hoogte te houden van de ontwikkelingen.	Ondersteuning & Advies	Nederend, Hans	30-09-2016		21-07-2016 Voortdurend.
146	M.E.F. Leewis	VV 01-06-2016	Duurzaamheid in de waterkwaliteit	Agenderen voor een beeldvormende VV bijeenkomst:welke mogelijkheden zijn er voor duurzame alternatieven en hoe vindt afweging plaats.	Projecten	Booy, Cees de	31-12-2016		20-10-2016 incl. nieuwste ontwikkelingen meenemen (onderzoek Deltares met selectieve onttrekking).
149	H. Pluckel	VV 21-09-2016	Erfgoedbeleid 2016	Uitkomst overleg Cultuurcompagnie over aanpak (business case) de VV te informeren mbt Spaarndam	Operationeel Beheer & Advies	Tiemens, Eggo	30-06-2017		08-02-2017 TKN memo aan VV gestuurd over stand van zaken Spaarndam (onderzoek Cultuur Compagnie, gereed in mei 2017).
152	H. Pluckel	VV wo, 21 september 2016	Erfgoedbeleid	Opstellen actieplan met tijdspad met het oog op het te verwachten beslag op de organisatie (en de kosten daarvan).	Dienstverlening, Voorzieningen & ICT	Tiemens, Eggo	01-07-2017		22-02-2017 Rijnland ontwikkelt binnen 4-6 weken visie op educatie (=kader voor beoordeling museum aanvraag Boerhaave). Licht op Sluis is afgewezen. Oudhoornse kerk komt in poho Hans Pluckel 27-2.
170	J.J.J. Langeslag	VV 02-11-2016	Bosbo	- afspraken maken over afstemming bevoegdheden tussen	Staf Bestuur & Directie	Knaapen, Peter	30-06-2017		20-03-2017 Overleg over afstemming bevoegdheden loopt; eerste concept wordt

ID	Verantw. Portefeuille houder	Gedaan in	Onderwerp	Toezegging	Afdeling	Actiehouder	Einddatum	Wijze van afdoening	Aantekeningen / voortgang proces
				man/vrouw in het veld t.o.v. centrale regelkamer mee te nemen in verdere ontwikkeling- regelmatig rapporteren over voortgang (op momenten dat er daadwerkelijk iets te melden is)					in april besproken met portefeuillehouder.Aanbesteding loopt: 2 inschrijvers. Beoordeling inschrijvingen wordt 27 maart afgerond.
182	H. Pluckel	VV 01-02-2017	Uitspraak rechtbank Overijssel (begrip "verharde openbare wegen")	Unie van Waterschappen komt medio maart 2017 met een ledenbrief n.a.v. de uitspraak en mogelijke consequenties en vervolgprocedure.Na ontvangst de VV nader te informeren.	Personeel, Organisatie & financiën	Rijn, Frans van	31-05-2017		28-02-2017 eind maart 2017 in poho Hans Pluckel
183	J.C.H. Haan	VV 01-02-2017	HVC beloningsbeleid	Samenvatting van het voorstel van de RvC van HVC aan de VV verstrekken met mogelijkheid om reactie te geven die poho kan meenemen naar AVA op 9 maart 2017	Ondersteuning & Advies	Nederend, Hans	29-03-2017		14-03-2017 AFGEHANDELD. De AVA heeft reeds plaatsgevonden. In de BOD commissie van 15 maart 2017 heeft portefeuillehouder Haan hierover een terugkoppeling gegeven.
185	J.C.H. Haan	VV 01-02-2017	Toekomst Organisatie Zuiveringsbeheer (TOZ)	Evaluatie van positieve en negatieve lessen TOZ proces t.z.t. in VV te bespreken.	Beleid- & Planontwikkeling	Dijkstra, Mike	29-03-2017		15-02-2017 AFGEHANDELD. Dit staat op de agenda voor de commissie VGW van 15 maart 2017 en de VV van 29 maart 2017
186	J.C.H. Haan	VV 01-02-2017	Toekomst Organisatie Zuiveringsbeheer (TOZ)	T.z.t. in de VV terug te komen op het "zelf zuiveren door particulieren en bedrijven" (denk aan	Beleid- & Planontwikkeling	Dijkstra, Mike			

ID	Verantw. Portefeuille houder	Gedaan in	Onderwerp	Toezegging	Afdeling	Actiehouder	Einddatum	Wijze van afdoening	Aantekeningen / voortgang proces
				gevolgen capaciteit awzi, doelbelasting, etc.)					
187	J.J.J. Langeslag	VV 01-02-2017	Boezemstudie	Vervolgdata die samenhangen met de boezemstudie aan de VV verstrekken.	Beleid- & Planontwikkeling	Groot, Erwin de			
192	J.J.J. Langeslag	VV 01-02-2017	Aanleg duikers in Alphen aan den Rijn	Gemeente Alphen heeft besloten een aantal funderingen voor duikers die Rijnland moet aanleggen, te bezwaren. Ook bewoners zouden bezwaar aantekenen wat tot forse vertragingen kan leiden van de aanleg van de duikers.Wat is de stand van zaken en kunnen bewoners ter plekke schriftelijk worden geïnformeerd.	Projecten	Groot, Sofie de			